Hakîkat Kitâbevi Yayınları No: 9

KIYMETSİZ YAZILAR

(Kıymeti bulunamıyan yazılar)

İmâm-ı Rabbânî
Ahmed Fârûkî Serhendî ve
Muhammed Ma'sûmun Mektûbâtından
Seçme Yazılar

Hâzırlıyan
Hüseyn Hilmi Işık
"Rahmetullahi aleyh"
[1911-2001 Eyyûb-İstanbul]

Kırkdördüncü Baskı

Hakîkat Kitâbevi
Darüşşefeka Cad. No: 53 P.K.: 35 **34083**
Fâtih-İSTANBUL
Tel: 0212 523 45 56-532 58 43 Fax: 0212 523 36 93
http://www.hakikatkitabevi.com.tr
e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr
TEMMUZ-2014

İlk harflerin fihristi

Sahîfe numaraları:

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 0.212.454 30 00

ISBN: 975-8883-02-X

KIYMETSİZ YAZILAR

Kıymetli okuyucularımıza takdîm etdiğim bu **(Kıymetsiz Yazılar)** kitâbı iki kısmdır. Birinci kısmı, imâm-ı Rabbânî Müceddid-i elf-i sânî Ahmed Fârûkînin “rahmetullahi aleyh”, ikinci kısmı, mahdûm-i mükerremi, urvet-ül vüskâ Muhammed Ma’sûm-i Fârûkî “rahmetullahi aleyh” hazretlerinin **(MEKTÛBÂT)** ismindeki fârisî kitâblarından intihâb olunan çok kıymetli cümlelerdir. Her iki kitâb üç cilddir.

Bu altı cildden seçdiğim cümleleri, elif-ba sırası ile dizip, her cümlenin sonuna aldığım cildin ve mektûbun sıra numaralarını yazmışdım. Bunları seyyid Abdülhakîm Arvâsî efendiye “rahmetullahi aleyh” okudum. Dikkat ile dinledikden sonra, çok takdîr edip, (Fevkal’âde gayret sarf ederek hâzırladığın bu nâdîde eserin ismi **(Kıymetsiz Yazılar)** olsun, bunun kıymetine karşılık olabilecek birşey bulunabilir mi) demişdir. Bu Kıymetsiz Yazılar, 1344 [m. 1936] senesinde Kâsımpâşalı hattat Safî beğ tarafından, islâm harfleri ile yazılarak, basdırılmışdır. [Latin harflerine çevirerek hâzırladığım bu kitâb, 1415 [m. 1994] senesinde, Hakîkat Kitâbevi tarafından tekrâr basılmışdır. İmâm-ı Rabbânî 1034 [m. 1624], Muhammed Ma’sûm 1079 [m. 1668] da Hindistânın Serhend şehrinde ve Abdülhakîm efendi 1362 [m. 1943] de Ankarada vefât etmişlerdir. “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”.]

Mürşid-i kâmil idi, Abdülhakîm Arvâsî,
hem islâmiyyet, hem tarîkat ilmlerinin deryâsı.

Mîlâdî sene	Hicrî kamerî
1937	1345

Tenbîh:

Altı cild **(Mektûbât)**dan, birinci cildin temâm tercemesi **(Mektûbât Tercemesi)** olarak türkçe basılmış, diğer cildlerden ba'zı mektûblar da terceme edilerek **(Hakîkat Kitâbevi)**nin türkçe yayınlarından ba'zılarında neşr edilmişdir. **((Mektûbât Tercemesi)**ndeki ve diğer kitâblardaki alâkalı mektûbların sahîfelerinin numaraları, mevzû' sonuna köşeli parantez içine ilâve edilmişdir.

Allah, İnsan ve Nemâz

Bismillâhirrahmânirrahîm, lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil'aliyyil'azîm.

Aşağıdaki satırları yazan Hüseyn Hilmi Işık, 1329 [m. 1911] senesinde Eyyûb Sultânda dünyâya geldim. Lise tahsîlimi Halıcıoğlu Askerî Lisesinde yapdım. 1929 senesinde lise son sınıfda iken, zemânın en büyük islâm âlimi seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretlerinin Eyyûb câmi'indeki va'zına tesâdüf etdim. Çok kalabalık olduğu için, önüne oturdum. Din bilgim hiç yokdu. Va'zdan sonra, yanıma gelerek, (Küçük efendi seni sevdim. Ara sıra gel de görüşelim) dedi. Senelerce va'zlarına gitdim. Sözlerine âşık oldum.

Şimdi 1421 [m. 2000] senesinin birinci günü, Sarıyerdeki evimde, gece yarısı uyanınca aklıma gelen şeyleri aşağıda yazıyorum: Her şeyi yaratan ve varlıkda durduran bir Allah vardır. Allah yok denirse, hiçbir şey var olamaz. [**(Se'âdet-i Ebediyye)**de **(Havâ)** kelimesine bakınız!] Her insanın hayâtı üç zemâna ayrılır. Dünyâ, kabr ve âhıret hayâtı. Âhıret hayâtı, Cennet ve Cehennem olarak ikidir. Allahın sevdikleri, Cennetde ni'metler içinde sonsuz yaşayacak, sevmedikleri ise, Cehennemde sonsuz yanacakdır. Allahü teâlâ, kendinin var olduğuna inananları ve dünyâda her an Onu düşünenleri ve emrlerini yapanları sever. Hergün beş vakt nemâz kılan, Onu hiç unutmaz. Nemâz, insanı bu se'âdete kavuşdurur. Nemâz kılmıyan ve kazâ etmiyen, Cehennemde yanacakdır.

Mîlâdî	**Hicrî şemsî**	**Hicrî kamerî**
2001	**1380**	**1422**

KIYMETSİZ YAZILAR

Birinci Kısım

– A, E, İ, Ü –

● Âbâ ve ecdâd [baba ve dede]ların îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/29 **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Abdestde, ayak parmakları arasını sol elin küçük parmağı ile tahlîle murâat [riâyet] edeler. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Âdâba riâyetsiz hizmetin fâidesi yokdur.

● Âdem aleyhisselâmın hilkatinden [yaratılmasından] beri yedi bin yıl temâm olmadı. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Âdem aleyhisselâm su ile toprak arasında iken, Resûlullah ilm-i ilâhîde Peygamber idi. 1/56 **[Mektûbât Tercemesi: 92.]**

● Âdem aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü tekvîn sıfatıdır.

● Âdem aleyhisselâm âlem-i şehâdete gelmezden mukaddem [madde âlemine gelmezden önce] vücûda gelen zuhûrât-ı misâliyesi. [Görünen misâlleri]. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Âdem aleyhisselâmdan evvel geçen Âdemlerin vücûdları âlem-i misâlde idi. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] ilk mevcûd olan Âdem aleyhisselâmdır ki, sıfatı cemiyyet üzere mahlûkdur. Çok vasflar sâhibidir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Âhıret dâr-ı cezâdır [karşılık yeridir]; dâr-ı teklîf değildir [emrlerin verildiği, mükellef kılınan yer değildir]. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Âhiret mevcûdâtının [âhıret varlığının] mebde-i te'ayyünleri, kemâlât-ı mufassala-i zâtiyye-i mukaddeseler olup, [varlığa başlangıç olan kemâlât [olgunluk], mukaddes zâtın açılmış, mukaddese-i zâtiyyesi olup,] ism ve sıfatları değildir. 3/114

● Âhıret mu'âmelâtı [âhıret işleri] zıllerden değildir. 1/261 **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Âhıretde azâbın ve mükâfâtın devâmlı olduğunu bilenlerin nazarında, birkaç günlük belâ ve mihnet, devâmlı râhata sebeb olduğundan, ayn-i râhatdır [râhatın tâ kendisidir]. İnsanların dedi-kodularına bakmazlar. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Âhıret azâbı hakkında Peygamberlerin sözbirliği var iken, felsefecilerin sözlerine i'tibâr olunmaz. Bu azâb aklî değil, hissîdir. [Bizzat tadılacak şekldedir.] 3/101 **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Âhıretin yaratılış ve mevcûdiyyetine, dünyânın yaratılış ve mevcûdiyyetini mukâyese etmek mümkin değildir. 3/79.

● Âhıreti verip dünyâyı almak ve Hakdan halka yüz çevirmek cünûn ve sefâhetdir, [delilik ve aklsızlıkdır]. 1/28 **[Mektûbât Tercemesi: 46.]**

● Âgâhlık [uyanıklık], Allahü teâlâ ile bâtının huzûrundan ibâretdir. İlm-i huzûrîye benzer ki devâm lâzımdır. 3/16

● Ayakların zinâsı, islâmiyyetin yasak etdiği yere (harâmlara) gitmek. Gözlerin zinâsı, islâmiyyetin yasakladığına [harâmlara] bakmakdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Aynada hoşa giden sûretin görünmesi, hâricde hakîkî görmek gibi te'sîr eder. 3/63 **[Se'âdet-i Ebediyye: 925.]**

● İbrâhîm aleyhisselâm, Habîbullahın ümmetine dâhil olmağı temennî buyurmuşdur. 3/122.

● İbrâhîm aleyhisselâmın şânının yüksek oluşu, Hak teâlânın düşmanlarından teberrî etmek [kaçınmak] vâsıtasıyladır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İbrâhîm aleyhisselâm Halîlullahdır. 3/88

● İbrâhîm aleyhisselâmın vilâyeti, vilâyet-i İsrâfildir. 3/114.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, ilm sıfatıdır. 3/88.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 3/88.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü hulletdir ki, te'ayyün-i evvel olan hubbın muhîtidir. [Muhabbetin muhîtidir.] Ve o merkez ve muhîtin temâmı ki, sûreti misâlîde dâire gibidir. Te'ayyün-i evveldir. Onun en şerefli ve ilk eczâsı merkezdir ki, sevgi (hub)den ibâretdir. Muhît-i dâire o merkezin zıllı gibi ve ondan ileri gelmekdedir. O muhîte te'ayyün-i sânî demek mümkindir. Ammâ, keşf ile görülmekde, bu te'ayyün iki değildir. Hubbî ve hulletî [muhabbeti ve dostluğu] içine almış olarak birdir. Te'ayyün-i sânî, nazar-ı keşfîde, te'ayyün-i vücûdîdir ki, te'ayyün-i evvel-i hubbînin zıllı gibidir. Zıll-ı şey çok olur ki, kendini asl şey gibi gösterip, sâliki kendine cezb eder. Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i vücûdî veyâ te'ayyün-i hubbî zan olunur. 3/122.

● İbrâhîm bin Şeybân, meşâyıh tabakasındandır. 1/99 **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

● Ebû Bekrin "radıyallahü anh" fazîleti, îmânda ve çok mal vermekde, nefsini bu yolda hizmetci etmekde, öncekilerin öncesi olması yoluyladır. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Ebû Bekr "radıyallahü anh", Enbiyâdan sonra, insanların en efdalidir. 1/202 **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

● Ebû Bekrin "radıyallahü anh" îmânı, ümmetin îmânı ile ölçülse, ziyâdedir [ağır gelir], hadîs-i şerîfindeki ziyâdelik, îmânın parlaması ve nûru i'tibâriyledir. Fazlalık, kâmil sıfata âiddir. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Ebû Bekrden Fârûkun inhitâtı, Resûlullahdan Ebû Bekrin inhitâtından ziyâdedir. [Ömer "radıyallahü anh"ın Ebû Bekr "radıyallahü anh"dan farkı, Ebû Bekrin "radıyallahü anh" Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" farkından dahâ fazladır.] 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ebû Bekr "radıyallahü anh" hakkında, Resûlullah

“sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdular ki: **“Ömerin tekmil hasenâtı, Ebû Bekrin bir hasenesidir.”** 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” hakkında, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdular ki: **“Hak teâlânın bana ihsân eylediği, esrârın temâmını, Sıddîkın kalbine dökdüm.”** 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ebû Bekr-i Sıddîk ki, Enbiyâdan sonra efdal-ı beşerdir. [Peygamberlerden sonra insanların en üstünüdür.] Onun dahî başı bir Peygamberin ayağı altındadır. 1/248. **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın fazîleti. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” isti’dât [kâbiliyyet] ve taklîdleri vâsıtasıyle, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” derhâl tasdîk eyledi. 1/107 **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”, makâm-ı İbrâhîmin fevkindeki makâm-ı hâssaya dâhil oldu. 3/122.

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”, bu ümmetin en önde geleni, merhametlisi, efdalidir. 1/59 **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”, Resûlullahın sehvini, kendi sevâbından dahâ iyi bilip, onun sehvini taleb buyurup; (Yâ leyteni sehve Muhammedin “sallallahü aleyhi ve sellem”, keşki Muhammed aleyhisselâmın bir sehvi olsaydım) buyurmuşdur. 1/305 **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın mebde-i te’ayyünü, ismlerin zıllerinin dâiresinin üst noktasıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” bir kimseyi Kur’ân-ı kerîm okurken ağlıyor görüp, bizler dahî, bunlar gibi ederdik. Lâkin kalblerimize kasvet ârız oldu, buyurdular. 1/26 **[Mektûbât Tercemesi: 44.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”, “beni bu iki sevbim [elbi-

sem] ile tekfîn edin [defn edin]” diye vasîyyet eylemişlerdir. 2/16 **[Se’âdet-i Ebediyye: 1034.]**

● Ebû Bekr-i Sıddîkın ve belki bütün sahâbenin şemâil-i şerîfesi, geçmiş Peygamberlerin kitâblarında gelmişdir. (Zâlike meselühüm fit-Tevrâti ve meselühüm fil-İncîli.) [... Onların hâlleri, şerefleri, böylece Tevrâtda ve İncîlde bildirilmişdir... 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Ebû Bekr-i Sıddîka otuzüçbin kişi kendiliğinden ve seve seve bî’at etdiler. 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” buyurdu ki, (Aczini bilmek, anlamakdır. [Asl idrâk, kendinin aczini bilmekdir.]). 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın vilâyet tarafından münâsebeti, İbrâhîm aleyhisselâma; nübüvvet tarîkiyle (yoluyla) Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” kemâlât-ı Muhammediyyeye yükselmiş, vilâyet-i Mustafaviyyeye dâhil olmuşdur. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın mebde-i te’ayyünü, hakîkat-i Muhammedînin zıllıdir. Bu sebeble vârisân-ı Peygamberin [Peygamberin vârislerinin] efdalidir. 3/122.

● Ebû Hüreyre “radıyallahü anh” buyurmuşdur ki, “Resûlullahdan iki ilm edindim ki, birini beyân eyledim [açıkladım]. Diğerini âşikâre eylesem [açığa çıkarsam] öldürülürüm. O ilm, ilm-i esrârdır ki, herkesin idrâki ona yetişemez.” 1/267 **[Mektûbât Tercemesi: 382.]**

● İbn-i Sînâ kısa görüşlü olduğundan, islâmiyyetden pay alamadı. Sonunda felsefe pisliğinde kaldı. 1/245 **[Mektûbât Tercemesi: 303.]**

● İbn-i Sînâ ve Fârâbi, akl, nefs, rûh ve maddenin başlangıcı olmadığını söyleyip, gökleri ve muhteviyâtını kadîm bilmişlerdir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İbnül vakt, erbâb-ı kulûba (kalbleri hâlden hâle deği-

şen Evliyâya) denir ki, kalbi temkîne ulaşmamışdır. Ebül-vakt, kalbi ve nefsi temkîne ulaşmışdır. İbnül vakt, erbâb-ı tecelliyât-i sıfâtiyyeye, ebül-vakt, erbâb-ı tecelliyât-i zâtiy-yeye mazhardır. 1/175 **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

● Ebrârın ibâdetleri, korkarak ve tama'kârlık ederek, nefsleri ile alâkalıdır. 1/204 **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

● İblis, melekûtun muallimi lakabiyle lakablı, tâ'at ve ibâ-detlerinde de büyük şân sâhibi idi. 3/95

● İblis-i la'în ki, her kötülük ve dalâlete menşe' [kay-nak]dır. Ademde mevcûd hünerlerden nasîbsizdir. 2/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● El isnânü mütegayyirâni kadiyye-i mukarreredir. [İki şey birbirinden ayrıdır hükmü, değişmez kâidedir.] 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● İctihâd ve kıyâs, bid'at değildir. Zîrâ kıyâs ve ictihâd nasların ma'nâsını açığa çıkarır. Emri artdırmaz. [Ya'nî icti-hâd ile emrler artmış olmaz.] 1/186 **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

● İctihâd, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" zemâ-nında da mevcûd idi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Ecel-i müsemmânın herkes için takdîm ve te'hîri [öne alınması veyâ gecikmesi] mümkin değildir. 2/81 **[Se'âdet-i Ebe-diyye: 96.]**

● İcmâ-ı ümmet, Eshâb-ı kirâm zemânına âiddir. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Hadîs-i şerîfler ile amel ederek, ulemâ-i müctehidînin fetvâsıyla harâm kılınmış, mekrûh ve menhî olan emri irti-kâb eylemek, biz mukallidler için câiz değildir. [Ehâdis ile amel bize câiz değildir.] 1/312 **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

● İhsân her yerde övülmeğe değer. Bilhâssa akrabâya ve komşulara olunca dahâ iyidir. 1/178 **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

● Ahkâm-ı ictihâdiyye kat'î değildir. Amele bağlıdır. İ'ti-kâdı isbât edici değildir. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Ahkâm hakkında üçbin hadîs-i şerîf vardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Ahkâm-ı fıkhıyye zarûrîdir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyede hükm ve işlerde nesh ve tebdîl [yürürlükden kalkma ve değişiklik] olmuşdur. 1/63 **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyeyi kendi aklıyle anlamak ve aklı ona rehber etmek isteyen kimse, nübüvveti inkâr etmekdedir. [Peygamberliğe inanmamış olur.] Onunla konuşmak akl işi değildir. [Delilikdir.] 1/214 **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyenin isbâtında, Kitâb, sünnet, müctehîdlerin kıyâsı ve icmâ-i ümmet mu'teberdir. 2/55 **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyenin cümlesinde hafîfletme vardır. Ve kolaylığın temâmı ve suhûlet mevcûddur. 1/9

● Ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek müyesser olunca, dünyâ mazarratından, kötülüklerinden kurtuluş hâsıl olur. 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

● Ahkâm-ı islâmiyye, ni'mete şükr etmeği açıklamakdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ahvâlden maksad, hâllere tutulmuşluğun değişmesidir. 1/239 **[Mektûbât Tercemesi: 298.]**

● Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] matlûbun, ele geçirilmek istenilenin başlangıçlarıdır. Maksad değildir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Ahvâlden bir hâl hâsıl olursa, üzülmeğe ve sevinmeğe değmez. Maksûd [ele geçirilmek istenilen] bîçûn ve bîçûnenin [ötelerin ötesi, anlaşılamaz olanın] hâsıl olmasıdır. 1/130 **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

● Ahvâlin [hâllerin] en doğrusu, dîn-i islâm üzere istikâmetdir. [En güzel hâl, islâmiyyete uymakdır.] 3/20.

● Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] lehv ve la'b'e [oyun ve eğlenceye] dâhildir. 1/210 **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Ahvâl ve mevâcîd ve müşâhedât ve tecelliyât, başlangıçda ve arada meydâna gelir. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

● Ahvâl, kalbin telvînlerindendir. 1/253 **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

● Ahvâl ve mevâcîdin [hâllerin ve vecdlerin] meydâna gelmesine sebeb, zâtın zikrinde, ismleri ve sıfatları düşünmekdir. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

● Ahvâl [hâller] bâtın içindir. O hâlleri bilmek ise zâhir içindir. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

● Ahvâlin husûli matlûbdur, ilmi değil. Ba'zı cemâ'ate bu ilmi ihsân ederler, ba'zısına etmezler. İkisi de vilâyetdedir. 3/16

● Ahyâ ve emvât [diriler ve ölüler] vusûlde [yetişmekde] müsâvidirler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İhtiyâc, insanın hâssa-i zâtiyyesidir. [Aslının özelliğidir.] Belki güzelliğindendir. 3/63 **[Se'âdet-i Ebediyye: 925.]**

● İhtiyâc noksanlığı gösterir. Alâmeti imkândır. [Mümkin-ül-vücûd sâhibidir.]

● İhtiyâr-ı abd [kulun ihtiyârı] za'îfdir dedikleri söz, eğer Hak sübhânehunun ihtiyârına nisbetle olursa, doğrudur. Yok eğer, kul, yapmasına me'mur olduğu işe ihtiyârı kâfî değildir, ma'nâsına olursa, sahîh değildir. Zîrâ, gücü yetmiyecek şey teklîf edilmedi. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ehâss-ı havâsdan [Seçilmişlerin seçilmişinden] beşer sıfatının kaldırılması mümkin değildir. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Ehâss-ı havâs [seçilmişlerin seçilmişleri], en yüksek dereceye çıksalar, yine başları Peygamberlerin ayağı altına kadardır. Aynı seviyede olmak mümkin değildir. 3/122

● İhlâs ile yapılan bir iş, senelerle yapılan ibâdetlerin ka-

zancını hâsıl eder. 1/141 **[Mektûbât Tercemesi: 182.]**

● İhlâs, zorlayarak ve külfetli olarak mü'minlerin avâmında tahakkuk edebilir ki, böyle ihlâs devâmlı değildir. Bu ihlâsı elde edenler muhlisdir. Uğraşmadan, zorlamadan, külfetsiz olarak ihlâs, devâmının husûlinde der-kârdır (lâzımdır) ki, Hakk-ul-yakîn mertebesidir. Devâmlı ihlâs sâhibi muhlâsdır. 1/59 **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

● Edeb-i vâhide [bir edebe] riâyet ederek, tenzîhî mekrûhdan kaçınmak, zikr, fikr ve murâkabeden efdâldir. 1/29 **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Ezân kelimelerinin ma'nâsı. 1/303 **[Mektûbât Tercemesi: 486.], [Se'âdet-i Ebediyye: 209.]**

● İzn ile yapılan ibâdetler makbûldür. 1/254

● "İzâ ra'eyte lî tâliben fe-kün lehü hâdimen" hadîs-i kudsî. [Bana tâlib olan, beni isteyen birini gördüğün zemân, ona hizmetci ol!] 3/18.

● İz'ân-ı kalb [kalb anlayışı] olmadıkça, yalnız bilmekle îmâna vusûl olmaz [kavuşulmaz]. 3/91

● İrâde, iki eşidden birini seçmekdir. Bir yerde eşidlik yoksa, irâde de olmaz. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● İrâde, işlemek ve işlememekden [yapmak ve yapmamakdan] birini tercîhdir ki, kudretden sonradır. Yaratmakdan öncedir. Eğer, irâde kabûl olunmasa, mecbûriyyet lâzım gelir. 3/26

● Erbâb-ı kulûbun ahvâlleri telvîn üzeredir. Onlar eshâb-ı telvîndir. 3/120

● Erbâb-ı telvînde müşâhede, gerçekden görmek ma'nâsına bir ta'bîr değildir. Bunlarda sıfât-ı tecelliye-i mütelevvine, mükâşefe ile ta'bîr olunur. O bakımdan bunların müşâhede demesi, gerçek görme değildir. 3/119

● Ervâh-ı mükemmel [olgun, üstün kişilerin rûhları] kadîm değildir. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Ervâh-ı mükemmel [olgun kimselerin rûhları, Evliyâ rûhları], bedenleri ile görünürler ki, bu, tenâsuh (rûhun diğer bedene geçmesi demek) değildir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Üserâ-i Bedrin [Bedr esîrlerinin] katline Fârûk "radıyallahü anh" hükm etmişdi. [Esîrler bırakdırıldıkdan sonra] Vahy, Fârûkun "radıyallahü anh" re'yine muvâfık geldi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Esbâb [sebebler] ve vesâil [vesîleler] cimâddır. [Cansızdırlar.] Kendileri gibi bir gayri de te'sîr ederek onu meydâna getiremezler. Onların ötesinde bir kâdir vardır ki, anı buyurur. Akllılar, cimâdda gördükleri fi'lden, fâil [yapan] ve muharrik [hareket etdirici] den haberdâr olur. Cimâdın fi'li, akllılar indinde, fâ'il-i hakîkî fi'line perde olmaz. Belki fâile delîl olur. Aklsızlar, fi'l cimâdâtın işidir, der. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Esbâbın [sebeblerin] te'sîrine râzı olmak lâzımdır. Bu te'sîri de, o sebebin vücûdi gibi, Allahü teâlânın yaratması ile bilmelidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Esbâb [sebebler] behânedir. Kudretin örtüsü olmakdan gayri değildir. 3/94

● Hak teâlâ sebebleri kendi yaratmasına örtü ve koruma kılmışdır. 2/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● İstidrâc, kâfirlere nefslerinin sefâları [cilâlanması] vaktinde, gaybî [fen ve akl dışı] işlerin meydâna gelmesidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İsti'dâd [kâbiliyyet], Allahü teâlânın ihsânıdır. 3/104

● İsti'dâdı [kâbiliyyeti] kalb ve rûh mertebesine olan bir kimseyi, tesarruf sâhibi olan pîr, dahâ üst mertebeye ulaşdırmağa kâdirdir. 1/188 **[Mektûbât Tercemesi: 225.]**

● İsti'dâd başkalarına geçebilir. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● "Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv el-hayyel kayyûme ve etûbü ileyh". Her tevbeyi ve nemâzları müte-

âkib okumalıdır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● İstifsar [birşeyin hikmetini sormak] için duraklamak zemm olunmuş değildir. Melekler, sorma yoluyla, Âdem aleyhisselâmın hilâfet vechini arz eylediler. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● İslâmın aslı, ehl-i sünnetin bildirdiği gibi i'tikâdı düzeltmek ve ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasıdır. İslâmın kemâli, ehl-i sünnetden olan sofiyyenin sülûkü hâlince [uyarınca] tasfiye ve tezkiyeye bağlıdır. Bu üç erkâna muhâlif olan meşakkatli riyâzet [nefsin arzûlarını yapmamak] ve sıkıntılı mücâhedeler [nefsin istemediklerini yapmak] ma'siyyetdir. 1/157 **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

● İslâmın sûretine uymak insanı kurtarmaz. Yakîn hâsıl eylemek lâzımdır. Ammâ, bu durumun yakîn olması nerede. Belki vehm bile değildir. Akllılar tehlüke ânında vehme dahî i'tibâr ederler. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● İslâmın ve küfrün ahkâmını müteşebbis olan dahî, müşrikdir. Küfrden teberrî [kaçınmak], islâmın şartıdır. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● İslâmın binâsı, beş şey üzeredir. Evvelkisi, Vahdâniyyet-i Bârî ve risâlet-i Muhammedîyi ikrâr. [Allahü teâlânın bir olduğunu ve Muhammed aleyhisselâmın risâletini kabûl etmek]. İkincisi, beş vakt nemâzı edâ. Üçüncüsü, malın zekâtını edâ. Dördüncüsü, mübârek Ramezân orucudur. Beşincisi, hacc-ı beytil harâmdır. [Hacca gitmekdir]. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● İslâmın alâmeti, küfr ehline [kâfirlere] düşmanlık ve onlarla inâddır. 1/163 **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

● İslâm ve küfr birbirinin zıddıdır. Birini kabûl etmek, diğerini red ma'nâsına gelir. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● İslâmiyyet o derece garîb olmuşdur ki, küfr ehli, açıkca, küfr ahkâmını, İslâm beldelerinde yapmaya râzı olmayıp, isterler ki, ahkâm-ı islâmiyye tamâmen sona ere. Müslimânlardan ve müslimânlıkdan eser kalmıya. 2/92 **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 749.]

● İslâm-ı hakîkî ile müşerref oldukdan sonra, nübüvvet kemâlâtından nasîb almağa isti'dâdlı olur. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● İslâm-ı hakîkî, küfr-i tarîkatden sonra hâsıl olur ki, [nefsin mutmainne olmasından sonra hâsıl olur ki], bu İslâm ve îmân zevâlden mahfûzdur. [Yok olmakdan korunmuşdur.] 3/49

● İsm-i kabîhden [çirkin ismden] sakınmak lâzımdır. 1/23 **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

● İsm-i zâhirde yalnız sıfatlar olup, Zât-ı teâlâ düşünülmez. İsm-i bâtında, zât-i teâlâ da hâtırlanır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İsm-i zâhir ile ism-i bâtın arasındaki fark, ilm ve âlim arasındaki fark gibidir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Esmâ-i ilâhî, i'tibârât-ı zâtdan birer i'tibârdır. 3/100

● Allahü teâlânın ismlerinin ve sıfatlarının, zâtının yanında hiç kadri ve mikdârı yokdur. 3/79

● Esmâ-i ilâhîden beheri [İlâhî ismlerden her biri], sıfat ve şu'ûnâtı içine alır. Meselâ âlim ismi, hem sıfat-ı ilme, hem şân-ı ilme şâmildir. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Esmâ-i ilâhî [ilâhî ismler] tevkîfîdir. [Allahü teâlânın bildirmesine bağlıdır. İslâmiyyetde bildirilmeyen ism söylenmez.] 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● İşâ'at-ı fâhişe ve tefdîh-i fâsık harâmdır. [Fuhşu (fâhişenin fuhşunu) ve fıskı (fâsıkın fıskını) yaymak harâmdır.] 3/118

● Eşyâ esbâba [sebeblere] terettüb ederse de hiçbir şeyde sebeb-i mu'ayyen yokdur. [Eşyânın değişmesi sebeblerle olur.] 1/149 **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

● Eşyâyı, Hak sübhânehu, mertebe-i vehmde [vehm mertebesinde] yaratmışdır. Ya'nî eşyâyı bir mertebede îcâd

buyurmuşdur ki, o mertebenin husûl ve sübûtu ancak hiss-i vehmdedir. Meselâ bir oyuncunun eğlence mahallinde gösterdiği şeyler gibi ve âyinede görülen suver-i eşyâ gibidir. [Aynada görülen eşyânın sûretleri gibidir]. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Eşyânın mebde-i vücûdu, Hak teâlâ ve tekaddesdir. 2/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Eshâb ve tâbi'în-i kirâm, mücerred [yalnız] sohbet ile, nihâyetsiz kemâlâta vâsıl oldular. 1/21

● Eshâb-ı kirâm, Peygamberin muhabbeti uğruna, mal ve nefslerini fedâ eylediler. Makâm ve mevkı'lerini terk eylediler. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Eshâbın nefsleri, Peygamberimizin sohbetinde hevâ ve hevesden temizlendi. Sîneleri düşmânlık ve kinden pâk ve müberrâ oldu. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Eshâb-ı kirâmın cümlesi âdildirler. Rivâyetde, teblîg-i ahkâmda [teblîg edilen ahkâmda] cümlesi birdir. Birinin rivâyeti, diğerinin rivâyeti üzerine meziyyet sâhibi değildir. 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Eshâb-ı kirâmın, Mekkenin fethinden evvel ve sonra, infâk ve mukatele eden cümlesi, Cennet ile müjdelenmişdir. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● "Eshâbın bir müd arpa sadakasına verilen sevâba, sâirleri Uhud dağı kadar mal verseler vâsıl olamazlar." Hadîs-i şerîf. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Eshâb-ı kirâmın üsûl-i dinde ihtilâfı yokdur. [Îmânda ihtilâfları yokdur.] Var ise fürû'dadır. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Eshâb-ı kirâmın üstünlüğü. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Eshâb-ı kirâm, vahy ile bildirilmeyen husûslarda, o Servere muhâlefet etmişlerdir. Bu ihtilâf, Fa'tebirû (Kıyas yapınız) emrine imtisâle binâ'endir. Zîrâ müctehidin ah-

kâm-ı ictihâdiyyede, sâirin reyini taklîdi menhîdir [yasakdır]. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Eshâb-ı kirâm birbirleriyle devâmlı, tam bir muhabbet üzeredir. 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Eshâb-ı kirâmın birini dahî kötülemek, dîni kötülemek olur. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Eshâb-ı kirâm arasındaki fitnenin menşe'i, Osmân "radıyallahü anh"ın katli, Talha ve Zübeyr "radıyallahü anhüm"dan kısasın taleb olunmasıdır. Zîrâ, Medîneden, önce onlar çıkıp, kısasın yapılması için gelmişlerdir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Eshâb-ı kirâm arasında hilâfet, rağbet edilen ve istenilen değildi ki, kin sebebi olsun. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Eshâb-ı kirâma buğz edip, düşman olmakdan ictinâb [çok çekinmek] lâzımdır ki, o buğz hakîkatde Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme buğz olur ki, **(Onlara buğz eden, bana buğz etmiş gibidir)** buyurmuşlardır. Eshâb-ı kirâma olan ta'zîm ve hurmet, aslında o Hayr-ül-beşere olmuş olur. Ve ta'zîm göstermemek de böyledir. **(Onun Eshâbına, hürmet göstermiyen, Resûlullaha îmân etmemişdir.)** 3/110

● Eshâbdan Emîr kerremallahü vecheh ile muhârebe edenler, hatâ üzere idi. Hak tarafı Emîrde idi. Fekat ictihâd hatâsı olduğundan, bir derece sevâba nâildirler. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Eshâb arasında tafdîl-i şeyhayn [Ebû Bekr ve Ömer radıyallahü anhümâyü üstün tutmak] ve muhabbet-i hateneyn [Osmân ve Alî radıyallahü anhümâya muhabbet] ehl-i sünnet alâmetidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● "Eshâb-ı kirâmdan sonra, efdâl olan tâbi'în asrı, sonra tebe'-i tâbi'în asrıdır." Hadîs-i şerîf. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Eshâb-ı kirâm, Kur'ân-ı kerîmi ve ahkâm-ı islâmiyyeyi teblîğ edenlerdir. 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Eshâb-ı şimâl, erbâb-ı küfr [küfr erbâbı, kâfirler], eshâb-ı yemîn, ehl-i islâm [müslimânlar] ve erbâb-ı vilâyet [vilâyet erbâbı, velîler], sâbıkân bil esâle ise Enbiyâ aleyhimüssalevâtü vesselâmdır. 2/39 **[Se'âdet-i Ebediyye: 913.]**

● Eshâb-ı Kehf, Allahü teâlânın düşmanlarından, ehl-i inâdın istîlâsı vaktinde, îmân nûru ile hicret eylemeleri dolayısiyle, o dereceyi bulmuşlardır. 2/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Asla kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olmak iledir. Aslın aslına kavuşmak vâsıtasız vâki' olur. 3/118

● Asl, esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Aslın aslı, o ismin ismlendirilmişidir ki, i'tibârât-i teâlâdır. 3/118

● Etfâl-i müşrikin [müşriklerin çocukları] ve ehl-i zimmetin çocukları îmândan mes'ûl değildir. Bunlar âhıretde dirildikden ve hakların alınmasından sonra, hayvanlar gibi yok edilirler. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● İtmînân-ı kalb [kalbin mutma'inne olması], zikr iledir. 1/257 **[Mektûbât Tercemesi: 321.]**

● Et'ime [yiyecek] ve eşribe [içecek] de, tâ'atın yapılmasına kuvvet bulmakdan gayri niyyetler münâsib değildir. 1/70 **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● İ'tibârât-ı ilâhînin zât üzere aslâ ziyâdeliği mutasavver [düşünülür] değildir. Onların ilmi, ilm-i huzûrîye münâsibdir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İ'tibârât-ı ilâhîden herbiri ayn-ı zâtdır. Beheri arasında i'tibâr-ı çûnî yokdur. İ'tibâr-ı bîçûnî kâindir. 3/100

● İ'ânet ve imdâd [yardım ve meded] akrandan olursa naks [noksanlık], huddâmdan [hizmetciden] olursa, kemâldir. 3/94

● İ'tibârâtdan i'tibâr-ı hub [sevgi] ve ba'dehu [sonra] i'tibâr-ı vücûd sebeb-i icâd-ı âlemdirler. 3/122

● İ'tikâd ile amel iki cenâhdır [kanatdır]. 1/237 **[Mektûbât Tercemesi: 296.]**

● İ'tikâdî ve zarûrî bir mes'elede halel bulunursa, necât-ı uhrevî devletinden mahrûmdur. [Îmânda ve zarûrî bilinen husûslarda bir ârıza olursa, âhıretde kurtuluş mümkin değildir.] Ammâ, amelî konularda müsâhale [gevşeklik, ihmâl] olursa, tevbesiz dahî âhırete gidilse, hesâba çekilme, azarlanma olursa dahî, işin sonu kurtuluşdur. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Din düşmanı olan nefs-i emmâre ve şeytân-ı la'îni gözetlemek [dikkat etmek] lâzımdır. 1/238 **[Mektûbât Tercemesi: 297.]**

● A'mâl-i sâlihadan [sâlih amellerden] murâd, islâmın beş şartıdır. 1/304 **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

● A'mâl-i sâliha-i bedeniyyesiz [beden ile sâlih amelleri işlemeden], kalb selâmeti da'vâsı bâtıldır. 1/39. **[Mektûbât Tercemesi: 67.]**

● A'mâl-i sûriyye [sûret (beden) ile ilgili ameller], ma'nen yükselme sebebi ve âhıret derecelerinin yükselmesine sebeb olur. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● A'mâl-i islâmiyye [islâmî ameller] iki kısmdır. Emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmak. İlerleme ve yükselme ikinci cüz'e bağlıdır. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Amellerin ve ibâdetlerin efdali, nemâz kılmakdır. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● A'mâl-i sâliha [sâlih ameller] îmândan değildir. Ammâ, îmânın kemâl bulmasına sebebdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Amellerin kusûrlu yapıldığını düşünerek, haseneyi yapmakdan, [yapılan iyiliklerden] müte'essir olmak ve utanmak gerekir. 2/53. **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

● Amellerin ve ibâdetlerin efdali, tilâvet-i Kur'ândır. [Kur'ân okumakdır.] Diğer ibâdet ve tâ'atlerin şefâ'atinden, gerek mukarreb meleklerin, gerekse mürsel peygamberlerin şefâ'atinden Kur'ânın şefâ'ati makbûldür. 3/100

● A'yân-ı sâbite, imâm-ı Rabbânî indinde ilm mertebe-

sinde birbiriyle birleşen kemâlât ile yokluklardan ibâretdir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● A'yân-ı sâbite, sofiyye indinde ilâhî ismlerin ilmî sûretleridir. İsmlerin kendileri değildir. 3/100

● A'yân-ı sâbite, Muhyiddîn-i Arabî indinde, ilm mertebesindeki kemâllerin tafsîlinden ibâretdir. 1/23. **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

● A'yân-ı sâbite ta'bîri, şeyh Muhyiddîn-i Arabînin olup, yanlışdır. Zîrâ a'yân hâdisdir. 3/58

● A'yân-ı sâbiteye vücûd ile adem arasında geçişdir, demişlerdir. Zîrâ hem ilm-i ilâhî celle şânühûda mevcûd olan vücûddan, hem hâricde yok olan ademden kendinde renk vardır. 3/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

● İfrât ve tefrîtin ikisi dahî zem edilmişdir. Hak, ortadadır. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Efdaliyyet [Üstün olmak] sevâbın çokluğu ma'nâsınadır. Fazîletlerin ve menkibelerin çok vukû' bulması ma'nâsına değildir. 3/122

● İftârda acele etmek ve sahûru gecikdirmek sünnetdir. 1/45 **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

● Ef'âlin cem'isinde [bütün işlerde] emrlere ve nehylere [yasaklara] riâyet edilince, emr edeni ve yasaklıyanı [unutma gafletinden kurtuluş müyesser olur] ve Hak teâlânın devâmlı zikri hâsıl olur. 2/25. **[Se'âdet-i Ebediyye: 747.]**

● Ef'âl ve evsâf-ı beşerin [ve beşerin sıfatlarının] cümlesi, Allahü teâlânın mahlûkudur. Mahlûkâtın işleri, Allahü teâlânın işleri değildir. [Kulları da, işlerini de, Allahü teâlâ yaratır. Fekat, kul, işinden kendi mes'ûldür.] 3/120

● Ef'âl-i meşrû'ada [meşrû' olan işlerde] dahî izn almalıdır, demişlerdir. 1/254 **[Mektûbât Tercemesi: 317.]**

● Eflâtûn Îsâ aleyhisselâma meyl etmedi. Bir şahs ki, ölüleri diriltse [ki Eflâtunun fennine bu aykırıdır.], Onu gö-

rüp, hâllerini inceleyip, sonra cevâb vermesi lâzım idi. Müşâhede etmeden cevâb, büyük bir inâd ve aklsızlıkdır. [Eflâtûn böyle yapdı.] 3/118

● Akrabânın cefâsına sabrdan gayri çâre yokdur. Firâren [kaçarak] cefâdan kurtuluşa ruhsat vardır. 3/7 **[Se'âdet-i Ebediyye: 426.]**

● Elbise-i nefîseyi "Nemâzda zinetli elbiselerinizi alınız, örtününüz!" hükmünce, nemâz için zînetlenmek niyyeti ile giyinip, başka niyyetle giyinmemek gerekdir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Allah ismi bütün sıfatları ve şuûnâtı içine alır.

● İlâhî! Dostlarını öyle kıldın ki, her kim onları bildi, seni buldu. Seni bulmıyan onları bilmedi. 1/156. **[Mektûbât Tercemesi: 191.]**

● El mer'u me'a men ehabbe. (Kişi sevdiği ile berâberdir) hadîs-i nebevîdir. Berâberlik, gerçekden sevenin (sâdık dostun) nasîbidir, hadîs-i şerîfi nice hicran içinde olanların tesellîsidir. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● İlhâm dînin gizli, görülmiyen kısmlarını açığa çıkarır. Kemâlât-i zâide isbât eylemez. 2/55 **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● İmâm-ı Türpüştînin risâlesi, i'tikâdı doğru olarak öğrenmekde fâidelidir. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● İmâm-ı a'zam, Şa'bînin talebelerindendir.

● İmâm-ı a'zam, abdestin edeblerinden bir edebi terk sebebiyle, kırk senelik nemâzı kazâ buyurmuşdur. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● İmâm-ı a'zam, mutlaka mü'minim, imâm-ı Şâfi'î, inşâallah mü'minim demişlerdir ki, farklılıkları sözdedir. İmâm-ı a'zamın sözü, hâl-i hâzır durum i'tibâriyledir. İmâm-ı Şâfi'înin ki, âkıbet i'tibâriyledir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● İmâm-ı a'zam-ı Kûfî, vera' ve takvâ üzere idi. Sünnete uyarak ve sünnet devleti ile ictihâd ve istinbâtda yüksek de-

recelere ulaşmışdır ki, diğerleri bu derecede değildir. [Onu anlamakda kâsırdırlar.] 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, hadîs-i şerîfleri ve sahâbenin kavllerini kendi reyine tercîh ederdi. Diğerleri böyle değildir. 2/55 **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● İmâm-ı a'zam ile imâm-ı Ebû Yûsüf, Kur'ân-ı kerîmin mahlûk olup-olmamasında, altı ay münâkaşa edip, nihâyet, mahlûkdur diyeni tekfîr etdiler. [Küfre gideceğini söylediler.] 3/89

● İmâm-ı a'zam buyuruyor ki: (Sübhâneke, mâ-abednâke hakka ibâdetike ve lâkin arafnâke hakka ma'rifetike) [Ey Allahım! Seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim. Biz, sana hakkıyla ibâdet edemedik. Fekat, akl ile anlaşılamıyacağını iyi anladık], buradaki ma'rîfet odur ki, Allahü teâlâyı kemâl sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzeh ve yüceliğinden islâmiyyet ne bildirmişse öylece bilmekdir. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● İmâm-ı Hasen, imâm-ı Hüseynden efdaldir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık buyurdu ki, Hak teâlâ kulların işlerinde, işleri kullara bırakmadı ve cebr etmedi. Zorlama ve serbestlik dahî yokdur. [Kulun her dilediği olmaz. Ve hiçbir şey zorla yapdırılmaz.] 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, sahv erbâbının büyüklerindendir. 3/120

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, hem tarîka-i Sıddîkıyyeyi, hem tarîka-i Emîriyyeyi kendinde toplamışdı. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, nemâzda iken bî-hoş olup, düşmüşdü. ...... sebebi. 3/120

● İmâm-ı Rabbânînin nûru. 2/22

● İmâm-ı Rabbânînin, Ramezânın onbeşinci gecesi, sultân-ı vakt meclisinde îrâd buyurdukları mevzû'lar. 3/43

● İmâm-ı Rabbânîye, mürşidine kavuşdukdan birgün sonra, şu'ursuzluk; iki gün sonra fenâ hâsıl oldu. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● İmâm-ı Rabbânî, Muhammed Bâkîye intisâbında, iki ay zarfında, esâs huzûr meydâna gelip, kemâle geldi. [Tecellîler, nûrlar, hâller, keyfiyyetler diye anlatılmak istenilen kazançlar, hocasının kalbindeki deryânın damlaları olarak önüne saçıldı.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İmâm-ı Rabbânîye, ilmler ve ma'rifetler nisân yağmuru gibi yağıp, acâib ve garâib sırlara muttali' kıldılar. Bu gizli sırlara isti'dâtları kadarıyle mahrem olan evlâd-ı kirâmıdır. 1/148. **[Mektûbât Tercemesi: 186.]**

● İmâm-ı Rabbânî, Resûlullahın rûhâniyyetleri için, çeşidli yiyecek pişirilerek, meclis kurulmasını emr ederdi. 3/106.

● İmâm-ı Rabbânî, vilâyet-i kübrâya ulaşmış ve kemâlât-ı nübüvvetle şereflenmişdir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İmâm-ı Rabbânînin, Nakşibendiyyede (21), Kâdiriyyede (25), Çeştiyyede (27) vâsıtası vardır. 3/87

● İmâm-ı Rabbânîye, sülûk esnâsında hâsıl olan keyfiyyetler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İmâm-ı Rabbânî buyuruyor ki, bu fakîr pür taksîr, kendi zevk ve vicdânıyle anlar ki; sağdaki melek, yirmi yılda bir iyilik bulup, ameller sahîfesine yazdığı ma'lûm değildir. 1/222 **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● İmâm-ı Rabbânînin (Merâtib-i vahdet-i vücûdun tahkîki) risâlesi vardır. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

● İmâm-ı Rabbânî (Şerh-i Rubâ'ıyyâtı) şerh ederek, Muhyiddîn-i Arabînin sözlerini te'vîl buyurmuşlardır. [İslâmiyyete uygun ma'nâlar vermişlerdir.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İmâm-ı Rabbânînin yüce pederleri buyurmuşdur ki, yetmiş iki bozuk fırkanın meydâna çıkması, tesavvuf yolunu

bitirmeyen kimseler sebebi ile olmuşdur. [Bu tesavvuf yolundakiler netîceye ulaşamadıkları için sapıtmışlardır.] 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

● İmâm-ı Şâfi'î buyuruyorlar ki, Ebû Bekr-i Sıddîkın efdaliyyetine sahâbe-i kirâm ittifak etmişlerdir. 1/59. **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

● İmâm-ı Şâfi'î, İmâm-ı a'zamın fıkh ilmindeki yüksek derecesinden bir parça anlayıp, (Bütün fukâhâ, Ebû hanîfenin ev halkı gibidir) buyurmuşdur. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● İmâm-ı Gazâlî buyuruyor ki, Fahr-i âlem "sallallahü aleyhi ve sellem" mi'râcda, Hak teâlâyı görmedi. Bundan maksad, rü'yet-i dünyâ ile görmedi, demekdir. 1/282. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

● İmâm-ı Gazâlî buyurdular ki, Sıffîn vak'ası, halîfe olmak için değil, islâmiyyetin kısas emrini yapmak içindi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● İmâm-ı Mâlik, tebe-i tâbi'îndendir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● İmâm-ı Ebû Yûsüf için, taklîdden kurtuldukdan sonra [ya'nî ictihâd makâmına yükseldikden sonra], üstâdı Ebû Hanîfeye "rahmetullahi aleyh" tâbi' olması hatâdır. 3/100

● İmâmet bahsi. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İmâmet [halîfelik] bahsi, fürû'i dindendir. Üsûl-i dinden değildir. Fürû' ile meşgûliyyet, mâlâya'nîdir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Ümmet-i Muhammed, bütün ümmetlerden önce Cennete girecekdir. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Ümmet-i Muhammed, hayrül-ümemdir. [Ümmetlerin en hayrlısıdır.] 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Ümmet-i Mûsâ, Cennete, kendinden önceki ümmetlerden önce girecekdir. [İkinci olarak girecekdir.] 1/251. **[Mektû-**

bât Tercemesi: 308.]

● Ümmet-i İbrâhîmin dîninin ve milletinin efdal olması, Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme onun milletine uymak emr olunmasından dolayıdır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ümmetden ba'zısında ba'zı kemâlât olur ki, Enbiyâ ona gıbta ederler. Hâlbuki, bütün ümmetler üzere, her husûsda üstünlük, Enbiyâya mahsûsdur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Emr-i ma'rûf ve nehyi münkeri rıfk ile [yumuşaklık ile] yapmalı ki, kabûl olunmağa yakındır. 3/118

● Emrâz ve eskâm def'inde [hastalıkların kalkması için] esnâm [putlardan] ve tâgûtdan [putlaştırılmış olan şeyden] istimdât eylemek [yardım taleb etmek], şirk ve dalâletdir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Ümem-i sâbıkada [Geçmiş ümmetlerde] bir cemâ'at kâfir, bir cemâ'at de sâlih mü'min idi. Büyük günâh işlemek çok az idi. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Ümem-i sâbıkadan [Geçmiş ümmetlerden] ba'zıları sabâh nemâzı, ba'zıları da sâir nemâzlarla me'mur idiler. 1/79. **[Mektûbât Tercemesi: 125.]**

● Ümem-i sâbıkaya [Geçmiş ümmetlere] herbir asrda bir Nebî gönderilmişdir. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Ümmidsiz olmak küfrdür. Ümmidvâr olalar. Ahkâm-ı islâmiyyeye mütâbe'at [uymak] ve pîre muhabbet var ise, hiç gâm değildir. 3/13. **[Se'âdet-i Ebediyye: 401.]**

● "Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yaratdı." Rûh-ı Âdem maksûddur. Veyâhud Hak sübhânehu Âdem aleyhisselâmı kendi kemâlâtı ile bezedi ve sıfâtı ile vasfladı. Tam bir ayna kıldı. Bu benzerlik ism ve sûretdedir. Hakîkatde değildir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● "Allahü teâlâ bu dîni, fâcir kimselerle de elbette kuvvetlendirir." Hadîs-i şerîf. 1/33. **[Mektûbât Tercemesi: 58.]**

● “Allahü teâlâ, ayrıca bir Cennet yaratmışdır ki, burada hûrîler ve köşkler yokdur. Burada Allahü teâlâ, güler gibi tecellî eder, görünür.” Hadîs-i şerîfi, zuhûrâtın a’lâsıdır. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● “Belâlar, mihnetler en çok Peygamberlere, sonra Evliyâya, sonra bunlara benziyenlere gelir.” Hadîs-i şerîf. 2/99. **[Se’âdet-i Ebediyye: 515.]**

● **“Allahü teâlâ yüksek himmet sâhibi olanı sever,”** hadîs-i şerîfdir. Yüksek himmetli olup, en yüksek dereceye kavuşmakdan başka hiçbir şeyle kanâ’at etmiyeler. Dahâ yükselmeğe tâlib olup, yüksek makâmlara çekileler. 3/20.

● Enbiyâ ve sulehânın [sâlihlerin] dünyâda mihnet çekmelerinin sebebi. 2/99. **[Se’âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Enbiyâ günâhdan ma’sûm, Evliyâ mahfûzdur. [Korunmuşdur.] 2/44. **[Se’âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Enbiyâ üsûl-i dinde [i’tikâdda, îmân edilecek husûslarda] müttefiklerdir. İhtilâfları, fürû’ı dinde ba’zı ahkâma te’alluk eder. 1/63. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

● Enbiyâdan birine tevassutla Zât-ı teâlâya ulaşan Enbiyâ ile, Zâtı teâlâ arasında (vâsıta edilen) Nebî perde değildir. Onların zâtdan nasîbleri vâsıtasızdır. Lâkin ümmet için böyle değildir ki, tevessül eyledikleri Peygamber, arada perdedir. 3/88

● Enbiyânın mebde-i te’ayyünleri, Allahü teâlânın ismlerinin bütünüdür. Evliyânın mebde-i te’ayyünleri ise, bu ismlerin parçalarıdır. Bu parçalar, o bütünlerin altındadır. 1/231. **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

● Enbiyâ ve resûllerden, hiçbirisi gelip-geçmedi ki, şeytân onun kelâmına karışmamış olsun. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Enbiyânın makâmları, kendi yükselmelerinin, nihâyet makâmları değildir. Bilâkis o makâmlardan yüksek mertebelere terakkî eylemişlerdir ki, ba’dehû nüzûl buyurup, [on-

dan sonra inip], o makâmlarda ikâmet ederler. O makâmlar onların mebde-i te'ayyünleridir. İlâhî ismlerden ibâretdir. Hak teâlâdan feyzlerin vesîleleridir ki, Zât-ı teâlânın vâsıtasız esmâ-i âleme hiç münâsebeti yokdur. Yüksek yaratılışlı olan bir sâlik [tesavvuf yolcusu], yükselmesi esnâsında, o isme vâsıl ve o makâmların üstüne dahî yükselir. Ammâ sâlik, kendi mebde-i te'ayyünü olan isme nüzûl eyledikde [indikde], kendi ismi o ismin aşağısı olduğunu anlıyabilir. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

● Enbiyâ, da'veti âlem-i halka tahsîs etmişlerdir. Kalbden ötesini söyleyen olmamışdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Enbiyâ sebeblere riâyet eylemişdir. Bu riâyetleri ile berâber, Hak sübhânehüye tefvîz-i umûr buyurmuşlardır. [İşlerini Allahü teâlâya havâle eylemişlerdir.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Enbiyânın gönderilmesi, âlemlere rahmetdir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Enbiyânın birine îmân etmemek, cümlesine îmân etmemek olur. Zîrâ onlar, îmân edilecek aynı şeyleri söylemişlerdir. Dinlerinin esâsı birdir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Enbiyânın ahkâm-ı ictihâdiyyesinde hatâ tecviz (câiz) olunmuşdur. Ammâ, hatâ üzere devâm etmek tecviz (câiz) olunmamışdır. Hemen hatâlarına âgâh ederler (uyarılırlar). 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Enbiyânın bildirdikleri doğru haberleri, akla uydurmağa çalışmak, nübüvveti inkârdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Enbiyâ geriye tam dönmüşlerdir. Zâhir ve bâtınları ile halkı (Allahü teâlâya) da'vet etmekdedirler. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Enbiyânın da'veti, tenzîh-i sırfdır. [Mahlûklara benzemiyen bir Allaha îmâna da'vetdir.] Semâvî kitâblar, îmân-ı tenzîhîyi bildirmekdedir. Enbiyâ, Allahü teâlâyı yaratmasında mütâle'a etmedi. Allahü teâlânın birliğine da'vet etdi.

Mâsivâya ibâdete, şirk buyurdular. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Enbiyâya uyan, onların risâletini tasdîkden sonra, erbâb-ı istidlâlden olur. [Peygamberleri taklîd ederek hâsıl olan îmân, îmân-ı istidlâlîdir. O büyükleri taklîd eden kimse, Peygamberlerin bildirdiği herşeyin doğru olduğunu aklı ile, düşüncesi ile anlamışdır.] Ve bu taklîdi, aynı istidlâldir. Meselâ bir insan, bir şeyin aslını istidlâl ile isbât eylese, o asldan neş'et eden fürû' dahî, o istidlâle müstenid olup, cemi' fürûun isbâtında müstedil (istidlâl) olmuş olur. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● İnsana lâzım olan, ehl-i sünnetin gerekdirdiği gibi îmânı düzeltmek, ikincisi, ahkâm-ı islâmiyye-i fıkhıyye mûcibince amel. Üçüncü, sülûk-ı sofiyye-i tarîkat-ı aliyyedir. Buna muvaffak olan, büyük bir kurtuluşa nâil olur, kavuşur. Bunu yapmıyan kimse, açık (kesin) bir hüsrâna vâsıl olur. 3/34 **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

● İnsanın yaratılmasından maksad, yağlı ve lezîz yiyecekler, güzel ve nefis elbiseler, mal ve mülk toplamak, ni'metlenmek, oyun ve eğlence değildir. Yaratılmasından maksad, Allahü teâlâya karşı gönlü kırık, boynu bükük olmak ve yalvarmak içindir. 1/206 **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

● İnsan irâde ve ihtiyârı ile işlerini kesb eder [çalışır]. Halk etmek (işleri yaratmak) Allahü teâlâya mensûbdur. (Allahü teâlâ yaratır). 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İnsan kendi fi'line kasd [niyyet] eyledikden sonra, Hak teâlânın halk etmesi, o fi'le te'alluk eder. Bu iş, kulun irâdesini sarf ederek hâsıl olduğu için, medh ve zem ve sevâb ve cezâ insana âid oldu. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İnsan halîfe-i rahmândır. Zîrâ sûret-i şey halîfe-i şeydir. "Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yaratdı." 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● İnsanda iki şey vardır ki, arşda yokdur. Biri, hey'et-i vahdânî (insanda bulunan on şey), diğeri şuûru nûrun alâ

nûrdur. 2/11.

● İnsân-ı kâmil, asla kavuşdukdan sonra, aslın nûrlarının parlaklığından, bir ışık onun kalb aynasında parlatılıp, onu tekrar âleme döndürmek ile nâkısları terbiye etmesi havâle olunur. Bu dönüşde, hem de onu terbiye etmek vardır. 2/12.

● İnsan, âlem-i halk ile âlem-i emrin mecmû'undan (bir araya gelmesinden) ibâretdir. 3/11 **[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]**

● İnsanın kendi murâdını taleb eylemesi, kendi ülûhiyyetini da'vâ eylemesidir. 3/2

● İnsan, murâd-ı ilâhîyi tercîh edip, murâd-ı mevlâdan gayri hiç murâdı kalmamak, vilâyet-i hâssaya bağlıdır (mahsûsdur). 3/27 **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● İnsanın aslı (zâtı) nefs-i emmâresidir. 3/60

● İnsan öyle bir toplulukdur ki, âlem-i kebîrde yükseklikler ve aşağılıklardan her ne mevcûd ise insanda dahî vardır. Onda âlem-i halk açık, âlem-i emrden ise bir nişân var. İblisin zemm edilen kötü sıfatları kâin (onda mevcûd) ve melek sıfatı dahî sâbitdir. 1/307 **[Mektûbât Tercemesi: 492.]**

● İnsan bir toplulukdur. İmkân âleminde bulunan herşeyin kendisi, vücûb âleminde bulunanların ise sûreti, insanda bulunur. 1/95 **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● İnsan, yedi meşhûr latîfeden mürekkebdir. Her latîfenin ahvâli ve mevâcîdi başkadır. 3/81.

● İnsanın hakîkati o ademdir ki, hakîkat-i nefs-i nâtıkadır. 3/60.

● İnsanda, yerlerde ve göklerde bulunan herşeyden bir zerre vardır. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

● İnsan medenî olarak yaratılmışdır. Ya'nî, yaşamasında, diğer insanlara muhtâcdır. 2/62 **[Se'âdet-i Ebediyye: 746.]**

● İnsanın başka şeyleri sevmesi, kendi nefsini sevmesindendir. [Kendi nefsine düşkün olmasındandır.] 1/105 **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

● İnsanın yaratılmasından maksad, Hak teâlâya ibâdet ve kulluk yapmakdır. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● İnsandan bu fânî dünyâda taleb olunan [istenilen], ma'rifet-i Hak teâlâdır [Rabbini bilmesidir]. 1/226 **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

● İnsan mahlûkâtın en çok muhtâc olanıdır. Ve her neye muhtâc ise, ona alâka duyar. Her te'alluku ise, Allahü teâlâdan uzaklaşmasına sebebdir. Bu sebebden, temâm mahlûkâtın ziyâde mahrûmu insan olur. 1/45 **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

● İnsana karşı secdenin çirkinliği, güneşden dahâ âşikârdır. Sakınmak herkese lâzımdır. 1/29 **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● İnsana cânib-i Hak sübhânehudan feyz ve in'âm [ni'metler] devâmlı gelmekdedir. Kula verilen maddî ve ma'nevî [zâhirî ve bâtınî] feyzler, eğer bir sâ'at ve bir lemha kesilse, bendeden [kuldan] gerek vücûd ve gerek onun kemâlât-ı tâbi'asından bir eser kalmaz. Hâlbuki kula lâzımdır ki, bir lemhada ve turfetül-aynda [göz-açıp-kapama anı] o hazretden gâfil olmıya. Ve devâm-ı huzûr ile sıfatlana. Büyük hüsrân ve şaşılacak şeydir ki, ni'meti vereni unutup, ni'metlere dalar. Ve kendisine ni'met verene yönelmez, ondan yüz çevirir. Şübhe yokdur ki, huzûrun devâmı, bâtına nisbetle mümkin ve belki vâkı'dir. Alel-husûs bizim tarîkımizde [yolumuzda], Allahü sübhânehunun keremiyle bu devâm sehl-ül-husûldür. Ve ibtidâda [başlangıcda] zuhûr eder. Lâkin bu devâm zâhirde zordur. Zîrâ zâhir, kesrete bağlı olduğundan gafletden halâs bulmağa çâre yokdur. Fekat bu zâhirî gaflet, sâlih niyyet ile olursa, gaflet huzûr olur. Meselâ uyku, tâ'atda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile olursa, tâ'at olur. Bu sûretle devâm-ı huzûr, zâhire nisbetle dahî gerçekleşmiş olur. Zâhire ve bâtına nisbetle olan bu devâm-ı huzûr, insanlardan ekmel-i kümelin nasîbidir ki, itmînân-ı nefs ile müşerref olmuşlardır. Ve fenâ-yı etem ve bekâ-yı ekmele ulaşmış ve amelde niyyet ve ihlâsın tashîhi külfetinden vâreste olmuşdur [kurtulmuşdur]. 1/172 **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

● Enes radıyallahü anhın, tâ'ûndan [vebâdan] seksen evlâdı vefât etdi. 2/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

● Enfüs (insan) dahî, âfâk (insandan başka şeyler) gibi, ilâhî ismlerin zılleridir. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Enfüs ve âfâkda görülen şeyler, aranan şeyin işâretleridir. İstenen şey değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Evâmir-i ilâhîyeye adem-i imtisâl [İlâhî emrleri yapmamak], yâ şerî'atin bildirdiği haberleri yalan addederek [inanmıyarak] i'timât etmemek veyâ Hak teâlânın emrlerine ehemmiyyet vermemek sebebiyledir. Çirkinliğini düşünmek gerekdir. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Evlâda hizmet, babasına yardım olur. 1/177 **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

● Evvelühüm hayrûn ev âhıruhüm (Başlangıcı mı dahâ iyi, yoksa sonu mu) hadîsiyle, âhır-ı ümmetin medhi. 1/261 **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Ülül'azm Peygamberler Resûlullaha tâbi' olmağı arzû etmişlerdir. 1/249 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Evliyâullahın huzûruna boş gelmek lâzımdır ki, dolu olarak dönüle. Ve kendi iflâsını göstermek lâzımdır ki, onlar dahî şefkat edip, feyz yolunu açalar. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

● Evliyâdan ekserîsi vehm mertebesinin son noktasına ulaşsa da, nefs-ül-emr mertebesine dâhil olamazlar. 3/100.

● Evliyâullahın elbisesini edeble giymekden çok fâide hâsıl olur. 1/206 **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

● Evliyâullah büyük günâh işlemekden korunmuşdur. 1/223. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

● Evliyâdan ba'zısının değişik yerlerde hâzır olması, latîfelerinin muhtelif bedenler hâlinde görünmesidir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Evliyâ insanları, hem islâmiyyetin zâhirine, hem de bâ-

tınına da’vet ederler. 2/92. **[Se’âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Evliyâ-i müstehlikîn [Kendini yok bilen Evliyânın] sebebler âlemine inmemiş olup, nübüvvet kemâlâtından nasîbleri yokdur. Başkalarını kemâle getiremezler. 1/24 **[Mektûbât Tercemesi: 42.]**

● Evliyâ-i uzletden olup, kemâlât-ı vilâyet tarafı gâlip olan aktâb, evtâd ve ebdâlin terbiyetleri, Alî radıyallahü anhın imdâd ve yardımına bırakılmışdır. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Kendini boş, uzak sanan, kavuşmuş demekdir. 1/148. **[Mektûbât Tercemesi: 186.]**

● Üveysî tarîkat (yol), rûhâniyyetden feyz almak demekdir. 3/118

● Ehl ve ıyâl [çoluk-çocuk] ile münâsebeti tam peydâ eylemeyeler. 3/84 **[İslâm Ahlâkı: 356.]**

● Ehl ve ıyâlin [çoluk-çocuğun] memnûn olmaları için, âhıret azâbına râzı olmak [onu seçmek] aklsızlıkdır. 1/226 **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

● Ehl-i hânenin [hâne halkının] hepsini nemâza ve sâlih işlere ve ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmağa [ve harâmlardan sakınmağa ve kadınların, kızların örtünmelerine] teşvîk ediniz. Zîrâ mes’ûlsünüz. 3/84. **[İslâm Ahlâkı: 356.]**

● Ehl-i beyte muhabbet cüz’-i îmândandır. Son nefes için pek-çok fâidesi vardır. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Ehl-i sünnet, bu i’tikâdı kitâb ve sünnetden aldılar, istinbât etdiler [çıkardılar]. 2/67 **[Se’âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Ehl-i sünnetin doğru olduğu muhakkakdır. Ehl-i sünnetin dışında olanlar, [şî’îlik ve vehhâbîlik] zındıklık ve ilhâddır. 2/67 **[Se’âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Ehl-i sünnetden hardal dânesi kadar ayrı olanların sohbeti semm-i kâtildir. [Öldürücü zehrdir.Bunlarla arkadaşlık etmekden çok sakınmalıdır.] 1/213 **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

● Ehl-i sünnete tâbi' olmadan kurtuluş mümkin değildir. 1/59. **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

● Ehl-i sünnetin reîsi [reîslerinden birisi] Şeyh Ebûl Hasen-ül-eş'arîdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Ehl-i islâma lâzımdır ki, pâdişâh-ı islâma yardım edeler. İslâmiyyetin yayılmasına [revâç bulmasına] sebeb olalar [uğraşalar]. 1/47 **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

● Ehl-i dünyâya ve onun aldatıcı süslerine göz ucu ile dahî nazar, öldürücü zehrdir. 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

● Ehl-i sünnet i'tikâdına sarılıp, Zeyd ve Amr'ın [şununbunun] sözlerine kulak asmıya, dinlemiye ve yalan olan efsâneleri ve yalan olan hikâyeleri kendine düstûr eylemek, kendini zâyi' eylemekdir. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ehl-i kitâb, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Peygamber olduğunu anlarlar. Fekat, inadları yüzünden inanmazlardı. 3/91

● Ehl-i Bedr, mutlaka magfûrdur (kurtulmuşdur). 3/24

● Ehl-i irâdetden [dînine çok bağlı] olan sâliha bir hanıma, dînin akâidini ve islâmiyyetdeki ibâdetleri beyân ve tergîb eden mektûb. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Âyât-ı Kur'âniyyenin [Kur'ân-ı kerîm âyetlerinin] anlaşılmasından acz hakkındaki mektûblar. 1/310 **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

● İnternet vâsıtası ile haberleşme. 412

● Îşân [onlar] Kalb hastalıklarının tabîbleridirler.1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Îşânın [Evliyânın] bakışları, kalb hastalıklarına şifâ verici, teveccühleri ma'nevî hastalıkları def' edicidir. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Îşânın sözleri devâ ve bakışları şifâdır. 1/109 **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● Îşânın celîsleri [Onlarla birlikde olanlar] şakî olmaz.

1/87 **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

● Îşâna muhabbet, Allahü teâlânın en büyük ni'metlerindendir. Ve se'âdetin sermâyesidir. 2/36, 1/142. **[Mektûbât Tercemesi: 182.]**

● Îşâna [onlara] buğz, öldürücü zehr ve onları kötülemek ebedî mahrûmiyyete sebeb olur. Zîrâ aslın aslına kavuşmuş olan Ârife muhabbet, Hak teâlâya kavuşdurur ve buğz da onun buğzuna sebeb olur. 3/110

● Îşânın âşinâlığından maksûd [Onlarla görüşmekden maksad], kendi kusûrlarını, ayblarını anlamak içindir. Ve gizli kötülüklerini meydâna çıkarmak içindir. 1/68 **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

● Îşânın (onların) nisbeti vermekde ve huzûr ve âgâhlığı kısa bir zemânda sâdık talebeye vermekde tam bir kudretleri olduğu gibi, o nisbeti almakda dahî, tam kudretleri vardır. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Îşânın zâhir ve sûretini beşer sıfatı üzere terk eylemişlerdir. Tâ ki onun kemâlâtına örtü ola. Velî diğer insanlar gibidir. [Hak bâtıl ile karışmışdır.] 2/30.

● Îşânın zâhirine bakanlar, mahrûm olur ve zarar eder. Bâtınlarına nazar edenler, kurtuluşa ve felâha erer. 2/52.

● Îşânın mezâr-ı şerîflerinden de, istifâde olunmakdadır. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

● Îmânda kalbin tasdîki kâfî olup, nefsin iz'ânı [anlaması] istenmemişdir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Îmân başka, inkâr etmemek başkadır. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Îmân kalbin tasdîkidir. Tasdîk iz'ândan [anlamakdan] ibâretdir ki, inanmak ile ta'bir olunmuşdur. 3/91

● Îmân, zarûret ve tevâtür ile dinden bize gelmiş olanlara kalbin tasdîkinden [inanmasından] ibâretdir. Lisânın söylemesi de îmânın rüknüdür demişlerdir ki, sükût ihtimâli

vardır. [Özr, korku ile söylememesi afv olur.] Bu tasdîkin alâmeti, küfrden uzak ve kâfirlikden sakınmakdır. Ve kâfirliğin husûsiyyetleri olan, onlara mahsûs şeylerden, meselâ zünnâr bağlamak gibi, bunlardan te'arrîdir [ârî olmakdır]. Bu tasdîki da'vâ edip, küfrden teberrî eylemezse, mürteddir. Teberrî, kâfirlere düşmanlıkdan ibâretdir. Bu teberrî kalb ile veyâ havf [korku] yoksa, kalb ve kalıp ile olur. Muhabbet-i Hudâ ve Muhabbet-i Resûl-i Hudâ, onların düşmanlarıyla düşmanlık eylemedikçe olmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Îmânda sâdece kelime-i şehâdeti söylemek kâfî değildir. Münâfıklar da, o kelimeyi söylerler. Bütününe inanmak ve kâfirlikden teberrî lâzımdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Îmân başka, ma'rifet başkadır. Îmân, inanmak; ma'rifet anlamak demekdir. 3/91

● Îmân ve küfrün medârı hâtime üzeredir. [Mü'min ve kâfir, son nefesde belli olur.] Çok kimseler vardır ki, temâm ömründe o iki sıfatın biri ile muttasıf olur [vasflanır.] Âhırinde [sonunda] onun zıddı gerçekleşir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Îmânları mevcûd iken, kâfirlik merâsimlerini yapan ve kâfirlerin günlerini ta'zîm eden müslimânların cenâze nemâzlarını kılalar. Onları kâfirlere dâhil eylemeyeler. Îmân bereketi ile azâb-ı ebedîden kurtulurlar. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Îmân ehli, günâhları dolayısiyle Cehenneme girince yüzleri siyâh yapılmaz ve zincire vurulmazlar. Ve isyânı kadar azâb görüp, sonunda Cehennemden çıkarılırlar. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Îmân-ı bil-gayb [gayba îmân], şühûdî îmân üzerine tercîh edilir. 2/8 **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Îmân, tasdîk ve kalbin yakîn hâsıl etmesinden ibâretdir ki, azlık ve çokluk kabûl eylemez. Azlık ve çokluk ameller i'tibâriyle îmânın parlamasındadır. Îmânın kendinde değil-

dir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Îmân-ı istidlâlî [anlıyarak îmân], îmân-ı taklîdîden dahâ iyidir. Enbiyâyı taklîd ile olan îmân, îmân-ı istidlâlîdir. Zîrâ Enbiyânın sadâkatını delîl ile bilir. Âbâ ve ecdâd [baba ve dede] îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Îmân, bâtıl ilâhları kaldırıp, her ne var ise, bunların hepsini (Lâ) ile yok edip, Hak celle sultânühuyu ma'bûd olarak isbât eylemekdir. 2/8 **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Îmân-ı hakîkînin hâsıl olmasına alâmet, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmakda kolaylığın hâsıl olmasıdır. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Îmân kemâl buldukça, latîfelerin bedene te'alluku azalır. Ve bu münâsebetsizliğin artması nisbetinde, beden zulmete yakın ve onda vesveseler ve hâtıra gelen şeyler ve tereddüd artar. Başlangıçda ve ortada olanlarda durum böyle değildir. Bunların hâtırlarına gelen öldürücü zehrdir [felâketdir]. 1/182 **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

● Îmân-ı hakîkî, ma'rifete bağlıdır ki, ma'rûfda fânî olmakdan ibâretdir. Ma'rifetden evvel îmân, sûrî; ya'nî mecâzîdir. 3/91

– B –

● Baba Âbrîzin Âdem aleyhisselâmın çamuruna su dökmesi rûhu iledir. 2/28 **[Se'âdet-i Ebediyye: 745.]**

● Bâtılın hiçbir sûretle doğruluğu yokdur. 2/42 **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Bâtın için hâllerin hâsıl olması vardır. O ahvâlin ilmi yokdur. [Hâsıl olmakla anlaşılır.] Eğer zâhir olmasaydı, bilmek ve ayırmak yolu açılmazdı. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

● Bâtının tasfiyesine münâfi olan [temizlenmesine mâni' olan] herşeyi düşman kabûl etmek gerekir. 1/182 **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

● Bâtına [kalbe] meşgûl olup, zâhiri terk eden [zâhirin, bedenin yapacağı emrleri terk eden] mülhiddir. Ve ahvâli [hâlleri] istidrâcdır. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Bâtının imdâdı olmaksızın ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek güçdür. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Bâgîler ile kıtâl [savaş] farzdır. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî) kavlinin ma'nâsı, Hakkı tenzîhdir. Kendini tenzîh değildir. 1/43 **[Mektûbât Tercemesi: 72.]**

● Bâyezîd-i Bistâminin (Sübhânî) sözü, tesavvuf yolunda kemâle ulaşmadan söylenmişdir. Dahâ sonra, kemâle ulaşdı. 3/118

● Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî) kavli, hâllerin galebesinden dolayı olduğundan ma'zûrdur. (Afv edilip, mes'ûl olmaz). 3/118

● Bâyezîd-i Bistâmî buyurur ki, arş ve arşda olan şeyler, ârifin kalbinin bir köşesine konsa, kalbin genişliğinden dolayı hissetmez. Burada arşın misâllerini arş üzere hükm eylemişdir. 2/21.

● Putperest olan, aslında kendine tapmakdadır. •/154

● "İslâmiyyet garîb olarak başladı. Garîb olarak döner. Garîblere müjdeler olsun." Hadîs-i şerîf. 2/39 **[Se'âdet-i Ebediyye: 913.]**

● "Bid'at dalâletdir. Her ne ki, benden sonra olursa merdûddur [red edilir]." Hadîs-i şerîf. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Bid'at ehlinin aslı dokuzdur. Hâricîler, şî'a, mu'tezile, mürci'e, müşebbihe, cehmiyye, dırâriyye, neccâriyye, kilâbıyye olup, cümlesi, Eshâb ve tâbi'în ve fükahâ-i seb'anın vefâtından sonra, açığa çıkdılar. (Gunye). 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Bid'at ehlinin en kötüsü Eshâb-ı Resûle [Eshâb-ı kirâ-

ma] buğz üzere olanlardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Bid'at ehline hurmet göstermek, islâmın yıkılmasına yardım etmekdir. (Bu ise) amelin boşa gitmesine sebeb olur. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Bid'atden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Bid'atin terki, sünnetin işlenmesinden dahâ iyidir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Bid'at, sünneti ortadan kaldırıyor ise, bid'at-ı seyyie, sünnetden sâkıt ise [ortadan kaldırmıyor ise] bid'at-i hasenedir. İkisi de dalâletdir. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

● Bid'at-i hasene dahî olsa, sünnetin kalkmasına sebeb olur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Bid'at ehli sohbetinin fesâdı, kâfir sohbetinin fesâdından dahâ ziyâdedir. 1/54 **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

● Bid'at yayılıp, zulmeti, âlemi kuşatmışdır. 3/96.

● Berâhime (Berehmenler) hakkında îzâh. 1/313 [hâşiyesinde]

● Bast [ilerlemek] ve kabz [durmak], bu tarîkde [yolda] uçulan kanatdır. Kabz ile üzgün ve bast ile sevinçli olmıyalar. 2/23

● Basît ve mürekkeb cismlerin cümlesi [her ne var ise cümlesi], Hak sübhânehûnun îcâdıyla mevcûddur. Ve ademden vücûda gelmişdir. 3/57

● Bi'set-i Peygamberi, her zemânda, her memlekete vâki' olmuşdur. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Bekâ-yı şey, vücûd-ı şey'in zemân-ı sânî ve sâlisinde... ilâ Mâşâallah istikrârından ibâretdir. 3/57 **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Bekâ-billâh. 2/99, 3/79. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Bekâ-billâh hâsıl olmadan önce devâmlı huzûr müm-

kin değildir. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Bilâlin sin harfi, indallah [Allahü teâlâ indinde] şindir. 3/100.

● Belânın kalkmasına düâ edip, afv ve âfiyeti ricâ ederiz. 3/15

● Belânın kalkmasını ârif kimse istemez. Zîrâ ârif, belâları mahbûbdan bilir. Ve onun murâdı olduğunu düşünür. Onun def'ine nasıl tâlib olur? Sûretâ [ya'nî görünüşde] düâyı dili ile söylese de, düâ emrine uymak içindir. Aslında hiç tâlib değildir. Her belâdan lezzet duyar. 3/15

● Belâlara sabr, kazâya rızâ ve tâ'atda sebât ve ma'siyyetlerden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 2/18

● Belâdan güç yetdiği kadar ve kudreti mikdârı ictinâb edeler ki [kaçınalar ki], el firârü mimmâ lâ yutâku min sünenil mürselîn. [Tâkat getirilemiyen şeyden firâr (kaçmak) Peygamberlerin âdetleridir.] 3/19.

● Bir beldede bilinen âdetler, dînî delîl olamaz. Bir şeyin câiz olmasına delîl olan, eskiden beri devâm ede-gelen bütün beldelerin âdetlerinin icmâ'larıdır. 2/54

● Bühtân ve iftirâ zemm edilen sıfatların en kötüsüdür. Bu iki sıfat, yalanı içine aldığı içindir ki, bütün dinlerde harâmdır. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Beyt-il mukaddesdeki sahratullahın [taşın] kemâlâtı, kemâlât-ı Kâ'beye dâhildir. 2/72

● Bîçûn ve bîçûnegî ta'biri, Leyse kemislihî şey'ün [Ona benziyen hiçbirşey yokdur] âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesidir. 1/38 **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

● Bîçûnden [akl ile anlaşılamıyandan] ibâret-i çün ile bahs etmek, aynı küfr ve ilhaddır. [Akl ile anlaşılamıyanı akl ile anlaşılanlar ile anlatmak küfr ve ilhaddır.] 3/95

● Bî'at-i nisâ [kadınların bî'ati] yalnız söze bağlı idi. (Söz ile idi). Resûlullahın mübârek eli, bî'at eden kadınların eli-

ne dokunmadı. Kötülenmiş sıfatlar ve kötü huylar, erkeklere nisbetle kadınlarda dahâ çok olduğundan, bî'at şartları erkeklerden dahâ çok oldu. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Bî'at-ür-rıdvânda, bî'at edenlerin cümlesinden Allahü teâlâ râzıdır. Cümlesi ehl-i Cennetdir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Bî'at-ür-rıdvân ehli, mutlaka ehl-i Cennetdir. 3/24 **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

– P –

● Pâdişâhların [devlet başkanlarının] iyi ve kötü huyları ve işleri, bütün millete yayılır. 1/195 **[Mektûbât Tercemesi: 233.]**

● Pîr, Allahü teâlâya kavuşmağa vesîledir. Maksûd olan Hak sübhânehûdur. 2/63.

● Pîr, mürîdlerin yetişmesine sebeb olduğu gibi, mürîdler de, pîrin olgunlaşmasına sebebdir. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Pîr iletken gibidir. Kalb makâmına inmiş olup, rûh ile nefs arasındadır. Rûh yolu ile aldığı feyzi, nefs yolu ile tâliblere dağıtır. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Pîr hayâtda iken, diğer pîre bağlanmak câizdir. 2/63.

● Pîr-i nâkıs [Nâkıs pîr] tâlibi sapdırır. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Pîr, kâmil ve mükemmil ise, sohbeti büyük ni'metdir. Ve onun bakışı devâ ve sözleri [sohbeti] şifâdır. Ve o sohbetsiz vusûl [kavuşmak] mümkin değildir. 1/23 **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

● Pîrin cezbesi sülûkden önce olmuş ise, kibrît-i ahmerdir. [Bulunmaz bir ni'metdir]. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

– T –

● Ettâibü minezzenbi kemen lâ zenbe lehü. (Günâhlardan tevbe eden, günâhsız kimse gibidir). Bu hadîs-i şerîf,

günâhkârlara müjdedir. 2/19. **[Se'âdet-i Ebediyye: 69.]**

● Tâbi' olanlar ve hizmet edenler için, büyüklere gelen ni'metlerden pay vardır. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

● Tâbi' her neye kavuşursa, uymuş olduğu kimseden kavuşur. 1/294 **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

● Teblîg-i zâhirî ve teblîg-i bâtınîyi birlikde yapan çok kıymetlidir. Böyle kimse az bulunur. 1/48. **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

● Tecellî, ikinci mertebede ve üçüncüde veyâhud dördüncüde, Allahü teâlânın dilediği mertebeye kadar şey'in zuhûrundan ibâretdir. 3/79

● Tecellîler ve zuhûrlar, zıllerden haber verir. Zıllere tutulmakdan kurtulan, tecellîlerden ârîdir [kurtulmuşdur]. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Tecellîler ve zuhûrlar, matlûba perdedirler. 3/79

● Tecelliyât-i selâse (tecellî-i esmâ ve sıfat ve zât) [Tesavvuf yolcularından onbinlerde birini], ma'rifete dayanan müşâhedelerden kurtarıp, ihlâs ni'metine ve rızâ makâmına ulaşdırırlar. 1/36 **[Mektûbât Tercemesi: 63.]**

● Tecellî-i sûrî kendini Hak bulmakdır. Ya'nî hakkı kendi ile görür. Lâkin bu şühûd mecâzîdir. 1/277 **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

● Tecellî-i ef'âl sâhibi, arada olan vâsıtaların (sebeblerin) var olmasının behâne olduğunu bilir. [Asl yapan Allahü teâlâdır.] 3/75

● Tecellî-i ef'âl, kulların işlerini, Allahü teâlânın fi'linin zılleri olduğunu görmekdir ki, bu ef'âlin kıyâmı [bu işlerin varlığının] o fi'l ile olduğunu bilmekdir. 3/75

● Tecellî-i ef'âl ve sıfat, zâtın tecellîsi olmadan düşünülemez. Zîrâ, ef'âl ve sıfat için, Zât-ı teâlâ ve tekaddesden ayrılmak yokdur. Bu tecellîler sıfatların ve fi'llerin zılleridir. 2/11

● Tecellî-i sıfat, nefsin fânî olması mu'âmelesini hâsıl eder. 3/75

● Tecellî-i sıfat, sâlik kulların sıfâtını, Allahü teâlânın sıfatlarının zılleri bulmakdır. 3/75

● Tecellîlerde, eğer başka ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i sıfât denir. Eğer başka olmıyan ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i zât denir. 1/121 **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

● Tecellî-i zât dâimî olup, anlatılamaz. Zevk ile ve vicdân ile anlaşılır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Tecellî-i zâtîler, ismlerin ve sıfatların perdesi arkasındadırlar. 3/100

● Tecellî-i zâtî perdesizdir. Ve bî şu'ûri ve hislerin yokluğu [kaybolması] vâki olmaz. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Tecellî-i zâtda nefs, bütün latîfelerden dahâ ileri gider ve bütün latîfelerden ilerlemekde seçilmişdir. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Tecellî-i zâtî zemânında, nefs mutmainne olup, Rabbinden râzı olur. Bu makâmda (Şerh-ı sadr) hâsıl olur. 1/253 **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

● Tecellî-i zât, Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" sonuncusuna mahsûsdur. Ve tufeyl olmak i'tibâriyle [onun yanısıra] başka Peygamberlere ve Ona tâbi' olmak i'tibâriyle de bu ümmetin Evliyâsına da hâsıl olur. Celîs-i tufeyli ile [meclisinde bulunan ile], hâdim-i tâbi' [tâbi' olup, hizmet eden] arasında fark çokdur. Bu vilâyet-i hâssa, diğer Peygamberlerin ümmetlerine nasîb olmamışdır. Bu sebeble bu ümmet, ümmetlerin hayrlısı olup, ve ülemâsı da, Benî İsrâilin Peygamberleri gibi olmuşdur. 1/248 **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

● Tecessüs (birinin işlerini araşdırmak) harâmdır. 1/123

● Tahsîl-i nücûm [nücûm ilmini tahsîl], mantık, hendese, ve hesâb ve emsâli, âhiret için fâideli olsaydı, felsefeciler necât bulurdu [kurtulurdu]. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● (Tergîbüs-salât ve teysir-ül ahkâm) fârisî fıkh kitâbıdır. Ahkâm-ı islâmiyyeyi ondan öğreneler. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Terk-i dünyâ bu zemânda çok zordur. Hükmen terk etmek de, büyük ni'metdir. Bu da, yimekde, içmekde ve giyinmekde ve meskende islâmiyyetin hudûduna riâyetle [islâmiyyetden dışarı taşmamakla] olur. 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

● Terk-i hükmîyi de başaramıyan kimse, münâfık sayılır. Îmânım var demesi âhıretde ona fâide vermez. (Sûret-i îmân âhıretde fâideli olmaz). 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

● Terk-i dünyâ iki nev'dir: Biri mubâhları zarûret mikdârı kullanmak. Bu kısm, terk-i dünyânın en iyisidir. İkincisi, harâmlardan ve şübhelilerden sakınarak, mubâhlar ile ni'metlenmekdir ki, bu zemânda makbûldür. 1/163 **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

● "Tesbîh, tehlîl ve tahmîd ile Cennetde ağaç dikiniz." Hadîs-i şerîf. 3/100

● Tesbîh, tevbenin anahtarı, belki tevbenin özü ve hülâsasıdır. 1/308 **[Mektûbât Tercemesi: 493.]**

● Tasnîfatdan ziyâde [Lüzûmsuz kitâblar yazmakdan ziyâde] dahâ mühim işler vardır. Onun ile meşgûl olmak, en münâsib ve en evlâdır. 1/184. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

● Tasdîkden murâd, yakîn ve kalbin iz'ânıdır. İlme şâmil olan [içine alan] umumî ma'nâ değildir. 3/91

● Tasdîk bir hükmdür ki, iz'ândan ibâretdir. İnanmak ile ta'bîr olunur. 3/91

● Te'âmül ve âdât [öteden beri gelen örf ve âdetler] islâmî delîl olamaz. 2/54

● Te'ayyün-i hubbî, mümkin olan hakîkatlerin nihâyetidir. Ve mümkinâtın hakîkatlerinden bir hakîkat onun üstünde değildir. 3/122

● Te'ayyünler temâmen mahlûkdur ve hâdisdir. 3/122

● Te'ayyünât-ı selâse [üç te'ayyünât], ilmî, vücûdî ve hissîdir. 2/73.

● Te'ayyünât beşdir ki, ona tenezzülât-i hams ve hadarât-i hams derler. İki te'ayyün, mertebe-i vücûbda olup, te'ayyün-i vahdet ve te'ayyün-i vâhidiyyetdir derler. Mütebâki [diğer] üç te'ayyün, mertebe-i imkânda olup, te'ayyün-i rûhî, te'ayyün-i misâlî, te'ayyün-i cesedîdir derler. Bu tenezzülât-i hams, mücerred i'tibârâtdır. Ve şühûda te'alluk eder. Te'vîli lâzımdır. 3/33

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmîler, te'ayyün-i hubbînin zılâli (zılleri) olduğundan, bunlar te'ayyün-i evvel zan olunur. 3/122.

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîyi ve hılleti müştemildir ki, merkezi hub olan bir dâire şeklinde temessül ediyor. 3/122.

● Te'ayyün-i evvel, hadarât-i vücûd olup, zılliyyet tarîki ile, bütün kemâlât-ı zâtiyye ve sıfâtıyyeyi kendinde toplar. (Her şeyi) içinde toplıyan bu mertebenin tafsîlâtı, ikinci te'ayyündir ki, hayât sıfâtıdır ki, bu da bu sıfatları içine alır. Sonra ilm sıfatı, zılliyyet yoluyla vardır. 3/114

● Te'ayyün-i evvel vücûdîdir. Rabbi [sâhibi] halîlürrahmândır. 3/114.

● Te'ayyün-i vücûd, te'ayyün-i ilmînin fevkidir [üstüdür]. İkisi arasında şân-ül-hayât ve şân-ül-ilm vardır. 3/88

● Te'ayyün-i evvel, zuhûr-ı vahdet olup, Zât-ı teâlâ onda zâid değildir. Ona tecellî-i zât demişler ise de, tecellî-i şüûnîdir. 3/122.

● Tefrika-i zâhir, çok zemân iyi olur. Bâtının tefrikası ya'nî kalbi mahlûklara bağlamak hiç câiz değildir. 1/221 **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Takvâ, nehy edilen şeylerin hepsinden sakınmakdan ibâretdir ki, vera'dır. 3/9.

● Tegannî harâmdır. 1/266, 3/73. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Tekellüf ve te'ammül mertebe-i tarîkatdedir. [Kendini zorlamak tarîkat mertebesinde olur]. O iş devâmlı olmaz. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

● Tekmîl-i sınâ'ât telâhuk-ı efkâr iledir. [San'atın, fennin, tekniğin ilerlemesi, fikrlerin, deneylerin, birbirine eklenmesi ile olur.] 1/292 **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Tekvîn, sıfât-ı hakîkıyyedendir. Eğer böyle denilmezse, îcâd gayra müstenid kalır [başkasına bağlı kalır]. 3/27

● Telezzüzü dünyâ ve telezzüzü âhıret [Dünyâ ve âhıret lezzeti]. 2/99, **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]** 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Tekâlîf-i islâmiyye [islâmiyyetdeki teklîfler] külfet değil, rahmetdir. Şükr-i ni'met [ni'metin şükrü] aklen vâcibdir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Teklîfât-ı islâmiyyeyi kolay bulmamak, nefsin kötülüğünden ve tabî'atin bozukluğundandır. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Bir tenzîh ki bizim ilmimiz ona te'alluk ede, aynı teşbîhdir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Tevbeye muvaffak olmak, Hak sübhânehûnun inâyetindendir. 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 124.]**

● Tevbe, farz-ı ayndır. Hiçbir ferdin ondan müstagnî olması düşünülemez. 2/66 **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Tevbe etmek üsûli, îzâhı. 2/66 [Günâh kelimesine mürâce'at.] **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Teveccüh-i pîr [pîrin teveccühü] muktedî olan mürîdin ihlâsı ve muhabbeti mikdârıncadır. 1/128 **[Mektûbât Tercemesi: 173.]**

● Tevhîd. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Tevhîd-i vücûdîyi evvelâ tasrîh eden [açıklıyan] Muhyiddîn-i arabîdir. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Tevhîd-i vücûdî ve tevhîd-i şühûdî, tesavvuf yolunda

hâsıl olur. Nihâyete varanlar bunlardan kurtulur. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

● Tevhîd-i vücûdî ki, Allahü teâlâdan gayri herşeyi yok bilmekdir. Akle ve islâmiyyete uygun değildir. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Tevhîd-i şühûdî sâliklerinin bu görüşleri, zâhirlerine münhasırdır. Onların bâtını, bir varlığa karşıdır [dönmüşlerdir]. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Türpüştî risâlesi. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Teheccüd nemâzını cemâ'at ile kılmak, tahrîmen mekrûhdur. 1/168. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

● Tîmûr hânın Buhârada, Şâh-ı Nakşibende olan tevâzu' ve tezellülü sebebi ile, hüsn-i hâtime ile müşerref olması [son nefesde îmân ile gitdiği] umulur. Zîrâ Hâce Nakşibend, Emîrin vefâtından sonra buyurdular ki, (Tîmûr mürd ve îmân bürd). [Tîmûr öldü, îmânı da götürdü.] 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Sevâb-ı a'mâl [amellerin sevâbları] niyyetin düzeltilmesine bağlıdır. 3/28. [Hâfızların okuduğu ve hocaların va'zının hiç sevâbı yokdur. Allahın emri olduğu için yapmak lâzımdır.]

– C –

● Câmi'i Kur'ân [Kur'ân-ı kerîmi toplıyan] fil-hakîka Sıddîk ve Fârûkdur "radıyallahü anhümâ". 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Câmi'iyyet-i kalbin ma'nâsı. [Her insan bir toplulukdur. Varlıkda bulunan herşey insanda da vardır.] 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● Cânib-i meşrıkdaki [Doğu tarafdaki] nurânî sütun, Mehdî "aleyhimürrıdvân"ın başlangıcının [gelmesinin] işâretidir. 2/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Cebriyye mezhebi, kuldan kudreti ve irâdeyi kaldırıp

[irâde ve ihtiyâr yok deyip], fâil ancak Allahü teâlâ derler ki, küfrdür. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● "Ceddidû îmâne küm bi kavli lâ ilâhe illallahü" hadîs-i şerîfi. "Îmânınızı Lâ ilâhe illallah diyerek tâzeleyiniz!" 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 124.]**

● Cezbe ancak bir üst makâmadır. Üstün üstüne değildir. Meczûb olmıyan sâliklere makâm-ı kalbdedir. Cezb edilmeleri ancak makâmı rûhadır ki, makâmı kalbin üstüdür. Rûhun şühûdünü şühûd-i Hak bilirler. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Bir cezbe ki, encâm-ı kârı [nihâyeti] sülûk ola, kâfîdir. Eğer sülûke gelmezse meczûb-ı ebterdir [kıymetsizdir], mahbûb değildir. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Cizyeyi, Hak teâlâ, küfrün hakâreti için emr eylemişdir. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Cesedi terbiye eden rûhdur. Kalıbı terbiye eden kalbdir. İnsandaki âlem-i halkdan olan maddelerin, âlem-i emrden olan latîfeler tarafından terbiye edildiği bildirilmekdedir. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Celâleddîn-i Devânî, isbât-ı vâcibde bî misldir. (Vâcib-i teâlâyı isbâtda emsâli bulunmıyan bir zâtdır). Öyle iken, delîllerinde, noksanlık mevcûddur. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Cemâ'at-i nâfile mekrûhdur [Nâfileleri cemâ'at ile kılmak mekrûhdur]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Cemâ'atin fazîleti. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Cemâl-i ilâhî. 3/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

● Cum'a edâsında sultânın bulunması şart kılınmışdır ki, fitne çıkmak tehlükesi ortadan kalkmış olur. 1/218. **[Mektûbât Tercemesi: 264.]**

● Cum'aya, beş vaktde cemâ'ate ve bayram nemâzlarına hâzır olmak zârûriyât-i dindendir. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Cin tâifesi ecsâd ile mütecessid olup [cesedler ile cesedlenip], acâib işler vuku'a getirirler ki, tenâsüh değildir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● **"Cinden herkesin bir karîni** [yakını, arkadaşı] **vardır."** "Hadîs-i şerîf" 3/33

● Cemel ve Sıffîn vak'aları ictihâd yüzünden idi. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Cemî'-i umûrda [bütün işlerde] azîmet yolunu seçmeli ve ruhsatdan ictinâb etmelidir [kaçınmalıdır]. 1/70 **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● Cennet ve Cehennem hâlihâzırda [şimdi] mevcûdlardır. Ve devâmlı var olacaklardır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Cennet ve Cehennem, arş ve kursî, lehv ve kalem ve rûh, bâkî kalırlar ki, yok olmaz ma'nâsına değildir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Cennet ehlinin ekserîsi Ümmet-i Muhammeddir "aleyhissalâtü vesselâm" 1/249 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Cennet ve Cehennem arasında üçüncü bir mahal yokdur. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Cennetde günler vardır. Hâlbuki güneş yokdur. 2/76 **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Cennet ni'metlerinin dünyâ ile münâsebeti yokdur. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Cennete arzû ve giriftâr olmak [tutulmak], mezmûm değil [kötülenmemiş], makbûldür. 3/100

● Cennete girmek îmâna bağlıdır. Îmân da Hak Sübhânehunun fadlı ve ihsânıdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Cennet ile müjdelenmiş bir şahsı, tekfîr eylemek, Kitâb ve Sünnet ile küfrdür. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● **"Cennete ümmet-i hayrilbeşerden yetmişbin kimse hesâbsız dâhil olsa gerekdir."** Hadîs-i şerîf. 3/21

● Cennetde aynı mertebede bulunanların, aynı ni'metlerden, lezzet almaları başka-başkadır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Cennetde zevceler zevcin yanında olacakdır. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Cennet hûrîsinin bir kılı dünyâya zuhûr etse, dünyâda şeb' [gece] vâki' olmaz. 3/66

● Cennete girmek ve Cehennemden kaçınmak, islâmiyyetin emrlerini yapmağa bağlıdır. 1/48 **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

● Cüneyd-i Bağdâdî. 2/21.

● Cüneyd-i Bağdâdî, erbâb-ı sahvın [sahv erbâbının] reîsidir ve sahvı sekre tercîh eder. 3/118.

● Cüneyd-i Bağdâdî bu tâifenin seyyidi iken, ondan havârik nakl olunmadı. [Fazla kerâmet zuhûr etmedi]. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Cüneyd-i Bağdâdî rü'yâda dedi ki, beni gecenin ortasındaki iki rek'at nemâz kurtardı. 1/184. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

● Civânlıkdaki [gençlikdeki] ibâdet makbûldür. 3/35 **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Cihâddan maksad, i'lâ-i kelime-i dindir. Ve din düşmanlarını tahrîb etmekdir. 2/69 **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Cihâd-ı ekberden murâd, kalıb [bedenin yapı maddeleri] ile cihâddır. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Cehl ve inâd ve te'assubun ilâcı yokdur. 3/88

● Cehennemden bir şerâre [kıvılcım] dünyâya düşse, herşeyi yakıp ve mahv ederdi. 3/31 **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

● Cehenneme dühûl [girmek] ve onda ebedî kalmak, teklîfden sonra, şirke bağlıdır. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Cehenneme dühûl [girmek] küfre bağlıdır. Ve küfr nefs-i emmâre hevâlarından neş'et eder. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Çûn için bîçûne yol yokdur. [Misilli için misilsize yol yokdur.] 2/8 **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Cevâhir-i şerh-i Mevâkıf kitâbını Muhammed Ma'sûm bitirdi. Felsefecilerin kabâhatlerini anladı. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Cihâdda, gâzilere ve şehîdlere verilen ecrler niyyetin doğruluğundan sonradır. Bozuk bir niyyet ile ameli ibtâl eylemeyeler [Boşa gitmesine sebeb olmıyalar]. 2/69 **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Cin şerrinden kurtulmak için, kelime-i temcîd okumalıdır. 1/174.

– H –

● Hâdis olan, fânî ve müstehlikdir [yok olucudur.] 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Hub olmasaydı [sevgi bulunmasaydı], îcâd küşâyiş (îcâd açıklık) bulmaz ve âlem ademde [yoklukda] gizli kalırdı. 3/122.

● Hubb-i evvel, manissa-i zuhûra gelmiş olup, sebebi halk-ı halâyık olmuşdur. [Mahlûkatın yaratılmasına sebeb olmuşdur.] 3/122.

● **"Hubb-i dünyâ re'sü külli hatî'etin"** [Dünyâ sevgisi bütün kötülüklerin başıdır.] Hadîs-i şerîf. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

● Hub [sevgi, muhabbet] asl olup, hullet [dostluk] onun zılli gibidir. 3/122.

● "Hac eylemek, geçmiş günâhlara keffâretdir." Hadîs-i şerîf. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● [Molla Muhammed Berkîye cevâb]: Hac için azık ve binek mevcûd iken, muhtâr olan, fakîh Ebülleysin fetvâsı mûcibince, eğer gâlib zannı yolun emniyyeti ve helâk edici tehlükesi yok ise, farziyyeti [farz olması] sâbitdir. Yoksa mümkin değildir. Bu şart, edâsının şartıdır. Farz olmasının

[vücûb şartı] değildir. Hac ile vasiyyet vâcibdir. -Çünki vakt müsâid değil.- 1/250. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Hucub-i ilâhînin [ilâhî perdelerin] temâmen kalkması mümkin değildir. 3/76.

● Hucub-i esmâ ve sıfât ve şu'ûn ve i'tibârâtın harkı [ismlerin, sıfatların, şu'ûn ve i'tibârâtın perdelerinin kalkması] şühûdî olup, kalildir [az hâsıl olur]. Hark-ı vücûdî mümteni'dir. [Vücûdun perdesinin kalkması mümkin değildir.] Zulmânî perdelerin kalkması seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîyi geçdikden sonra müyesser olur. Nûrânî perdelerin kalkması, seyr-i esmâ ve sıfât vâcib-i teâlâya bağlıdır ki, ism ve sıfât ve şân ve i'tibâr nazarında kalmıya. 2/42 **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Hadîs-i şerîfleri inkâr küfr değildir. Münkiri mübtedi'dir [inkâr eden bid'at ehlidir]. [Hadîs-i şerîf olduğunu kabûl etmezse bid'at ehli olur. İnanmaz ise kâfir olur.] 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Harâm sebebi ile tahsîl olunan herşey harâmdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

● Harâmı, gerek i'tikâden ve gerekse i'tikâd dışında güzel gören mürted olur. 1/288 **[Mektûbât Tercemesi: 440.]**

● Harâmı harâm, halâli halâl bilmek, kat'î olan harâm ve halâldir ki, inkârı küfrdür. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Harâmda şifâ yokdur. 3/61

● Harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadaka vermekden efdaldir. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Hurûf ve kelimât-ı Kur'ânı [Kur'ân-ı kerîmin kelimeleri ve harfleri] yer değişmeksizin [aynen] Allahü teâlânın kelâm-ı nefsîsidir. Ve Hak teâlâya en yakın şeydir. 3/100.

● Hurûf-ı mukatta'ât-ı Kur'ânî [Kur'ân-ı kerîmin hurûf-ı mukatta'âtı] muhib ile mahbûb [seven ile sevilen] arasındaki hâllerin hakîkatlerine ve sırların inceliklerine remzler ve işâretlerdir. 3/100.

● His ile idrâk olmıyanı akl idrâk eylediği gibi, akl ile idrâk olunmıyan, nübüvvete uyarak idrâk olunur. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Hesâb, mîzân ve sırât hakdır. Muhbir-i sâdık onu haber vermişdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Hasenâtül ebrâr, seyyiâtül mukarrebîndir. 1/35. **[Mektûbât Tercemesi: 62.]**

● Hasen-i Basri, gemi beklerken, Habîb-i Acemî deryâdan yürüyüp geçdi. Ammâ fazîlet, Hasenindir. [Habîb-i Acemî, Hasen-i Basrînin mürîdidir.] 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Hüsn-i dünyevî, nâ-merdîdir. [Dünyevî güzellik, beğenilmez]. Uhrevî güzellik beğenilmişdir. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, Sultân Mahmûd Gaznevî zemânında idi. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, itâ'at-i ilâhîyi, itâ'at-i Resûlden gayri bildi ki, istikâmetden dûr [uzak]dır. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, sona varmakla, mürîdlerin ondan istifâdesi azdır. Ya'nî geri dönmemiş müntehîdir. Sona varıp, inmemişdir ki, tâlibler ondan tam istifâde edemezler. 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Husûl, bu'dün [uzaklığın] vücûdiyle berâber tasavvur olunur. Ammâ vusûl dahâ kıymetlidir. [Vusûl, vilâyetde, Husûl, nübüvvet makâmında.] 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Hakkul müslimi alel müslimi hamsün. Reddül selâmî ve iyâdetülmerîdi ve ittibâ'ul cenâizi ve icâbetü da'veti ve teşmît-ül âtısı. [Müslimânın müslimân üzerinde beş hakkı vardır: Selâmına cevâb vermek, hastasını dolaşmak, cenâzesinde bulunmak, da'vetine gitmek ve aksırdığı zemân elhamdülillah deyince, yerhamükallah demek]. Hadîs-i şerîf. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Hak teâlâ, temessül [misâllendirilme] ve misâlin ve tevehhüm [vehmin] ve hayâlin ötesidir. Ve bunların temâmı, Hak teâlânın mahlûkudur. 3/74

● Hak teâlânın bu'dü [uzaklığı], derk [anlayış] ve ma'rifet [bilmek] i'tibâriyledir. 3/71

● Hak teâlânın akrebiyyeti [çok yakınlığı], bizim eb'adiyetimize [uzaklığımıza] sebeb olmuşdur. 1/258 **[Mektûbât Tercemesi: 322.]**

● Hak teâlâ karîbdir [yakındır]. 3/63 **[Se'âdet-i Ebediyye: 925.]**

● Hak teâlânın kurb [yakınlık] ve ma'iyyeti [berâberliği] bîçûnîdir. Bizim akl ve şühûdumuzdan münezzeh bir kurbdur [yakınlıkdır]. 3/95

● Hak teâlânın âleme olan nisbeti, nokta-i cevvâlenin dâireye olan nisbeti gibidir. O dâire o noktanın dönmesinden meydâna gelmişdir. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Hak teâlânın ihâta ve kurbu [yakınlığı] ilm-i huzûrîye bağlıdır. 3/49

● Hak teâlânın kurb ve ma'iyyeti [yakınlığı ve berâberliği] mevcûdun mevhûma [vehm olunmuşa] ve aynanın sûrete kurbu kabîlindendir. 1/113. **[Mektûbât Tercemesi: 163.]**

● Hak teâlânın kayyûm-ı âlem olması, ecsâm-ı garîbenin [garîb, acâyip şeylerin] dübazlarla [hokkabazlarla] kıyâmı [birlikde durması] gibidir. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

● Hak teâlâ bizzat mevcûddur. Ve eşyâ dahî onun îcâdıyle mevcûddur. 3/122.

● Hak teâlâ zâtı ile mevcûddur. Vücûd ile değil. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Hak teâlâ kendi zâtı ile hay'dır. Ya'nî zindedir. Kendi zâtında dânâ (bilen), bînâ (gören), şineva (işiten), tüvâna (gücü yeten), mürîd (dileyen) ve gûyâ (söyliyen)dir. Kâinâtı yokdan yaratandır. Ve kemâlât, sıfat-ı hayât, ilm, basar,

sem’, kudret ve irâde ve kelâm ile değildir. 3/26

● Hak teâlânın misâlde ve hayâlde sûreti yokdur. 3/118

● Hak teâlânın misli yokdur. Misâli vardır, demişlerdir. 2/58 **[Se’âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Hak teâlânın, İmâm-ı Rabbânî indinde misâli dahî yokdur. 3/119.

● Hak teâlâya akreb-i eşyâ [en yakın şey] ve sıfât-i ilâhînin ezharı, Kur’ân-ı mecîddir ki, zılliyyetden ârîdir [zılliyyet değildir]. 3/100

● Hak teâlânın kelâmımızı işitmesi kelimesiz, öne almadan ve sona bırakılmadan vâkı’ olur. 3/120.

● Hak teâlâ, bizim ve sizin Rabbimiz ve âlemlerin Rabbi, gerek semâlar olsun ve gerek arzın ve yükseklik ve aşağılıkların, Rabbi birdir. Ötelerin ötesidir. Benzeri ve misli olmakdan münezzeh ve şekl ve misâlden uzakdır. Baba ve oğul olmak, Hak teâlânın şânında muhâldir. Benzeri ve misâli muhâldir. Hulûl, birleşmek şâibesi çirkindir. Görünmek ve zuhûr fitnesi çirkindir. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. Vücûdına başlangıç ve bekâsına nihâyet yokdur. Hayr ve kemâl ona sâbit, naks ve zevâl onda yokdur. O hâlde ibâdete müstehak Hak sübhânehu ve teâlâdır. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Hak teâlâya, ilm ile, şühûd ile ve ma’rifet ile yol bulunamaz. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

● Hak teâlâ hulûl etmez, zuhûr eder. 3/121 **[Se’âdet-i Ebediyye: 953.]**

● Hak teâlâ üzerinden zemân mürûr eylemez [geçmez]. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. 3/120.

● Hak teâlâ yakındır. Zîrâ herşey kendi mâhiyyeti ile şeydir. Ammâ, şey’in aksi ve zılli, kendi mâhiyyetinin zılli ve aksi ile zıl ve aks değildir. Belki kendi aslının mâhiyyeti ile aks ve zıl olmuşdur. Zîrâ zıl, mâhıyyet sâhibi değildir. Mâhiyyet-i asldır ki, zıl ile zuhûr eylemişdir. Pes [o hâlde] asl

zılle, zılden akreb oldu [dahâ yakın oldu]. Zîrâ zıl, asl ile zıldir. Kendi nefsi ile değildir. Ve çünki âlem, ef'âl-i vâcibînin [Allahü teâlânın ef'âlinin] zılâl [zılleri] ve ukûsidir [aksleridir]. Nâçâr sıfât-ı ilâhî, âleme âlemden ve âlemin üsûlinden ki ef'âldir. Akreb oldu ki [dahâ yakın oldu ki], asl-ıl üsûldür. Sıfât dahî, Zât-i teâlânın zıllıdır. Ve zât-i celle sültânehü asl-ı cemî'-i üsûldür. Binnetîce, Zât-i teâlâ, âleme âlemden ve ef'âl ve sıfât-ı vâcibden akreb [yakın] olmuş olur. 3/1 **[Se'âdet-i Ebediyye: 101.]**

● Hak teâlânın zât-i akdesi [mukaddes zâtı] ve sıfât-i mukaddesesi, bir mertebede kâindir. Sıfatın ziyâde [ayrı] olması sâbit olmakla, Hak celle celâlühü de hiç te'ayyün ve tenezzül peydâ olmamışdır. 3/114

● Hak teâlânın sıfâtı ve ef'âli dahî, zâtı gibi bîçûn ve bîçugûnedir. Ve mümkinâtın [mahlûkatın] sıfâtı ve ef'âli ile hiç münâsebeti yokdur. Meselâ ilm sıfatı kadîm ve basîtdir. Te'addüd ve tekessür [adedlenme ve çoğalma] ona yol bulamamışdır. Te'addüd-i te'allükât [alâka] i'tibâriyle olursa da. Zîrâ onda bir inkişaf basît vardır ki ma'lûmat-ı ezel ve ebed, o inkişaf ile münkeşîf ve cemî'-i eşyâyı ân-ı vâhid-i basîtde bilmiş idi. Meselâ, Zeydi hem mevcûd [varlıkda], hem ma'dûm [yoklukda] ve cenin ve sabî ve civân ve pir ve zinde [diri] ve mürde [ölü] ve kâim [ayakda] ve kâid [oturan]..... ilâhir bilmişdir. Te'addüd-i te'allûkât âfâkın te'addüdünü mûcibler ve ezminenin teksîrini isterler. O mahalde ezelden ebede dek, ân-ı vâhid-i basîtden gayr-i ân yokdur. [Değişmiyen, basît bir ân vardır.] O ânlara aslâ te'addüd yokdur. Hak teâlâ üzre zemân cereyân eylemez. Bütün mahlûkâta te'alluk-ı vâhid ile müteallık olmuşdur. O te'alluk dahî, sıfât-ı ilm gibi bîçûn ve bîçugûnedir. [Bilinemez ve ötelerin ötesidir.] 1/296 **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

● Hak teâlâ bir sıfatla muttasıf [sıfatlanmış] ve bir ismle müsemmâ [ismlenmiş] ve bir hükmle mahkûm değildir. Kendi zâtına ism ve ahkâm bildirmesi teşbîh i'tibâriyledir ki, mahlûkâtın anlayışlarına karîb olmak içindir. 2/3

● Hak teâlâ yüce kerem ve ihsânından, kendi feyzlerini ve

ni’metlerini varlıklara vermek ve bahş eylemek murâd eyledi. Mahlûkları halk buyurup [mahlûkâtı yaratıp], kendi kemâlât-i vücûd ve tevâbi’-i vücûdundan, ya’nî diğer sıfât-i kemâl onlara bahş eyledi. Lâkin ondan bir parça ayrı olup, kullara ulaşmak, çırayı çıradan yakmak gibi iktibâs değil idi ki, böyle olmak noksanlık işâretidir. Allahü teâlâ, böyle olmakdan çok yücedir. Yaratmakdan maksad, onlara ni’met ve ihsânlar vermekdir. Yoksa onların vesîlesi ile [onlara ihtiyâcı olduğundan değil] ismlerin kâmil ve sıfâtlarının tekmil olması için değil. Hâşâ ve kellâ. Esmâ ve sıfâtı hadd-i zâtında kâmillerdir. Hiç zuhûr ve mazhara ihtiyâcları yokdur. O hazret-i celle şânühûda cümle kemâl fi’len hâsıldır. Bir kuvvete bağlı değildir ki, onun meydâna gelmesi bir emre (işe) bağlı olsun. Eğer şühûd ve müşâhede ise, o hazretde kendinden kendinedir. [Yine nasıl olduğu bilinemez.] Ve eğer ilm ve ma’lûm ise dahî, kendi bilir ve kendine ma’lûmdur. Ve bunun gibi işitmesi ve konuşması kendindendir. Bütün kemâlât, o yerde [bu husûsda] mufassal ve meydâna çıkmışlardır. Lâkin ünvân-ı bîçûnî iledir [ötelerin ötesi ünvânı iledir]. Çûn için bîçûne rah yokdur. [Bilinenden bilinmiyene yol yokdur.] Mahlûkât nedir ki, Hak sübhânehu ve teâlânın kemâlâtının aynası olalar. Ve âlem nedir ki, o cemâlin tafsîli ola. O hazret-i celle şânühûda, ayni icmâlde tafsîl ve ayni dıykda [darlıkda] vüs’at vardır. Ve çünki tafsîl ve vüs’at o makâmda bîçunîdir. Zan olunur ki, icmâle tafsîl lâzım ola ki, âlemin yaratılmasına bağlıdır. Ve o icmâlin temâmı, bu tafsîl ile ola. Ve hak olan odur ki, o yerde [bu husûsda] hem icmâl vardır, hem tafsîl vardır. “VALLAHÜ VÂSİ’UN ALÎM.” [(Allahü teâlânın fadlı genişdir. Fakîre genişlik verir ve onu zengin eder. Mülke lâyık olanı bilir.) Bekara sûresi 247. Âyet-i kerîmesinin meâli.] Ma’lûm ola ki, bu âlemin yaratılması, bir mertebede vâki’ olmuşdur ki, onun o mertebeyi mukaddeseye hiç müzâhemesi ve müdafe’ası yokdur. [Ol demiş, var olmuşdur.] Herhangi bir mevcûdun varlığı, her ne kadar, diğer bir şeyin varlığının tahdîdini iktizâ eder, amma o kâide bu makâmda geçerli değildir ki [Allahü teâlânın yaratmasında böyle birşey yokdur], âlemin varlığı, Allahü teâlânın varlığına hiç tahdîd ve nihâyet peydâ eylememişdir. Ve hiç nisbet ve cihet isbât eylememişdir. Aynada

görünen sûret gibidir ki, bu sûretin varlığı vehm mertebesindedir. Ve bu aynada mertebe-i vehmde görünen bir sübûtun, o sûretin aslının sübûtuna hiç müzâheme ve müdâfe'ası hâsıl değildir. Ve bu sûretin sübûtu [varlığı], o sûretin aslı olan sübût-ı hâricî de, hiç tahdîd ve nihâyet ve cihet peydâ eylememişdir. "VE LİLLÂHİ MESELÜL' A'LÂ." [(Allahü teâlâ için [zâtının zarûrî olması, ilmi, kudreti, mahlûkların sıfatlarından münezzeh olmak gibi] en yüce sıfat(lar) vardır.) Nahl Sûresi 60. âyet-i kerîmesinin meâli.] O mukaddes mertebede, vücûd var denilmesi, hârici benzetme ve eş gösterme kâbilindendir ki, hâric için orada yer yokdur. Vücûd için o mukaddes mertebede yer yok iken, hârice nasıl yer olsun ki, hâric vücûdun bir kısmı, bir parçasıdır. 3/114

● Hak teâlâ, o azamet ve kibriyâsı ile, kulluğa kabûl buyurup, kullarını Cenâb-ı kudsîsine da'vet buyurmuşdur. 1/106 **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

● Hak sübhânehu ve teâlâ hiçbirşeye muhtâç değildir. Kullarına emrleri ve yasakları lütf ve ihsândır. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Hak teâlânın fi'l ve irâdesinden râzı olmak ve belki lezzet almak gerekdir. 3/59 **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

● Hak teâlâ afüvvün mecîddir [Çok afv eden, çok acıyan, merhametlidir]. 3/19.

● Hak teâlânın fi'li illet ve sebebden hâlidir. [Bir sebebe bağlı değildir. Bir sebeb için değildir.] Fekat hikmet ve maslahatdan hâlî değildir. [Bir hikmeti vardır.] 3/19

● Hak teâlânın ve mâsivâsının delîli yine kendisidir. 1/247 **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

● Hak teâlâ, zât, sıfat ve ef'âlde yegânedir [benzersizdir]. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Hak celle ve âlâdan evvelâ açığa çıkan hazret-i vücûd olup, diğer kemâlât ona tâbi'dir. 3/122

● Hak teâlânın izni olmadıkça, hiçbirşey, hiçbirşeye za-

rar veremez. 3/3 **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Hak teâlânın, ubûdiyyete [rab olmağa] hakkı olmakda şerîkini nefy etmek, Enbiyânın da'vetine mahsûsdur. Muhâlifler dahî aklî delîl ile vücûb-ı vücûdda şerîki nef' ediyorlar. [Hak teâlâya ibâdet edilmesini, başka hiçbirşeye ibâdet edilmemesini Peygamberler bildirmişdir. Akl ile anlaşılmaz.] 1/63 **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

● Hak teâlâ için bütün kemâlât sâbitdir. Ve Ondan bütün noksanlıklar uzakdır. Ve bütün varlıklar varlıkda durmakda ve varlıklarını devâmda Ona muhtâçdır. Fâide ve zarar Onun dilemesi ile olur. Onun izni olmadıkça, hiçbir nesne hiçbir nesneye zarar vermeğe kâdir değildir. Bu sıfatlar ile muttasıf olan, ancak Allahü teâlâdır. Zîrâ, başka olmak için farklı olmak lâzımdır. Eğer, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan münezzehdir denilmese [böyle kabûl edilmese] noksan lâzım gelir. 3/3 **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Hak teâlâ, mutlak [şeksiz, şübhesiz] ni'met vericidir. Vücûd [var olmak] Onun ihsânı, hayâtda kalmak dahî Onun lutfüdür. Kâmil sıfatlar, Onun [herşeye] şâmil olan rahmetindendir. Hayat, ilm, sem', basar ve nutk, cümlesi ondan ihsândır. Ve çeşidli ni'metler ve bitmeyen [tükenmiyen] çeşidli keremler Onun feyziyledir. Zorluğu ve şiddeti kaldırmak, düâyı kabûl ve belâyı def' etmek Ondandır. Bir rızk vericidir ki, yüce merhâmeti ile kullarını rızklandırır. Günâhları sebebi ile (rızklarını) uzaklaşdırmaz ve kesmez. Günâhları örtücüdür. Günâhları sebebi ile kulların nâmûs perdelerini yırtmaz. Onları hesâba çekmekde ve cezâlarını vermekde acele etmez. İyiliklerini dost ve düşmandan uzak eylemez. Bu ni'metlerin en büyüğü ve en üstünü islâma da'vetdir ki [da'vet buyurmasıdır ki], ebedî hayât [se'âdet] ona bağlıdır. Ve rızâ-ı Mevlâ ona bağlıdır. Bütün mahlûkâtın iyilikleri, Onun güc vermesi ve mümkin kılması iledir. Ni'met verene şükr etmek, akl ile de açıkca anlaşılmakdadır. Hak sübhânehu, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan berîdir ve kullar ise, ayb kirlerine ve noksanlık lekelerine bulaşmış olduğundan, Onunla hiç münâsebeti yokdur. Kulların iyi

bildikleri ba'zı işler, hakîkatde çirkin olabilir. Hak teâlâya hürmet ve şükr şeklleri, Ondan bildirilmedikce, Onun şükrüne lâyık ve Onun kabûl edeceği bir ibâdet olamaz. Ona ta'zîm şeklini islâmiyyet bildirmişdir. Şu hâlde Hak teâlânın şükrünü edâ eylemek, kalben ve bedenen ve i'tikâden ve amelen, islâmiyyetin emrlerini yerine getirmeğe bağlıdır. Allahü teâlâya, islâmiyyetin dışında yapılacak hürmete ve ibâdete güvenilemez. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Hak teâlânın feyzleri devâmlı, gerek mülk ve evlâd kısmından ve gerek hidâyet ve irşâd cinsinden, havâs [seçilmiş] ve avâm, yüksek ve aşağı [kimseler] üzerine fark gözetmeksizin gelmekdedir. Farklılık bu feyzleri kabûl etmek ve etmemek bakımındandır. 1/164 **[Mektûbât Tercemesi: 204.]**

● Hak teâlâ cemîl-i mutlakdır. Cemîl-i mutlakdan gelen herşeyi eğer ki, celâl ile dahî açığa çıksa, güzeldir. 3/37.

● Hak teâlâ, hayrı da şerri de diler. Ve her birini yaratır. Ammâ, hayrdan râzıdır. Ve şerden râzı değildir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Hak teâlâ, insana gücü yetmiyeceği şeyi emr etmemişdir. Hep kolaylığı murâd eder. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Hak teâlânın, ilm-i ilâhîsinin, kendisine de teâlluku vardır. Kendini de şân-ül-ilm ile âlimdir. 3/114.

● Hak teâlâ herkese, zan etdiği gibi mu'âmele buyurur. [(Kullarım beni zan etdikleri gibi bulur). Hadîs-i kudsî.] 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Hak teâlânın kullarına cezâsı, günâhları mikdârıncadır. Eğer günâh gizli ise ve günâhkâr kimse, günâhından (tevbe edip) Ona sığınıyor ve yalvarıyorsa, o günâha dünyevî belâların keffâret olunması mümkindir. Eğer günâh şiddetli ve büyük ise ve günâh işleyen inâdcı ve kibrli ise, o günâha âhıretde cezâ verilir ki, bu cezâ şiddetli ve devâmlıdır. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Hakkı, doğruyu söylemek acı olur. 1/67 **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

● Hak olan şeyi beğenmiyen kimse, Peygamberi de görse fâidesizdir. [İyiliğe elverişli olmıyan kimse, fâidelenemez Peygamberi de görse.] 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkati] sofiyye indinde, a'yân-ı sâbitedir ki, esmâ-i ilâhînin [ilâhî ismlerin] ilmdeki sûretleridir. Kendileri değildir. 3/100

● Hakâyık-ı mahlûkât [mahlûkâtın hakîkatı], ya'nî a'yân-ı sâbite, vücûbî değildir, mahlûkdurlar. [Mutlaka var olmaları lâzım değildir.] 3/122.

● Hakâyık-ı enbiyâ-i sâire [Diğer Enbiyânın hakîkatleri], hakâyık-ı ülul'azm olan esmâ-i külliye-i mukaddesenin cüz'iyâtıdır. [Ülul'azm olan Peygamberlerin hakîkatlerinin, mukaddes küllî ismlerinin cüz'idir.] 3/114.

● Hakâyık-ı insan [insanın hakîkatleri], Onun te'ayyün-i vücûbîsidir, o şahsın te'ayyün-i imkânîsi, o te'ayyünün zıllidir. Ve o te'ayyün-i vücûbî esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Ve o ism-i ilâhî, o şahsın rabbi, ya'nî mürebbîsidir [terbiye edicisidir]. Ve onun füyûz-ı vücûdî ve tevâbi'-i vücûdîsine mebde'dir. [Bu insana her ni'met o ismden gelir.] 1/209. **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkatleri], esmâ-i ilâhî celle sultânühûdan ibâretdir ki, onlar füyûz-ı vücûdîye ve tevâbi'-i vücûdiyyenin mebâdîsidir [başlangıçlarıdır]. 1/209. **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Hakâyık-ı Enbiyâ ve melâike [Enbiyâ ve meleklerin hakîkati], Allahü teâlânın ismlerinden, sıfatlarından ve şü'ûnlarından biridir. Diğer mahlûkâtın hakâyıkı [hakîkatleri], bunların zıllerinden, parçalarından biridir. Bu dâire-i zıl, dâire-i esmâ ve sıfatın tafsîlidir. Meselâ ilm, bir sıfat-ı hakîkıyyedir ki, cüz'ıyyet sâhibidir. O cüz'ıyyet, tafsîlen dâire-i zılâldedir. [Zıller dâiresindedir]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakâyık-ı melâike mele-i a'lâ-i esmâ-i bâtınadır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakâyık-ı hulefâ-i erbe'a sıfat-ı ilmdir. [Dört halîfenin

hakîkatleri, ilm sıfatıdır.] 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Hakâyık-ı ilâhîden [ilâhî hakîkatlerden] murâd, onun azametinin, büyüklüğünün dereceleri olup, orada sıfat ve keyfiyyet yokdur. Ya'nî hiç zıl, sûret yokdur. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Bir hakîkatin ortaya çıkmaması hâlinde, onun zıllını hakîkatin aslı zan ederler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Hak sübhânehü ve teâlâ [Hak sübhânehu ve teâlânın hakîkati] bîçûn ve bîçugûnedir. Bir vücûd ki, adem onun zıddı olmakla kâim ola; Hak celle sultânehuya şâyan değildir. [Hak teâlânın zıddı yokdur.] Ve güzellik ve cemâlin başlangıcıdır. Ve bu vücûd, hakîkî bir cüz'dür. Bir basîtdir ki, birşey ile karışmış değildir. Böyle olmadığı gibi, olması da düşünülemez. O mertebede vücûd vardır demek, kulluğun noksanlığındandır veyâhud bir vücûd murâd oluna ki, ademin zıddı olmağa mecâli olmaya. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Hakîkat, kötülüklerin kalbden, tekellüfsüz kaldırılmasının hâsıl olmasıdır. [Gerçekleşmesidir]. 1/41 **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

● Hakîkat mertebesinde, uğraşmak ve güçlük çekmek yokdur. Hakîkat, devâmlıdır. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

● Hakîkat ve islâmiyyet, rûh ve sırdan öte geçemezler. Hafî ve ahfâya ulaşamazlar. 1/172 **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

● Hakîkat-i ârif [ârifin hakîkati], bir ism-i ilâhî olup, kendisinin rabbidir. [Terbiye edicisidir.] 3/122.

● Hakîkat-i câmi'a-i insandan murâd, kalb latîfesidir. 3/65

● Hakîkat-i câmi'a-i kalbiyenin mahalli yürekdir. 1/142 **[Mektûbât Tercemesi: 182.]**

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" icmâl [topluluk] i'tibâriyle ilm sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” ismler, sıfatlar ve şu’ûnlar dâiresinin aslının merkezidir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i evvel-i vücûdînin merkezidir. 3/114

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, zıll-i icmâl-i ilmdir ki, vahdet tesmiye ederler. 1/121 **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

● Te’ayyün-i Ahmedî, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i vücûbîsi; hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i imkânîsidir. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Hakîkat-i İbrâhîm, te’ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 1/93 **[Mektûbât Tercemesi: 140.]**

● Hakîkat-i İbrâhîm, tafsîl i’tibâriyle ilm sıfatıdır (ilm sıfatının tafsîlidir [açılmasıdır]). 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Nûh, icmâl ve tafsîlin berzâhiyyeti i’tibâriyle sıfat-ı ilmdir. [İlm sıfatının icmâli ile tafsîli arasındadır]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Mûsâ aleyhisselâm, kelâm sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Îsâ aleyhisselâm, kudret sıfatıdır. 3/114

● Hakîkat-i Âdem aleyhisselâm, tekvîn sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hakîkat-i Mehdî, ilm sıfatıdır. 3/114.

● Hakîkat-i Kâ’be, bir nûr-ı sırfdır ki, lâ te’ayyündür. [Ta’yîn edilemez]. Ve tecellî-i zâtînin fevkindedir. [Zâtın tecellîsinin üstündedir]. 3/76

● Hakîkat-i Kâ’benin zılli, hakîkat-i Ahmedîdir. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Hakîkat-i Kâ’be, bütün hakîkatlerin üstündedir. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Hakîkat-i Kur'ân, hakîkat-ı Kâ'benin üstündedir. 3/77 **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● Hakîkat-i Kur'ân, hakîkat-i Muhammedînin "sallallahü aleyhi ve sellem" üstündedir. Zîrâ hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" izâfî ismlerdendir. 1/183. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

● Hakîkat-i salât, hakîkat-i Kur'ânînin üstündedir. 3/77 **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● Hukûk-ı ibâdin [kulların hukûkunun] dünyâda edâsı kolaydır. Yumuşaklık ve yalvarma ile ref' olunur [ortadan kalkar]. Ammâ âhıretde iş müşkildir. İlâcı yokdur. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Hikmet, birşeyin ilminden ibâretdir ki, nefsil-emre mutâbık ola. [İşin kendine uygun ola]. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Hill ve hürmeti isbâtda [harâm ve halâli isbâtda] mukallidin ilmi kâfî değildir. Bu bâbda müctehidin kavli mu'teberdir. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

● Hulûlün ma'nâsı, birşeyin birşey içinde olmasıdır. Zeydin evin içinde olması gibi. Velâkin zuhûrun ma'nâsı, birşeyin birşeyde aks etmesidir. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

● Hamd, şükrden efdaldir. Zîrâ şükr etmekde, sevgilinin ni'metleri göz önündedir ki, sıfatlarından, hattâ işlerinden meydâna gelmekdedir. Hamd ederken ise, sevgilinin hüsn-i cemâli, ya'nî kendisi göz önündedir. Zâtı da, sıfatları da, işleri de, ni'metleri de hep sevilmekde, medh olunmakdadır. [Ni'met karşılığı da, elem karşılığı da hamd edilir.] 2/33 **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

● Hayât sıfatı, bütün sıfât-ı sübûtiyyenin evveli ve aslıdır [en başda gelenidir.] 3/100

● Hayvânları, meşâyıha nezr edip, kabrleri başında kesmek şirke dâhildir. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– H –

● Hatm-i Kur'ân, nâfile nemâz, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını, mevtâlara hediyye etmek, etmemekden efdaldir. 2/77

● Hatm-i tehlîl, ancak meyyitin magfireti için olup, bundan başkası bid'atdir. 2/14 [hâşiyesinde].

● Hademe ve ma'iyyet istihdâmı câizdir. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Hademeye ikrâm eylemek [kıymet vermek], efendisine i'zâz ve ikrâmdır. 3/28

● Hurma, benî Âdemin halasıdır. [Âdem oğullarının halasıdır.] Âdem aleyhisselâmın çamurundan yaratılmışdır. "Hadîs-i şerîf." 3/100

● Hurma ile iftâr eylemek sünnetdir. 1/162 **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

● Hızır aleyhisselâm, Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden değil, geçmiş ümmetlerdendir. 2/55 **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Huzûr-ı bî-gaybet [huzûrun devâmlı olması], devâmlı olan tecellî-i zâtîdir, şu'ûn ve i'tibârât perdeleri araya girmeyen, hiç gayb olmıyan devâmlı olan tecellî-i zâtîdir. Bu yolun sonunda müyesser olur. Perdeler araya girmez. 1/151 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Hutbede, hulefâ-i Râşidîni zikr etmek, ehl-i sünnetin şi-ârıdır. 2/15 **[Eshâb-ı Kirâm: 78.]**

● Hutbede sultânların ismlerinin bir kademe aşağıda okunması, sultânların tevâzu'larındandır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Hulefâ-i erba'ada [dört halîfede] nübüvvetden gayri, Enbiyânın fazîletleri vardır. 1/151 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Hulefâ-i erba'a [dört halîfe] arasındaki fazîlet, hilâfet sırasına göredir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● **“El-hılâfetü ba’dî selâsûne seneten”.** Benden sonra hilâfet, otuz senedir” Hadîs-i şerîfi Emîrin “radıyallahü anh” hilâfeti ile temâm oldu. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Hallâc-ı Mensûr, her gece zindanda ağır zincir ile beşyüz rek’at nâfile nemâz edâ ederdi. 2/95

● Hallâcın enel-Hak kavli, mevcûd Hakdır, ben değilim demekdir. 3/121 **[Se’âdet-i Ebediyye: 953.]**

● Hallâc-ı Mensûrun kelâmı, hâllerin galebe çalmasından dolayı olduğu için, ma’zûrdur. 3/121 **[Se’âdet-i Ebediyye: 953.]**

● Hallâc-ı Mensûrun enel-Hak kavli, yolda iken söylenmişdir. [Tesavvuf yolcusu iken söylenmişdir.] Vefâtından sonra terakkî etdi [yükseldi]. 3/75

● Hıllet [dostluk] makâmı, asl i’tibâriyle, İbrâhîm aleyhisselâma mahsûsdur. 3/88

● Hıllet âm’dır. Muhabbet onun ferd-i kâmilidir. 3/88

● Hılkat-ı insâniyyeden maksûd [insanın yaratılmasından maksad], kulluk vazîfelerini yapmakdır. Ve cenâb-ı Hak sübhânehu ve teâlâyı devâmlı istemekdir. Bu ma’nâ, zâhiren ve bâtınen [bedenen ve kalben] seyyidil evvelîn vel âhırîn aleyhi minessalevâti etemmühâ ve minettehıyyâtü ekmelühâya tam tâbi’ olmağı gerçekleşdirmedikçe müyesser değildir. 1/110 **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● Halkla [insanlar ile] hakları yerine getirmekden ziyâde karışmak zararlıdır. 3/102.

● Halkı tazyîk ve rencîde etmek [dara düşürmek (sıkıştırmak) ve incitmek] harâmdır. 3/22 **[Se’âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Halkın ezâsına [eziyyetlerine] sabr lâzımdır. Ve onlarla iyi geçinmek vâcibdir. Bu azîmet yoludur. Kaçarak eziyyetden kurtulmak da ruhsatdır. 3/7 **[Se’âdet-i Ebediyye: 426.]**

● Halk ile görüşmekden kurtuluşa çâre yokdur. 1/37 **[Mektûbât Tercemesi: 64.]**

● El-halku ıyâlullah ehabb-ü halkın ilallahi men ahsene ilâ

iyâlihi. [İnsanlar Allahü teâlânın ıyâlidir. Allahü teâlâya en sevimli olan, Onun ıyâline iyilik edendir.] Hadîs-i şerîf. 2/90

● Halk [insanlar] ile mu'âmele tarzı. 1/170 **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

● Halk eylemeğe [yaratmak için] ilm lâzımdır. Hak teâlâ küllîleri de, cüz'îleri de ve sırları [gizli olan şeyleri] bilir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Hılkat-i insandan [insanın yaratılmasından] maksad. 3/114

● Halvet der encümen [Halk arasında Hak ile olmak], kalabalıkda, söyliyene ve dinleyene gönül bağlamamakdır. 1/221 **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Halvetde [yalnızlıkda] şöhret, şöhretde âfet vardır. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Hamr [şerâb] satışı âdet olsa, halâl olur diye fetvâ verilmez. 2/54

● Hamr ve ihticâb [kadınların açık gezmeleri], ba'zı dinlerde harâm, ba'zılarında halâl idi. 2/55

● Hâce-i Ahrâr buyuruyor ki; bütün iyi hâlleri ve buluşları bize verseler, fekat Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdını kalbimize yerleşdirmeseler, hâlimi harâb, istikbâlimi karanlık bilirim. Eğer bütün harâblıkları, çirkinlikleri verseler ve kalbimizi Ehl-i sünnet i'tikâdı ile süsleseler, hiç üzülmem. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229, Herkese Lâzım Olan Îmân: 52.]**

● Hâce-i Ahrârın zâhirde pîri var iken [Ya'kûb-ı Çerhî], Abdülhâlık Goncdüvânînin "kuddise sırrûh" rûhâniyyetinden istifâde ederek de üveysî oldu. 3/118

● Hârikaların fazla zuhûra gelmesi, efdaliyyete delâlet eylemez [efdâl olmayı göstermez]. 3/86 **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

● Hârikaların efdal olanı, zât, sıfat ve ef'âl-i vâcibeye te'alluk eden ulûmdır. [Allahü teâlâyı bilmekdir.] 1/293

[Mektûbât Tercemesi: 465.]

● Hataralardan kurtulmak ve vesveseleri kovmak, tarîka-i hâcegânda [hâcegân yolunda] çok kolay olur. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

● Hataraların def'inden murâd, matlûba teveccühe mâni' olan hataralar [zararlı düşünceler]dır. Yoksa, her hatara değildir, diye hâce-i Ahrâr buyurmuşdur. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

● Havf [korku] gençlikde, recâ [ümîd] ihtiyârlıkda çok olmak lâzımdır. 1/88 **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

● Havf [korku] zemânında Li-îlâfi [sûresini] okumalıdır. 2/69 **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Hıyârüküm fil-câhiliyyet-i hıyârüküm fil islâmı izâ fekahe. [Câhillikde en ileride olanınız, islâm âlimi olunca, en ileriniz olur.] Hadîs-i şerîf. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Hayâl-i beşer [beşer hayâli], âlem-i misâlin nümûnesidir. Zîrâ bütün eşyâ için hayâlde sûret vardır. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

– D –

● Dâire-i selâsenin (üçüncü dâirenin) üstü, dördüncü dâire olup, vilâyet-i kübrâdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Dank, bir dirhemin altıda biri [veyâ takrîben ikibuçuk kırat-ı şer'î, yarım gram] gümüş para. **[İslâm Ahlâkı: 533.]**

● Deccalın çıkması, kıyâmet alâmeti olup, hakdır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Derd dahî maksada kavuşmanın başlangıcıdır. 1/61 **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

● Derd-i âhıret [âhıret derdi], nübüvvet kemâlâtında medh edilmiş olup, vilâyetde mevcûd değildir. Eshâb-ı kirâm âhıret derdine tutulmuşlar idi. Dâvüd-i Tâî, âhıret derdine (Kerâmetdir) dedi. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Derd-i dünyâdan [dünyâ derdinden] ve bedene gelen sıkıntılardan dolayı, kalbler sıkılmaya ki, bu hâller temâmen geçicidir. Ve bu zorluğun altında [karşılığında] kolaylık vardır. 1/150 **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

● Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] hatâlara keffâretdir. Yalvarma ve sığınma ile Cenâb-ı kudsîden afv taleb eylemelidir. 2/75.

● Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr için lâbüddür. 2/99, 5/80, 4/119. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Derd ve belâ, günâhların çok afv edildiğini gösterir. Günâhların çok olduğunu göstermez. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Düâ kazâyı red eder [engeller] ki, **Lâ yerüddül kazâ illed-düâ** [Kazâ, ancak düâ ile geri çevrilir,] Hadîs-i şerîfdir. 3/47 **[Se'âdet-i Ebediyye: 400.]**

● Düâ ile me'mûruz. Hak sübhânehu ve teâlâya düâ ve iltica, tadarru' [boyun bükerek yalvarmak] ve zârî [ağlamak] hoş gelir. 3/15

● Düâları ve istigfârı abdestli okumak müstehabdır. **[Se'âdet-i Ebediyye: 64.]**

● Da'vet-i sâliha [sâlih kimsenin da'vetine] îcâbet lâzımdır, sünnetdir. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Delîl, medlûlden ezhârdır. [Delîl, delîl getirilmiş şeyden açıkdır]. Hak sübhânehudan dahâ açık birşey yokdur. 1/247. **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

● Defâtir-i a'mâl [amel defterlerinin] uçarak, sağdan ve soldan verilmesi hakdır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Defn olmıyan mevtâ dahî, kabr hayâtı ile, azâb ve elemi his ederler. Fekat, hareket ve titreme olmaz. 3/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

● Dünyâ [harâmlar] semm-i kâtil [öldürücü zehr] ve helâk edici bir hastalık ve büyük bir belâ ve bulaşıcı bir hastalıkdır. 1/171 **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

● Dünyâ [islâmiyyete uymıyan şeyler] vefâsızdır. Vefâlı olmasına imkân yokdur. Cümleyi Hak teâlâ irâdesinin zu-

hûru bileler. 2/64

● Dünyâ [hayâtındaki harâm] malının, eğer kıl ucu kadar i'tibârı olsaydı, düşmânı olan kâfirlere verilmezdi. [Kâfirlere kıl ucu kadar vermezdi.] 1/89 **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

● Dünyâ [harâmlar], Allahü teâlânın buğz etdiği şeylerdir. [Allahü teâlâ dünyâyı sevmez]. 1/233 **[Mektûbât Tercemesi: 285.]**

● Dünyâ-yı deniyye [alçak dünyâ] mu'teber değildir. Mal ve mevki'in ele geçmesini asl maksâd zan etmemelidir. 1/75 **[Mektûbât Tercemesi: 120.]**

● Dünyâ, nefsin isteklerinin meydâna gelmesine yardımcı olan şeylerdir. Bunun için, la'netlenmişdir. 1/52 **[Mektûbât Tercemesi: 87.]**

● **Ed-dünyâ mel'ûnetün "Dünyâ mel'ûndur".** Hadîs-i şerîf. 3/100

● Dünyâda her nev'i zarûrî, ihtiyâc olan [mubâh] şeyler dünyâdan değildir. Fudûl olanlar dünyâdandır. 3/86 **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

● Dünyânın ta'rîfi. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Dünyâ-yı denînin [alçak dünyânın, ya'nî harâmların] tadına ve güzelliğine sakın aldanma. Onun yalancı gösterişine kapılma. Çünki hepsi geçici ve kıymetsizdir. Bugün böyle olduğuna belki inanmazsın. Fekat yarın ölünce, doğru olduğu anlaşılacakdır. O zemân inanmanın fâidesi olmıyacakdır. 1/189 **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

● Dünyânın lezzeti ve elemi ikidir. Cisme [nefse] lezzet verenden rûha elem vardır. Ve aksi de vâki'dir. 1/64 **[Mektûbât Tercemesi: 101.]**

● Dünyânın [harâmların] muhabbeti, günâhların başıdır. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

● Dünyânın [harâmların] kötülüğü ortaya çıkmadıkca, ona tutulmakdan kurtulmak muhaldir. Ve ondan kurtulmadıkca, felâh ve uhrevî kurtulma zordur. 1/232 **[Mektûbât Ter-**

cemesi: 284.]

● Dünyâ hayâtının, Cenâb-ı Hak beş şey olduğunu bildirdi. [Hadîd sûresinin yirminci âyetinde meâlen, **(Dünyâ hayâtı, elbette la'b, ya'nî oyun ve lehv, ya'nî eğlence ve zînet, ya'nî süslenmek ve tefâhur ya'nî öğünme ve malı, parayı, evlâdı** [harâm yollardan] **çoğaltmakdır)** buyurdu.] İslâmiyyete yapışınca, bunlardan kurtulmak nasîb olur. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

● Dünyâ, ni'met ve lezzet için değildir. Âhıret, ni'met ve lezzet için hâzırlanmışdır. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Dünyâyı [harâmları] terk mümkin olmazsa, hükmen terk etmelidir ki, bu da sözlerde ve işlerde ahkâm-ı islâmiyyeye uymakdır. [Ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla olur]. 2/82 **[Se'âdet-i Ebediyye: 100.]**

● Dünyâda, zarûrî işleri yapmakda ve zarûret mikdârı meşgûl oluna. Bütün gayreti ona sarf etmek, aklsızlıkdır. 2/31. **[Se'âdet-i Ebediyye: 77.]**

● Dünyâ [hayâtında], doğru ile yalancı ve hak ile bâtıl birbirine karışdırılmışdır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Dünyâda, avâmın hâlini havâsa [seçilmişlere] benzetmek, hikmet ve maslahatdır [bir fâide ve hikmeti vardır.] 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Dünyâda zuhûrlar sûretdedir. Âhıretde hakîkîdir. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Dünyâyı [harâmları] ihtiyâr edenler, münâfık hükmündedir. Sûretde olan îmân âhıretde fâide vermez. 1/215 **[Mektûbât Tercemesi: 258.]**

● Dünyâda hiçbir mahal yokdur ki, oraya bir Peygamber gönderilmemiş ola. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Dünyânın [harâmların] muhabbetinin izâlesi için ilâc, ahkâm-ı islâmiyyeye yapışmakdır. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

● Dünyânın [memleketlerin] temâmına dört kimse mâlik

oldular. İkisi mü'min, ikisi kâfir. Zülkarneyn ve Süleymân "aleyhimesselâm", Nemrûd ve Buhtunnasar. Beşincisi Mehdîdir "aleyhirrahme". Hadîs-i şerîf. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Dostluğa yakışmaz ki, üzmemek için sükût oluna. 1/233 **[Mektûbât Tercemesi: 285.]**

● Duman, sıcak sıvı ve katı zerrelerden mürekkebdir. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

● Dinde harac [zor şey] yokdur. 3/22 **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Deynden bir dankı sâhibine vermedikçe, sâlih mü'min Cennete giremez. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Deynden [borcundan] bir dankı sâhibine vermek, pekçok dirhem sadaka vermekden dahâ iyidir. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Deynden [borcundan] bir dank gümüşü sâhibine vermek, altıyüz kabûl olunmuş ve makbûl [nâfile] hacdan efdaldir. 2/66 **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Dünyâ hayâtı çok azdır. Ve ebedî azâb buna [buradaki küfre] karşılıkdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

– Z –

● Zâtdan murâd mâhiyyet ve hakîkatdir. 2/45 **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

● Zât-i şey oldur ki [birşeyin aslı oldur ki], şey'in cemî'i vücûh ve i'tibârâtından her ne ki i'tibâr oluna, zât-ı şey, onların cemî'inin mâverâsıdır. Her ne ki onda isbât oluna, vücûh ve i'tibârâtda dâhildir. 3/80

● Zât-i teâlâya hiç adem mukâbil değildir. 3/64

● Zât-i teâlâ, nefs-i vücûdda ve vücûdün tevâbi'ı olan [Zât-ı teâlâ, vücûdün kendisinde ve vücûdun tâbi'leri olan] diğer kemâlâtda [Hayât, ilm, kudret, sem', basar ve irâdet ve kelâm ve tekvîn gibi] kendi kâfîdir. Ve bu kemâlâtın husûlinde [meydâna gelmesinde] sıfât-i zâideye muhtâc değil-

dir. Böyle olmakla berâber, sıfât-ı kâmile-i zâide dahî Hak teâlâ için kâindir [diğer sıfat-ı kâmile dahî Hak teâlâ için vardır]. 3/26

● Zât-i teâlâ muvâtât ile söylenir, iştikâk ile söylenmez. Ya'nî Zât-i ilâhî ilmdir denir, âlimdir, denemez. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Zât-i ilâhînin arada ismler olmadan, mahlûklar ile hiç ilişiği yokdur. 1/208 **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

● Zât-i ilâhîde mertebeler düşünmek, felsefecilerin sözlerine benzer. Keşfleri doğru olan Evliyâ, Zât-i ilâhîyi tam basît bilirler. Ayrılık, gayrılık ismlerde olur, derler. 1/125 **[Mektûbât Tercemesi: 170.]**

● Zât-i Hak teâlâ, bir emri bir i'tibârı mülâhazasız câmi'i cemî'i kemâlâtdır [zâtında bütün kemâlâtlar vardır]. Belki aynı kemâldir. Zât-i ilâhî, sıfât-ı kemâlden herbiri renginde zuhûr buyurursa, zâtın ba'zısı bir sıfatla ve ba'zı diğeri sıfatı uhra ile muttasıf demek değildir. Zât-i teâlâ hep ilm, hep kudret, hep irâde.... ilâhirdir. 3/100

● Zât ve sıfat-ı ilâhî mertebesinde sıfat ve ittisâf mülâhazası kâin değildir. Ne zâtda mevsûfiyyet ve ne sıfatda sıfâtıyyet mevsûfdur. Vücûdün ve vücûb-i vücûdün bulunmadığı vaktde, sıfat için mecâl muhâl olur ki vücûdun nev'leridir. Ol mertebede hayât, ilm.... ve ilâhire hep nûrdur. 3/113

● Zât-i teâlâ ve tekaddes, husûl-ı kemâlâtda kâfî ise de eşyâyı tekvîn ve tahlîkde sıfât-ı zâide lâzımdır. Çâre yokdur. Zîrâ, Zât-i teâlâ nihâyet-i tenzîh ve takdisdedir ve gâyet azamet ve kibriyâîdedir. Ve onunçün kemâl ve gınâ ve eşyâya kemâl-i adem münâsebeti sâbitdir. Eğer tevassut-ı sıfât olmasa, bir şeyin husûli mutasavver olmaz idi. Zîrâ ki, Zât-i teâlânın satevât-i eşi'a-i envârında eşyânın helâk ve fenâ ve inhirak ve inhidâmından gayri nasîbi yokdur. Âlemin vücûd-ı hâriciyesine vesîle olmağa sıfat-ı hakîkî gerekdir ki, kemâlât-i zâtiyeyi kendi vesâili ile merâyây-ı âlemde cilvesâz edeler. 3/26

● Zât-i sübhânehu için âlemden gınâ-yı zâtî vardır. Ba'zı merâtib-i esmâ ve sıfatda bu nisbet mutasavver değildir. 3/110

● Zât-i teâlâya vusûl-i bîçûnî ile vusûlda, bir şeyin tavassut ve haylûleti yokdur. 3/118

● "Zâkirleri [zikr edenleri] ve onlarla birlikde olanları Hak teâlâ magfiret buyurdu." Hadîs-i şerîf. 1/203 **[Mektûbât Tercemesi: 241.]**

● Zikr, gafleti tart etmekden ibâretdir. Zâhir [beden] başlangıcda ve nihâyetde zikre muhtacdır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Zikrin ta'rîfi. 3/84

● Zikrin fadlı. 3/13

● Zikr, salevâtdan efdaldir. 2/57

● Zikr lâzımdır, çâre yokdur. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Zikr-i lisânî [dil ile yapılan zikr] de fâidelidir. 3/13

● Zikr ile evkâti [vaktleri zikr ile] ma'mur edeler. [Vaktleri zikr ile geçireler]. Ammâ, zikri aldığı şekl üzere amel eyleye. Ve onun zıddı olan her ne olursa, düşman bilip, sakına. 3/34 **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

● Zikrde tad, lezzet, islâmiyyetin emrlerine dikkat nisbetindedir. 3/34 **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

● Zikrin fâidesi, islâmiyyetin emrini yapmağa bağlıdır. 1/190 **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

● Zikre ol mertebe devâm edeler ki, kalbinde mâsivâdan [mahlûklardan] nâm ve nişân kalmıya ve kalbine birşey gelirse, getiremiye. 3/84

● Zikr-i nef-yü ve isbâtı [Lâ ilâhe illallah] o kadar tekrâr edeler ki, isteklerden kurtulup, Hak teâlâyı istemek ile kâim olalar. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Zikr-i nef-yü ve isbâtı ol kadar devâm edeler ki, fenâ hâsıl ola. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Zikr, Allahü teâlânın ismi ile yapılırken, ismler ve sıfatlar düşünülürse, ahvâl ve mevâcid hâsıl olur. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

● Ba'zı zemânda zikr-i zât [ALLAH], ba'zı vaktlerde zikr-i nef-yü isbât [LÂ İLÂHE İLLALLAH] münâsibdir. 1/241 **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

● Zikr-i nefyü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] nemâzın şartı olan abdest makâmındadır. Mu'âmele-i nefy [Allahdan gayri her şeyi yok bilmek] netîceye ulaşmadıkça, farzlar, vâcibler ve sünnetden gayri nâfileler, vebâl dâhilindedir. Hastalığı [kalb hastalığını] kaldırmak lâzımdır ki, zikre bağlıdır. 3/12

● Zikr-i nefyü isbâtda [lâ ilâhe illallah zikrinde] lâ derken istekleri ve maksadları kaldırıp, vücûdü ve ona tâbi' olan şeyleri yok bilmek lâzımdır. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Zikr-i nefyü isbâtın [lâ ilâhe illallah zikrinin], isbât tarafında, Allahü teâlâdan başka, ki bunlar [mahlûkâtın ötesinde] ve hayâl edilen şeylerdir ki, bunlar hiç olmıya. 3/2

● Zikr netîcesinde sâlik [tesavvuf yolcusu], nefsânî ilâhlara [putlara] tutulmakdan kurtulup, emmâre mutmainne olur. Ondan sonra, zikr eylemekle, terakkî hâsıl olmaz. Zikr o mahalde ebrârın virdleri gibi olur. O makâmda terakkî, kurb dereceleri, Kur'ân-ı kerîm okumak ve kırâ'eti uzun okuyarak nemâz kılmağa bağlıdır. Bu vaktde zikr, Kur'ân-ı kerîm okumak ile tekrar olunursa, Kur'ân-ı kerîm okumakdan ele geçen fâide hâsıl olur. 3/25

● Zikr-i kalbî [kalb ile zikr] ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasını kolaylaşdırır ve nefs-i emmârenin azgınlığını kaldırır. 1/275 **[Mektûbât Tercemesi: 402.]**

● Zikr, Hakkullahın [Hak teâlânın hakkının] edâsıdır. Halkı irşâd, hem Allahü teâlânın, hem de kulların hakkının edâsıdır ki, efdaldir. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Zikr-i zât [Allahü teâlânın zikrinde] sıfat ve ismleri düşünmemelidir. Hayrete, ya'nî anlıyamıyacağını anlayıncaya kadar zikre devâm etmelidir. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

● Zikrde ahfâ latîfesi de zikre başlarsa, zikri bırakmalı, mücerred vukûf-ı kalbi ile, kalbe teveccüh etmelidir. [Nasıl olduğu bilinmiyen bir teveccüh ile râhat bulalar]. 1/129 **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

● Zikr telkîni, çocuğa elif ve bâ ta'lîmi gibidir. 2/26

● Zikr, yalnız nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah] veyâ ism-i zâtın [ALLAH] tekrarına münhasır [sâdece bu] değildir. [Her işinde] ahkâm-i islâmiyyenin hudûdunu gözetmek zikrdir. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Zemâyım-ı ahlâk [kötü ahlâk], kadınlarda erkeklerden dahâ çokdur. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zevk-i vüsûl [kavuşma zevki] başlangıçda mevcûd, yolda [ortada] ve nihâyetde yokdur. 1/274 **[Mektûbât Tercemesi: 401.]**

● Zevk-i bâtınî [bâtınî zevkı] âlem-i bîçûnîden hissedârdır. [Bilinmiyen âlemden nasîb alır]. Zâhir [beden] onu bilmez [anlamaz]. 2/43

● Zevk ve vecde cesedin ilgisi vardır [pek azdır]. Adem-i zevkin [zevk yokluğunun] rûha tealluku [bağlılığı] ziyâdedir [çokdur]. 1/250 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Zeheb [altın] ve fıdda [gümüş] kadına süs için câizdir. Kullanılmaları harâmdır. 1/163 **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

– R –

● Râbıtanın hâsıl olması, se'âdete kavuşmuş olanlara nasîbdir ki, bütün hâllerde, râbıta sâhibini arada [vâsıta] bilirler. 2/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 426.]**

● Râbıta-i muhabbet. 2/30

● Râfizîler oniki fırka olup, cümlesi, eshâb-ı Resûli [Resûlullahın eshâbını] tekfîr ederek, dalâlet fırkalarının en kötüsü olmuşlardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Râfizîlik, Emîr "radıyallahü anh"ın muhabbeti değildir. Eshâb-ı kirâmdan uzaklaşmakdır ki, kötülenmişdir. 2/36

[Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Ram ve kerşen, hindûların putlarıdır. Anne ve babadan tevellüd eylemişlerdir. 1/167 **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

● Râh-ı ictibâ [ictibâ yolu, çekip, götürülmek yolu] Peygamberlere mahsûsdur. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Râh-ı mürîdîn [mürîdân yolu], râh-ı inâbetdir [inâbet yoludur] ve râh-ı murâdân [murâdlar yolu], râh-ı ictibâ'dır [ictibâ yoludur]. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Râh-ı inâbetin, kavuşmaları az, râh-ı ictibânın, kavuşmaları pekçokdur. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Rü'yâda vâki' olan şeyler, âlem-i misâlde görülmüşdür. Rü'yâda görülen elemin, eğer farazâ hakîkati varsa, dünyevî elemler kısmındandır. Kabr azâbı âhıret azâblarındandır. 3/31 **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

● Rü'yet [görmek], dünyâda; hissiz ve hareketsiz olan iki parça içi boş sinirden ibâret (gözün), karşısına gelip, hizâlanma şartiyle görmekdir. Bu fânî ve za'îf dünyâ hayâtında eşyâyı hissetme ve görme olduğu hâlde, niçin mümkin değildir ki, devâmlı ve kavî olan âhıret hayâtında o iki parça sinire bir kuvvet ihsân ede ki, karşısına ve hizâsına gelmeden, her cihetde ve cihetsiz olarak, kişiyi görücü eyleye. Her şeyi yaratan Allahü teâlâ mertebelerin en yücesindedir. Ba'zı mekân ve zemânda, ba'zı hikmet ve fâideler vâsıtasıyla, hizâya gelme şartı ve cihet ta'yînine riâyet edilmişdir. Diğer ba'zı mekân ve zemânlarda dahî bu şarta i'tibâr olunmayıp, bu şart hâsıl olmadan, rü'yet hâsıl olmuşdur. Bunun gibi rü'yetde, karşı karşıya gelmek şart olsa, gerekdir ki, gören tarafda dahî şart ola. Netîce i'tibâriyle, Hak teâlâ eşyâyı görmez. Bu sûretde, Kur'ândaki naslara muhâlefet vardır. Ve bu i'tirâz, Allahü teâlâ için dahî vardır. Allahü teâlânın varlığını [vücûdunu] inkâr etmek olur. 3/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● Rü'yet-i uhrevîde [âhıretdeki rü'yetde] mü'minlerin kendileri temâmen basar olurlar. 3/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

● Rü'yet-i uhrevî [âhıret rü'yeti], ismler ve sıfatlar perde-

si olmadandır. Her şahsın rü'yeti, o şahsın mebde'i te'ayyünü olan ism-i ilâhî mikdârıncadır. Mebde-i te'ayyünü ism-i câmi' olan devlet sâhibinin rü'yeti, ilâhî i'tibârâtın hepsi ile alâkalıdır. 3/100

● Rü'yet-i uhrevî [âhıret rü'yeti], ayın [bedr hâlinde görülmesi gibi] görülmesine benzer; hadîs-i şerîfi. 3/79

● Rü'yet, âhiretde mevcûddur. Ve rü'yete yakîn-i vicdânî hâsıl olur. Fekat mer'î [görünen] hiç müdrek olmaz. 3/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● Rü'yet dünyâda câiz ve vâki' olmamış ve âhiretde vâki' olacakdır. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Rü'yet ne kalb ile, ne basar ile dünyâda vâki' değildir. 3/119

● Rü'yet, Cennet ehlinin cümlesi içindir. Ba'zısının görmesi, ba'zısının görmemesi bildirilmedi. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Rü'yet, Hak teâlânın mahlûkudur ki, îcâd ve temsil tarîkiyle [yolu ile] izhâr eyledi [açığa çıkardı]. 3/74

● Rubbe tâlin yel'anühül-Kur'ân hadîsi. [Kur'ân-ı kerîm okuyan çok kimse vardır ki, Kur'ân-ı kerîm bunlara la'net eder.] 2/53 **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

● Rıbâda [fâizde] malın hepsi harâmdır. Yalnız fâizi harâm sanmamalıdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

● Rıbânın harâm olması, Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. Muhtâca ve muhtâc olmıyana harâmdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

● (Rubâiyyât) kitâbını Muhammed Bâkî "rahimehullah" yazmışdır. 1/290 **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Ricâlin libâsı [erkeklerin elbisesi], zenânın libâsına [kadınların elbisesine] müşâbih olmamalı. Ya'nî, kadınlar ne giyerse, erkekler aksini giymeli. 1/313 **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Ricâl nisvâna [erkekler kadınlara], nisvân ricâle teşeb-

büh [kadınlardan erkeklere benzeyenler] mel'ûndur. 1/313 **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Rücû' sâhibi kendi isteği ile inmez. Hak celle ve âlânın murâdıyla yüksek makâmdan aşağıya inmişdir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Rücû'dan evvel ârifin îmânı bedîhi iken, geriye indikden sonra, müntehîlere o yakîn örtülür. 1/181 **[Mektûbât Tercemesi: 220.]**

● Rahmet-i ilâhîden ümmîdi kesmek küfrdür. 3/13

● Ruhsat ile amel etmiyeler ki, hem tarîka-i aliyyeye zıd ve hem sünnet-i seniyyeye uymak da'vâsına tersdir. 1/227 **[Mektûbât Tercemesi: 279.]**

● Razzâk-ı âlem olan Allahü teâlâ, kereminden kulunun rızkına kefîl olmuşdur. Bizleri bu tereddüdden [sıkıntıdan] kurtarmışdır. 1/224 **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

● Risâlet, nübüvvet ve Peygamber lafzları, bizim Peygamberimizin da'veti vâsıtasıyla arab ve fâris lügatlarından gelmişdir ki, bu elfâz-ı lügat [bu kelimeler] hind lisanında yokdur. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Risâle-i kudsiyye kitâbı, Muhammed Pârisânındır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Rusûm ve âdât [merâsim ve âdetler], ar [utanma] ve nâmus, nefs-i emmâre hevâsındandır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", sarığının ucunu, beynelketfeyn irsâl buyururlardı [arkaya sarkıtırdı]. (İki kürek arasına sarkıtmak sünnetdir.) 1/186 **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir yehûdî evinden yemek yidi. Ve bir müşrikin kabı ile tahâretlenmişdir. 3/22 **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Ahmed ismi, semâ ehli yanında meşhûrdur. 3/96

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hüsni ve cemâli, hüsn ve cemâl-i Hak teâlâya müsteniddir [seneddir]. 3/100

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" uykusu abdestini bozmazdı. Çünki, Nebî çoban gibidir. Kendi ümmetini muhâfazada gaflet, Onun, Peygamberlik makâmına uygun değildir. 1/99 **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" riyâzet çekmesi, ni'metlere şükr için idi. Vâsıl olmak için değildi. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", her sözü vahy ile değil idi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" maraz-ı mevtinde [ölüm hastalığında] kâğıd talebi hakkında..... 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sehv ve nisyan etmesi [unutma ve yanılması] câiz ve vâki'dir. Lâkin, hatâ üzere kararda olmak [devâm etmek] câiz değildir. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebde-i te'ayyünü, ilm şânıdır. 1/294 **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i vücûdînin merkezi ki, eşref-i a'zâsıdır. 3/114

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hakîkati, sıfât-i izâfiyedendir. Ve menşe-i zuhûr-i Kur'ânî, sıfât-i hakîkıyedendir. Bu sebebden Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"e hâdisdir derler, Kur'âna kadîmdir denir. 3/100

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" nûru, sıfât-i ilmden [ilm sıfatından] olup, eslâbdan erhâma intikâl ile [insana intikâli ile, ana rahmine intikâl ile] insan sûreti ile zuhûr eyledi [açığa çıkdı]. 3/100

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sâyesi [göl-

gesi] yok idi. Âlemde Ondan eltaf [dahâ latîf] olmayınca, sâyesi [gölgesi] nasıl olur. 3/100

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" urûcunda [yükselmesinde] cümleden bâlâter [yükseklere] gidip, nüzûlde dahî [inişde dahî] cümleden ziyâde tenezzül buyurdu [inmişdir]. 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" vefâtında eshâbdan otuzüçbin kimse hâzır idi. 1/80 **[Mektûbât Tercemesi: 127.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" olan muhabbet-i ilâhî, muhabbet-i zâti olup, bütün nisbet ve i'tibârâtdan muarrâ [soyulmuş]dur. 2/33 **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Leyle-i mi'râcda [mi'râc gecesinde] Mûsâ aleyhisselâmın kabri yanından geçerken, kabrinde nemâz kılar gördü. 2/16 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Leyle-i mi'râcda [mi'râc gecesinde] zemân ve mekân dâiresinden çıkdı. Ezelî ve ebedî, bir an olarak buldu. Başlangıçı ve sonu [bidâyet ve nihâyeti] bir noktada müttehid [birleşmiş] gördü. Cennete gidecekleri Cennetde gördü. 1/283 **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", mi'râcda rü'yet ile müşerref oldu. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", mi'râcdan avdet buyurdukda [gelince], henüz mahall-i hâb'ın harareti zâil olmayıp [yatağı soğumayıp], ibrik-i tehâretden hareket-i âb teskîn yâb olmadı. [Abdest aldığı suyun hareketi durmamış idi.] 1/210 **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", serin ve lezîz şeyleri içmeği severlerdi. 3/27 **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" sıfatların ve ismlerin bütün kemâllerine mâlik idi. 1/79 **[Mektûbât Tercemesi: 125.]**

● Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", mahbûb-i rabbilâlemîn, bihterîn-i mevcûdât-i evvelîn ve âhırîndir. [Mevcûdâtın öncesinin ve sonrasının en iyisidir]. Beden ile mi'râca çıkdı. Arşı ve kürsîyi geçdi. Mekân ve zemândan, bâlâya revân oldu [yükseklere çıkdı]. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", reîs-i murâdân ve reîs-i mahbûbândır. [Murâd ve mahbûbların reîsidir.] Onun mahbûbiyyeti, muhibb-i vâcib celle sultânuhûya bî mülâhaza-i şuûn ve i'tibârâtdan te'alluk eylemişdir. 3/118.

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" himmet-i âliyyesi [yüce himmetleri] bülend vâki' olmuşdur [yüksekdir]. Ol kemâlat ile iktifâ' eylemeyip, hel min mezîdin [dahâ artdıran yok mu] güyân dahî bâlâya şevkı i'lân buyururlar [yücelikleri şevk ile isterler]. Ve çün kemâlât fevk imkân-ı beşerîden hâriç olmakla devâm-ı hüzn olur. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak lâzım değildir sanmak, küfrdür, zındıklıkdır. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" itâ'at, Hak sübhânehuya itâ'atdir. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yolu, Eshâbın yoludur. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak, ahkâm-ı islâmiyyenin yapılması ve küfr âdetlerinden sakınmakla olur. 1/165 **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak niyyeti ile gün ortası uyumak, Onun yolunda olmıyan sıkı riyâzetlerden, çetin mücâhedelerden dahâ iyidir. 1/191 **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" tevassutu olmadıkça, hiçbir ferd matlûba vâsıl olamaz. 3/122

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at olmadıkça, [tâbi’ olunmadıkça], yapılan her iş fâidesizdir. 1/165 **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” için salât, eğer riyâ ve süm’a [gösteriş] dahî olsa makbûldür. 3/28

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” Âişe-i Sıddîka yoluyla hâsıl olan ezâ [eziyyet vermek], Emîr [Alî “radıyallahü anh”] yoluyla hâsıl olandan ziyâdedir [fazladır.] 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ameli [yapdığı işler], ibâdet veyâ örf ve âdet olmak üzere ikidir. İbâdet yolu ile olanların hilâfı bid’atler münkerdir. [İbâdetlerine uymıyan şeyler zararlıdır, kötüdür.] Men’ ediliyor ki merdûddur. Örf ve âdete bağlı olan işlerin hilâfına olanlar kötü değildir. Bunlar dîne âid değildir. Onları yapmak âdete bağlıdır. Ma’mâfih, âdetlerde de, sünnete uymak iyidir ve se’âdetlere yol açar. 1/231 **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” vâris olan âlim, ahkâm ve esrâr ilmlerinin ikisine de vâkıf olması lâzımdır. Yoksa, birinden nasîbi olup, diğerinden nasîbi olmamak vâris olmağa mâni’dir. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” İbrâhîm aleyhisselâmı übûvvetle [babalık ile] yâd edip ve diğer Enbiyâyı “aleyhimüsselâm” ühuvvetle [kardeşlik ile] zikr etdiler. 3/88

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” düşmanlarına ve Hak teâlânın düşmanlarına şiddet gösterip, bunlara ihânet edip ve bâtıl ilâhlarını [putlarını] hor tutmak [aşağılamak] en makbûl ibâdetdir. 1/268 **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Eshâb-ı kirâma buyurdular ki, **“sizler bir zemânda vücûda geldiniz ki, emrlerin ve yasakların onda birini terk eyleseniz helâk olursunuz. Sizlerden sonra dahî bir gürûh [zümre] gelse gerekdir ki, emrlerin ve yasakların onda birini yapınca, felâketden kurtulurlar.”** İşte şimdi, o vaktdir. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Benden mukaddem [evvel] ba’s olunan [gönderilen] Peygamberlerin ümmetinde elbette havâriyyûn ve eshâb vardı ki, sünnetlerine yapışıp, emrlerine uyarlardı. Dahâ sonra onların halefleri [onlardan sonra gelenler], Onların işlemedikleri ve yapmadıkları amelleri ve emr olunmadıkları işi yaparlar. Onlarla eliyle mücâdele eden kimse mü’mindir. Ve lisânı ile mücâhid olan zât dahî mü’min ve kalbi ile cihâd eden şahıs dahî mü’mindir. Onun ötesinde îmândan hardal dânesi mikdârı nesne yokdur.” Hadîs-i şerîf. 1/129. **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bir kimse bana vasiyyet buyurun dedikde, “Lâ takdab” buyurdular. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hakk-ı cıvâra [komşuların haklarına] o kadar mübâlağa buyururlar idi ki, Eshâb-ı kirâm, komşuların mîrâs almasında şübhe etdiler. [Komşulara mîrâs düşecek zan etdiler.] 1/178. **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” muhâcirînin fakîrleri ile tevessül edip, feth ve nusret taleb buyurdu. 3/94.

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Mu’âviye “radıyallahü anh”a buyurdu ki, **“İnsanlara hâkim olduğun zemân [Melik olduğun zemân] yumuşak davran.”** Mu’âviye “radıyallahü anh” bunun için, halîfe olmak istedi. Fekat ictihâdda hatâ etdi. Zîrâ hilâfet sırası, Emîrden sonra idi. Fekat ictihâdda hatâya bir derece, haklı olana iki ve belki on derece [sevâb] vardır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, imâmeyni [hazreti Haseni ve Hüseyni] kucağına alıp, öperdi. Birgün bir şahıs, Yâ Resûlallah! Ben onbir evlâd sâhibiyim. Hiçbirini takbîl eylemedim [öpmedim] dedikde, buyurdu ki, **(Bu rahmetdir, Allahü teâlâ, dilediğine ihsân eder)**. [Kendi bendelerine ihsân eder.] 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” rü’yâda görünmesi, Server-i enâmın latîfelerinin sûret şeklinde görünmesidir. 2/58. **[Se’âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Resûllerin mikdârı yüzyirmidörtbin [den ziyâde]dir.

1/167. **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

● Resûller, herhangi bir dinde harâm olan fi'li irtikâb etmez. [İşi işlemezler.] 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Rüsûm-ı küfre mübtelâ olan mü'minler [küfr âdetlerine mübtelâ olan mü'minler], ümmiddir ki, kelime-i tevhîdin şefâ'ati ile kıyâmet gününün dehşetinden kurtulalar. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Reşehâtda ba'zı nakller, sıdkdan dûrdur. [Doğrulukdan uzakdır.] 2/28. **[Se'âdet-i Ebediyye: 745.]**

● Rızâ makâmında mahbûbun îlâmının kerâheti ref'olur. [Rızâ makâmında olan, sevgilinin yapdığı elemi çirkin görmez.] Muhabbet devleti ile müşerref olanlara elemden lezzet alma vardır ki, rızâ makâmının fevkı'dir [üstüdür]. 2/33. **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

● Rızâ makâmı muhabbet ve hub [sevgi] makâmının fevki'dir [üstüdür]. 2/7.

● Rızâ makâmı. 3/108.

● Rıfk ve mülâyemet lâzımdır. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

● Rükû'da parmakları açmak ve sücûdda [secdede] birbirine zam eylemek [yapışdırmak] sünnetdir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Rükû' ve sücûdda [secdede] tumânînet elbette lâzımdır. Çâre yokdur ki, farz ve vâcibdir. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Rükû'da ve celsede her uzvu kendi mahallinde karar eylemedikçe [her uzv yerine yerleşmedikçe], nemâz temâm olmaz, hadîsi. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Ramezân ayındaki nâfile ibâdet, sâir zemândaki farz gibidir. Ramezândaki farz, sâir zemândaki yetmiş farz gibidir. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

● Ramezân ayının her gecesinde bir kaç bin Cehennem-

lik kişi, Cehennemden azâd olur. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

● Ramezân ayında terâvîh ve hatm-i Kur'ân, sünnet-i müekkededir. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

● Ramezân ayında, hayrların ve bereketlerin hepsi toplanmışdır. 1/162 **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

● Ramezân ayının cem'iyyeti, bütün senenin cem'iyyetine sebeb [bu ayı iyi ve bereketli geçirenin, bütün senesi iyi ve bereketli olur], onu iyi geçiremiyenin bütün senesi iyi geçmez. 1/162. **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

● Rûh nefse âşık oldu, tutuldu. Ve bu sebeble önceden Hak teâlâya olan bilgisini unutdu. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

● Rûh-ı insânînin [insan rûhunun] bu bedene tutulmadan evvel, yükselecek yolu yokdur. Bedene gelince, yolu açıldı. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

● Rûha lezzet veren şeyden, cism acı duyar. Cisme lezzet veren herşeyde rûha elem vardır. Dünyâda rûh, cism makâmına iner ve cisme tutulursa, cismin lezzeti ile lezzetlenir, kendi elemini lezzet zan eder. Safra hastasının tatlıyı acı sanmasına benzer. 1/159. **[Mektûbât Tercemesi: 194.]**

● Rûh bedene bağlanmadan önce, maksada doğru idi. Bedene bağlanınca, teveccühü zâil oldu; [maksadı unutdu]. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Rûh bedene bağlanmadan önce, hâricde âlem-i ervâhda idi. Sevgi sebebi ile cesed âlemine [âlem-i ecsâda] gelmişdir. 3/31. **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

● Rûh mekânsızdır. Nasıl olduğu anlaşılamaz. Fekat, Allahü teâlânın mekânsızlığına göre, mekânlı gibidir, madde gibidir. İki tarafın rengi onda vardır. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Rûhâniyyât-i evliyâdan [Evliyânın rûhundan] istifâde birkaç şarta bağlıdır ki, bunları herkes yapamaz. 1/45. **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

● Ravda-i mutahhera, harem-i Mekkeden efdaldir. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

● Riyâzet çekmek, i'tidâl üzere olmakdan kolaydır. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Riyâzât ve mücâhedât [Nefsin arzûlarını yapmamak, arzû etmediklerini yapmak], füzûliyyâtdan [fuzûlî şeylerden] ictinâb [kaçınmak], zarûriyyât-i mubâha [mubâh olan zarûrî şeyleri] kullanmakdan ibâretdir. 3/86. **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

● Riyâ ve süm'adan [gösterişden] pak olmayıp [kurtulmayıp], Hak teâlâdan başkasından ve lev bil-kavl [söz ile olsa bile] ve zikr-i cemil ile taleb-i ecr [ecr taleb etme] fitnesinden müberra olmıyan [kurtulmayan] amel sâhibi, şirk dâiresinden bîrûn olmaz [kurtulmaz] ve muvahhid ve muhlis değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– Z –

● Zânî-i bekrin [zinâ yapan bekârın] haddi [had cezâsı] yüz tâziyânedir. [Yüz sopadır.] Eğer, yüzbir değnek darb olunsa [vurulsa] zulmdür. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

● Zâhid, dünyâya gönül bağlamadığından, insanların en akllısıdır. 1/50, 1/215. **[Mektûbât Tercemesi: 86, 258.]**

● Zekâtın kalîli [çok azı] yüzbinlerce nâfile sadakadan efdaldir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Zekâtın verilmesinde, açıkdan [âşikâre] vermek evlâdır ki, insan iftira'dan kurtulur. Nâfile sadakayı gizli vermelidir ki, kabûl ihtimâli fazla olur. 2/82. **[Se'âdet-i Ebediyye: 100.]**

● Zekâtdan mahsûb olmak üzere, bir dank tasadduk eylemek, nâfile altından dağ kadar tasadduk eylemekden bir kaç mertebe efdaldir. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Zekâtın verilmesinde kolay yol budur ki, malından fukarânın hakkı olanın bir seneliğini zekât niyyeti ile ayırıp, [zekâta niyyet edip], dilediği zemânlarda fakîrlere vermeli-

dir. Bu takdîrde, her verişde niyyet lâzım değildir. Zîrâ, bir senede fukarâya ne kadar vereceği ma'lûmdur. Ama verdiği mal zekât niyyeti ile ayrılmış olmasa, zekât olmaz. [Ayırırken niyyet etmek yetişir.] 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Zemân-ı cehâletde [câhiliyye zemânında], nisvân [kadınlar], fakîrlikden korkup, kızlarını öldürürlerdi. Bu kötü amel, haksız yere câna kıymak olduğu gibi, evlâd hakkını da tanımamakdır. Bu her ikisi de büyük günâhdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zemân, o makâmda yokdur. 1/296. **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

● Zemânı üç şeyden biri ile ihyâ etmelidir. 3/2.

● Zemîni iki günde ve ondan sonra semâvâti de iki günde halk etmişdir. Ya'nî yoklukdan vücûde getirmişdir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Zinâ, bütün dinlerde çirkin ve men' edilmişdir. Zinâ edenlerden, yüz güzelliği, parlaklık, nûrâniyyet ve safâ yok olur. İkinci olarak, fakîrliğe mübtelâ olur. Üçüncü olarak, ömrün noksan olmasına sebeb olur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zinây-ı basar [gözlerin zinâsı, görmek zinâsı], harâmlara bakmakdır. Elin zinâsı, harâmları tutmakdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zenân [kadınlar] zevclerinin mallarından, onlardan iznsiz tasarruf ve çekinmeden telef ve sarf eylemekle, hırsız olmuş olup, hırsızlık büyük günâhını işlemiş olurlar. Ve bu hâl, bütün kadınlarda sâbit ve bu hıyânet bütün kadınlarda var demek mümkindir. Bu günâhda, onların, bunu halâl saymaları ile küfr korkusu vardır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zen [kadın] ve ferzendden [çocukdan] geçip, onların idâresini Allahü teâlâya bırakmak gerekir. 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

● Zenânın [kadınların] yabancı erkekle, nezâket ile ve

yumuşak sesle konuşmalarını Kur'ân-ı kerîm men' buyurmuşdur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zenân [kadınlar] gerek erkek, gerek kadından olsun, ehlinden gayrileri için, kendini süslemesi doğru değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Zenânın [kadınların] zînetleri olan altın ve gümüş dahî, erkeklerin istifâdesi içindir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Zındık, gâyesi hakkı iptâl etmek olandır ki, ahkâmın pek çoğunda Hadîs-i şerîfler söyleyip, ahkâm-ı islâmiyyeyi bunlara [ya'nî söylediklerine] münhasır kılmışlardır. Kendi bilmediklerini dinden kabûl etmezler. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Zevce Cennetde zevcinin yanındadır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Zeynüddîn-i Taybâdî, tarîk-i ilmden [ilm yolundan] vâsıl olmuşdur. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Zeynüddîn-i Taybâdî, mevlânâ Nizâmeddîn-i Hirevînin talebesi idi. Ahmed Nâmıkînin rûhâniyyetinden feyz aldı. 271 de vefât etdi. 2/46.

● Zîver-i zenânda dahî [Kadınların zîneti için de] zekât vermek lâzımdır. 3/34. **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

– S –

● Sâbikûn, temâm Enbiyâ olup, eshâbı ve hakîkî vârisleri de dâhildir. 2/39. **[Se'âdet-i Ebediyye: 913.]**

● Sârıkların [hırsızların] büyüğü, nemâzından çalandır. Ya'nî nemâzın rükû' ve sücûdunu temâm eylemiyendir. Hadîs-i şerîf. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Sâlike lâzım olan, devâm-ı zül [devâmlı alçalma] ve iftikâr [alçak gönüllülük] ve inkisâr [kırıklık] ve tedarru' [kendini alçaltma, yalvarma] ve ilticâ' [sığınma] ve kulluk vazîfelerini yapıcı, ahkâm-ı islâmiyyenin hudûdunu muhâfaza edici ve sünnet-i seniyyeye mütâbe'at [uyucu], hayrlı işlerde niyyeti düzeltici, kalbini [bâtınını] temizleyici ve zâhiri

teslim ve ayblarını ve günâhlarını görücü ve Allahü teâlânın intikâmından korkucu ve titrer olmakdır. Ve işlerine ve niyyetine dikkat etmesi ve ahvâl ve mevâcîde güvenmemesi lâzımdır. Dîni kuvvetlendirmesine ve islâmiyyeti yaymasına ve insanları Allahü teâlâya da'vet etmesine i'timâd edip, bunlara güvenmemeli ki, bunlar kâfir ve fâcirlerden de zuhûr eder. 1/171. **[Mektûbât Tercemesi: 212.]**

● Sâlik kendini, uyuz köpekden üstün bilirse, bu büyüklerin kemâlâtından mahrûmdur. 1/202. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

● Sâlik, hâllerini ve rü'yâlarını üç gün içinde şeyhine arz eylemese, Kübreviyye tarîkatinin büyükleri ta'zîr buyururlar. 1/122 **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

● Sâlikde hâsıl olan ahvâl [hâller] pîr ahvâlinin aynıdır ki, mir'ât-i istidâdında [onun istidâd aynasında] zuhûr eylemişdir. 3/16.

● Sâlik, yüksek gayretli olmak gerekdir. [Çok yüksekleri istemelidir.] Ve hiç hâsıl olan hâle baş eğmeyip [dönüp, bakmayıp], ötelerin ötesini istemelidir. İşte böyle bir himmetin hâsıl olması, kendisinin bağlı olduğu şeyhinin teveccühüne bağlıdır. Ve onun teveccühü, kendisine uyan müridin ihlâsı ve muhabbeti mikdârıncadır. 1/285 **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Sâlike bir zulmet ve sıkıntı gelince, onun ilâcı cenâb-ı Hakka ilticâ [sığınma] ve tedarru' [yalvarma] ve niyâz ve şikestelikdir [kırıklıkdır]. Kendi mürebbîsine [yetişdiricisine] teveccühü tâmdır ki, bu devletin husûline [bu ni'metin ele geçmesine] sebeb olur. 1/218. **[Mektûbât Tercemesi: 264.]**

● Sâliklere yolda hâsıl olan hâller, mevâcid ve bilgiler ve ma'rifetler asl maksaddan değildir. [Özenilecek şey değildirler]. Belki evhâm ve hayâldirler ki, tarîkat yolcuları onunla terbiye olunurlar. Cümlesinden geçip, sülûk ve cezbe makâmının nihâyeti olan, rızâ makâmına varmak gerekdir. Tarîkatin maksadı ve gâyesi, rızâ makâmında hâsıl olan ihlâsı ele geçirmekdir. 1/36. **[Mektûbât Tercemesi: 63.]**

● Sâlikler, bu yolun başında da, sonunda da, hâllerin tel-

vîninden [envâından] kurtulamaz. Telvînler kalbde ise, sâlik [erbâb-ı kulûb]dan olur. Bunlara (ibnül vakt) de denir. Eğer kalb telvînden kurtulmuş, temkîn makâmına yetişmiş ise, hâller, artık nefse gelir. Nefs de temkîne ulaşmış ise, kalıba [bedene] gelir. 1/175. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

● Sâlikin, aslı, esmâ'i ilâhîden [ilâhî ismlerden] bir ismdir. Ve sâlik onun zıllıdir. 3/118.

● Sâlike feyzlerin gelmesi, Hayrülbeşerin "aleyhissalâtü vesselâm" vâsıtası ve onun perdesi [vâsıtası] iledir. Hakîkî sâlik, tâm tâbi' olmak sebebi ile ve belki sâdece fadl ile hakîkat-i Muhammedî ile ittihâd etdikde [birleşdikde] vâsıta ortadan kalkar. Çünki, vâsıta başka olmakdadır. İttihâd [birleşme] olan mahâlde mu'amele şirket üzeredir. 3/122.

● Sâlik seyrinin derecesini hayâlde canlandırdığı şeklde anlar. [Hayâline gelenler ile anlar.] 3/119.

● Sâlik, sülûk menzillerini geçdikden sonra, mebde-i te'ayyünü olan isme ulaşır ve o ismde fânî olur. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

● Sâliklerin kemâli başka-başka olup, kalbin selâmeti, rûhun kurtuluşu, sırrın şühûdü, hafînin hayreti ve ahfânın birleşmesinden bir veyâ birkaçı veyâ hepsi ile olur. Ve ismi geçen mertebelerin birisinde kemâl hâsıl oldukdan sonra, yâ geri inilir veyâ o makâmda kalınır. Birincileri, tekmil ve irşâd ve da'vet için Hakdan halka rücû' makâmı ve ikincisi kendini gayb etme ve insanlardan uzlet [uzaklaşma] makâmıdır. 1/158. **[Mektûbât Tercemesi: 193.]**

● Sâlik-i kâmil [kâmil olan tesavvuf yolcusu], Allahü teâlânın zâtına ayna olunca, sıfât ve şu'ûndan onda hiç görünmez [rü'yet edilmez]. 2/11.

● Sâlik, Allahü sübhânehunun inâyeti ile, hazret-i Hakka urûc etse [yükselse], hâlis yokluk makâmına iniş de çok olur. Lâkin, urûc vaktinde [yükselme vaktinde] o makâm kendini yok [helâk olmuş] bilmek makâmıdır ki cehl lâzımdır. Sahva nüzûlde [inişde] makâm-ı ilm ve ma'rifetdir. Bu iniş ma-

kâmında, zıl makâmının bulaşıklıklarından ayrılmış [uzaklaşmış] ve şu'ûn ve Allahü teâlânın zâtına âid i'tibârâtdan kurtulmuş, sırf Allahü teâlânın tecellîsi ile müşerref olur. Ve bu tecellîden önce hâsıl olan her tecellîyi, ârif her ne kadar esmâ ve sıfât ve şu'ûnât ve i'tibârât düşünmeksizin olduğunu bilir ve tecellî-i zâtî sayarsa da, zıllerin, ismlerin, sıfât, şu'ûn ve i'tibârâtdan bir perde arkasındadır. 3/79.

● Sâlik-i meczûb, ya'nî cezbesi sülûke tekaddüm etmemiş [önce sülûk yapmış, sonra cezbelenmiş] olan pîrler de, nâkısları fenâ ve bekâya ulaşdırırlar. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Sübhânî ve enel-Hak gibi ekâbir kelâmları [büyüklerin sözleri] Îşânın [onların] orta hâllerine haml olunmak [yolda iken, ilerleme zemânındaki hâllerine âid olduğunu anlamalıdır ki] ve onların kemâlleri bu sözlerinden sonradır diye ta'bîr lâzımdır. 3/75.

● **"Sübhânallahi ve bi hamdihî",** Cenâb-ı Hakkı şirk ve naksdan tenzîh ve ni'metlerine şükr etmekdir. Hergün ve gece yüz kerre okumalıdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● **"Sabekat rahmetî alâ gadabî"** (Rahmetim gadabımı aşmışdır) Hadîs-i kudsîsindeki gadabdan murâd, mü'minlerin günâhkârlarına karşı olan gadab sıfatımı aşmışdır, demekdir. Müşriklere karşı olan zâtın gadabını aşar demek değildir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Sultâna secde etmek câiz ise de, terk etmelidir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Secdeye diz ve el koydukda, önce sağını koyalar. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● "Secde, Hudâdan gayriye câiz olsaydı, zevcine secdeyi, zevceye emr ederdim." Hadîs-i şerîf. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Sihr, müslimândan vücûda gelmez. [Müslimân sihr yapmaz.] Îmân ondan ayrıldığı zemân sihr tehakkuk eder. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Sihr, kat'î harâmdır. Ve sihr yapan küfrde kuvvetlidir. Sihr yapıcılıkdan şedîd küfr yokdur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Sirâyet-i maraz [hastalığın geçişi] muhakkak değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Se'âdet, ömrü uzun ve ameli de çok olan kimsenindir. 1/89. **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

● Se'âdet-i ma'nevî [ma'nevî se'âdet] kalbin Hakdan gayriden [mahlûka bağlılıkdan] halâs olmasıdır [kurtulmasıdır]. 1/49. **[Mektûbât Tercemesi: 85.]**

● Se'âdetin sermâyesi, sünnete [ahkâm-ı islâmiyyeye] tâbi' olmakdır. 1/74. **[Mektûbât Tercemesi: 119.]**

● Se'âdet-i insan [insanın se'âdeti] ve felâh ve halâsı temâmen Allahü teâlânın zikrindedir. 1/190. **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

● Sekrden önce olan sahv [uyanıklık] avâmın hâli olup, sekrden sonra olan sahv, seçilmişlerin [büyüklerin] makâmıdır. 3/49.

● Sekr, tesavvuf yolunda olur. Nihâyetin nihâyetine kavuşmak hep uyanıklık hâlindedir. 1/84. **[Mektûbât Tercemesi: 134.]**

● Son nefesin selâmeti için fâtiha okumayı unutmayalar. 3/103.

● Sülûk, seyr-i ilallah ve seyr-i âfâkî aynı ma'nâyadır. 3/100.

● Sülûk, seyr-i âfâkîden ibâretdir. Cezbe, seyr-i enfüsîdir. 3/100.

● Sülûk, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakdan, ya'nî tevbe, zühd ve gayrı emrleri yapmakdan ibâretdir. 3/122.

● Sülûk, tarîkatın levâzımındandır. [Lüzûmlu şeylerindendir.] 3/107.

● Sülûkda inâbet [teslim olmak] tâlib tarafındandır. Vâsıta elbette lâzımdır. Başka çâre yokdur. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Sülûk, toplu bilgiyi yaymak ve delîl ile anlaşılanı kalb ile anlamakdır. Şâh-ı Nakşibend. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

● Sülûkde ba'zı mübtedi'lerin gevşekliği ve ilâcı. 1/145. **[Mektûbât Tercemesi: 184.]**

● Sülûkun nihâyeti, seyr-i ilallahdır ki, fenâ-ı mutlak ta'bîr olunmuşdur. Ondan sonra, makâm-ı cezbeye dönmekdir ki, seyr-i fillah ve bekâbillah ta'bîr eylemişlerdir. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Sülûk esnâsında, sekr vakti ve galebe-i hâl vâsıtasiyle, Ehl-i sünnet i'tikâdının hilâfı [uygun olmıyan] zuhûr eder. Lâkin sâliki o makâmdan geçirip, işin sonuna ulaşdırırlarsa, o muhâlefet yok olur, gayb olur. Yoksa, o muhâlefet üzere kalır. Ammâ, ümmîddir ki, onu o muhâlefet sebebi ile hesâba çekmezler. Zîrâ onun hükmü, hatâ eden müctehidin hükmü gibidir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Sülûk bir kaç nev'dir. Ba'zısı için sülûk cezbeden öncedir. Ba'zılarında, cezbe sülûkden öncedir. Bir cemâ'at için dahî, sülûk konaklarını geçerken cezbe hâsıl olur. Bir tâife ise, sülûk konaklarını geçer, fekat cezbeye ulaşamazlar. Cezbenin önce hâsıl olması mahbûblar ve murâdlar içindir. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Sülûksuz cezbe yokdur. [Cezbe için sülûk lâzımdır.] Mümkin değildir. Cezbenin önce olması efdaldir ki, sülûk cezbenin hizmetcisi olmuşdur. Cezbenin te'hîr edilmesinde, sülûk cezbenin yardımcısıdır. [Onunla sağlanır.] Ve sülûk devleti ile ona cezbe müyesser olmuşdur. 3/118.

● Sülûku temâmlamıyan meczûblar, sülûksuz ve nefsini tezkiye etmeksizin, kalb makâmından geçip, kalbin sâhibine varamazlar. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Simâ', raks ve sayha [bağırma] ve ızdırâb ve bunların emsâli, bu nev' görünen işler, hâller ve görünen zevkler, görünen hâller, bâtındaki hâllere nisbet ile, bilinenin bilinmiyene nisbeti hükmündedir. 2/43.

● Simâ' ve raks, lehv ve la'ba dâhildir. 1/266. **[Mektûbât Ter-**

cemesi: 350.]

● Simâ', raks ve zikr-i cehri, tarîkatde sonradan ihdâs edilmiş bid'atdir. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Simâ' ve vecd, bir cemâ'at için [ibnül-vakt olanlar için] fâide verebilir. Onlar ibnül-vaktdirler. Tecelliyât-ı sıfâtiye makâmında, bir sıfatdan bir sıfata geçerler. Bir zemân kabzda, bir zemân bastdadırlar. Erbâb-ı kulûbdurlar. Hâlbuki, zâtın tecellîsine kavuşanlar, kalb makâmından kurtulup, kalbin sâhibine ulaşmışlardır. Bunlar simâ' ve vecde muhtâc değildirler. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Sem' ve basarın simâ' ve rü'yetde hiç medhali yokdur. [Göz ve kulak mahlûk, görmek ve işitmek de mahlûkdur.] Göz ve kulak, görmekde ve işitmekde rol oynamaz. Allahü teâlâ gözü ve kulağı yaratdığı gibi, görmeği ve işitmeği de yaratmışdır. 1/18.

● Sünneti ihyâ ederken dikkat lâzımdır ki, fitnenin uyanmasına sebeb olmıya. Bir iyilik, birçok kötülüğün çıkmasına sebeb olmıya. 3/105. **[Se'âdet-i Ebediyye: 397.]**

● Sünnete uymak sebebi ile, gün ortasında bir mikdâr uyumak, sünnete uymadan gece boyunca ibâdetden efdaldir. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

● Sünnet ile bid'at arasında şübheli olan bir işin terki çok iyidir. Ya'nî bid'atin terki efdaldir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Sünnet ile bid'at birbirinin zıddıdır. Birinin ihyâsı, diğerinin ölmesini gerekdirir. [Ortadan kaldırır.] 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Sofistâiyye mezhebi, mâsivâyı [âlemi] Hak teâlânın yaratması ile bilmezler. Âlemi evhâm ve hayâl bilirler. 3/97, 1/125, 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 170, 426.]**

● Seyr ve sülûkdan maksad, tezkiye-i nefs-i emmâredir. 1/35 **[Mektûbât Tercemesi: 62.]**

● Seyr ve sülûkdan maksad, ihlâsı ele geçirmekdir ki, is-

lâmiyyetin üçüncü kısmıdır. 1/40. **[Mektûbât Tercemesi: 68.]**

● Seyr-i âfâkî, seyr-i ilallah olup, sülûk ta'bîr ederler. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i âfâkînin hâsılı [aslı, netîcesi] odur ki, sâlik, vasflarının değişmesini ve ahlâkının değişmesini âlem-i misâl aynalarında müşâhede eder [seyr eder]. Sâlik aslında kendi nefsinde seyr eder. Lâkin kendi hâllerini, kendi dışında olan âlem-i misâlde müşâhede edip, güyâ âfâkda seyr eylemiş olur. Seyr-i âfâkî seyr-i ilallahdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i ilallah temâm oldukdan sonra, sâlik hakîkati olan ismin zılline ve sonra da aslına vâsıl olur ki, isti'dâdının son derecesidir. 3/102.

● Seyr-i ilallah fenâ, seyr-i fillah bekâdır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Seyr-i ilallahdan sonra seyr-i fillah başlar ki, iş cezb iledir [çekilme iledir]. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i enfüsî fenâ-i etem [tam fenâ] ve bekâ-yı ekmelden [olgun bekâdan] sonradır. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

● Seyr-i enfüsî, seyr-i fillah olup, sülûkdan sonra olan cezbe bu seyrdedir. Bu seyre onun için enfüsî derler ki, enfüs, zıllere ve ismlerin zıllerinin akslerine ayna olmuşdur. Yoksa sâlikin seyri nefsinde olduğu için, enfüsî demezler. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i enfüsîde sâlik, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklandığından, seyr-i fillah denir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i enfüsî, zarûrî olup, seyr-i âfâki onun zımnında [onunla birlikde] müyesser olur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i âfâkî, rü'yâ gibi isti'dâda alâmetdir. Seyr-i enfüsî lâzımdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i âfâkî ile başka şeylere olan bağlılıkdan, seyr-i enfüsî ile, kendine düşkün olmakdan kurtulunur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i enfüsî ve seyr-i âfâkî, vilâyetin rüknleridir ki, ikisi hâsıl olmadıkça, vilâyet tasavvur edilemez. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî, ilmül-yakîn dâiresinden dışarıya çıkamaz. 2/57.

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî nihâyete ulaşdıkda, sülûk ve cezbe işi temâm olur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i ilallahı ve seyr-i fillahı geçdikden sonra, ancak zûlmânî perdeler fark edilmiş [aradan kaldırılmış] olur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Seyr-i fillahdan sonra, yükselme hâsıl olursa, ismlerin ve sıfatların ve şu'ûnâtın aslı olan bir dâire ve sonra bunun aslı ikinci bir dâire, nihâyet bunun aslı bir kavs açığa çıkar. Bu üç asl zât-i teâlânın zâtında değildir. [Zâtı bunlardan münezzehdir.] Bu üç aslın tam hâsıl olması nefs-i mutmainneye mahsûsdur. 2/91.

● Seyr ve sülûkda her ne ki görülür ve işitilirse, i'tibâr edilmemesi lâzımdır. Eğer, bu, çoklukda birliği görmek olsa da, kıymet vermemeli, yok etmelidir. Çünki o vahdet hiçbir çoklukda bulunmaz. Görünen vahdetin kendi değil, benzeridir. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

● Seyr ve sülûkde tam ifâde, bu âyet-i kerîmedir. "Sizin yanınızdaki tükenir. Allah indindeki bâkîdir." Seyr ve sülûk ilmde hareketden ibâretdir ki, nasıl olduğundan bahs etmekdir. Bu mahalde hareketin yeri yokdur. Ve seyr-i ilallah ilmin hareketinden ibâretdir ki, aşağı ilmden, yüksek ilme gidip, geçip, o yücelikden başka bir yüceliğe varır. Tâ mümkinler ilminin temâmını geçmek ve cümlesini geçdikden sonra vâcib-i teâlâya âid ilmlere ulaşılır ki, buna da fenâ denir. Seyr-i fillah demek, Allahü teâlânın ismleri, sıfatları, şü'ûn ve i'tibârâtı ve takdîsâtı ve tenzîhâtı mertebelerinde ilmin ilerlemesi demekdir. Böylece anlatılamıyan, işâretle bildirilemiyen ve ism verilemiyen ve birşeye benzetilemiyen, kimsenin bilemediği, anlıyamadığı mertebeye varılır. Bu seyre, Bekâ denir. Üçüncü seyre, Seyr-i anillahı billah

denir. Bu da ilmin hareketinden ibâretdir ki, yüksek bilgilerden aşağı bilgilere inilir. Böylece mahlûkları bilmeğe kadar inilir. Bütün vücûb mertebelerinin bilgileri unutulur. Bundan sonra, dördüncü seyr başlar ki, buna seyr-i eşyâ denir. Birinci seyrde unutulmuş olan eşyânın bütün bilgileri, şimdi yavaş yavaş ele geçer. Bu dördüncü seyr, birinci seyrin, üçüncü seyr de, ikinci seyrin karşılığıdır. 1/144. **[Mektûbât Tercemesi: 183.]**

● Seyr-i ilallah ile seyr-i fillah, vilâyeti ele geçirmek içindir ki, fenâ ve bekâdan ibâretdir. Seyr-i anillah-ı billah ve seyr-i der eşyâ [üçüncü ve dördüncü seyrler] da'vet makâmını elde etmek için olup, Enbiyâ ve Mürselîne mahsûsdur. Ve bunların tâbi' olanlarının da nasîbi vardır. 1/144. **[Mektûbât Tercemesi: 183.]**

● Seyr ve sülûk, [erbâbı sona varanlar indinde] Hak sübhânehunun ihâta ve sereyan, kurb ve ma'iyyeti ilmi olup, ehl-i sünnetin rey'lerine uygundur. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Seyr ve sülûkde, nihâyetin nihâyeti olan mertebelerden sonra, bir mertebe zuhûr eder ki, o yerde [mertebede] zerre kadar sülûk yapılsa, imkân dâiresinin kat-kat fazlası gidilmiş olur. 2/41.

– Ş –

● Şâkir [şükr eden] ve mü'min olanlara Allahü teâlâ azâb etmez. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● Şân-ül-hayât, cemî' şü'ûnâtın akdemi [en evveli]dir. Ondan sonra şânül-ilmdir ki, ona tâbi'dir. 3/88.

● Şân-ül-ilm, bütün şü'ûnları topluca ve etrâflıca içinde bulundurur. [Hayât şânından sonra]. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Şân-ül-ilmin, sıfat-i zâideden olan ilm ile hiç münâsebeti yokdur. 3/73.

● Şâh-ı Nakşibend, Ya'kûb-ı Çerhîye ta'lîme izn verdiği hâlde, benden sonra Alâüddînin hizmetinde ol demişdir. 1/119. **[Mektûbât Tercemesi: 167.]**

● Şâh-ı Nakşibend "kuddise sirrûh" buyurmuşlardır ki, Minâ pazarında bir tâcir, elli bin altınlık eşyâ satıyordu. Bir an Hakkı unutmuyordu. 1/33. **[Mektûbât Tercemesi: 58.]**

● Şâh-ı Nakşibend buyurdular ki, bizim tarîkimiz sohbetdir. 3/69.

● Şü'ûnât ile sıfat arasında kâbiliyyetler vardır ki, bunlar hem şü'ûnlara, hem sıfatlara benzerler. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Şü'ûnât-i ilâhî zât-i ilâhîye bağlıdır. [Onunla alâkalıdır.] Mâsivâ ile alâkalı olmakdan uzakdır. Sıfât-i ilâhînin te'alluku mâsivâya maksûrdur. [İlâhî sıfatlar mâsivâya tealluk eder.] 3/73.

● Şü'ûnlar ile sıfatlar arasında fark çok incedir. Bu farkı kimse bildirmemişdir. (Bu farkdan bir kulun konuşması ma'lûm değildir.) 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Şecere-i Mûsâdan mesmû' olan kelâm, kelâmullahdır. [Mûsâ aleyhisselâmın Tûr dağında ağaç tarafından işitdiği kelâm, kelâmullahdır]. İnkâr eden kâfirdir. 3/20.

● Şirb-i züyût-i tayyibe [halâl olan nebâtlardan çıkan suları] ya'nî karanfil, tarçın, çay ve sâireden elde edilen, her dürlü şerbeti içmek yasak edilmemişdir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Şerh-i sadr, zâtın tecellîsi zemânında, nefsin itmînânında hâsıl olur ki, adı geçen bu kemâlât, ism-i zâhire te'alluk eder [bağlıdır]. İsm-i bâtına uygun olan kemâlât, örtülmesi lâzım olan kemâlâtdır. Bu iki ismin kemâlâtı temâmen hâsıl oldukda, kudsî âleme uçmak ve nihâyetsiz yükselmeler olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● (Şerh-i lemeât) kitâbı Mevlânâ Câmi'nin olup, burada tecellî-i zâtînin nihâyetsiz olduğu açıkca yazılıdır. 1/277. **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

● Şirkin ma'nâsı. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Şirk, Allahü teâlâdan başka şeye ibâdet etmeğe tutulmakdır. Eğer, Allahü teâlânın varlığını kabûl etse de. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Şirk öyle bir küfrdür ki, mutlak küfrün aslıdır. İslâmiyyet hükmlerini inkâr küfrdür. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Şirk, ibâdetde ortaklıkdır. Eğer bir maksûdun ele geçmesinde, islâmiyyetin bağından boynunu kurtarıp [islâmiyyetin sınırını aşıp], onun hâsıl olmasında, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz olunursa, o şey ma'bûd ve ilâh olur. Ve eğer o maksûd böyle olmayıp, onun ele geçmesinde, islâmiyyetin yasakladığı şeyler işlenmezse, o maksûd, dînî bir yasak olmaz. O şeye tabî'î meylden ziyâde maksûd olmamışdır. Tabî'î ve yaratılışa uygun bir meyldir ki, insanlık ve beşerî özelliklerdendir, ammâ, hırs, arzû ve acele istek ve taleb gibi rezîl hâller meydâna gelmemişdir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● İslâmiyyet lâzımdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Dîn-i Muhammediyyeye "sallallahü aleyhi ve sellem" [Muhammed aleyhisselâmın dînine] ihtiyâc yok zan etmek küfrdür. 3/118.

● Hiçbir kimse, hiçbir vaktde ahkâm-ı islâmiyyeye uymakdan kurtulamaz. 1/276. **[Mektûbât Tercemesi: 403.]**

● İslâmiyyete kıl ucu kadar muhâlefet mevcûd ise, ahvâl ve mevâcid dahî zuhûr eylese [hâller, kerâmetler meydâna gelse] istidrâcdır. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● İslâmiyyetin teklifâtında kemâl-i yüsr ve gâyet-i sühûlet vardır. 3/53.

● İslâmiyyete inanmıyan kimse, şekerin tadına inanmıyan, safrası bozuk hastaya benzer. Kalb hastalığı var iken olan îmân, îmânın sûretidir. Nefs-i emmâre küfrünü bildirmekdedir. Şekerin tadlı olmasına inanması için, şeker hastasının tedâvîsi îcâb eder. Nefsin tedâvîsinden, ya'nî tezkiye ve itmînânından sonra, hakîkî îmân hâsıl olur. 1/46. **[Mektûbât Tercemesi: 79.]**

● Muhammed aleyhisselâmın dînini tasdîk, geçmiş bütün dinleri tasdîk demekdir. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyenin aksine sözler ve işler insanı felâkete sürükler. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

● İslâmiyyetin bir mes'elesini [bilgisini] yaymak, Allah yolunda hazîneler harc ederek fakîrleri doyurmakdan dahâ sevâbdır. 1/48. **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

● Muhammed aleyhisselâmın dîni kıyâmete kadar bâkîdir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● İslâmiyyete uymak, nefsin isteklerini bırakmak ve kalbi karartanları [zulmetleri] def' etmek demekdir. 1/42. **[Mektûbât Tercemesi: 71.]**

● İslâmiyyete uygun olarak, dünyâ ni'metlerinden fâidelenilebilir [yinebilir], halâldir. Yoksa üzeri şeker kaplanmış zehr hükmündedir ki, aklsızı onun ile aldatırlar. Dünyânın aldatıcı lezzetleri, islâmiyyetin emrlerinin ve nehylerinin acılığı [ilâcı] ile telâfî eylemelidir [giderilmelidir]. 3/54. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

● İslâmiyyet olmasa, herkes kendi istediğini yapsa, ortalık karışır, düzen bozulur, netîcesi fesâd olan hâl zuhûr eder. Güçlü olanlar, başkasının cânına ve malına saldırıp, hem kendini, hem de onları felâkete sürükler. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ahkâm-ı islâmiyye ile mükellef olan, dil, bütün organlar ve kalbdir. Diğer latîfeler mükellef değildir. 1/172. **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

● İslâmiyyete uygun olan riyâzet ve mücâhede, nefs-i emmâreyi tahrîb eder. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● İslâmiyyete uygun olmıyan riyâzetler ve mücâhedeler hor ve hakîrdirler [fâidesi yokdur]. Eğer birkaçının fâidesi olur ise de, yalnız dünyâda fâide hâsıl eder [az bir fâidesi vardır]. 1/206. **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

● İslâmiyyetin emriyle olan, bayramın birinci günü yiyipiçmek, islâmiyyete uymaksızın, senelerce oruc tutmakdan dahâ fâidelidir. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan ameli, Allahü teâlâ sever. Uygun olmıyanı sevmez. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyeye uymanın kemâli, ilm, amel ve ihlâsa bağlıdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● İslâmiyyetin hakîkati ve sûreti vardır. İslâmiyyetin sûretinde, îmân ve hükmleri yerine getirmek ile berâber, nefs isyân hâlindedir. Nefs itmînân makâmına vâsıl olunca, islâmiyyetin hakîkati müyesser olur. 2/54.

● İslâmiyyete uygun olan her amel, zikr demekdir. 2/30.

● İslâmiyyetin, gerek red ve gerek kabûl ile hükm eylemediği bilgiler lüzûmsuzdur. İnsanlara lüzûmsuz şeyleri yapmak emr olunmadı. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● İslâmiyyet, zâhir ve hakîkat-i islâm [islâmiyyetin hakîkati] olarak iki kısmdır. Ulemâ-ı râsihîn her kısma vâkıfdır. 1/276. **[Mektûbât Tercemesi: 403.]**

● İslâmiyyet, tarîkat ve hakîkatden maksad, nefsin tezkiyesi ve kalbin tasfiyesidir. 1/91. **[Mektûbât Tercemesi: 139.]**

● İslâmiyyetin iki cüz'i vardır. [İki kısmdır.] İ'tikâdî olan üsûl-i dindir. Amelî olan fürû-i dindir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Ahkâm-ı islâmiyye, Allahü teâlânın emrleri ve yasakları demekdir. Kötülüklerin yapılmasını yasak eder. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

● İslâmiyyet, mâsivânın ubûdiyyete hiç hakkı olmadığını bildirir ki, bu tahakkuk etmedikçe [Allahü teâlâdan başkasının ibâdete hakkı olmadığına inanmadıkça], şirkden kurtulunmaz. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● İslâmiyyet, bozuk âdetleri [ve çirkin modaları] ve nefs-i emmârenin benlik ve izzet-i nefs çılgınlıklarını önlemek için gönderilmişdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● İslâmiyyet, nefs-i emmârenin islâh edilmesi için gönderilmişdir. 3/118.

● İslâmiyyetin da’veti tenzîh-i sırf iledir. [Allahü teâlâyı tam tenzîh içindir]. 3/32.

● İslâm dîninin revâc bulması, sultânların alâka göstermelerine bağlıdır. 2/92. **[Se’âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Şi’r okumak ve hikâye anlatmak, [ve spor maçlarını seyr etmek] boşuna vakt geçirmekdir. Kalbin temizliğine çalışmak ve susmak lâzımdır. 1/176. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

● Şifâ ve diğer ihtiyâclar için, izn ile okumak lâzımdır. 2/36.

● Şefâ’at-i Kur’ân [Kur’ân-ı kerîmin şefâ’ati] bütün şefâ’atlerin üstündedir. 3/100.

● Şükr-ü mün’im [ni’metleri gönderene şükr] aklen vâcibdir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Şükr, ni’metin artmasına sebebdir. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Şemsin [güneşin] batıdan doğması, kıyâmet alâmetidir. Hakdır. 2/67. **[Se’âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Şevâhik-ı cibâl [Dağda yaşayıp, dîni işitmiyenler] ki putlara taparlar. Cennet ve Cehennemde ebedî kalmayıp, âhıretde diriltilip, hakları alınıp-verildikden sonra, mükellef olmıyan hayvanlar gibi, yok edilirler. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Şühedânın [şehîdlerin] kefenleri kendi elbiseleridir. 2/16. **[Se’âdet-i Ebediyye: 1034.]**

● Şühedânın [şehîdlerin] yıkanmağa [gasl edilmeğe] ihtiyâcları yokdur. Ve şehîdlere cenâze nemâzı kılınması emr edilmemişdir. Kur’ân-ı kerîmde buyurulmuşdur ki: **“Şühedâyı siz ölü zan etmeyiniz. Diridirler.”** 3/123. **[Se’âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Şehîdlik niyyete bağlıdır. 2/69. **[Se’âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Şöhret âfetdir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Şühûd ve müşâhede kelimeleri zât-i ilâhîye kavuşanlar için söylenir. Sıfatların mertebesinde hâsıl olan hâllere mükâşefe, keşf denir. Bunlar erbâb-ı kulûbdur. 1/118. **[Mektûbât**

Tercemesi: 166.]

● Şühûd ve müşâhede zıllerde olur. 1/118. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Şühûd-ı hak. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Şühûd-ı hak, sülûkun nihâyetinde hâsıl olan mutlak fenâdan önce olamaz. Buna şühûd denilmesi, kelime bulunmadığı içindir. Ve yoksa, bilinenden bilinmiyene yol yokdur. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Şühûd, ma'rifet ve hayret, sâlikin kendisindedir. Dışarıdan değildir. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

● Şühûd vilâyetde olur. Rü'yet nübüvvetde olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Şühûd, Allahü teâlâya kavuşmak [görmek] ma'nâsına kullanılmışdır ki, bu devlet [ni'met] dünyâda bâtına [kalbe] mahsûsdur. Kâmil kimsenin kalbi [bâtını] Allahü teâlâya teveccüh etmiş olup, zâhiri, ehl-ü i'yâlin [çoluk-çocuğun] işlerinde olur. 2/77.

● Şühûd-i tenzîhî matlûbdur. [Tenzîh edilen şühûd istenilir.] Kesretin şühûdü lezzet verirse de, i'tibârı yokdur. [Şühûdün mahlûklar ile alâkası olmamalıdır.]. 1/174. **[Mektûbât Tercemesi: 216.]**

● Şehvet mâni'aları ve nefsin gadabının istilâsı mevcûd iken, islâmiyyetin emri üzere amel etmek, bu vaktin gayrisinde yapılan amelden kat-kat üstün ve kıymetlidir. Zîrâ, zahmet sebebi ve mihnet sebebi ile olan mâni'ler, onun şânını göklere çıkarır. 3/35. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Şey, zıddiyle anlaşılır. Hayra şer, kemâle naks aynadır. 3/58.

● Şey'in kendisi ile ilmdeki sûreti arasında fark vardır. İlmdeki sûret, şey'in benzeri ve misâlinden gayri değildir. [Televizyondaki şekller ve ho-parlördeki sesler de, bunların kendileri değildir.] 3/100.

● Şeyhlik ve halkı Hak celle ve a'lâya da'vet makâmı için, hâlleri, makâmları, müşâhedeleri ve tecellîleri ve keşfleri ve ilhâmları ve rü'yâ ta'bîrlerini bilmek lâzımdır. [Sahte tarîkatcılar, böyle anlaşılır] 1/224. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

● Şeyh-ül-islâm lakâbıyla meşhûr olan Abdüllah-il-Ensârînin, "Menâzilis-sâyirîn" kitâbında buyuruyor ki: Ma'rifet ehlinin firâseti, tâliblerin isti'dâdını anlamak, riyâzet ehlinin firâseti ise, mahlûkâta âid gizli şeyleri bilmekdir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Şeyh İbni Hacer buyuruyor ki: Alî ile Mu'âviye "radıyallahü anhümâ"nın ayrılıkları ictihâd ile idi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Şeyh ibni Sekînenin bir mürîdi gusl için Bağdâdda Dicleye girip, Mısrda Nilden çıkdı. Ve Mısrda evlenip, evlâdları olup, yedi sene sonra Nil'e girip, Dicleden çıkdı. Ve elbisesini terk eylediği yerde buldu. Elbisesini giyip, evine geldi. Hanımı, (müsâfirler için hâzırlanmasını tenbîh eylediğin yemek hâzırdır) dedi. Birkaç senelik işin bir ânda hâsıl olması, şeklen mümkin değildir ki, zemân uzaması kabîlindendir. Bu hikâyenin rü'yâ kabîlinden olması muhtemeldir. [Bu hikâyenin güc gelen yeri, yıllarca yapılacak şeylerin bir anda yapılması değildir. Güc olan yeri, Bağdâdda bir an olan kısa zemân, Mısrda yedi sene uzamakdadır. Onun için bir rü'yâ olabilir.] 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Şeyh Abdülkebîr-i Yemenînin ilm-i ilâhî hakkındaki kelâmının afv olunacak tarafı yokdur. 1/100. **[Mektûbât Tercemesi: 151.]**

● Şeyhaynın [Ebû Bekr ve Ömer "radıyallahü anhümâ"nın] üstünlükleri, sahâbe ve tâbi'înin icmâ'ları ile sâbit olmuşdur. 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Şeytân, insanı, farzları yapmakdan alakoyup, [sonraya bırakdırıp], nâfileler ile meşgûl eder. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Şeytân, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem"

sûretine giremez. Fekat, hakîkî olmıyan bir sûretde Peygamberim diyebilir. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Şeytân, insanın vücûdunda ve damarlarında kan gibi dolaşır. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Şeytân, kötülükleri, iyilik şeklinde gösterip, insanları aldatır. 1/224. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

● Şeytân, "Allahü teâlâ rahîmdir, afv eder" diyerek ve Allahü teâlânın afvını behâne edip, günâha sürükler. Hâlbuki, kıyâmet gününde, düşmanları rahmetden mahrûm ederler. Rahmet, âhıretde, ehl-i islâmın ebrârına [iyilik yapanlarına] mahsûsdur. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

● Şî'îler, hâricîler ve mu'tezile, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Eshâbını kötüledikleri için, kurtuluşları mümkin değildir. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

– S –

● Sâ'im-i Ramezâna [Ramezânda oruclu olana] iftâr veren müslimânın günâhları magfiret ve Cehennemden âzâd olur. 1/45. **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

● Sâhib-i Avârif [Avârif kitâbının sâhibi], sahv ehlinin kâmillerindendir. Kitâbında o kadar sekr ile ilgili ma'rifet vardır ki, şerh olunamaz. 3/118.

● Sâhib-i Avârif imâm-ı Sühreverdînin, "Limen kâne lehü kalbün, âyetini tefsîri. [Bu sûredeki nasîhatler, idrâk sâhibi kalbi olan içindir. Kaf Sûresi 37.A.] 3/119.

● Sâhib-i Avârif. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Sâhib-i Avârifin [Avârif kitâbının sâhibinin], vâsıl olan [nihâyete kavuşan] sofînin, Kur'ân-ı kerîm okumakda, Mûsâ aleyhisselâma ağaç cihetinden gelen kelâm-ı ilâhî gibi olmasının takrîri. 3/120.

● Sâhib-i şühûd olanlar [şühûd sâhibi olanlar], erbâb-ı temkindir. [Temkin ehlidir]. 3/120.

● Sâhib-i mükâşefe olanlar, ehl-i telvindir. [Mükâşefe sâhibi olanlar telvin ehlidir]. 3/120.

● Sâliha hanımlardan birine akâid beyânı 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Sabâh nemâzını cemâ'at ile edâ eylemek ki, bir sünnetin yerine getirilmesidir. Bütün sene nâfile nemâz kılmakdan bir-kaç mertebe üstündür. 1/53. **[Mektûbât Tercemesi: 89.]**

● Subbet aleyye, mesâibü lev ennehâ.
Subbet alel eyyâmi sırne leyâlehâ.

(Üzerime yağan musîbetler bellidir herkesce,
Eğer gündüzlere yağsalardı, hepsi olurdu gece.)

Âişe-i Sıddîka "radıyallahü anhâ", Resûlullahın "sallallahü aleyhi vesellem" vefâtlarında buyurmuşlardır. 1/195. **[Mektûbât Tercemesi: 233.]**

● Sohbetin fazîleti, bütün fazîletlerin ve kemâlâtın üstündedir. 3/69.

● Sohbet-i şeyh [şeyhin sohbeti] mevcûd oldukda, zikre ihtiyâc yokdur. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Sohbet netîcesinde mübtedîye [başlangıcda olana] devâmlı olan bereket, evvelâ, hakîkî maksad olan Allahü teâlâya kalbin teveccühünün devâmlılığıdır. Az bir zemânda bu şeklde teveccühün devâm etmesi, mâsivâyı unutdurur. [Mahlûkları unutmağa kavuşdurur.] 2/83.

● Sohbeti ganîmet bileler. 3/69.

● Sohbet-i mürîdân [mürîdlerin kendi aralarındaki sohbet], birbirlerinde fânî olmak şartı ile, uzletden dahâ iyidir. 1/122. **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

● Sohbet-i agniyâda terakkî [zenginler ile sohbetde dünyâ menfeati] çok olsa düşünmek lâzımdır ki, hâsıl olan yükskliklerden netîce nedir. Ba'zı hizmet zararsız olur. Ammâ, sonra bir hizmet dahî emr ederler ki, tam bir vebâl olur. 3/55.

● Sahv-ı hâlis nasîb-i avâmdır. [Hâlis sahv avâmın nasîbidir.] Her kim ki sahvı tercîh eyleye, murâdı sahvın galebe çalmasıdır. Sahv-ı hâlis [hâlis sahv] değildir ki, o âfetdir. 3/118.

● Sahvda, sekrden bir mikdâr eser kalması tuz gibidir ki, tuz olmaz ise yemeğin tadı olmaz. 3/118.

● Sahv, sekre tercîh edilir. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● Sırâtın [sırât köprüsünün] Cehennem üzerine konması hakdır. Mü'minler geçip, Cennete giderler. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Sagîre üzere ısrar eylemek kebîredir. [Küçük günâha ısrar, büyük günâhdır.] 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Sıfât-i ilâhî. 3/100.

● Sıfât-i sübûtiyye sekizdir: Hayât, ilm, kudret, irâdet, semi', basar, kelâm, tekvîn. Bu sıfatlar hâricde mevcûdlardır. Fekat, Allahü teâlânın zâtından ayrı da değillerdir, gayrı da değillerdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Sıfatın zât-i ilâhîden ayrılması, ârifin düşüncesi i'tibâriyledir. Yoksa işin aslı i'tibâriyle değildir. 2/91.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ne zâtının aynıdır, ne de gayridir. 3/114.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], kemâlât-i münderece-i zât-i sübhânehunun tafsîlidir. İcmâl şol mertebedir ki, tafsîl ol mertebede kâin değildir [yokdur]. Belki mertebe-i tafsîl, mertebe-i icmâlden aşağıdır. Ol celle sultânehu da bu ma'nâ yokdur [düşünülemez]. Ve tafsîl, ayn-ı mertebe-i icmâldedir. Bu ma'rifet aklın ötesindedir. 3/114.

● Sıfât-i semâniyye-i hakîkiyye [sekiz hakîkî sıfat], zât-i ilâhî ile mevcûdlardır. Vücûd ile değillerdir ki, vücûdun ve belki vücûbun da, o mertebede yeri yokdur ki, vücûbun ve vücûdun ikisi de i'tibârâtdandır. Hub [sevgi] ve vücûd i'tibârları, âlemin yaratılmasının başlangıcıdırlar. Zîrâ zât-i celle ve şânehu bu i'tibâr-ı hub ve bu i'tibâr-ı vücûd mevcûd

değil iken, âlemden ve yaratılan âlemden müstagni [münezzeh] idi. 3/122.

● Sıfât-i semâniyye-i kâmile [sekiz kâmil sıfat], kadîmlerdir. Ve kemâlât-i zâtiyyenin zıllerıdirler. Ve o kemâlâtın zâhir olduğu [göründüğü] ve kemâlâta perde, ya'nî o gizli nûrların perdeleridir. 3/26.

● Sıfatın birbiriyle mugâyeretleri tahkîkîdir. [Sıfatlar birbirinden başkadır.] Bir sıfatda fenâya kavuşmak, her sıfatda fenâ bulmak olmaz. İ'tibârlar böyle değildir. Bir i'tibârda fenâ, hepsinde, hattâ zât-i ilâhîde fenâdır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Sıfat ve esmâ'i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları ve ismleri], zât-i teâlânın zılleri gibidir. Her zıl, âsâr [eserler] ve âyâtda [âyetler, işâretler] dâhildir. 2/4.

● Sıfât-i ilâhîde [Allahü teâlânın sıfatlarında] iki i'tibâr vardır. İ'tibâr-ı evvel oldur ki, fî hadd-i zâtihâ [hadd-i zâtında, aslında] sâbitdirler. Âleme münâsebeti olup, mebâdî-i te'ayyünâtdırlar. [Başlangıçların te'ayyünâtıdırlar]. Zât-i teâlâ ve tekaddesden münfek [ayrı] görünürler. Ve zât-i teâlâya hicâbdırlar [perdedirler]. İ'tibâr-ı sânî [ikinci i'tibâr] oldur ki, zât-i teâlâ ile kâimlerdir [vardırlar]. Âleme teveccühleri yokdur. Zâta hicâb [perde] değildirler. Câmenin [elbisenin] beyâzlığı gibidirler. 3/73.

● Sıfatın zâta perde olması, zıllerin zuhûruna mahsûsdur. Zîrâ ki, zıllerin zuhûru, ilm mertebesindedir. Ve asl zuhr, makâm-ı ayndedir. [Makâmın tâ kendisindedir.] Meselâ Zeydin ilmde zuhûru sıfat iledir. [Meydâna çıkması, görünmesi sıfat iledir.] Bu sıfat düşünülünce Zeydin zâtına hicâb olur. Zeyd görününce mu'âmele asla karar bulur. Zeydin ilmde sûreti, hâricde mevcûd olan Zeyd için zıl idi. Rü'yet makâmında, Zeydin sıfatı, perde değildir. [Zeydin sıfatları mâni' değildir.]. 2/11.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] her ne kadar Zât-i teâlâya perdedir. Ammâ, kemâlât-i zâtiyyenin açığa çıkması da, onların vücûduna bağlıdır. Sıfatın perde olmaları, ayn'ın

[aslın] perde olması gibidir ki, görme sebebidir. Bu görünüş ve açığa çıkış, her zemân zıllîdir. Ammâ çâre yokdur ki, bizim vücûdumuzu zılle bağlı kılmışlardır. Vücûdumuz perde ile örtülmüşdür. 3/26.

● Sıfât-i ilâhînin varlıkda durmaları, Allahü teâlânın zâtı iledir. Sıfât-i ilâhî, bütün noksan sıfatlardan münezzeh olması sebebi ile, mümkinâtın sıfatlarına benzemez. Onlarla münâsebeti yokdur. Zîrâ mümkinâtın sıfatları sonradan var olmuşdur. Varlıkda durmaları madde iledir. Hâlbuki maddelerin varlıkda durmaları sıfât-ı ilâhî iledir. Mümkinlerin sıfatı kendi nefsleri ile, hay, alîm ve kâdir olmayıp, o kadar var ki, mümkin onların tavassutlarıyle hayâtda durur ve bilir. Sıfât-i ilâhî dahî, zât-i ilâhî gibi hay, alîm ve kâdirlerdir. 3/113.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] eğerçi mümkinât dâiresinden hâriclerdir, ammâ, zât-i teâlâya ihtiyâcları olduğundan ve onlara tekâbül eden yoklukların herbiri için, şân olmakla, imkânın sâbit olmasından dışarı [hâriç] değildir. Eğerçi başlangıçları yokdur. Lâkin imkânın delîline ihtiyâcları vardır. Vâcib olmaları, zâtın vücûbundan aşağıdırlar. Varlıkları da, zâtın vücûdundan aşağıdır. 3/100.

● Sıfât-i ilâhînin tavassutu [vâsıta olması] olmasaydı, hiçbir şey'in hâsıl olması tasavvur olmazdı. Zîrâ ki zât-i teâlânın nûrlarının aydınlatmasında, helâk ve fenâ ve inhirak [yanmak] ve yok olmakdan gayri eşyânın nasîbi yokdur. 3/26.

● Sıfat ve ef'âl-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının ve fi'llerinin] zuhûru [açığa çıkması] için, Allahü teâlâ mahlûkâta muhtâc değildir. 3/114.

● Sıfât-i ilâhî şu'ûnât-i ilâhînin zılleridir. 3/73.

● Sıfât-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının] ilmi, ilm-i husûlîye münâsibdir. [Mahlûkların ilmine uygundur.]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Sıfât-i ilâhî ile ahlâklanmanın ma'nâsı. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Sıfât-i beşerînin ve imkânın [beşerî sıfatların ve mümkinâtın] temâmen yok olması, tasavvur edilemez ki, kalb-i hakâyık-ı müstelzimdir. [Ya'nî hakîkatların değişmesi olur.]. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Safâ-yı kalb [kalbin tasfiye bulması], Peygamberlere tâbi' olmağa bağlıdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Safâ-yı nefs [nefsin safâsı], açlık ile hâsıl olur. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Safâ-yı nefs [nefsin safası] dalâlet yoludur. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Sıfât-ı irâde [irâde sıfâtı], takdîr olunan iki şeyden birisini seçmekdir. 3/114.

● Sıffîn vak'ası, hilâfet için değil, kâtillere kısâs yapılması için idi. "Gazâlî" 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Sınâ'âtın tekmîli, telâhuk-ı efkâr iledir. [Sanatların temâmlanması, fikrlerin birbirine ilâve edilmesi iledir.] 3/89.

● Sanemleri [putları, heykelleri], kâfirler, şefâ'at vesîlesi kabûl ederler. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Savt-ı hasen [güzel ses] ile Kur'ân-ı kerîm ve kasîdeler, na't ve menkıbeler okumakda sıkıntı yokdur. Yasak olan, Kur'ân-ı kerîmin harflerini bozarak okumak, [müzik makâmlarına uyuyorum diyerek] ve şarkı gibi (elhân ile) okumakdır ki, şi'rde dahî mubâh değildir. Kasîdelerde bu şartlara riâyet lâzım değildir. 3/72.

● Suveri ilmiyyeyi [ilmdeki sûretleri], başkası ile mevcûd olan sıfatlar gibi tasavvur eylemeyeler. Bu ilâhî ilmin sûretleri, maddelerin aslı ve belki mebâdi-i te'ayyünleridir. İlmî sûretler sâbite olup, ilm sıfatı ile kâimlerdir. İlmde sâbit ve hâricî olan hiçbirşey bunlarda yokdur. Belki, ilmî ve hâricî varlık onlara, ârdır ki, mümkinâtın sıfatlarından ve hâdiselerin ismlerindendir. 3/114.

● Sofiyyenin sekr ve muhabbet istilâsından dolayı sözleri câizdir. 3/100.

● Sofiyye vahdet-i vücûda, ulemâ kesret-i vücûda kâildir [kabûl eder]. Ayrılık sözlerdedir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Savm [oruc], Cehennem ateşinden siperdir. "Hadîs-i şe-rîf." 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Suyun yaratılması, göklerin ve yerin yaratılmasından evveldir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Sıkıntılı zemânlarda "Lâ havle" ile ve "Muavvizeteyn" ile def' edeler [bunları okuyalar]. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Zıddeyn [iki zıd] aynı zemân ve aynı mekânda bir arada bulunamaz. Ammâ, iki zıddın, birinin diğerinde bulunması ve birinin diğeri ile buluşması, imkânsız değildir. 1/296. **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

● Zarar ihtimâli ile çok menfa'at terk edilir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

– T –

● Bu tâifeyi hor ve zelîl zan eylemeyeler. 1/68. **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

● Takıyye, mezhebini, inancını saklamakdır ki, şî'îlerin yoludur.

● Tâlibin nefse uymaması lâzımdır ki, bu da vera' ve takvâ ile olur ki, harâmlardan kaçınmakdır. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Tâlib, sâdık olmalıdır. Sâdık olmak için yirmi senede melek yazacak bir günâh bulmamalıdır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● Tâlib sâdık olunca, zikr ve teveccüh olmasa dahî, yalnız ihlâs ve muhabbeti ile ilerler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Tâlib uyanık olmalı, mürşidinin yanında rü'yâlara hiç kıymet vermemelidir. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Tâlibin ilerlemesi [yükselmesi], kâmil ve mükemmil

olan [yetişmiş ve yetişdirebilen] şeyhin tasarruf ve teveccühüne bağlıdır. 1/296. **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

● Tâlib, başlangıcda pis ve aşağıdır. Ve Hak teâlâ çok temiz ve çok yüksekdir. Yolu bilen bir vâsıta lâzımdır. Her iki tarafı anlıyan bir mürşid-i kâmil, tâlibe aracılık yapar. Pîr vâsıtadır. Sona varanlar, mürşid olmadan ilerler. 1/169. **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

● Tâlibin pîrine karşı edebini beyân eden mektûb. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Tâlibde, dîn-i islâmın sâhibine ittibâ' ve şeyhine muhabbet oldukda, herşey kolaydır. 3/13. **[Se'âdet-i Ebediyye: 401.]**

● Tâlib, i'tikâdını düzeltdikden ve zarûrî fıkh ahkâmını öğrenip, îcâbı ile amel etdikden sonra, bütün vaktlerini zikre sarf eyleye, o şart ile ki, zikri, kâmil ve mükemmil olan şeyhden almış ola. 3/84.

● Tâlib, mürşidin huzûrunda zikr ve nâfile ile meşgûl olmamalıdır ki, feyzden mahrûm kalmıya. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Tâlibe lâzımdır ki, nefsindeki ve dışardaki bâtıl tanrıları yok ede, hak ma'bûd olarak, akla, vehme, hayâle, fikre gelen herşeyi de kovmalı, yok etmelidir. 1/126. **[Mektûbât Tercemesi: 172.]**

● Tâlibin, evvelâ yalvarması, çok sevmesi, sığınması lâzımdır ki, teveccüh te'sîr eyleye. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

● Tâlibde zevk zâil olup [gidip], nisbetin te'sîri kalmamış zân eder. Cesede te'sîr kalmamışdır, ammâ, rûha te'sir meydâna gelmişdir. 2/43.

● Bir tâlib, kutb-ı irşâda [mürşide] teveccüh edip, ona bağlanırsa, o dahî tâlibe müteveccih olsa, teveccühde tâlibin kalbinde bir pencere açılır. Ve buradan teveccüh ve ihlâsı kadar, o deryâdan kalbine feyz akar. Ve ilâhî zikre müteveccih olur, kavuşur. O mürşidi bilmediği hâlde teveccüh etme-

se, yine fâidelenir ammâ, azdır. Fekat inkâr ederse veyâ mürşid ondan incinirse, zikr etse de hidâyetden mahrûmdur. Mürşid onun zararını istemese dahî, o inkâr ve üzmek onun feyzine mâni' olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Tâlib, niyyeti düzeltirse ve sâdık ve hâlis olursa ve zikre de devâm ederse, tezkiye hâsıl olur. Kötü huyları iyi huylara dönüşür. Tevbe ve bağlanma nasîb olur. Dünyâ sevgisi çıkar. Ve sabr ve tevekkül ve rızâ hâsıl olur. Bunlar kendini âlem-i misâlde müşâhedeye vesîle olup, her latîfe için bir nûr müşâhede eder. Böylece seyr-i âfâkî temâm olur. Bu seyr hakîkatde sâlikin kendindedir. [Kendi kalbindedir.] Sâlik, seyrini âlem-i misâlde görür. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Tâlib, fenâ ve bekâya kavuşdukdan sonra, mürşide uyması lâzım gelmez. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Tâlib, vilâyet yolu ile yaklaşmakdan, nübüvvet yolu ile yaklaşmağa ulaşması câizdir. 3/124.

● Tâlibe lâzım olan edebler. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Tâlib olmıyan kimse, tâlib olmayı istemelidir. Bu istek de büyük ni'metdir. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

● Tabi'ati ile alâkalı arzûlar, kulluğa mâni' değildir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Tarîkatden maksad, islâmiyyetin üçüncü kısmı olan ihlâsı elde etmekdir. İslâmiyyetin dışında birşey değildir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] vâsıta lâzımdır. Bu vâsıta, oniki imâmdır ve sonra Abdülkâdir-i Geylânîdir. 3/124.

● Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], fenâ, bekâ, cezbe ve sülûk yokdur. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], mahlûklara gönül bağlamak yasakdır. Mahlûkların unutulması lâzım değildir. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Tarîk iki parçadır. Cezbe ve sülûk. Tasfiye ve tezkiye de denir. Sülûkden önce olan cezbenin kıymeti yokdur. Sülûkun yardımcısıdır. 1/62. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

● Tarîkate sülûkden maksad, îmânda yakîn, amelde yüsrdür. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

● Tarîkat ve hakîkat, islâmiyyetin hâdimleridir. [Hizmetcileri, yardımcılarıdır.] 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Tarîkat, mahlûkâtı yok etmek yolu, hakîkat, vâcib-i teâlânın isbâtıdır. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

● Tarîkat, izâfe edilen şeylerin ortadan kaldırılması [mahlûkları unutmak] için çalışmakdır. Hakîkatde ise, zorluk çekmeden, kendiliğinden unutulur ki, ikisi birdir. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

● Tarîkat ve hakîkat vilâyete bağlıdır. İslâmiyyet nübüvvetdedir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Tarîkatde tul-i emel [uzun emelli olmak] küfrdür. 1/136. **[Mektûbât Tercemesi: 179.]**

● Tarîkatde hâsıl olan telvînler [hâller] ve tecellîler hayâlî ve vehmîdir. 3/109.

● Tarîk-i sülûkda [sülûk yolunda] bağlanma sâlik tarafındandır. Vâsıta lâzımdır. Çâre yokdur. 3/124.

● Tarîk-i cezbede [cezbe yolunda], çekilme, matlûb tarafındandır. Başkaların vâsıtalığını kabûl etmezler. 3/118.

● Tarîk-i cezbe [cezbe yolunun] temâm olması, sülûka bağlıdır. Sülûksuz cezbe temâm olmaz ve netîcesizdir. 3/118.

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, Eshâb-ı kirâmın yoludur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye nisbeti, bu zemânda yok gibi olmuşdur. [Ankâ kuşu hükmündedir.] 1/168. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikr, Ebû Bekr-i Sıddîkdan "radıyallahü anh" gelmişdir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, islâmiyyetin yasak etdiklerinden kaçınmak zarûrîdir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, simâ', raks, vecd ve tevâcüd [kendinden geçme] yasakdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede farzların edâsı, yaklaşmağa sebebdir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, elbette kavuşdurur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin başlangıcı cezbeden, diğer tarîkatlerinki sülûkdendir. Bu tarîkatde şeyh, teveccüh ve tasarruf ile, başlangıcda olana, nihâyet devletinden aks etdirir. 2/43.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonundan kimse haber vermemişdir. Başlangıcını bildirmişlerdir ki, nihâyeti başlangıca yerleşdirilmişdir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, nefse muhâlefet çok olduğundan, çabuk kavuşdurucudur. [En kısa yoldan kavuşdurur.] 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, Peygamberlik kemâlâtına kavuşdurur. Başka tarîkatler kavuşduramaz. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medhi. 3/9.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin temeli [işinin esâsı], sohbet ve muhabbetdir. 3/70.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ifâde ve istifâde [feyz vermek ve feyz almak] susarak, kendiliğinden olur. [Zorluyarak olmaz]. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medârı [işinin esâsı] ahkâm-ı islâmiyye üzere olmak ve pîre muhabbetdir. 2/30.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede şeyh tâlibe zikr veyâ murâkabeyi veyâ yalnız sohbeti emr eder. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikr edebilmek, başlangıcda nasîb olur. 1/190. **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede başlangıçda zikr, ortada Kur'ân-ı kerîm okumak, sonda nemâz emr olunur. 3/25.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, cehrî zikrden kaçınmak emr olunmuşdur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk teveccüh zât-i ehadiyyet iledir. [Allahü teâlânın zâtınadır.] 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk, tâlibin dilemesi ile değildir. Mürşidin tesarrufu ile olur, ona bağlıdır. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrlik, mürîdlik ta'lîm iledir. Külâh ve elbise ile değildir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede nisbetden murâd, Allahü teâlânın hâzır olmasını anlamak demekdir. Hiç aralıksız hâzır olmasını anlamak demekdir. İsmler ve sıfatlar karışmadan, zât-i ilâhînin tecellîsidir ki, (Yad-ı daşt) derler. 1/27. **[Mektûbât Tercemesi: 45.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonu, vasl-ı uryânîdir ki, matlûba kavuşmakdan ümmîdi kesilir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyüklerine, tecellî-i zâtî devâmlı olup, başkalarına (berkî), şimşek gibi gelip-geçicidir. 2/30.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede seyr-i âfâkîyi seyr-i enfüsî ile birlikde yaparlar. 1/145. **[Mektûbât Tercemesi: 184.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri, gaybetden önce olan huzûra ehemmiyyet vermezler. 1/131. **[Mektûbât Tercemesi: 175.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin nisbeti, hiçbirşeye benzemiyen makâmadır. Mahlûklar ile alâkası yokdur. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye yolu, insanın yedi latîfesidir ki,

ikisi âlem-i halkdan, beden ile nefsdir. Beşi âlem-i emrdendir. [Kalb, rûh, sır, hafî, ahfâ]. Önce âlem-i emrden başlanır. 1/196. **[Mektûbât Tercemesi: 234.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye riyâzeti. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Makâmât-i aşere 1/38 **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilerlemek, kalbden başlar. Sonra rûh, sır, hafî ve ahfâdan geçilir. Bunların herbiriyle ayrıca hakîkatlendikden sonra, âlem-i kebîrdeki asllarını seyr ederek, fenâya vâsıl olur. Bundan sonra, vücûb ile imkân arasında olan sıfat ve ismlerin zıllerini kat'ederek, esmâ ve sıfata başlıyarak, ismlerin ve sıfatların tecelliyâtı vukû' bulup, âlem-i emrin beş aslının mu'âmelesi temâm olur. Sonra, nefsin itmînânı ile rızâ makâmı hâsıl olur. Sonra, ism, sıfat ve şu'ûnların aslı olan bir dâire ve bunun aslı olan diğer bir dâire ve sonra bir kavs hâsıl olur ki, bu üç asl, zât-i teâlâda mücerred i'tibârâtdır ki, onun ele geçmesi, nefs-i mutmainneye mahsûs olup, şerh-i sadr ve islâm-ı hakîkî hâsıl olur ki, vilâyet-i kübrânın sonudur. Buraya kadar ism-i zâhirin seyridir. İsm-i zâhir, sıfata, ism-i bâtın sıfat ile zâta tealluk eder. Esmâ-i bâtinîde seyr, vilâyet-i mele-i a'lâdır. Bundan sonra da, kemâlat-ı nübüvvet vardır ki, Enbiyâya mahsûsdur. Ve tâbi' olanların büyüklerine hisse vardır ki, toprak unsurunun nasîbidir. Vilâyetin kemâlâtı makâmât-i nübüvvetin zıllerinin kemâlâtıdır. Bu seyrden sonra, bir adım ileri atılsa sâlik yok olur. Toprak unsuru hepsinden dahâ yükseğe gider. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Ta'âm [yemek]leri, keyf için, lezzet için yimemeli, Allahü teâlânın emrlerini yerine getirmeğe kuvvet bulmak niyyeti ile yimelidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Taleb büyük ni'metdir. Ni'meti elden kaçırmamak için, onun şükrünü yerine getirmek lâzımdır. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

● Taleb dahî matlûba kavuşmanın müjdecisidir. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

● Talha ve Zübeyr “radıyallahü anhümâ”, Cemel günü onüçbin âdem ile katl olunmuşlardır. Aşere-i mübeşşeredendirler. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Talha ve Zübeyr, Fârûkun “radıyallahü anhüm” vasıyyetinde, hilâfeti rızâları ile terk eylediler. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

– Z –

● Zâhirin gafleti, doğru niyyet ile olursa, zikrdir. 1/295. **[Mektûbât Tercemesi: 473.]**

● Zâhir nisbeti [yakınlığı] bâtına te’sîr eder. Tevbe ve istigfâr etmelidir. 2/32. **[Se’âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Zıll-ı şey [bir şeyin zıllı], şey’in ikinci, üçüncü..... sonraki mertebelerde görünmesidir. 3/89.

● Zıl kendini asl olarak gösterip [takdim edip], sâliki kendine bağlar. 3/122.

● Zıl demek, Allahü teâlânın varlığının aşağı mertebelerde görülmesidir. Her mertebede, Allahü teâlâya vücûd denilebilir. Fekat mevcûd denilemez. Bununla berâber, Allahü teâlâ vücûd değildir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Zıllin aslı, Allahü teâlânın ismlerinden bir ismdir. O ismin aslı, aslın aslıdır ki, i’tibârîdir. 3/118.

● Zıl dâiresinin üstü, cehl ve hayretdir. 2/58. **[Se’âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Zıll-ı ilâhî mevcûd değildir. Hiçbir mahlûk Hâlıkın zıllı değildir. 3/122.

● Zıl olmak ve mazhar olmak bakımından varlıklar çokdur. Varlık bir olup, başkaları evhâm ve hayâldir demek yanlışdır. Eski yunan felsefecilerinden sofistâilerin sözüdür. 1/125. **[Mektûbât Tercemesi: 170.]**

● Zulm, şeyi asl yerinden başka yere koymakdır. [Hakkı başka yere vermekdir.]. 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Zuhûr-ı şey, birşeyin aksi, bir diğer şeyde olmak ma'nâsınadır. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

● Zuhûr-ı şey, o şeyin hakîkatinin karşısında olur, [görünür]. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Zuhûr-ı esmâ ve sıfat [Allahü teâlânın ismlerinin ve sıfatlarının zuhûru] sâlikin aynasında seyr-i enfüsîde zuhûr eder. O zuhûr, esmâ ve sıfatın zıllerinden bir zıllin zuhûrudur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Elhamdülillâhi alâ ni'metil islâm ve alâ tevfîk-il îmân ve alâ hidâyetil Rahmân!

– A, İ, U, O, Ö –

● Âişe-i Sıddîka âlime ve müctehîde idi. Eshâb-ı kirâm, müşkilâtda ona mürâce'at ederlerdi. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Âişe-i Sıddîka, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" vefât edinceye kadar, makbûleleri ve sevgilileri idi. Onun evinde ve kucağında vefât edip ve orada defn edildi. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Âişe-i Sıddîka, ilm ve ictihâdda Fâtımadan ve Fâtıma zühd ve dünyâdan kesilmekde, ondan dahâ ileridedir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Âişe-i Sıddîkanın fazîleti. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Âdetler, ahkâm-ı islâmiyye için delîl olamazlar. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

● Âdetlere ve rüsûma [üsûllere] uymakdan ele birşey geçmez. Kalbin selâmetini istemelidir. 1/133. **[Mektûbât Tercemesi: 177.]**

● Ârif için rücû'dan sonra istidlâle ihtiyâc gelir. [Bu âleme indikden sonra, delîlleri araşdırmağa ihtiyâc gelir.] 3/32.

● Ârif kendini kâfirden aşağı bilir. Zîrâ âlem-i emr latîfeleri ayrılmışdır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● Ârif-i tâm-ül-ma'rife, efrâd-i âleme kül menzilesindedir. [Tâm irfân sâhibi olan ârif, âlemin ferdlerine göre (hepsi) menzilesindedir. (Mahlûkat teferruât, o ise bu işin özüdür.).] 2/74.

● Ârif, aslın-aslına kavuşunca, Allahü teâlânın yaratmasından gayri birşey bilmez. [Hâlık yaratıcı, kendisi mahlûkdur.] 3/110.

● Âlem, vücûd-i zıllî ile [zılden bir mevcûdiyyet olarak] hâricde vardır. Evhâm ve hayâlât değildir. 1/217. **[Mektûbât Tercemesi: 261.]**

● Âlem, Allahü teâlâdan gayri şeylerin [bütün mahlûkların] ismidir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Âlem-i kebîrde her ne varsa, âlem-i sagîr [insan] ve âlem-i asgarda [kalbde] da vardır. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

● Âlem-i halk, anâsır-ı erbe'adan [dört esâs maddeden] ibâretdir. 1/264. **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

● Âlem-i halk altı günde halk olunmuşdur. Arşın yaratılışı dahâ evveldir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Âlem-i halkın ötesi âlem-i emrdir. Âlem-i emrin ötesi, şu'ûnların ve ismlerin dereceleridir, mertebeleridir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Âlem-i emre lâ mekânî [mekânsız âlem] derler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Âlem, Allahü teâlânın varlığına alâmetdir. Âlemde zâhirî kemâlât görünmekdedir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Âlem-i sagîr ve kebîr, Allahü teâlânın ismlerinin ve sıfatlarının tezâhür etdiği [ortaya çıkdığı] yer ve şu'ûn ve zâtî

kemâlâtın aynasıdır. Zât ve sıfât-i ilâhiyyeye delîl olmuşlardır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Âlem her anda yok olup, misli vücûda gelmesi Mektûbâtda îzâh olunmuşdur. 1/199. **[Mektûbât Tercemesi: 237.]**

● Âlemin nizâmı, dînî emrlere bağlıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Âlem-i misâl, bütün âlemlerden dahâ genişdir. Bütün âlemlerdeki varlıkların sûreti onda vardır. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Âlem-i şehâdetdeki güneş ışığının ve ay ışığının âlem-i misâldeki nûrlara üstünlüğü vardır. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Allahü teâlâdan başka hiçbir maksadı kalmayınca, o zemân Allahü teâlâdan gayriye ibâdetden kurtulur. Âhiret maksadları sevâb ise de, mukarrebler indinde günâhdır. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● Mâsivâya bağlanmakdan kurtulunca, Allahü teâlâya ibâdet kolay olur. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

● Bir ibâdet ki, korku ve sevinç ile olursa, kendi için olur. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

● İbâdete lâyık, nasıl olduğu bilinemiyen Allahü teâlâdır ki, bizim akl ve fehmimiz, onu idrâk edemez. Ve keşf ve şühûd gözümüz [beden ve kalb gözümüz] Onun azametini ve celâlini görmekden hayrete düşer. Böyle îmân, ancak gayb yolu ile olur. Gaybî olmıyan îmân, kendi düşündükleridir ki, Hak teâlânın mahlûkudur. Ve şerîk eylemişlerdir. Gayba îmân, o vakt müyesser olur ki, vehm oraya gidememelidir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● İbâdet yapmakdan maksad, kulların menfe'atleri içindir. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 11.]**

● İbâdet ile âdet. 1/231. **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

● İbâdetin ma'nâsı. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● İbâdet, insânın kırılması ve alçalmasıdır. 1/64. **[Mektûbât Tercemesi: 101.]**

● İbâdetden maksad, yakîne kavuşmak [ele geçirmek] dir. 1/97. **[Mektûbât Tercemesi: 145.]**

● Abbâs radıyallahü anhın fazîleti. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● "Abbâs bendendir, ben Abbâsdanım." Hadîs-i şerîf. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Abdülkâdir Geylânî, vilâyet-i Muhammediyyeyi son noktasına ulaşdırmışdır. 1/293. **[Mektûbât Tercemesi: 465.]**

● Abdülkâdir Geylânînin yükselmesi, ekserî Evliyâdan yüksek olduğundan, kerâmeti fazladır. 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Abdülkâdir Geylânî hutbede, Hızır aleyhisselâma, "Ey isrâil oğlu, gel, Muhammed aleyhisselâmın kelâmını dinle" buyurdu. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Abdülkâdir Geylânînin kendini medh sözü, sekr sözüdür. 3/118.

● Abdülkâdir Geylânî oniki imâmdan sonra, vilâyet yolunun merkezine getirildi. 3/124.

● Abdüllah ibni Mübârek, harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadakadan efdaldir, buyurdu. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Abdüllah ibni Mubârek buyurdu ki, Mu'âviyenin "radıyallahü anh" atının burnuna giren toz, Ömer bin Abdül'azîzden efdaldir. 1/207. **[Mektûbât Tercemesi: 244.]**

● Abdürrahmân bin Avf, Cennete sahâbîlerin fakîrlerinden beşyüz sene sonra girecekdir. 1/283. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

● Abd [kul], fi'lini diledikden sonra, Hak teâlâ, onu yaratır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Abd-i makbûl [makbûl kul], Allahü teâlânın rızâsına

râzı olandır. Kendi rızâsına tâbi' olan, kendine kuldur. 2/88. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

● Abdin fi'li [kulun işi], Hak teâlânın yaratması ve kulun kesbinden ibâretdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Abdin [kulun] hareketine, Hakkın kudreti i'tibâriyle halk [yaratmak], kulun kudreti nisbetiyle kesbi denir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Abdin [kulun] kudreti, ahkâm-ı islâmiyye ile teklîf edilenlerin uhdesinden gelecek kadardır. [Onları yapacak kadardır.] 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Abd [kul], kendi ihtiyârı ile kesb eder. Kulun kasdından sonra, Hak teâlâ, dilerse, yaratır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Abdin [kulun] ihtiyârı za'îfdir dedikleri, Hak sübhânehunun ihtiyârının kuvveti i'tibârı iledir. Yoksa, emrlerin yerine getirilmesine kâfî değil ma'nâsına değildir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Abdin [kulun] fi'linde, kulun te'sîri yokdur, fâil, ancak Hak sübhânehudur demek küfrdür. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Abd [kul], bir arzûsunu ele geçirmekde, islâmiyyetden dışarı çıkarsa, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz ederse, o maksûd onun mabûdu ve ilâhı olur. Eğer arzû edilenin ele geçirilmesinde, islâmiyyetin yasak etdiği şey irtikâb olunmazsa o kul müşrik olmaz. Ve o şeye meyli, maksûd kabûl edilmemişdir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Abdiyyet makâmı, iyilikleri sâhibinden bilmek ve kendini kötü görmekdir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Abdiyyet makâmı, vilâyet kemâllerinin en üstünüdür. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Osmân "radıyallahü anh"ın hilâfeti sahâbenin icmâ'ı ile sâbitdir. 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Osmân “radıyallahü anh”ın vilâyet ve nübüvvet yolundan münâsebeti, Nûh aleyhisselâmadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Osmân “radıyallahü anh”, vilâyet ve nübüvvet yüklerini taşıdığı için (zinnûreyn) denir. Çünki, Ebû Bekr ve Ömer “radıyallahü anhüm” nübüvvet, Alî “radıyallahü anh” vilâyet yükünü taşımakdadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Osmân “radıyallahü anh”ın ve şeyhaynın efdaliyyetlerini inkâr eden, kâfir olmaz. Bid’at sâhibi ve sapık olur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ucb, öldürücü zehrdir. Ve öldürücü hastalıkdır. Sâlih amelleri yok eder. 2/53. **[Se’âdet-i Ebediyye: 429.]**

● Aczini anlamak, idrâkdir. 3/123. **[Se’âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Adem-i hâriciye [hâricî yokluğa] zıd olan, hâricî varlıkdır. Sübût-i vehmî değildir. 3/60.

● Adem, şer ve naksın başlangıcı ve cümle kötülüklerin en kötüsü olarak görünmekdedir. 1/134, 234. **[Mektûbât Tercemesi: 177, 286.]**

● Adem, vücûdün aksi ve zıddıdır. 2/98. **[Se’âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Adem, yokluk aynasında vücûdî kemâlât zuhûr eder. Ayna olmak, işte budur. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Adem, hiç yokdur ki, hiçbir mertebede sâbit değildir. (Var değildir.) Varlığı i’tibârîdir. 3/80.

● Adem hâricde yokdur. İlmde var kabûl edilmişdir. 3/58.

● Adem, her ne kadar yokdur. Ammâ, eşyânın tafsîlinin kaynağıdır. 2/99. **[Se’âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Adem-i mutlak [mutlak yokluk], ilm-i ilâhîde teferru’âtı ile bulunup, bu yokluğun noksanlıklarından herbiri ilm mertebesindeki aks eden kemâlâtın karşılığı olmuşdur. Ve her bir kemâl karşılığındaki yoklukda aks ederek görün-

müşdür. 3/58.

● Adem [yokluk] vehmen hissetmek derecesinde ortaya çıkıp, istikrar kazanır. [Anlaşılır]. 3/58.

● Adem mukâbilindeki vücûd [Yokluğa tekâbül eden varlık], Allahü teâlânın vücûd sıfatı olmayıp, zıl ve aksleridir. 3/64.

● Adem-i mukayyedin [kaydlı ademin] mutlak ademe bağlanması, tecellî-i zâtın te'sîri iledir. 2/94.

● Adem, Resûlullahdan **(ev ednâ)** makâmında kaldırıldı. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Azâb-ı Cehennem [Cehennem azâbı], geçici olsun, devâmlı olsun, küfre ve küfr sıfatlarına mahsûsdur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Âhıret azâbı, çok şiddetli ve devâmlıdır. Ve dünyânın hayâtı çok kısadır. Dünyânın güzelliğine ve tadına aldanmamalıdır. Bir insanın kıymeti, dünyâ ile ölçülse idi, dünyâlığı çok olan kâfirler herkesden azîz olurdu. Dünyânın görünüşüne aldanmak aklsızlıkdır. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

● Arşa olan zuhûr, zıllıyetden yüksekdir [uzakdır.]. Kimsede bu kâbiliyyet yokdur. 2/11.

● Arş-ı ilâhî, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Arşa olan zuhûrun onda biri ârifin kalbinde yokdur. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

● Arş-ı ilâhî o azameti ile berâber, mekânlı olduğundan rûha nisbet ile, hardal dânesi kadar değildir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Urûclar ve zuhûrlar, mahlûkların hakîkatlerinin sonuna kadardır. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Urûcda mertebelerin sonu, nemâzın hakîkatıdır. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● Azîmet, harâmla mubâhların fazlasından sakınmak;

ruhsat, harâmlardan sakınmakdır. 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Askerin, beytülmâldan ma'âş alması, cihâda mâni' değildir. [Cihâd sevâbını gidermez.] 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Askerlik ganîmetdir. Bir sâati, diğer makâmlarda bulunmanın çok sâatinden iyidir. 3/83.

● Aşk olmasaydı, aşk gamı olmasaydı, bu kadar güzel söz ortaya çıkmazdı. 3/118.

● Akl-ı me'âş, kısa görüşlüdür. Ma'nevî hastalıkları [âfetleri], hastalık kabûl eylemez. 1/219. **[Mektûbât Tercemesi: 265.]**

● Akl-ı me'âş, zenginliğe rağbet eder ve dünyâ erbâbına rağbet eder. [Bunlara rağbet edenlerin aklı, akl-ı me'âşdır.] 1/219. **[Mektûbât Tercemesi: 265.]**

● Akl-ı me'âd, ileri görüşlüdür. Evliyâ ve Enbiyâda bulunur. [Onların nasîbidir.] 1/219. **[Mektûbât Tercemesi: 265.]**

● Akl-ı me'âd, şerh-ı sadrdan sonra, mutmainne sadra inince, ona bağlanır. [Nefs mutmainne olunca, akl-ı me'âd ona bağlanır.] 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Akl, hissin ötesi olup, his ile idrâk edilmiyeni idrâk ettiği gibi, nübüvvet gücü de, akl gücünün ötesi ve üstüdür. Akl ile anlaşılamıyan, nübüvvet gücü ile idrâk edilir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Akl, ancak his edilenleri [beş duyu ile] idrâk edebilir. Görülenlerde misâli olmıyan işleri, akl idrâk edemez. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Aklı olan dünyâya bağlanmaz; düşkün olmaz ki, dünyâ sırf yoklukdur. 3/12.

● Akl hüccetdir, ammâ eksikdir. Hüccet-i bâliga [tam hüccet] Peygamberlerin gönderilmesidir. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● Aklın ötesi demek, akl anlıyamaz demekdir. Yoksa orada, akl zıddına hükm eder değildir. 3/112.

● Aklın anlıyamadığı işleri, ilâhî nûrdan gayri ile bilmek mümkin değildir. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● İnsanların akllları, yaratıcıyı isbâtdan âcizdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Akl, tasfiye ve tezkiyeden sonra, ilâhî makâm ile münâsebet kurar. Fekat, yanılmak ve unutmak ondan ayrılmaz. Vâhime, mütehayyile, gadab ve şehvetden ayrılmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Aklın tasfiye ve tezkiyesi, sâlih amellerin yapılmasına bağlıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Akl erbâbı, ya'nî felsefeciler, nefsden ba'zan rûhu, ba'zan kalbi kasd eder. Onlar nefs-i emmâreyi mücerred mefhûmlardan [âlem-i emrden] sayarlar. Kalb ve rûhun ismini bilmezler. 3/91.

● Ukalâ [akla tâbi' olanlar], ma'lûm için, zihnde sûret hâsıl edip, onun meydâna gelmesi zihndedir. İlmde değildir, derler. Son devr sofiyyesine göre, o sûret ilmde hâsıldır. 3/114.

● Allahü teâlânın bir kulundan yüz çevirdiğinin alâmeti [sevmediğinin alâmeti], onun mâlâya'nî ile meşgûl olmasıdır. "Hadîs-i şerîf". 2/60. **[Se'âdet-i Ebediyye: 480.]**

● İlm iki kısmdır. İlm-i ahkâmı fıkh, ilm-i i'tikâdı kelâm [ahkâmı bildiren fıkh ilmi, i'tikâdı bildiren kelâm ilmi], ilmleri kendinde toplamışdır. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● İlm, inkişâfdan [tekâmülden] ibâretdir. Bu inkişâf ihâta ile olursa, ilm-i husûlîdir [çalışarak ele geçen ilmdir]. 3/114.

● İlm, ma'lûmun sûretinden ibâretdir ki, bunun ilmde husûlî ve hulûlî [girmesi, hulûl etmesi] ne ma'nâya olur, [ne ma'nâsı olur.]. 3/114.

● İlm-i husûlî ve ilm-i hudûrî bir vaktde cem olur. İki ilm-i hudûrî cem' olmaz [birlikde olmaz]. 1/306. **[Mektûbât Tercemesi: 490.]**

● İlm-i husûlînin zât-ı teâlâya [Allahü teâlânın zâtına] âid olması muhaldır. Onun ilm-i hudûrîsi, müte'allık olur. [Alâkalı olur.] 3/21.

● İlm-i husûlî âfâka [insanın dışındaki âleme], ilm-i hudûrî enfüse [insanın içindeki âleme] te'alluk eder. 3/60.

● İlm-i husûlî eşyânın sûretini bilmekdir. Şey'in sûreti şey'in gayridir. 2/47.

● İlm-i şey [birşeyin ilmi], o şeyin sûretinin aklda hâsıl olmasıdır ki, o şeyin aynı değildir. 3/110.

● İlm-el-yakîn [ilm ile bilmek], eserden müessire istidlâldir. [Eserden delîl ile eser sâhibini anlamakdır]. Dumanı görüp, ateşe hükm etmek gibi. 3/100.

● Hakk-el-yakîn [bizzat içinde yaşayarak bilmek], müessir ile hakîkatlenmekdir ki, bekâ makâmıdır. 1/277. **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

● İlm, ayn ve hakk-ül-yakîn için meşâyıhın ta'rîfleri, imâm-ı Rabbânî indinde, bu ta'rîflerin hepsi, ilm-ül-yakîndir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● İlm-el-yakîn ile ayn-el-yakîn birbirine perdedir. İlm esnâsında görmek yokdur. 1/277. **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

● Yakînler, meşâyıh indinde, zât-i ilâhîye nisbet ile, imâm-ı Rabbânî indinde âyetlere (delîllere)dir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Ayn-el-yakîn, imâm-ı Rabbânî indinde, dumanın ateşe olan hâlidir. 3/100.

● Hakk-el-yakîn, dumanı görüp, ateşin varlığına hükmetmekdir. 3/123.

● Ayn-ül-yakîn ve hakk-ül-yakîn, âfâk ve enfüsün ötesidir. 3/100.

● İslâmiyyet ilminin sûreti, zâhir âlimlerin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin hükmleri ile alâkalıdır. İslâmiyyet ilminin hakîkati, ulemâ-i râsihînin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin

müteşâbih kısmı ile alâkalıdır. 2/18.

● İlm-i ledünnî, ifâdasında [feyz almakda], Hızır aleyhis-selâmın rûhâniyyeti vâsıtadır. “Muhammed Pârisâ” 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● İlm-i ilâhî, hayât şânının altındadır. Lâkin, ilm için zât mertebesinde bir şân vardır ki, hayât ve diğer sıfatlar için yokdur. Bu, ilm-i hudûrî de değildir. 3/79.

● İlm-i ilâhînin zâtî güzelliği, diğer sıfatlarda yokdur. 3/100.

● İlm-i ilâhî. /113.

● İlm-i ilâhî değişen cüzlere te’alluk eder ise de [alâkalı ise de], Allahü teâlânın ilm sıfatında değişiklik olmaz. Değişiklik, birini diğerinden sonra bilince olur. Ammâ, cümleyi bir anda bilmekle değişikliğe ve sonradan olmağa tehammülü yokdur [böyle şey olmaz]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İlm-i ilâhînin eşyâya bağlantısı ilm-i hudûrîdir. 3/114.

● İlm-i ahvâl [hâllerin ilmleri], herkese verilmemişdir. 3/16.

● “Ümmetimin âlimleri, isrâil oğullarının Peygamberleri gibidir” şerefi ile müşerref olan, râsih ilmli âlimlerdir. 2/13. **[Se’âdet-i Ebediyye: 754.]**

● “Âlimler, Peygamberlerin vârisleridir” hadîs-i şerîfindeki ilm, islâm bilgileridir ki, zâhiri ve hakîkati vardır. 2/18.

● “Ulemânın mürekkebi şehîdlerin kanından dahâ ağırdır.” Hadîs-i şerîf. 3/47. **[Se’âdet-i Ebediyye: 400.]**

● Zâhir âlimlerin nasîbleri, i’tikâdı düzeltdikden sonra, ahkâm-ı islâmiyye ve ameldir. Bâtın âlimlerinin nasîbi bununla berâber, hâller ve zevkler ve ma’rifetlerdir. Ulemâ-i râsihînin nasîbi, esrâr-ı dekâyıkdır ki [ince sırlardır ki] müteşâbihâtda işâret vardır. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

● Ulemâ-i râsihîn, vilâyet yollarını kat’iderek, Peygam-

berlerin husûsiyeti olan da’vet makâmına kavuşmuşlardır. 3/50. **[Se’âdet-i Ebediyye: 763.]**

● Ulemâ-ı râsihîn, özü kabuk ile bir araya getirerek ve hakîkati sûrete getirmiş, müteşâbihâtdan zevk almışlardır. 2/18.

● Ulemânın ilmleri, nübüvvet kandilinden alınmış, sofiyyenin ma’rifetleri ise, keşf ve ilhâmdır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Zâhir âlimlerine fenâ ve bekâ nasîb olmamış, vilâyet-i hâssa vâki’ olmamışdır. 3/89.

● Dünyâ âlimlerinin ki, gayretleri alçak dünyâ içindir. Ve sohbetleri, öldürücü zehrdir. Ve fesâdları yayılır. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Dindâr âlimler, makâm ve riyâset sevgisinden geçmiş ve tervîc-i din [islâmiyyeti yaymakdan] ve islâmiyyeti kuvvetlendirmekden gayri birşey istemezler. 1/53. **[Mektûbât Tercemesi: 89.]**

● Ulemâ’i sû’ [kötü âlimler] insanları dalâlete sevk etmekde kâfî olup, iblis işsiz ve boş kalmakdadır. 1/213. **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

● İlmi, dünyânın mâl ve mevkı’ine vesîle kılanlara, şiddetli azâb vardır. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Riyâzî ilmler, mantık ve emsâli ile meşgûl olmak için cevâz vardır. Ammâ, onları ele geçirmekden maksad, ahkâm-ı islâmiyyeyi bilmek için olmak şartdır ve yoksa câiz değildir. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Alî “radıyallahü anh”, hilâfeti zemânında ve emri altında, kendi bağlılarından, yardımcılarından büyük bir topluluk arasında buyurmuşdur ki, muhakkak Ebû Bekr ve Ömer, cümle ümmetin en üstünüdür. İmâm-ı Zehebî, bunu seksenden çok kimseden rivâyet eylemişdir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Alî “radıyallahü anh”ın mücâdelesi, bâgîler, âsîler ile

savaş farz olduğundan idi. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Alî "radıyallahü anh" buyurdu ki, birâderlerimiz bize bâgî oldular. Kâfir ve fâsık değildirler. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Alîye "radıyallahü anh" Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Sen, Îsâya "aleyhisselâm" benzemekdesin. Ona yehûdîler o derece düşmanlık etdiler ki, annesi Meryeme iftirâ etdiler." 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Alî "radıyallahü anh" vilâyet yolundan kavuşanların önderi ve başkanıdır. Bu yolda feyz herkese Onun aracılığı iledir. 3/124.

● Alî radıyallahü anh buyurdu ki, bütün ilmler besmelenin "B" sinde, belki "B" nin noktasında toplanmışdır. 1/201. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

● Alîye "radıyallahü anh" kusûr isnâd eylemek, çirkinliğin en kötüsüdür. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Alî "radıyallahü anh", Sıddîk "radıyallahü anh"dan efdaldir diyen, ehl-i sünnetden ayrılır. 1/202. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

● Alî "radıyallahü anh", vilâyet ve nübüvvet taraflarından Îsâ aleyhisselam ile münâsebetlidir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Umdet-ül-islâm fârisî fıkh kitâbıdır. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Ömer "radıyallahü anh", **"Rabbinin azâbı elbette vardır. Onu önliyecek yokdur."** âyetini işitince, aklı gidip, deveden düşdü. 1/302. [Vettûrî. 7. Âyet.] **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Ömer "radıyallahü anh", Ebû Bekr "radıyallahü anh"dan sonra, ümmetin efdalidir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Ömer "radıyallahü anh", vilâyet-i Muhammediyyeye vâsıl ve kemâlât-ı Muhammedî onda hâsıl oldu. 1/251. **[Mek-**

tûbât Tercemesi: 308.]

● Ömer "radıyallahü anh"ın vilâyeti, İbrâhîm aleyhisselâma, nübüvvet tarafından Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ömer "radıyallahü anh" hakkında Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem": "Benden sonra Peygamberlik bitmese idi, Ömer Peygamber olurdu," buyurdu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ömer "radıyallahü anh"ın vefâtında, Abdüllah ibni Ömer, ilmin on bölükde dokuz bölüğü öldü, buyurdu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ömer "radıyallahü anh" ile, Hak sübhânehunun kelâmı, çok zemân aynen vâki' oldu. 2/51.

● Ömer "radıyallahü anh" hakkında. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Ömer "radıyallahü anh" buyurdu ki, geceleri uyumayıp, cemâ'ati [sabâh nemâzını] terk etmekden ise, uyumak iyidir. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

● Amr ibni Âs'ın "radıyallahü anh" yanılması, Veysel Karânî ve Ömer Mervânînin doğru işinden efdaldir. 1/120. **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

● Umre ve nâfile hac, bir farzın terkine ve bir memnu'un icrâsına sebeb oluyor, mâlâya'nî oluyorlar. 1/123. **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

● Amelin mükâfâtı işleyene olduğu gibi, vâdı'ına ve binnetice Peygambere "sallallahü aleyhi ve sellem" de olur. 2/57.

● Amel eylemeyip, suçunu dahî kabûl etmeyip, pişmân olmıyan, kullukdan uzakdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Amellere verilen ecr, ameli işliyene göre değişir. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

● Amelin sevâbı, niyyetin düzgün olmasına bağlıdır. 3/28.

● Avâm, müntehînin bâtınından nasıl haber alır ki, müntehînin bâtınının zevkinden, kendi zâhiri bile haberdar değildir. 2/43.

● Avâm, Şeyh-i Genc-i şekeri, oğlunun vefâtında üzülmediği için, üstün bilirler. Hâlbuki, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", İbrâhîmin vefâtında ağladı ve çok üzüldü. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Avâm indinde, cesedi ihyâ [gelişdirmek] büyük işdir. Havâs indinde [büyükler yanında] kalbi ihyâ mu'teberdir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Avâmın seyyiâtı, îşâna hasenât olur. 2/56.

● Avâmın îmânı ile havâsın îmânı farklıdır. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Avâm işiterek veyâ delîl ile gayba îmân etmişlerdir. Sondakilerin en üstünleri, gayblar gaybını, celâl ve cemâl perdelerinin arkasında mütâle'a eylemişlerdir. Ortadakiler, zılleri asl zan etmişlerdir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Hasta ziyâreti sünnet, hastanın kimsesi yoksa vâcibdir. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Fıtr bayramında, yimek, içmek, senelerce nâfile oruc tutmakdan dahâ fâidelidir. 1/52. **[Mektûbât Tercemesi: 87.]**

● Îsâ aleyhisselâm gökden inip, Muhammed aleyhisselâmın dîni ile amel edecekdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.],** 1/109. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● Îsâ aleyhisselâmın, mele-i a'lâ ile münâsebeti vardır. 3/114.

● Îsâ aleyhisselâm gökden inip, ictihâdı, İmâm-ı a'zamın ictihâdına uygun olacakdır. 2/55, 1/282. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

● Îsâ aleyhisselâm vilâyetde, Mûsâ aleyhisselâm nübüvvetde çok yüksek mertebededirler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Ayn-ı sâbiteye te'ayyün-i vücûbî derler. 3/33.

● Ayn-ı sâbite, Allahü teâlânın ismlerinin zılli, aksi ve nûrudur. 3/33.

● Ayn ve eserin fenâ esnâsında yok olması, vilâyet-i Mu-

hammediyyeye “sallallahü aleyhi ve sellem” mahsûsdur. Diğer vilâyetlerde yalnız ayn yok olup, eseri yok olmaz. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Ayn ve eserin yok olmasından murâd, görünüşün yok olmasıdır. Mahlûkâtın vücûdu yok oluyor demek, ilhâd ve zındıklıkdır. 3/109.

– G –

● Müzik ve şarkı, bir zehrdir ki, şeker [bal] ile kaplanmışlardır. 3/34. **[Se’âdet-i Ebediyye: 115.]**

● Müziğin yasaklığı konusunda âyet-i kerîme nâzil olmuşdur. 3/41. **[Se’âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Gınâ [müzik] harâm olduğundan, bir çalgıcıyı veyâ herhangi bir şarkıyı güzel bulup, takdîr eden kâfir olur. 1/266.

● Gınâ sâhiblerinin [zenginlerin] tevâzu’ [alçak gönüllü olmaları] güzeldir. Ve fakîrlerin ise, vakâr sâhibi [ağırbaşlı olmaları] güzeldir. Zîrâ ilâc zıddı iledir. 1/68. **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

● Gunye kitâbı, Abdülkâdir-i Geylânînindir. 2/67. **[Se’âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Gavs, Muhyiddîn-i Arabî indinde kutb-ı medârdan başkadır. Ve ona yardımcıdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Gaybdan maksad, eğer her bakımdan yok demek ise, onu Allahü teâlâ bilir demek ma’nâsızdır. 1/100. **[Mektûbât Tercemesi: 151.]**

● Gayb, görülenin karşılığıdır. Zıllıyyet şâibesi görülende mevcûd olup, gaybda yokdur. Gayb görülenden üstündür. 3/8.

● Allahü teâlâdan başka şeyleri maksad edinmekden kurtulmak, kâmil îmân için zarûrîdir. 3/3. **[Se’âdet-i Ebediyye: 906.]**

– F –

● Fâsıka hürmet harâmdır. 3/118.

● Fâtıma'ya betül derler. Zîrâ zühd ve dünyâdan kesilmekde öndedir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Peygamberlerin gelmediği zemânlardaki müşrikler, Peygamberlerin da'vetini almamışdır. Bunlar, âhıretde hesâbdan sonra hayvanlar gibi tekrâr yok olacaklardır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● **"Fitne uykudadır. Allahü teâlâ, fitneyi uyandırana la'net etsin."** Hadîs-i şerîf. 1/288. **[Mektûbât Tercemesi: 440.]**

● Fitne zemânıdır. Yakında âlemi fitneler kaplıyacakdır. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Fahreddîn-i Râzî. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● Firâset. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Farz nemâzlardan sonra, Âyet-el-kürsî ve tesbîhler lâzımdır. "Hadîs-i şerîf." 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Bir farzı yapmak, bin sene nâfile ibâdet yapmakdan efdaldir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Dalâlet fırkalarının hepsi, Cehenneme girip, bozuk i'tikâdları ile, geçici olarak azâb olunurlar. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Fesâdların başı [asıl maddesi] islâmiyyete uymamakdır. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

● Fısk, büyük günâh işlemekdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Füsûl-i sitte, Muhammed Pârisânın kitâbıdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Mutlak fazîlet [üstünlük], hem zâhirî teblîgi, hem bâtınî teblîgi berâber bulundurana mahsûsdur. 2/57.

● Fazîlet ve üstünlük, kerâmetin çokluğuna bağlı değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Allahü teâlânın fi'lleri sonradan olma değildir. Herşey

bir fi'l-i ezelî ile yaratılmakdadır. Her şey bu fi'lin eserleridir, Hak teâlânın fi'lleri değildirler. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Fıkhın kurucusu Ebû Hanîfedir. Ve fıkhın dörtde üçünü o ictihâd etmişdir. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Felsefeciler, tıb ve astronomi ilmini Peygamberlerin kitâblarından çaldılar. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Yunan felsefecileri, dünyâdaki insanların en câhilidir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Felsefecilerin kısa [hatâlı] görüşleri, yalnız madde âlemini görmekdedir. Ve nefsi, aklı, ma'nevî âlemden saymışlardır. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

● Yunan felsefecilerinin önce gelenleri, akl ile hareket edenlerden iken, Allahü teâlânın varlığını anlıyamadılar. Kâinâtın varlığını, kendi kendine var dediler. Felsefecilerin sonra gelenleri, Peygamberlerin nûrlarının bereketi ile Allahü teâlânın varlığına inandılar. Allahü teâlânın birliğini isbât eylediler. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Felsefeciler, göklerin ve yıldızların sonradan yok olmasını kabûl etmezler, ebedîdir, derler. Ba'zı müslimânlar, onları müslimân sanır. Hâlbuki islâm ahkâmından ba'zısını yapsalar dahî, bunlar kâfirdir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Felsefecilerin ilmini kabûl eylemek, Enbiyâyı inkâr eylemekdir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Fenâ, sâlikin yetişdiricisi olan isme kavuşup, orada yok olmasıdır ki, vilâyetin ilk basamağıdır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâdan tam kesilmesi ve mâsivâyı unutmasıdır ki, zor ile hâtırına soksalar, hâtırlayamaz. Bu fenâ, kalbin zikrinin netîcesidir. 2/83.

● Fenâ, mâ-sivânın [Allahü teâlânın gayrisinin] unutulmasından ibâretdir. Ve mâsivâ iki kısmdır: Biri âfâk ve biri enfüsdür. Âfâkın unutulması, ilm-i husûlînin yok olmasıdır.

Enfüsün unutulması, ilm-i huzûrînin yok olmasıdır. Birincisi, Evliyânın nasîbidir. İkincisi, Evliyânın büyüklerinin nasîbidir. 3/60.

● Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır ki, dâimî bilmemekdir. Ba'zan bilmek, ba'zan bilmemek şeklinde değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Fenâ ve bekâ, yaratılmış olanın, yaratılmışlıkdan kurtulması değildir. Vücûb hâsıl olmak değil. Bu küfrdür. Belki ma'nâsı, Allahü teâlâ tarafından yok edilmekdir ve var edilmekdir. 3/53.

● Fenâ, zılle [mahlûkâta] bağlılıkdan kurtulmakdır. Meselâ, ödünc elbiseler giyen bir şahıs, elbiselerin, başkasına âid olduğunu iyice görüp, elbiseyi giyinmiş olduğu hâlde, elbiseyi sâhibine verip, kendini bir derecede çıplak bula ki, hayâsı [utanması] sebebi ile, kendisini bir köşeye çekmek gibidir. 3/109.

● Fenâ-i husûlî, sâlik, hayrete ve cehle kavuşmadıkca nasîb olmaz. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

● Fenâ ıtlâkı [fenâ ta'bîr olunması], seyr-i ilallahı temâm eyledikde nasîb olur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır. Mâsivânın yok edilmesi değildir. Bu unutmak, dünyâ ve âhırete şâmildir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Fenâ, ecel-i müsemmâ gelmeden evvel, ölmekden ibâretdir. 1/159. **[Mektûbât Tercemesi: 194.]**

● Tam fânî olmak, (ene=ben) ta'bîrinin doğuş noktası olan, yokluk hakîkatinin anlaşılmasına bağlıdır. 3/79.

● Nefsin fenâsı, nefsin temâmen nefy edilmesidir. [Fe'âliyyetlerinin te'sîrsiz hâle getirilmesidir.] 3/60.

● Fenânın hakîkati, ismlerin çokluğunu, sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı görüşden gizlemek, Allahü teâlânın zâtının birliğinden başkası düşünülmez. 2/35. **[Se'âdet-i Ebediyye: 940.]**

● Fenâ hâsıl olmadıkca, Allahü teâlânın zâtı bilinemez. 1/311. **[Mektûbât Tercemesi: 497.]**

● Fenâ hâsıl olmadıkca, cenâb-ı Kudse kavuşmak müyesser değildir. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

● Fenâ, vilâyet yolunda lâzımdır. Çâre yokdur ve nübüvvet yolunun yaklaşma derecelerinde, eşyâya bağlılığın ortadan kalkması için, fenâ hiç lâzım değildir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Zâhirin olgunluğu, bâtının hâllerinden ma'lûmât verir. 3/53.

● Fenâ ve bekâ, sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ism iledir. Zât-i teâlâ ile değildir. 3/79.

● Kalbin fenâsına kavuşmasına aldanmamalıdır, geri dönmek mümkindir. 1/116. **[Mektûbât Tercemesi: 165.]**

● Fenânın hâsıl olmasında, varlığın yok olması lâzım değildir. Çünki, fenâ için, varolmak [vücûdîlik] yokdur ki, yokluğu tasavvur edilsin. Yokluk ile ilgili birşey idi. Vehm ile kendini var saydı. Görülenin yok olması ile, sırf yokluk olur. 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

● Fenânın mukaddemeleri [Fenânın başlangıcları] makâmât-i aşere [on makam]dir ki, tevbe, zühd, tevekkül, kanâ'at, uzlet, zikr, teveccüh, sabr, murâkabe ve rızâdır. Bunları ele geçirmek gerekdir. Her ne kadar fenâ, Cenâb-ı Hakkın ihsânı ise de, bunlar çalışmakla kazanılır, [kesb edilir]. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

● Fenâ ve bekâ ta'bîrleri, sonradan ihdâs edilmiş olup, ilk def'a kullanan Ebû Sa'îd-i Harrâzdır. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

– K –

● Kabe kavseyn ev ednâ. 2/91.

● Kâdî İyâd, **(Şifâ)**sında, imâm-ı Mâlikden naklen buyuruyor ki: Eshâb-ı kirâma ve Alî ve Mu'âviye veyâ Amr ibni

Âs’a “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în” dalâlet ve küfr üzere dil uzatan öldürülür. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Kabr, dünyâ ile âhıret arasında geçiddir, ya’nî vâsıtadır. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Kabr azâbı, âhıret azâbları cinsindendir. Rü’yâ elemleri, dünyâ azâbları cinsindendir. 3/3. **[Se’âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Kabr sıkması ve onda Münker-Nekîrin süâli hakdır. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Kabr azâbı, kâfirlere ve ehl-i îmânın ba’zı âsîlerine olacakdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kabrde hâsıl olan hâller, ölüm zemânında hâsıl olan hâllerin üstündedir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Kabr azâbından ve sevâbından halâs imkânsızdır. [Kabrde yâ azâb veyâ sevâb vardır.] 2/58. **[Se’âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Kabr azâbı, bilhâssa, bevlden sakınmıyanlara [üzerine idrar sıçratanlara] ve söz taşıyanlaradır. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Kabr üzerine çiçek veyâ ağaç dikmelidir. Bunların tesbîhlerinin sevâbı meyyite vâsıl olur. **(İbni Âbidîn.)**

● Kaderin ma’nâsı, ortaya getirmek ve yaratmakdır. Yokdan yaratıcı ancak Allahü teâlâdır. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Kulun kudreti, fi’llerin meydâna gelmesinde te’sîr eder. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Kudret, işi yapabilecek gücü ve yapmıyacak gücü vardır, ma’nâsınadır. 3/26.

● Âleme kadîmdir [sonradan yaratılmamış] demek küfrdür. 3/57. **[Se’âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Kur’ân-ı kerîme mahlûk diyen kâfir olur. Kur’ân-ı kerîmin harfleri ve kelimeleri, kelâm-ı nefsînin delîlleri olup, bir kısmı önce, sonra olması sebebi ile hâdis ve mahlûkdur.

Bu kelimelerin delâlet etdiği ma'nâlar kadîmdir, mahlûk değildir. 3/120.

● Kur'ân-ı kerîm iki kısmdır. Muhkemât ve müteşâbihâtdır. Muhkemât, islâm ilmlerinin ve ahkâmın kaynağıdır. İkinci kısmı, hakîkat ve esrâr [sırlar] ilminin hazînesidir ki [deposudur ki], te'vîlini ancak râsih âlimler açıklar. Muhkemât, Kur'ân-ı kerîmin kökleri ve meyvâlarıdır, ammâ müteşâbihât maksaddır ve kitâbın özüdür. 2/18.

● Kur'ân-ı kerîm tilâveti, ibâdetlerin üstünüdür. [Tilâvet, insan okumasına denir. Teypden, hoparlörden çıkan sese, okumak değil zırlamak denir. "Elmalı tefsîri"] 3/100.

● Kur'an-ı kerîmde, sâlih amellerden maksad, islâmın beş rüknüdür. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

● Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarmak, evvelâ ibâret-i nas ve işâret-i nas ve delâlet-i nas ve iktizâ-i nas ile anlaşılır. Lügat ehlinden avâm ve havâs bu anlayışda berâberdirler. İkinci olarak, ictihâd vâsıtası iledir ki, müctehid olan âlimlere mahsûsdur. Üçüncü olarak, insanın idrâkden âciz olduğu ma'nâlardır ki, bunun bildirilmesi cenâb-ı Hakdandır ve ancak Peygambere mahsûsdur ki, açıklanması sünnet iledir. 2/55. **[Se'âdet-i Ebediyye: 48.]**

● Kur'ân-ı kerîmin toplayıcısı Osmân-ı Zinnûreyndir. Belki Sıddîk ve Fârûkdur "radıyallahü anhüm". 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Kur'ân-ı kerîmin adem-i fehminden [anlaşılmamasından] hâsıl olan i'câz ve hidâyet [derin ma'nâ], anlaşılandan hâsıl olmaz. [Anlaşılmıyan kısmın ma'nâsı, dahâ çok olup, anlaşılanın azdır.] 3/29.

● Kur'ân-ı mecîd, islâmiyyetin ahkâmının hepsini kendinde toplamışdır. Geçmiş dinlerin hepsini de kendinde toplamışdır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Kur'ân-ı kerîm, inzâl olan bütün kitâbların hepsinin aslı ve en şereflisidir. Zîrâ merkez, dâirenin çevresine göre en şerefli yeridir. 3/100.

● Kurb [yakınlık] ve vüsûl [kavuşmak] ve emsâli sözler, başka kelime bulunamadığı için söylenmişdir. Yoksa, o makâmda, kurb ve vüsûl, şühud [görmek] ve ma'rifet [bilmek] ve cehl [cehâlet] yokdur. 1/279. **[Mektûbât Tercemesi: 410.]**

● Kurb [yakınlık] ve bu'd [uzaklık] o makâmda birbirinden başka değildir. 1/262. **[Mektûbât Tercemesi: 345.]**

● Bedenlerin yakınlığı, kalblerin yakınlığında çok te'sîrlidir. 1/207. **[Mektûbât Tercemesi: 244.]**

● Bedenlerin yakınlığı istenmelidir. Çünki, ni'metin temâmı bu yakınlığa bağlıdır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● Karanfil, tarçın ve sâir şerbetlerin içilmesi yasak değildir. [Çay ve kahve de böyledir.] 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Kusûr ve noksanı i'tirâf etmek de bir devletdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Kazâ iki kısmdır: Kazâ-i mu'allak, kazâ-i mübremdir. Kazâ-i mu'allak değişebilir. Kazâ-i mübrem değişmez. 1/217. **[Mektûbât Tercemesi: 261.]**

● Kazâya râzı olmak, isteğe mâni' olsa, düâ ile emr olunmamak lâzım gelirdi. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Kazâ, insanın kudretini ve ihtiyârını yok etmez. Hak teâlânın kazâ eylediğini, kul ihtiyârı ile işler veyâ terk eder. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Kutb-ul-aktâb, kutb-ı medârdır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Kutba, yardımcıları i'tibâriyle kutb-ul-aktâb dahî derler. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Kutb-ı medâr makâmı, hilâfet makâmına münâsib olan, kemâlât-ı asliyyenin [asl olgunlukların] zılleridir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Kutb-ı irşâd makâmı, imâmet makâmının kemâlâtı zılliyyesidir. [Zılli kemâlâtıdır]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Kutb-ı irşâd, yukarı çekilerek son mertebeye kavuş-

dukdan sonra, nefsi kulluk makâmına iner. Rûhu da, Cenâb-ı Hakka müteveccih olan bir müntehîdir ki, ferd-i kemâlâtı kendisinde toplamışdır. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Kutb, Muhammediyy-ül-meşrebdir. Zâtın tecellîsi Muhammedîler içindir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Kutb-ı ebdâl, İsrâfil aleyhisselâmın ayağı altındadır. Muhammed aleyhisselâmın ayağı altında değildir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● İnsanın latîfe-i kalbi, hakîkat-i câmi'adır. Âlem-i halk ile âlem-i emrin kemâlâtını câmi'dir. [İkisinin kemâlâtını kendisinde toplamışdır]. 2/21

● Kalb, vilâyet lisânında, insanlığın hakîkatlerini toplayıcıdır ki, âlem-i emrdendir. Nübüvvet lisânında kalbden murâd, et parçasından ibâretdir ki, cesedin sâlih olması onun ıslâhına bağlıdır. 2/21.

● Kâmil mü'minin kalbi mekânsızdır. Diğerlerinin kalbi mekânsızlık zirvesinden inip, maddeye [niçin, ne kadara] bağlanmışdır. Mümkinât dâiresine dâhil olmuşdur. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Kalb, rûh ile nefs arasında geçiddir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Kalb, âlem-i halk ile, âlem-i emr arasında geçiddir. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

● Kalb, hâllerin başlangıcında ve ortasında hislere tâbi'dir. Bunlara sohbetden uzak kalmak câiz değildir. Fekat, sonda, kalbin hisse bağlılığı kalmayıp, hisden uzak olmak, kalbin yakınlığına te'sîr etmez. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Kalbe gelen zulmeti [lekeleri] temizlemek için, tevbe ve istigfâr ve pişmânlık ve iltica etmelidir [sığınmalıdır] . En kolay şeklde mümkin olur. 1/171. **[Mektûbât Tercemesi: 212.]**

● Kalbin itminânı zikr iledir. İsbât ve delîl ile değildir. 3/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

● Kalbin akla ve nefse bir mikdâr bağlılığı muhakkakdır. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

● Kalbin, birden fazlaya muhabbeti olmaz. [Kalbin muhabbeti, muhakkak bir şeyedir]. Ve maddelerin çokluğu, mal, evlâd, makâm ve medh olunmak ve insanlar arasında makâm sâhibi olmak gibi muhabbetin çeşidleri ve mikdârları, her ne kadar birden fazla şeye kalbin muhabbetini göstersе de, yine sevgisi birdir ki, o da nefsidir. Ve onlara olan muhabbeti nefsine olan muhabbetin parçalarıdır. Zîrâ, adı geçen eşyâyı kendi nefsi için ister. Nefsine olan muhabbeti yok olsa, onlara muhabbeti dahî yok olur. 1/24. **[Mektûbât Tercemesi: 42.]**

● Kalb iki hâlden birisindedir. Yâ, îmân edilecek şeylere îmân etmiş, bağlanmışdır. Veyâhud, o îmân edilecek şeyleri inkâr etmekdedir. Îmân edip bağlanmanın alâmeti, îmân edilecek şeylere kalbin râzı olmasıdır. Ve onun sebebiyle göğsün açılması ve ferâhlamasıdır. Küfr ve inkârın alâmeti, tasdîk edilecek şeyleri kalbin sevmemesi ve o sebebden göğsün daralmasıdır. 3/51.

● Kalbde hâsıl olan ma'nâ ve diğer latîfeler [lutfa uğraması] için, hayâlde sûret vardır. 3/119.

● Kalb göze tâbi'dir. Gözü harâmlara kapamayınca, dilin [gönülün] muhafazası zordur. Ve zîrâ kalb gördüğü harâma bağlı oldukca, fercin muhâfazası zordur. Çünki, fercin korunması için, gözü harâmdan korumalıdır; kapamalıdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Kalbin selâmeti, mâsivâyı unutmağa bağlıdır. Öyle ki, bin sene ömrü olsa, eşyâ aslâ hâtırına gelmiye. Bu devlete kalbin fânî olması derler. Ve bu yolda, ilk adımdır. 1/278. **[Mektûbât Tercemesi: 409.]**

● Kâmil mü'minin kalbi ya'nî ârife olan zuhûr [ârifde görünenler] Arşın nûrlarından alınmışdır. Ve zıllıdir. 3/11. **[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]**

● Kalbde görünenler, Arşın dalgalarıdır, Arşdan aks

ederler. Arşın hakîkati değildir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● Kalb ve Arş, gerçi âlem-i halkda görülmekdedir. Ammâ âlem-i emrdendirler. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

● Kalbin tasdîk ve yakîni hâsıl oldukdan sonra, zuhûr eden küfr ve inkâra kaynak, nefs-i emmârenin red sıfatıdır ki, makâm sevgisi ve hükm etmek cibilliyetinden ileri gelir. Ve başkasına tâbi' olmak ve taklîd etmeği kabûl etmeme tabî'atında [yaratılışında]dır. İsteği budur ki, herkes kendini tasdîk etsin, bağlansın. Ve kendi başkasına tâbi' ve teslîm ve taklîd ile bağlanmasın. [Nefs böyle ister]. 3/51.

● Kalblerin bu dünyâda Hak teâlâdan nasîbi îkândan gayri değildir. [Yakînî bir îmândan gayrî değildir]. Onu rü'yet ve müşâhede zan ederler. 3/90. **[Se'âdet-i Ebediyye: 927.]**

● Kalb sâlih ise, beden dahî sâlih olur. Kalb fâsid ise, beden dahî fâsiddir. 2/21.

● Kalb cârullahdır [Kalbde Allahü teâlâ tecellî etmekdedir]. Mukaddes cenâbına kalb gibi yakın birşey yokdur. Kalbin incitilmesinden kaçınmak lâzımdır. Mü'min kalbi olsun. Âsî kalbi olsun. Zîrâ komşu eziyyetden korunmalıdır. Allahü sübhânehunun zâten incinmesine sebeb olan küfrden sonra, kalbi incitmek gibi bir eziyyet yokdur. Halkın cümlesi [insanların hepsi] Allahü teâlânın köleleridir. Bir şahsın kölesine hâinlik yapmak ve darb etmek, efendisini incitir. Muhakkak şimdi, mutlak mâlik olan Allahü teâlânın büyüklüğü düşünüldükde, onun mahlûkunda tasarruf eylemek, ancak emr eylediği kadar mümkindir. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

● Kalb-i hakâyık muhâldir. [Bir şeyin özünü değişdirmek mümkin değildir. Meselâ bakırı altın, cevizi armut yapmak mümkin değildir.] 3/1. **[Se'âdet-i Ebediyye: 101.]**

● Ay, ışığını güneş ışığından alıyor. 3/118.

● Kamis, ayaklara kadar, dır', göğse kadar açılan gömlekdir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Kul hakkı, ne kadar az olsa da, Cennete girmeğe mâ-

ni'dir. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Kavme ve celsede tumânînet edeler ki, farz veyâ vâcibdir. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Gadab kuvveti, şehvet kuvveti, hırs, hased, alçaklık ve bil-cümle kalıbın parçaları olan dört unsurun muhtelif tabi'atlarıdır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Kıyâs ve ictihâd bid'at değildir. Zîrâ, kıyâs ve ictihâd, nasların ma'nâsını açıklar. Bundan başka bir şey ortaya koymaz. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

● Küçük kıyâmet ölümdür. 1/276. **[Mektûbât Tercemesi: 403.]**

● Kıyâmet gününde, gökler ve yıldızlar ve yer ve dağlar ve denizler ve hayvan ve bitki ve madenler, hepsi yok olurlar. Bu yok olma birinci nefhada olacakdır. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Kıyâmet günü müyesser olan hâller, kabrdeki hâllerin üstündedir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Kıyâmet, insanların şerlileri üzerine kopsa gerekdir. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Kıyâmetde ahkâm-ı islâmiyyeden süâl olunur. Tesavvufdan olunmaz. 1/48. **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

● Kıyâmet alâmetlerinin sonuncusu ateşdir ki, Adenden çıksa gerekdir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Kıyâmetde hesâb, önce nemâzdandır. Nemâz dürüst ise, diğer hesâblar kolay geçer. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Kıyâmet yakındır. Zulmetlerin toplanma zemânıdır. Hayrlı olmak ve nûrlu olmak neredededir. 3/106.

● Kâinâtda görülen Cemâl değil, Celâldir. 2/24. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

● Kâr budur, bunun gayrisi hiçdir. 1/271. **[Mektûbât Tercemesi: 386.]**

● Kâfirlerin âdetlerini yapan ve merâsimlerine hurmet

eden bir kimsede, o esnâda zerre kadar dahî îmân var ise, Cehenneme gider. Ammâ o zerre îmân bereketi ile, ebedî azâbdan kurtulur. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Kâfirlerin belli günlerinde, küfr ehlinin âdetlerini yapmak ve ehl-i küfrün hediyyelerine benzer hediyyeleri kızlarının ve oğullarının evlerine göndermek ve kaplarını kâfirler gibi o zemânlarda boyamak şirk ve küfrdür. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Kâfirlerin, kendilerinin değer verdikleri günleri ta'zîm ve o günlerde yehûdîlerin belli âdetlerini yapmak, şirki gerekdirir ve küfrü îcâb etdirir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Kâfirlerin perîşân sözlerinden üzülmiyeler. "Herkes, kendine uygun işi yapar." [Âyet-i kerîme meâli]. İyi ve kötü sözlerine karşılık vermemelidir. 1/204. **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

● Kâfirlerle karışmakdan kurtulmağa çâre yokdur. Bu karışma sebebiyle, ehl-i islâmı necs bilmiyeler. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Kâfirlerle karışmak, görüşmek, zarûret mikdârı olmalıdır. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Kâfirlerin yiyecek ve içeceklerinin harâm olmasına hükm verenler, kendilerini onu işlemekden korumaları imkânsızdır. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Kâfirler, yalnız dâr-ül-harbde sâkin olanlar değildir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Kâfirlere Hak teâlânın düşmanlığı, zâtîdir. Nefsin arzûları ve diğer kötü amellerden hâsıl olan kötülüğü ise, sıfatları sevmez. Bunlara düşmanlık sıfata âiddir. Rahmet sıfatı, zâtın düşmanlığını ortadan kaldırmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kâfirlere, islâmiyyetin ahkâmını tatbîk etmek, kaf dağı kadar ağır gelir. 2/95.

● Mahrûm ve fakîr kâfirin sebebi şudur ki, kâfir, Hüdânın düşmanıdır. Ve dâimî azâba müstehakdır. Ve dünyâda

azâbın kaldırılması ihsân ve ni'met-i ilâhîdir. Kâfirlerin ba'zısına, hem azâbını kaldırarak, hem de lezzet bahş ederek, ba'zısının yalnız azâbını kaldırarak dünyâda fırsat verirler. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Kâfirlerin ba'zısının hakîkatinde sevgi olduğu için, cezbe görülür ise de, islâmiyyete uymadıklarından, ebedî hüsrâna düşeceklerdir. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Tarîkati inkâr eden dahî, Allahü teâlâyı bir bilip, mâsivâyı yok ve fânî kılmışdır. Böylece ârifdir, fekat tam ârif değildir. 3/91.

● Kibr, alçak sıfatların en kötüsüdür. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Büyük günâh işlemek küfr değildir, fıskdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Büyük günâh işleyen îmândan çıkmaz. İmâm-ı a'zamdan süâl olunan kıssa. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Büyük günâhların ısrarı, insanı küfre götürür. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Büyük günâh sâhibi, Allahü teâlânın irâdesine kalmışdır. İsterse, afv eder. Dilerse, azâb eder. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Büyük günâh sâhibinin azâbda ebedî kalması, harâma halâl demesinden dolayıdır [inkâr etmesidir]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kitâbullahdan sonra, kitâbların en sağlamı Buhâriyyi şerîfdir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● "Kitâb-ı fıkarât" Hâce-i ahrârındır. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Yalan ve iftirâ, bütün dinlerde harâmdır. Ve bu harâmları işleyenlere azâblar bildirilmişdir. 3/34. **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

● Kerâmet hakdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kerâmet ile istidrâc arasındaki fark. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 191.]**

● Kerâmetin çokluğu iki şey üzeredir. Yükselirken çok yükselip, inerken az inmekdir. [Urûcun çok olması, nüzûlün az olması.] 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Kerâmet, yakîni kuvvetlendirmek içindir. Yakîn verilmiş [ihsân edilmiş] olan için kerâmete hâcet yokdur. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Kürsî-yi ilâhî, âlem-i emrden değildir. Zîrâ arşdadır. Göklerden de değildir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

● Kerîmlerin keremine behâne [ufak bir sebeb] kâfîdir. 2/90.

● Kesb olunan amellere, a'zâların şâhidliği hakdır. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Keşfde hatâ vardır. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Keşf ve ilhâm, başkasına hüccet değildir. Ammâ müctehidin kavli, başkasına hüccetdir. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

● Kâ'be, zuhûrların ve Arşa olan tecellîlerin üstüdür. 2/72.

● Kâ'be, dıvar, direk ve taşdan ibâret değildir. Bunlar olmasa, yine Kâ'bedir. Ve kendisine doğru secde edilen yerdir. 3/100.

● Kâ'be, sûretâ dünyâdandır. Hakîkatde âhıretdendir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Kâ'be, Ravda-i mütahharadan efdaldir. 2/72.

● Kâ'benin hakîkati, te'ayyün mertebelerinin üstünde olup, sırf nûrdur. 3/100.

● Kâ'benin hakîkati. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

● Kâfirleri azîz tutan, müslimânları tahkîr etmiş olur. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Küffârı [kâfirleri] azîz tutmak, meclislerine hurmet ve sohbetlerine devâm etmek ile olur. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

● Kâfirlerden şeyler süâl edip, hükmlerinin îcâbıyla amel eylemek, o düşmanları son derece yükseltmekdir. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

● Kâfirlerin kötülenmesinde yazılmış şi'rleri okumak câizdir. 1/139. **[Mektûbât Tercemesi: 181.]**

● Kâfirlere âhıretde asla merhamet yokdur. 2/220.

● Kâfirlerin dünyâda merhamete kavuşmaları, görünüş i'tibâriyledir. Hakîkatde hîledir, istidrâcdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kâfirlere dünyâda hâsıl olan ni'metler, onların harâb olmaları için, istidrâc yolu ile, ni'met şeklinde gösterilmişlerdir. Tâ ki, yüz çevirme ve dalâletde gark olmaları içindir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Kâfirlerin düâları bâtıldır. Kabûl edilmez. Kabûl olma ihtimâli yokdur. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

● Kâfirlerin cezbeden nasîbi olduğu. 3/118.

● Kâfirlere nefslerinin parlaması vaktinde, gaybî işlerin meydâna gelmesi istidrâcdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Kâfirlerin te'ayyünlerinin başlangıcı mudıl ismine te'alluk eder [bağlanır]. 3/114.

● Dedi-koduya kıymet verilirse, söz taşıyanlardan kurtulmak mümkin değildir. Ve ihlâsa kavuşmak da, mümkin olmaz. 1/229. **[Mektûbât Tercemesi: 281.]**

● Küfr, nefs-i emmâre arzûlarından kaynaklanır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Muvakkat [geçici] bir küfr için, ebedî azâbla cezâlandıracağının sebebini [hikmetini] Allahü teâlâ bilir. Yaratılmışların ilmi buna yetişmez. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

● Küfrden başka günâhlar için, ebedî azâb bildiren âyet-i

kerîmeler; o günâhı işlemekde, hiçbir sakınca görmemek ve islâmiyyetin emr ve yasaklarını aşağı görmek gibi küfr şâibesinden [bulaşmasından] dolayıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Küfr, her tarafı kaplamadıkça ve açıkdan yapılmadıkça Mehdî "aleyhirrahme" gelmez. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Küfr ve islâmın ahkâmının ikisini de berâber yapan müşrikdir. Küfrden uzak durmak, islâmın şartıdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Küfrün her çeşidine tutulmuş olan muayyen bir şahsa, islâm ihtimâli var ise, Cehennemlik demeyip, la'net etmemelidir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

● Küfrü doksan dokuz vechi ile zâhir [açık] ve bir vech ile islâm olan kimseyi, küfr ile hükm eylememeli. [Bir işinden veyâ bir sözünden yüz ma'nâ anlaşılsa, doksandokuzu küfrünü, biri îmânını gösterse, îmânlı olduğunu anlamalı]. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Küfr, dinleri inkârdır. Şirk, bir küfrdür ki, mutlak küfrden dahâ ileridir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Küfr, zarûrî olan dînî vecîbeleri ve meşhûr olan islâm dîninin ahkâmını inkâr ve dinden olduğu zarûrî olarak bilinen nesneyi kabûl etmemekdir. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Tarîkat küfrü, hakîkî sevgilinin muhabbetinin galebesinden doğduğu için, makbûldür. 2/95.

● Tarîkat küfrü sekr, islâm-ı hakîkî sahvdır. 3/46.

● Hakîkî küfr, Hâlık ile mahlûkun başkalığını görmemekdir. 1/245. **[Mektûbât Tercemesi: 303.]**

● Bir kelâm ki, onda sıra ola. Öncelik ve sonralık ola. Bunlar, sonradan olma alâmetlerdir. Hak teâlâdan sâdır olmaz. Mûsâ ve Cebrâîl aleyhimesselâmın işitdikleri kelâm-ı ilâhîdir. Ammâ, o kelâmların Hak sübhânehuya nisbeti, mahlûkun Hâlıka nisbeti gibi idi. Kelâmın söyliyene nisbeti gibi değil idi. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Kelâm-ı ilâhî te'vîl olunur. Kelâm-ı ilâhînin tefsîri nakl ve işitmekle şartlıdır [olur]. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Kelâm-ı lafzî, kelâm-ı nefsî gibi, Hak kelâmıdır. Bunu inkâr eden de kâfir olur. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Kelâm-ı ilâhî, ba'zı büyükler için, tâbi' olmak ve vâris olma yolu ile meydâna gelir ki, bu kelâm ilhâmın rûha bağlantılı olması ve melek ile olan kelâmın gayrıdır. 3/120.

● Kulun kelâmını, Allahü teâlâ, harf ve kelimelerin önceliği ve sonralığı ve vâsıtası olmaksızın işitir. 3/120.

● Gülistân ve Bostan gibi kitâbların öğrenilmesi ve öğretilmesi, kelâm ilmi akîdelerini [îmânı] ve fıkh ahkâmını öğretmeğe göre lüzûmsuzdur. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● **"İki kelime vardır. Söylemesi çok kolaydır. Terâzîde çok ağır gelirler. Allahü teâlâ, bu iki kelimeyi çok sever. Sübhânallahi ve bi hamdihi, sübhânallahil'azîm."** Hadîs-i şerîf. 1/308. **[Mektûbât Tercemesi: 493.]**

● Kelime-i temcîd, "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" ile elem ve kötü şeyleri def' eyliyeler. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Kelime-i temcîd okumak, cin şerrinden muhâfaza eder. 1/174.

● Kelime-i tenzîhi, "Sübhânallahi ve bi hamdihî"yi her gün yüz def'a okumalı. "Hadîs-i şerîf." 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Kelime-i tevhîd, Allahü teâlânın gadabını söndürür. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Kelime-i tevhîdi tasdîk edip, zerre îmân hâsıl eden kimse küfr âdetlerine ve şirk pisliklerine bağlanmış olsa dahî, ümmîddir ki, ebedî Cehennemden kurtulur. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Tevhîd kelimesinden murâd, bâtıl ilahlara ibâdeti yok etmek ve Hak sübhânehûnun ma'bûdiyyetini isbâtdır. [İbâ-

det edilecek yalnız O vardır.] 1/63. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

● Kelime-i tevhîd, terâzinin bir kefesine, gökler ve yer diğer kefesine konsa, bu kelimenin kefesi, diğer kefeden ağır olur. “Hadîs-i şerîf.” 2/9 **[Se’âdet-i Ebediyye: 372.],** 2/37 **[Se’âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Kelime-i tevhîd, tarîkat ve hakîkat ve islâmiyyeti ihtivâ etmekdedir. 2/46. **[Se’âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Kelime-i tevhîdde, “Lâ ilâhe”nin ma’nâsı, Hak üzere başka ma’bûd yok demekdir. 2/8. **[Se’âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Kelime-i tevhîdin ma’nâsı, tarîkatda, sona kavuşmuş olanlara göre, Allahdan başka ma’bûd yokdur ki, islâmiyyet dahî böyledir. Başka mevcûd yokdur, başka maksûd yokdur demek, başlangıcda ve yolda [ortada] olanlara göredir. 3/77.

● Kelime-i şehâdeti, sâdece söylemek kifâyet etmez. Bunu münâfıklar da ağızlarına alırlar [söylerler]. Emrlere uymak lâzımdır. 3/17. **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Ba’zı oruc tutanlar vardır ki, onun orucdan eline geçen, açlık ve susuzlukdur. “Hadîs-i şerîf.” 2/53.

● Bizim aklımızın ölçüsüne göre, bilinen kemâlât, noksanlığın kendisidir. 2/8. **[Se’âdet-i Ebediyye: 753.]**

● Zâhirî kemâlât ile bâtınî kemâlâtı bir arada bulunduran kimse kibrit-i ahmerdir. [Bulunmaz bir hazînedir.] Ya’nî azîz ve nâdirdir. 2/57.

● Vilâyet olgunluklarında, nefs mutmainne iken, bedenin maddeleri, serkeşlik ve isyândan uzak [kurtulmuş] değildir. Nübüvvet kemâlâtında, bedenin maddeleri de, aşırılıkdan kurtulmuşlardır. 2/50. **[Se’âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Vilâyet kemâlâtı, sâlik yükselirken, birbirinden ayırd edilip, bir asldan diğer asla, ilerlemekdir. Nübüvvet kemâlâtı başlayınca, mu’âmele-i icmâl ve besâtat-i sırfa [işin özüne ve basitliğe] vâsıl olur. 2/99. **[Se’âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Vilâyet kemâlâtını ikmâl edenlerin [temâmlıyanların] ba'zısını, hilâfet makâmı ile şereflendirirler. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Kemâlât-ı vilâyet, kemâlât-ı nübüvvetin [vilâyet üstünlükleri, nübüvvet üstünlüklerinin] sûreti olup, farkı bedendendir. 2/71.

● Nübüvvet kemâlâtına kavuşduran yollar ikidir: Birisi vilâyetin, geniş bir şekilde kemâlâtını kat'ederek, tecellîlerin ele geçmesinden sonradır. Diğeri, vilâyet kemâlâtı arada olmaksızın kavuşulup, Peygamberlere ve tâbi'lerine mahsûsdur. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

● Nübüvvet kemâlâtını temâm eyleyenlerden ba'zısını imâmet makâmı ile şereflendirirler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Nübüvvet kemâlâtı, âfâk ve enfüsün ötesindedir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Nübüvvet kemâlâtında yükselirken, bâtın Hak sübhânehuya karşı olup, zâhir halk tarafınadır. İniş vaktinde halka karşı olur. Ve temâmen, insanları Hak celle ve a'lâya da'vet buyurur. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Kemâlât-ı zâtiyye, zât-i teâlâ mertebesinde, zâtın kendisidir. Meselâ, ilm sıfatı o derecede zâtın aynıdır. Aynı şekilde, diğer sıfatlar da böyledir. Ve zât-i teâlâ temâmiyle ilmdir. Temâmiyle kudretdir. Ve ilâhir... olup, zât-i teâlânın bir kısmı ilm ve ba'zı diğeri kudret ve... ilâhir değildir. Parçalanma [cüz'lere bölünme] mümkin değildir. 3/26.

● Kemâlât-ı zâtiyye, ilm mertebesinde, açıklanmış ve ayırt edilmişdir. Ve ikinci mertebede, zıllî varlık peydâ eyleyip, sıfat diye ismlendirilmişdir. 2/1.

● Çöpçü, attârın kokularından nâhoş olur [hoşuna gitmez]. 3/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

● Günâha ikrâr edip, ona kanâ'at eyleyen münâfıkdır. [Günâhını anlatır, tevbe etmez]. Îmânın sûreti, ondan azâbı

kaldırmaz. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Günâhlar eğer, zinâ, alkollü içki içmek, müzik ve eğlence ve yabancı kadınlara bakmak ve abdestsiz Kur'ân-ı kerîmi tutmak ve bid'at i'tikâd gibi, Allahü teâlânın hakkı olup, kulun hakkına, hukûkuna âid olmazsa, onların tevbesi, pişmânlık, istigfâr ve özr dilemek iledir. Ammâ, farzların terkinde, kazâsı lâzımdır. Kulların hukûkunun tevbesinde, hukûku sâhibine veyâ vârislerine geri vermeli, halâllaşmalı, vârisi olmazsa, fukarâya, sâhibinin veyâ mazlûmun niyyetine vermeli, sevâbını ona bağışlamalıdır. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Günâhların başı, dünyâ sevgisidir. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

● Küçük günâhda ısrar, büyük günâha yol açar. Büyük günâhda ısrar, küfre götürür. 2/53.

● Kenz-i fârisî risâlesi, fârisî bir fıkh kitâbıdır. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Sâbit yıldızların hareketi, doğudan batıya doğrudur. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Gecenin yarısını uyku için, ikinci yarısını ibâdet ve tâ'at için ayırıp, tahsîs edeler. Eğer böyle bir gayrete kudreti yoksa, gecenin üçde birinde uyanık bulunalar ki, yarıdan sonra, altıda birine kadardır. 3/102.

– L –

● Li îlâfi okumak, korkulu yerlerde ve düşman istîlâ etdiği zemânlarda, emniyyet ve refâh için tecribe edilmişdir. En az hergün ve gecede onbir kerre okuyalar. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Kıymetli elbise giymekde, ibâdet ve nemâzı edâ etmek için zînetlenme niyyeti olmalıdır. Âyet-i kerîmede, meâlen; "Her nemâzı kılarken, süslü, temiz, sevilen elbiselerinizi giyiniz." [Her mescidde zînetli elbiselerinizi alınız], vârid ol-

muşdur. Güzel elbiseden maksad, insanlara gösteriş için değildir, ki bu yasakdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Lezzet ve tatlılık Cezbenin başlangıcıdır.

● Lezîz lokmaları sevmek ve güzel elbiselere düşkün olmak gerekmez [uygun değildir]. Bunların netîcesi pişmânlık ve hasretdir. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

● Lisânımızdan sâdır olan kelâm-ı Kur'ân [okuduğumuz, ağzımızın hareketi ile çıkan ses] kelâm-ı ilâhî değildir. İnkâr eden kâfir olmaz. 3/120.

● Leşker-i düâ [düâ ordusu], leşker-i gazâdan [gazâ ordusundan] kuvvetlidir. 3/47. **[Se'âdet-i Ebediyye: 400.]**

● Letâif-i aşere [on latîfe]. 2/21.

● Beş latîfenin aslları, âlem-i kebîrde olup, bu âlem-i kebîrin bu beş latîfesinin aslı da, Allahü teâlânın ismlerinin zılleridir. Bu zıl dâiresi, Enbiyâ ve meleklerden başka mahlûkâtın te'ayyünâtının başlangıcıdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Letâif-i aşereden [on latîfeden] herbirinin hem sûreti, hem hakîkati vardır. 2/93.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin her biri, bir emre mahsûs ve bir kemâle mensûbdur. 3/11. **[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]**

● Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin bağlantıları, sıfatın üstünde olup, zât dâiresine dâhildir. 1/196. **[Mektûbât Tercemesi: 234.]**

● Âlem-i emr latîfelerinin sonu ile imkân (mümkinât) dâiresi temâm olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Yedi latîfeden her birinin kat' edilmesinde, gerek zûlmânî, gerek nûrânî, bin perde aşılır. 1/58. **[Mektûbât Tercemesi: 93.]**

● Âlem-i emr latîfeleri, her ne kadar yukarıya ilerlerse, âlem-i halk ile o kadar alâkası kesilir. Ve o münâsebetsizlik, âlem-i halkın çok inişine sebebdir. Ve âlem-i halk ne kadar inerse, sâlike zevk, tatlılık çok olup, kendi ayb ve kusûrları-

nı idrâk etmek çok olur. Bu sebebdendir ki, ârif, frenk kâfirini kendinden iyi bilir. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● Latîfelerden, fenâ ve bekâ ile hakîkatlenen ancak nefs latîfesidir. 3/53.

● On latîfeden toprak unsuru, yükselme derecelerinde cümleden yukarı çıkıp ve iniş derecelerinde cümleden [hepsinden] dahâ aşağı iner. 2/12.

● On latîfeden, âlem-i emr latîfeleri ve nefs; fenâ ile müşerref olurlar [şereflenirler]. Dört unsurun muhâlefetleri devâm eder. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Kalb latîfesinin izâfî sıfatlara, rûh latîfesinin hakîkî sıfatlara bağlantısı vardır. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

● Ahfâ latîfesi, gerçi latîfelerin en latîfidir. Ammâ, mümkinât dâiresine dâhil ve yaratılmışlık damgası ile damgalanmış ve hastalıklıdır. Sâlik, imkân dâiresinden dışarıya ayak basınca ve vücûb mertebesinde seyr buyurup, vücûbun zıllerinden onun aslına ulaşınca, şan ve sıfat bağından kurtulunca, çâresiz mümkin onun nazarında hakîr ve i'tibârsız ve onun en güzel ve en latîfi dahî alçaklık ve cimrilikde berâber müşâhede edip [görüp] ve nefsle ahfâyı bu makâmda birbirine karışdırır. 1/212. **[Mektûbât Tercemesi: 255.]**

● La'net etmek, ibâdet değildir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● "Kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyen kadına la'net olsun." Hadîs-i şerîf. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Lokman Hakîm, oğluna, ey oğul! Tevbeyi yarına geciktirme. Zîrâ, ölüm ansızın gelir, buyurdu. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Lokmada ihtiyât lâzımdır. İslâmiyyetin halâl ve harâmına riâyet etmek lâzım. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Kadına ve zekerine dokununca, şâfi'îde abdesti yeniden almalıdır. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● “Bir kimseye deli denilmedikce, îmânı temâm olmaz.” 1/213. **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

● “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, gökleri yaratmazdım” hadîs-i kudsîsi, Hâtem-ür-Rüsül “sallallahü aleyhi ve sellem”in şânında vâki’ olmuşdur ki, hûb [sevgi] olmasaydı, yaratılış açığa çıkmaz ve âlem devâmlı yoklukda kalırdı. 3/122.

● “Allahü teâlâ ile öyle vaktlerim olur ki, o anda hiçbir melek ve hiçbir Peygamber bana yaklaşamaz [aramıza giremez]” hadîs-i şerîfindeki nâdir vakt nemâzdır. 1/293. **[Mektûbât Tercemesi: 465.]**

● “Onun gibi hiçbir şey yokdur” âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesi bîçûn ve bîçugûnedir ki [nasıl olduğu bilinemez ve nasıldır denilemez], ilm, şühûd ve ma’rifet Ona yol bulamaz demekdir. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

● Gecenin yarısı veyâ üçde birini ki, gece yarısından gecenin altıda birine kadardır. İbâdete ayıralar. 3/102.

– M –

● Mâ-türîdiyye mezhebimizde, Allahü teâlânın mevcûd ve bir olmasını, akl sâhibi olan herkesin bulması lâzımdır. Dağda, çölde yaşayan ve puta tapanlar için, nazarı [düşünmeyi] terk etdiklerinden dolayı küfr hükm edilir [Cehenneme gideceklerdir]. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Allahü teâlânın mâsivâsı ki, âlem diye ismlendirilmişdir. Gerek unsurlar [elemanlar] ve gerek gökler, akllar ve gerek nefsler ve gerek elemanların basitleri ve gerek bileşik cismlerin hepsi, Hak sübhânehunun yaratması ile var olmuşlardır. Ve yoklukdan varlığa gelmişlerdir. Allahü teâlânın kadîm olması, herşeyden önce var olması, ancak Hak teâlâ için sâbitdir. 3/57. **[Se’âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Mâsivânın mâhiyyeti hakkında meşâyıh-i kirâm üç nev’ söz söylemişlerdir. Birinci tâife; âlem, Hak sübhânehunun yaratması ile hâricde mevcûd ve onda kemâl sıfatlardan

her ne var ise, Hak sübhânehunun yaratması iledir, derler. Ve Hak sübhânehûyu âlemden ayrı olarak, tenzîh ederek, ancak mevleviyyet ve ubûdiyyet [rab olmak ve kul olmak] ve sâni'iyyet ve masnû'iyyet [yaratıcı ve yaratılan] olarak isbât ederler. Bu tâife, kendi sıfat ve olgunluklarını, ödünç alınmış elbise gibi bilirler. Bu tâife, kitâb ve sünnete muvâfık olarak, mümkinin mertebelerinin hepsini vâcibden ayrı kılıp, kendilerini yaratılmış kul bilirler. Kendilerini Hakkın zıllı bilmezler. İkinci tâife, âlemi Hak teâlânın zıllı bilirler. Ammâ, âlemin hâricde mevcûd olduğunu bilirler. Lâkin, zılliyyet yolu ile değildir. Asâlet yolu ile değildir. Bunların vücûdları, zıllin asl ile ayakda durması gibi Hak teâlânın varlığı ile varlıkdadır, derler. Bu tâife her ne kadar mümkinin derecelerini başlangıcdan ayrı görüp, yok bilirler. Ammâ, zılliyyet ve asâlet vâsıtasıyle bunların vücûdlarının artıklarından bir nesne kalmışdır. Üçüncü tâife, vahdet-i vücûda inanırlar. Ya'nî hâricde ancak bir mevcûd olup, o da Hak sübhânehudur, derler. Ve âlem için hâricde, ayrıca âlem yokdur, derler. Bu tâife de, her ne kadar, âlemi, Hak sübhânehûnun zıllıdir derlerse de, eşyânın zıllı mevcûdiyyeti, fekat his mertebesindedir. Hak sübhânehunun zâtını vücûb ve mümkin sıfatları ile vasflanmış bilirler. Ve iniş dereceleri isbât ederler. Ve herbir mertebede, hemen Allahü teâlânın zâtını, o mertebeye lâyık olan hükümlerle vasflandırırlar. Her ne kadar, bu tâife kavuşmuşlardır ve olgunlardır. Ammâ, sözleri halka ilhâd ve dalâleti gösterir [sevk eder]. Bu tâife, hârici, te'sîrlerin çeşidli olması karşısında, mecbûri olarak, eşyâ ilmen mevcûd derler. Ve görünen şeyler için, varlık ile yokluk arasında geçiddir derler. Vücûbun rengini vâcibde sâbit kılarlar [isbât ederler]. Bu üç tâifenin ilmlerinin ve ma'rifetlerinin farklı olmasına sebeb, farklı makâmların hâsıl olmasındaki farkdandır. Herbir makâmın başka ilmleri ve ma'rifetleri vardır. 1/160. **[Mektûbât Tercemesi: 195.]**

● Mâsivâya, akla gelen, vehme gelen ve görülen herşey dâhildir. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

● Mâsivâ, başdan başa noksanlık ve şerlikdir. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Mâsivâya bağlılığın en şiddetlisi, kendi nefsine bağlılıkdır ki, her hayrı kendi nefsi için işler. Eğer çocuğunu severse, kendi için sever. Aynı şekilde mal, makâm muhabbeti de böyledir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Mâsivâya bağlılık, kendi nefsine bağlılıkdır. Her belâ ki vardır, kendine bağlılığı olmakdan gelir. Kendinden kurtulunca, mâsivâ bağlılığından kurtulmuş olur. 1/154. **[Mektûbât Tercemesi: 190.]**

● Mâsivânın maksad, gâye olmaması lâzımdır. Zîrâ Hak sübhânehûnun gayrisinin maksâd olmasına izn verilirse, çok kerre, hevâ ve nefsânî istek ve arzûların yardımı ile, mahlûkun maksad olmasını Hak sübhânehûnun rızâsı üzerine tercîh edip, ebedî felâkete ulaşır. Bunun için, Allahü teâlâdan gayrısının maksûd olmasını nef' etmek, îmânın kemâli için zarûrîdir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Mâsivâya bağlılıkdan kurtulmak için, Hak sübhânehûdan gayri şeyler, gönül üzerinde hâtırlanmıya. 2/77.

● Mü'mine haksız yere [olmadığı hâlde] küfr isnâd eden kendisi kâfir olur [kendine döner]. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Mü'minlerin dünyâda elem çekmesi, âhıret ni'metlerinin kıymetini bilmek içindir. Ve büyükler için, sevgilinin istediği belâları, kıymetlidir. Ve dünyâda mü'minler mihnet çekerse, dost düşmandan mütemeyyiz [ayrılmış] olur. Ve belâlar günâhlara keffâretdir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Günâhkâr mü'min îmândan çıkmaz. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Mü'mine eziyyet vermek harâmdır. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

● Dünyâ malından zararın giderilmesine ilâc, zekâtın ondan çıkarılmasıdır [Zekât vermekdir]. 1/165. **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

● Mâlikîde abdest a'zâsını ovmak farzdır. Elbet ovmalı-

dır. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Bir şeyin hepsi ele geçmezse, hepsini terk etmemelidir. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Mâverâ-ün-nehr âlimleri, bedenin islâhı ve bâtının [kalbin, rûhun] kurtuluşuna çok hizmet etdiler. 3/99.

● Mubâhın işlenmesi, vâcib işlerin yapılmasına mâni' olursa, mubâh olmakdan çıkar. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Mubâhları zarûret mikdârı kullanmalı, o da kulluk vazîfelerini yerine getirmek için olmalıdır. 1/76. **[Mektûbât Tercemesi: 121.]**

● Mubâhların işlenmesinde geniş [müsâmahalı] davranmak, şübheli işlere götürür. Şübheli işler de harâma yakındır. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Mubâhlar dâiresi genişdir. 2/81. **[Se'âdet-i Ebediyye: 96.]**

● Mubâhları kullanmakda zarûret mikdârı ile iktifâ edilince [zarûret mikdârı azaltınca], keşf ve kerâmet dahî çok olur. 3/86. **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

● Mebde ve Me'âd risâlesinde, hakîkat-i Muhammedî makâmından yükselerek, hakîkat-i Kâ'beye ulaşıp ve onunla birleşip, hakîkat-i Ahmediyye nâmını alır, cümlesindeki hakîkat-i Kâ'beden murâd, hakîkat-i Kâ'be zıllerinden bir zıldir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Mebde-i te'ayyün. 3/114.

● Mebde-i te'ayyünler, bu dünyâdaki varlıkların hakîkatleridir. Âhıretdeki varlıkların mebde-i te'ayyünleri başka işlerdendir. 3/114.

● Her bid'at sâhibi ve sapık, kendi inandıklarının kitâba ve sünnete uygun olduğunu zan eder. Ve kendi yanlış idrâk ölçüsü ile, kitâb ve sünnetden yanlış ma'nâlar çıkarır. **"O, bir çoğunu hidâyete kavuşdurur. Bir çoğunu da dalâlete sevk eder."** Âyet-i kerîme meâli. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Mübtedînin [yolun başlangıcında olanın] almış olduğu

zikr, farzların ve sünnet-i müekkedelerin dışında yapılır. [Bunların dışında bu zikr yapılır.] 2/57.

● Mübtedî [yolun başlangıcında olan], hâlleri de yok etmelidir. 1/287.

● Mübtedî, erbâb-ı kulûbden [kalbler erbâbından] olmıyan kimsedir. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Mübtedî [başlangıcda olan] ve yolda olanlarda kendini zorlama ve çalışma vardır. Sona varan, kendini zorlamaz. Gaflet içinde iken huzûrdadır. [Beden gafletde, rûh huzûrdadır]. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Mübtedîye, simâ' ve vecd, her ne kadar şartlarına uygun olsa da zararlıdır. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Mübtedî ve müntehî [başlangıcda ve sonda olan] cezbenin dış görünüşünde aynıdır. Ve görünüşde aşk ve muhabbetde müsâvîdirler. 2/80.

● Mübtedînin [başlangıcda olanın] cezbi, kalbe çeker. Müntehînin [sona varanın] cezbi rûha çeker. Kalbin cezbinde ve teveccühünde, nefsin ve rûhun teveccühleri de vardır. Ya'nî rûhun teveccühü, kalbin teveccühünde yerleşdirilmişdir. Fekat, mübtedîye hâsıl olan bu rûhun teveccühünde, rûh yok olmamışdır. Müntehîdeki teveccüh ise, rûhun fenâsından ve Hakkın varlığı ile bekâsından sonradır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Mübtedî [başlangıcda olan] ve yolda olanların hâtıraları zararlıdır [öldürücü zehrdir]. Sona varanların latîfelerinin bedenle alâkası ne kadar çok kesilirse, beden o kadar karanlığa yaklaşıp, bedende vesveseler ve hâtıralar çok olur. Bu hâtıralar latîfelerden değildir. 1/182. **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

● Kemâle ermiş olan mübtedînin rûhuna, nihâyetden aks yolu ile bir nûr vermişlerdir. Mübtedînin zâhiri bâtınına bağlı ve zâhiri ile bâtını arasında sıkı bir bağlılık olduğu için, rûhundaki nûr, zâhirine sirâyet eder. Ve kavuşma zevki onun zâhirinde hâsıl olur [ortaya çıkar]. 2/43.

● Mübtedî önünde perdeler vardır. Müntehîde perdeler kalkmışdır. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

● Müteşâbihâtın te'vîlinin açıklanması mürselîne [kendisine kitâb gönderilen Peygamberlere] mahsûsdur. 2/54.

● Kur'ân-ı kerîmin müteşâbihâtında emniyyetli yol budur ki, ona îmân edip ve ma'nâsını Hak sübhânehûya bırakalım. Allahü teâlânın öyle sırlarıdır ki, kulları içinde, seçilmişlerin seçilmişlerine açıklamış, rumûz ve işâret ile, diğerlerinden [uygun olmıyanlardan] örtmüş [gizlemiş]dir. Her kime ki, bu mu'ammânın sırrı açıldı ise, açıklanmasına cesâret eylememişdir. 1/310. **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

● Mutasavvıf câhiller [ham sofular], sapıklar, kendilerini ahkâm-ı islâmiyyenin mükellefiyyâtından kurtulmuş sanırlar. Ahkâm-ı islâmiyye başkaları için [câhiller için]dir derler. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Mütenâfî, ya'nî zıd olan iki şeyin bir arada bulunmaması, aynı zemânda bir arada bulunamazlar demekdir. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

● Mücâhid buyurdu ki, sabâh ve akşam tevbe etmiyen kimse, zâlimlerdendir. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Müctehidi taklîd eden mukallidler, hatâsında dahî sevâba nâil olurlar. Keşf ehlinin hatâsı afv olunur ise de, bunlara uyanlar afv olunmaz. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Büyük müctehidler, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" yakın zemânda oldukları ve ilmleri ve takvâları ve vera'ları çok olduğu için, hadîs-i şerîfleri biz câhillerden [uzak düşmüşlerden] dahâ iyi bilirler, anlarlar. Ve onların sahîh oluşunu ve gayri sahîh oluşunu, nesh edilip-edilmediğini bizden dahâ iyi bilirler. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

● Müctehidin, ictihâd edilecek konularda, diğer müctehidleri ve Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ictihâd ve re'yini taklîd etmesi yasakdır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Müctehidlerin hatâsına dahî sevâb vardır. Onların ha-

tâsını taklîd dahî kurtuluş vesîlesidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Müceddid-i elf-i sânî bu ümmetin sonuna mensûbdur. (Bu ümmetin en iyileri öncekileri ve sonrakileridir, hadîsdir). Ve örtülü kalmış bulunan, nübüvvet kemâlâtına kavuşmuşlardır. 2/3.

● Müceddid-i elf-i sânî, Abdülkâdir-i Geylânînin vekîlidir. 3/124.

● Müceddid odur ki, zemânında aktâb ve evtâd ve bütün ümmete feyzler, onun vâsıtası ile vâsıl olur. 2/4.

● Meczûb. 3/100.

● "Mecmû'a-i Hânî", tavsiyeye şâyan fârisî bir fıkh kitâbıdır. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Muhabbet, sevgiliye itâ'at etmeği îcâb eder. Muhabbet en yüksek seviyeye çıkınca, itâ'at da tâm hâsıl olur. 2/78.

● Muhabbet, hüzn ve derdin menşe'idir. Muhabbet bağı ortaya çıkınca, sevgili de seven gibi çâresiz bağlanır. 3/88.

● Muhabbet dostluğun üstündedir. 3/94.

● Muhabbet-i zâtiyyeye alâmet, sevgilinin ni'met ve dert ve belâlarının müsâvî olmasıdır. 2/75. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Muhabbetin kemâli, ikiliğin kalkmasıdır. Ve seven ile sevilenin ittihâdıdır. [Muhib, ma'şûka kavuşur]. 3/88.

● Muhabbete müdâhene [ikiyüzlülük] sığmaz. 1/165. **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

● Sevgiliden gelen elemler de sevgilidir. 3/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

● Sevgilinin elemleri, imâm-ı Rabbânî indinde, ni'metlerden dahâ çok lezzet verir. Zîrâ, dert ve elemlerden lezzet, kendi nefsinin ve murâdının isteğinden uzakdır. 2/33. **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

● Mahbûbları [sevgilileri] bir mahalle kavuşdururlar ki,

dostlar o makâmdan geri kalmışlardır. Meğer ki, sevgililere tâbi' olurlarsa, onlar da o makâmlara kavuşurlar. 3/88.

● Mahbûbiyyet yolunda, cezbe sülûkden önce olur. 1/9.

● Muhık ile mübtılin [hak yolda olan ile bâtıl yolda olanın] arasındaki fark, Peygambere tâbi' olmakdır. 2/95.

● Muhkemât [Açık bildirilmiş olan ahkâm] Kitâbullahın anası ise de, netîcesi müteşâbihâtdır ki, o da maksadlardır. 2/18.

● Muhammed Bâkîbillâhın mezârı Delhîdedir. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

● Muhammed Pârisâ, "Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanınız," ma'nâsını açıklarken buyurdu ki, sâlik nefsine hâkim olur [kontrolüne alır]. Hak sözü kabûl edip, kendi ayblarını görüp, başkalarının kemâl hâlini görür ve terk edilmiş sünnetlerin ihyâsına çalışmak ile bid'atleri men' ederse, Hak teâlânın Melik [her şeye hâkim], semi' [işitmek], basîr [görmek], muhyî [diriltmek], mümit [öldürmek] sıfatları ile sıfatlanmış olur. Câhiller hayâl ederler ki, Velî, ölmüş cesedi canlandırır ve gayb olmuş eşyânın keşfi ve bunların emsâli şeyleri bilirler. Bunlar bozuk düşüncelerdir. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Muhammed Pârisâ "Füsûl-i sitte" de buyurdular ki, Îsâ aleyhisselâm semâdan inince, Hanefî mezhebi üzere amel edecekdir. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Muhammed Pârisâ buyurdu ki, çok kimse, ölmüş cesedin canlandırılmasına i'tibâr eder. Ehlullah [Allah adamları], ölü kalbleri diriltir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Muhammed Sâdık. 1/260, 1/306, 2/22.

● Muhammed Sa'îdin menkıbe ve fazîletleri beyânındadır. 1/235. **[Mektûbât Tercemesi: 294.]**

● Muhammed Ma'sûm, yirmibeş yaşında kayyûmiyyet ile rütbelendirilmişdir. [Kayyûmiyyet makâmına getirilmişdir]. 3/104.

● Şeyh Muhammed Sâdık, imâm-ı Rabbânînin mahdûmlarıdır. 1/306. **[Mektûbât Tercemesi: 490.]**

● Şeyh Muhammed Sâdıkın fazîleti. 1/290, 2/22.

● Muhammed Abdüllah, imâm-ı Rabbânînin oğludur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● Muhammed Zâhid, Mevlânâ Derviş Muhammedin pîri ve annesinin kardeşidir [dayısıdır]. 1/180. **[Mektûbât Tercemesi: 219.]**

● Mihnet ve sıkıntıya katlanmak, muhabbetin îcâblarındandır. [Muhabbet sâhiblerine lâzımdır]. 1/140. **[Mektûbât Tercemesi: 181.]**

● Muhyiddîn-i Arabî, son gelen ehl-i tesavvufun uydukları imâmdır. 3/89.

● Muhyiddîn-i Arabî, her gece, işlerini ve hâtırına gelen niyyetlerini hesâb ederek, sevâblarına şükr, günâhlarına tevbe ederdi. 1/309. **[Mektûbât Tercemesi: 494.]**

● Muhyiddîn-i Arabîyi red edenler, tehlükededir. Onu hatâları ile kabûl edenler dahî tehlükededir. Şeyhi kabûl edeler ve hatâlarını [yanlış sözlerini] kabûl etmiyeler. 3/79.

● Muhyiddîn-i Arabî buyuruyor ki, kerâmeti çok olanlar, son nefeslerinde, bu kerâmetlerin açığa çıkmasından pişmân olurlar. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Muhyiddîn-i Arabî indinde varlıkların mâhiyyeti, Hak teâlânın ilmindeki, ayrı-ayrı tafsîlâtlı kemâlâtdır [olgunluklardır]. 3/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

● Muhyiddîn-i Arabînin, büyük dedeleri ki, ölümünden kırkbin seneden çok geçmişdir. Dedelerinin latîfelerinden görülen, âlem-i misâlde bir latîfe idi ki, Şeyh zemânında âlem-i şehâdetde mevcûd olmuşdu. Ve beytullahı [Kâ'beyi] evvelce âlem-i misâlde ziyâret etmişdi. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Muhyiddîn-i Arabîye göre şeytân, Medîne-i münevve-

rede medfûn olan o Server-i âlemin “sallallahü aleyhi ve sellem” kendi, hakîkî şekline giremez. Başka sûretlerde de Resûlullah olarak görünemez diyenleri kabûl etmiyor. [Hakîkî sûretini uykuda teşhis zordur]. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Muhyiddîn-i Arabîye göre, dört halîfenin hilâfetleri sırası, ömrleri müddetine göredir. Bu kelâm hilâfetlerinde eşid olmalarına delâlet eylemez. Emr-i hilâfet başka, efdal olmak bahsi başkadır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Muhyiddîn-i Arabî indinde küfr ve günâhları, Allahü teâlânın “Mudıl” ismi beğenmekdedir. Bu söz hak ehline muhâlifdir [ya’nî yanlışdır]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Muhyiddîn-i Arabîye göre, islâm ve küfr [kâfir] cümlenin meâli rahmetdir [gideceği yer rahmetdir] deyip ve Hakkın va’dinin hilâfi câizdir, der. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Muhyiddîn-i Arabî hiçbir şey’i aslında kötü ve çirkin bilmez. Hattâ küfr ve dalâlet, îmâna göre kötü sayılır, der. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Muhyiddîn-i Arabî, Hak sübhânehûyu mecbûr zân ediyor. [Sözlerinden öyle anlaşılıyor]. Çok âlimlere muhâlifdir. Fekat, hatâları; keşfî ve ictihâdî olduğundan ma’zûrdur. Ba’zı tâife, şeyhi kötüleyip, dil uzatır. İlmlerini hatâlı görür. Ba’zı tâife de onun bütün ilmlerini doğru bilirler. Bunlar ifrât ve tefrîtdir [fazla ve azdır]. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Muhyiddîn-i Arabî indinde, Nebînin vilâyeti, kendi nübüvvetinden efdaldir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● Muhyiddîn-i Arabî indinde, âhıretdeki rü’yet, tecellî-i sûrîden ibâretdir. Bu telakkî [görüş] rü’yeti inkârdır. 3/90. **[Se’âdet-i Ebediyye: 927.]**

● Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâbi’ olanlar, Hak teâlâya zâtî ihâta ve yakınlık ve zâtî berâberlik isbât ediyorlar. 3/80.

● Muhyiddîn-i Arabî, vahdet-i vücûda inanıp, mümkinin varlığı, aynı Allahü teâlânın varlığıdır, demişdir. 3/74.

● Muhyiddîn-i Arabî ve tâbi’leri, sıfata ayn-i zatdır, dedi-

ler. 1/310. **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

● Muhyiddîn-i Arabî, Fütûhât-i Mekkiyye'sinde, "Cem'i Muhammedî [Muhammed aleyhisselâmın kemâlâtı], Cem'i ilâhîden genişdir. Zîrâ, ilâhî hakîkatlar ve mahlûkların hakîkatları bir aradadır, diyor. Bilmez ki, orada ancak, ülûhiyyet mertebesinin zıllerinden, görüntülerinden bir zıl vardır. O mukaddes mertebeye göre, Cem'i Muhammedînin hiç mikdârı yokdur. [Onun yanında hiç kalır.] 2/71.

● Muhyiddîn-i Arabî, hâtemünnübüvve [son Peygamber], ba'zı ilm ve ma'rifetleri, Evliyânın sonuncusundan alır, demişdir. Ve kendini vilâyet-i Muhammedînin sonu bilir. Bu sözün te'vîli, Pâdişâhın hazînedârlarından birşey alması gibidir. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● Muhlislerin kusûrları afv olunur. 1/239. **[Mektûbât Tercemesi: 290.]**

● Mezheb taklîdi lâzımdır. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Mir'ât-i kâinâtda [kâinât aynasında], görülen cemâl değil, cemâlin zılleridir. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Murâdiyyet [istenilmiş olmak] cezbenin önce olmasıdır. 3/118.

● Murâdiyyet eshâbını [Murâdlar yolunun yolcularını], şeyhin aracılığı olmadan cezb edip, işini bitirirler. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Murâdlar yoluna, ictibâ yolu derler. 3/118.

● Murâkabe-i zât, Nakşibendiyye yolunda kıymeti yokdur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

● "El-mer'ü me'a men ehabbe" [Kişi sevdiği ile berâber olur] hadîs-i şerîfi, hicrân ateşi ile yananlara tesellî vermekdedir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Maraz-ı zâhirî [bedenî hastalık], iş görmeği gücleşdirdiği gibi, kalb hastalığı da, ibâdet yapmağı gücleşdirir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● Maraz-ı kalbîye [kalb hastalığına] tutulmuş olanın hiçbir ibâdet ve tâ'atı makbûl değildir. Belki zararlıdır. 1/105. **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

● Maraz-ı kalbî [kalb hastalığı], Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına, kalbin tâm inanmamasından ibâretdir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Müstehab, Hak teâlâyı dost eder ve rızâ-yı ilâhîye vesîledir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Mesh-i serde [başın mesh edilmesinde], kulak ve ensenin mesh edilmesinde ihtiyâtlı hareket etmek lâzımdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Müskirâtdan [ve uyuşturucudan] kaçınmak lâzımdır. Ve hepsini dahî hamr [şerâb] gibi harâm ve müstenker kabûl ve i'tikâd edeler. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Meşâyıhin rûhlarından istifâde etmeğe ve onların yardımına mağrur olmıyalar [aldanmıyalar] ki, o görünenler, kendi şeyhinin latîfeleridir ki, o sûretlerde görünmüşdür. Değişik şeylere bağlanmak, hüsrâna mûcibdir. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Meşâyıhin ekserîsi rûh ve sırdan haber verdi. Az kimse, hafîden haber vermişdir. 1/294. **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

● Müşrik o kimsedir ki, Hak teâlânın gayrinin ibâdetine tutulmuşdur. [Mahlûkâta ibâdet eden müşrikdir]. Eğerçi vücûb-i vücûdda ortağı yok, derse de. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Müşrikler necs-i ayn değildir. [Müşriklerin bedenleri necs değildir]. Onların necâsetleri, i'tikâdlarının pisliğidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Mudga (yürek). 3/65.

● Mudga sol cânibde [sol tarafda] bulunmakdadır ki, âlem-i halkdandır. 2/21.

● Mat'ûmât-i lezîze [lezîz yiyecekler] ve melbûsât-ı nefî-

se [nefîs giyecekler] kullanırken, nefsin arzûlarını düşünmemek gerekir. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● Matlûb tarafından bildirilmeden, her ne ki kendi tarafından söylerse, kendinden söylemiş olur. Bu sûretle her ne ki matlûbu medh etse, kendini medh etmiş olur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Mezâhir-i cemîleye [güzel görünenlere] istiyerek ve tekrâr bakmak câiz değildir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Mezâhîr-i cemîleden [güzel görünenlerden] olan haz ve lezzet ve babanın oğlu ile ve kardeşin kardeş ile ülfeti hılletdendir [dostlukdandır]. Muhabbet başkadır. 3/88.

● Me'âsînin [günâhların] ve ahkâm-ı ilâhiyyeye bağlanmamanın [günâhların] zulmeti, insanın îmân nûrunu selâmete erdirmez [îmân nûrunu söndürür]. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

● "El-mualecetü bil iddâd." "Ya'nî zıddı ile ilâc eylemek lâzımdır." 2/53. **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh"ın vâlidesi Hind "radıyallahü anhâ"nın fazîleti. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh" ve onun ile berâber olan Eshâb-ı kirâm hatâda idiler. Fekat, hatâ ictihâdî idi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh"ın atının burnuna giren toz, Ömer ibni Abdül'azîzden efdaldir. 1/66. **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh" hakkında Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hayrlı düâ etmişdir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh"ın hatâsı, Veysel Karnî ve Ömer Mervânînin sevâbından hayrlıdır. 1/120. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

● Mu'âviye "radıyallahü anh"ın hilâfeti, Alî "radıyallahü anh" zemânında hakîkî değil idi. Ondan sonra, âdil imâm

oldu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ma'bûd, maksûd [gâye, kavuşulmak istenen] ma'nâsınadır ki, ona kavuşmak için her dürlü zillet ve aşağılanmak îcâb etdirir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Mu'cize-i Kur'âniyye [Kur'ân-ı kerîmin mu'cizesi], diğer mu'cizelerden kuvvetli ve devâmlıdır. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Mu'cizeye tâlib olan, kâfirler ve inkâr ehlidir. Hiçbir mü'min mu'cize taleb etmemişdir. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Mi'râcda, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" imkân dâiresinden çıkarak, ezelî ve ebedî bir ânda gördü. 1/283. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

● Ma'rifetin ma'nâsı. 3/91.

● Ma'rifet, ilmin ötesi olup, buna, (idrâk-i basît) de derler. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

● Ma'rifet-i eşyâ [eşyâyı bilmek] yalnız kalbe has değildir. Kalb fânî olunca, zâhir yine bilmekdedir (âlimdir) 3/94.

● Ma'rifetin sûreti ve bunun îmânda mu'teber olduğu. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak] şu kimseye harâm olsun ki, kendini frenk kâfirinden üstün bile. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı bilmek] celle sultânühu, şu kimseye harâmdır ki, onun bâtınında [kalbinde, rûhunda], bir zerre dünyâ muhabbeti ola. 2/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 745.]**

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak]dan âciz olduğunu idrâk etmek, yükselme mertebelerinin sonudur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Ma'rifet-i Hüdânın [Allahü teâlâyı tanımanın] vâcib olması, zât ve sıfatı tanıma konusunda islâmiyyetde bildiri-

lenlere âiddir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Ma'rifet-i sôfiyye [sôfiyyenin tanıması] mu'teber ve hakîkî îmâna kavuşmağa sebebdir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Mu'avvizeteyn tekrârı, elemin def'i için ganîmetdir. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Ma'kûlâtda [akla dâir şeylerde, düşüncelerde], vehmden gelecek ihtilâfdan emîn olunmaz. Rü'yetde [görmekde] ise, kalbin itmînânı mevcûddur. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● Mukarrebler, Allahü teâlâdan gayri bir şey istemezler. Cenneti, Onun râzı olduğu yer olduğu için isterler. 1/35. **[Mektûbât Tercemesi: 62.]**

● Mukallidler, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfden kendi anladıklarına uymayıp, müctehidlerin anladıklarına uyalar. [Bunun için, tefsîr kitâblarını okumamalı, dört mezhebden birine uymalıdır. Müctehidlere uymak lâzımdır.] 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

● Mükâşefe [keşf etmek], sıfat mertebesinde hâsıl olan hâle derler. 3/120.

● Mektûbâtın mütâle'asını lâzım bileler ki, fâidelidir. 1/237. **[Mektûbât Tercemesi: 296.]**

● Bir mekrûh ki, mubâh mukâbili ola, tahrîmî mekrûhdur. Yatsıyı gece yarısına te'hir etmek gibi. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Mekrûhdan kaçınmak ve bir edebe riâyet; zikr, fikr ve murâkabeden efdaldir; dahâ fâidelidir. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Melekler, aslı görenler, asla teveccüh etmiş olanlar [asla bağlanmış olanlar]dır. Onlar hakkında zıllıyyet şübhesi yokdur. 2/12.

● Melekler, Hak teâlânın kullarıdır. Hatâ ve yanılmakdan korunmuşlardır. Yemek ve içmekden uzak, kadın ve koca [erkek-dişi] olmakdan uzakdırlar. Ba'zıları risâlet ile

seçilmişlerdir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Melekler, imkân dâiresindedirler. Mahlûkdurlar. [Nasıl oldukları bilinirler.] 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Meleklerin ba'zısı, ateş ile kardan yaratılmışlardır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Meleklerin hakîkatleri, İsrâfil aleyhisselâmın hakîkatından meydâna gelmişdir. 3/122.

● Melâike-i illiyyîn ki [yüksek melekler ki], Allahü teâlâya yakın olanlardır. Onların dahî te'ayyünâtının başlangıcı, te'ayyün-i vücûdîdir. 3/114.

● Melâhat, güzellik için güyâ bir merkezdir. Sabâhat, o merkezin dâiresidir. 3/94.

● Melâhat, sabâhatın üstüdür. Melâhate kavuşmak, sabâhat derecelerini kat etdikden sonra ortaya çıkar. 3/94.

● Memlehaya [tuz içine] düşen insan, tuz olup, alış-verişi câiz olur. 3/53.

● Mümkinin [yaratılanın] vâcib-i teâlâdan nasîbi, ayrılıkdan harâb ve bîtab düşmek, anlıyamamak ve hayretdir. 3/80.

● Mümkinâtın yaratılmasına sebeb, sevgidir. 3/88.

● Mümkinât [yaratılanlar] her şer ve fesâdın kaynağıdır. 2/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Mümkinâtı üç kısma taksîm eylemişlerdir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâl, âlem-i ecsâd [madde âlemi]dır. Âlem-i misâle berzah [geçid] derler ki, âlem-i ervâhla, âlem-i ecsâd arasındadır. Âlem-i ervâh ve ecsâdın ma'nâları ve hakîkatları, âlem-i misâlde, latîfelerin sûretleri ile ortaya çıkar. Âlem-i misâl, hadd-i zâtında sûretleri ve şeklleri ihtivâ etmez. Sûret ve şekl ona, diğer âlemden aks etmişdir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâlin üstüdür. Rûh, âlem-i misâle gitmez. Âlem-i misâl, görmek içindir. Olmak için değildir. Var olma yeri âlem-i ervâh ve ecsâddır. [Rûh âlemi ve madde âlemidir]. 3/31 **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

● Mümkinin yaratılmış olmasının alâmeti, ihtiyâc sâhibi olmasıdır. 3/64.

● Mümkin, kendi parçaları ile mümkindir. Ve kendi sûreti ve hakîkati ile mümkindir. Te'ayyün-i vücûbî mümkinde niçin olur. Mümkinin hakîkati gerekdir ki, mümkin ola. Mümkin, Vâcib teâlânın mahlûkudur. Ve ol dahî mümkinin Hâlıkıdır. 3/122.

● Mümkin, kendine yönelmiş ve Allahü teâlâdan yüz çevirmiş iken, yine kendi aslına muhabbeti ve meyl-i tabî'îsi vardır. Kendini bilsin ve gerek bilmesin. Belki kendine olan muhabbeti, hemen fil-hakîka kendi aslı ile alâkalıdır. Çünki, muhabbete teâlluk eden güzellik ve kemâl, asldan gelmekdedir. Kendinde adem (yokluk) ve çirkinlikden gayri yokdur ki, muhabbet olsun. [Ya'nî muhabbet yokdur.] 3/80.

● Mümkinin güzellik ve iyiliği, Allahü teâlânın yüksek mertebesinden zıl yolu ile gelmişdir. Mümkinin zâtı [kendisi], onun sâdece şer olan adem-i zâtîsi [yokluğu] vâsıtası ile çirkinlik ve noksanlıkdır. Mümkinin güzellik ve iyiliği her ne kadar vücûddan gelmişdir. Ammâ, yokluk aynasında görülmekle, ayna hükmünü almış ve kötülükden hisse almışdır. Ve noksanlık kazanmışdır. Mümkin, aslı [zâtı] çirkin olduğu için, bu güzellikden aldığı lezzet kadar, hâlis güzellikden lezzet alamaz. Çöpçüye kötü kokudan hâsıl olan lezzet, iyi kokudan hâsıl olmaz. 3/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

● Mümkin-i fakîr [muhtâç olan mümkin], Vâcib-i teâlâya ayna olması mümkin değildir. Belki Vâcib-i teâlâ, mümkine aynadır. 3/122.

● Mümkinâtın hepsi, gerek asl ve değişen sıfatlar olsun ve gerekse âlemler ve akllar, var olmakda ve varlıkda kalmakda Hak sübhânehuya muhtâcdır. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Mümkinler [yaratılanlar] zât sâhibi değildir ki, sıfat o zât ile varlıkda ola. Bütün varlıkları [yaratılanları] varlıkda durduran Allahü teâlânın zâtıdır. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

● Mümkinâtın [yaratılmışların] yaratılmasından maksad, onlara, ni'met vermek ve ihsânda bulunmakdır. Yoksa, onların vâsıtası ile, ismlerin ve sıfatların kemâlâtı hâsıl olmaz. İsmler ve sıfatlar kendi kendine kâmildir. Hiçbir zuhûr ve mazhara [görüntüye ve birşeyde bunları göstermeğe] ihtiyâcları yokdur. Bütün kemâlât Hak teâlâda vardır. Kuvveden fi'le çıkacak değildir ki, onun meydâna gelmesi bir emre bağlı ola. Görmek ve görünmek kendinden kendine olur. Bilen ve bilinen ve söyliyen ve işiten kendidir. Bütün kemâlât, o makâmda nasıldır denilemez, anlaşılamaz. Ünvânı ile ayırd olunurlar. O makâmda, hem icmâl, hem tafsîl vardır. 3/114.

● Mümkinlerin hakîkatleri İmâm-ı Rabbânî indinde, Allahü teâlânın "celle sültânüha" ilminde mufassalan [teferruatlı ve geniş olarak] bilinen yokluklar olup, ilm hânesinde açıklanan, Allahü teâlânın ism ve sıfatları bu yoklukların ba'zısında yansımışdır. 3/50.

● Mümkinât [yaratılanlar], ismlerin ve sıfatların zıllerinin görünüşleridir [aynasıdır]. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Mümkinlerin zıller olması, yolculuk esnâsındaki sâlikler içindir. Kavuşanlar için, zılli ilâhî yokdur. 3/122.

● Mümkinler, Allahü teâlânın ism ve sıfatlarının aynasıdır [yansıtmakdadır]. Allahü teâlânın zâtını göstermezler. 3/89.

● Mümkinler, sıfatın zıllıdir. Şu'ûnların zıllı değildir. 3/26.

● Mümkinler, ismlerin ve sıfatların kemâlâtının, vehm ve his mertebesinde görünmesidir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Mümkinler, Allahü teâlânın ilmindeki hakîkatlerine uygun olarak, dışarıda görülmekdedirler. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Mümkinler, ya'nî mahlûklar, beş latîfenin âlem-i emrdeki asllarının sonuna kadardır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Bir kimse bir günâh işler, sonra pişmân olursa, bu pişmânlığı, günâhına keffâret olur. Ya'nî afvına sebeb olur. Hadîs-i şerîf. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Men arefe nefsehu, fekad arefe rabbehû hadîs-i şerîfinin ma'nâsı [Kendini tanıyan, Rabbini tanır]. Bir kimse kendi hakîkatini, şerirlik [kötülük]ler ve zıdlık ile berâber bilip, her hayr ve kemâli, Allahü teâlâdan gelmiş [Ona âid] bilince, çâresiz, Allahü teâlâyı hayr ve kemâli ile bilmiş olur. 3/66.

● Men dakka bâbel kerîmi infeteha [Kerîmlerin kapısı çalınınca açılır]. 1/232. **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

● Men yüti'irrasûle fekad etâ'allahe. [Kim Resûline itâ'at ederse, Allahü teâlâya itâ'at eder.] Nisâ Sûresi 80. âyet-i kerîmesinin îzâhı 1/152. **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

● Men arafellahe kelle lisânühü. [Allahü teâlâyı tanıyanın dili söylemez olur.] 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Kur'ân-ı kerîmi kendi görüşüne göre tefsîr eden kâfir olur. [Tefsîr ilminden haberi olmıyanlar ve islâm düşmanları, tefsîr kitâbları yazıp, yaldızlı cildlerle satıyorlar. Bunlara aldanmamalı, dört mezhebden birinin ilmi-hâl kitâblarını okumalıdır.] 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Saçını, sakalını müslimân olarak ağartan afv olunur. "Hadîs-i şerîf." 1/88. **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

● Men senne sünneten haseneten felehu ecrühâ ve ecrü men amilebihâ. [Bir kimse, islâmda sünnet-i hasene meydâna çıkarırsa, bunun sevâbına ve bunu yapanların sevâbına kavuşur.] "Hadîs-i şerîf" 2/57.

● Zengine zenginliği için alçaklık gösterenin dîninin üçde ikisi gider. "Hadîs-i şerîf." 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

● Eshâb-ı kirâma dil uzatanlara, onları söğenlere Allahın, meleklerin ve insanların la'neti olsun. "Hadîs-i şerîf" 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● (Ve minennâsi men-yeşterî lehvel hadîsi) âyet-i kerîmesi, tegannînin yasaklığı hakkında nâzil olmuşdur. 1/266.

[Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Münâfık günâhına kanâ'at edendir. Îmânın sûreti onu azâbdan kurtarmaz. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Münâfık, inkârını kalbi ile yaparak, nemâzın sûretini yerine getirir. 2/54.

● Müntehînin mahlûkların sonuna kadar urûcu [yükselmesi], ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine yapışmak ile olur. Ondan sonra vücûb mertebelerinde seyr [ilerleme] ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine ve hakîkatine birlikde uymakla olup, bu iş [mu'âmele] ilm şânına kadar varır ki [yükselir ki], burası, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebde'i te'ayyünüdür. Bundan sonra ilerlenirse, ahkâm-ı islâmiyyenin içi de dışı da yolda kalır. Ârif, şân-ı hayâtda yükselir. Bu şân matlûbun mukaddemesidir. [İstenilenin başlangıcıdır]. [Maksadın kapısı gibidir.] Bu mertebede ârif, kendini ahkâm-ı islâmiyyeden dışarıda bulur. Allahü teâlâ koruduğu için, ahkâm-ı islâmiyyenin inceliklerinden bir inceliği kaçırmaz. Bu büyük ni'mete kavuşmakla şereflenenler, çok az, hem de pek çok azdır. 1/172. **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

● Müntehînin rücû'da [geri inişde] zâhiri ve bâtını mahlûklara döner. Fekat mahlûklara bağlanmaz. Halka dönmekle, kalkmış olan perdeler geri gelmez. Yükselirken zâhiri halkla, bâtını hak iledir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● Müntehînin bâtınında [kalbinde, rûhunda], hem vüsûl, hem de zevk-i vüsûl vardır. 2/43.

● Ni'met verene şükr, ni'mete kavuşan üzerine aklen ve dînen vâcibdir. Şükrün derecesi gelen ni'mete göre olur. Allahü teâlânın ni'metlerine şükr, evvelâ: Ehl-i sünnet i'tikâdına göre i'tikâdı düzeltmek, ikinci olarak: Ahkâm-ı islâmiyyeyi ehl-i sünnet âlimlerinin ilmihâl kitâblarından öğrenip, bunlara uymak, üçüncü olarak: Ehl-i sünnet olan sofiyyenin yolunda kalbi ve nefsi temizlemekdir. Bu son kısım şart değildir, fâidesi büyükdür. İslâmın aslı, ilk iki şarta bağlı ve islâmın kemâli üçüncü şarta bağlıdır. 1/71. **[Mektûbât Tercemesi: 109.]**

● Münker ve Nekîrin kabrde mü'minlere ve kâfirlere süâli hakdır. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Nübüvveti inkâr edenler, îmân ile şereflenememişlerdir. Ve Enbiyâdan başka bir kimse, bu kelimeyi [tevhîdi] söylememişdir. Nübüvveti inkâr edenler, eğer, Allahü teâlâ vardır, derler ammâ, yâ islâmı taklîd ederler veyâ vücûb-ı vücûdda vâhid bilirler. [Var olan vâcibi bir bilirler.] İbâdete hakkı olmakda vahdâniyyeti inkâr ederler. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Nikâhlı kadından dört adedi ve câriyeden her ne kadar taleb ederse, mubâh kılınmışdır. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Ölüm mü'mini sevgiliye kavuşduran bir köprüdür. 2/12.

● Mûsâ aleyhisselâm, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında olsaydı, Ona uymakdan gayri başka şey yapmazdı. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

● Mûsâ bin İmrân, yâ Rabbî, ziyâde azîz kimdir, dedikde, gücü yeter iken, düşmanını afv edendir, buyuruldu. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

● Mûsâ aleyhisselâm, Îsâ aleyhisselâmdan dahâ şanlıdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Mûsâ aleyhisselâm, Allahü teâlâyı görmek istedikde, (Sen beni göremezsin) cevâbını alınca, bu isteğinden vazgeçdi. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Şarkı söylemek, ilâhî, kasîde ve tegannî ile mevlid ve Kur'ân-ı kerîm okumak ve dinlemek, bizim tarîkatımızda yasakdır. 1/266 sonunda, 3/73. [Kur'ân-ı kerîmi ve mevlidi tegannî etmeden okumak lâzımdır. Çok sevâb olur.]

● Mehdî hakkında, şeyh ibni Hacer bir risâle yazmışdır. Alâmeti ikiyüze bâlig olur [ulaşır]. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Mehdî aleyhirrahme nübüvvet yolu ile vâsıl olmuş, kavuşmuşdur. 3/124.

● Mehdînin “aleyhirrahme” hakîkati, sıfat-ül-ilmdir [ilm sıfatıdır]. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Mehdî aleyhirrahme gelecek. Ve başı üzerinde bir bulut bulunacakdır. 2/67 **[Se’âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Mehdînin babasının ismi Abdüllahdır ve Eshâb-ı Kehf arkadaşı olacakdır. “Hadîs-i şerîf.” 2/68. **[Se’âdet-i Ebediyye: 398.]**

● Mehdînin gelişi, yüzyıl başında olacakdır. Dahâ evvel doğuda, kuyruklu yıldız görülecekdir. 2/68, 1/209. **[Se’âdet-i Ebediyye: 398, Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Meyyit boğulmak üzere olan kimse gibidir. Babasından, anasından ve kardeşinden ve arkadaşından, kendisine gelecek olan bir düâya muhtâcdır, beklemekdedir. 1/278. **[Mektûbât Tercemesi: 409.]**

● Mîzân Hakdır. Ve bu mîzân dünyâ mîzânına muhâlif olup, kefesi yükselir ise ağırdır. 3/17 **[Se’âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Meyl-i tabî’î [içgüdü] ve taleb [istek] farklıdır. 3/3. **[Se’âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Ma’rifetullahın meydâna gelmesi [hâsıl olması], mâsivânın temâmına muhabbetden kalbin kesilmesine, âzâd olmasına [kurtulmasına] bağlıdır. Bir kalbde, iki zıd şeyin sevgisi bir arada olmaz. 3/37.

● Bir farzın terkine veyâ bir harâm ve yasağın yapılmasına sebeb olan nâfile ibâdet, mâlâya’nîye dâhildir. 1/123

– N –

● Nâfile nemâz, Kur’ân-ı kerîmi hatm, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını ölmüşlere hediyye etmek, etmemekden iyidir. 2/77.

● Nâkıs ile kâmilden [kusûrlu ile mükemmelden] mürekkeb olan şey kusûrludur. 3/74.

● Nâmûs ve âr, örf ve âdet, nefs-i emmâre hevâsından dolayıdır. [Nefs-i emmârenin isteklerinden dolayıdır.] 3/17.

[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Nübüvvet vilâyetden efdaldir. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● Nebînin nübüvveti, kendi vilâyetinden üstündür. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Nübüvvet, aklın erdiği makâmların ötesidir. 3/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

● Nübüvvetde teveccüh halkadır. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Nebî [Peygamber], kendinden önceki bir Resûlün, Nas ile vâkı, hâsıl olan ahkâmına tâbi'dir. İctihâd ve sünnetine tâbi' değildir. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Her Nebînin ayağı altında, bir vilâyet-i hâssa mevcûddur. 1/294. **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

● Necâset, her zemân necâsetdir. Bir vakt pis olması, başka vakt temiz olması düşünülemez. [Aynı, kendisi necs her zemân necsdir. Önce ve sonra mubâh olamaz.]. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Günlerin uğursuzluğu, Âlemlere rahmet olanın gelmesi ile bitmişdir. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Nisânın [kadınların] intisâbı [bağlanması] câizdir. Mahremleri değil ise, perde arkasında oturup, tarîkati ahz ederler [alırlar]. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

● Nesh-i şerî'at. 3/21.

● Nisvânda [kadınlarda] şirkin gizlisinden kurtulan ve kâfirlik alâmetlerinden birini yapmıyan çok azdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Nasîhatlerin îcâbı ile amel etmek hâsıl olmaz ise de, kusûr ve noksanını i'tirâf dahî hâsıl olur, o da bir devletdir. 3/17. **(Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Nazar ber kadem [Bu yolda ayaklarına bakmak.] 1/295. **[Mektûbât Tercemesi: 473.]**

● Nüzûl [iniş], uruc [yükseliş] mikdârı olur. 1/234.

● Ni'metleri başkalarına göstermek, hamd etmek olur. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Nefs-ül-emr mertebesi [kendisini görmek], vehm mertebesinden [hayâlini görmekden] ekvâ ve esbetdir. 3/100.

● Nefs-ül-emr mertebesi vehmlerin zevâliyle [yok olması ile] zâil olmıyan [yok olmıyan] vücûd demekdir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Nefs-ül-emrde aynadaki sûret mevcûd değildir. Fekat, tevehhüm ve tehayyül [kuruntuya düşme, hayâle getirme] i'tibâriyle, sûretin husûli nefs-ül-emrî olur. Birincisi, mutlaka nefs-ül-emrîdir. İkincisi tevehhüm ve tehayyülün tavassutuyla nefs-ül-emri olur. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Nefs-i emmâre. 2/50. **(Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Nefs-i emmâre eşyânın en câhilidir. Himmeti [gayreti] kendini mahv etmeğedir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Nefs-i emmârenin gâyesi, kendisi gibi bir kimseye bağlı olmayıp, herkes ona bağlı ola. [Ondan emr ala, ona uya.] 3/60.

● Nefs, bizzât, ahkâm-ı semâviyyeyi inkâr eder. 3/60.

● İnsanın nefsi, Allahü teâlâya isyân, can düşmanı olan şeytâna itâ'at dilemekdedir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Herkesin ene [ben] diye hitâbından [söylemesinden] kasdedilen kişi kendi nefsidir. 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

● Nefs-i emmâre hayvanlarda yokdur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Nefs-i nâtıka, nefs-i emmâre demekdir. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

● Nefs-i nâtıkanın hakîkati adem [yokluk]dur ki, vücûdün aks etmesi [yansıması in'ikâsı] vâsıtası ile, kendini mevcûd tasavvur etmişdir. [Kendini, vücûd vâsıtası ile mevcûd zan etmişlerdir.] 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

● Nefs, bir merkez, santraldır. Duygular, organlar onun

tafsîlatıdır [âletleridir]. 1/22. **[Mektûbât Tercemesi: 38.]**

● Nefsin kalb ile bağlılığı vardır. Gönül vâsıtası ile rûha bağlanır. Rûhdan gelen feyzler, tafsîlatlı olarak kalbe ve nefse ve nefsden his organlarına yayılır. 1/22. **[Mektûbât Tercemesi: 38.]**

● Nefs-i emmârenin inkârı mevcûd iken, ahkâm-ı islâmiyyeyi delîl ile [akl ve fen ile] anlamak güçdür. Önce nefsi temizlemek zarûrî olup, bundan sonra, îmân-ı hakîkî müyesser olur. 1/46. **[Mektûbât Tercemesi: 79.]**

● Nefs-i emmârenin azgınlık zemânı olan gençlik zemânında, insan, şeytâna muhâlefetde bulunsa, az bir amel için çok sevâba nâil olur. İhtiyârlık zemânında [ömrün sonunda] güç ve kuvvet kalmaz ve normal şartlar bozulup, [cem'iyyetin sebebleri, perişân oldukda] nedâmet ve pişmânlıkdan gayri yapılacak iş yokdur. Ve çok olur ki, o zemâna dahî yetişmek nâsib olmaz. Pişmânlık zemânı yakalanamayıp, pişmânlık nasîb olmazsa, ebedî azâb ve büyük cezâya yakalanır. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

● Nefs-i emmâre üzerine, islâmiyyetin emr ve yasaklarına uymakdan ziyâde, zor bir iş [şey] yokdur. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Nefs-i emmârenin fesâdâtı semm-i kâtildir. [Nefs-i emmârenin fesâdları yol kesicidir.] Şeytânın ilkâsı ile olan hâricî fesâdlar, kolaylıkla zevâl pezîrdir. [Kolaylıkla izâle edilir.] 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Nefs-i emmârenin harâblığı [mahv olması] dînin sâhibine uymakla olur. Gayrı ile mümkin değildir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

● Nefs, emmârelikden kurtulup, itmînâna kavuşmadıkça, islâmiyyetin aslının hâsıl olması, müyesser olmaz. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Nefsin safâsı, dalâletdir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Nefsin tezkiyesi [kötülüklerinin izâlesi] mergûbdur [beğenilir]. 3/60.

● Nefsin tezkiyesi, kalbin safâsına ve onu kalbin siyâset eylemesine bağlıdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Nefs mutmainne olunca, serkeşlik [dikbaşlılığı] ve taşkınlığı kalmaz. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Nefsin itmînânı, Zât-i ilâhînin tecellîsi zemânında olur. 1/253. **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

● Nefs mutmainne oldukdan sonra meydâna gelen serkeşliği [dik başlılığı, isyânı], dört unsurda olup, bu serkeşlik, hilâf-ı evlâ olanı terk etmek ve ruhsatı istemek ve azîmeti terk eylemek olup, harâm işlemek ve farzları terk etmek değildir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

● Nefsin itmînânı, anâsırın [unsurların, maddelerin] i'tidâlinden [orta derecede olmasından] evvel veyâ sonra olur. Birincisinde, rezîl sıfatlara dönmesi muhtemeldir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Nefsin itmînânı, ilm-i huzûrînin yok olmasından ibâret olan nefsin fânî olması sebebi ile olur. 3/52. **[Se'âdet-i Ebediyye: 924.]**

● Nefsin safâsiyle keşf-i mugayyebât olur ki, istidrâcdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Nefs-i emmâre inadcıdır. Bir işi murâd etdikde, netîcesine varmağa acele eder. Hakîkatini ve boşluğunu [bâtıllığını] düşünmez. 1/228. **[Mektûbât Tercemesi: 280.]**

● Naks ve şer ve kötülük demek, bunları anlamak demekdir. Fenâlık ve naks ile vasflanmak değildir. 1/9

● Nokta-i cevvâleden [Bir ipin ucuna taş bağlayıp, diğer ucundan tutup, çevirince, taşdan] hâsıl olan dâire-i mevhûmenin [hakîkatde olmayıp, var gibi görünen dâirenin] o noktaya [taşa] hiç ilgisi yokdur. Faraza o dâire temâm görünse, dâire hâsıl olunca, o nokta sınırlanmamışdır. Nokta dâirenin herhangi bir cihetindedir, denilemez. 3/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

● Nokta-i cevvâlenin dönmesinden fehmde [hayâlde] meydâna gelen dâire, [var kabûl edilen dâire] gibi, aslı yokluk olan bu âlem, var zan olunmakdadır. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Nokta-i cevvâle mevcûddur. Hayâlde teşekkül eden dâire hâricde yokdur. Lâkin, his ve vehm mertebesinde var kabûl edilmişdir [var görülmekdedir]. 3/58.

● Nokta-i cevvâleden dâirenin husûli [Dâire şeklinde hızla dönen bir noktadan dâirenin meydâna gelmesi] vehm ve hayâl bakımından nefs-ül-emrîdir. [Yalnız, geçici bir görünüş olmayıp, kalıcı bir varlıkdır.] Lâkin hakîkatde dâire yokdur. Nokta vardır. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye 943.]**

● Nakl-i ervâh [rûh nakli] mevcûd değildir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Nemâz dînin direğidir ve müslimân ile kâfirin arasındaki farkı bildirir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Nemâz, bütün ibâdetlerin ve orucun üstü ve efdalidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Nemâzda otururken, parmağı ile işâret etmek, mu'teber rivâyetde harâmdır. Fetvâ böyledir. 1/312. **[Se'âdet-i Ebediyye: 267.]**

● Nemâzın âdâbı. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

● Nemâzları evvel vaktinde kılmak lâzımdır. Lâkin, insanlık îcâbı (âcizlik) müstesnâdır. Ve kışın yatsının te'hîri müstehabdır.[•] 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Nemâzda her tekbîr, o rüknü yapmağa lâyık olmadığını bildirmekdedir. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

● Nemâzda, erkâna ve şartlara ve sünnetlere ve edeblere riâyet edip, tumânînete ve ta'dîl-i erkâna riâyetde mübâlega oluna. [Aşırı dikkat göstere]. Zîrâ ekserî kimseler, nemâzı zâyi' edip, elden kaçırıp, ta'dîl-i erkânı yapmamışlardır. Bunlar

---

[•] demişler ise de, imâm-ı Rabbânî tecvîz etmiyor [izn vermiyor].

hakkında azâblar bildirilmişdir. Nemâz düzgün olarak edâ olunursa, kurtuluş ümmîdi çok olur. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]** [Köyde, yolda nemâz kılmak için kıble cihetini bilmek lâzımdır. Güneş gören bir toprağa bir çubuk dikilir. Yâhud bir ip ucuna birşey bağlanıp sarkıtılır. Takvîmde yazılı **(Kıble sâati)** vaktinde çubuğun, ipin gölgesi, kıble istikâmetini gösterir. Gölgenin, güneşin bulunduğu tarafı, kıble ciheti olur.]

● Nemâzda, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" safları düzeltir, ondan sonra nemâza dururlardı ve "safları düzeltmek, nemâz kılmanın bir parçasıdır" buyururlardı. 2/64.

● Nemâzda niyyet, yalnız kalb ile olmak sünnetdir. Dil ile niyyet bid'atdir. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

● Nemâzın edâsında, bu farzı bizim Peygamberimiz edâ eylemişdir. Ben de edâ edeyim diye niyyet edildikde, ümmîddir ki, farzı yapmak sevâbından başka, tâbi' olmak sevâbı da ayrıca hâsıl ola. 3/88.

● Nemâzın hakîkati. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

● Nemâz vardır ki, kırık kalbleri zevk ile doldurur. Râhat-i bîmârândır. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Nemâz vardır ki, günâhları yok eder. Nemâz vardır ki, kötülüklerden korur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Nemâzdaki lezzetden, nefsin zevki ve nasîbi yokdur. 1/137. **[Mektûbât Tercemesi: 179.]**

● Nemâzın mi'râc olması, bu ümmete mahsûsdur. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Nemâz, mü'minin mi'râcı olduğu için, teşehhüdde [otururken], mi'râcdaki kelimeleri okumak emr buyuruldu. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

● Nemâzın dünyâdaki rütbesi, âhıretdeki rü'yetin rütbesi gibidir. [Allahü teâlâyı görmek gibidir]. 1/137. **[Mektûbât Tercemesi: 179.]**

● Nemâzın üstünlüğünden birşey anlıyan, simâ' ve nag-

meden [mûsikîden] söz etmez ve vecd ve tevâcüdü ağzına almaz. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

● Nemâzda öyle an olur ki, ârif dilini, Mûsâ aleyhisselâma söyliyen ağaç gibi bulup, bütün a'zâsını vâsıta ve âlet gibi görür. Öyle zemânlar olur ki, nemâzda bâtını zâhirine karışır. Bilmediğimiz bir bağ ile o âleme bağlanır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

● Nâfile nemâz sevâbı hediyye edilir. 2/77.

● Nâfile nemâzı cemâ'at ile kılmak tahrîmen mekrûhdur. 1/288. **[Mektûbât Tercemesi: 440.]**

● Nâfilelerin, farz yanında, hiç i'tibârları yokdur. Belki nâfilenin sünnete [beş vakt nemâzın sünnetlerine] dahî nisbeti böyledir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Nâfilelerin edâsı, zıllere yakınlık hâsıl eder. Farzların edâsı, asla yakınlık hâsıl eder. 1/260. **(Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Nûr-ı ilâhî, sıfat ve şu'ûnâtın fevkidir [üstüdür]. Ve bu tecellî, tecellî-i zâtiyyenin de fevkidir [üstüdür]. Hakîkat-i Kâ'be zan ederim ki, bu nûr-i sırfdır ki, cümlenin mescûdudur [secde etdiği yerdir]. Bu nûr dahî nûrâniyyet-i sırf hicâblarından [perdelerinden] bir perdedir. 3/76.

● Nûr-i kamerin [ay ışığının] nûr-ı şemsden [güneş ışığından] müstefâd olduğu [alındığı]. 3/118.

● Nevm zemânında [uyku zemânında], yüz kerre tesbîh, tahmîd ve tekbîr getirmek, kendini hesâba çekmek sayılır. 1/309. **[Mektûbât Tercemesi: 494.]**

● Nevm [uyku] ki, büsbütün gafletdir. Lâkin tâ'at yapmakda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile oldukda, ayni ibâdet olur. 1/160. **[Mektûbât Tercemesi: 195.]**

● Ne devletdir ki, herkes bir kimseyi kötü bileler, o ise hakîkatde iyi ola. 1/149. **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

● Niyyetsiz amel sahîh olmaz. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Niyyetin ehemmiyeti. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Niyyetin lüzûmu muhtemel olan şeylerdedir. Belli olan şeyde niyyet etmeğe hâcet yokdur. 3/110.

● Niyyetini doğru yapamıyan kimse, kendini niyyet etmeğe zorlamalıdır. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● Niyyete göre amel dürüst olur. Diğer işleri niyyet etmek ile kendilerini bâtıl kılmıyalar. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Niyyet-i pîrân ile [şeyhler için] oruc tutmak ve istek ve maksadını o oruca bağlı kılıp, o vesîle ile istekde bulunmak ve isteğinin onlar sebebi ile, hâsıl olduğuna inanmak, ibâdetde şirkdir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– V –

● Vâris, meyyitin malının temâmına hissedârdır. Ba'zısından hisse almak verâset değildir. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● Vâsıtînin (lehü-kalbün) [Kaf sûresi 37.] Âyet-i kerîmesini tefsîri. 3/119.

● Vâkı'ât [rü'yâlar] i'tibâre şâyeste [uygun] değildir. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] müyesser olan [meydâna gelen, ele geçen] mu'teberdir, kıymetlidir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Vâkı'ât [rü'yâ] ve ahvâli [hâli] nâkıs olan şeyhlere izhâr eylemeyeler ki [söylememelidir ki], onlar azı çok zan ederler. 1/230. **[Mektûbât Tercemesi: 282.]**

● Vâlidenin oğluna fâidesi olmadığı gün için hâzırlık yapmıyana yazıklar olsun. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

● Vâlideyn hukûku [ana-babanın hakları], Hakîkî matlûbun [Allahü teâlânın] rızâsını kazanmak yanında hiç kalır. Allahü sübhânehûnun hakkı, bütün mahlûkların haklarından öncedir. 1/127. **[Mektûbât Tercemesi: 173.]**

● "Vallahü basîrun bimâ ya'melûne" [Onların yapdıkları herşeyi Allahü teâlâ görücüdür.] buyurmuşdur. Allahü te-

âlâ, herşeyi gördüğü hâlde, çirkin işleri yaparlar. Aşağı bir kimsenin bile, bu işleri gördüğünü bilseler, yüz çevirir, yapmazlar. Bunlar, yâ Hak teâlânın görmesine inanmıyorlar. Yâhud, Onun görmesine kıymet vermiyorlar. Îmânı olana ikisi de yakışmaz. 1/73, 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 111, 124.]**

● Vebâ, Hak teâlânın murâdı [isteği] olduğundan, Onun murâdı ile [isteği ile] dil-tenk [sıkıntılı] olmamak gerekdir. Çünki, sevgilinin işidir. Ondan lezzet alalar. 2/88. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

● Vebâ olan yerden kaçmayıp, vefât eden kimse, şehîd olur. 2/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

● Vebâ hastalığı olan bir yerden kaçmak, büyük günâhdır. 2/16. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

● Vitr nemâzını gece yarısının sonuna te'hîr müstehabdır. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Vücûd ile mümkin arasındaki farka sebeb ademdir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Vücûb-i vücûd mertebesinde vücûd sâbit ise de zarfiyyet-i hâricî ve ilmî peydâ [açık, meydânda] olmamışdır. 3/114.

● Vücûd mertebesinin âlem-i misâlde zuhûru noktaya yakındır. 2/71.

● Vücûd için keşf ve şühûd erbâbından bir cem'i gafîr hakîkat-i vâcib-ül-vücûd teâlâdır demişlerdir. 3/88.

● Vücûd-i ilâhî ve vücûb, i'tibâratdandır. 3/122.

● Vücûd ve sübût lâfzları, mütekellimîn indinde [yanında] aynı ma'nâyadır. Tâife-i âliyye, mâ-sivâya vücûd ıtlâkını câiz görmezler [mâsivâyı vücûd olarak kabûllenmeyi câiz görmezler.]. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

● Vücûd-i ilâhîden bir ışık, ilm sıfatındaki hakîkat-i mümkinât olan, mâhiyyetler üzerine düşerek, vücûd-i zıllî ile hâricde mevcûd olmuşlardır. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Vücûdun mâsivâdan [mahlûklardan] nefyi vücûd-ı asâleti nefyidir. Zîrâ vücûd, Hak teâlânın esâs sıfatlarındandır. Diğerini, ona şerîk kılmazlar. Eğer mümkinde [yaratılanlarda] vücûd var ise, Hak teâlânın vücûdunun ışığındandır. Ondan yansımadır. Bu zıllı vücûd, Hak teâlânın vücûdu yanında yok gibidir. Yakındır ki, mevhûmlardan ad edeler. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Vücûdü mümkin [mümkinin vücûdü] için isbât eylemek ve hayr ve kemâli ona râci' kılmak, onu hakka şerîk [ortak] kılmakdır. 2/1.

● Vücûd-i vâcib-i teâlâ [Allahü teâlânın vücûdü], mümkinlerin vücûdünün ötesidir. Ve mutlak, mukayyedâtın [mahlûkların] ötesidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Vücûd-i mutlakı [mutlak vücûdü], mukayyed vücûda münhasır bilmek küfrdür. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Vücûd-i beşeriyyetden [beşerî vücûddan, maddî vücûddan] ne kadar var ise, yolun perdesi de o kadar bâkîdir [devâmlıdır]. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Bir vücûd ki âm ve müşterek ola. Hak teâlânın vücûd-i hâssının zılâlindendir. Ve bu zıl dahî, zât-i Hak teâlâ üzerine ve eşyâ üzere ber sebil-i teşkîk iştikâkân mahmüldür. Muvâtat [uygun] değildir. Ve o zılden murâd vücûd-i teâlânın merâtib-i tenezzülâtda zuhûrudur. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Vücûd-i hâricî, bizim efhâmımızın [fehmimizin, idrâkimizin] ötesidir. 3/114.

● Vücûd-i hâricîde Zât-i teâlâ ve tekaddesden gayri hiç nesne yokdur. 3/109.

● Vücûd-i zihnî ve mertebe-i ilmî, aynı şey olup, ta'rîfi. 3/109.

● Vücûd-i vehmî mertebesi, vehmin yok olması ile, yok olmadığından, nefs-ül-emrîdir. Fekat, bu nefs-ül emr vücûd-i vâcib-i teâlâda sâbit olan nefs-ül-emre cenbünde [nazaran] lâ-şey [adem] hükmündedir. 3/109.

● Vücûd-i vehmî ki, hâricde görünendir. Vehmin yok olması ile, yok olmaz ve sebât ve istikrârı olmıyan evhâm ve hayâl değildir. Ve bu dünyâ işleri ve âhıret mu'âmelesi ona bağlıdır. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Vücûd-i vehmî, mücerred vehmin meydâna getirmesi ile olmayıp, Hak teâlânın yaratması ile vehm mertebesinde hâsıl olmuşdur. 3/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

● Vücûd-i müteaddiden çokluğun yok olması ile hükm eylemek ilhâd ve zındıkadır [zındıklıkdır]. 3/32.

● Vücûda ve tevâbi'i vücûda [vücûda tâbi' olanlara, bağlılara] mazhariyyet [zâhir olma] ve mir'âtiyyet [ayna olma] için ademden gayri kâbil yokdur. Zîrâ şey'in mazharı, ol şeyin mukâbilidir [zıddıdır]. Vücûdun mübâyın ve mukâbili ademdir. 3/58.

● Vücûd-i teâlâ için [Allahü teâlânın vücûdü için] hiç adem mukâbil değildir. 3/64.

● Vücûd-i zıllî, mahlûkların varlığının başlangıcıdır. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Vücûd-i ferzend [evlâdın varlığı], Allahü teâlânın büyük ihsânıdır. Yaşadıkları müddetçe, insan çok fâidelerini görür. Ölümleri de, sevâb kazanmağa ve yükselmeğe sebeb olur. [Fekat, çocuklarına dîni, îmânı öğretmiyen ana babaya, çok azâb yapılacakdır.] 2/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

● Vahdet-i vücûd erbâbı, ism ve sıfatları, i'tibârât-i ilmiye zan ederler. [İlmin i'tibârları zan ederler]. 2/45.

● Vahdet-i vücûd, sekrin galebesinden [çokluğundan] ve muhabbetden meydâna gelir. Muhabbet, sevenin nazarından [gözünden] gayriyi siler, giderir. Ve aşırı şevkden dolayı, kesreti, vahdetin aynası gösterir. Mir'at, şühûddan gizlenmişdir. Zâhir olan hemen sûretdir. 3/32.

● Vahdet-i vücûd mutlakâ nefs-ül-emrîdir. Ve te'addüd-ü vücûd, tevehhüm [kuruntuya düşme] ve tahayyül [hayâle getirme] i'tibâriyle nefs-ül-emrîdir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Vahdet-i vücûda bağlı olanlar [tutulanlar] zıllı asldan fark edememişlerdir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Vahdet-i cemâl, hazret ilme tesmiye olunur ki, te'ayyün-i evvelin ya'nî hakîkat-i Muhammedînin zıllıdır. 3/122.

● Vahşî "radıyallahü anh", Veysel Karnîden üstündür. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Vera', islâmiyyetin men etdiği şeyleri terk etmekden ibâretdir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● **"Vera' ile dîniniz kâimdir** [ayakdadır]**."** Hadîs-i şerîf. 2/81. **[Se'âdet-i Ebediyye: 96.]**

● Vera' ve takvâ, yasaklardan sakınmak demek olup, zarûriyyât-i dindendir. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Vera', ya'nî harâmlardan kaçmadıkça ve mubâhların fazlasından kaçınmadıkca ele geçmez. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Vera'ın temâm olması için, lîsanını gıybetden korumalı, sû'i zandan kaçınmalı, kimse ile alay etmemeli, yabancı kadınlara, kızlara bakmamalı, doğru söylemeli, Allahü teâlânın ni'metlerinin çokluğunu düşünerek, kendini ucbdan [beğenmekden kurtulmalı], malı boş yerlere harc etmemeli, nefsi için mevki', makâm istememeli, nemâzları vaktinde kılmalı, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri îmân ve iyi işleri öğrenip, kendini bunlara uydurmalı. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● "Zerre miskâli vera', nâfile sadaka, oruc ve nemâzdan hayrlıdır." Hadîs-i şerîf. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

● Vasl-ı uryânî, nûrânî perdelerin temâmen kalkmasından [yok olmasından] sonradır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Vüsûl, nübüvvet mertebesinde, husûl, vilâyet makâmında olur. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Vüsûl [ulaşma, yetişme] ile ittisal [kavuşma] meyânında fark çokdur. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

● Vüsûlde pîr [ihtiyâr], civân [genç], nisâ [kadın], sıbyan [çocuk] ve emvât [ölüler] müsâvîdirler. Yalnız edebe riâyet şartdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vüsûl-i matlûb [matlûba ulaşma], âfâk ve enfüsün ötesine bağlılık ve mâ-sivây-ı sülûk ve cezbeye bağlıdır. 3/100.

● Vüsûl, bekâ-billâh makâmında hâsıldır ki, fenâdan ve nisyân-ı mâ-sivâdan [mâsivânın unutulmasından] sonra hâsıl olur. 3/32.

● Vüsûl-i zât-i teâlâ iki kısmdır: [Zât-i teâlâya kavuşmak iki kısmdır.] Biri nazarî kavuşmak olup, asâleten Halîlullahın nasîbidir. Zîrâ, Zât-i teâlâya yakın te'ayyün, te'ayyün-i evveldir ki, rabb-i Halîldir. İkincisi, vüsûl-i kademî olup, bilhassa Habîbullaha mahsûsdur ki, bu vüsûl [kavuşmak], kurb derecesinde çok kuvvetli olmakla, tecellî-i zâtın Resûlullaha münâsebeti ziyâdedir. İmdî Enbiyâ meyânında, bütün fazîletler, bu iki büyüğün nasîbi oldu. 3/88.

● Bu kısa vaktde ve az fırsatda, ma'nevî hastalık [illet] olan, kalb hastalığının, çok zikr ederek, giderilmesi, mühim [ehemmiyyetli] ilâcdan ve büyük maksaddan olmalıdır. 1/166. **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

● Vakt-i şebâbda [gençlikde], istikâmet üzere olmak [ahkâm-ı islâmiyyeye uymak], dünyâ ve âhıret ni'metlerinin en üstünüdür. [Bunun için, evlâdlarını dinsiz muallimlerin, gazetenin, arkadaşların tuzaklarına düşürmemelidir] 1/146. **[Mektûbât Tercemesi: 185.]**

● Vilâyet-i sâniye [ikinci vilâyet], fenâdan sonra, bekâ ile müşerref olup [şereflenip], vücûd ve tevâbi'-i vücûd i'tâ buyurulmasıdır. 3/89.

● Vilâyâtin tefâvütleri [farklılıkları], derecât-i kurb i'tibâriyledir [yakınlık dereceleri i'tibâriyledir]. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Vilâyet, kurb-i zıllîdir [zıllere yakınlıkdır]. Ve onda olan giriftarlık [bağlılık] zılle bağlılıkdır. 3/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

● Vilâyeti, tahâret [abdest almak] gibi, islâmiyyeti, nemâz gibi bilmek gerekdir. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

● Vilâyet, Allahü teâlâya yakınlıkdan ibâretdir ki, bu ise zıllere yakınlıkdır. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Vilâyetde, insanlık sıfatlarını, nübüvvetde, sıfatların çirkin şeylere bağlanmasını yok etmek lâzımdır. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Vilâyetde, dünyâ ve âhıretin unutulması lâzımdır. Nübüvvetde, âhırete bağlılık iyidir. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

● Vilâyet, fenâ ve bekâ devletini [ni'metlerini] tahsîlden ibâretdir [kazanmakdan ibâretdir]. 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

● Vilâyet, akl ile anlaşılamaz. 1/198 **[Mektûbât Tercemesi: 236.]**

● Vilâyetde kerâmet şart değildir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Vilâyet, Allahü teâlâya yakınlıkdan ibâretdir ki, mâ-sivâyı unutdukdan sonra, ihsân edilir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Vilâyetde, kemâl-i itminân olamayıp, kısmen mevcûddur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Vilâyetin bütün üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymanın netîcesi, Peygamberlik üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin hakîkatinin meyveleridir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Vilâyet dereceleri temâm olup, nihâyete vardıkdan sonra, keşf veyâ ilhâm ile hâsıl olan bilgiler, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine tam uygundur. [Nakl olunan bilgilerin aynıdır.] 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

● Vilâyetin yarısı urûc [yükselmek] ve diğer yarısı nüzüldür [inişdir]. Ba'zıları yükselmek tarafını vilâyetin temâmı zan edip, iniş tarafını nübüvvetin kemâlâtı zân ederler. Hâlbuki bu iniş dahî, yükselmek gibi vilâyetdendir. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

● Vilâyetin nihâyeti [sonu] seyr-i enfüsînin nihâyetine [sonuna] kadardır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Vilâyet mertebelerinin nihâyeti [sonu] kulluk makâmıdır. Abdiyyetin [kulluk makâmının] fevkinde [üstünde] bir makâm yokdur. 1/285 **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

● Vilâyetde teveccüh Hakkadır. Nübüvvetde teveccüh, hem Hakka, hem halka olup, birbirine mâni' olmaz. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

● Vilâyetde, nefs itmînâna kavuşmuş iken, bedeni meydâna getiren maddeler, taşkınlık ve serkeşlikden vazgeçmiş değildirler. Meselâ, cüz'i nârî hayriyyet ve tekebbürden vazgeçmiş değildirler. Cüz'i arzî hisset ve alçaklığına pişmân olmamışdır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Vilâyet beş derece olup, herbiri, beş latîfeden birinin vilâyetidir. Herbir derece, ülülazm Peygamberlerden birinin vilâyetinin bir parçasıdır. Vilâyetin birinci derecesi, Âdem aleyhisselâmındır ki, onun mürebbîsi [onu yetişdiren] tekvîn sıfatıdır ki, menşe-i sudûr-i ef'aldir. [Amellerin meydâna çıkışının başlangıcıdır. İnsanların her işini bu sıfat yapar.] İkinci derece, İbrâhîm ve Nûh aleyhimesselâmın ayağının altıdır [altındadır]. Onların rableri [yetişdiricileri] ilm sıfatıdır ki, sıfât-i zâtiyyenin en genişidir. Ve üçüncü derece, Mûsâ aleyhisselâmın ayağının altındadır. Ve Onun rabbi, selb sıfatlarındandır ki, mukaddes ve kusûrsuzdur. Dördüncü derece, Îsâ aleyhisselâmın ayağı altındadır. Onun rabbi selb sıfatlarındandır, sübût sıfatlarından değildir. Bu derece, takdîs ve tenzîh makâmıdır. Meleklerin çoğu bu makâmda Îsâ aleyhisselâm ile ortakdırlar. Bu makâmda büyük şân vardır. Beşinci derece, Peygamberlerin sonuncusunun ayağı altındadır. Ve onun rabbi, rablerin rabbidir. Ve sıfatları, şu'ûnları, takdîsleri ve tenzîhleri kendinde toplamakdadır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyeti birinci derecede olan bir Nebînin vilâyeti, en yüksek derecede olan velînin vilâyetinden çok üstündür. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyet, yâ hâssa [husûsî] veyâ âmme [umûmî] dir. Vilâyet-i âmme, mutlakan vilâyetdir. Vilâyet-i hâssa, Vilâyet-i Muhammedîdir ki, tam fenâ ve olgun bekâdır ki, nefs mutmainne olur. 1/135. **[Mektûbât Tercemesi: 178.]**

● Vilâyetlerin birbirlerinden üstünlüğü, latîfelerin üstünlük sırasına bağlı değildir. Tâ ki, ahfâ sâhibi diğerlerinden efdâl ola. Belki, asla yakınlık ve uzaklık bakımındandır. Ve kalb latîfesinde olan bir Velî, asla dahâ yakın olmakla, ahfâ sâhibinden dahâ üstün olabilir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyet-i Muhammedî geri alınmaz. Diğer vilâyetler, elden gidebilir, geri alınabilir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Vilâyet-i sugrâda, vehm ve hayâlden kurtuluş yokdur. Vilâyet-i kebîrede [kübrâda] vehm ve hayâlden kurtuluş müyesser olur. 2/3.

● Vilâyet-i sugrâ, âlem-i kebîrdeki latîfeleri geçdikden sonra başlar. Beş latîfenin aslları olan zılleri, seyr-i fillah ile geçmekle biter. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyet-i sugrâ, âfâk ve enfüse te'alluk eder ki [onunla alâkalıdır ki], vilâyet-i zıllîdir ve bunun müntehîlerine tecelli-i berkî [şimşek gibi gelip-geçen tecellî] vardır. Vilâyet-i kübrâ, asla te'alluk edip, akrabiyyet [yakınlık] Hak sübhânehûda seyrdir. Bu vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

● Vilâyet-i ulyâ ki, vilâyet-i mele'i a'lâdır. Bâtın ismine te'alluk eder [bağlıdır]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyet-i kübrâ ki, vilâyet-i Enbiyâdır. İsmlerin zıllerinin ve sıfât-ı vücûbîye dâiresini, seyr-i fillah ile geçdikden sonra başlar. İsmlerde, sıfatlarda ve şü'unlarda seyr ederek biter. Böylece, beş latîfenin seyri temâm olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Vilâyetlerin ve kemâlât-i nübüvvetin üstünde, İbrâhîm aleyhisselâmın kemâlâtı [üstünlüğü] ve son resûl olan Muhammed sallallahü aleyhi ve sellemin kemâlâtı mevcûddur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Vilâyet-i hâssadan sonra uruc [çıkış] ve nüzûldür [inişdir]. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

● Vilâyet-i Muhammediyye [Muhammed aleyhisselâmın vilâyeti], bütün Peygamberlerin vilâyetlerini hâvîdir [hepsini kaplar]. Onların birinin vilâyetine kavuşmak, bu vilâyet-i hâssanın bir parçasına kavuşmakdır. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

● Vilâyet-i Muhammedîde, seyrin sonu, şânın zılline kadardır ki, onun ismidir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Vilâyet-i kübrâ, asla âid yakınlıkda, Hak sübhânehü ve teâlâda seyrdir ki, bu, vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

● Velînin nüzûlü [aşağı dönmesi] çok olunca, kemâli de çok olur. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Velî, sahâbe mertebesine yetişemez, ulaşamaz. 3/24. **[Hak Sözün Vesîkaları: 265.]**

● Velî, hiçbir Pergamberin mertebesine varamaz. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Velînin bir bakımdan Nebî üzerine efdal olması mümkindir. Her bakımdan üstünlük Nebî içindir. 2/7.

● Velîlerin mebde-i te'ayyünleri, ayağı altında oldukları Peygamberin mebde'i te'ayyünü olan ismin cüz'iyyâtının cüz'iyyâtıdır [parçalarından bir parçadır]. 3/114.

● Vehm ve hayâl, enfüs ve âfâk dâiresinden çıkmak mümkin değildir. Bunların nihâyeti, zıllin nihâyetine dekdir. Ve bir makâmda ki, zıl olmaya, vehm dahî yokdur. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Vehm ve hayâl, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] ahvâlini tasvîr ve âşikâr edip [meydâna çıkarıp], ilm erbâbından eder. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

● Vehm, kul ile Rab arasındaki ellibin senelik yolu, az zemânda kat edip, derecât-i vüsûle îsâl eder [kavuşma dere-

cesine kavuşdurur] ve hayâl, dekâık-ı esrâr-ı gaybî [gayb esrârını] kendi aynasında keşf eder. 3/109.

● Vehm mertebesinde, meydâna gelme, Hak teâlânın yaratması ile olup, vehmin vücûda getirmesi değildir. 3/97.

● Vehm mertebesinin, ilm mertebesinden ziyâde, hâricî mertebeye benzeme ve münâsebeti vardır. 3/109.

● Zeydiyye mezhebi, Zeynel'âbidînin oğlu Zeydin yoludur ki, şî'î mezhebidir.

– H –

● Her anda âlem ademe gider. Ve onun bir misli vücûde gelir [âlem, her ân yok olur ve bir benzeri meydâna gelir], her an böyle olur şeklinde Füsûsda beyân olunan teceddüd-i misâle ba'zı sofiyye kâildir [ba'zı sofiyye böyle inanmakdadırlar]. Bizim indimizde, sâbit değildir. [Bir görünüşdür.] Hakîkat değildir. Bu mu'amele eğer var ise şühûdîdir. Nefs-ül-emrde vâkı' değildir. Eğer bu mu'âmele nefs-ül emrde vâkı' olsa, birisi ma'siyyet işleyip mu'azzeb olan [azâb içinde bulunan] diğeri olmak lâzım gelir ki, kadıyye-i [mu'âmele] adâletden ba'îd [uzak] değildir. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

● Her kim ki, makbûldür [sevilendir]. Derd-i belâ ile mâsivâyı sevmekden, onu men' edip, sevgili tarafına çekerler. Her kim ki, istenilen [taleb edilen] değildir. Onu kendi hâli üzere terk ederler. [Ya'nî, derd ve belâ, sevilenlere verilir.] 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Herkesin konuşmasında, ene [ben] lafzı [sözü] ile, maksûd [istenilen] nefsdir. 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

● Her ne ki, âhıret için hâzırlanmışdır, güzeldir. Eğer, güzel görünmese bile. Her ne ki, dünyâ için hâzırlanmış ola, dünyâlıkdır, çirkindir. Eğer, güzel görünse bile, çirkindir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Her ne ki, kalbin huzûruna yardım ede, mübârekdir. Ve her ne ki, yardımcı olmıya, uğursuz ve nâmübârekdir

[mübârek değildir]. 1/176. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

● Her hakîkat ki, islâmiyyet onu yasaklıya, zındıklık ve ilhâddır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

● Her hâtırayı [akla geleni] yapmak lâzım değildir. Hâtıra ba'zı şeyler gelir ki, onları yapmamak dahâ iyi olur. Nefs, inâdcıdır. 1/228. **[Mektûbât Tercemesi: 280.]**

● Herkes, her ne mahâlde [yerde], her ne bulursa, onu yimesi doğru değildir. Ahkâm-ı islâmiyyenin dışında hareket etmiş olmıya. O kimse başlı başına değildir ki, ne bilirse onu yapsın. Hâlbuki, Allahü teâlâ vardır. Ve emr ve yasaklar ile teklîf buyurmuşdur. Rızâsını ve rızâsızlığını [beğendiği ve beğenmediği şeyleri], âlemlere rahmet olan Peygamberi ile beyân buyurmuşdur. Se'âdetsiz, bedbaht o kimsedir ki, Mevlâsının beğenmediği şeyleri ister. Ve her şeyi Mevlâsı izn vermeden kullanmak istiyor. Böyle kimseler utansın ki, dünyâda bu şeylerin sâhiblerine bile sormadan kullanmıyor. Bu, hakîkî olmıyan sâhiblerin, haklarını gözetiyorlar da, bunların hakîkî sâhibi, beğenmediği şeyleri, şiddet ile, pek sıkı yasak etdiği ve yapanları ağır cezâlarla korkutduğu hâlde, Onun sözüne iltifât etmiyor, aldırmıyor. Bu hâl nedir? Müslimânlık mıdır, kâfirlik midir? 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Her şey, vâcib-ül-vücûdün "celle sültânehu" irâdesi ile [dilemesi ile] var olmakdadır ve Allahü teâlânın fi'li ile var olur. Kendi irâdemizi Hak teâlânın irâdesine tâbi' kılıp, kavuşduğumuzu, aradığımız şeyler olarak bilip ve onunla sevinmek gerekdir. Böyle olmamak, kulluğu kabûl etmemek, Mevlâya "celle sultânehû" karşı gelmek olur. 3/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

● Herkes, kendi aklının derecesine göre, anladığı nesneyi söyler. Kelâm sâhibi, kelâmından bir ma'nâ murâd eder ve işiten o kelâmdan, diğer ma'nâ fehm eder, anlar. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

● Her şeye kalbi bağlamakdan kurtulmadıkça, Hak teâlâya bağlanılamaz. Lâkin, mâ lâ yüdrekü küllühu Lâ yütrek küllühu muktezâsı ile, birkaç günlük ömrü ahkâm-ı islâ-

miyyeye uymakla geçirmek lâzımdır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

● Her amelde [işde] karşılığın misli, ne mikdâr olduğunu, Allahü teâlâ bilir. İnsan bilgisi bunu anlıyamaz [idrâk etmekden âcizdir]. Meselâ, muhsan olan bir kimseyi kazf edene [evli olan nâmûslu kimseye zinâ isnâd edene] seksen sopa vurulması emr buyurulmuşdur. Ve hırsızlık haddi olarak, hırsızın sağ elinin kesilmesine, zinâ haddinde, eğer bekâr ise yüz sopa ile ve bir sene şehrden sürmek takdîr olunmuşdur. Ve evli olan kadın ve erkeği [zinâ edince, ölünceye kadar] recm etmek hükm buyrulmuşdur. Bu sınır ve takdîrin sırrını insanlar anlıyamaz. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

● Her yüz sene başında, bu ümmetin ulemâsından bir müceddid ta'yîn eylemişlerdir ki, islâmiyyeti ihyâ buyurur. 2/4.

● Her sabâh ve akşam yüz kerre, **Sübhânallahi ve bi hamdihî, sübhânallahil-azîm,** diyeler. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [maksâdın ne ise, tapdığın odur], şahsın gâyesi, şahsın teveccüh eylediği [ele geçirmek istediği] şeydir ki, hayâtda oldukca ondan ayrılmaz. Vazgeçmez. Ve onu ele geçirmekde her türlü aşağılık ve kötülük meydâna gelse de, tehammül eder. Bu ma'nâ ibâdetin esâsıdır ki, zillet ve aşağılığın kemâlinden haber verir. Pes, maksûd [gâye], ma'bûd olur. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Her ki yekcâ hemecâ, her ki heme câ hiç câ. [Bir kimse ki, bir mürşide bağlanırsa, her velîden yardım görür. Her mürşide tâbi' olan, hepsinden mahrûm kalır.]. 3/20.

● "Helekel-müsevvifûn" hadîs-i şerîfi, (tevbeyi ve iyi işleri sonraya bırakmak ile fırsatı kaçıranlar helâk oldular.) 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Heme ûst [herşey Odur] sözünün ma'nâsı, eşyâ ma'dum [adem, yok] ve mefkûd olup, Hak sübhânehû mevcûddur, demekdir. 3/89.

● Heme ûst [herşey Odur] doğru değildir. Heme ez ûst [Herşey Ondandır] doğrudur. 3/89.

● Hem âlim [ilm sâhibi], hem sôfî [tesavvuf yolcusu] olan kimse, kibrit-i ahmerdir [ya'nî kıymetli ve az bulunur]. 2/57.

● Himmeti bülend gerekdir ki [yüksek, kıymetli şeyler aramalıdır ki], Allahü teâlâ herşeyi bir sebeb ile yaratdığı için, gönderdiği için, kendisine kavuşduran sebebi, vesîleyi, ondan istemelidir. 1/75. **[Mektûbât Tercemesi: 120.]**

● Hindistânın şerâfeti. 2/22.

● Hindistanda bu nev' Evliyânın toplanması ve bu kısm, Allah için toplanmalar, eğer bütün âlem devr olunsa, bu devletin yüzde biri bulunamaz ve buradaki kazançlar ele geçmez. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

● Hindistânda, hokkabazlar aynada bağ ve bağçe göstermişler. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Hindistânda dahî dört Peygamber gelmiş [gönderilmişdir], Allahü teâlâya da'vet buyurmuşlardır. Hindde bir Peygambere dört kimsenin îmân etdiği bilinmiyor. Da'vetleri umûmî değildir. Hak sübhânehû, bir kavmde veyâ bir yerde bir şahsı bu devlet ile [ni'metle] şereflendirip, o kavmi da'vet ederdi. Onlar, inkâr ederek, Hak teâlânın helâkına uğrarlardı. Hindistânda böylece, yıkılmış şehr harâbeleri çokdur. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Hindistânda bir şahs Mehdîlik da'vâ eylemiş idi. Bir cemâ'at cehâletlerinden, onu va'd edilen Mehdî zân eylediler. Onların anlayışlarına göre, Mehdî gelmiş olup, vefât etmiş ve kabri de Fere şehrinde imiş. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Hind ki, Ebû Süfyânın zevcesi ve Mu'âviye radıyallahü anh'ın annesidir. Kadınların bî'atına dâhil ve belki onların başlarında idi. Ve onların tarafından konuşmuş idi. Bu bî'atden ve Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" istigfârından, onun hakkında büyük lutuf me'mûl ve ümîddir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Hendese, yalnız mâlâ-ya'nîdir. Ve fâidesizdir. 3/23.

● Hindlilerin ma'bûdları râm ve kerşen, ana ve babadan meydâna gelmişdir. 1/167. **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

● Hevâ-yı nefsâniyye ki [nefsin arzûsu ki], bâtıl ilâhdır. Lâ tahtına idhal edip, temâm müntefî [yok] olmalıdır. 3/2.

● Hevâ [arzû, istek] ve heves [gençlik arzûları], Allahü teâlânın düşmanı olan nefsin ve şeytânın sevdiği şeylerdir. Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun şeyler ise, Allahü teâlânın [ahkâm-ı islâmiyyeye uygun ilm ve amel] sevdiği şeylerdir. Akllı ve zekî insanlar, Allahü teâlânın düşmanlarını sevindirip, hakîkî sâhibi gazaba getirmezler. 3/35. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Hey'et-i vahdânî, mudgânın [yüreğin, kalbin] ismidir ki, on latîfeden mürekkebdir. Âlem-i halka âid eczâsı çok, âlem-i emri azdır. 2/21.

● Hiç kimse, kendi kadar, hiç kimseyi dost ittihaz eylemez. 3/100.

● Hiçbir kimse, Peygamberimizin sohbetinde bulunanların fazîletine eşid olamaz. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Hiçbir kimse, şeytânın ilkâsından [aldatmasından] korunmuş değildir. Peygamberlere olan ilkâyı, Onlara bildirirler. [Allahü teâlâ bildirir]. Evliyâda bu bildirme lâzım değildir ki, onlar Peygamberlere uyarlar. Her ne ki, islâmiyyete muhâlif olsa, red edip, onu bâtıl bilirler. Hiçbir Velî, Nebî mertebesine ulaşamaz. Lâkin, ba'zı üstünlük Velîye olmak câizdir. [Fekat her bakımdan üstünlük Nebîdedir]. 2/57.

● Hiçbir Peygamber, kendi dîninde veyâ başka bir Peygamberin dîninde harâm olan bir fi'li işlememişdir. [O işi işleme vaktinde, o iş mubâh olsa da.] İçki [alkol, şerâb] mubâh idi. Sonra harâm oldu. Hiçbir Peygamber içki içmemişdir. O fi'li işlememişdir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Heyûlaya ehl-i islâm kâil [inanmış] değildir. 3/53.

– L –

● (Kalb hâzır olmazsa, nemâz da olmaz) hadîs-i şerîfinde huzûrdan murâd, nemâzın farzları ve vâcibleri ve sünnetleri ve müstehablarının yapılmasında kalbin hâzır olması, gevşeklik olmamasıdır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

● Lahor şehri, diğer Hindistân şehrlerinin irşâd kutbu gibidir. 1/76. **[Mektûbât Tercemesi: 121.]**

● Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i şerîfinde, yer ve gök, imkân dâiresine dâhildir. Lâ mekânî [mekânsız] olan, mekâna sığmaz. Bîçûn olan, çünde ârâm eylemez. [Allahü teâlâ, yaratılanda yerleşmez]. Mü'minin kalbi mekânsızdır. Niçin ve nasıldan berîdir. Onda sığışma mütehakkıkdır [tahakkuk edendir]. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım]. Bu sığmadan murâd, vücûd mertebesinin kendisi değil, sûreti, örneği sığmakdadır. Kendisinin sığması düşünülemez. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

– Y –

● **(Ey Peygamberim "sallallahü aleyhi ve sellem"! Sana yardımcı olarak, Allahü teâlâ ve mü'minlerden sana tâbi' olanlar yetişir.")** âyet-i kerîmesinin geliş sebebi, Ömer-ül-Fârûkun "radıyallahü anh" islâma gelişidir. (Enfâl sûresi 64. Âyeti) 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Ye's, acz [ümîdsizlik ve çâresizlik] ve cehâlet, nihâyetde hâsıl olur. 1/284. **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

● Yatsı nemâzının edâsı, gece yarısına kadar mubâhdır. Gecenin sonuna kadar gecikdirmek tahrîmen mekrûhdur. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

● Yâd-i daşt [zâtın kesiksiz tecellîsi], ismler, sıfatlar ve şü'ûn ve i'tibârlar arada olmadan zâtın tecellîsidir ki, devâmlıdır. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

(MÜHİM NASÎHAT)

● Yavrum! Allahü teâlâ, seni ve hepimizi, Muhammed Mustafânın "aleyhissalâtü vesselâm" parlak olan yolunda yürümekle şereflendirsin! Yavrum! Bu dünyâ, imtihân yeridir. Dünyânın görünüşü, yalancı yaldızlarla süslüdür. Kötü kadına benzer. Yüzünü saçlar, kaşlar, ben ile boyamışlardır. Görünüşü tatlıdır. Tâze, güzel, körpe sanılır. Fekat aslında, güzel koku sürülmüş bir ölü gibidir. Sanki bir leşdir ve böcekler, akrebler dolu bir çöplükdür. Su gibi görünen bir serâbdır. Zehr karışdırılmış şeker gibidir. Aslı harâbdır, elde kalmaz. Kendini sevenlere, arkasına takılanlara, hiç acımayıp, en kötü şeyleri yapar. Ona tutulan aklsızdır, büyülenmişdir. Âşıkları delidir, aldatılmışdır. Onun görünüşüne aldanan, sonsuz felâkete düşer. Tadına, güzelliğine bakan nihâyetsiz pişmânlık çeker. Server-i kâinât, Habîb-i Rabbil'âlemîn "aleyhi ve alâ âlihissalevât vettehıyyât" buyurdu ki, **(Dünyâ ile âhıret birbirinin zıddıdır, birbirine uymaz. Birini râzı edersen, öteki gücenir).** Demek ki, bir kimse, dünyâyı râzı ederse, âhıret ondan gücenir. Ya'nî, âhıretde, eline bir şey geçmez. Allahü teâlâ, bizi ve sizi, dünyâya düşkün olmakdan ve dünyâyı ele geçirmek için insanlık vazîfelerini çiğneyenleri sevmekden muhâfaza eylesin!

Yavrum! Bu, pek kötü olduğunu anladığın dünyâ, nedir biliyor musun? Dünyâ, seni, Allahü teâlâdan uzaklaşdıran şeyler demekdir. Kadın, çocuk, mal, rütbe, mevkı' düşüncesi, Allahü teâlâyı unutduracak kadar aşırı olursa, dünyâ olur. Çalgılar, oyunlar, **(Mâlâ-ya'nî)** ile, ya'nî fâidesiz, boş şeylerle vakt geçirmek, [top oynamak, kumarlar, kötü arkadaş, kötü filmler, mecmû'a ve romanlar], hep bunun için dünyâ demekdir. Âhırete fâidesi olmıyan ilmler, dersler de, hep dünyâdır. Hesâb, hendese [ya'nî matematik ve geometri], astronomi, mantık, eğer Allahü teâlânın gösterdiği yer-

lerde kullanılmazsa [ya'nî kâfirlerle mücâdele ve onlardan üstün olmak için ve insanlara hizmet etmek için kullanılmazsa] bunlarla uğraşmak, boşuna vakt öldürmek olur ve dünyâ olur. Bu bilgileri bütün derinliği ile, incelikleri ile okumak, yalnız başına işe yarasaydı, eski Yunan felsefecileri [ve son zemânlardaki Avrupanın, Amerikanın fen adamları, mütehassısları] se'âdet yolunu bulur, âhıretdeki ebedî azâbdan kurtulurlardı.

[Liselerde, üniversitelerde okunan ulûm-i akliyye, ya'nî tecribî ilmler, ya'nî fen bilgileri ve yabancı diller, islâmiyyete ve mahlûklara hizmet etmek niyyeti ile öğrenilirse ve bu yolda kullanılırsa, fâideli olur. Bunlara çalışmak lâzım olur ve sevâb olur. Bunun içindir ki, ecdâdımız, Şâm, Bağdâd, Semerkand ve Endülüs müslimânları her dürlü fende ve güzel san'atda pek ileri gitmiş, dünyâ birinciliğini ellerinde tutmuşlardı. Avrupanın ilm ve fen adamları, asrlar boyunca, islâm fakültelerine gelip ihtisâs kazanırlar ve bununla öğünürlerdi. Müslimânların o parlak medeniyyetlerinin eserleri, bugün meydândadır ve dünyâ münevverlerini hayrân bırakmakdadır.

Bugün liselerde, üniversitelerde okutulan ve insanın bütün gençlik hayâtına mal olan bilgiler, Allahü teâlânın emrlerine uyarak kullanılırsa, fâideli olur ve dünyâ ve âhıretin kazanılmasına sebeb olur.

Medeniyyet demek, yalnız ilm ve fen demek değildir. İlm ve fen, medeniyyet için, ancak bir âlet, bir vâsıtadır. İlmde, fende çok ileri olan milletlere, fen vâsıtalarını ne yolda kullandıklarını incelemeden, medenî demek büyük gafletdir. Pek yanlışdır. Fabrikaların, motorlu vâsıtaların, gemi, tayyâre, atom cihâzlarının çok olması, gözleri kamaşdıran yeni buluşların artması, medeniyyeti göstermez. Bunları medeniyyet sanmak, her silâhlıyı gâzi, mücâhid sanmağa benzer. Evet, mücâhid olmak için en yeni harb vâsıtalarına mâlik olmak lâzımdır. Fekat, bunlara mâlik olan, eşkıyâlık da yapabilir.

Medeniyyet, ta'mîr-i bilâd ve terfîh-i ibâddır. Ya'nî, beldeleri, memleketleri i'mâr etmek ve bütün insanları, rûh, düşünce ve beden bakımlarından râhat yaşatmakdır. Bu iki gâyeye vâsıl olmak, ancak ve yalnız ahkâm-ı islâmiyyeye, ya'nî Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına uymakla olur. İslâmiyyetden ayrıldıkca medeniyyet geriler. İşte liselerde, üniversitelerde öğrenilen bilgiler, bütün fen vâsıtaları, fabrikalar, ağır sanâyı', memleketleri i'mâr için, insanları râhat etdirmek için kullanılırsa, fâideli olur, sevâb olur. Memleketleri tahrîb, insanların hürriyyetini ellerinden almak, köle yapmak için kullanılırsa, fâidesiz olur, günâh olur. Bunların fâideli olması, medeniyyete hizmet etmesi ancak ve yalnız islâm dînine uygun kullanmakla olur. Avrupa, Amerika, asrlardan beri, islâm ahlâkını, islâm hukûkunu inceliyor. İslâm dîninin emrlerini, yasaklarını alıp, kendilerine mal ediyor. Onların bugünkü ilerlemesi, kanûnlarında bile yer verdikleri, islâmî kıymetler ve esâslar sâyesinde olduğu açıkça görülmekdedir. Demek ki, bir milleti, bir gemiye benzetirsek, islâm ahkâmı, ya'nî Allahü teâlânın emrleri ve yasakları, bu geminin güverte ve kaptan teşkilâtıdır. Bütün ilmler, fen bilgileri, endüstri kolları, ağır sanâyi' de bu geminin, çarkçı, makinist kısmı demekdir. Gemide kaptan da, makinist de lâzımdır. Biri bulunmazsa, gemi işe yaramaz, helâk olur.

O hâlde, dedelerimizin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" dünyâ çapındaki başarılarını, üstünlüklerini, yine elde etmek için, islâm bilgilerinin her iki kısmını, ya'nî hem dînimizi iyi öğrenmemiz ve ona sarılmamız, hem de ulûm-i akliyyeyi, asrımızın bütün teknik buluşlarını öğrenmeğe ve en iyi şekilde yapmağa çalışıp, bunları islâm ahkâmına uygun olarak kullanmamız lâzımdır. Bunu başarınca, maddî, ma'nevî olgunlaşacak, bütün milletlere örnek olacak, bütün dünyâca sevilerek, hâkim ve hâmî seçileceğiz.

Hadîs-i şerîfde, **(El Cennetü tahte zılâlissüyûf)** buyuruldu. Ya'nî **(İslâmiyyet, kâfirlerdeki silâhların hepsini yapmakla ve bunları iyi kullanmak ile sağlam kalır).** Bunun için,

fen bilgilerine çok çalışmamız, atom bombası, roket, radar, füze yapmamız bunun için askeriyyeye, hükûmete yardım etmemiz, kanûnlara uymamız lâzımdır. Aksi takdîrde din yıkılır. Bindörtyüz bu kadar sene evvel, bugünün kurtuluş yolunu, bu hadîs-i şerîf, bizlere göstermişdir. **(İnsanların** (milletlerin) **dinleri, kendilerini idâre edenlerin dinleri gibi olur!)** hadîs-i şerîfi de, müslimânların çalışarak, kâfirlerden üstün olmasını emr buyurmakdadır. Bu hadîs-i şerîfleri iyi anlamalı ve dört el ile sarılmalıdır].

Peygamberimiz "aleyhissalâtü vesselâm" buyurdu ki: **(Bir kimsenin mâlâ-ya'nî ile, ya'nî fâidesiz şeylerle uğraşması, boş vakt geçirmesi, Allahü teâlânın onu sevmediğine işâretdir!)** Fârisî beyt tercemesi:

Ne varsa güzel, Allah sevgisinden başka,
hepsi câna zehrdir, şeker bile olsa.

Yıldızlarla uğraşmak, ya'nî astronomi ilmi, nemâz vaktlerini anlamağa yarar demişlerdir. Bunun ma'nâsı, nemâz vaktlerinin bilinmesine yarıyan ilmlerden biri de, ilm-i nücûmdur demekdir. Yoksa kozmoğrafya bilinmezse, nemâz vaktleri anlaşılamaz demek değildir. Astronomiden haberi olmıyan çok kimseler vardır ki, nemâz vaktlerini, bu ilmleri bilenlerden dahâ iyi anlar. Mantık, hesâb ve diğer lise dersleri, hep böyle olup, bunların hepsi islâmiyyetin gösterdiği yerlerde kullanılırsa ve ilm-i kelâm da, islâmiyyetin tek se'âdet ve medeniyyet yolu olduğunu isbât etmek için kullanılırsa câiz olur [ve çok sevâb olur].

Mubâh olan şeyleri yapmak, vâciblerin, farzların yapılmasına mâni' olursa, bunlarla uğraşmak, yine mubâh olur mu olmaz mı? Elbet olmaz! İnsâf etmek lâzımdır. Dîni, îmânı, farzları, harâmları öğrenmeden önce, lise bilgileri ile uğraşmak da bu zarûrî bilgileri öğrenmeğe mâni' olmakdadır.

[**(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbı ilm kısmında buyuruyor ki: Her mü'minin, en önce, Ehl-i sünnet i'tikâdını, kısaca öğrenmesi farzdır. Bundan sonra, iki şey öğrenmesi lâzım olur. Biri

kalb için olan, ikincisi beden için lâzım olan bilgidir. Beden için olan bilgi de ikidir. Biri yapacağı emrler, ikincisi sakınacağı yasaklardır. Emrleri öğrenmek şöyle olur: Sabâh vakti, yeni müslimân olan kimsenin, öğle vakti gelince abdestin ve nemâzın farzlarını öğrenmesi, hemen farz olur. Sünnetlerini öğrenmesi de sünnet olur. Akşam olunca, akşâm nemâzının üç rek'at olduğunu öğrenmesi farz olur. Ramezân gelince, orucun farzlarını öğrenmesi farz olur. Zengin olunca, bir sene sonra, zekâtı öğrenmesi farz olur. Haccı öğrenmesi, hacca gideceği zemân farz olur. İşte, herşeyi zemânı gelince öğrenmesi farz-ı ayn olur. Meselâ evlenmek istediği zemân, nikâh bilgilerini, kadın, erkek haklarını, kadınların özr hâllerini öğrenmesi farz olur. Bir san'ata, ticârete başlayınca, bunlardaki emr ve yasakları, fâizi öğrenmesi lâzım olur. Hangi san'ata başlıyacaksa zemânın ona âid fen bilgilerini de mektebde öğrenmesi farz olur. (Meselâ diş tabîbi olacaksa, liseyi ve dişçi mektebini bitirmesi, staj ve ihtisâs yapması farz olur. Her san'at, ticâret, zirâ'at da hep böyledir. Herkese kendi san'atını okuması, öğrenmesi farz olur. Başka san'at bilgilerini öğrenmesi farz olmaz. Harb zemânında da askerliği ve yeni silâhları yapmak, kullanmak, korunmak için, fen bilgilerini kısaca öğrenmek, her müslimâna farz-ı ayn, bunlarda ihtisâs kazanmak ise farz-ı kifâyedir).

Harâmları öğrenmek de, herkese başka dürlü farz olur. Meselâ, erkeklerin ipek giydiği bir yerde bulunanların, ipek giymenin harâm olduğunu öğrenmesi ve bilenlerin bilmiyenlere öğretmesi farz olur. (Sun'î ipek giymek erkeklere de harâm değildir). Alkollü içkiler içilen, domuz eti yinilen, başkasının hakkı, fâiz, rüşvet alınan, kumar oynanan yerde bulunanların, bunların harâm olduğunu öğrenmesi farz olur. Kadın erkek birlikde oturanların da mahrem ve nâmahrem olan kadınları ve bakmak câiz olan ve olmıyan kadınları öğrenmesi farz olur. [Kadınların, kızların açık gezdiği, erkeklerin de dizden yukarısını açdığı yerlerde bulunan müslimânların, örtmesi farz olan yerlerini öğrenmeleri lâzımdır. Bu yerlerini açmak ve başkasının açık yerine bakmak günâh ol-

duğu gibi, bunu bilmemek de ayrı günâhdır.]

Kalbe âid bilgileri, ya'nî ilm-i ahlâk öğrenmek, her erkeğe ve kadına farz-ı ayndır. Meselâ **(Hıkd)** "ya'nî kin bağlamak", **(Hased)** [Başkasında bulunan ni'metin onda olmayıp, kendinde olmasını istemekdir. Onda olduğu gibi, kendisinde de olmasını istemek hased değildir. Buna **(Gıbta)** etmek, imrenmek denir ki sevâbdır], **(Kibr)** [Kendini büyük bilmek, üstün görmekdir. Kibrli olana karşı kendini büyük göstermek, kibr olmaz. Sadaka vermek gibi sevâb olur], **(Sû'i zan)** etmek [İyi insânı fenâ bilmek] gibi şeylerin harâm olduğunu öğrenmek, her mü'mine farz-ı ayndır. Görülüyor ki, îmânı, ya'nî Ehl-i sünnet i'tikâdını kısaca öğrenmek ve iyi ve kötü huyları öğrenmek, farz-ı ayndır. Ya'nî, herkesin öğrenmesi farzdır. Abdesti, guslü, nemâzı ve orucu ve harâmları da, her müslimânın öğrenmesi farz-ı ayndır. Cenâze nemâzını, ölüye hizmeti ve san'at ve ticâret bilgilerini (ve bugünün silâhlarını yapmak ve kullanmak için, fen bilgilerini iyi) öğrenmek farz-ı kifâyedir. Ya'nî lâzım olan kimselerin öğrenmesi farz olup, başkalarına farz olmaz. Fekat, lüzûmu kadar kimse öğrenmezse, bütün müslimânlar, hükûmet ve millet, büyük günâha girer. Meselâ, doktor olacak kimsenin lise ve tıbbiyyede okuması farz olup, mühendis olacak kimsenin tıbbiyyede okuması farz değildir. İbni Âbidîn "rahmetullahi aleyh" **(Dürr-ül-muhtâr)** şerhinde, ön sözde diyor ki: (Ulûm-i nakliyyeden ya'nî din bilgilerinden kendine lâzım olanları öğrenmek farz-ı ayndır. Bundan fazlasını öğrenmek ve ulûm-i akliyyeden fâideli olanları öğrenmek farz-ı kifâyedir). Nemâzda kırâ'eti anlatırken diyor ki: (Bir âyet ezberlemek, herkese farz-ı ayndır. Fâtihayı ve üç âyet veyâ bir kısa sûre ezberlemek vâcibdir. Kur'ân-ı kerîmin hepsini ezberlemek farz-ı kifâyedir. Kendine lâzım olmıyan fıkh bilgilerini öğrenmek, hâfız olmakdan dahâ iyidir). Beşinci cildde buyuruyor ki: (Başkalarına öğretmek için ilm öğrenmek, kendi işlemesi için öğrenmekden dahâ sevâbdır).]

Yavrum! Hak teâlâ, sana çok lutf ve ihsân ederek, bu

genç yaşda tevbe etmekle ve islâm âlimlerinin yolunda bulunan birinin sohbetine kavuşdurmakla [yâhud Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumakla] şereflendirmişdir. Bilemiyorum ki, nefs ve şeytânın ve din bilgisi olmıyan kötü arkadaşların arasında, o temiz hâlde kalabildin mi? Din düşmanları her yoldan gençleri aldatmağa uğraşırken, değişmeden, akıntıya karşı durmak kolay değildir. Gençlik zemânıdır. Para bol, nefsin her arzûsunu yerine getirmek kolay ve arkadaşların [ve piyasadaki bozuk kitâbların] çoğu da uygunsuz! Fârisî beyt tercemesi:

Cânım, yavrum! Sana sözüm, yalnız şudur:
körpeciksin, yolun da çok korkuludur.

Kıymetli oğlum! Mubâhların fazlasından sakınmalısın. Mubâhları, lüzûmu kadar kullanmalısın. Bunları da, Allahü teâlâya kulluk etmek niyyeti ile yapmalısın. Meselâ, birşey yirken, Allahü teâlânın emrlerini yerine getirmek için kuvvetlenmeğe, giyinirken avret yerini örtmeğe ve soğukdan, sıcakdan korunmağa niyyet etmeli ve her mubâh için [ve ders çalışırken böyle] gerekli niyyetler yapmalıdır. Büyüklerimiz azîmet ile hareket etmiş, ruhsatdan elden geldiği kadar kaçınmışdır. Mubâhları, zarûret mikdârı kullanmak da azîmetdir. Bu devlet, bu ni'met ele geçmezse, mubâhlardan dışarı çıkmamalı, harâm ve şübhelilere taşmamalıdır. Allahü teâlâ kullarına çok merhamet ve ikrâm ederek, mubâh olan şeylerle zevklenmeğe izn vermişdir. Pekçok şeyleri mubâh etmişdir. Halâl olan bu sayısız zevkleri, lezzetleri bırakıp da, harâm edilen birkaç zevke sapmak, Allahü teâlâya karşı, ne kadar edebsizlik olur. Hem de, harâm etdiği lezzetleri, dahâ fazlası ile mubâhlarda da yaratmışdır. Halâl olan çeşid çeşid ni'metlerin zevkleri bir yana, insanın işinden, Rabbinin râzı olmasından dahâ büyük zevk olur mu? Bir kimsenin işini, efendisinin beğenmemesinden dahâ büyük cefâ, sıkıntı olur mu? Cennetde Allahü teâlânın râzı olması, Cennet ni'metlerinin hepsinden dahâ tatlıdır. Cehennemdekilerden Allahü teâlânın râzı olmaması, Cehennem azâblarından dahâ acıdır. Cehennemdeki sonsuz azâb, hiçbir günâha karşılık

değildir. Küfre, inkâra karşılıkdır.

Biz kuluz. Sâhibimizin emrindeyiz. Başı boş değiliz. Her istediğimizi yapmağa serbest değiliz. İyi düşünelim! Uzağı gören akl sâhibi olalım! Kıyâmet günü utanmakdan, pişmân olmakdan başka, ele birşey geçmez. Gençlik çağı, kazanc zemânıdır. Merd olan, bu vaktin kıymetini bilip, elden kaçırmaz. İhtiyârlık herkese nasîb olmaz. Nasîb olsa da, râhat, elverişli vakt ele geçmez. Vakt de bulunsa, kuvvetsizlik, hâlsizlik zemânında, yarar iş yapılamaz. Bugün, her vaz'ıyyet elverişli iken, ananın babanın varlığı büyük ni'met iken, geçim derdi olmayıp fırsat elde iken, güç kuvvet yerinde iken, hangi özr ile, hangi sebeble, bugünün işi yarına bırakılabilir? Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Yarın yaparım diyen helâk oldu, ziyân etdi)** buyurdu. Eğer dünyâ işlerini yarına bırakırsan ve bugün hep âhıret işlerini yaparsan güzel olur. Fekat, bunun aksini yaparsan çok çirkin olur.

Gençlik zemânında, insanı üç din düşmanı olan, nefs, şeytân ve kötü insanlar aldatmağa uğraşmakdadır. Bunlar karşısında az bir ibâdet pek kıymetli olur. İhtiyârlıkda yapılan, bundan katkat fazla ibâdetlerin bu kadar kıymeti olmaz. Düşman hücûm etdiği zemân, askerin ufak bir hareketi, çok kıymetli olur. Sulh zemânında yapılan büyük ta'lîmlerin, manevraların, bu kadar kıymeti olmaz.

Oğlum, bütün varlıkların hülâsası, özü olan insan, eğlence için, oyun için, yiyip içmek, gezmek, yatmak, keyf sürmek için yaratılmadı. Kulluk vazîfelerini yapmak için, Rabbine itâ'at, tevâzu', kuvvetsizliğini, ihtiyâcını göstermek, Ona sığınmak ve yalvarmak için yaratıldı. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği ibâdetlerin hepsi, insanlara fâideli şeylerdir. İnsanlara yaradığı için emr edilmişdir. Yoksa, hiçbir ibâdetin Allahü teâlâya fâidesi yokdur. Candan teşekkür ederek, minnet ile ibâdet yapmalı. Tâm teslîm olarak, emrleri yapmağa ve yasaklardan kaçınmağa çalışmalıdır. Allahü teâlâ hiçbirşeye muhtâc olmadığı hâlde, kullarını emr ve yasaklar vermekle şereflendirdi. Herşeye muhtâc olan, biz

kulların, bu büyük ihsâna, bol bol teşekkür etmemiz, bunun için de, emrleri yapmağa, cândan sarılmamız lâzımdır.

Ey Oğlum! İyi biliyorsun ki, dünyâda biri, mevkı', rütbe sâhibi olsa, emrinde bulunanlardan birine, mühim bir vazîfe verse, bu vazîfenin yapılmasında, emr verene de fâide olduğu hâlde, bu işçi, bu vazîfeye ne kadar çok ehemmiyyet ve kıymet verir. Bu vazîfeyi, bana büyük bir zât verdi diye öğünür ve seve seve, zevk ile yapmağa çalışır değil mi? Yazıklar olsun! Allahü teâlânın büyüklüğü, yüksekliği, bu kimsenin büyüklüğü kadar değil midir de, islâm dîninin istediklerini yapmağa, böyle çalışılmıyor. [Allahü teâlânın emrleri vazîfe bilinmiyor ve (vazîfe mukaddesdir! Önce vazîfe, sonra nemâz) gibi şeyler deniyor. Hâlbuki, Allahü teâlânın emrleri birinci vazîfe olmak lâzımdır].

Utanmak lâzımdır. Gaflet uykusundan uyanmamız lâzımdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmamak, iki sebebden ileri gelir:

1- Allahü teâlânın emrlerine, yasaklarına inanılmamışdır. [Bu ibâdetler arablar içindir. Çöldeki insanların sağlam olması içindir. Bugün İsveç hareketleri, spor, fiziko-terapi, masaj, nemâzın işini görmekde, duşlar, banyolar, plâjlar, abdestden dahâ modern temizlemekdedir denilmesidir].

2- Allahü teâlânın emrlerine ehemmiyyet vermemekdir. Bu emrlerin büyüklüğünü, mevkı', kumanda sâhibi kimselerin büyüklüğünden aşağı görmekdir. Her iki sebeb ile de, ibâdet etmemenin şenâ'atini, çirkinliğini düşünmemiz lâzımdır.

Ey evlâdım! Yalancılığı çok def'a görülmüş olan birisi, düşman bu gece, filan yerden baskın yapacak dese, idâreciler, akllılar, karşı koyma güçlerini düşünmez mi? O kimsenin yalancı olduğunu bildikleri hâlde, tehlüke bulunan işlerde, ihtiyâtlı, tedbîrli, uyanık bulunmak lâzımdır demezler mi?

Muhbir-i sâdık, ya'nî hep doğru söyleyici, doğruluğu ile

şöhret bulmuş "aleyhissalâtü vesselâm", tekrâr tekrâr, açıkça, âhıretin sonsuz azâblarını bildiriyor. Buna inanmıyorlar. İnanılsa da, tedbîr, kurtulma çâresi düşünmüyorlar. Hâlbuki, Muhbir-i sâdık, kurtuluş yolunu da, göstermekdedir. O hâlde, Muhbir-i sâdıkın sözlerine, bir yalancının sözleri kadar kıymet vermemek, nasıl bir îmândır? Îmânım var demek, müslimânım demek, insanı kurtarmaz. Kalbin inanması, yakîn hâsıl etmesi lâzımdır. Hâlbuki, yakîn nerede? Zan bile yok. Belki vehm bile değil. Çünki, tehlükeli zemânlarda vehm edilen şeye karşı da, tedbîr almak, akl îcâbıdır.

Hucürât sûresi, onsekizinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ, yapdıklarınızı hep görmekdedir)** buyurulduğu hâlde, harâmları, yapıyorlar. Hâlbuki, herhangi bayağı bir kimse, bu çirkin işleri görecek olsa, belki görmek ihtimâli olsa, yapmakdan vazgeçerler. Bu hâlin iki sebebi olabilir: Yâ, Allahü teâlânın verdiği habere inanmıyorlar. Yâhud da, Allahü teâlânın görmesine ehemmiyyet vermiyorlar. Harâmları, bu iki sebeb ile işlemek, îmânı mı gösterir, kâfir olmağı mı gösterir?

Yavrum, yeniden îmânını tâzelemelisin! Peygamberimiz "aleyhissalâtü vesselâm" buyurdu ki, **(Lâ ilâhe illallah, diyerek, îmânınızı yenileyiniz!)** Sonra, Allahü teâlânın râzı olmadığı işlerinden tevbe etmelisin. Yasak etdiği, harâm eylediği şeylerden sakınmalısın. Beş vakt nemâzı cemâ'at ile kılmalısın. Gece nemâz kılabilirsen, teheccüde kalkabilirsen, büyük se'âdet olur.

[Cum'a, Arefe, Bayram, Kadr, Berât, Mi'râc, Aşûre, Mevlid ve Regâib gecelerinde ibâdet etmek çok sevâbdır. Mevlânâ Muhammed Rebhâmî "rahmetullahi aleyh" **(Rıyâd-un-nâsıhîn)** kitâbının, Hind basması, yüzyetmişikinci sahîfesinde buyuruyor ki, büyük islâm âlimi, imâm-ı Nevevî "rahmetullahi aleyh", **(Ezkâr)** kitâbında buyuruyor ki, gecenin oniki kısmından bir kısmını (ya'nî bir sâat kadar) ihyâ etmek, ya'nî okumak, kılmak, düâ etmek, bütün geceyi ihyâ etmek olur. Yaz ve kış geceleri için hep böyledir. **(İbni Âbi-**

dîn)in dörtyüzaltmışbirinci (461) sahîfesindeki yazıdan da, böyle olduğu anlaşılmakdadır. **(Hakâyık-ı manzûme)**de diyor ki, (fıkh kitâblarında, sâat demek, bir mikdâr zemân demekdir. Nevevî, şâfi'î mezhebinde müctehiddir. Hanefîlerin de, geceleri, böyle ihyâ etmeleri uygun olur). Hakâyık-i manzûme kitâbı, Mahmûd-i Buhârînin olup iki cilddir ve **(Manzûme-i Nesefî)**nin şerhidir. Kıymetli fıkh kitâbıdır. Mahmûd-i Buhârî, 671 [m. 1271] senesinde, Buhârâda vefât etmişdir.]

Zekât vermek de, islâmın beş şartından biridir. Zekât vermek elbette lâzımdır. [Birçok kitâblar, meselâ Murâd Molla kütübhânesinde, (1113) numaralı **(Surre-tül-fetâvâ)** kitâbı ondördüncü sahîfesinde, (Zekât vermek lâzım olup da, (o sene vermeyip), özrsüz gecikdiren günâha girer ve şehâdeti kabûl olmaz) buyurmakdadır.] Zekâtı kolayca verebilmek için, altından ve gümüşden ve ticâret eşyâsından, fakîrlerin hakkı olan kırkda biri, senede bir kerre [meselâ her Ramezân-ı şerîf ayında] zekât niyyeti ile ayrılıp, saklanır. Bütün sene içinde, istediği zemân, zekât vermesi câiz olanlardan, dilediğine verir. Her verişde, ayrıca zekât için, niyyet etmeğe lüzûm yokdur. Ayırırken, bir kerre niyyet etmek yetişir. Herkes, fakîrlere ve zekâtdan hakkı olanlara, bir senede ne kadar vereceğini bilir. Buna göre zekâtından ayırıp saklar. Ayırırken, niyyet etmezse, fakîrlere verdikleri zekât olmaz. [Nâfile sadaka olur]. İşte böylece, hem zekât verilmiş olur, hem de, her zemân muhtâclara yapdığı yardım, yerini bulur. Bir sene içinde, fakîrlere yapdığı yardım, zekât için ayrılandan az olursa, artan zekâtı, yine kendi malından ayrı saklamalı, gelecek sene ayrılacak olan zekât ile karışdırıp vermelidir. Her sene, böyle ayırıp, yavaş yavaş vermek câizdir. Yavrum! İnsanların nefsi bahîldir, cimridir, tama'kârdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmakda inâdcıdır. Onun için, biraz aşırı yazdım. Yoksa, malı da, cânı da, mülkü de, hep O vermişdir. Onun verdiğine el uzatmağa kimin hakkı vardır? O hâlde zekâtı ve uşru seve seve vermek lâzımdır.

Her ibâdeti seve seve yapmalıdır. Kul hakkına dokunmamağa, hakkı olanları ödemeğe, titizlikle çalışmalıdır. Üzerimizde kimsenin hakkı kalmamasına çok dikkat etmeliyiz! Hakkı dünyâda ödemek kolaydır. Nezâket ile, yumuşaklıkla hakdan kurtulmak mümkin olur. Fekat, âhıretde, iş böyle değildir. Orada, hak altından kurtulmak çok gücdür, çâresi bulunmaz.

[Kâfirlerin haklarını da gözetmek lâzımdır. Kâfir memleketlerindeki kâfirlerin de mallarına, canlarına ve nâmûslarına saldırmamalıdır. Kâfirlerin kanûnlarına da karşı gelmemelidir.] İslâmiyyeti, dînini iyi bilen ve âhıreti düşünen doğru Ehl-i sünnet âlimlerine sorup öğrenmelidir. Böyle mubârek insanların sözleri ve kitâbları, te'sîrli olur. Bunların nefeslerinin bereketi ile, sözlerini yapmak kolay olur. [Para kazanmak için, rey kazanmak, mevkı' almak için, din kitâbı yazan, nutk söyliyen, müslimânları aldatmak için yüzlerine gülen, din hırsızlarının yanından ve kitâblarından kaçmak lâzımdır]. Doğru âlim, güvenilir kitâb bulunamayan yerlerde, bu gibilerden ancak, çok lüzûmlu şeyler sorulabilir. Va'zları, nutkları dinlenmez.

Ey oğlum! Bizim gibi fakîrlerin, yukarıda ta'rîf etdiğimiz, alçak dünyâ düşkünleri ile, ne işimiz vardır ki, onların gidişlerinin iyiliğine, kötülüğüne karışalım? Allahü teâlânın Peygamberi "sallallahü aleyhi ve sellem" lâzım olan nasîhatları, açıkça bildirmiş, söylenmedik birşey kalmamışdır. Fekat bu yavru, bu fakîrlere gelip, nasîhat ve yardım istemiş olduğu için, bu yavrunun nasıl, ne yolda bulunduğu sık sık kalbe gelmekdedir. Bu bağlılık bu satırların yazılmasına sebeb olmuşdur. Evet, bu yavrunun böyle sözleri çok işitmiş olduğunu biliyorum. Fekat, yalnız işitmekle, birşey kazanılmaz. Duyduklarını, öğrendiklerini yapmak lâzımdır. Bir hasta, ilâcını öğrenebilir. Fekat, ilâcı kullanmadıkça, iyi olamaz. İlâcı bilmek, onu iyi edemez. Bütün Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" ve âlimlerin "rahimehümullah" milyonlarca sözleri ve binlerle kitâbları, hep işlemek içindir. Bilmek, kıyâmetde fâideli değil, şefâ'atcı değil, azâb yapılması için

huccet ve şâhid olacakdır. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz buyurdu ki, **(Kıyâmet günü, azâbın en şiddetlisine, en kötüsüne düşecek olan, ilminin fâidesini görmiyen, gidişi ilmine uymıyan âlimdir).**

Yavrum, o zemânki tevbenin, bağlılığın bir netîce vermediğini sen de biliyorsun! Çünki, Allahü teâlâyı seven ve unutmıyanlardan uzak kalman, o se’âdet tohumunun açılıp büyümesine mâni’ oldu. Fekat, o tohumun çürümemiş olması, bu yavrunun yetişmeğe elverişli, nefîs bir cevher olduğunu göstermekdedir. O tevbenin, o bağlılığın bereketi ile, Allahü teâlânın, bu yavruyu, ergeç, sevdiği, seçdiği yola kavuşduracağı ümmîd olunur. Herne behâsına olursa olsun, Allah yolunda bulunanlara olan sevgiyi elden kaçırmayınız! Bunlara sığınmak, bunlarla berâber olmak iştiyâkını kalbinize yerleşdiriniz! Bu büyüklere olan sevginiz sebebi ile, Allahü teâlânın, kendi sevgisini içinize yerleşdirmesini ve kalbinizi, bu dünyâ çerçöplerine bağlamakdan kurtarıp, büsbütün kendisine çekmesini isteyiniz! Fârisî beytler tercemesi:

Aşk öyle bir ateşdir ki, yanarsa eğer,
Ma’şûkdan başka herşeyi yakar, kül eder.

Hakdan gayrıyı katl için *(LÂ)* ***kılıncı çek,***
(LÂ) ***dedikden sonra, birşey kaldımı bir bak.***

*(İLLALLAH)****dan başka ne varsa, hepsi gitdi;***
Sevin ey aşk! Hakka ortak kalmadı bitdi.

1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

● Yetmişiki fırkadan doğru yoldan ayrılanlar, ekserîdir [çoğunlukdadır]. Bunlara sebeb olanlar, tarîkatde yolda kalıp, şaşıranlardır. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

● Yetmişiki fırka, ehl-i kıbleden oldukları için, tekfîr edilmezler. [Fekat, küfre sebeb olan sözü söyliyenin kâfir [Allahın düşmanı] olduğu anlaşılır] 3/38. **[Se’âdet-i Ebediyye: 68.]**

● Yetmişiki fırkanın reîsleri, kötü âlimler idi. 1/47. **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

● Yetmişüç fırkanın herbiri islâmiyyete uymak da'vâsındadır. Herbiri kendi kurtulduğunu zan etmekdedir. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Yetmişüç fırkadan yetmişikisi, bozuk i'tikâdları kadar Cehennemde kalırlar. Ve azâb olunurlar. Fırka-ı nâciyye hâricdir. [Kurtulan, fırka-ı nâciyye, Ehl-i sünnet fırkasıdır.] 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Yetmişbin kimse; beşerin hayrlısının ümmetinden, hesâbsız Cennete dâhil olacakdır ki, onlar; Ellezîne lâ yeknizûne ve lâ yester-kûne ve lâ yetetayyerûne ve alâ Rabbihim yetevekkelüne, dırlar, "hadîs-i şerîfi." Yetmişbin kimse kıyâmetde zıll-i bârîde âsûdedirler ki, onlar parayı hayrlı işde kullananlardır. Bunlar..... dağlama ve efsûn yapmıyan, uğursuzluğa inanmıyan ve Rablerine tevekkül edenlerdir....... 3/21.

● Yezîd bî-devletin [nasîbsiz Yezîdin] küfründe, ihtiyâd edildiği için, susulmalıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Yezîd bî-devlet [nasîbsiz Yezîd] eshâbdan değildir. O bedbahtın eylediği işe, hiç frenk kâfiri cesâret eylememişdir. Ona la'netde, ba'zı Ehl-i sünnet âlimlerinin duraklamaları, râzı olduklarından değil, tevbe ve rücû' ihtimâline riâyet eylemişlerdir. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

● Yezîdi, Ebû Cehli ve diğerlerini kötülemek, sövmek ibâdet değildir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Ya'kûb aleyhisselâm. 3/100.

● Ya'kûb-ı Çerhî, evvelâ hâce Alâüddînin müridlerinden olup, ikinci olarak şâh-ı Nakşibende bağlıdır diye, Nefehâtda, Mevlânâ Câmi' açıklamışdır, beyân etmişdir. 1/119. **[Mektûbât Tercemesi: 167.]**

● Yakîn sâhibi ârif için rücû'dan [geri dönüş, inişden] sonra, istidlâle [delîl ile anlamağa] ihtiyâc olur. 2/21.

● Yemîn eyleyip, bir şahs, Vallahî ben Zeydin sûretini aynada gördüm dese, hânis olmaz. [Yemîn keffâreti gerekmez.]

Bu şeklde, hem Zeydin sûreti hakîkatde aynada değildir. Hem o sûretin aynada meydâna gelmesi vehm ve hayâl bakımından hakîkîdir. Şaşılacak şeydir ki, hakîkatin zıddı olan hayâl ve vehm, burada varlığı hakîkî yapmağa sebeb oluyor. Bir diğer misâl, nokta-i cevvâledir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

● Yûsüf aleyhisselâmın tâlibleri meyânında, bir yaşlı kadın, [onu satın almak için] ipliğini pazara çıkarmışdı. 1/47. **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

● Ahî Yûsüf esbahu ve ene emlehu. [Kardeşim Yûsüf benden dahâ sabîh, ben ondan dahâ melîhim.] "Hadîs-i şerîf". 3/100.

● Yûsüf aleyhisselâmın hilkati [tabî'ati, yaratılışı] ve hüsn [güzellik] ve cemâli [yüz güzelliği], bu dünyâda meydâna gelen hilkat, hüsn ve cemâl cinsinden değildir. Onun cemâli, cemâl-i behiştiyân cinsinden idi. 3/100.

● Yıldızların hayât ve ölümle alâkası yokdur. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Fırsat ganîmetdir. Ömrün temâmını fâidesiz işlerle telef ve sarf etmemek lâzımdır. Belki temâm ömrü, Hak celle ve alânın rızâsına muvâfık ve mutâbık şeylere sarf etmek lâzım ve lâbüd [lâzım, gerekli] ve vâcib ve lâyıkdır. Beş vakt nemâzlar, ta'dîl-i erkân ile, cem'ıyyet-i bâtın ve cemâ'at ile edâ edilmelidir. Ve teheccüd nemâzlarını elden çıkarmamalı. Seher vaktlerini istigfârsız geçirmemeli. Gaflet uykusuyla hoşlanmamalı, huzûz-ı âcile [dünyâ zevkleri] ile magrûr olmamalı [aldanmamalı]; tezekkür-i mevt [ölümü düşünmeli], ahvâl-i âhıreti [âhıret ahvâlini] göz önünde bulundurmalı. Umûr-ı gayr-i meşrû'a-yı dünyeviyyeden i'râz [harâm olan dünyâ işlerinden yüz çevirip], bâkî kalan âhıret işlerine ikbâl etmek lâzımdır. Lâzım ve zarûrî olan, dünyâ ma'îşeti işleri ile meşgûl olup, sâir vaktleri, âhıreti i'mâr etmekle meşgûl

olmalı. Hâsıl-ı kelâm [sözün kısası], mâsivânın [Allahü teâlâdan gayri şeylerin] muhabbetinden korunmalı ve bedeni ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla süslemeli, onunla meşgûl olmalı. İşin hakîkati budur. Bundan gayri cümlesi hiçdir. Bâkî [devâmlı kalıcı] ahvâlimiz hayrlı olsun. Vesselâm. (Mürşid-i kâmil seyyid Abdülhakîm-i Arvâsînin Cum'a hutbesine başlarken, minberde söylediği türkçe hutbesidir.)

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa'fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfirlî ve li-âbâî ve ümmehâtî ve li âbâ-i ve ümmehât-i zevcetî ve li-ecdâdî ve ceddâtî ve li-ebnâî ve benâtî ve li-ihvetî ve ehavâtî ve li-a'mâmî ve ammâtî ve li-ahvâlî ve hâlâtî ve li-üstâzî Abdülhakîm-i Arvâsî ve lil mü'minîne vel mü'minât yevme yekûmülhisâb. "Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în."

KIYMETSİZ YAZILAR

İkinci Kısm

– A, E, İ, Ü –

● Âdâb-ı Nebeviyyede tehâvün edeni [Peygamberin âdâbında gevşeklik göstereni] ve süneni Mustafâviyyeyi [Peygamberin sünnetini] terk edeni ârif zan etme. "CÜNEYD". 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Âhıreti istiyene, Allahü teâlâ, keremi ile, din ve dünyâsına kâfîdir. 4/42.

● "Âhır zemânda bir kavm zuhûr eder ki, râfizî diye adlandırılır. İslâmı terk ederler. Onları öldürün ki, onlar müşrikdirler." Hadîs-i şerîf. 4/64

● "Âhır zemânda, ümmetime, sultânlardan mihnetler isâbet eder. Fekat, o mihnetlerden şu kimseler kurtulur ki, ilm ve amelin arasını, üstünlük ve mükemmelliğin arasını birleşdirip, üsûl ve fürûdan tafsil üzere Hak teâlânın dînini bilip, islâmiyyetin emrinin îcâbı üzere, amel eyleye. Dîn-i hakkı tahsilde [ele geçirmekde] dili, eli ve kalbi ile mücâhede ede [uğraşa]. İşte o kimse, geçmiş olan se'âdetlere ulaşmış olmakla, kurtulanlardan olur. Ve dahî şu kimseler kurtulur ki, Hak teâlâya ârif olup, sükût eyleyip, eğer hayr işliyen kimseyi görürse, ona muhabbet eyleye. Ve eğer bâtılı işleyen kimseyi görürse ona buğz edip, onunla görüşmeye. İşte bu kimse de zemân ehlinin îmânının za'afı sebebiyle, açığa çıkaramayıp, içinde gizlemek sebebiyle kurtuluşa erer." Hadîs-i şerîf. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● "Âhır-zemânda bir kavm zuhûr eder ki, Sultân meclislerinde hâzır olup, Allahü teâlânın hükmünün zıddına hükm ederler ve yasak etmezler. Allahü teâlânın la'neti onların üzerine olsun." Hadîs-i şerîf. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Gökdeki melekler, yeryüzünde, Allah için bir araya gelen bir-iki kişinin bulunduğu yere imrenirler. 4/159

● Âfâk ve enfüsün ötesinde zıl yokdur. Asâlet nisbetine başlamak vâkı' olur. 4/56

● Âfâk ve enfüsde zâhir olan eşyâ, Hak teâlânın varlığına ve kemâl-i kudretine delâlet [işâret] edici âyetlerdir. 6/83.

● Âfâk ve enfüsden geçmek, bir emr-i vicdânîdir ki, kimse ondan geçmedikçe, onun ma'nâsını tâm ma'nâsı ile idrâk edemez. "Tatmıyan bilmez." 4/205

● Âfâk ve enfüsden temâmen geçip, şü'ûn ve i'tibârâtdan seyr ile zâtın mâhiyyetine resîde olalar [kavuşalar]. 5/131.

● Alın, se'âdet ve şekâvetin açığa çıkdığı yerdir. Kalb, ilmlerin ve sırların mahallidir. 6/238

● Âyine-i bâtınınızı mâh gibi mülâhaza ederim ki [bâtın (kalb) aynanızı ay gibi mülâhaza ederim ki], güneşe tekâbülünde, dolunay gibi [bedr-i kâmil] olmuşdur. 5/7

● İbrâhîm aleyhisselâmı salâtda tahsîs eylemek, [nemâzda teşehhüdde anmak], onun şânına ta'zîm içindir. Ondan sonra gelen her Peygamber, o büyük Peygambere uymakla emr olunmuşdur. 5/53

● İbrâhîm Havvâs, Allahü teâlânın zikrini işitirken, kendinden geçmiş olup, bir hafta sonra, rûhunu teslîm eyledi. 4/18

● Ebû Bekr "radıyallahü anh" ile Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" esrâra müte'allik kelâmı konuşurken, Ömer "radıyallahü anh" geldikde, konuşma üslûbunu ve beyân edilen esrârı değişdirdiler. Osmân "radıyallahü anh" geldikde, aynen üslûbu değişdirdiler. Alî "radıyallahü anh" geldikde başka bir üsûl ile tâbir buyurdular. [Ya'nî yine değişdirdiler.] Bu hâl gösteriyor ki isti'dâtların başka başka olması mukarrer (âşikâr) ve fıtratın tegâyyürü (değişmesi) vâkı' ve mu'teberdir. 5/59. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhıret: 97.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” hakkında, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”: **(Allahü teâlânın benim kalbime akıtdığını, Ebû Bekrin kalbine akıtdım)** buyurmuşlardır. 6/120.

● **“Ümmetimin ümmetime en merhâmetlisi Ebû Bekrdir “radıyallahü anh”.** 4/22 **[Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” fenâda ferd-i kâmil idi. 5/61 **[Hak Sözün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhıret: 99.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” hutbede buyurdu ki; Resûlullahdan işitdim ki, gerçekden şübhesiz ki, insanlar bir kötülüğü gördükde, onu tagyîr eylemeseler [ortadan kaldırmasalar], onun cezâsını Allahü teâlâ, onlara da ta’mîm eder [Bu cezâya onlar da dâhildir], buyurdu. 4/29 **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ebû Bekr Tamistânî demişdir ki, tesavvuf ızdırabdır. Sükûn gelince, tesavvuf kalmaz. 4/227

● Ebû Alî Dekkak, Ebûl Kâsım Kuşeyrîye, rü’yâda dedi ki; “Dünyâya geleyim de... [dünyâlık için değil] nâsı (insanları) uyandırmak için, insanın başlangıç ve sonunu bilmesi lâzım geldiğini duyurmak için..]” 4/102

● “Cebrâîl aleyhisselâm bana geldi, dedi ki: Yâ Muhammed “aleyhisselâm”! İstediğin gibi yaşa, muhakkak öleceksin. İstediğini sev, muhakkak ondan ayrılacaksın. İstediğini yap, muhakkak karşılığını göreceksin”. Hadîs-i şerîf. 6/174

● İttibâ’i sünnete say’ edip [Sünnete yapışmağa gayret edip], tâ’at vazîfesi ile zemânı değerlendirmeğe tam gayret edeler. 4/117

● Eser, birşeyin mâhiyyetine âid olan, eserlerden ibârettir. Meselâ ateşin yakması gibi. 5/87

● Uzak düşmüş ahbâbı hayr düâ ile yâd edeler. 6/223

● Allahü teâlâdan gelen din ile bütün insanlar mes’ûldür.

Bu din, bütün insanlara gelmişdir, ba'zı şahslara değil. 4/39.

● Ahkâm-ı islâmiyye, ilâhî emrler ve yasaklardır. Hitâb-ı ezelîdir ki, Allahü teâlânın kelâm sıfatına te'alluk eder. 4/123.

● Ahkâm-ı islâmiyye ile tam bezenmek, ibâdetleri yapmakda ve yasaklardan kaçmakda kolaylık, nefsin fânî olmasına bağlıdır. Bu da sofiyyenin hizmetine bağlı ve onların muhabbetine âiddir. 5/158 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyenin ortadan kaldırılması ilhad ve zındıklıkdır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bâtınî hâller ve ma'nâlar, misâller şeklinde açığa çıkar ki, idrâke yakîn ola. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ahvâl ve mevâcîde tâlib olan kimseler mâsivâya tutulmuşdur. 4/128 **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● İhtiyâc vaktinde, sebeblere yapışmayıp, bu yol ile zarar hâsıl olursa, âsî olurlar. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● İhtilât-ı halk [halk ile görüşme], eğer onların hukûkunu yapmak niyyeti ile olursa, zikr olur. 4/160

● Ehâss-ı havâs, zulmânî ve nûrânî perdelerden halâs ve şühûd ve müşâhededen kurtulmuşlardır. 6/113

● İhlâs-ı şerîf sûresinin tefsîri. 4/76

● İhlâs, fenâsız ve muhabbet-i zâtiyesiz tasavvur edilemez. 4/51 **[Kıyâmet ve Âhıret: 163.]**

● İhlâsın hakîkatine erişmiş olan, tarîkde [tesavvuf yolunda] lâzım olan uğraşmakdan kurtulmuşdur. Her ne işde olursa olsunlar, Allahü teâlâ içindir. Niyyet etsinler, gerekse etmesinler. Niyyetin lüzûmu ihtimâl olan şeydedir. Onların nefsleri, Allahü teâlâ için fedâ olmuşdur. Ben demeği şirk bilirler. Evvelce ne etdiler ise, kendi nefsleri için ederlerdi. Ve niyyete muhtâc değiller idi. Şimdi de, niyyete muhtâc değillerdir. Böyle bir ârife eziyyet edip, edebsiz-

lik etmek, Hak sübhânehu ve teâlâya edebsizliğe varır. Zîrâ ona nisbet olunanlar, külfetsiz Cenâb-ı Hak teâlâya nisbet olurlar. Her-gâh, o ârifin a'mâli bî ihtiyâc [ihtiyâcsızlık] değildir. Lâkin fil-hakîka Hak teâlânındır. Bu kıyâs üzere onun, Mevlâsı celle ve a'lâya ta'zîm ve itâ'at olunup, bu i'tibârla, Kelâm-ı Mecîdde vârid olmuşdur ki, meâlen: **"Resûle itâ'at eden, Allahü teâlâya itâ'at etmiş olur."** Nisâ sûresi 80.ci âyeti. 4/160.

● Ahlâk-ı reddiye [kötü ahlâk], ademin [yokluğun] kötülüğünden ötürüdür. 6/67.

● Bî-edebin [edebsizin] hiçbiri, Allahü teâlâya vâsıl olamamışdır. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ezândan sonra, (Veb'ashü mekâmen Mahmûden illezî ve' adtehü, inneke lâ tuhlifül mîâd) demek, rivâyet edilen mühim bir haberdir. Ecr ve sevâba kavuşmak içindir. Yoksa Allahü teâlânın va'di, elbette vuku'a gelecekdir. 5/53

● İrâde, rızâyı gerekdirmez. Zîrâ, küfr ve isyânlar, Hak celle ve a'lânın murâdıdır. Fekat, mardîsi [beğendiği] değildir. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

● İrâdeden hurûc edip [kendi irâdesini terk edip], Hak teâlânın irâdesine teslîm olalar. 5/115

● İrâdenin ortadan kalkması, vilâyetin şartıdır. Ma'nevî kuvvetlerin cezbesi olmadıkça, sâdece sûrî ameller ile, nasîb olmaz. 5/4

● İrâdenin sarf-ı abdden vâki' olup, [Kul irâdesini sarf edip,] Allahü teâlâ (dilerse) halk eder. 5/83

● İrâde aslında [bizzât] kemâl sıfatdır. Onun çirkin olması, çirkinlik ile alâkasındandır. 5/52

● İrâde olmayıp, insanlar mecbûr olsaydı, dünyâda zâlimlerin kınanması [kötülenmesi], isyân edenlerin cezâlandırılması olmazdı. 5/83 **[Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

● Erzâk-ı ibâde [kulların rızklarına] Allahü teâlâ kefîl-

dir. Eğer az bir çalışmakla tahsîli mümkin olursa ne a'lâ, ne güzel. Ve illâ ardına düşmeyeler. 5/22

● Arz-ı ribâtda [muhârebede] edâ olunan nemâz, ikibin kerre bin (iki milyon) nemâza müâdildir (eşdeğerdir). "Hadîs-i şerîf". 4/64

● Ervâh ve berzah-ı sugrâ [Rûhlar ve rûhun mahşere kadar kaldığı âlemler] bahsleri ziyâde nâzikdir. Bu bâbda zan ve tahmîn ile konuşmağa cür'et eylemeyeler. Nasslar ile sâbit olanlara kısaca îmân eylemek lâzımdır. Onun tafsîlini Allahü teâlânın ilmine havâle eyleyeler. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ervâh-ı mükemmel [olgun ve üstün kimselerin rûhları], Allahü teâlânın dilemesi ile, cesed şeklinde görünmüş, acâib şeyler yapmışlardır. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ervâhın [rûhların] müşâhedesi kemâl değildir. Kemâl, bâtının mâsivâyı bilmekden ve görmekden kurtulması [unutması]dır. 6/33

● Ez gubâr-ı nâka-i Leylâ ki Mecnûn sâlehâ çeşm ber reh daşt, girdi zin beyâbân ber nehâst. [Mecnûn Leylânın yolunu beklerken, yıllarca çöle bakdı. [Yol gözledi]. Çölden bir toz kalkmadı.] 5/47

● Esbâbın ref'inde [sebeblerin kaldırılmasında], hikmetin yok olması vardır ki, onun zımnında [arkasında] maslahatlar [fâideler] olabilir. 2/62 **[Se'âdet-i Ebediyye: 746.]**

● Esbâb [sebebler] vardır. Lâkin hakîkî müessir Allahü teâlâdır [Onun fi'lidir]. 4/110

● Esbâba mübâşeret [sebeblere yapışmak] tevekkülü bozmaz. Te'sîri Allahü teâlâdan bilip ve i'timâd Ona olup, sebebleri kat'î olarak ortaya koyalar. Sebeblerden kat'î olarak kurtuluşa çâre yokdur. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Esbâb [sebebler] üçdür: Vehmî, terk edilmesi lâzım olan sebebler. Kat'î olarak bilinenlerin yapılması vâcibdir.

Şübhe ve zanlı olanların yapılması zanlı ve şübhelidir. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Esbâba [sebeblere] yapışdıkdan sonra, sebebler dolayısiyle, Hak teâlâ eser halk ediyor. 5/52

● İstihâreler tekrâr tekrâr (yedi def'a) yapıla. İlticâ ve tezarru' eyleyeler. Eğer, zahmetsiz kalbde arzû ve sînede açılma hâsıl olursa, o emre [işe] müteveccih olalar. 5/42 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● İstihârede, bir emrin [arzûnun] hâsıl olmamasından ve rü'yâ görmemekden ve kanâat hâsıl olmamasından, dağınık fikrde olmayınız. Zîrâ, vilâyet ve kurb, ona bağlı değildir. Ve herbirinin yokluğu kemâlde sebeb-i noksan olmaz. Yüksek himmet sâhibi olup, en yüksek maksada ulaşmağa teşebbüs ediniz. Hasenâtlar fazla bulunsun, gerekse bulunmasın. 5/73

● İstigfâr, belâların ve sıkıntıların [şiddetli] kaldırılması için, fâideli ve mücerrebdir. [Tecribe olunmuşdur.] 5/80 **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● İstigfâra sabâh ve akşâm devâm lâzımdır. Bir kimse, yirmibeş kerre dese, beytinde [evinde], ehlinde [âilesinde], dârında [memleketinde ve şehrinde] ve bulunduğu beldede, istenmiyen birşey ile, karşılaşmaz. 5/80 **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● İstikâmet, kerâmetin fevkıdir [üstüdür]. Cem'ıyyet ve istikâmet üzere olalar. 4/151

● El-istikâmetü fevkal kerâmeti. [İstikâmet, kerâmetin üstündedir.] **"Hûd sûresi sakalıma ak düşürdü."** Hadîs-i şerîf. 6/213

● Esrârın [sırların] çoğu kayda ve kitâba gelmez. Sohbet ve konuşmağa bağlıdır. 4/123

● İslâm, îmân üzerine atf olunduğu [bağlandığı] mahallerde, îmân, kalbin tasdîki, islâm, görünürde teslîm olma ma'nâsınadır. 5/53

● İslâmın beş şartından birine halel gelirse, islâma halel gelir. [Biri yapılmazsa, o şart yapılmadığı için, islâmiyyet eksik olur.] 5/11 **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● İslâm garîb olmuşdur ve gitdikce de ziyâde garîb olur. Yeryüzünde Allah diyecek kimse kalmasa gerekdir. 4/178 **[Eshâb-ı Kirâm: 272.]**

● İslâm-ı hakîkî, nefs-i emmârenin inkıyâdına [teslîm olmasına] bağlıdır. Nefsin itminânından evvel kalbin tasdîki ile hâsıl olan islâma, islâm-ı mecâzî derler. 4/64

● İslâm-ı hakîkî, makâmât-ı sülûkun tayyından sonra [sülûk konaklarının geçilmesinden sonra] ve nefsin itminânından sonra hâsıl olur ki, bahs edilen bu kemâller ism-i zâhire teâlluk eder. 6/35

● İslâm-ı hakîkî, ârifin yolunun dönüşsüz olması ve tam olgunluğun asla katılmış olmasıdır. 6/63

● İslâm, uyanıklık yoludur ve netîcesi tenzîhdir. 4/79

● İslâm-ı tarîkat, cem'ül cem' makâmı olup, küfr tarîkati müteâkip hâsıl olur ve halkı Hak sübhânehudan ayrı görüp, zikr ve nemâza rağbet eder. 6/207

● İsm, ismlendirilenin aynasıdır. Şühûd vaktinde ayna gizlidir. Ve zâhir olan, hemen aynada görünendir. İsmle vukû' bulmayı, zât ve müsemmâ ile tahakkuk zan ederler. Ve bu benzetmek ve aynanın gizli olması sebebiyle, temâmen gizlenmiş sıfata, zâtdır, derler. Zât ile sıfat, birbirinden, ilmde ayrılmışdır derler. Lâkin hak olan budur ki, Allahü teâlânın sıfatları, hâricde ayrıca vardır. 5/102

● İsm ve ma'nâ ve diğer elfâzın [sözlerin] Hak teâlâ hakkında söylenmesi, ifâde edecek söz bulunamadığındandır. Hak sübhânehuyu, lafzın ve ma'nânın, âfâk ve enfüsün ve tecelliyât ve zuhûrâtın ve tevhîd ve ittihâdın ve müşâhedât ve mükâşefâtin ötesinde olmak üzere aramak gerekdir. 6/122

● İsm-i ilâhî celle sültânühu ile bekâ eyleyip, hakîkat-i sübûtiyye hakîkat-ı ademiyyenin cânişeni oldukda, ârifde müdir ve mütasarrıf hemen o ism olur. Ve o ismin evsâfı ile

muttasıf ve mütehalli [zinetlenen] olur. O ismin hayâtı ile hay ve ilmi ile âlim ve sem'i ile semî' ve basarı ile basîr ve kelâmı ile mütekellim ve irâdeti ile mürîd ve kudreti ile kâdir olur. Zîrâ her ism-i ilâhî celle sültânühu esmâ ve sıfatı mütezammındır. Çünki her esmâ zıldir, başkadır. Ve o ismin cüz'iyâtından bir cüzdir. Ârif, zıl yolundan asla bağlanıp, ism-i sâbık renginde ism-i lâhıkın evsâfı ile muttasıf ve ol asldan bu asla mülhak olup, asl-ı sânîden asl-ı sâlise ve ilâ mâşâ Allah mütehakkık olur. 4/204

● Her ism-i ilâhî bütün ismleri ve sıfatları kendinde toplar. 5/52

● Esmâ-i ilâhîden [ilâhî ismlerden] her birinin aslı, şu'ûn ve zâtın yüceliğine ulaşır [nihâyet bulur]. 4/24

● Esmâ-i ilâhîden [ilâhî ismlerden] her birinin bütün ismleri ve sıfatları toplaması, onlar ile sıfatlanmış olması demek değildir. Belki ismin sıfatlar ile alâkalı olması ve sıfatlar ile şartlanmış olması, kendisinde hâtırlanmakdır. Meselâ, ilmin ismleri kendinde toplaması, hepsine alâkası olması i'tibâriyledir. Tekvînin câmi'iyyeti ilm, kudret, irâde ve gayri kemâl sıfatlarını içine alması i'tibâriyledir. Sanki ondan alınmışdır. Kudret ve irâdet, hayât ile şartlıdır. Ve ilm için lâzımdırlar. İlmin topladığı şeyler, bu sıfatdan alınmışdır. Ve kelâm onları şâmil olduğu i'tibâriyle içine alır. 5/52

● Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun mahdûmzâdesidir. 4/238

● Eşref sâat, cevf-i şebdir [gece yarısıdır.] 4/144.

● Eşyâ ezdâdıyla tebeyyün eder. [Eşyâ zıddıyla tanınır.] 4/17

● Eşyânın mebde-i te'ayyünü, esmâ-i ilâhînin zıllidir. İsm-i ilâhî mebde-i teayyünün aslı olup, ism-i küllîdir. Mebde-i te'ayyün o küllînin cüz'iyyâtındandır. İsm-i küllînin aslı da şân-ı zâtâ olup, zât-ı teâlâda mücerred i'tibârdır. 5/135

● Eşyâya hakîkî mâlik odur. Lâkin, zâhirde kendi kullarından her kimi mâlik eylediyse, hesâba çekilme onunla alâ-

kalıdır. 5/53

● Eshâbın cümlesi, sohbetin şerefi sebebiyle, ölmeden önce ölmek ile müşerref oldular. 6/24

● Eshâb-ı kirâm vilâyetin en yüksek tabakasındadırlar. 6/19

● Eshâb arasındaki muhârebeler, düşmanlıkdan dolayı değildi. İctihâd yüzünden idi. İctihâdda hatâya da bir derece sevâb verilir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Eshâb-ı kirâm sohbet bereketiyle kemâle ulaşdı. Ümmetin evliyâsından öne geçdiler. 4/88

● Eshâb-ı kirâmda hâller ve kerâmet fazla mikdarda zuhûr etmemişdir. Zîrâ dünyâ amel yapma yeridir. Âhıret mükâfât yeridir. Eğer amelin karşılığı olan meyvelerden bir kısm bu dünyâda ihsân olunursa, âhıret derecelerinin noksan olmasına sebeb olur. Bunun için, dünyâda amelin meyveleri verilen ba'zı kimseler görülmüşdür ki, ölümü ânında, bu işlerin olmamasını temennî ederler. 4/189

● Eshâb-ı kirâmdan iki şahsı Müseylemet-ül-kezzâb yakalayıp, birisine sorup, Muhammedin "sallallahü aleyhi ve sellem" Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin dedikde, evet şehâdet ederim ki, Muhammed "sallallahü aleyhi ve sellem" Resûlullahdır, cevâbını vermişdir. Müseyleme yine süâl edip, benim dahî Resûlullah olduğuma şehâdet edermisin dedikde, evet dedi. Onu bırakıp, ikinci şahsı getirtip, Muhammedin Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin dedikde, o kimse evet dedi. Müseyleme, benim dahî Resûlullah olduğuma şehâdet edermisin dedikde, o kimse, ben işitmemek illetine mübtelâyım dedi. Müseyleme süâlini üç kerre tekrâr edip, o kimse dahî çok sağır olduğunu söyleyip, onun risâletini ikrâr etmedi. Ona gadab edip, şehîd eyledi. Bu vak'a Resûlullaha erişdikde, buyurdular ki, maktûl olan şahs yakîn ve sıdk yolunu tutmuşdur. Şehîdlik rütbesine mâlik olmuşdur. Diğeri ruhsat yolunu ihtiyâr edip, kendisinden zulmü def' eylemiş. 6/55 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● İslâh-ı cesed [bedenin islâhı], kalbin islâhına bağlıdır. Bedenin fesâdı dahî, kalbin fesâdına bağlıdır. 6/178

● Aslın zuhûru ne kadar çok ise, zılde dahî mahv ve telâş o kadar çok olur. 4/121

● Üsûllerden ve üsûllerin aslından mücerred, zâta [Allahü teâlâya] kavuşmak mümkin değildir. 4/1

● Üsûl-i dinde [i'tikâd edilecek şeylerde] hâtıra gelen şey ve vesveselerin menşe'i hannâsdır ki, sadrdadır [şeytândır ki, göğüsdedir]. 4/190

● Çocuklara dahî, âhıretde ma'rifet hâsıl olması ve bunlara akl ve şu'ûr i'tâ edilmesi mümkindir. Meselâ, o günde müşrikler tevhîd ehli olurlar [ya'nî inanırlar] ve derler ki, (Allahü teâlâ Rabbimizdir, biz müşriklerden olmadık.) 6/173

● İtmînânın [kalbin mutma'inne olmasının] alâmeti, nâzil olunmuş ahkâma tam uymakdır. 4/228. **[Eshâb-ı Kirâm: 273.]**

● İtmînândan evvel nefs, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymakdadır. 4/186

● Bir gün i'tikâf eden kimse ile Cehennem arasında üç hendek olur ki, herbiri hâfikayndan [magrib ile meşrık arası mesâfeden] dahâ çokdur. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● İ'tibârât-ı ilâhî, meselâ i'tibârât-ı mescûdiyet ve gayri gibidir. 6/105

● İ'tizâr edenin [özr dileyenin] özrünü kabûl etmelidir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Allahü teâlâyı en iyi tanıyanlar, en çok hayrete düşenlerdir. 5/86

● A'mâl-i hasene arasında, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" nakl olunmuş ve onun ameli olup, hasâisinden olmıyanları, âhıretde sevâb almak niyyetiyle îfâ etmek, [yapmak] için, izne ihtiyâc yokdur. Peygamberin

ameli ümmete izndir ve sünnetdir. Hâcetlerin hâsıl olması, müşkilâtların halli için, ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukyeler mürşidin iznine bağlıdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● A'mâl-i sâliha sevâbını mü'min ve mü'minâtın temâmının rûhlarına hediyye eylemek güzeldir. Her birine tam sevâbı ulaşır. Hakkında niyyet olunan meyyitin ecri dahî hiç noksan olmaz. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● A'mâl-i uhrevîde tevekkül, bî ma'nâdır [Âhıret amellerinde tevekkül olmaz]. 4/182. **[Kıyâmet ve Âhıret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

● A'mâlde [amellerde] her ne kadar kusûr hâtıra gelirse [ya'nî amellerini kusûrlu görürse], kıymeti çok olup, kabûl olunmaya lâyık olur. 6/225

● Amellerin ve tâ'atlerin ve zikrlerin kabûlü, ihlâsa bağlıdır. 5/133

● **"Amellerin efdali, mü'minin kalbine sürûr (sevinç) vermekdir.** [Mü'mini sevindirmekdir.]" Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Ummâlüküm a'mâlüküm. [Yapdığınız amellere göre idâre edilirsiniz.] 6/34 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● A'mâl-i sûriye [sûrî ameller], mücerred ma'nevî cezbe kuvveti olmadıkca, insanı varlığı sevmekden ve enâniyyetden kurtaramaz. 4/80 **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● Amel yap ve istigfâr et. Bu dünyâda amel istenmişdir ve zarûrîdir. Kabûle lâyık bilin, gerekse bilmeyin, ibâdet yapmak ve ondan istigfâr etmek gerekdir. Ve yalvararak onun kabûlünü istemek gerekdir. 6/68

● A'yân-ı sâbiteye sofiyye-i aliyye izâfî yokluklar derler ve mümkinâtın hakîkatleri olarak tasavvur ederler. 4/130.

● A'yân-ı sâbite mümkinâtın hakîkatıdır. (Muhyiddîn-i Arabî) 6/207.

● Agniyânın [zenginlerin] sohbetine rağbet etmeyeler. Ve fakîr ve nâ-murâd olmağı azîz bileler. 5/25

● Agniyâ [zenginler] ile sohbetden uzak olalar. Ve zarûretsiz onlar ile berâber olmayalar. 6/97

● Ah yazık ki, ömr temâm oldu. Ve hiç amel vücûda gelmedi. Dünyânın vefâsız olduğu açıkdır. Fitne ve musîbetler peşpeşe gelmekdedir. Dostlar ve ciğerpâreler vefât edip, göçüp gitdi. Yine hiç uyanmak ve hâtırlamak ve tevbe ve sığınma yokdur. Gaflet artmakdadır. İsyân ile geçen günler artmakdadır. Bu nasıl îmândır. Ve ne şekl müslimânlıkdır. Ne kitâb ve sünneti kabûl ederler. Ve ne açık işâretlerin görülmesinden ibret alırlar. Fikr ve endişe lâzımdır ki, bir yerde berâber giden eski dostlar, câna yakın, hep berâber olanlar nice oldu ve nereye gitdiler. Cân dostu olan dostlardan hiçbir eser ortada yok. Ve hiç onlardan açık nişân meydanda yok. Yaz harmanı gibi, yokluk rüzgârı, onların nişânını dahî bırakmadı. Öyleyse bizim gibi geri kalanlara lâzımdır ki, şu birkaç günlük ömrü gaflet ile telef ve gözü açık uyku ile [tavşan uykusu ile] zâyi' eylemiyelim. Bu fânî serâya gönül bağlamayıp ve bu insafsız kahbeye aldanmıyalım ve muhabbet bağlamış olmıyalım. Temâmen cenâb-ı Hakkın rızâsını kazanmak için, bütün gücü harcamalı, nefs ve şeytânın tuzağından, hevâ ve hevesin girdâbından kenâra (sâhile) çekilmeğe çok gayret edelim. Ve kabr ve kıyâmet her zemân gözümüzün önünde olup, kendimizi ölmüşlerden sayalım. Böyle düşünmemiz emr olundu. Var gibi bilinen hayât ve vücûddan soyulup, ölümden önce olan ölüm ile vasflanmak yoluna gidelim. Ve kendimizi gerçek bir ölü ve aslî bir yokluk gibi sayalım. Yokluk ki, kendini var gibi sayıp, vücûd ünvâniyle ortaya çıkmış olup, kendinin kıymet sâhibi olduğunu iddiâ ediyor. Halk arasında gülünç olması yerindedir. Dünyânın süsleri sebebi ile kendilerini değişdirmeyeler ki, dünyâ fânî ve helâk olucudur. Sâbit değildir. Şekerle kaplanmış bir zehr ve altın kaplanmış necâset gibidir. Bu zehr ile ebedî ölüme tutulmak ve dâimî hüsrâna yakalanmak açıkdır. Varlık ve ona tâbi' olan şeyler hakîkî vücûd sâhibine yakışır ve ona lâyıkdır. Ve mümkinin üstünlüğü, üstünlük iddiâ etmemesindedir. Noksanlığı da hayrlardan uzaklaşmasıdır. 6/156 **[Hak Sözün Vesîkaları: 353.]**

● Efdal-i tâ'at [tâ'atlerin efdali], dostlara, Evliyâya muhabbet ve düşmana düşmanlıkdır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ef'âl ve harekâtın [işlerin ve hareketlerin] cümlesinde teşebbüs edip, niyyet etmelidir. Ve sâlih niyyet zuhûr etmedikce, hiçbir amele [mümkin olduğu kadar] başlamamalıdır. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Ef'âl-i abd [Kulun bütün fi'lleri] hayr ve şerden, cümlesi, Hak teâlânın takdîr ve irâdesiyledir (dilemesiyledir). Takdîr yaratmakdan ibâretdir. 5/83. **[Cevâb Veremedi: 346.]**

● Eksirû ihvâneküm fiddîn. "Din kardeşlerinizi çoğaltınız." 4/22 **[Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

● İnsanlarla haşr-neşr olmak, iflâs alâmetlerindendir. 5/6

● Elbise kestirmek için gün ta'yin eylemek sâbit olmamışdır. 5/51

● Elbise-i fâhire [güzel elbise], latîf içecekler, nefis yiyecekler, Allah için câiz, riyâ ve öğünmek için ma'siyyetdir. 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Elhâmdülillahi alâ külli hal. Ve e'ûzü billâhi min hâl-i ehlinnâr. [Her hâl üzere Allahü teâlâya hamd olsun. Cehennem ehlinin hâlinden Allahü teâlâya sığınırım.] 6/151.

● **"Hikmet on kısmdır. O on kısmın dokuzu uzletdedir. Biri de susmakdadır."** Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Esselâmü alâ menittebe'al hüdâ. (Hidâyetde olanlara selâm olsun.) Ve Muhammed aleyhisselâma uymayı seçenlere. "aleyhi ve alâ âlihî minessalevâti efdalühâ, minetteslimâtü ekmelühâ." 4/75.

● Ülfet eyle. (İnsanlarla görüş, konuş). Onlara gönlünü kapdırma. [İhtiyâcın kadar görüş.] 4/16

● Allahü teâlâ, mâsivâya köle olmakdan kurtarıp, temâmen cenâb-ı Kudsîsine bağlayıp ve ma'mûr eyleye. Yakınlık derecelerinde yükselmeler vere. 4/75

● Allahü teâlâ kendi mevcûdiyyetinde, kendi zât-ı mukaddesinden gayra muhtâc değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Allahü teâlâya olan muhabbetin kadar, halk sana muhabbet eder. Senin Allahü teâlâdan korkun kadar, halk dahî senden korkar. Ve Allahü azze ve celle ile meşgûliyyetin her ne kadar olursa, nas dahî senin emrinde o kadar meşgûl olurlar. Temâmen Hak teâlâya müteveccih ol (dön) ve kimseye teveccüh eyleme. Nefsin seni meşgûl etmesin. Allahü teâlânın fadlından gayra i'timâd eyleme. 5/109.

● Allahümme innî es'elüke fi'lel hayrâti ve terkel münkerât ve hubbel mesâkîn ve en tegfire-lî ve terhamenî ve izâ eredte fitneten fî kavmî fe-teveffenî gayre meftûn ve es'elüke hubbeke ve hubbe men yühibbüke ve hubbe amelin yükarribünî ilâ hubbike. (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" okurlardı.) [Yâ Rabbî! Hayr işleri yapmağı, kötü işleri terk etmeği senden isterim ve miskinlerin sevgisini isterim ve beni bağışlamanı ve merhamet etmeni isterim, kavmim arasında bir fitne irâde buyurduğun zemân, beni fitneye düşmeden vefât etdir! ve senin sevgini, senin sevdiklerinin sevgisini, beni senin muhabbetine yaklaşdıracak amelin sevgisini isterim.] 5/5

● Âfâkî putlara kul olanlar, Zât-i ilâhî düşmanlarıdır. Enfüsî putlara kul olanlar sıfât-ı ilâhî düşmanlarıdır. 6/55 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Elvân ve envârın [renklerin ve nûrların] görünmesi fenâya muhâlif değildir. 4/154

● Elem ve üzüntü, ayrılık ve musîbet, mâdem ki Allahü teâlânın irâde ve takdîriyledir. Ona râzı olmak lâzımdır. 4/72. **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

● İlhâm hatarât cümlesindendir. Yakîn hâsıl olması ve zann-ı gâlib vardır. Bâtının açılması vardır. Hatarâta menşe' [başlangıc] ise nefsdir. 4/133

● İlhâm zannîdir. Hâsıl olması umulur. 6/87

● **“Allahü teâlâ semâvâtın ve erdın nûrudur”** âyet-i kerîmesinin ma’nâsı, sonradan yaratılmışlar, yokluklar olup, başdan başa zulmet ve şerlerdir. Ve onlarda olan hayr ve kemâl, hüsn ve cemâl vâcib-i teâlâ ve tekaddesdendir. Lâkin bu nûr zıller vâsıtası ile olup, “Allahü teâlânın mü’minin kalbindeki nûru, fener içindeki mum gibidir” âyet-i kerîmesi bunu irâde buyurur. 4/113

● İlhâm zannîdir. Kat’i değildir. Kat’ıyyet vahye bağlıdır. 5/116

● İmâm ile iftitâh tekbîri almağı, tecellîlerden ve zuhûrâtdan dahâ iyi bileler. 5/87

● İmâm-ı a’zam, ömrünün sonunda, iki sene ictihâdı terk edip, uzlete çekilmişdir. 5/61 **[Hak Sözün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhıret: 99.]**

● İmâm-ı a’zam dört bin altın kıymetinde elbise giyerdi. Ve güzel elbise tavsiye ederdi. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● İmâm-ı a’zam, imâm-ı Ca’fer-i Sâdıkdan süâl edip, Yâ ibn-i Resûlillah! Allahü teâlâ, insanların istekli işlerini, onların arzûlarına bırakmış mıdır, dedikde, cevâbında, Allahü teâlâ, rubûbiyyetini, [yaratmak ve her istediğini yapmak büyüklüğünü] kullara bırakmakdan münezzehdir buyurdu. Yine süâl edip, onlara cebr eder mi, dedikde, cevâbında; cebr yokdur. Yaratmağı kullara bırakmak da yokdur. İkisi arası olagelmekdedir, buyurdu. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

● İmâm-ı Ca’fer-i Sâdıkda ayrı ayrı iki nisbet vardı ve birbirinden ayrılmış idi. Nisbetin biri, yüce ceddi tarafından Alî “radıyallahü anh”a ulaşır. Diğeri annesinin ecdâdından Sıddîk-ı ekberden “radıyallahü anh” alınmışdır. 5/59. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhıret: 97.]**

● İmâm-ı Rabbânî kaddesallahü sirrehül’azîz, müceddid-i elf-i sânî idi. 5/2

● İmâm-ı Rabbânî vilâyet-i Muhammediyye ve vilâyeti Mûseviyyenin terbiyet yaftesı olmuşdur. [Her ikisi ile yetiş-

dirilmişdir.] 4/180.

● İmâm-ı Rabbânînin seyri [ilerlemesi] bir noktaya vâsıl olmuşdur ki, asl noktaya akreb [çok yakın] noktadır. Onun üstünde seyr düşünülemez. 4/63

● İmâm-ı Rabbânînin hakîkat-i Muhammediyyeye vusûl bulduğu [kavuşduğu]. 4/180

● İmâm-ı Rabbânînin seyri, seyr-i murâdî [Murâdların seyri, çekilenlerin seyri] olduğu. 5/101

● İmâm-ı Rabbânînin sohbetinde hâsıl olan feyzler ve bereketler. 6/91

● İmâm-ı Rabbânînin, İmâm-ı a'zam ve imâm-ı Şâfi'î ile keşfen bir araya gelmeleri. 4/231.

● İmâm-ı Rabbânî, kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını dahâ başlangıçda kendinde toplamış idi. 4/154

● İmâm-ı Rabbânînin nisbeti, nisbet-i Eshâb-ı kirâmdır. [Ya'nî Eshâb-ı kirâmın nisbetidir.] 6/206.

● İmâm-ı Rabbânî, tecellî-i zâtî ile şereflendi. 4/183

● İmâm-ı Rabbânî, sâbikûndan idiler. 5/34

● İmâm-ı Rabbânîye, (Seni ve kıyâmete kadar sana tevessül edenleri magfiret eyledim) diye ilhâm olundu. 4/225

● İmâm-ı Rabbânî, Ehl-i beyt-i nebevî kemâlâtına gark olmuşlardı. 4/193

● İmâm-ı Rabbânînin sînesinden [göğsünden] vesvese veren şeytânı ve onun avânesini ihrâc eylemişlerdir. 4/190

● İmâm-ı Rabbânînin, Cenâb-ı Hakkın, dâire-i gadab, dâire-i istignâ [ihtiyâcsızlık dâiresi], rahmet dâiresinde seyri. 4/45

● İmâm-ı Rabbânî, Kur'ân-ı kerîmdeki hurûf-ı mukatta'a ile mümtâz oldular. [Onun sırlarına erişdiler.] 6/157

● İmâm-ı Rabbânî, zemânın halîfesi ile yol berâberliği yapıp, Ecmir seferine gitmişlerdir. 4/238

● İmâm-ı Rabbânîye vefâtından altı gün evvel hummâ geldi. 4/193

● İmâm-ı Rabbânînin ölüm hastalığı sıtma idi. 4/183

● İmâm-ı Rabbânînin vefât târîhi 1034, Saferinin 29.cu salı günü idi. 4/86

● İmâm-ı Rabbânînin yaratılışı, Nebî aleyhisselâmın artık toprağındandır. 6/198

● İmâm-ı Rabbânînin mezârından, üstün kemâlâtlarının feyzi alınmakdadır. 4/80. **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● İmâm-ı Rabbânî Lahorda Hacı süvâyı sokağında Hâce Kâsımın eski hânesinde bir-iki ay ikâmet buyurdular. O hâne köhne olmakla, telâpür sokağında diğer hâneye intikâl buyurdular. 4/25

● İmâm-ı Gazâlî, Fârâbî ve İbni Sînâyı tekfir eylemişdir. [Küfre düşdüklerini söylemişdir.] 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959],** 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● İmâm müezzinden mutlaka efdaldir. Me'amâfih imâmda ezânın fazîleti yokdur. 6/24

● "Emr-i münkeri gördükde [İslâmiyyete uygun olmıyan bir iş gördükde] değişdirilmesine kâdir olmadığınız vaktde, sabr ediniz. Allahü teâlâ, onu tagyir eder [değişdirir]." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Emr-i ma'rûf ve nehyi münker bütün müslimânlara vâcib ve küffâr ile cihâd gibidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● "Yâ emr-i ma'rûf ve nehyi münker edersiniz, veyâhud Allahü teâlâ sizin üzerinize gadab gönderir. O vakt, düânız kabûl olmaz." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Emr-i ma'rûf olmıyan memleketde, emrlere itâ'at etdiği hâlde, ya'nî mutî' olduğu hâlde üzülmiyenler helâka müstehakdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● (Belkıs dedi ki: Pâdişâhlar hasmâne bir şehre dâhil olduklarında, ol şehri harâb ve ehâlisinin azîzlerini zelîl ve esîr

eder ve filhakîka bu işi işler.) Neml sûresi 34.cü âyet-i kerîmesi meâli. 4/66

● “Allahü teâlâ, (şübhesiz ki) ni’metlerin eserini kulu üzerinde görmeği sever.” Hadîs-i şerîf. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● “Allahü teâlâ, bid’at sâhibinin (işleyenin) orucunu, nemâzını, haccını, ömresini, cihâdını, farzlarını ve nâfile ibâdetlerini kabûl etmez. Bunlar, yağdan kıl çıkar gibi islâmdan çıkarlar.” Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● **“Şübhesiz ki, Allahü teâlâya kullarının en sevgilisi, Allahü teâlâyı kullarına sevdirendir.”** Hadîs-i şerîf. 4/117.

● “Şübhesiz ki ben, dünyâyı îmâr etmek için değil........” hadîsi. 4/155.

● “Allahü teâlâ sâdık olan tüccârı sever.” Hadîs-i şerîf. 4/202. **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

● “İnsanoğlunun cesedinde bir et parçası vardır ki, bu sâlih olursa, bütün beden sâlih olur. Bu bozulursa, bütün beden bozulur. Bu et parçası kalbdir.” Hadîs-i şerîf. 5/109.

● (Eğer Allahü teâlâ, sana bir zarar erişdirse, Onu senden keşf ve def’e yine Ondan gayri kimse kâdir olmaz. Eğer sana bir hayr murâd ederse, Onun fadlını red ve men’ eden yokdur. Onun fadlı kullarından dilediğine isâbet eder.) (Yûnüs 107-âyet-i kerîmesi meâli) 5/42. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339]**

● “Kulumu, beni zan etdiği gibi karşılarım!” Hadîs-i şerîf. 6/225

● Enbiyâ kabrlerinde zindedir [diridir]. Lâkin dünyâ hayâtı gibi değildir. 5/36. **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Enbiyâ adedinin ta’yînini, ülemâ men’etmişlerdir. Sofiyyeden bu bâbda nakl edilen bir şey yokdur. 5/36 **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Enbiyâya indirilmiş olan herbir kitâb, Kur’ân-ı kerîmin

eczâsından bir cüz'dür. Onun ba'zı ibârelerinden o kitâblar almışlardır. [Kur'ân-ı kerîm, bütün kitâbları kendinde toplamışdır.] 4/183

● Enbiyâya mütâbe'at olmadıkca [uyulmadıkca] kemâle ulaşılmaz. Eğer birşeyler hâsıl olursa istidrâcdır ki, netîcesi âhıretde hüsrân ve pişmânlıkdır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Enbiyâdan herbirinin kendi Rabbi ile muâmelesi ve sırrı başkadır ki, hiçbir kimsenin o muâmelede aslen şirketi yokdur. O nisbet ve yakınlığın keyfiyeti mechûldür. 4/222.

● Enbiyâ Evliyâdan efdaldir. Fekat ba'zı meziyyetler ve ma'rifetler Velîye mahsûs (üstünlük) olsa, fadl-ı küllîyî mûcib olmaz. Câiz ve belki vâkı'dir. Ve fadl-ı külli Enbiyâya mahsûsdur. Bunun gibi, Nebîler ile Resûller arası da böyledir. Meselâ Mûsâ aleyhisselâm ile Hızır kıssasında bu husûsu yazmışlardır. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Enbiyânın müttefik bildirdikleri ve ülemânın icmâ'ları olan kavlleri, bâtıl hayâllerle kaldırmak [kabûl etmemek] mümkin midir? 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Enbiyâdan bir Peygambere vahy olunup, zemânında mevcûd bir âbide gidip, senin zühd ve dünyâdan kesilmen, âhıretde nefsin râhat etmesi içindir. Allahü teâlâ için olan ameli yapdın mı dedikde, o amel nedir, diye süâl edince, (Velîlere dostluk, düşmânlara düşmanlık eylemekdir) dedi. Hadîs-i şerîf. 6/55 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● İntizâr ve tefakkud-i matlûbdan [matlûbu beklemek ve aramakdan] bir an uzak olmıyalar. 5/6

● İnzivâyı ihtiyâr eylemek evlâdır. [Yalnızlığı seçmek iyidir.] Lâkin riâyet-i hikmet ve adem-i inâre-i fitne [hikmeti gözetmek ve fitneyi uyandırmamak] lâzımdır. 5/151.

● İnsan toprak olup, toprakdan nebât hâsıl olur, nebâtdan hayvan yir ve hayvanı insan yir ve bundan nutfe hâsıl olup, yine insan peydâ olur. İşte ba's budur [dirilmek budur]

demek küfrdür. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● İnsana i'tâ olunan [verilen] sûrî ve ma'nevî feyz, zâhirî ve bâtınî feyz [ni'metler], eğer bir an kesilse, varlık ve üstünlükler kalmaz. 4/172

● İnsanın olgunluğu, yokluğunu [adem olduğunu] anlayıp, kendinde emânet olan kemâlâtı, ehline havâle ederek, kendinden intifâ-i kemâlde, hayriyeti de, selb-i hayriyyetdedir. 4/27.

● İnsanın kıymeti, himmeti kadardır. 4/114

● İnsanın izzeti, îmân ve ma'rifet iledir. Mâl ve câh (mevkı') ile değildir. 5/62 **[Hak Sözün Vesîkaları: 342.]**

● İnsanın zâtı ademdir. Hayr ve kemâl onun hakkında emânetdir. Ve güzellik ve cemâl in'ikâsîdir. Eğer bu hayr ve kemâli kendine nisbet edip, [kendinden bilip], aslı ile ortaklık da'vâsı ederse, hâindir. 4/27

● İnsan bir biçâredir ki, onun üstünlüğü ve güzelliği yoklukdur. Kendi Mevlâsına mahsûs olan varlıkdan nasıl haberdâr olur. Onun kemâl ve cemâline nasıl muttali' olur? 4/162

● İnsan, on latîfeden mürekkebdir. Beşi âlem-i halkdan [madde âleminden], beşi âlem-i emrdendir [rûh âlemindendir]. Nefs, âlem-i halkdandır. 5/137.

● İnsan, mebde-i te'ayyünü olan ismin zıllıdir. Zılde bulunan, hayr ve kemâl aslının ziyâsıdır. 6/229.

● İnsanın olgunluğu, kemâl iddi'a etmemekde, hayrlılığı da, hayrlılığı kendinden bilmemekdir. Eğer hayr ve kemâli kendi nefsine nisbet ederse, emânete hıyânet ve asl ile da'vây-ı şirket eder. [Asl ile ortaklık da'vâsında bulunur.] Meğer ki yoklukdan sonra, [Yok iken var edilince] kendisine vücûd ihsân edilince, ikinci bir doğuş ile doğmuş ola ki, o vaktde onun hakkında, bu söz güzel olur. 5/16

● İnsana her ne ulaşırsa, cümlesi, takdîr ve ezelî irâde iledir. 6/87.

● “İnsanın hayrlısı, ittika edip [takvâ sâhibi olup,] sıla-i rahm eden ve emr-i ma’rûf ve nehy-i münker edendir.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● İnsandan bu fânî âlemde istenen, bîçâre bir kul (köle) olup, kulluk vazîfelerini edâ ve temâmlamak ve ibâdetleri ve tâ’atleri yerine getirmekdir. 5/100.

● İnsanın arzû ile kârı nedir? (İnsan bir şeyi niçin arzû eder durur?) Çok vâki’ olur ki, temennî eylediği emr (iş), kendi hakkında mukadder değildir (takdir buyurulmamışdır.) 5/19

● İnsanı Hak sübhânehu ve teâlâ, beyhûde halk eylemedi ki, kendi hâline bırakılsın. Hattâ, her ne bilirse yapıp, hevâ-i nefse ve hoşuna giden şeye uysun. Onu emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmakla mükellef kıldı. Ve emrler ile muhâtab eyledi. İnsan için onun emrlerini yapmakdan başka çâre yokdur. Ve onun hilâfı üzere hevâ-i nefs ve tabî’ate tâbi’ ola. Eğer bu vechle amel etmezse, âsî ve inadcı kul olup, Allahü teâlânın gadabına uğrar ve çeşidli cezâlara müstehak olur. 5/11 **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● İnsan her ne kadar derd ve belâya mübtelâ ve mihnetlere düçâr olursa, berâberlikde ve yakınlıkda o kadar ziyâde kâmil olur. 5/111.

● İnsanın kadr ve kıymeti, muhabbet ile belli olur, açığa çıkar. Ve diğer varlıklardan ayrılması bu derd sebebi ile olduğu açıkdır. 6/111.

● İnsanın diğer mahlûkât üzerine üstünlüğü, derd talebi ve râhatına düşkün olmamak sebebiyledir. 6/38

● **“İnsanın sevmesi ve buğz etmesi ve vermesi ve vermemesi, Allah için olursa, îmân-ı kâmil olmuşdur.”** Hadîs-i şerîf. 6/55 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● İn’âmda [ni’mete kavuşmakda] sevilenin ve sevenin murâdı, nefsin murâdına muvâfıkdır. Elemde sevilenin murâdı vardır. 6/121.

● Evcâ ve emrâza [acılara ve hastalıklara] sabr edeler. Ve

Hak sübhânehunun kereminden âfiyeti taleb edeler. Ve mahlûkatdan hiç kimseyi vâsıta görmiyeler. Hepsini (ve vâsıtaları) Hak sübhânehu ve teâlâdan bileler ve onun def'ini dahî ondan taleb edeler ki, onun takdîri olmadıkca kimse kimseye zarar eylemeğe kâdir değildir. Ve onun irâdeti olmadıkça, hiç kimse def'i zarar eylemeğe kâdir olamaz. İşte tarîk-i ubûdiyyet budur. [İşte kulluk budur.] 4/72 **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Evkâtı [vaktleri], zikr ve fikr ile ma'mûr edeler. Ve en mühim işlere sarf edeler. Ve gizli ve açıkda takvâ ve havf üzere olalar. Ve ölümü ve kıyâmet gününü düşüneler ve bu tefekkürden uzak olmayalar. 4/98

● Evkâtı [vaktleri], zikr ve fikr ile ma'mûr edeler. Mevlây-ı hakîkî celle şânühûnun râzı olduğu şeyleri yapmakda cân-ı gönülden çok çalışmalı, karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlık ve pür-nûr edeler. Âhıret azığını bu kısa zemânda [ömr içinde] hâzırlıyalar. 5/88

● Evlâd-ı îşânın (Onların evlâdının) hizmetini kendine se'âdet bileler. 5/39. **[Hak Sözün Vesîkaları: 338.]**

● Evliyâ zellelerden (küçük günâhlardan) korunmuş değildir. Lâkin tez uyanırlar. [Farkına varırlar]. İyilikler ile onun tedârikini görürler [telâfi ederler]. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ev halkının dînen hakkı olan şeyler edâ oluna. Onlara dahî çokca karışmıyalar. [Devâmlı onlarla uğraşmıyalar]. 4/171.

● Ehl-i hukûku [hak sâhiblerini] râzı etmekde, öyle bir tarz üzere hareket edeler ki, Allahü teâlânın gadabına sebeb olmıya. Allahü sübhânehunun hakkı, bütün haklardan öncedir. Onun hakkına kemâl üzere ve diğerlerinin hukûkuna dahî riâyet edeler. 4/201.

● Ehl-i islâm, ehl-i tarîkat, ehl-i hakîkat için, farzlar yapılmadan ve harâmlardan sakınmadan kurtuluşa çâre yokdur. 4/39

● Ehlullaha [Velîlere] hâsıl olan zikr-i kalbî, evvelâ hakîkat-i câmi'anın zikridir. [Ya'nî kalb latîfesinin zikridir.] Onun yakınlığı ile mudga [bütün kalb] dahî zikr edici olur. 5/70

● Ehlullahın [Evliyânın] ayrılığının mâtemi yer ve göke yayılır. [Yer ve gök ehli üzülür.] Beden ve kalbe yayılır. Elden çıkışındaki [vefâtından dolayı] (husûsî) feyz ve bereketinden mahrûmiyyet açıkdır. Diğerlerinin ayrılığının mâtemi [üzüntüsü], yeryüzünün bir cüz'inde [bir yerde] olur. 6/178.

● "Ehl-i me'âsîye [ma'sıyyet ehline] buğz eylemekle ve onlardan uzak olmakla Allahü teâlâya karîb [yakın] olun." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ehl-i gaflet ve ehl-i dünyâ ile mümkin olduğu kadar karışmıyalar. Ve sohbetleriyle kalbin kazancına zarar vermiyeler. 4/201

● **(Ehlül bida'i kilâbü ehlin nârı.)** [Bid'at ehli Cehennemdekilerin köpekleridir.] Hadîs-i şerîf. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Ehl-i bid'at ve mülhidler ile sohbet etmeyeler ki, onlar din hırsızıdırlar. 5/89 **[Eshâb-ı Kirâm: 275.]**

● Ehlullahın [Velîlerin] fazîlet sâhibi olması, Allahü teâlâyı tanımaları iledir. Ve Zât ve sıfat-ı teâlânın esrârını keşf iledir. Kerâmet ve mahlûkları keşf ile değildir. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Ey Mevlâyı taleb eden! Seni yüce derecelere ve hidâyete tâbi' olmağa da'vet eder ve çağırırım. Cümlenin dönüp, ulaşacağı Hak teâlâdır. Ma'lûm ola ki, âhıret azâbına, (dîni) yalanlıyan ve yüz çevirenler atılır. Nefs ve şeytân ve hevâdan sakınmak lâzımdır. Sizi alevli ateşden (Cehennemden) sakındırırım ki, o ateşe şekâvet sâhibleri en çok lâyıkdır. Devâmlı vera' ve takvâ üzere olup, miskînlere ve akrabâya yiyecek ver ve giydir ki, kıyâmet gününde, Cehennemden uzak olanlar Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh" gibi iyice takvâya sarılıp, mallarının zekâtını verenlerdir.

Dünyâ zînetini temennî ederek ve beğenerek basîretini elden bırakma. Zulm sâhibi ve azgın olanlara meyl edip, vaktini hebâ eyleme (boşa harcama). Kabrleri ve onda olup fânî olup gidenleri ve Cennet ehlini ve Cehenneme atılan cin ve insanı hâtırından çıkarma! Karanlık ile örtülmüş geceyi, aydınlık ile nûrlanmış gündüzü tefekkür ederek, Hâlık teâlâya hamd ve senâ eylemelidir. Allahü teâlânın emrlerine sarılmalı ve yasaklarından sakınmalıdır. İnsana (erkek ve kadınlara) mal ve evlâdın fâidesiz ve çok az fâideli olduğu kıyâmet gününde, şefâ'at-i kübrâ taleb edilmelidir. Bu sözlerim korku ehline (Allahdan korkana) hâtırlatmak ve teblîgdir. Allahü teâlâdan uzak, hevâ ve hevesine düşkün olan, lüzûmlu şeylerden mahrûm kalmış gönlün sığınacağı ancak Hak teâlâdır. Hak teâlâ kullarını görmekdedir. Ve herkesin dönüşü onadır. Gizli ve açık herşeyi Allahü teâlâ bilir. Ey Allahü teâlâyı taleb eden kişi! Şu zâta gıbta olunur ki, aşağılıklardan üstünlüklere teveccüh ve yükselip, günâhlarına karanlık gecelerde ağlar. Ve dönüşünün, yüce hükmü arş-ı mecîdden yüksek olan Zât-ı kibriyâya olduğunu bilir. Ve herşeyden kudretinin te'sîrini alıp, zengin ve fânî kılan, güldüren ve ağlatan, öldüren ve diriltenin, hakîkatde Allahü teâlâ olduğunu yakînen bilir. İşte bu vasflar ile muttasıf olan, fenâ-i nefs ile fânî ve herşeye gücü yeten ile bâkî olur. Doğru yola meyl ve azgınlıkdan ârî ve kıyâmet azâbının hüznünden müberrâ olur. Ve insan işlerini hâtırladığı kıyâmet gününde, tam bir mükâfat ile taltif olunup, arasat meydânındaki insanlara Cehennemin gösterildiği anda (arz edildiği anda), yakınlıklara ve derecelere mazhar olur. Ey insanlar! Ehl-i takvânın mazhar oldukları bu ikrâmın rağbete şâyan olduğunu bilip, gücü ve kuvveti tam sarf ederek fenâdan soyunup, bekâ celb edici olunuz. Vesselâmü alâ menittebe'al hüda! (Hidâyete tâbi' olanlara selâm olsun!) vel tezeme mütâbeat-el Mustafâ "aleyhi ve alâ alihissalevâtil ulâ ilâ yevmil cezâ'i." 4/9

● Îşânın hizmetleri ile müşerref olanlar, her ne kadar pervâsız ve gerekli edeblerden uzak iseler de, azîzdirler. 4/88

● Îşân, âfâk ve enfüsden geçmişlerdir. Nice senelerce mâ-

sivâyı hâtırlamak isteseler, hâtırlarına gelmez. Ene (ben) kelimesinin kendilerine dönmesini şirk bilirler. Bu büyüklerin sohbetini istiyeler ve cân atalar. 6/22

● "Îmân-ı kâmil sâhibi o mü'mindir ki, güzel ahlâk sâhibi olup, ehline iyiliği çok ola!" hadîs-i şerîfini Tirmizî ve Hâkim rivâyet ediyor. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Îmân, kelime-i tevhîdin (Muhammedün Resûlullah) kelâmının birlikde tasdîkine bağlıdır. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Îmân-ı Enbiyâ [Peygamberlerin îmânı] ile avâmın îmânı, îmân olması bakımından müşterek ve müsâvîdir. Îmân-ı Enbiyânın üstünlüğü, îmânın sıfatına bağlıdır. Sâlih amellere yakın olan îmân, başka bir safâ sâhibidir. Meselâ, insanlar, insan olmakda müsâvî iseler de, sıfatları yönünden muhtelifdir. 6/24

● Îmân ve küfr, hayr ve şer, hidâyet ve dalâlet, tâ'at ve günâh, Hak teâlânın yaratması olup, bil-cümle onun takdîr ve irâdesiyledir. Kulların işlerinin Hâlıkı odur, kul değildir. Fekat, insan kendi fi'linde mecbûr değildir. Zîrâ, irâdî hareketler ile gayr-ı irâdî hareketler farklıdır. Ve Hak teâlâ sevâbı ve gadabı kulların ameline bağlı kılmışdır. İnsanı irâdesine bırakmış, azâbı ve sevâbı, irâdenin sarfına bağlı kılmışdır ki, buna kesb denir. Kesb, kuldan, Halk [yaratmak] Allahü teâlâdandır. 5/137.

● Îmân ve ilhâm ve vâridâtın mahalli ve envâr [nûrlar] ve esrârın [sırların] mahalli sadrdır [göğüsdür]. 5/97

● Îmânın sûreti, dışdaki ma'bûdların ki, putlar ve diğer kâfirlerin tapdığı şeylerin nefyine [yok edilmesine] bağlıdır. Hakîkat-ı îmân da, içdeki ma'bûdların yok edilmesine bağlıdır ki, nefsin hevâsı ve Allahü teâlâdan başka şeylere tutulmakdan ibâretdir. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Îmân-ı bil-gayb [gayba îmân] avâmın nasîbi veyâ seçilmişlerin seçilmişlerinin nasîbidir ki, nübüvvet kemâlâtından

nasîb almış ve isti'dâd mikdârınca nihâyetin nihâyetinden âgâh olmuşlardır. Ortada olanlar (Evliyâ), şühûd lezzeti ile yetinmişler ve kavuşmak hayâli ile râhat eylemişlerdir. Îmân-ı avâm [avâmın îmânı] nûrânî ve zulmânî perdelerin gerisindedir. Havâs [seçilmişler] nûrânî perdelerden kurtulmamışlardır ve onda tutulmuşlardır ve onun şühûdunu istenen şühûd tasavvur eylemişlerdir. Ehassül-havâsın [seçilmişlerin seçilmişi olanların] gaybî îmânı ise, nûrânî ve zûlmânî perdelerin ötesindedir. 4/124

● Îmân-ı mecâzî, ya'nî sûret-i îmân, avâmın nasîbidir. Zevâlden [yok olmakdan] emîn değildir. Îmân-ı hakîkî ki, havâssın [seçilmişlerin] îmânıdır. Zevâlden mahfûzdur. [Yok olmakdan korunmuşdur.] 4/64

– B –

● Bazgeşt [urûcdan sonraki nüzûl, geri dönme], nefy ve isbât [Lâ ilâhe illallah] zikrinden sonra, ma'lûm yol üzere, kalb dili ile (Allahım), benim maksûdum sensin ve senin rızândır, demekdir. 4/165

● Bâtından murâd, âlem-i emrin beş latîfesidir ki, insanın eczâsındandır [parçalarındandır. Bir kısmıdır, cüz'üdür.]. 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Bâtın, zâhirden perdelenmişdir [gizlidir.] Ve anlaşılmasından hayâ eder. Her ne kadar zâhirden ona imdâd ulaşır ise de, lâkin hayâ, nâz ve ihtiyâc duymamak ma'şûka lâzımdır. 4/215.

● Bâtının taleb ateşi ile alevlenmesi ve mahlûkât ile alâkalarının kesilmesi ve ilâhî hakîkatler ile dolması ve temizlenmesi; zikrin devâmı ile ve insanlar ile az görüşmek ve mâlâ-ya'nî olan sözlerin azlığı ile ve büyüklere olan sevginin derinleşmesine bağlıdır. 4/43.

● Bâtının nûrlanmasında kelime-i tayyibeden [Lâ ilâhe illallah'dan] dahâ fâideli birşey yokdur. Bu kelimenin birinci kısmı ile, isti'dâtlı bir sâlik, Allahü teâlâdan başka herşeyi bırakıp; ikinci kısmı ile, ibâdete müstehak olan bir ilâ-

hı isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145

● Bâ kerîmân kârehâ düşvâr nist. [Kerîmler ile yapılan işler güc değildir.] 6/220.

● Bâyezîd-i Bistâmînin nemâzda; Allahü teâlânın korkusu ve islâmiyyeti ta'zîminden dolayı, göğüs kemiklerinin hırıltısı işitilirdi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bâyezîd-i Bistâmî düâ ederken, âmîn diyen bir fâsık, vefâtından sonra, necât buldu [kurtuldu]. 4/233.

● Bid'at ehline Resûlullah la'net edip, Allahü teâlânın, meleklerin ve bütün insanların la'netleri, bunların üzerine olsun buyurdu. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● "Bid'ati ortaya çıkaran ve bunu yapan kimseye şeytân çok ibâdet yapdırır. Onu çok ağlatır." Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Bid'at bulunan mahallerde, hikmete riâyet olunup, vakt ve hâle göre, fetevâ-i kalb ile amel edilmelidir. 5/131.

● Bid'at sâhibine buğz için ondan yüz çeviren kimsenin kalbini Allahü teâlâ emn ve emân ile memlû eder [emîn eder, korkudan korur]. Bid'at sâhibine güleryüz göstererek karşılasa, islâmiyyetin hükmünü hafîfe almış olur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bid'at sâhibini tahvîf eden [hor gören] kimsenin kalbini, Hak teâlâ emn ve emân ile doldurur ve bir kimse bid'at sâhibini teşhir eylese, Allahü teâlâ onu büyük korkudan [Kıyâmet gününün korkusundan] emîn eder. Bir kimse bid'at sâhibine ihânet eylese, Allahü teâlâ, Cennetde derecesini yüksek eyler. Bir kimse bid'at sâhibine karşılaşdığında, güleryüz üzere mülâyenet ve mülâyemet eylese [yumuşaklık gösterse], islâmiyyeti hafîfe almış olur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bid'at yayılmış, sünnet terk edilmiş olan bu zulmetli zemânda, ilmlerin tahsîli ve neşri en ehemmiyyetli işdir. Ve Sünnet-i Muhammediyyenin ihyâsı maksadların en büyüğüdür. "Alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehıyye." Hâlle-

ri ve vecdleri hiç düşünmiyeler. Bu dâr, dâr-ı ameldir. [Bu dünyâ, amel yeridir]. Tâ'atleri yapmakda merd olalar. Yalnızlığı ve bir yere çekilmeği ganîmet bileler. Bedenin ihtiyâcı olan şeyleri (yiyecek, içecek v.s.) Allahü teâlâya havâle edeler. 4/178.

● Berâhime-i Hindin [Hind Berehmenlerinin] ve felâsife-i yunanın [Yunan felesoflarının] yapdıkları riyâzet ve mücâhedeleri, Peygamberlerin dinlerine uygun olmadığından, âhıretde kurtulamazlar. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Bir kimseye rucû' eylemeğe (tâbi' olmağa) illet (sebeb), ve bir mevcûda i'timâd eylemeğe sebeb, yâ mürebbî (terbiye edici) veyâ saltanat sâhibi veyâhud ma'bûdiyyet ve ülûhiyyetdir ki, bunların cümlesi cenâb-ı mukaddese ve bîçûn-i hakîkiye (akl ermiyene) müsellemdir (teslimdir). [Kul'eûzü tefsîri] 4/79.

● Berzah-ı kübrâda [Âhıret gününde] dağılmış parçaları ve çürümüş kemikleri toplayıp, beden zıl mu'âmelesinden kurtulur. O vaktde yakınlık devleti (ni'meti) aslen beden unsuru için olup, bâtın eski nisbetinde iken, zâhire bir yakınlık bahş ederler ki, bâtın zâhire tâbi' olmağa tâlib olur. 4/109.

● Birinin makbûlü, cümlenin makbûlüdür. Birinin merdûdü, cümlenin merdûdüdür. 4/87

● Bast ve kabz, erbâb-ı kulûbda hâsıl olur ki, onlar başlangıç ehlidir. Kalb, makâm-ı telvînde olduğu müddetçe, kabz ve bastın gelmesine sebeb olur. Temkîne bağlı oldukda kabz ve bastdan kurtulur. Müntehî [yolun nihâyetine eren] için bu kabz ve bast yokdur. Onda yekrengi ve temkîn [sükûnet ve temkîn] mevcûd iken, ba'zı noksanlıklar sebebi ile, bir tatsızlık ortaya çıkar. 6/137.

● Bast ve kabz, sâliklere zuhûr eden iki hâldir. Kabzda terakkî edemeyip [yükselemeyip], tâ'ate rağbet ederler. 6/79

● Beşerin havâssı [insanların seçilmişleri], meleğin havâssından [seçilmişlerinden] efdaldir. 6/183

● Beşerin yaratılmasından murâd, Allahü teâlâyı tanı-

mak olup, bu da Allahü teâlâda fânî olmağa bağlıdır. 4/99

● Bedenlerin uzaklığı, kalblerin uzaklığına sebeb değildir. 4/175.

● Ba'zı âyet-i kerîmelerin te'vîlleri. 4/52

● Bekânın hâsıl olmasında yorulma ki, tâm fenâdan sonra, uğraşmaksızın, fadl ve ihsân ederek, bekâ ile müşerref kılarlar. 6/38

● Bekâ, ilâhî ismlerin ve cilvelerin sâlikde görünmesidir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Bekâ ve fenâ dâimîdir. Aynı fenâda bâkî, aynı bekâda fânîdir. 4/154

● Bekâ-yı zâtî ile müşerref olan bir ârif-i kâmil, cemâlini merâyâ-ı âlemde [âlem aynalarında], müşâhede eder. Âlem onun zuhûr yeri ve tafsîlidir. Zâtı, efrâd-ı âlemde sârî olup [âlemde bulunan herşeyde sirâyet edip], külli eczâsını [bütün cüzlerini] ihâta eylediği gibi, bütün âleme de muhît olur. 4/139.

● Bekâ, vilâdet-i sâniyedir ki, vücûd-i mevhûmdan [Bekâ, ikinci bir doğuşdur ki, mevcûd-i mevhûmdan kurtulup] münhali' olup, vücûd-ı mevhûble [ihsân olunmuş bir vücûd ile] mevcûd olmakdır. 6/161

● Belâ, sevenin matlûbdan başkasına iltifât etmesine mâni' olup, mahbûba götüren [ulaşdıran] kemend-i mahbûbdur. 4/54

● Beldeler, menziller ve köylerin acâibi ve garâibi vardır. Hânenin sâhibinin hâneye özel yakınlığı vardır. Ve komşuluk hakkı vardır. Ve onun berekâtından nasîblenmek gerekdir. 6/194

● Belâlar ondan ve def'i dahî ondandır. Ve herbirinin muayyen vakti vardır ki, takdîm ve te'hîri mümkin değildir. Her ecel için yazılmış bir kitâb [vakt] vardır. Izdırâb fâidesizdir. 5/42 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Bende-i makbûl [makbûl kul] o kimsedir ki, devâm-ı

zikr ile vasflanmış ola [devâmlı zikr ile vasflanmışdır.]. Bir an gaflet ve hevâ-i nefs ile berâber olmıya. 4/75

● Borçdan kurtulmak için çok vakt (ekseri), (Allahümme ekfini bihalâlike an harâmike ve agninî bi fadlike ammen sivâke.) [Yâ Rabbî! Halâl ile iktifâ edip, harâmdan sakınan ve beni fadlınla senden başkasına (muhtaç olmakdan) müstagni eyle.] 6/84

● Bevâsır halkası takmak hoş değildir. 4/119

● Bu suhte-i firâkın [ayrılık ateşi ile yanan bu kimsenin] ve çok arzûlıyanın [kalbi iştiyak içinde olanın] hâli budur ki...... 4/157

● Bugünün kârını [işini] ferdâya [yarına] te'hîrde özr nedir ki, hergünün bir ferdâsı vardır. 4/38

● Beytullahın haccı, bütün şartları mevcûd olduğu takdîrde, edâ oluna. Ve beytden beytin sâhibine yaklaşmağa say' eylemek gerekdir. Ve hacc-ı mebrûrun [kabûl olunan haccın] sevâbı ancak Cennetdir, buyurmuşlardır. 5/11. **[İslâm Âhlâkı: 551.]**

● Bîçûn mertebesine tealluk eden nisbet dahî bîçûn ve ibâret ve işâretden uzakdır. Ba'zan o nisbet-i bîçûnîyi âlem-i misâldeki sûreti ile ortaya çıkarırlar [gösterirler] ki anlamağa ve anlatmağa yakın ola. 6/164

– P –

● Pîr, mürîdin Hak sübhânehûya kavuşmasına vâsıtadır. Mürîdin pîr ile münâsebetinin çokluğu nisbetinde, mürîdin feyz alması dahâ çok olur. 5/113.

● Pîri inciten veyâ inkâr eden hidâyetden mahrûmdur. 4/41.

● Pîri incitenden sen de incinmezsen, köpek senden dahâ iyidir. (Nefehât'da). 4/112, 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Pîre bağlılıkda [inanmakda] bozukluk olursa, yükselmek düşünülemez. Bu bozukluğun ilâcı yokdur. 6/222

● Pîrden feyz almakda, teveccühsüz sevmek (muhabbet) ya'nî râbıta-i ma'nevî kâfîdir. 4/78

● Pîr-i hakîkînin [hakîkî pîrin], hakîkî olmıyandan farkı, sohbetinde, Cenâb-ı Hakka kalbin meylinin ve teveccühünün hâsıl olmasıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Pîrin teveccühü bereketiyle, şevk ve taleb [istek ve arzû] ve yükselmek mümkin olur. 6/222

● Pîr, Allahü teâlânın emrlerine hırslandırır, şevklendirir. 2/50, 3/29, 6/18. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● Pîr ile münâsebeti tahsîl eden [hâsıl eden şeyler], pîre hizmet ve muhabbetdir. Ve zâhiren ve bâtınen [kalb ve beden ile] onun âdâbına [edeblerine] riâyetdir. Ve âdetlerde ve ibâdetlerde ona uymakdır. Ve kendi murâdâtını [arzû ve isteklerini] onun murâdâtına [arzû ve isteklerine] tâbi' kılmakdır. Ve pîrde fânî olmakdır ve râbıtadır. 4/165

– T –

● "Teennî [acele etmemek] Allahü teâlâdandır. Ve acele şeytândandır." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● "Ve tebettel ileyhi tebtilâ". **(Mâsivâdan kesilip, Allahü teâlâya dön)** âyet-i kerîmesinin ma'nâsı, nefsinden ve âlem-i emr ve âlem-i halkdaki diğer bütün latîfelerden ve onlara bağlı (dönen) vücûdî kemâlâtdan da tam ma'nâsı ile kesil [kop, ayrıl]. 4/52

● Ticâretde fâsid akdlerden sakınalar ve bu husûsda çok dikkat edeler. 4/202. **[İslâm Ahlâkı: 562, Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

● Tecellî-i ef'âl zuhûr edince, kalb fânî olup, kendi fi'lini fi'l-i hak bularak bâkî olur. 6/4

● Tecellî-i sıfat, kendi sıfat ve kemâlâtını, Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmeği müntecdir [netîcelendirir]. 5/109.

● Tecellî-i sıfatın kemâli, adem aynasında aks eden kemâllerin ve sıfatların kendi aslına dâhil olmasıdır. 5/105

● Tecellî-i zât, sıfatlar makâmında olanlar için, berkîdir. Fekat, makâmı sıfatdan kurtulmuş olanlar için (tecellî-i zât) dâimîdir. 5/109.

● Tecellî-i berkîler (şimşek gibi gelip-geçen tecellîler), tecellî-i şüûnîdir. Tecellî-i zât değildir. [Şüûnların tecellîsidir. Zâtın tecellîsi değildir]. Tecellî eden şân, sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ismin üsûlünden bir asldır. 4/122.

● Tecellî-i zâtî sırasında ârif, kendini eşyâyı ihâta etmiş bulur. 6/164

● Tecellî-i zâtdandır ki, aslın kemâllerine kavuşmasından sonra ârif, kendini hiç sayar ve tam yok olur. 4/182 **[Kıyâmet ve Âhıret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Tecellî-i zâtî, (aslında) Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" sonuncusuna mahsûsdur. Lâkin ona tufeyl ve tâbi' olmak yolu ile diğer Peygamberlere ve ümmetinden Ona tam tâbi' olanlara da nasîb olur. Diğer Peygamberler için sıfatların tecellîleri vardır. Lâkin, Enbiyâya sıfatların tecellîsinde hâsıl olan kurb [yakınlık], Muhammed-iyyül-meşreb olan Evliyâya tecellî-i zâtîde hâsıl olmaz. 6/35

● Tahsîl-i me'âşda [Mâişeti tahsîlde, elde etmekde], bir kimse sabra kâdir olamazsa, bir gayret ve çalışma ile eğer hâsıl olursa ne iyi. Ve illâ devâmlı çalışmağa kapılmıyalar ki, işlerin peşinde koşarak kıymetli ömrde perîşanlık hâsıl olur. 5/62 **[Hak Sözün Vesîkaları: 342.]**

● Tedbîr, umûr-ı dünyâda [dünyâ işlerinde] iskât-ı tedbîrdir. Âhıret işlerinde, gayret göstermek ve günâhları terk etmekdir. [Dünyâ işleri üzerinde fazla durmamak, âhıret işleri üzerinde ısrarla durmak lâzımdır.] 4/207

● Terakkî [yükselme] ve yakınlık mertebelerinin hâsıl olması, temâmen, sünnete uymağa, bid'atden sakınmağa bağlıdır. 6/17

● Terk-i hükmî; islâmiyyetin emr etdiği üzere, zekâtı

minnet ile emr edilenlere vermek, sıla-ı rahm, komşu ve borç istiyenlere ve gayrinin hakkına riâyet ve malı isrâf etmemek ve onu lehv ve la'ba [oyun ve eğlenceye] ve zînete vesîle etmemekdir. 4/14.

● Terk-i dünyâ lâzımdır. Bundan kurtuluş yokdur. Hakîkî terk müyesser olmazsa, hükmen terk mutlaka lâzımdır ki, kurtulmak ümmîd oluna. 4/14.

● Teselsül, sonu gelmiyen işlerin birbirini ta'kib etmesine derler. 5/52.

● Tesavvuf, emrleri ve nehyleri yapmakda ferâhlık ve sürûr duymakdır. (Ebû Amr). 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Te'ayyünün ma'nâsı sudûrdur [hâsıl olmakdır]. 4/85

● Te'ayyün, gayb-i hüviyyet üzere i'tibâr olunup, bunun verâ'sında [ötesinde] te'ayyün yokdur. Seyr ve sülûk ve ma'rifet de yokdur. 4/110

● Te'ayyünât mertebeleri, zıllerin ve zuhûrların mertebeleridir. Bunun üstü, mertebe-i ıtlak-ı zât-ı teâlâdır. 4/183.

● Te'ayyün-i imkânî, şahsın te'ayyün-i vücûbîsinin ki, hakîkat-i insandır, zıllıdır. 6/2

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Mertebe-i ıtlakdan ve genc-i meknûndan [gizli hazîneden] ilk önce arsa-ı zuhûra gelip, müteayyin olan nesne hubdur. 4/113

● Te'ayyünât kâmilen [temâmen] te'ayyün-i evvel-i vücûdînin zımnında [altında] mündericdir [toplanmışdır.]. Te'ayyün-i ilmî-i zımnî ve te'ayyün-i ilmî-i tafsîlî, onun zımnındadır. 4/183.

● Te'ayyün-i evvel, sıfatları toplu ve tafsîlli olarak (içinde) toplıyan hakîkatdir ki, vücûd diye ismlendirilmişdir. Bu mertebe, te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmî-i cümelîdir [kendinde toplamışdır]. 4/85

● Te'ayyün-i sânî, te'ayyün-i vücûdîdir. 4/183.

● Te'ayyün-i ilmî, te'ayyün-i vücûdîden dûndür [aşağıdadır]. Ve onun husûsiyyetlerinden bir husûsiyyetdir. 4/113.

● Tefevvuk-ı mekân efdaliyyeti [mekânın üstün olması efdal olmağı] göstermez. 6/2

● Takdîr-i ilâhî, halk ve îcâddan [yaratmakdan] ibâretdir. 5/83 **[Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

● Takvâ hakkındaki ba'zı âyet-i kerîmelerin tefsîrî. 4/52

● Ta'ziyeye dâir mektûb: Allahü teâlânın dostlarının vefâtlarının mâtemini diğer insanların mâtemleri gibi bilmeyeler. Diğerlerinin mâtemi, bir yerdedir. Lâkin bunların mâtemi yeryüzünün temâmında ve göklerdedir. Diğerlerinin mâtemi, cismâniyânın ba'zısındadır. Bunların mâtemi, cismâniyâna ve rûhâniyâna şâmildir. Diğerlerinin mâtemi, sâdece zâhirde ve sûretdedir. Bu büyüklerin vücûdları ma'nevî feyzler ve bâtının (kalbin) feyz almasına vâsıtadır. Bu bakımdan mâtemleri bedenlere ve rûhlara yayılır. Lâkin böyle iken, yine onlar için, mâtem tutarken de, Allahü teâlâyı sevenlerin ve tanıyanların nazarında (güzel iş), güzel görünmek gerekdir. İstenen şey odur ki, Allahü teâlânın işine râzı ve mutlu olalar. Ve cadde-i islâmı muhkem ahz edeler. [İslâmiyyete sağlam yapışalar]. Peygamber-i Hudânın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sünneti ile amel edeler. Vâlidelerin ve sâir ehl-i hukûkun rızâlarını taleb edeler. Allahü teâlânın rızâsını kazanmakda tam gayret göstermeğe riâyet edeler. Gençliği sâhibinin hizmetlerine sarf edeler. Günleri boş yere geçirmeyip, oyun ve eğlenceye [lehv ve lu'ba] sarf eylemeye. Zevk ve safâya bağlı olmıyalar ki, zevk ve safâ Cennetdedir. Ve sülehâ ve dervişânı kalb ve gönülden azîz tutalar. Ve onlar ile berâber bulunmayı seçeler. Dünyâ ehline, Âhireti düşünmiyenlere ve dünyânın süslerine göz-ucu ile dahî nazar eylemeyeler. Ve onu hakîr ve değersiz ve öldürücü zehr tasavvur edeler. Ve i'yâl ve evlâda iyi şeklde mu'âmele ve güzel olarak iyi ve hoş davranalar. Ve ammâ, onlar ile tâm münâsebet eylemeyeler. Cenâb-ı mukaddesden, yüz çevirmesine sebeb olmayıp, (innehü kâne fî ehlihi mesrûran) "Ve ammâ o kim-

se ki, sağ eli boynuna zincirli olmakla, kitâb-ı a'mâli [amel defteri] arkasından sol eline verilir. O, onu gördükde, vâh, keşki helâk ve hebâ olaydım diye temennî eder. O hâlde alevli ateşe bırakılır. Zîrâ o, dünyâda âhireti inkâr edip, âile ve kabîlesi arasında mâl ve makâm ile mesrûr idi." (İnşikak Sûresi: 13) va'dine yakalanmıyalar. 4/234.

● Tekebbür harâmdır. 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Tilâvet-i Kur'ân, Hak teâlâ ile tekellümdür [konuşmakdır]. 6/93.

● Teklîfât-ı islâmiyyeyi [islâmiyyetdeki teklîfleri] inkâr eden, mülhid ve zındıkdır. 5/53.

● Telvîn makâmında, kesret-i vâridât ve televvün-i ahvâl [hâllerin değişmeleri] mevcûddur. 5/28.

● Temkin makâmında, mâsivâyı unutmak ve kalbe gelen hâtırâtı nefy etmek mevcûddur. 5/28.

● Tenâsüh, rûhun bedene teallukundan önce, başka diğer bir cesede te'allukudur ki, böyle inanmak küfrdür. 6/5

● Tevbe, günâhı müte'âkib olursa [hemen günâhdan sonra olursa], üç sâat zarfında ise, deftere yazılmaz. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Tevbe kapısı açıkdır. Hak teâlâ ra'ûf ve rahîmdir. Kusûr işlemekden kimse hâlî değildir. Ümmîdvâr olalar. 5/12

● Teveccüh muhabbetsiz müessir değil, lâkin muhabbet teveccühsüz müessirdir. 4/33 **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Teveccühde huzûr ve gaybet [yanında ve uzakda olması] berâberdir. 4/122.

● Teveccüh-i pîr-i kâmil [kâmil pîrin teveccühü], dağ gibi zulmeti ve kederleri, her ne yol ile meydâna gelirler ise gelsinler, sâdık mürîdden def' eder. 6/121.

● Teveccüh yapılması için, kalb ile yalvarmak lâzımdır. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

● Teveccüh bir emr-i zâhirdir ki [açık bir işdir ki] beyâna [açıklamağa] ihtiyâcı yokdur. 6/251.

● Teveccüh-i kalb yolu şudur ki, geçmiş günâhlara [kusûrlara] pişmân olup, tevbe-i nasûh edile. Ve üç kerre kelime-i istigfârı söyliyeler. Sonra, göğsün sol tarafında bulunan ve hakîkî kalbin yeri [makâmı] olan kalbi sanavberîye müteveccih olup, Allah lafzı mübârekini tekrar-tekrar söyliyeler ve kalbden söyliyeler. 6/177.

● Tevhîd, Allahü teâlâyı [zâtı kadîm olanı], Allahü teâlâdan gayriden ayrı kılmakdır ki, dereceleri ve mertebeleri vardır. 4/47.

● Tevhîd iki nev'dir. Tevhîd-i avâm; tevhîd-i havâs. Tevhîd-i havâsda, mâsivâya muhabbet ve nefsin adâveti [düşmanlığı] kalmaz. 4/123.

● Tevhîdin tarîkatde ma'nâsı, mâsivâya [mahlûklara] teveccüh ve iltifât etmekden ve başka şeyi görmek ve bilmekden kalbi temizlemekdir. 4/165

● Tevhîd-i şühûdî, mâsivâya şühûd ve şuûru kaldırmakdır ki, tarîkatın şartıdır. 4/150.

● Tevhîd-i vücûdî, nef'i vücûd-i eşyâ olup [eşyânın varlığını kaldırmak olup], tarîkatda şart değildir. 6/73

● Tevhîd, nefs-il-emrde [haddi zâtında] şühûdîdir. Vücûdî değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Tevessüt-i ta'âm ve tevessüt-i menâm ve tevessüt-i kelâm lâzımdır. 4/145

● Tevekkül, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâlidir. Kesb, Onun sünnetidir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Teheccüd ve kıyâm-ı leyl [gece kalkmak], tarîka-i aliyyenin zarûriyyâtındandır. 5/36. **[Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

– C –

● Câmi'ıyyet-i ârifin ma'nâsı. 4/203.

● Cebriyye mezhebi, kuldan irâde ve ihtiyârı kaldırıp [yok deyip], kulu; işlerin yapılmasında mecbûr bilirler. Bel-

ki işi kulun [irâde-i cüz'iyyesi ile] yapdığını, kula nisbet eylemezler. Ve bunu Allahü teâlâ yapıyor [kulu mecbûr] bilirler. Bu küfrdür. Ve buna böyle inanan kâfirdir. Hayrlı işe sevâb taleb edip, şer işe azâb yokdur. Ve kâfirler ve âsîler ma'zûr ve onlara süâl ve azâb yokdur. Zîrâ işler bil-cümle Hakdandır. Ve bunlar mecbûrdurlar derler. Böyle i'tikâd küfrdür. Hak teâlâ Saffât sûresi 24.cü âyetinde meâlen buyurur: **(Onlar inanışlarından ve yapdıklarından sorulacaklardır.)** Hicr sûresi 92. ve 93.cü âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Rabbin hakkı için, onların hepsine kıyâmet gününde işledikleri küfr ve ma'siyyetlerden süâl edip, cezâlarını veririz.)** buyuruluyor. Yetmiş Peygamber lisânından bunlar mel'ûndur. Ve mezhebleri aklın anlıyacağı şeklde bâtıldır. Zîrâ elin titremesi ile, eli istekle kaldırmak başka olduğu meydândadır. Kulun o kadar ihtiyâr ve kudreti vardır ki, emrlerin ve nehylerin uhdesinden gelmeğe kâdirdir. Hak teâlâ kerîmdir. Kula gücü yetmiyeceği şeyi emr buyurmamışdır. Uhdesinden gelmeğe kâdir olduğu kadar teklîf buyurmuşdur. Bu cemâ'at, kendilerine eziyyet edeni kınayıp, intikâm almağa kalkarlar. Ve çocuklarını döverler ve edeblendirirler. Yabancı bir erkeği kendi zevceleri ile görseler, kınayıp, azar da ederler. Ma'zûr ve mecbûrdur deyip, göz yummazlar. Kat'î nas ile sâbit olan âhıret azâbından bu behâne ile kurtulmak ve istedikleri işleri ihtiyâr eylemek isterler. Böylece kazâ ve kaderi inkâr ederler. 5/83, 5/137. **[Fâideli Bilgiler: 231.]**

● Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İbâdet ve iyilik yapanların, kendilerini, günâh işleyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından dahâ fenâdır.) 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İşlenen günâhın tevbesinden gaflet eylemek, o günâhı işlemekden dahâ kötüdür.) 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Celâleddîn-i Rûmî, vahdet-i vücûd mensûblarının reîslerindendir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Celâleddîn-i Rûmî, sofiyye-i muvahhidîn [vahdet-i

vücûd ehlinin] reîslerinden iken, kendine bağlı olanların ahvâline riâyet ve helâk edici şeylerden onları selâmete rağbet etdirip himâye ediyor, kendilerini ve bunları tehlükelerden koruyor, fâideli şeyleri çekip, zararlı şeylerden kaçınıyorlar. İhtiyâçlarını elde etmeğe uğraşıyorlar. Çocuklarını terbiye ediyorlar. Mühim işlerde birbirine danışıyor, kızlarını ve âilelerini açık gezdirmeyip, yabancıların bunlara yaklaşmasına müsâ'ade etmiyorlar. Çocuklarını fenâ arkadaşlardan koruyorlar. Zâlimlere ve düşmanlara cezâlarını veriyor ve hastalarını zararlı gıdâlardan perhîz ediyorlar. O hâlde bu alçak dünyâ işlerinde, kesret ahkâmına riâyeti terk etmek mübâh iken, bunları gözetip de, âhıret işlerinde bu ahkâma riâyet farz olduğu hâlde, terk etmek ve vahdet-i vücûd hîlesi ile kulluk vazîfelerinden kurtulmak istemek, ahkâm-ı ilâhîyeye inanmamak ve Peygamberlere inanmamakdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Celâl ve elem yolu ile olan lezzet, cemâl ve in'am [ni'metler] lezzetinden ziyâdedir [çokdur]. 4/106

● Cem' makâmı, insanları Hak teâlâdan ayrı görmeyip, birinin ahkâmını diğere câri kılmakdır. Cem' makâmı sekrdir. Fark makâmı, ya'nî cem'ül-cem' sahv olup, buraya vüsûlde ârif islâm-ı hakîkî ile müşerref ve da'vet ve irşâda lâyık olur. 5/64

● Cem' makâmında Allahü teâlânın varlığı zuhûr ve istilâ edip, sâlik kendi mevhûm varlığını âciz [hiçbir şey] bulur. Bîçâre sâlik mukayyed varlıkdan nasıl haberdâr olur. Ve hakîkî varlıkdan nasıl haber bulup, cemâl ve kemâlden ne vech ile hissedâr olur. O yüksek makâmdan onun nasîbi, nasîb alamamakdır. Bu işde ilm-i matlûbu nice tedârik eder ki, ilm-i münâfîyi ayndır. [Asl ilme tersdir]. Çok ârif, bu makâm-ı cem'den terakkî edip, fark-ı ba'del cem'e vâsıl ve bekâ ve şu'ûr ile şeref hâsıl etdikde, ilm ile aynın ikisi cem' olur. Ve biri diğerine münâfi (zıd) olmaz. O zemânda ilm-i bâkî ile fehm eder, ilm-i fânî ile değil. Ayn-ı fenâda bâkî ve ayn-ı bekâda fânîdir. 5/52.

● Cem' makâmında olan sâlik nemâzı merfû' bulur [kal-

dırılmış bulur]. Ve islâmî teklîfleri, zincîr-i dest [el bağı] ve pây-ı mecnûn bulur ve hayâl-i sükût tekâlif eder. Ve zikri laklaka [söz kalabalığı] ve günâh fehm eder. 4/181

● Cem'ul cem', halkı Hak celle ve a'lâdan ayrı görmek olup, küfr-i tarîkatdan sonra hâsıl olur. 6/207

● Cem'ul cem', ya'nî fark mertebesi, islâm-ı hakîkî, sahv ve ma'rifet makâmıdır. 4/26

● Cem'ul cem' makâmında olan sâlikin ârâmı [râhatı] ubûdiyyetde ve lezzeti de tâ'atdedir. 4/181

● Cem'i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" cem'i ilâhîden dahâ geniş diyen ârif, cem'i Muhammedî vücûb ve imkân mertebelerini câmi'dir [toplamışdır.] Lâkin cem'i ilâhî onları câmi değildir diye buyurur. Hâlbuki bu şühûd şey'in misâllerinin asla benzemesi kabîlindendir. Zîrâ cem'i Muhammedîde olan numûne vücûb mertebesinin numûneleridir. Aslı değildir. O mertebe imkânın ihâtasından dahâ yüksek [berter] ve münezzehdir. 6/164.

● Cin, teklîfde insana tâbi' ve bizim Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" dînine tâbi' kılınmışdır. 6/29

● "Cennetde yüz derece vardır ki, a'lâsı Allah yolunda cihâd edenlere ihsan edilmişdir. İki derecenin arası yer ve gök arası kadardır". Hadîs-i şerîf. 4/64.

● Cennete giren insanların çoğunun girmelerine sebeb, Allah için takvâ ve güzel ahlâkdır. Ve Cehenneme insanların çoğunun girmelerine sebeb, gam ve ferecdir (tasa ve şâdümânlıkdır) hadîs-i şerîfini Tirmizî ve İbni Hibban ve Beyhekî rivâyet ederler. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]** Ferec=Gam'ın aksi.

● Cennetin eşcar [ağaçları], enhar [nehirleri] ve bunun gibi hûrî ve gılmâni, Hak sübhânehûnun tenzîh ve tahmîdinin ma'nâlarının görünmesidir ki, dünyâda o ma'nâlar bu harfler kisvesine ve kelimeler sûreti ile peydâ olmuşdur [görünmüşdür, ortaya çıkmışdır]. Meselâ Sübhânallah gibi ve dahî Elhamdülillah gibi. Ve bu kelimelere dünyâda mübâ-

şeret, mûcib-i terakkîdir [söylemek yükselme sebebidir]. Bunun gibi, Cennetde o latîfelere ve ni'metlere kavuşmak derecelerin yükselmesine ve makâmların yükselmesine sebebdir. 4/189.

● "Cennete girmek ancak, rahmet-i ilâhî iledir." Hadîs-i şerîf. 4/119.

● Cüneyd-i Bağdâdînin Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" tâbi' olmağı teşvîk etmesi. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Cüneyd-i Bağdâdî buyurur ki, hâdis [mahlûk] kadîme [hâlıka] makrûn oldukda [yaklaşdıkda], bundan eser kalmaz. Ya'nî arş ve arşda bulunan herşey hâdisdir. Ârifin kalbi yanında nisbeti mahv ve telâşî sâhibidir ki, kalb kadîmin nûrlarının zuhûr etdiği yerdir. O hâlde nasıl his eder. 6/123

● Cüneyd-i Bağdâdî vahdet-i vücûd bânîsi iken [kurucusu iken], serâpa [tepeden tırnağa kadar] ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ile bezenmişdi. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Cüneyd-i Bağdâdî kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını câmi' idi. 4/154.

● Civânlık eyyâmı [gençlik çağı] ömrün en kıymetli zemânıdır. En kıymetli şey ise ma'rifetullahdır. Gençliğini en kötü şey olan hevâ ve heves peşinde harcayıp, ma'rifetullahı, ömrün en kötü zemânı olan ve ele geçeceği de kesin olmıyan ihtiyârlık zemânına bırakanlara yazıklar olsun. 4/65. **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

● Civânân-ı müste'idana hayf ve efsus ki, fıtrat-i âlîlerini bu fânî-i denîye masrûf edip, [Kıymetli ömrünü bu fânî ve denî (alçak) olan dünyâ için sarf eden kâbiliyyetli gençlere çok yazık!], onlar gençliklerini dünyâ için harcamakla aldatıcı bir kahbeye tutulmuşlar, kıymetli cevherleri, saksı parçaları ile değişmişlerdir. (Mutlak cemâl parlak ve hâzırdır [dönülecek yer bellidir.]). 4/164

● Cehl ve hayret, şühûd-i ma'rûf üzere [bilineni gör-

mek, bilmek] meziyyet sâhibidir ve a’lâ-i makâmâtdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● “Cû’ [açlık] bir kimseye galebe edip, bunu insanlardan gizleyip, Allahü teâlâya teveccüh ederse, Allahü teâlâ onun bir senelik rızkını verir [rızkını açar].” Hadîs-i şerîf. 5/37 **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Çehre-i mâşûk [ma’şûkun yüzü] karşı karşıya gelen iki aynalarda, aynanın temizliği ve nûrâniyyeti kadar aks ve meydâna çıkar [görünür]. Ayna renge bulanmış ve sûreti kabûl etmiyorsa, noksanlık aynadadır. Yoksa aynanın gösterdiği sûretde değil. 6/167

● Cihâdın fazîletleri hakkında hadîs-i şerîfler. 4/64

– H –

● Hâcâtın kazâsı [isteklerin yerine gelmesi] ve müşkilâtın küşâyişi [zorlukların açılması] için, (La havle ve lâ kuvvete illâ billah) kelimesini beşyüz kerre okuyalar. Ve evvelinde ve âhırınde en az yüz kerre salât eyleyeler. (Bu, imâm-ı Rabbânî radıyallahü anhın hatm-i hâcegânıdır.) 5/33.

● Hâkimlerden ve gayrilerden görülen zulm ve şiddeti, fi’li Hak [Hakkın fi’li] bilmelidir. Zâhirin gâm ve hüznüne bende [kul] mâni’ olamaz. 6/80

● Hâl, telvînden haber verir. Sâhib-i temkin [temkin sâhibi] olan hâlden geçmişdir. 6/56

● Hâl, ilmden eşrefdir [şereflidir]. Hâl, ehl-i vecd ve kemâlin husûsiyyetidir. 6/217

● Hâl’in doğruluğuna alâmet, yakînin hâsıl olmasıdır. Yakîn hâsıl oldukda, hâl; vehm ve hayâlden bîrûndur [uzakdır] demişlerdir. 6/63.

● Hub ve cünûndan hâlî olan [Sevgi, muhabbet ve delilik olmıyan] âdem, hayvânâta mülhakdır [dâhildir]. 4/114.

● “Hac ile ömre arasını birleştirin. Zîrâ onlar fakîrlik ve

günâhların kalkmasına sebeb olur.” Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Hadîs-i şerîfde gelmişdir ki, bu üç şeyden çekinmiyen kimse, gerçekden mü’mindir. Hizmet-i i’yâl [Âilesine hizmet], ve fakîrler ile berâber oturmak ve hizmetkârı ile ta’âm yimek. [Hizmetkâr temiz olmak lâzımdır.] 5/109.

● Hadîslerin ba’zısı, ba’zısını tefsîr eder. 6/5

● Harem-i Kâ’benin füyûz ve berekâtı başka, harem-i Medînenin kemâlât ve kârı ve semeresi başkadır. 6/232

● Hüzn ve ferâhlığın olmaması, kazâya râzı olmağa ters değildir. 6/170.

● Hesâb-ı mü’minîn [mü’minlerin hesâbı] kısa bir müddet içinde olacakdır. Fasl-ı kazâ [yapılma zemânı] bir sâ’atdır. Birinin hesâbı, diğerini hesâbdan işgal etmez. 4/11

● Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hakkındaki Hadîs-i şerîfler. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● “Hüsn-i hulk [güzel ahlâk], gücü yetdiği hâlde gadab eylememekdir.” Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● “Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hatâları eritir. Su kırağıyı eritdiği ve mahv etdiği gibi. Ve kötü ahlâk dahî ameli ifsâd eder. Sirkenin balı bozduğu gibi”. Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] buğz eylediği kimseye fütüvvetdir. Ve ikrâh eylediği [tiksindiği] şahsa mal vermek, kalbin nefret eylediği zât ile, hüsn-i sohbetdir, demişlerdir. 5/109.

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, Muhammed Kassabdan efdâldir. Ya’nî müntehîdir [sona varmışdır]. 4/179.

● Huzûr, gafletden kurtulmakdan ibâretdir. 4/160

● Huzûr, öyle ola ki, nefs-i hâzır dahî arada olmıya. Vücûd yolunu yokluk sahrasına çeke. Ve kendi huzûru yine

kendine müteveccih ola [döne]. 4/75

● Huzûr ve teveccüh-i kalbî, zikrin fevkidir [üstüdür]. Ve ondan dahâ latîfdir. 5/145.

● Huzûr-ı dâimî [dâimî huzûr] bâtına nisbetle mümkindir. Ve başlangıçda zuhûr eder. Bu devâm, zâhirde zordur. 4/172.

● Huzûr ve âgâhînin devâmında, uyku ve tilâvet ve nemâz ve bunların gayrisi birdir. [Huzûr ve âgâh olan kalb, nemâz, uyku ve tilâvetde aynıdır.] Huzûr ve âgâhî kalbin melekesi olup ve onun sıfat-ı lâzımesi olur ki, hiçbir zemân ayrılık kabûl etmez. 5/109.

● Huzûrun devâmında, mâsivânın unutulması ve hâtırlanmaması hiç lâzım değildir. Huzûr-ı dâimî huzûr-ı mâsivâ ile birleşir. 5/109.

● Huzûr-ı mübtedî [mübtedînin huzûru] öyle bir huzûrdur ki, gaybet ona der-kafâdır [Sonra gaybet hâsıl olur]. Huzûr-ı mütevassıt [Yolun ortasında olan için huzûr], ki gaybet onun der-kafâsı değildir. [Gaybet onunla hâsıl olmaz]. Ve bu iki huzûrda hâzırın vücûdı der-meyândır [aradadır]. Ve fenâ husûle peyveste değildir. [Fenâ hâsıl olmasına bağlı değildir]. Ve huzûr-ı müntehî [sona varanın huzûru ise] bir huzûrdur ki, nefs-i hâzır der-meyân [arada] değildir. 6/137

● Hataranın [fikr, düşüncenin] menşe'i nefsdir. İlhâm da hatarât cümlesindendir. Lâkin bunda, husûl-i yakîn galebe-i zan [yakının hâsıl olması kuvvetli zan] ve inşirâh-ı bâtın [bâtının açılması] vardır. 4/133.

● Hak sübhânehü ve teâlâ, ba'zı mahlûkâtından râzıdır. Ve onu hasen [güzel, iyi] kılmışdır. Diğer ba'zılarından râzı değildir. Onu kabîh [çirkin] eylemişdir. 4/26

● Hak teâlâ, âfâk ve enfüsün ve nisbet ve i'tibârâtın ötesidir. Onu derûn ve bîrûnun verâ'sı taleb eylemek gerekdir. [Onu âfâk ve enfüsün ötesinde aramak lâzımdır.] 6/74

● Hak teâlâ bizim akllarımızdan ve anlayışımızdan, ilm-

lerimizden ve idrâkımızdan verâ'ül verâ'dır [ötelerin ötesidir.] 4/116

● Hak teâlâ verâ'-ı âfâk ve enfüsdür [âfâk ve enfüsün ötesidir]. Onun tâlibi âfâk ve enfüsden geçmedikçe, ma'rifet elde edemez [kavuşamaz]. 4/205

● Hak teâlâ verâ'ül verâ'dır [ötelerin ötesidir]. Sümme verâ'ül verâ'dır [yine ötelerin ötesidir]. Bu ötelerin ötesi olmak, kurb yönündendir. Uzaklıkda değildir. Her ne ki tasavvur olunur ise, hattâ bir kimsenin zâtından dahî ziyâde ona yakındır. Aklın ondan haberdâr olması zordur. Cânib-i bu'dün verâ'iyyeti cevelangâh-ı vehmîdir. [Uzaklık ciheti ile ötelerin ötesi olması vehmin anlıyacağı şeydir]. Hâlbuki yakınlıkda olan bir verâ'iyyeti vehm ve hayâl, anlıyamaz ve kendine, kendinden ziyâde yakınlığı tasavvur eylemeğe kâdir değildir. 4/205.

● Hak teâlânın ihâtası mücmelin müfassalı ihâtası gibidir. Meselâ kelime, aksâmında câri' olduğu gibidir. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Hak teâlâ hiç-birşeye hulûl etmez. Mahlûkâtın ba'zısının, vâcib-i teâlânın nûrlarının zuhûruna liyâkati [kâbiliyyeti] vardır. Ve sengi (taş) ve külûh (toprak keseği), sâhibi liyâkat değildir. Dünyâda rü'yet vâki' olmaz. 3/12.

● Hak teâlâya, mümkinâtın madde ve heyûlâsıdır demek, çok kötü bir çirkinlikdir. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Hak teâlânın âleme nisbeti [bağlılığı], hâlıkıyyet [hâlık olması] ve mahlûkların onun mahlûku olması ciheti iledir. Sûrî ve zıllerle ilgili nisbet var ise, ismlere ve sıfatlaradır. 5/132.

● Hak teâlâ ne dâhil-i âlemdir, ne hâric-i âlemdir. Ne muttasıldır [bitişikdir], ne münfasıldır [ayrıdır]. 5/108.

● Hak teâlâya ilm ve fehm vâsıtası ile aşk-i ilâhî [ilâhî aşk] hâsıl olmaz. Aşk-ı ilâhî, sülûke bağlıdır. [Tesavvuf yo-

lunda sülûk yapmak, ilerlemek lâzımdır]. 5/69

● Hak teâlâ âhıretde kurtulmanın medârını [esâsını], kat'î vahy ile sâbit olan Hakkın dînine bağlı ve yakınlığını sünnete tâbi' olmağa bağlı kılmışdır. 4/57

● Hak teâlânın mukaddes bârigâhına bizim kusûrlu amellerimiz yakışır değildir. 6/68

● Hak teâlânın kuldan râzı olması, kulun Hakdan râzı olmasının üstüdür [fevkıdir.] 4/62

● Hak teâlânın ziyâde mahbûbu [en çok sevdiği] şu kimsedir ki, Allahü teâlânın kullarına muhabbetine sebeb olan ve kulların dahî Ma'bûd-i teâlâya muhabbet eylemelerine vesîle olandır. O kimse, teblîg ve da'vet sâhibidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hak teâlânın dostları, onun belâsına râzılardır. Bununla berâber, belâların def'i için düâ ederler. 6/206

● Hak teâlânın kendi zâtına ve sıfatına ve ef'âline muhabbeti vardır. Ve bu muhabbetin çokluğundan, her birinde iki i'tibâr vardır ki, muhibbiyyet ve mahbûbiyyetdir. Ve mahbûbiyyet-i zâtiyyenin zuhûru kemâlât-ı Habîbullahdır "sallallahü aleyhi ve sellem". Ve muhibbiyyet-i zâtiyyenin zuhûru kemâlât-ı kelîmullahdadır. Ve mahbûbiyyet-i esmâ ve sıfatın zuhûru, diğer Enbiyâda tahakkuk eder. Esmâ ve sıfatın zılleri olan mahbûbiyyet ve muhibbiyyet-i zıllıyyenin zuhûru, Evliyây-ı Mahbûbîn ve muhibbînde hâsıl olur. 6/137

● Hak sübhânehu müsebbib-ül-esbâb [sebeblerin îcâd edicisi] ve varlıkların bir araya gelmesini hâsıl edicidir. Bir sebeb îcâd etmeğe kâdirdir. 5/17

● Hak teâlâ hikmet-i bâligası ile [yüce hikmeti ile], kendi yüce kudretini, hikmet perdesinde gizli kılmışdır. 4/110.

● Hak teâlâ cümleyi Cehenneme atsa, zulm değildir. Zîrâ, kendi mülkünde tasarruf etmekdedir. 4/11

● Hak teâlâ kullarının rızklarına kefîldir. Günlük erzâ-

kı ele geçirmek için fazla çalışarak, kendilerini perîşân eylemeyeler. Eğer az bir çalışma ile mümkin olursa, ne a'lâ [ne güzel] ve yoksa onun ardına düşmiyeler. 5/22

● Hak teâlânın talebinde tenbellik [alâkasızlık] eylemeyüp, Onun ma'rifet yolunu arayalar. Ve bu ni'metin kokusu her ne cenâhdan gelirse, o tarafa [ona] alâka göstereler. Ve bu fânî dünyâda istenen şey, bu devletin [ni'metin] ele geçmesidir. İnsanın yaratılmasından maksad, ma'rifete kavuşmasıdır. 6/34 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Hak sübhânehu ve teâlâ, o rahmet ve re'fet ile (merhâmet ile), başaşağı (Cehenneme) düşecek kâfirlere, uzak ve düşman olduğunu izhar buyurup, müslimânlara, onlara düşman olmalarını, şiddetli ve sert olmalarını ve muhârebede onları katl etmelerini emr buyurmuşdur. 4/39

● Hak teâlânın hukûku, bütün hukûklardan öncedir. 6/92

● "Hak teâlâ ile ilgili bir iş yaparken, kötü kimseden korkmamalıdır." Hadîs-i şerîf. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hak teâlânın mahall-i nazarı kalbdir. 4/48

● Hak teâlâ cilve buyurursa [dilerse], sonradan yaratılmış bîçâre mahlûk âdeme teveccüh eder. 4/13

● Hak teâlâ Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" râzı olmasını taleb etmekdedir. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Hak sübhânehu ve teâlâ, mâsivâya [mahlûklara] köle olmakdan kurtarıp ve uzaklaşdırıp, temâmen kendi mukaddes cenâbına bağlıya. 4/143

● Hakkın iki veyâ üç kısmı Hanefîde, sülûs (1/3), veyâ rub'-ı (1/4) şâfi'îdedir. 4/231.

● Hakâyık-ı selâsenin [üç hakîkatin], (Kur'ân, Kâ'be, salât) muâmelesi, nübüvvet kemâlâtının fevkıdir (üstüdür). 6/140.

● Hakâyıkın inkılâbı [hakîkatin değişmesi] aklen ve dînen muhaldir. [Mümkin değildir.] 6/2

● Hakkaniyyet ünvâniyle [nâmiyle] zâhir olan bütün şühûdları ve hayâlleri kaldıralar. Ma'lûmât ve şühûdların ötesinde seyr edeler (yürüyeler). Nasıl olduğu anlaşılmayan nisbeti talebde bulunalar. Bu adı geçen nisbetin misâlleri olup ve o mu'âmeleyi hâtırlatan şühûdi nefy eylemek lâzım değildir. Tâ'at vazîfeleri ve ibâdât üzere müstekîm olalar. [Doğru yol üzere bulunalar]. 4/175.

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkati], zât-i şeyden [şeyin kendisinden] ve mâbihi şey'i hüve hüveden ibâret değildir. [Ve onunla olan şey, o ve ondan ibâret değildir.] Belki onun mebde-i füyûz-ı vücûdu ve tevâbi'i vücûdîsidir. [Belki onun başlangıcı, varlığının feyzleri ve vücûdına tâbi' olan şeylerdir]. 5/1

● Hakîkat-i vâcib-i teâlâyı [Vâcib-i teâlânın hakîkatini] idrâkden, mümkin nasıl haberdâr olabilir ki, bu mümkinin nasîbi acz ve ye'sdir. [Acz ve ye's olduğu âşikârdır]. 5/57

● Bir hakîkatin diğer bir hakîkatden üstün olması, birinci hakîkat sâhibinin, ikinci hakîkat sâhibinden üstün olmasını gerekdirmez. 4/183.

● Hakîkat-i şey [Bir şeyin hakîkati] o şeyin kendisi demek olmayıp, bundan varlığın başlangıcı ve o varlığa tâbi' olanlar murâd edilmişdir. 5/1

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" te'ayyün-i hubbîdir. 4/183.

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" berzehıyyât-ı kübrâ [büyük aracı] tesmiye edilmekdedir [ismlendirilmekdedir]. 4/88

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", ilk yaratılan olup, bütün mümkinâtin hakîkatlerini kendinde toplamışdır. Ve ona (Hakîkatlerin hakîkati) derler. 6/164.

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem"den ilerisi ülûhiyyet olup, buraya yükselmek mümkin değildir. 6/205.

● Hakîkat-i Muhammedîye “sallallahü aleyhi ve sellem” berzâh-ı kübrâ [büyük aracı] derler ki, vahdet makâmıdır. Zîrâ Allahü teâlâ ile mahlûklar arasındadır. 6/207

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, bütün ilâhî şuûnları kendinde toplıyandır. 5/1

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, te’ayyün-i evveldir. 4/183.

● Hakîkat-i Kâ’be, hakîkat-i Muhammedînin “sallallahü aleyhi ve sellem” fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, te’ayyünâtın mertebelerinden dolayıdır. Hakîkat-i Kâ’be te’ayyünâtın mertebelerinin üstündedir. 6/195

● Hakîkat-i Kâ’be, hakîkat-ı Kur’ânın üstündedir. 4/183

● Hakîkat-i Kâ’be, mahlûkların hakîkatleri ile ilâhî hakîkatler arasında geçitdir. 4/24

● Hakîkat-i Kâ’beyi, imâm-ı Rabbânî bir mahalde surâdikât-ı azamet-i kibriyâidir [azamet dereceleridir] buyurmuş, bir mahalde nûr-ı sırf deyip, bir mektûblarında dahî hakîkat-i Ahmediyyedir diye karar vermişdir. Bilcümle bu değişiklikler [farklılıklar] nüzûl esnâsındaki söyledikleridir. 6/130.

● Hakîkat-i Kâ’be-i Rabbânî, hakîkat-i Muhammedî sallallahü aleyhi ve sellemin fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-ı Kâ’be, Zât-ı teâlânın şânı ile olup, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemin, kulluk makâmının kemâli ve âbidiyyetidir. 5/1

● Hakîkat-i Kur’ânî ve hakîkat-i Kâ’beden her birinin diğeri üzerine üstünlüğünün beyân olunmasının sebebi, kusûrlu olan hâtıra şöyle gelir ki, Kur’ân-ı Mecîd, Hak sübhânehunun sıfatından veyâ şânından dolayıdır. Ve şu’ûn ve sıfatda iki i’tibâr mevcûddur. Birisi i’tibâr-ı te’ayyün ve biri dahî i’tibâr-ı ıtlak ve lâ te’ayyündür [te’ayyün olunmıyandır]. Dolayısiyle bu iki i’tibâra nazarla iki hakîkatden herbirinin diğeri üzerine üstünlüğü ile hükm olunmuş bulunması mümkindir. Bir hükm bir i’tibâr ile ve hükm-i diğer, i’ti-

bâr-ı diğerle oldukda tehâlüf (muhâlif) olmaz. 4/183.

● Hakîkat-i Kur'ânî, sıfat-ı zâidedir. Şân-ı gayr-ı zâide dahî değildir. 6/130

● Hakîkat-i Kur'ân [Kur'ânın hakîkati], bütün zâtî kemâlâtı kendinde toplamışdır. 4/183

● Hakîkat-i Kur'ânîde, vüs'atin başlangıcı, nemâzın hakîkatinde, vüs'atın kemâli vardır. 6/140.

● Hakîkat-i Kur'ân, Enbiyânın hakîkatlerinin üstündedir. 6/128

● Hakîkat-i Kur'ân, ma'bûdiyyet-i sırfa şâyân değildir [yakışır değildir]. 6/128

● Hakîkat-i salât [nemâzın hakîkati], bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224

● Hakîkat-i salât, hakîkat-i Kâ'benin üstündedir. 6/140

● Hakîkat-i salât, ma'bûdiyyet-i sırfa şâyândır [yakışır]. 6/76

● Hükemâ demişlerdir ki [maddîciler diyor ki], (yok olan var olmaz ve var olan da, yok olmaz. Bunu isbât etmeğe bile lüzûm yokdur, bunu herkes bulabilir.) Bu sözleri insanlar için doğrudur. İnsanlar elbette birşeyi yokdan var edemez. Hiçbirşey yaratamaz. Fekat bu sözü, Allahü teâlâ için söylemek yanlışdır. Herkes değil, kimse böyle söylemez ve isbâta gelmez, vehm ve hayâldir. Allahü teâlânın kudretine inanmamakdır. Allahü teâlânın yokdan var etmesi ve bütün âlemleri hiçden yaratması ve hepsini yok etmesi, Onun kudretine göre, şaşılacak birşey değildir. Bunu söylemek âlemin kadîm olduğunu, yokdan, sonradan yaratılmadığını söylemek demekdir ki, küfrdür. Çünki, kâinâtın, bütün zerreleri ile yokdan var edildiğini, bütün dinler sözbirliği ile bildirdiler. **(İnsan düşünmüyor mu ki, biz onu önceden yaratdık, hâlbuki o, birşey değildi)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uygun değildir. Kâdî Beydâvî "rahmetullahi aleyh" tefsîrinde (insan adem idi, ya'nî yok idi) diye ma'nâ vermişdir. Bu sözleri, hem de, Allahü teâlânın birşey

yapamıyacağını bildirir. Çünki, yok olanı var etmiyor diyorlar. Var olanın var edilmesi de olmaz. Onların dedikleri gibi, var olan yok olmaz ise, varlıkların varlıkda kalabilmeleri için de, Yaratana ihtiyâcları olmıyacakdır. Hattâ Allahü teâlâ eşyâyı yok edemiyecekdir. Bunlar cismlerin hâssaları, hareketleri için acabâ ne diyecek. Bunların her zemân yeniden meydâna geldiklerini ve yok olduklarını herkes görüyor. Vel-hâsıl bu sözleri söylemek, Allahü teâlâyı inkâr etmekdir. Allahü teâlâ böyle şeylerden çok yüksekdir. 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● "Halâl zâhir [açık], harâm âşikârdır [açıkdır]. Şübhe eylediğin şeyi terk ve şübhesiz ile amel eyle." Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● "Hilm sâhibi kul, oruclunun ve nemâz kılanın derecesini idrâk eder." Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Halvet der encümen, tefrîka yeri olan encümende [toplulukda, kalabalıkda] kalb yolu ile matlûb ile halvet eylemekdir. [Halk içinde Hak ile olmakdır.] 4/163.

● "Hamd etmekden çok, Allahü teâlâya sevgili, birşey yokdur." Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● "Hamele-i Kur'ânın diğer insanlar üzerine fazîleti, Hâlıkın mahlûk üzerine olan fazîleti gibidir." Hadîs-i şerîf. 4/134.

● Havl [hareket] ve kuvvetden kendini tamâmen ihrâc edip, bütün işleri Hak teâlâya havâle edeler. 4/145

● "Hayâ, îmândan bir şu'bedir." Hadîs-i şerîf. 5/27

● Hayât-i dünyâ [dünyâ hayâtı], bir kaç gündür. Çok değildir. Bu kısa zemânda [fırsatda], kabrin ve kıyâmetin fikri mutlaka lâzımdır. 4/105.

● Hayât-i kabrde [kabr hayâtında], his [hissiyyat] vardır. Hareket yokdur. 4/34 **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

● Hayâti çend rûzeyi [birkaç günlük hayâtı] âhıret azığının tahsîline sarf edip, diğer işleri Hak celle ve a'lâya sipâriş edeler. Magrib ve meşrıkın Rabbi, Ondan başka ilâh yokdur. Onu vekîl edin. 5/8

● Hayâtda iken kabr ittihâzı, yâ mekrûh veyâ müstehâbdır. 5/51

● Hayvânlarda nefs-i emmâre yokdur. 5/50

● Hayât-i dünyevî [dünyâ hayâtı] gâyet azdır. Ebedî ve dâimî mu'âmele ona bağlıdır. Bahtiyâr şu kimsedir ki, bu az zemândaki fırsatı ganîmet bilip, âhıret kârını onda görüp, âhıret rızkını hâzır ede. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

– H –

● Hâtimeye [son nefese] kat'i hükm olunmaya ki, vahye bağlıdır. Zann-ı gâlib ve mutmainne olunmuş bir ilm, din büyüklerinin son nefesinin selâmetine delâlet ederse, mümkindir ve bunun gibi ilhâm ile dahî hâtimenin [son nefesin] güzel ve çirkinliği kat'î bilinmez. Zîrâ ilhâm zannîdir. Lâkin zandan zanna olan fark, yer ile gök arasında olan fark gibidir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Hâtimenin [son nefesin] selâmeti hiçkimse için kat'î değildir. (Müstesnâlar vahy iledir). 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Hârika, açlık ve riyâzet ile cûkiye ve berâhime gibi, küfr ehlinde de hâsıl olur. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Hânümândan [ev, barkdan] geçip, akrabâ ve çoluk çocuğa vedâ gerekdir. Zîrâ Hakkın hakkı, bütün haklardan öncedir. 6/92

● Hatm-i tehlîl okunarak sevâbı rûhâniyyet-i meyyite [meyyitlerin rûhlarına] hediyye olunur. 5/13

● Hizmet-i îşâna ikdâm [îşâna hizmetde devâm [çalışma] olmadıkça], sohbet hevesinde olmamalı. 5/110. **[Fâideli Bilgi-**

ler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Hizmet-i huzûr-ı pîr [Pîrin huzûrunda hizmet] ve sohbet, râbıtadan efdaldir. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Hizmet-i fukarâ [sâlihlerin hizmeti] ve ehlullaha hizmet, müsmir-i berekâtdır. Dünyâ ve âhıret sefâsına [se'âdetine] sebebdir. 6/244

● Hizmet-i fukarây-ı bab-illah [Allahü teâlânın kapısına gelen fukarâya hizmet] ve Ehlullahın rızâsını kazanmak, büyük bir se'âdetdir ki, herkese nasîb olmaz [her ni'met sâhibine müyesser olmaz]. 5/151

● Hızır ve İlyâs "aleyhimesselâm" vefât etmişlerdir. Rûhları cism sûreti ile [cesed olarak görünüp] cesede âid harekât ve cismânî ibâdetler onlardan vukû' bulur. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Hızır aleyhisselâm, zikr-i nefy-i isbâtı [Lâ ilâhe illallah ile zikri], Abdülhâlık Goncdüvânîye, havuzda, su içinde tâ'lim eylemişdir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Hâtıraların [düşüncelerin] çok olmasından kalb muzdarip olmaya. Kendi işlerine bakalar. Ve istigfârı terk etmiyeler. 6/193

● Hulefâ-i ümeyye [Emevî halîfeleri] minber üzerinde ehl-i beyte nice seneler seb' ve la'net eylediler. Ve Ömer bin Abdülazîz "rahmetullahi aleyh" onları kaldırdı. Lâkin Mu'âviye "radıyallahü anh" onlar arasında değildir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Hâtıratı kavuşma sebeblerinden sayalar. "Elâ innehü bi külli şey'in mühîtun." [Dikkat ediniz. Haber veriyorum. Şübhesiz ki, Allahü teâlâ herşeyi ihâta eder.] 6/237

● Hallâc-ı Mensûr, hergün bin rek'at nemâz kılardı. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hılkatden [yaratılışdan] maksâd olan şeyi, bu kısa fırsat zemânında kazanmak gerekdir. Yoksa mahrûmlukdan

ve pişmânlıkdan gayri hiç netîce olmaz. Birkaç günlük ömr büyük bir ganîmetdir. 5/20

● Halkla ülfet eyle [görüş, konuş]. Fekat, alâka peyda eyleme [alâka kurma]. 4/16

● Halkla ihtilât [aralarına karışmak], onların hukûkunu edâ niyyeti ile olursa tâ'atdir. 4/172.

● Halka i'tirâz kıllet üzere [az] olmalıdır. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Halk ile konuşmalar yumuşak ve tatlı olmalıdır. Hiç kimseye sertlik eylememeli. Meğer ki, Hak için ola. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Halka hizmet zikrden efdaldir. 4/160

● Hannâs, insanların sadrında [göğsünde] bulunan cin olup, üsûl-i dinde [îmânda] vesvese ve hâtıralar hâsıl eder. 4/190

● Hâb [uyku] esnâsında, bedenine bir nev'i gaflet â'rız olmakla, bâtın nisbeti meydânı boş bulup, tam bir güzellik ile güzel ve perdesiz olan, meydân-ı zuhûra yol bulur. Ve yüzlerce nâz ve niyâz ile gülistanda [gül bağçesinde] görülür. 4/215

● Hâce-i Ahrâr, "rehberin görüntüsü [râbıta], Hakkın zikrinden dahâ fâidelidir." buyurmuşdur. 4/165

● Hâce-i Ahrâr buyurmuşdur ki, eğer ben şeyhlik eylesem, hiçbir şeyh, âlemde mürîd bulamazdı. Ammâ bize başka işler emr olunmuşdur ki, o işler, islâmiyyetin yayılması ve müslimânların kuvvetlendirilmesidir. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hâce-i Ahrârın vahdet-i vücûda meyli var iken, emr-i ma'rûf ile meşhûrdur. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hârikaların hâsıl olması, açlığa ve riyâzete bağlıdır. Ma'rifet ile işi yokdur. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Havâsın hâbı [seçilmişlerin uykusu] gaflet olmayıp, ibâdetden ayrı kalmak memnû' [yasak]dır, [uygun değildir.] Nevmül ulemâi ibâdetün. [Âlimlerin uykusu ibâdetdir.] 4/215

● Havâss-ı beşer [insanların seçilmişleri Peygamberler], havâss-ı melekden [meleklerin seçilmişlerinden] efdaldir. 4/219

● Havâsdan [seçilmişlerden] ba'zılarının vefâtlarında, onların rûhlarını Melek-ül-mevt [Azrâil aleyhisselâm] almaz. Bunların vefâtları sırasında, Melek-ül-mevtin hâzır olması, rûhun kabz edilmesini müjdelemek için olmayıp, ta'zîm ve şereflenmek içindir. 4/229

● "Havf-ı dünyâ [dünyâ korkusu ya'nî, islâmiyyete muhâlif olma korkusu] ve âhıret [korkusu], bir kimsede cem olmaz." Hadîs-i şerîf. 4/18

● Havf-ı hâtime [son nefes korkusu] ve âhıret endişesi [düşüncesi], tâ'atin artmasına sebeb olup, nâfile amelin çok yapılmasına sebeb olur. 4/18

● Havf-ı hâtime [son nefes korkusu] öyle büyük bir ni'metdir ki, Allahü teâlânın dostları bu derde tutulmuşlardır. (Son nefes derdine.) 5/152

● El-hayrü fî-mâ sana'a Allahü teâlâ [hayr, Allahü teâlânın yapdığındadır] diyerek sabr edeler. Cümle işleri, Hak teâlâya havâle edeler. 5/152

● Havâssa [seçilmişlere] ba'zı şeyler hâsıl olur ki, havsala-i avâmdan [avâmın idrâk etmesinden] gizlidir. Onları [o hâlleri] avâmdan gizlemelidir ki, fitneye sebeb olmaya. 4/24

– D –

● Derd ve muhabbet, insanların bildiği bir hâle münhasır değildir. Her kim ki, âhırete hâzırlanmakla iştigal eyleye, bu derd ve muhabbet ile vasflanmışdır. Zîrâ onun kalbine muhabbetin dolmasından dolayıdır ki, âdet olan şeyleri [insanların oyalandığı işleri] terk etmişdir. Ve nefse muhâlefet ederek, onun tahrîbine, [ona uymamağa], onu

kırmağa cesâret göstermişdir. Her ne kadar buna sebeb nedir, bilmese de. 4/227

● Derd-i talebi sermâye-i se'âdet [sermâyeyi tâleb derdini, kurtuluş derdi ile dertlenmeyi] din ve dünyâ ve şevk-ı matlûbu [matlûbun arzûsunu] ni'met-i uzmâ bileler [büyük ni'met bileler]. 6/38

● Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] yakınlaşmağa ve yükselmeğe sebebdir. 4/227

● Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99

● Derd ve belâ vürûduna [gelmesine] sebeb, günâhlardır. Zarar verenlere kızmamalı, mukâbele etmemeli, kendi günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

● Dervîşâna [Velîlere] muhabbet ve teveccüh ve ihlâs, büyük bir ni'met ve büyük bir devâ [ilâc]dır. 6/111

● Düâ ve teveccüh, tevekkül ve tefvîze [ısmarlamağa] muhâlif değildir. Tefvîze muhâlif olan budur ki, mâsivâya ilticâ [sığınmak] ve rükûn [cânı gönülden meyl] etmekdir. 5/24

● Düâ-i zahril-gayb, icâbete akrebdir. [Gıyâben uzak kimseye yapılan düâ, kabûl olunmaya çok yakındır. Çabuk kabûl olunur.] 4/98

● Da'vete icâbeti (gitmeği) menhî kılan esbâb [mâni' olan sebebler]: Yemeğin şübheli olması, dıvar ve tavanda resmler bulunması, çalgı ve çalgı âleti, ya'nî tegannî âleti ve boş şeyler (şarkılar) dinlemek, oyun ve eğlence bulunması, da'vet edenin zâlim, bid'at ehli, fâsık, şirretli, şöhreti tâlib olmasıdır. 4/22 **[Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

● Dimâg, havâs-ı bâtınanın mahallidir. [Beyin, beş duyunun, görme, işitme, koku alma, tad alma, dokunma duyularının merkezidir. Hiss-i müşterek, hayâl, vâhime, hâfıza, mütesarrıfa denilen, görülmiyen beş duyunun da merkezi dimâgdır.] 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Dimâgdan, vehm ve hayâlden, hataraların giderilmesi [kaldırılması] zordur. 5/94

● Dimâg, gurûr ve enâniyyet [benlik] yeri ve yükselme, ve tefekkür ve fâsid hayâllerin yeridir. 5/97

● Dünyâ [harâmlar], altınla süslenmiş bir necâset ve şeker ile kaplı bir zehr gibidir. 5/45 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Dünyâ [harâmlar], görünüşde hoş ve şirindir. Aslında öldürücü bir zehr ve bâtıl [bozuk] mal ve ona mübtelâ olmak fâidesizdir. Ve ona sarılan perişân, hor ve ona tutulan delidir. Akllı o kimsedir ki, kıymetsiz [geçersiz] mala kapılıp ve böyle bir fâsid metâ'a meftûn olmaz. [Dünyâ hayâtında], bu kısa fırsatda, Mevlâ-yı hakîkî celle şânühunun rızâsını ele geçirmeğe, gönül verir ve âhıret amelini hâzırlar. Bu keyflenilen fânî dünyâda, istenen şey, kulluk vazîfelerini edâ etmek ve Hakkın ma'rifetini ele geçirmekdir. Yazıklar olsun ki, bu dünyâda, o kimse kendinden istenileni edâ edemeyip, diğer işler ile meşgûl olur. 5/45 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Dünyâ [hayâtı] azîz ise [nefse uygun ise], âhıret hor, dünyâ hor ise, âhıret azîzdir. İkisinin cem'i mümkin değildir. 4/42

● Dünyevî hâdise ve tefrika ve musîbetler her ne kadar [nefse] zâhirde acıdır, amma, bâtına nazarla merhem ve râhatdır. Ve uhrevî yükselmeğe sebebdir. Zâhirin düşmesi, bâtının yükselmesine sebebdir. 6/85

● Dünyâyı, âhıret ameli ile taleb eyleyen aldanmış ve hüsrâna uğramışdır. 4/31

● Dünyâda [insanı], yimek, uyumak, (istediği gibi) yaşamak ve ni'metlenmek [gibi, nefsin arzûları] için yaratmadılar. Yaşamak ve ni'metlenmek [asl hayât] âhıretdedir. Bilâkis tâ'at ve kulluk için ve kendini bilmek için halk olundun. 6/45

● Dünyâ [hayâtı], âhıretin tarlasıdır. 5/95

● Dünyâya, yaşayıp (keyf sürmek), ni'metlenmek [nefse uymak] için gönderilmedik. Esâs yaşama sonradır (âhı-

retdedir). Dünyâya, tâ'at ve ibâdet için gönderildiler (insanlar). İnsandan istenilen şey, Hak celle ve alâyı tanımakdır. Eğer bu istenen işlerde bozukluk (noksanlık) var ise, mâtem edilecek bir hâldir ki, dünyâ ve dünyâda olan şeyler onun yerini tutmaz. Bunların yokluğu (elden kaçırılması) ile bu fânî hayâtda üzülürlerse [zorluk çekerlerse] bu zorluk âhıret için kolaylıkdır. 6/208

● Dünyâ [hayâtı] şol kimse için zem edilmemişdir ki, ... 6/38

● Dünyânın dîne (âhırete) tercîh edildiği zemânda, amel edenin ecri, diğer zemândaki amel edenin ecrinin elli mislidir. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Dünyânın âhıret hükmünde kılınmasının îzâhı. 6/185

● Dünyâda Allahü teâlânın rızâsının ele geçmesi istenmişdir. Onu tanımak âhıretde va'd edilmişdir. 6/78

● Dünyâda [âhiret âşıklarının] âşığın nasîbi hep şevk ve ızdırabdır. Kavuşmak âhıretdedir. 6/185

● Dünyâ ayrılık yeridir. Kavuşmak yeri âhıretdir. Kavuşmamakdan dolayı, gönülleri kırılmaya. 6/203.

● Dünyâ [hayâtı] amel ve kesb yeridir. Ve âhıret, karşılık ve ecrin verileceği yerdir. Amel işlerken ecr taleb edip, onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemekdir. 5/33

● Dünyâ hayâtı geçicidir. Bu birkaç günlük hayâtı ganîmet bilip, Mevlâ-yı hakîkî celle şânühünün rızâsını kazanmağa sarf etmek gerekdir. Ve zikr ve fikr ile geçirmelidir. Alçak dünyânın, geçici ve helâk edici olarak sergilenen (fânî) ni'metlerine meyl etmeyip, âhıreti kasdedeler. Ve ebedî mülkü ve devâmlı ni'metleri ve Allahü teâlânın rızâsını kazanmak ile meşgûl olalar. 6/119.

● Dünyâ [hayâtı], baştan başa ayrılık yeri ve üzüntü yeridir. Kavuşma yeri âhıretdir. Hak sübhânehu, onun ameli [âhıret amelleri] ile kerem eyleye. [Âhıret amelleri ile şereflendire]. Tâ ki o yerin kavuşması hâsıl ola [âhıretin]. Dünyâ [da nefsin] râhatlığı kaldırılmadıkça, Allahü teâlâ-

ya tam kavuşmak hâsıl olmaz. Bunun için, Hak teâlâyı taleb edenler, bu dünyâda, devâmlı ciğerleri yanar ve gözleri yaş dolar. Ve her vaktde kederli, yanıp, erimekde kararsızdırlar [devâmlı, yanıp, erirler]. 4/164.

● Dünyâ işlerine zarûret kadar çalışıp, diğer vaktleri kalbi toparlamağa sarf eylemek gerekdir. 5/128.

● Dünyâdaki müşâhedeler [kalb gözü ile görülen şeyler] ile tesellî olmak, susuz kimsenin serâbı su zan etmesi gibidir. 6/202.

● Dünyâdaki bütün şühûdlar [görünen şeyler], zıllerin şâibesinden uzak değildir. Zîrâ aslın [zılsiz] zuhûr etmesine dünyânın yapısı müsâid değildir. Zîrâ aslın zuhûr edeceği yer âhıretdir. 6/130.

● Dünyâdaki zuhûrlara, ister tecellî-i sıfat, ister tecellî-i zât desinler, zıllerdir. 6/203

● Dostlardan insanlık îcâbı vâki' olan ve muhabbete ters düşen bir iş zuhûr ederse, afv edip, onların güzel işlerine bakıla. 5/123

● Dostlardan son nefes selâmeti için düâ umulur. 6/226

● Dil de, baş gibi, devâmlı kötü ahlâka yer ve kaynakdır. 6/67

● Dîn-i mübînde kat'î ve tevâtür ile sâbit olan bilgilere tam i'tikâd edip, müteşâbihatı zâhirinden sarf eylemek [müteşâbihatı zâhir üzere almamak, te'vil etmek] veyâ onun ilmini Hak sübhânehuya havâle eylemek gerekdir. Üzerinde ittifak [icmâ'] olan i'tikâdda şübhe eylemeyeler. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Dinden nasîbi olmıyan kimse, kurb [yakınlık] ve ma'rifetden [tanımakdan] nasıl hisse alabilir. 6/55 **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Dinde Ebû Hanîfenin "radıyallahü anh" ve eshâbının kavlleri mu'teberdir. Ehl-i târîhin kelâmları mu'teber değil-

dir. 5/36 **[Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

● Dînül mer'i dînü halîlihi. "Kişinin dîni, arkadaşının dîni gibidir." 4/14.

– Z –

● Zât-i baht [Zât-i teâlâ] celle ve alâ mertebesinde nisbet-i vücûd yokdur. Ve nisbet-i imtinâ'i adem dahî yokdur. Nisbet-i vücûb-ı vücûd peydâ oldukda, onun mukâbili olan nisbet-i imtinâ-i adem dahî zâhir olur ve nisbet-i vücûb-ı vücûda müteferri' olan istihkak-ı ibâdet dahî zuhûra gelir. 4/68

● Zât-i teâlâ hiçbir vakt sıfat ve şuûnâtdan münfek olmaz. [Allahü teâlâyı arayan sıfat ve şuûnâtla karşılaşır. Bunlar ondan ayrılmaz.] 4/47

● Zât-i baht-ı ilâhî bî-mülâhaza-i esmâ ve sıfat, teveccüh ve murâkabe ve tasavvur ve te'akkulden [akl erdirmekden] berterdir [pek yüksekdir]. Vâsıl-ı zât-ı baht olup, vasl-ı üryâni ile mümtaz olan ârifin muhabbet-i zâtiyye hükmünce zât-i baht ile maiyyeti vardır ki, ol makamda sıfatdan melhuz yokdur. Fekat bu infikâk, muhabbetde ve ibtilâdadır. 5/119

● Zât-i teâlâ var olmasında hiçbirşeye muhtac değildir. Ve Zât-i teâlânın hakîkati ve mâhiyyeti vücûd değildir. Vücûdu, varlığı başkasına muhtac olmadığı gibi, Allahü teâlânın hakîkati, o varlıkdan ibâretdir demek ma'nâsızdır. Kendi varlığı ile hâricde mevcûd olan bir zâta, başkalarına olan sıfat, başkaları ile bulunabilen bir kelimeyi ism vermeğe ne lüzûm vardır. Hak teâlâ, nisbetlerin ve i'tibârların ötesindedir. Hak teâlânın zâtına adem mukâbildir demek ma'nâsızdır. Zîrâ yokluğun karşılığında bulunan vücûd başkadır ki, olmak ve meydâna gelmek ma'nâsınadır. 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Zât-i baht-i teâlâ mertebesinde ârifin nasîbi, matlûbdan gayri değildir. Pes isbât-i muhabbet dahî yokdur ki, mertebe-i sıfatdadır. Bu sözün tafsili, Mebde' ve Mu'ad risâ-

lesinde, kendi sözü ile Râbi'a-i Basriyenin kelâmı meyânı fark ve beyân eylediği ma'rifetde tasrîh buyrulmuşdur. Taleb oluna. 5/153

● Zât-i teâlâdan gayri ism ve sıfata tâlib olmayınız ve zirveden hadîda tenezzül eylemeyiniz. 5/31

● Zât-i akdes mertebesinden herkes fıkd ve cehl ile mevsûflardır. Ve erbâb-ı ilm ve cehl ol zirve-i ulyâdan ye's hâlindedir. İlm, şühûd ve sözü bil-cümle merâtib-i zılâldedir. Efsâf ve ef'âl mertebelerinde ve mertebe-i zât-ı mukaddesde hayret ve cehlden gayri şey yokdur. 5/73

● Bir zerre, Hak teâlânın izni olmadan hareket edemez, dedikleri Halk eylemek [yaratmak] i'tibâriyledir. Cezâ ve azâb, kesb i'tibâriyledir. [Kul kesbi sebebi ile azâb veyâ cezâ görür.] 5/83 **[Fâideli Bilgiler: 231, Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

● Zikr-i cehri [sesli zikr] memnu'dur [yasakdır]. 5/54

● Zikr-i cehri [sesli zikr] bid'atdir. 5/131.

● Zikr-i kalbîyi yapamıyana, zikr-i lisânî dahî telkin oluna. Ümmîddir ki, iki zikrden netîce meydâna gelir. 6/186

● Zikr-i kalbî te'sîr etmiyen kimseye, vukûf-ı kalbî ile emr etmeli ve teveccüh gerekdir ki, zikr te'sîr eyleye. 4/165

● Zikr, islâmiyyetin emrlerindendir. 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Zikr aslında, sünnet ve güzeldir. Doğruca Resûlullaha "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vâsıl olur. 5/36 **[Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

● Zikr, kaytsız şartsız ve kalbde hiçbirşey bulundurmadan ola. 4/200

● Zikrde abdest şart değildir. 6/9

● Zikr eden kimse hiç olmazsa dilinden çıkan nedir, onu bile. 5/104

● Zikr ve fikre devâm edeler. Ve kalb vazîfesini azîz bileler. Ve Allahü teâlâya, kendini hiç bilerek devâmlı ihlâ-

sı en lezzetli ni'met bileler. Ve o yüce dergâha tutulmağı en kıymetli iş bileler. [En önemli işlerden bileler]. 4/48

● Zikr ile vaktleri o kadar ma'mur edeler ki, farzlardan ve sünnet-i müekkedelerden gayri hiçbirşey ile meşgûl olmıya ve tilâvet ve ibâdet-i nâfileyi dahî başlangıçda terk eylese dürüstdür. 6/190

● Zikr ve fikr ile vaktleri ma'mûr edeler ki, se'âdet-i ebedî istifâde oluna. Onsuz muhaldir. 6/83

● Zikr-i kalbîye öyle devâm etmeli ki, sem'i işitme sıfatı olduğu gibi, kalbin sıfat-ı lâzımesi ola ve bu ma'nâ tarîkat-i Nakşibendiyyede az bir çalışma ile hâsıl olur. 6/86

● Zikr-i kalbîye [kalb ile zikre] öyle devâm edeler ki, devâmlı olup, sem'i işitme sıfatı, basarı da görme sıfatı olduğu gibi, zikr dahî kalbin sıfatı ola. İşte bu vakt zâhirin [bedenin] gafleti, bâtının huzûruna sirâyet eylemez. Ve görünen uyku [bedenin uykusu] ma'nevî teveccüh ile birleşir. 5/99

● Zikrin tekrârına o şekilde devâm edeler ki, mâsivâ sahâ-i sîneden (kalbden) temâmen siline [kalka] ve mâsivânın ismi ve resmi gönül aynasından yok ola. 5/93

● Zikr-i nef-yü ve isbâta [Lâ ilâhe illallah zikrine] o kadar devâm edeler ki, sahâ-i sînede [kalbde], Hak sübhânehudan gayri hiçbir murâd ve maksûd ve Hak teâlânın murâdından gayri bir murâd kalmıya. 5/71

● Zikr-i ismillah [Allah isminin zikri] başlangıçda pekçok fâidelidir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Zikr-i zât tarîki [Allahü teâlânın zâtının zikrinin yolu] şöyledir ki, dil damağa yapışır ve bitişir ve kalb-i sanavberiye [maddî kalbe] müteveccih olasın ki o yürek, kalb-i hakîkîye yuva gibidir. Ve Allah ism-i mübârekini o kalb üzerinde hâtırlama yolu ile, kalbden geçirirsin. Ve o sırada dikkat ederek hiçbir uzvunu hareket etdirmeyesin ve hayâlde kalbin sûretini de düşünmiyesin. Maksad olan kalbi hâtırlamakdır. Kalbin sûretini tasvîr değildir. Ve Allah lafz-ı mübâ-

rekinin ma'nâsını bîçûn ve bîçûnegî [ötelerin ötesi] mülâhaza edip, hiçbir sıfatı ile düşünmiyesin. Hâzır ve nâzır olduğunu dahî düşünmiyesin ve Allahü teâlânın yüce zâtından sıfatlar seviyesine düşmiyesin. Eğer pîrin sûreti kolayca zâhir olursa [görünürse], onu dahî kalbe getirip, kalbde hıfz edip, zikr eyleyesin. Nefes bağlanmaz. Nefesin müdâhalesi olmamalıdır. 6/9

● Zikr-i nef-yü isbât tarîki [Lâ ilâhe illallah diyerek zikr yolu] şudur ki, dilini damağa yapışdırıp ve nefesi zîr-i nâf'de, ya'nî göbek altında habs edip, kelime-i lâ'yı göbekden çekip tâ farkı sürreye îsâl ve ilâhe kelimesini fark-ı sürreden sağ omuza getirip, illallah lafzını buradan kalb-i sanavberiye [kalb cihetine] vâsıl eyleye ki; göğsün sol tarafında vâkı'dir. Ve bu mecmuın nakşında [bu şeklin işlenişinde, (yapılışında)] sûret-i Lâ ma'kûs olur [Lâ'nın sûreti aks olur]. Ve bu kelimeleri bir mahalden diğer mahalle ulaşdırmak hayâl ile olmak gerekdir. Ve a'zâ [uzvları] ve nefesi hareket etdirmiye ve nefes göbek altında tutula. Nefesin tahammülü kadar zikri tekrâr ede. Ve ma'nâsını bu kelime ile birlikde Lâ maksûde illallah [Allahü teâlâdan başka maksûd yokdur] olarak hayâl yolu ile tasavvur edeler. 6/47

● Zikr-i nef-yü isbât tarîkı [yolu]. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] binden beşbine kadar, her ne kadar mümkinse zikr edeler. 6/17

● Zikr-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallah zikrini] nefesi habs ederek, önce Hızır aleyhisselâm, Abdülhâlık Goncdüvânîye ta'lîm eylemişdir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Zikr-i nef-yü isbâtda [Lâ ilâhe illallah zikrinde], nefesin habsi mümkin olmazsa, habs etmiyeler. Nefesin habsi şart değildir. 5/43

● Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] adedi ve vakti muayyen değildir. Her vakt, nefes müsâ'adesince tek olmalıdır. 5/43

● Zikr-i nef-yü isbâtı [Lâ ilahe illallahı] tesbîh ile veyâ

tesbîhsiz lisânen huzûru kalb ile çok yapalar. 5/33

● Zikr-i nef-yü isbâtda [Lâ ilâhe illallah zikrinde] Muhammedün Resûlullah ilâvesi lâzımdır. Ve mertebe-i ta'yîni yokdur. [Belli bir sayıda değil. İstenilen yerde]. 6/76

● Zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] her bir nefesde tek olacakdır ki, buna dikkate vukûfu adedî derler. 6/47

● Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin], bâtının temizlenmesinde, tâm bir te'sîri vardır. 4/14

● Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] te'sîri, diğer zikr ve işlerden fazladır. 5/139

● Zikrin kemâli, hâtırlananda [zikr edilende] fânî olmakdır. 4/51 **[Kıyâmet ve Âhıret: 163.]**

● Zikr-i kalbî ile meşgûl olmak, büyük ni'metlerdendir. Onun şükrünü edâ edeler. **"Ni'metlerime şükr ederseniz, onları artdırırım."** ümmîd olunur ki bu zikr, zikr edilene kavuşmağa vesîle olup ve ma'rifetden bir küçük kapı açılıp, zikr ile zikr edeni aradan kaldırıp ve huzûru kendiliğinden zuhûr eder ve "Kendisini yine ancak kendisi zikr edebilir", perde dahî açıla. 5/46

● Zikrden maksad, zikr edilende fânî olmakdır. Zikr edilende fenâ hâsıl oldukda, zikr kalmasa bir be's yokdur. 4/37

● Zikr ve murâkabede hâsıl olan tad ve zevk cezbenin te'sîrlerindendir [eserlerindendir]. 5/122

● Zikr netîcesinde bâtını, zikr sultânî istîlâ edip..... 4/23 **[Hak Sözün Vesîkaları: 325.]**

● Zikr eden kulu, Hak teâlâ dahî zikr eder. "Beni zikr ederseniz, ben de sizi zikr ederim." Bundan ziyâde se'âdet var mıdır? 6/145

● Zikrden zikr edilene ve delîllerden delîl getirilene kavuşa, sûretden hakîkate çekile ve lafzdan ma'nâya ulaşalar. 6/122

● Zikr ve ibâdetde cem'iyyet [topluluk] ve halâvete [tadlara, zevklere] bağlı olmayasınız. Gerek halâvetle, gerek bî halâvetle [zevksizlikle] (hâller olsun olmasın) zikr ediniz. İbâdet ne kadar meşakkatli ise, onun dahî sevâbını [çok sevâbını] ümmîd edesiniz. 6/166

● Zikr ve teveccüh ve huzûr, o zemâna dekdir ki, vücûd-i zâkir der meyân olmıya. [Zikr edenin vücûdu aradan kalkıncaya kadar zikr etmeli.] 6/242

● Zikr vaktinde, bütün a'zâda, zevk meydâna gelmek, zikrlerin sultânındandır. 6/82

● Zikr bütün bedeni kaplayıp, kalb gibi her uzvu dahî zikr ederse, (SULTÂN-I ZİKR) denir. 5/142

● Zikr esnâsında huzûr ve kendinden geçme [hâli] galebe eyledikde, zikr terk ve onun hıfzı lâzımdır [o hâli muhâfaza lâzımdır]. 5/78

● Zikrden maksad, kalbin hareketi olmayıp, teveccüh ve kalbin huzûrudur. 4/37

● Zikrde dil ile söylemek zor olursa, kendi lisânı ile tâ'lim edeler. 6/128

● Zikr, yalnız olarak mûsıl [kavuşdurucu] değildir. Râbıta ve muhabbet ve fenâ-fişşeyh ile meşrûtdur [şartlıdır]. 4/198

– R –

● Râbıta ile mürşidin teveccühü cem olursa [birleşirse] nûrûn alâ nûrdur. 4/33. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Râbıta, mürşidin sûretini gönülde tasavvur eylemekdir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Râbıta, mürîdin, pîrinin sûreti her zemân göz önünde olmasıdır. 4/165

● Râbıta zikrden dahâ fâidelidir. 4/198

● Râbıtadan dahâ yakın kavuşma yolu yokdur. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Râbıtanın kuvvetindendir ki, huzûrda ve gaybetde [hâzır ve uzakda] olan vârıdâtın [gelen feyzlerin] farkı anlaşılmaz ve ikisi bir tasavvur olunur. Hâzır olmak ve uzak olmak arasındaki fark sâbitdir. Lâkin bu fark râbıtanın kuvveti nisbetinde azdır. 4/197 **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

● Râbıta bağlılığı çoğalınca, sâlik [tesavvuf yolcusu] kendini pîrin aynı ve onun sıfatı ve libâsı ile kendini mevsûf [onunla vasflanmış] bulur. Ve her nereye bakarsa, pîrin sûretini görür. 4/165

● Râbıtayı ve bâtın ile ilgili meşgaleyi, sabâh nemâzından sonra ve uyku vaktinde yapmak hoşdur. 6/166

● Râfizîlerin zuhûr edeceği ve müşrik oldukları ve katli lâzım olduğu hakkında hadîs-i şerîf. 4/64

● Râh-ı vüsûl [kavuşmak yolu] ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olmağa bağlıdır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Râh-ı feyz [feyz yolu], muhabbet ve şevk nisbetinde açıkdır. Ve bâtından bâtına yol açılmışdır. 6/37

● Râh-ı inâbetde [inâbe yolunda], mâdem ki, kavuşmak kendi gitmesi iledir, riyâzet ve meşakkat çokdur. İctibâ yolunda kavuşmak, kavuşdurulmak yolu ile hâsıl olduğu için, riyâzet ve meşakkat o kadar lâzım değildir. Onun riyâzeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmak ve sünnete riâyet etmek ve râzı olunmıyan bid'atlerden sakınmakdır. 6/220

● Rü'yâlar kâbiliyyeti haber verir. Ve işe yakın olan kuvveti [isti'dâd kuvvetini] haber verir. Şu'ûrlu yapılan iş değildir. Bir gönül gerekdir ki, kâbiliyyeti zuhûra gelip, muâmeleleri kuvveden fi'le ulaşa. 5/135

● Rü'yet-i uhrevî [âhıret rü'yeti], ilm-i huzûrî ile alâkalıdır ki, o makâmda hâlis, âşikâr olma vardır. İhâta yokdur. Bir keyfiyyet ma'lûm olmaz. Nasıl ma'lûm olur ki, o hazretde keyfiyyet yokdur. 4/210

● Rü'yet-i basarîyi [göz ile görmeği] inkâr eden mu'tezile, delîl olarak, rü'yet-i basarî, mukâbeleyi iktizâ eder. [Karşılıklı olmak lâzım gelir.] Bu ise, Hak teâlâya cihet ve

nihâyet isbâtını mûcib olduğundan, mümkin değildir, derler. Hâlbuki, bu delîlleri Hak teâlânın mahlûkâtını görmesini de inkârı mûcibdir. Mukâbele şart olmaz. Zîrâ Hak teâlâ mekândan münezzehdir. 6/62

● Rü'yet, âhirete mahsûs ve mevcûddur. Ve bilinmiyene âid olan rü'yetin nasıl olduğu da bilinemez. 4/189

● Ricâlün Lâ tülhîhim ticâretün ve lâ bey'un an zikrillah, [Öyle kimseler vardır ki, ticâretleri ve alış-verişleri onları, Allahü teâlânın zikrinden alıkoymaz.] Hiçbir nesne onların maksûdu hâtırlamasına mâni' olmaz. 5/44

● Rücû' eden (inen) kâmil insan; eğer vilâyet kemâlâtından sonra inerse, zâhiri halka, bâtını hakka müteveccihdir. Eğer, nübüvvet kemâlâtı sona ulaşıp, rücû' ederse (inerse), zâhiri ve bâtını halka müteveccihdir. 6/217

● Rahmeti gadabını geçmişdir. Hâlbuki kâfirler çokdur. Bunun cevâbı; rahmet ehlinden murâd, insan ve cinden tâ'at ehli ve meleklerin temâmı olup, gadab ehlinden murâd, insan ve cinnin kâfirleridir. 4/11

● Rahmet; gadab üzerine fazla olmasa idi, bizim gibi günâhkârlara, dünyâ ve âhiretde kurtulma ümmîdi olmazdı. Rahmetin çok fazla olduğundandır ki, bu mikdar günâh ile yeryüzünde seyr ederiz. Helâk olmayıp, envâı ni'metler ve ihsânlar ile berâber, kıyâmet gününde kurtulacağımızı ümmîd ederiz. Rahmet-i ilâhî dünyâda mü'mine ve kâfire şâmildir. Kıyâmet gününde rahmet, mü'minlere mahsûs olup, kâfirler mahrûm kalacaklardır. 4/11

● Rahmet herşeyde vardır. İllâ aşkda yokdur. 4/151

● Razzâk-ı zül metîn'e ümûr-ı me'âşı sipâriş edeler. [Metin olan Allahü teâlâya, yaşamak için lüzûmlu olan bütün işlerini ısmarlıyalar.] Ve cem'iyyeti [mahlûkatın düşüncesinden kurtulmağı] onun tedbîrini terk eylemekde bileler. Zîrâ tedbir, muâmeleleri ve sebebleri toplamak, devr eder, uzayıp gider. Ondan tam bir cem'ıyyet [düşüncenin toparlanması, dağılmaması] meydâna gelmesi mümkin değildir. 4/178 **[Eshâb-ı Kirâm: 272.]**

● Rahîkun mahtûm âyet-i kerîmesi tefsîri. Muhabbet şerâbı, ebrâr ve mukarreblerin kalblerinde bulunur. 6/105

● Rızk mukadderdir. Ziyâde ve noksan ihtimâli yokdur. Rızkın tenk [az] veyâ ziyâde [çok] olması Hak teâlânın fi'l-i hâssıdır. Hiç kimsenin onda medhâli [müdâhelesi] yokdur. 6/208

● "Rızk kılleti ve iyâl kesreti ile berâber, musalli olan [Rızkı az ve âilesi çok olup, nemâzlarını iyi kılan] ve ehl-i islâmı gıybet etmiyen benimle berâber haşr olur." Hadîs-i şerîf. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem," bi'setden önce, zikr-i kalbîye iştigâl üzere idi. [Kalb ile zikr üzere idi.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", hutût-ı mütenevvi'a ile müzeyyen [zînetli], mülevven [renkli] kumaşdan elbiseyi severdi. [Bürd-i yemânî denilen pamuk ve ketenden yapılmış elbiseyi severdi.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bin dirhem kıymetli ridâ giyerdi. Nemâzda dört bin dirhem kıymetli ridâ bulunduğu evkât olurdu. [Cübbe giydiği olurdu.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", ta'âmı lüzûmu kadar yirdi. Doyuncaya kadar yimezdi. 5/51

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", Ahmed ismi Muhammed isminden efdaldir. 5/1

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Kâ'be-i muazzamadan efdaldir. 4/183

● Hak teâlânın ibtidâ halk etdiği nesne [ilk önce yaratdığı şey] nûr-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" idi. 4/113

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ma'rifete [bilmeğe] tâlibdir. Hâlbuki makâm-ı mahbûbiyyetdedir [Mahbûbiyyet makâmındadır]. 4/11

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” medhi ve senâsı. 4/10 **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” kesret-i hüznle mevsûf olduğunun sebebi [hüznünün çokluğunun sebebi]. 5/120

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, devâm-ı fikr ve tevâsul-i hüzn ile mevsûf iken, sâirlere ne hâsıl olur. 5/10

● Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” vilâdetleri [doğumları] ve vefâtları dahî pazartesi günü vâki’ oldu. Günün âhırinde [ertesi günü] intikal buyurup, salı günü hıfz olunup, çarşamba gecesi nısf-ül-leyle karîb [gece yarısına yakın], ve bir rivâyetde o gece defn olundu. Sinn-i şerîfleri [ömr-i şerîfler, şemsî] altmışıncı yaşında iken veyâ [kamerî] altmışüçüncü senesi ve bir kavlde dahî [yuvarlak hesâb ile] altmışbeş sâlinde [yaş içinde] rıhlet [göç] vâkı’ oldu. Bu akvâl-i sâl-i vilâdet ile sâl-i vefâtı dâhil-i hisâb edip etmemekle [bu sözler, doğum senesi ile vefât senesini sayıp-saymamak ile] veyâ yalnız aşerâtı ta’dât ile rivâyet edildiğine göre, tehâlüf [birbirine uymama] göstermekdedir. 5/51

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mukaddes kabrleri, mubârek cesedlerinden boş kalmaz. Muhtelif mahallerde vâkı’ olan mülâkat [konuşma] her ne kadar cesed sûreti ile görünse de, rûhânîdir. Ve rûh mütecessid olur [cesed şeklinde, bedeni ile görünür]. 5/36 **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ile, vefâtdan sonra konuşma rûhânîdir. 5/36 **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” uykusu i’tidâl üzere idi. Mubârek kalbleri uyumaz; belki, çeşm-i se’âdetleri [mubârek gözleri] uyur idi. Ve ayın onyedinci veyâ ondokuzuncu veyâ yirmi birinci günü fasd etdirirlerdi [hacamat olurlardı]. 5/51

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mebde-i te’ayyünü, te’ayyün-i hubbîdir. 4/21 **[Hak Sözün Vesîkaları: 322.]**

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at [tâbi’ olmak, uymak] yedi derece olup, birincisi, kalbin tasdîkinden sonra ve nefsin itmi’nânından evvel olan ityân-ı ahkâm-ı islâmiyye ki [ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmakdır ki], avâm ve zâhir âlimler bu derecededir. İkinci derece, ahlâkı düzeltmek ve kalb hastalıklarını düzeltmek olup, sülûk erbâbına mahsûsdur. Üçüncü derece, islâmın hakîkati ve nefsin itminânı olup, erbâb-ı vilâyete mahsûsdur. Dördüncü derece, nefsin itmi’nânından sonra olan islâmiyyetin hakîkatının açığa çıkmasıdır ki, ulemâ-i râsihîne mahsûsdur. [Bütün hayrlı işler hakîkî ve kusûrsuz olmakdır]. Beşinci derece, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” kemâlâtının husûlidir ki [Ona mahsûs kemâlâta, yüksekliklere tâbi’ olmakdır ki], ilm ve amelin dahli yokdur. Lütf ve ihsândır. Büyük Peygamberlere ve bu ümmetin pek az büyüklerine mahsûsdur. Altıncı derece, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mahbûbiyyet makâmına ittibâ’dır ki [tâbi’ olmakdır ki], mücerred muhabbet ile olup, fadl ve ihsânın fevkı’dir [üstüdür]. Birinci dereceden başka bu beş derece, bil cümle makâmât-i urûca te’alluk eder. Yedinci derece, mutâbe’at-i nüzûl ve hubûta te’alluk eder ki, cemî’i derecât-ı sâbıkayı câmi’dir. Tâbi’ ile metbû’ farksız olmuşdur. 2/54, 4/140 **[Se’âdet-i Ebediyye: 1. kısm 30. madde.]**

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at olmadıkça, [tâbi’ olunmadıkça] kurtuluşa ermek mümkin değildir. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” salevât getirmek, kıyâmet gününün korku ve şiddetinden kurtulmağa sebebdir. 5/53

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” muhabbeti herşeyden ve kendi nefsinden ziyâde olmayınca, îmân temâm olmaz. 4/128 **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ameli olup [yapdığı işler olup], hasâisinden olmıyan a’mâlin ityânında [sâdece ona mahsûs olmıyan işlerin yapılmasında] izne ihtiyâc yokdur. Hâcetlerin hâsıl olması ve müşkilâtdan kur-

tulmak için ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukye, izne bağlıdır. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" âdet ve ibâdetde az ve çok benzemeyi büyük se'âdet ve bereket ve yüksek derecelere kavuşmak bileler. Mahbûba teşebbüh edenler mahbûb [Sevgiliye benziyenler sevgili] ve iktidâ edenler dahî mergûbdurlar [uyanlar dahî beğenilmişdirler] 5/71

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak istiyen, ahkâm-ı islâmiyyeye sağlam yapışıp, sünnete ittibâ' [uymak] ve bid'atden sakınmak üzerine olmalıdır. Kitâb ve sünnetin ışığı ile aydınlanıp, bid'at zulmetine ve şeytânların yoluna düşmekden uzak olmalıdır. 6/74

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", dünyânın [harâm ve mekrûh şeylerin] tahrîbi için gönderildi. Ta'mîri için gönderilmedi. "Hadîs-i şerîf" 5/66

● Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" İbrâhîm aleyhisselâmın milletine tâbi' olunmasının emr olunması, bir makâmın husûli [geçilmesi, çıkılması] içindir ki, ona kavuşmak, makâm-ı İbrâhîmden geçmedikçe müyesser değildir. Ve makâm-ı İbrâhîme vusûl [ulaşma] dahî onun milletine mutâbe'ate bağlı olduğudur. Merkeze varmak, muhîtden [çevreden] geçmedikçe mümkin değildir. 6/24

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bi'setden mukaddem [Risâleti bildirilmeden evvel] zikr-i kalbî ile meşgûl olduğu mervidir. 5/59 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhıret: 97.]**

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bana ve gayriye [başkalarına] dünyâ ve âhiretde vukû' bulması muhakkak olan ümûrun [işlerin] tafsîlini bilmem buyurmuşdur. 5/116.

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Bir kimse şübheyi ve riyâkârlığı haklı dahî olsa terk eylese, Cennetin bir yerinde bir köşke kefîlim. Ve mizâh yoluyla dahî olsa, yalanı terk eden kimse için Cennetin ortasında ve güzel ahlâk sâhibine dahî Cennetin a'lâsında bir bey-

te [köşke] kefîlim.” Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Mu’âz ibni Cebele buyurdu ki, “Yâ Mu’âz! Sana vasiyyet ederim ki, takvâ üzere ol! Hep doğru söyle. Ahdına sâdık ol. Emânete hıyânet etme. Yetîmlere merhamet et. Komşunun hakkını gözet. Kimseye kızma. Hep tatlı konuş. Her müslimâna selâm ver. İmâmın lâzım olduğunu bil. Kur’ân-ı kerîmin yolu olan fıkh bilgilerini öğren ve bu bilgilerden ayrılma. Her işinde âhıreti düşün. Hesâb gününe hâzırlan. Dünyâya gönül bağlama. Hep güzel, fâideli işler yap. Hiçbir müslimânı kötüleme. Yalancı şâhidlik yapma. Doğru sözü kabûl eyle. İmâm-ı âdile isyân etme. Yeryüzünde fesâd çıkarma. Her zemân, Allahı zikr et. Gizli günâhlara gizli tevbe et. Âşikâr günâhlara âşikâr tevbe et!” 6/6 **[Hak Sözün Vesîkaları: 347.]**

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem”, rü’yâda görmek, Medîne-i münevverede medfûn olduğu sûretle meşrût değildir. [O şekilde görmek şart değildir.] Her ne sûretle müşâhede olunursa, ümmiddir ki, şeytân onun sûretine giremez. Lâkin, rü’yâlar isti’dâdı haber verir, hâsıl olacağını göstermez. 6/219.

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Cimri olarak yaşamak ve hevâya tâbi’ olmakla dünyâyı dîne ihtiyâr etmek, insanlar arasında yayıldığı zemanda, onlardan uzlet ve onların işlerini terk ile sabr eden kimseye ve o zemânda âmil olan kimseye, diğer zemânda o işi işleyen elli kimsenin ecri [sevâbı] vardır.” 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Rızâ-yı ilâhî, rızâ-yı abdden akdemdir. [Allahü teâlânın rızâsı kulun rızâsından öncedir.] Öncelik o tarafdadır. 6/238.

● Rızâ makâmı, sülûk makâmının sonudur ki, onun meydâna gelmesi, kesb ve riyâzete bağlıdır. Mutlaka makâmât-i urûcun sonu demek değildir. 6/59.

● Rızâ makâmı, makâmların sonu olmadığı, bilâhere belli oldu. 4/196.

● Rükû' ve sücûd [secde] tesbîhlerinin nihâyeti yedidir. Ba'zı rivâyetde dokuz ve onbir dahî vârid olmuşdur. 5/109.

● Renklerin ahseni [güzeli] yeşildir. Nur-i ahfâ yeşildir. 6/5.

● Rûha otuz yılda vüsûl eden sâlik [kavuşan, erişen sâlik], Hudâya vâsıl oldum [kavuşdum] demişdir. [Öyle zan etmişdir.] 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Rûhun üsûlü sıfât-ı zâidedir. 4/213.

● Rûh ile cesed bir araya geldiği zemânda, lezzet alır ve elem duyar. 6/217.

● Rûhun, bedenin sağ cânibine te'alluku vardır. 5/126.

● Rûh, ne dâhil-i bedendir; ne hâricdir. [Ne bedenin dâhilinde, ne hâricindedir]. Bedene te'alluku tedbir ve tesarruf cihetiyledir. 5/43.

● Rûh bedenden müfârakatından [ayrılmasından] sonra, fenâ bulmaz. Sâir [diğer] âlem-i emr latîfeleri de böyledir. Ve filânın rûhâniyyeti zâhir oldu ve şöyle ifâde ve istifâde edildi derler. Ondan murâd, rûh latîfesidir. 6/140.

● Rûh, âlem-i ervâhdandır. Ve âlem-i bîçûnîden [ötelerin ötesinden] hissedârdır. Fânî bedene âşık olup, bedene bağlanıp ve onun ahkâmı [işleri] ile insibâğ [boyanma, temizlenme] ya'nî onun işlerinin şekline girip ve araşdırıp, beden aracılığı ile işitip ve görüp ve konuşup ve bedenin lezzeti ile dahî lezzetlenip ve elemi ile dahî elemlenip ve onun hareket ve sükûnu ile hareketli ve sâkin olmuşdur. 5/135.

● Rûhun renginde olan renge, sürh [kırmızı] humret [kırmızılık] üzere karar vermişlerdir. 5/43.

– Z –

● Zekât vermiyenler arasâtda, nar gibi kızgın levhalar ile dağlanacak, hadîs-i şerîfi. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Zekâtı, emvâl-i nâmiyeden [ticâret malından] ve

en’âm-i sâimeden [kırda, çayırda otlıyan kasab hayvanlarından] ve toprak mahsüllerinden minnet ve rağbet ile edâ edeler. [Zekâtı acele ve çabuk vereler]. Mal sadaka ile noksan olmaz. Hadîsde vârid olmuşdur ki: “Zeheb (altın) ve fıdda (gümüş) her şekilde ticâret malıdırlar. Bunların sâhibi, zekât hakkını yerine getirmezse, kıyâmet gününde, nardan safha ve levhalar yapılıp, ateşe atılıp, temâm nar gibi oldukda, sâhibinin alnını ve sırtını onunla dağlarlar. Soğudukda, tekrâr iâde olunur. Mikdârı ellibin sene olan günde, tâ ki kulların arasında hesâblaşma temâm olup, ehl-i Cennet Cennete ve ehl-i Cehennem Cehenneme vâsıl oluncaya dek, bu şekilde azâb olunur” diye buyurmuşlardır. Kemâli kereminden, havalân-ı havlden sonra [Nisâb mikdârı mal oldukdan ve üzerinden bir sene geçdikden sonra] ve muhtâc oldukları mahalle sarf olundukdan sonra, geri kalan malın, kırk hissede bir hissesi Allahü teâlâya sadaka eylemek üzere farz eylemişdir. Ne insâfsızlıkdır ki, onun edâsında ihmâl (tenbellik) göstere ve hîle ile zekât vermiye. Cân ve mâl, bil-cümle Hak teâlânındır. Eğer malın temâmını fukarâya vermeyi emr buyurup ve cânı dahî taleb eylese [cânı vermeyi dahî emr buyursa], Allahü teâlânın vâlühleri [onun aşkı ile yananlar] ve hayranları, hiç bırakmadan ve kaşlarını çatmadan ve şevk ve arzû ile [cân ve mâlın] temâmını îsâr ederler [cömertce verirler] ve se’âdetlerini onda bilirler. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Zelle ve me’âsînin [Günâhların ve hatâların] ilâcı, tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühü iledir. 6/222.

● Bu zemân, nübüvvet zemânından uzak ve sünnetlerin nûrlarının azaldığı zemândır. Ve bid’at zulmetinin artdığı zemândır. 4/74.

● Zemân-ı belâ ve evkât-ı ibtilâda [belâ ve zorluk zemânında], nef-yü isbât sühûlet ile [kolaylıkla] müyesser olur. 4/42. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Zemâne ehlinin kalbinde, müdâhene o kadar mütemekkin olmuşdur ki [yerleşmişdir ki], Allahü teâlânın emr ve nehyine riâyet ziyâde düşvardır [güçdür, zordur]. 4/212.

● Zemânın ve zemâne ehlinin değişmesinden kalb daralmasından ve onun devâm etmesinden ve kalkmasından infiâle düşmiyeler [üzülmiyeler]. Belki ibret alıp, korkmalı ve titremelidir. Cümleyi Hak sübhânehudan bileler. Ve her nesneyi ona havâle edeler. 6/43.

● Zemin her ne kadar zulmet ve karanlık içinde oldu. Lâkin çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Âb-ı hayât karanlıkda bulunur.]. 6/65.

● Zındıklar ve mülhidler mezhebine göre, günâha ısrâr eden ve devâm eden ârif azâb olunmaz. 5/53.

● Zındıkın maksadı, islâmiyyeti yıkmakdır. Her neş'enin [dünyâ ve âhiret hayâtının] hükmleri başkadır. Birini diğerine kimse karışdıramaz. Meğer câhil veyâ zındık ola. Bu neş'e [dünyâ] sûret ve hakîkatden mürekkebdir. Bu neş'ede hiç hakîkat sûretden ayrı değildir. Âhıret neş'esi [hayâtı] ki, hakîkatin zuhûrudur. Sûretlerin hakîkatlerden ayrılması o vaktde hâsıl olur. Bir hükm ki, islâmiyyetde, yolun başında olana lâzım gelir, sonunda olana dahî lâzım gelir. Bütün mü'minler ve ârifler, avâm ve havâs, bu ma'nâda, aynı derecede müsâvîdir. Zındık, yapdığı işleri Allahü teâlâdan bilip, kendi nefsini bundan uzak tutup ve böylece dinden ve îmândan çıkar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Zî-hicr-i dositân hûn şüd derûn-i sîne cân-ı men,

Firâk-ı hem-nişînân suht mağz-ı istehân-ı men.

[Sevdiklerimden ayrı kaldığım için, göğsümde rûhum kan ağlıyor.

Birlikde oturduklarımın ayrılığı, kemiklerimin iliğini yakıyor.] 4/157.

● Zühd, tevbe ve tevekkül, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" mütâbe'at ile olmadıkca, makbûl değildir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● "Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûruna kavuşanlar, vera' ve zühd sâhibleridir." Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Zeytine, yetmiş Peygamber, bereket ile düâ etmişdir. 4/113.

● Zeytinin en çok fâidelisi [fâidesi çok olanı], Şâmda yetişir. Mübârek bir ağaçdır. 4/113.

– S –

● Sâlike iki şey lâzımdır. Muhabbet-i şeyh ve devâm-ı zikr. [Hocasını sevmek ve devâmlı zikr etmek.] 4/198.

● Sâlikin, murâdını taleb eylemesi [kendi murâdını istemesi] Hakkın murâdını red etmesi demekdir. 6/67.

● Sâlik, istek ve arzûlarından kurtulup, Hakkın irâdesiyle hareket edince [teslim olunca], meşîhat makâmına yakışır. Bu hâl ise, vilâyetin birinci (ilk) kemâlidir. 4/?

● Sâlik [tesavvuf yolcusu] evvelâ kendi kulluğunu izhâr edip ve nefsine kulluk etmekden ve hevâsına tapmakdan ve hayâlindeki putları Mevlâya ortak koşmakdan [kendi başına hareket etmekden] halâs bulmak zarûrî olarak lâzımdır. 5/26.

● Sâlik kendi isteklerinden kurtulmadıkça ve kalbinde Hak sübhânehüden gayri hiçbir maksûdu kalmayıp, eşyâya te'alluk eden [bağlanan] ilmi ve sevgisi kopmadıkça, yükseklere [Allahü teâlâya, o yüce makâma] yol bulamaz. 6/67.

● Sâlik-i müsteide [istidâd sâhibi bir sâlike] dahâ tarîkati ilk öğrendiği günde, kalbin fenâsından nişân ayân oldu. [Fenâ makâmından işâret görünür.] 4/235.

● Sâlik-i reşîd [doğru yolu tutan sâlik] zikr ve fikre devâm edip, ikbâl ve teveccühün devâmına [mesûd, se'âdetli olmanın ve doğru yolda bulunmanın devâmlı olmasına], zıd olanlardan yüz çevirip ve ezelî inâyet tâlibin hâline şâmil oldukda, tedrîcen onun kalbini sultân-ı zikr istilâ eder. Bir hâl üzere ki kalbin zikri devâmlı olur. [Devâm eder]. Zâhirin gafleti kalbe sirâyet eylemez. Zâhir [dış, beden] ne ile meşgûl olursa, gerek gâib olsun, gerek hâzır olsun ve gerek

uyanık olsun ve uykuda olsun, bâtın dâimâ zikr ve huzûrda olur. 4/23. **[Hak Sözün Vesîkaları: 325.]**

● Sâlik-i bî çâre [bîçâre tesavvuf yolcusu], çünki süflî âleme tutulmuşdur. Ulvî âlem ile münâsebeti yokdur. İki taraflı bir tavassut ediciye [aracıya] muhtâcdır ki, sâlikin o aracı olan şeyh ile münâsebeti ne kadar çok olursa, onun kalbinden o kadar çok feyz alır. 4/78.

● Sâlike her nereden bir nisbet [feyz, hâl] erişirse [gelirse], kendi pîrinden bile. Kıble-i teveccüh perâkende ve perîşân olmaya. 6/42.

● Sâlik, beşerî kirlerden bâtın aynasını temizleyip ve mâ-sivâdan yüz çevirdikde fenâ hâsıl olur. Ve ilâhî ismler kendisinde tecellî etmekle, her bir ism ile bekâya ve hakîkata kavuşur. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Sâlik, her ne kadar yükselirse de ve yakınlık elde etse ve fenâ ve bekâ ile müşerref olsa, zât ve sıfât-ı ilâhîde ortaklık hâsıl olmaz. Çünki, kulluk gücünün dışına çıkamaz. 4/76.

● Sâlik kendini yok bilir. Ve kavuşulanları asldan bilmeyip, asla sipâriş eylemezse, adem denir ki, fenâ-yı cezbedir. Ve ondan rücû mümkindir. Lâkin fenâ-yı hakîkî ona muhâlifdir ki, dönüşden emîndir. 4/122.

● Sâlikin işi, taş gibi katı ve gücsüz olmak, kabz [darlık] vâsıtasiyle yâhud zelle, [hatâ] işlemekle ve beşerî sıfatların galebesi cihetiyle bâtına zulmet hâsıl olmasıyledir. Böyle vaktde tevbe ve istigfâr lâzımdır. 6/121.

● Sâlikin yükselmekden mahrûm kalması, yâ sudûr-ı zelle [zellenin hâsıl olması] veyâ irtikâb-ı me'âsîdir ki [günâh işlemesi sebebi iledir ki], ilâcı tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühü ile olur. Veyâhud şevk ve talebin azalmasıdır. Onun ilâcı dahî, pîrin teveccühüdür ki, Onun bereketiyle hem şevk ve taleb ve hem yükselme meydâna gelir. Veyâ yüksek isti'dâdının olmayışıdır. Onun dahî ilâcı, yüksek isti'dâtdan hissedâr olan pîr ile sohbet ve Ona tam mu-

habbet ve pîrin teveccühü ve muhabbeti iledir. Onun bereketi ile kendi isti'dâdından yüksekliğe terakkî edip ve muhabbet cezbesiyle pîrin gizli hâllerini [üstünlüklerini] cezb eder ki, bu seyr geçicidir. Tabî'î değildir. Veyâhud i'tikâdda bozukluk vardır ki, ilâcı yokdur [ilâc kabûl etmez]. İ'tikâddaki gevşeklik, öyle bir geçid vermez engeldir ki, onun yolunu kesmişdir. İ'tikâd tâm ve şeyhde fânî olmadıkca terakkî mümkin değildir. Ve dâimâ sıkıntıda kalmaya mahkûmdur. 6/222.

● Sâliklerin isti'dâdları çeşidli olup, tasarruf sâhibi pîr, bir sâliki, isti'dâdından yukarı mertebelere ulaşdırmağa kâdirdir. Ammâ, sâlikin isti'dâdına münâsib olan yüksek mertebelere ulaşdırmağa kâdirdir. Yoksa isti'dâdına zıd olan mertebelere yükseltmeğe kâdir değildir. 5/120.

● Sâlik, Muhammed-ül-meşreb olmadığı takdîrde, Muhammed-ül-meşreb olan şeyhinin, sohbetinin câzibesi ve teveccühü sebebi ile, vilâyet-i Muhammediyyenin kemâlâtına ulaşır. O vilâyetin ona mahsûs olan hâlleri ile şereflenir. Lâkin, ona Muhammed-ül-meşreb demek veyâhud vilâyet-i Muhammedî sâhibi demek mümkin değildir. Zîrâ bu kemâl onda yokdur ve uzakdır. Zâtî ve tabî'î değildir. Onun vilâyeti, ayağı altında bulunduğu Nebînin vilâyetidir. 6/140.

● Sâlikin aslıl üsûlü (asıl aslı), i'tibârât-ı ilâhîdir. [Allahü teâlânın ihsânı iledir.] 4/1.

● Sâlik yolun başında iken zevkler ve değişik hâller ve çeşidli sırlar ve ma'rifetlerin beyânı kâindir. [Bunlar hâsıl olur. Bunların merkezidir.] Yolun temâmlanmasından sonra, yüksek derecelere ulaşdıkda, cehl ve acz ve dilin tutulması hâsıl olur. 4/88.

● Sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ism, sâlikin idrâkini istilâ edip, sâlik kendi varlığını onun yanında örtülü olarak ve kendini yok bulur. O ismde fânî olup, vücûdu ve kemâlât-ı vücûdu ondan bilip ve ona tâbi' oldukda, mutlak fenâya ulaşır. 5/120.

● Sâlik, esmâ [ismler] ve sıfat ve kendi mebde-i te'ayyü-

nünde seyr eyledikde, aslda ve aslın aslında seyr sâhibidir. Ve mu'âmelesi ondan yükseklere terakkî eyledikde, bu isimle tesmiye olunmaz. [Bu isme bağlı değildir.] Aslları dahî zıller [gölgeler] gibi yolda [yolculukda] geçer. Bil cümle esmâ ve i'tibârât [esmâ ve i'tibârâtın temâmı] bu makâmdan hâricdir. Ve kelâm-ı mecîd [Allahü teâlânın kelâmı] bu yüksek makâmda dâhil olduğu için, çâresiz bu hâl tilâvet ile kuvvetlenir. [Kur'ân-ı kerîm okumakla kuvvetlenir.] 4/224.

● Sâlik, kendi sıfat ve kemâlâtını Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmek, tecellî-i sıfatdandır. Kemâl-i tecellî oldur ki, bu zıllerin kendi aslına ve ademin dahî adem-i mutlaka [yokluğun dahî mutlak yokluğa] döndüğünü anlayıp, kendini sıfatdan ayrı [uzak] bula ve kendini yokluk sahrâsına atmış ola. 5/58.

● Sâlikin mebde-i te'ayyünü olan isme erişmesi ve onda fenânın ele geçmesi, insanın kemâl mertebesi değildir. Nitekim, vilâyet bu fenâya bağlıdır. Lâkin bu kavuşmada çok mertebeler vardır. Ve bu ismin o kadar zılleri vardır ki, sâlik her bir zılle vâsıl olduğu zemânda, o zıl sâlike asl unvânı [ismi] ile görünüp, sâliki o noktaya kavuşdurur. Hangi sâhib-i devletdir ki, asla vâsıl ola. [Asla vâsıl olan, devlet sâhibidir.] Bu makâm, sâliklerin muradlarına nâil olamadıkları ve ayaklarının kaydığı makâmdır. 5/60.

● Sâlikin mebde-i te'ayyünü şu'ûn mertebesinden ise, ayn-ı sâbiteye kavuşma ve onda fenâdan sonra, ayn ve eser zevâl bulur. Zîrâ şu'ûnun âlem ile hiç münâsebeti yokdur. Zîrâ, âlem zıll-ı sıfatdır. Zıll-ı şu'ûn değildir. [Sıfatın zıllıdir, şu'ûnun zıllı değildir.] Şimdi bir şânda fenâ, onun mutlak fenâsını müstelzim [lâzım gelen] ve ayn ve eserini izâle eder. [Ortadan kaldırır.] Eğer ayn-ı sâbite-i sâlik, makâm-ı sıfatdan ise, ona fenânın erişmesi, vücûd-i sâliki umumî olarak mahv edici olmaz. Ve eserini ortadan kaldırmaz. 5/84.

● Sâlikde kemâl husûlü [kemâlin hâsıl olması] dört derece üzeredir. Birinci derece, imkân derecelerini kat' edip, kendi mebde-i te'ayyünü olan isme kavuşmakdır ki, fenâ-

nın hâsıl olması buna bağlıdır. İkinci derece, o ismde seyr edip, kemâlâti ile mütehakkîk olmakdır ki [kemâlâtı ile tahakkuk etmekdir ki], bekâyı tahsil eder. Üçüncü derece, ismin sonuna ulaşıp,ism ile bekâ bulmakdır. Bu üç derece, seyr-i ilallah ve fillaha bağlıdır ki, kemâlât-ı urûcdur. [Yükselişin kemâlidir.]. Dördüncü derece, inişe bağlıdır ki, seyr-i anillahi billahdır. Ve seyr-i-fil-eşyâdır. 5/130.

● Sâlik, mahviyyet ve istihlâk zemânında [gark olma, kendini gayb etme zemânında] kendi te'ayyün-i imkânîsini vücûd-i hakkânî ile açığa çıkarıp ve ahlâkı, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanma olur. 6/8.

● Sâlikin terakkî ve urûcu asâlet ve zıllıyet alâkası olan makâmlardadır. Bu alâka temâm oldukda [kesildikde], terakkî düşünülemez. Mebde-i zâtdan sâlikin nasîbi olmaz. Mümkinde zâtdan bakîye yokdur ki, zâtdan hissedâr ola. 6/58.

● Sâlik, terakkî zemânında mebde-i te'ayyün olan ismin zıllerinden bir zıl ile, hakîkatlenir. [Mütehakkık olur.] Dahâ yukarıya başlayınca, dahâ üst zıl ile ki, evvelkinin aslıdır. Mütahakkık olur. [Hakîkatlenir.] Ve kezâ, ikinci asldan üçüncü asla ve üçüncü asldan dördüncüye, Allahü teâlânın dilediği kadar bekâ bulur. Hangi devlet sâhibidir ki, zıller mertebesinin temâmından geçip, ismin aslına kavuşur. 4/47.

● Sâlikin mu'âmelesi [fe'âliyeti], zıller mertebesinden ve asl mertebesinden dahâ yukarı ilerleyince, aslı dahî zıl gibi geçip, yüksek dereceleri ve ayırd edememe sebebi ile o işin netîcesi acze ve cehâlete ulaşıp, kelime-i tayyibeye bağlı olan fe'âliyet sonuna gelmiş olur. Ve bu kelime-i mubârekenin tekrârı, o makâmda netîce vermez. Ve o makâmda terakkî [yükselme] derece-derece, Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz ile olur. 5/119.

● Sâlik ma'rifetini temâmlayıp, urûc ve nüzûl [yükselme ve iniş] makâmlarını mufassal bir şekilde kat'etdikden sonra, sırf yokluk makâmına inerek, orada Allahü teâlânın zâtınının aynası olur. İsmlerin kemâlâtının hepsi, onda zu-

hûr bulur. İlm mertebesinde her ne kadar anlatılanlar zuhûr bulmuş ise de, hâric mertebesinde, âyine ol ârifdir ki, hâricde bütün kemâlât müşâhede olunur. 4/148.

● Sâlik, emâneti ehline sipâriş eder [ısmarlar]. Ya'nî, âriyeti [emâneti] olan kemâlâtı, sâhib-i kemâlâta [kemâlât sâhibine] havâle edip, o kemâlâtın aynası olan [göründüğü olan] adem-i mukayyedi, adem-i mutlaka [hiçbir bağlılığı olmıyan yokluğu mutlak yokluğa] sipâriş ederse, onu cenâb-ı akdese [Allahü teâlâya] yol bulmağa lâyık hâle getirip, bekâ-billâh ile ve ikinci derecede olan tecellî-i zât ile müşerref ederler. Mâdem ki, yokluk lekesi ile lekelidir. O hazretin yakınlığına lâyık değildir. Bu aks yolu ile müşâhede ve emânet dahî vehmdeki bir i'tibârdır ve ilmdeki değişiklikdir ki, hakîkaten hiçbir vakt kemâl o hazretden ayrılmamış ve yokluk dahî hakîkatde, mutlak yoklukdan ayrılmamışdır. 4/232.

● Sâlikin mu'âmelesi [işi] üsûlden bâlâya [asllardan yukarıya] revâne olup [ilerleyip] ve anlama kalmayınca, terakkî [yükselme] o makâmda Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz iledir. (Ehl-ül-Kur'ân Ehlullah) hadîsinden murâd, bu cemâ'at olmak mümkindir ki, bunlar, hakîkat-i fenâ ve bekâya mazhar olmuşdur [kavuşmuşdur]. Bu dereceden evvel vâki' olan tilâvet, ebrârın amelidir. Ve o makâmda kelime-i tayyibenin tekrârı fâidelidir ve terakkî sağlar. Çünki, bu kelime-i mubârekenin bereketi ile bâtının temizlenmesi hâsıl olmuşdur ve Kur'ân-ı kerîm okumakda mahâret kazandıkda, [Kur'ân-ı kerîmi temizler tutar] bu ma'nâya işâretdir. 5/67 **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Sâlikin cezbesi, sülûkundan önce ise, sülûk onun cezbesi esnâsında hâsıl olur. Seyr-i enfüsînin esnâsında [zımnında] seyr-i âfâkî hâsıl olur. Zîrâ, cezbe seyr-i enfüsîden, sülûk seyr-i âfâkîden ibâretdir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Sâlikin kâbiliyyeti mikdârınca, hangi Nebîye münâsib olursa, Onun vilâyetini bulur [alır]. 5/120.

● Sâlikde olan muhabbet, onun muhabbetinden bir kıvılcım ve eğer şevk ise, onun şevkından bir kıvılcımdır. Teferru'âtda olan zuhûrat, asldan alınmışdır. Hiç birşey kendi müstekıl değildir. 6/60.

● Sü'âl [dilenmek] harâm ve kötüdür. Lâkin zarûret ve acz zemânında mubâh olur. Eğer iş ölümle alâkalı ise, dilenmek halâl, belki azîmet, belki vâcib olur. Ölü eti ve hınzır eti gibidir. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Sü'âl [dilenmek] ölüme düşen için veyâ avret mahallini örtecek gücü olmıyana ve çalışma gücü olmıyana mubâhdır. Ölü eti şartları gibidir. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Sü'âl [dilenmek] bir ejderin [yılanın] ağzına elini sokup, bir şey almak ve çıkarmakdır, "hadîsi". 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Seherlerde ağlamağı ve istigfârı ganîmet bilip, en mühim iş kabûl edeler. [İşlerin büyüklerinden kabûl edeler.] 6/13.

● Seherde uyanıklığı mümkin olduğu kadar elden bırakmayınız. Ve o vaktde nemâzı, istigfârı ve hüngür-hüngür ağlamağı ganîmet biliniz. 4/14.

● Ser çeşme birdir. [Kaynak birdir.] 6/215.

● Se'âdet-i ebedîye [ebedî se'âdet] ve sonsuz kurtuluş, Enbiyâya uymağa bağlıdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Sefer der vatan, seyr-i enfüsîdir ki, ona cezbe de derler. Bu büyüklerin başlangıcda mu'âmeleleri, bu seyrdedir. [Bu yolculukdan başlarlar]. 4/165.

● Sekrin çokluğu ve muhabbetin aşırılığı, sâlikin basîreti gözünden temyîzi ref' edip [hakîkati ayırıp] mümkini vâcibi teâlâ gibi gösterir. Fekat bu iş sâlikin şühûdundadır. Ve hakîkatde böyle değildir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Sekrden sahva [serhoşlukdan ayıklığa] ve cem'den

fark-ı ba'del-cem'a [bir görmekden, ayrı görmeğe] ve küfrden îmâna geleler ki, kemâl budur. 4/39.

● Sekr, fenâ hâli ve şu'ûrsuzluk hâlidir. Hub ve sencidedir. [Güzel ve ölçülüdür]. Lâkin o hâlde kalmak, beğenilmiş değildir. 4/26.

● Sekr ve sâlikin kendinden geçmesi, her ne kadar muhabbet yolu ise de, nemâzı bozulur. 5/120.

● Sekr sâhibi ma'zûrdur. Fekat, sekr bilgilerini [hâllerini] taklîd etmek iyi değildir. 4/39.

● Sekr ehli, olgunluğu [kemâli] şühûd ve müşâhedeye bağlı bilip, tecellîler ile kanâ'at etmiş ve lezzet bulmuş, tevhîd ve ittihâda kapılmışlardır. Bu cemâ'at her ne kadar imkân perdesinden ve zulmânî perdelerden uzaklaşmışlarsa da, lâkin nûrânî perdelerde ve vücûbî perdelerde kalmışlardır. Ve ondan kurtulamamışlardır. Ve onun görünmesini Hak teâlânın görünmesi ve tecellîsi bilmişlerdir. Ve tecellî-i zât berkî'dir. [Bir an tecellîdir]. Ya'nî berk-ı hâtıf gibidir. [Şimşek gibi göz kamaşdırır.] Ve tekrâr mestûr olur [örtülür] derler. Hâlbuki, bundan ötedeki mertebelere ulaşan büyükler, tevhîd [birlik] ve ittihâdı, pesmânde-i râh kılıp [birleşmeyi geride bırakmış olup], tecellîlerden ve zuhûrlardan çok yükseklere ulaşmışlar, şühûd ve müşâhedeye iltifât etmeyip, perdelerden temâmen kurtulmuşlar ve yakînen bilmişlerdir ki, bu şühûd, Hak sübhânehunun şühûdu değil ve bu tecellî, Hak teâlânın zâtının tecellîsi değildir. Belki sıfatlarından bir sıfatın ve kemâlâtından bir kemâlin zuhûrudur ki, bunlar zât-i teâlâya hicâbdır [perdedir] ve Allahü teâlânın zâtını taleb eden, sıfat ve kemâlâtın şühûdi ile kanâ'at etmez ve kâfî bulmaz, râhatlamaz. 6/122.

● Selâmet-i kalb ki [kalbin selâmeti ki] bu yolun ilk şartıdır. O vaktde mâsivânın sevgisi ve unutulması [kalbden atılması] gerçekleşir. 4/105.

● Selâmı, insanlara güleryüz ile vermek, sadakadan addedilmişdir, hadîsi. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Silsile-i îcâd [yaratılış zenciri] Resûlullaha bağlı ve Rubûbiyyetin açığa çıkması, Ona bağlıdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Silsiletüz-zeheb kitâbında Mevlânâ Abdürrahmân Câmî, vahdet-i vücûdu zem ediyor. Kendisi ise, vahdet-i vücûd muhakkıklerindendir [ehlindendir]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Sultân-ı vakte [vaktin sultânına] nasîhatlar ve ni'metin şükrünü edâ etmek hakkında mektûb. 6/6 **[Hak Sözün Vesîkaları: 347.]**

● Sultân rûh gibidir. Diğer insanlar, cesed gibidir. Sultânın ıslâhına çalışmak lâzımdır ki, zemânın durumuna göre, islâmiyyeti yaymalı, anlatmalıdır. Mübâlega ve zorlama da hoşdur. Ammâ, ziyâde mübâlega olunmıya [haddi aşmaya]. 4/74.

● Sultân-ı vakte [vaktin sultânına], fenâ-yı kalb ve fenâ-yı nefsî ve ba'zı fâideler ve ma'rifetler beyân eden mektûblar. 6/237.

● Sultân-ı vaktin [vaktin sultânının] dindâr oldukları beyân olunmuş, bu hâle şükr edilmişdir. Sultânlar arasında bu nev'ini bulmak anka kuşu hükmündedir. Ümmiddir ki, yakında [kısa zemânda] kalbin fenâsı ile şerefleneler ki, vilâyet derecelerinin ilkidir. Bu ma'nâyı onların hakkında karîb-ül husûl (onların bu dereceye ulaşacağını yakın) buluyorum. 6/242.

● Sülûk, cânib-i tâlibdendir. [Sülûku tâlib yapar]. Ya'nî yola gitmekdir. Lâkin, cezbe, cânib-i matlûbdandır. [Çekilmek, Allahü teâlâdandır]. Ya'nî yola götürmek olur. Gitmek ile götürülmek arasında büyük fark vardır. 6/121, 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Sofiyyenin yolunda sülûk lâzımdır ki, Allahü teâlâyı tanımak müyesser hâsıl ola. [Ele geçe.] Ve nefsin hevâsından kurtulmak hâsıl ola. Her kime bu ma'rifet hâsıl ise, "Ona müjdeler olsun, onun için ne mutlu" kendi yaratılışından maksad ne ise onu yerine getirmiş, insânî kemâlâta ulaşmış-

dır. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Sofiyyenin yolunda sülûk ve muhabbet-i zâtiyyeye kavuşmak, Habîb-i Rabbil âlemîne tâbi' olmadan, hâsıl olmaz. 4/22. **[Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

● Sülûk ve diğer bir ta'bîrle seyr-i ilallah, son noktaya ulaşıp, mâsivâdan kurtulunca, fenâ hâsıl olup, seyr-i fillaha başlamak olur ki, buna cezbe derler. 5/140. **[Kıyâmet ve Âhıret: 164.]**

● Sülûk, ismlerin ve sıfatların tafsîlinde terakkî [yükselmek] ise, merâtib-i vüsûl nihâyet pezîr değildir. [Vüsûl mertebelerinin nihâyeti yokdur.] Eğer kat'-ı merâtib-i esmâ ve sıfat icmâlen vâki' ise, menâzil-i vüsûl inkitâ' pezirdir. [Eğer ismler ve sıfatlar mertebelerini geçmek, kısaca vâki' ise, vüsûl menzillerinin nihâyeti vardır.]. 6/217.

● Sülûk ve riyâzetden, tâ'at ve ibâdetden maksad, sâlik, kendinin, aslının adem olduğunu bilmekdir. 5/91.

● Bir sünneti ihyâ, yüz şehîd sevâbıdır, hadîs-i şerîfi. 4/228. **[Eshâb-ı Kirâm: 273.]**

● Sünnete uymak elbette kurtulmağa sebebdir. Ve netîceye ulaşdırır. Ve dereceleri yükseltir. Sünnetin dışında kalanlar ise tehlükedir. 6/51.

● Sûre-i ihlâsın tefsîri. 4/76.

● Seyr ve sülûkdan maksâd, ma'rifetullahdır. Ma'rifeti elde etmek zarûrîdir ki, vilâyet-i hâssasız ele geçmez. 6/2.

● Seyr ve sülûkdan maksad, perdeleri kaldırmakdır. Yoksa (kayd altına alınamıyan) ankayı ele geçirmek değildir. 6/122.

● Seyr ve sülûkdan maksad, sûretleri ve gaybî nûrları temâşâ [müşâhede] etmek değil, nefsin başı-boşluğunu gidermek ve kulluğu tahsîldir [ele geçirmekdir]. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Seyr ve sülûkdan maksad, fenâ ve kendini yok bilmekdir. Ve hakîkî matlûbdan başkasına tutulmakdan kur-

tulmakdır. 4/104.

● Seyr ve sülûkun hülâsası [özü], matlûbun huzûru müyesser olup, ârifin nefsinin aradan çıkmasıdır. 4/216.

● Seyr-i âfâkî, matlûbu kendi dışında aramakdır. 4/165.

● Seyr-i ilallah derecesini geçmek, ellibin senelik yoldur. 4/122.

● Seyr-i ilallah, beş latîfenin asllarına yükselmekle imkân dâiresinin seyridir ki, sülûkden ibâretdir. 5/60.

● Seyr-i ilallah, Allahü teâlânın ismlerinden sâlikin mebde'i te'ayyünü olan isme kadardır ki, ismin zıllıdir. Bunda imkân dâiresini geçmek vardır ki, vücûb mertebelerinden olan isme ulaşır. 6/207.

● Seyr-i fillah-ı sâlik, mebde'i te'ayyünü olan ve zıl dâiresinde bulunan ismden i'tibâren olan seyrdir ki, Allahü teâlânın ism ve sıfatları dâiresinde seyr ma'nâsınadır. 6/207.

● Seyr-i enfüsî, kendine gelip, kendi kalbinin etrâfını devr etmekdir. 4/165.

● Seyr-i âfâkî, uzakda uzaklaşmadır. Seyr-i enfüsî yakında yaklaşmadır. Lâkin bu kurb da zıllîdir. 4/88.

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîde meydâna gelen her tecellîyi, eğer tecellî-i zâti bilirlerse de, cümlesi fi'llerin ve sıfatların zılleri ile alâkalıdır. Fi'llerin ve sıfatların kendileri ile alâkalı değildir. 5/58.

● Muhammed Seyfeddîn "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz", Muhammed Ma'sûmun "kuddise sirrûh" mahdûm zâdeleridir [oğludur]. 4/235.

● Sermâye-i vakti [vakt sermâyesini], fânî lezzetlerden istifâde için telef etmiyelim. Ve harâb edilmesi ile me'mur olduğumuz şeyin ta'mîrinde olmıyalım. Allahü teâlâya yakınlık lezzeti ve kavuşma lezzeti, na'îm-i Cennetin lezzetinden ziyâde [çok] olduğu gibi, uzaklık ve mahrûmluk azâbı da Cehennem azâbından dahâ kötüdür. Ah, yazık, Allahü teâlâdan yüz çevirene. Ve hasretler [üzülmeler] olsun ki, Al-

lahü teâlânın indinde haddi aşana. Tekrâr dünyâya gelmek yokdur. Ve bu acımasız kahbeye zâhiren tutulup ve nefîs cevherleri bırakarak saksı parçası kadar az bir şeye tenezzül ederler. Cemâl-i mutlak tâbân [parlak] ve seyr ve sülûk yolu da açık ve seçikdir. [Gizli değildir.] Bizim gibi yaratılışı aşağı olanlar, o cemâlden perdelenmiş ve uzak ve o yüce makâmdan kovulmuşlardır. Kemâl-i hicâlet ve infi'âldir ki, hazret-i kerîm-i zünnevâl, ol izzü celâl ile, bu zerre misâle bir nazar-ı bî misâl eylemekle sır-u alâniyyesinden agâh eyleyip, o ise nihâyetsiz cehâletinden dolayı, kalbi ile başkasına bakar. Ve başkasına naz ederek gider. 4/175.

● "Sultân-ı sâhib-i cevr [zâlim sultân] yanında, adâletden bahs etmek ve tavsiye etmek, cihâdın efdalidir." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

– Ş –

● Şâh-ı Nakşibend, iftâr vaktinde yedi yerde hâzır olmuşdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Şâh-ı Nimetullah kâdiriyye gönderilmişdir: Bizim gibi bir köşeye çekilmiş olanlar ve bilinmiyen bir köşede olanlar, binlerce riyâzet çekseler ve bütün gücü ile çalışsalar ve gayret etseler, sultânların gönlünde eseri görülen [iz bırakan] bir hak kelime ile, belki ona yakın olamaz. 4/74.

● Şü'ûnât-ı ilâhî [ilâhî şü'ûnât] sıfatların aslı olup, zât-i ilâhîde kâinlerdir. [Vardırlar]. O yüce mertebede ayrılık görülmediğinden, bu şü'ûnât, zât-i akdesden ayrı değildir. Ve zâtın gayrı değildirler. Ve birbirlerinden ayrılmaları da yokdur. Ve birbirlerinin aynı da değildirler. Zât-i teâlâ, temâmiyle bu şü'ûndan herbirinin renginde zuhûr eder. 5/35.

● Şü'ûnâtın i'tibârât üzerine üstünlüğü vardır. 4/183.

● Şü'ûnât-i ilâhî, hakîkî sıfatların asllarıdır. 5/119.

● Şü'ûnât-i ilâhî, kemâlât-ı zâtiyyeyi mündemiçdir [içine alır]. 5/105.

● Şü'ûnât-i ilâhî, zât üzere zâid değildir. [Zât ile berâberdir.] 5/85.

● Şü'ûnât-i zâtiyyeden terakkî [yükselme] câiz ve vâkı'dır [olur, vukû' bulur]. 5/119.

● Şü'ûnât-i ilâhî azze şânühüde mücerret i'tibârâtdır. 4/183.

● Attâr-ı Şiblî "rahimehullahü sübhânehu" kırk sene ağladı. Ve semâ yönüne [gökyüzüne] bakmadı. Ağlama sebebi sorulunca, kabrin korkusundan ve kıyâmetin heybetinden ağlarım, dedi. Gökyüzüne neden bakmadığı sorulunca, çok günâh işledim, meclislerde çok kahkaha ile güldüm. Ondan utanıp, yukarıya bakamam, dedi. 4/18.

● "Şedîd olan kimse [kuvvetli, şiddetli kahramân olan kimse], çarpışmada şedîd olması mu'teber değildir. Belki gadabı vaktinde [kızgınlığı ânında] nefsine mâlik olan kimseye şedîd demek [kahramân demek] lâyıkdır." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

● Şerâb-ı köhne-i mâ lezzeti diger dâred. Herçi li külli cedîdin lezze. [Bizim köhne şerâbımızın başka bir tadı vardır. Her ne kadar, her yeni şeyin bir yeni tadı olursa da!] 6/14.

● Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], nefsin itmînânına ve nûrun sînede [kalbde] zuhûruna bağlıdır ki, alâmeti, bu yalancı dünyâdan kaçıp ve âhırete hâzır olmakdır. 4/143.

● Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], vilâyet-i kübrâda lâzım olan şeylerdendir. 5/91.

● Şerh-i sadrın kemâli, şeytân göğüsden kovulmadıkça mümkin değildir. 4/190.

● İnsanın şerefi, üstünlüğü, îmân ve ma'rîfet iledir. Mal ve makâm ile değildir. 5/63.

● Şirkin inceliklerinden kurtulup, tevhîdin esâsına kavuşan, anka-i magrib [anka kuşunu ele geçirmek] hükmündedir. 6/230.

● Ahkâm-ı islâmiyyesiz kurtulmak mümkin değil ve hayâl etmek bâtıldır. 4/73.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olunmadıkça, uyulmadıkca, hiçbir vaktde ma'rifet-i ilâhî ele geçmez. 4/77.

● İslâmiyyete ve sünnete tâbi' olunursa ve bid'atden kaçınılırsa [ne kadar çok bu iş yapılırsa] bâtındaki nûr çok olur. 6/51.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye muhâlif ve gevşek yapışıp, islâmiyyete uyuyorum diyenler, bâdemin kabuğu ile vakt geçirirler [boşa vakt geçirirler]. 4/101.

● Ahkâm-ı islâmiyye ile süslü [donanmış] ve sünnet-i seniyye ile donanmış olmıyanların meclislerine girmemelidir. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● İslâmiyyet, nâkıs-ı akl olanlar [aklsızlar] içindir demek küfrdür. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Şerefül-insan bil-îmân vel-ma'rife lâ bil-mâl vel-menzile. 5/67

● Ahkâm-ı islâmiyyeye ittibâ' [uymak] ve şeyhi muktedâya muhabbetde [bağlı olduğu şeyhine muhabbetde] doğruluk ve sağlamlık var ise, ahvâl ve mevâcidin olmaması, gam değildir. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

● İslâmiyyet üç kısmdır. İlm ve amel ve ihlâs. İlm ve ameli ülemâ-i zâhir bildirir, öğretir. İhlâsın hakîkati, bâtın âlimlerine hizmete bağlıdır. 5/23.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye riâyet etmek [uymak] zikrdir. Ancak nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] ve ismi zâtın [Allah isminin] tekrâriyle olan zikr, serî' olarak te'sîr edip, şerî'atin hudûduna riâyet ile olan zikre vesîledirler. 6/46.

● Ahkâm-ı islâmiyye, hanefî ve şâfi'î mezheblerinden hâric değildir. Eğer hanefîden bir mes'ele bildirilmedi ise, şâfi'î mezhebinde bildirilmişdir. Ve şâfi'îden dışarı çıkmamışdır. Hakkın üçde iki veyâ dörtde üç hissesi İmâm-ı a'zama âiddir. Ve üçde veyâ dörtde biri Şâfi'î iledir.[1] Ah-

[1] Hindistânda yalnız hanefî ve şâfi'î mezhebleri olduğu için, bu iki mezheb birbiri ile mukâyese edilmişdir.

kâm-ı islâmiyyeye ve sünnete tâbi' olmağa ve bid'atden kaçmağa ne kadar gayret gösterilirse, bâtının nûru da, o kadar çok olur. 6/51.

● Şi'r ve emsâli şeyler her ne kadar, yüksek derecelere ulaşsa da, sûretdeki fazîletlere dâhildir ki, ma'nâ ehli indinde, hayrlı iş kabûl edilmekden uzakdır. 4/51. **[Kıyâmet ve Âhıret: 163.]**

● [Kıyâmet günü] Şefâ'at, evvelâ Enbiyâdan, ikinci olarak sâlihlerden, mü'minlerin günâhkârları için, Hakkın izni ile olacakdır. 4/148.

● Şükr, ahkâm-ı islâmiyyeyi kabûl edip ve îcâbiyle de amel etmekden ibâretdir. 4/40.

● Şükr şudur ki, kula ni'met olarak verilen bütün a'zâlar ve zâhirî ve bâtınî kuvvetler, ne için halk olundu ise, onu yerinde kullanmakdır. 6/100.

● Şükr, Allahü teâlâya yapılıp ve rahmetinin artmasını ümmîd edeler ve kendi iş ve amelinden ümmîdsiz olup, sâdece Allahü teâlânın rahmetinden ümmîdli olalar. Onun kabûlü, bizim ihlâsımıza bağlıdır. 6/131.

● Şevk, halâvet [zevkler, hâller], nisbet, nîstî [kendini yok bilmek] bunların hepsi, yolun ortasında vardır. Nihâyetde şevk yokdur. 4/84.

● Şevk, muhabbet ve arzû sebebiyle, senelerce yapılan işler, senelerin kazancı, az bir sâatde [kısa bir zemânda] ele geçer. 6/173.

● Şevk ve muhabbet büyük bir ni'metdir. İşin aslı, şevk ve muhabbet üzeredir. Ve ilerlemek ve yaklaşmak ona bağlıdır. 6/119.

● Şühedânın ervâhı [şehîdlerin rûhları] yeşil kuşların içindedir, hadîs-i şerîfinin tefsîri. 6/5.

● Şühedânın [şehîdlerin] Enbiyâ üzerine birkaç husûsda üstünlükleri var ise de, her bakımdan üstünlük, Enbiyâya mahsûsdur. 6/24.

● Şühûd-ı âlem [âlemi görmek] mübtedî ve müntehîlerin nasîbidir. [Yolun başında ve sonunda olanların nasîbidir.] Yolun ortasında olanlar, sekr hâlindedir ve kendinden geçme erbâbıdır. 5/52.

● Şühûd, ilm ve söz etmek, bunların hepsi zıl mertebelerindedir. Evsâf ve ef'âl [vasf ve işler] mertebelerinde ve zât mertebesinde hayret ve cehlden gayri nesne yokdur. 5/87.

● Şühûd ve vüsûlün [görmek ve kavuşmanın] hakîkati âhıretde va'd edilmişdir. Dünyâda sizden ve bizden kulluk yapmamız istenmekdedir. 5/10.

● Şühûd, sâliklere, yâ âfâk aynasında veyâ enfüs aynasında zuhûr eder. Âfâkî şühûda, Ehlullah indinde mekân i'tibâr edilmez. Ve onun seyrine bu'd der bu'd [çok uzak] demişlerdir ki, vehmin dolaşdığı yerdir. İstenilen şeye kavuşmak, enfüse âiddir ki bu seyre kurb der kurb [yakının yakını] demişlerdir. Matlûbu bulmak âfâk ve enfüsün ötesidir. Ve bu ötelik [uzaklık], son derece yakınlık, i'tibâriyle olup, akl onu tasavvurdan âciz ve hayrândır. Ve hayâlin ve vehmin ulaşdığı yerden dahâ yüksekdir. 6/74.

● Şey'iyyet, sübûtî veyâ vücûdî olur. Vücûdî, şey'in merâtibinden bir mertebede avâlimden bir âlemde zuhûrîdir. Sübûtî, şey'in ilmde sübûtudir. Hâricde değildir. [Şey olmak iki dürlüdür. Sâbit olan şey, mevcûd olan şey. Mevcûd olan şey, hâricde bulunan şeydir. Sâbit olan şey ise, ilmde bulunan, hâricde bulunmıyan şeydir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Şey'in, diğer bir şey ile ittihâdı [Birşeyin başka bir şey ile birleşmesi,] birinci şeyin, ikinci şeyin hakîkati olmasını gerekdirmez. 4/88.

● Şey'in bir sıfatını bilmek, ilm, ol sıfat, vechedir, ol şeye değildir. [Şey'in bir sıfatını bilmek, şey'in kendisini bilmek değildir.] 5/1.

● Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir [oğludur]. 5/140. **[Kıyâmet ve Âhıret: 164.]**

● Şeyh Ebûl-Kâsım, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir. 5/129.

● Şeyh ile münâsebet hâsıl eden şeyler, şeyhe muhabbet ve hizmet, zâhiren ve bâtınan onun âdâbına riâyetdir. 4/78.

● Şeyh Abdülkuddüs, Hind [Çeştiyye] meşâyihinin büyüklerinden idi. Ve Hâce Ahrâr zemânına yakın idi. [İmâm-ı Rabbânînin babası Abdül-ehad hazretlerinin üstâdıdır.] 6/231. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1064.]**

● Şeyh Ebû Sa'îd-i Ebül hayr buyurmuşdur ki, su üzerinde yürümek kolaydır. Kurbağa ve sığırcık da, suda yürürler. Çaylak ve sinek de havada uçarlar. Şeytân da, bir nefesde, doğudan batıya ulaşır. Bunun gibi şeylerin kıymeti yokdur. Murâd odur ki, insanlar arasında bulunup ve halk arasında haşr-neşr olup, Allahü teâlâdan bir ân gâfil olmamalıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Şeytân kuvvetli düşmandır. Yolun sonuna varmış olanlar dahî, kendilerinden emîn değildir. Yolun başında ve ortasında olanlar, buna kıyâs oluna. 4/87.

● Şeytân, insanın dışındaki bir düşmandır. İnsanın içinde taşıdığı şeytân olan nefs, iç düşmandır. İçdeki düşman [nefs] yardım etmedikçe, dışdaki düşman hükmünü icrâ edemez. 6/171.

● Şeytân ve hevâya uymak sebebi ile Rahmâna kavuşmağı unutmıya ve sıhhat elde iken ve emniyyetde iken, Allahü teâlâyı çok zikr edip, Kur'ân-ı kerîm tilâveti için dahî zemân ta'yîn oluna. Ma'lûm ola ki, nefs-i emmâre ve alçak dünyâ, aldatıcıdır ve aldatıcı bir sevgili ve ragbet edilendir ve âhıreti ve Cennet ni'metlerini unutdurur. Ve şeytân, dünyâya teşvik etmekdedir. Fakîrlik ve yoksulluk ile korkutur. Ma'lûm değilmidir ki, dünyâ ve onun metâ'ı geçer gider [elde kalmaz]. Ve fânî ve acele gider. Âhıret metâ'ı elden gitmez. Ve bâkî ve ele geçecekdir. Senin için arkadaş ve dost, yâ la'în şeytân, yâhud hûr-i ayn [hûriler]dir. Meşgûl olduğun işe yazıklar olsun. Üç fâideli şeyi, üç şeye tercîh eyledin. Ya'nî nefsin yorgunluğunu, kalbin meşgûliyyetini ve

ağır hesâbı nefsin râhatlığına, kalbin sâkin olmasına ve hesâbın hafîf olması üzerine tercîh eyledin. Bedenin şeklini süsleyip ve cânî nefsi doyurarak himâye eyledin. Allahü teâlâyı unutdun. Ve kalbini fânî lezzetleri düşünmekle doldurdun. Âhıretin ehemmiyyeti [maksadı] sana hâsıl olmadı. Akllı olan kimse, dünyâdaki âcil olarak ele geçenlere, nasıl olur da ihtimâm ve ehemmiyyet üzere olup, âhiret işlerini geriye bırakır. Bilmez mi ki, dünyâ işlerinde tedbîr, tedbîri terkdir. Âhıret işlerinde tedbir, çalışmak ve kusûru terkdir. Duymadın mı ki, istenilen şey, dünyevî ihtiyâcları istemeği temâmen terk ile, yaratılış maksadı olan işe çok gayret etmekdir. Şu hâlde, yazıklar ve esefler olsun şol kimselere ki, dünyâ ile mutmain olup, onda sevinç ile gururlanırlar. Ve kıyâmet gününün şiddetini ve kabrin yalnızlığını unutarak, gücünü bâtıla sarf edip, Allahın kitâbından yüz çevirerek uzak olup, boş şeylere, oyun ve eğlenceye çok gayret gösterir ve beyt-i ma'mûra rağbet göstermezler." İnsan bilmez mi, şol vakti ki, kabrlerdeki mevtâ dirile. Ve sudurda [göğüsde] olan hayr ve şer temyiz ve ibrâz ola. [Ortaya çıka]. Rabbi teâlâ onların gizli ve âşikâr hâllerine âlimdir [bilir]. Yevm-i kıyâmetde ona göre her kimseye cezâsını verir. Âdiyât sûresi (son âyetler). 4/207.

● "Şeytâna seb' eylemeyin [söğmeyiniz]. Şerrinden isti'âze edin [şerrinden Allahü teâlâya sığınınız]." Hadîs-i şerîf. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Şî'îler, üç halîfeye ve Mu'âviyeye "radıyallahü teâlâ anhüm" ve diğer sahâbîlere söğerler. Ve birkaç kimseden gayri, bütün sahâbî sonradan mürted oldular, dediler. Ehl-i sünnet vel cemâ'at ise, hiçbir sahâbîye kötü söylemez, kötü bilmez. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

– S –

● "Sâ'imin [oruclunun] ağzında, açlık sebebi ile hâsıl olan koku, Allahü teâlâ indinde, miskden dahâ güzel kokudur." Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Sâhib-i hakîkînin [hakîkî sâhibin] fermânına itâ'at ve

boyun eğmek lezzetini, harâmlardaki lezzetden ziyâde bilmek gerekdir. Ni'metleri ihsân eden Allahü teâlânın bir kimseden ve onun işinden râzı olması ni'meti, diğer lezzetlerin tadı ile bir olmaz. 4/211.

● Sâlih-i vefâ [vefâ sâhibi sâlih], hayr ameli işler. Lâkin ma'siyyetden [kötülüklerden] kaçınmak sıddîkların işidir. 5/112.

● Sâlih kimsenin gördüğü rü'yâlar, müjdedir ve istidâdı haber verir. Çok vâki' olur ki, o istidâdı gösteren rü'yâ zuhûra gelir. Ve ekseriyâ dahî zuhûra gelmez. Cân fedâ eylemek gerekdir ki, iş, sözden işe ve işitmekden ele-avuca gele. [Adını duymakla kalmıya, ele geçe.] 4/200.

● Sabâhat, hüsn-i tafsilidir ki, [yüz güzelliğinin açıklanmasıdır ki], onunla boy güzelliği, yüz güzelliği ve göz güzelliği ve kaş güzelliği diye ta'bîr olunur. Hâlbuki, melâhat, bir hüsndür ki [görülmiyen güzellik, bir güzellikdir ki], ma'nevî ve zevkîdir. Ve ta'bîr ölçüsünün dışında ve ötesindedir. [Ta'bîri mümkin değildir.] 4/113.

● "Sabâh ve akşam rızkı olup, dilenen, Cehennem ateşini çoğaltır." Hadîs-i şerîf. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir. 4/231.

● Sohbet, dünyâ için olup, âhiret düşünülmez ise, dünyâ için ve âhıret için hüsrândır. 4/31.

● Sâlihlerin sohbetini arayınız. 4/14.

● Sohbet-i fukarâ ve sulehâ [dervişlerin ve sâlihlerin sohbetine] ve ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan şeylere rağbet edip, ahkâm-ı islâmiyyenin hilâfına [muhâlif] iş gördükleri mahalden kaçalar. 5/99.

● Sohbet-i pîr [pîrin sohbeti] müyesser olmazsa, kayıtsız [tam bir] muhabbet ile de [uzakdan] feyz alınır. Yalnız bu ikisinin arasında büyük fark vardır. 6/47.

● Sohbet-i ehlullah [ehlullahın sohbeti], kemâlin ele

geçmesi ve sülûk konaklarının geçilmesi için mutlaka lâzımdır. 6/9.

● Sohbet-i ehlullahın fâideleri. [Evliyânın sohbetinin fâideleri.] 4/158.

● Sohbet-i îşânın [Onların sohbetinin] bir sâati, kırk günlük mücâhedelerden dahâ üstündür. 4/47.

● Sohbet lâzımdır. Çâre yokdur. Sûret ve râbıta ile iktifâ olunmak [kifâyet etmek] hatâdır. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Sohbetin ve Onlara hizmetin mükâfâtı, Hak teâlâya kavuşmakdır. Diğer amellerin karşılığı, ona yakınlığa ulaşdıramaz. Bu işin hakîkatidir ki, nefs-i emmâreyi itmînâna getirir. Diğer amelleri de sûretden hakîkate getirir. 4/233.

● Sohbet edeceğin kimse ile Allahü teâlânın maıyyeti basar-i basîretine dûçâr olmalıdır. 4/125.

● Sohbet-i agniyâdan [Dünyâlık toplıyanın sohbetinden] kaçınmak lâzımdır. 4/125.

● Sohbet-i nâ cins [yabancılar ile sohbet]den, tefrîka ehli ile, bid'at ehlinin sohbetinden kaçınalar. 4/145.

● Sohbet-i ehli dünyâ [dünyâ ehlinin sohbeti] mevcûd iken, hakîkî matlûbun sevdâsının kalbde hâsıl olması, ne büyük ni'metdir. Dervişlerin muhabbeti onun eseri ve Onların niyâzı onun beyyine-i vâdıhıdır. [Onun açık delîlidir.] 4/143.

● Sadr [göğüs], ilm mahallidir, yeridir. Gayb âleminden gelen [ulaşan] her feyz, evvelâ sadra gelir. 5/97.

● Sadaka-i tetavvu'u [nâfile sadakayı] istemek, kazanmağa kudreti olmıyan muhtâc içindir. Muhtâc, nefsine mevt veyâ maraz isâbetinden havf eden câyı' [ölmekden veyâ hasta olmakdan korkan aç] veyâ bedeni örtecek şeye kudreti olmıyan açık kimsedir. Böyle kimse, âciz olmayıp da, kesbine başka birşey mâni' olursa, bir günlük yiyeceği istemesi câiz olur. [İstediği bir günlük ola]. Eğer kesbi terk etme-

ğe sebeb, nâfile nemâz ve oruc ile meşgûliyyet ise, zekât istemek câiz değil ve nâfile sadaka istemek mekrûhdur. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Sadakanın sevâbı, evvelâ Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ve sonra meyyitin rûhuna hediyye edilmelidir. 5/36. **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Sırât-ı müstekîme hidâyet demek [doğru yola kavuşmak demek], kulun rızâsını kazâ ve kadere tâbi’ etmek demekdir. 4/44.

● Sırât-ı müstekîm [doğru yol] ahkâm-ı islâmiyyedir. Bir düz çizgi gibidir. Bu hattı müstekîmden az bir ayrılık, şeytânların yoludur. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], ehl-i sünnet indinde, zât-i ilâhî üzerine, nasıl olduğu bilinemez tarzda, hâricde mevcûdlardır. 5/105.

● Sıfat ve ef’âli [Allahü teâlânın sıfatları ve fi’lleri] zâtından ayrı değildir. Eğer ayrılık var ise zıllerdedir. 4/183.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] hâricde mevcûddur. Bununla berâber, sıfata her ne âid olur ise, zâta da âiddir. Ve sıfatlar zâtda i’tibâr edilmekdedir. Bu i’tibârât-ı zâtiyye, şü’ûn-i zâtiyye ıtlak olunur. 5/105.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ve şu’ûnâtı [şu’ûnları], zât-i teâlâdan hiç ayrı olmayıp, ayrılması yokdur. Fekat, zâtın âşıkları için, muhabbet-i zâtiyye cihetinden zât-i teâlâ ile berâberlik hâsıl olur ki, o makâmda şân ve i’tibârdan hiç hâtıra gelmez. Bu muhabbet hâllerinin husûsiyyetlerinden ve şaşılacak şeylerindendir. 5/119.

● Sıfat, ef’âl ve zât-i ilâhînin hakîkatinden, mahlûkların, cehl ve hayretden gayri nasîbi yokdur. Gayba îmân eylemek lâzımdır. Her ne keşf ve şühûd hâsıl olursa, “Lâ” derken yok etmelidir. 6/66.

● Sıfât-i vâcibî [Allahü teâlânın sıfatları], yokluğun şâibesinden uzaklardır. Zât-i teâlâya muhtâc olduklarından,

imkân-ı zâtîden müberrâ [Allahü teâlânın zâtının imkânlarından uzak] değillerdir. [Zât ile vardırlar]. 4/221.

● Sıfât-i ilâhînin i'tibârâtı üzerine tefevvuku [Allahü teâlânın sıfatlarının, i'tibârâtı üzerine üstünlüğü] vardır. 4/183.

● Sıfat, hakîkatde zâtın gayrıdır. [Sıfat başka, zât başkadır.]. 4/85.

● Sıfât-ı ilm [ilm sıfatı], hayât sıfâtından başka, bütün ismlerin ve sıfatların üstüdür. Ve bütün sıfatların hepsini kendinde toplamışdır. 4/113.

● Samed [bir olmak, benzersizlik], birliğe işâretdir ki, sıfât-i ef'al ve sâir sıfât-i sübûtiyyeden ve şu'ûn ve i'tibârât-i zâtiyeden, bütün bunların vasfların mâlik olma mertebesidir. 4/76.

● Sûretden hakîkate ve sözden ma'nâya geçeler. 6/170.

● Sûret-i pîr [pîrin sûreti] hakîkatde pîrin aynı değildir. Ve pîre olan ihtiyâcı gidermez. Pîrde öyle şeyler vardır ki, anın sûretinde yokdur. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328.]**

● Suver-i misâliye keşfi [Keşf edilen misâlî sûretler] ve bunlarla konuşma hoşdur ve ilmî müjdelerdir ammâ, hakîkî matlûb ile işleri yokdur. Ve çünki, bâtınî nisbeti bozmaz. Havf yokdur. 4/182.

● Sûrî âlâm [ortaya çıkan elemler] ma'nevî terakkîlere vesîledir. 6/68.

● Sofiyye-i kirâm, matlûbu insan kendisinde idrâk eder demişlerdir. Enfüsün dışında [nefslerin dışında] söz konuşmamışlardır. İdrâkın hakîkati ise, enfüsün dışındadır ki, enfüs o mu'âmeleye nisbetle âfâk hükmündedir. Âfâk ve enfüs vehmin cevelan etdiği yerdir. [Onun sahâsı içindedir.]. 5/103.

● Sôfî, sûretde halk ile berâber olup, hakîkatde halkdan uzak, ayrıdır. 6/119.

● Savm [oruc] benim içindir ve onun karşılığını ben veririm diye, Hak teâlâ buyurur. "Hadîs-i şerîf." 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Sayd-ı hestî, bî dâm-ı nistî mutasavver ve sûret pezîr değildir. [Varlık avı, yokluk tuzağı olmadan tasavvur edilemez ve zuhûr etmez.] [İnsan kendini yok bilmedikçe, Allahü teâlâya kavuşamaz]. 6/120.

● Zarûretler, mahzûrları [harâmlığı] ortadan kaldırır, mubâh kılar. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Da yedeke alâ füâdike fe innel kalbe yeskünü lil halâli. [Elini kalbinin üzerine koy! Halâl için muhakkak kalb sâkin olur.] 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Dalâlet erdında [kâfir ülkesinde] bir kimseyi irşâd eylemek sadakadır. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

– T –

● Tâife-i aliyyenin sevenleri, onlar ile berâberdir ve husûsî hâllerine mahrem ve ortaklardır. 4/198.

● Bir tâifenin gördüğü dünyâ [bakdığı dünyâ çöplükleridir] ve bir gürûhun tama' etdiği [arzû etdiği] âhıret ni'metleridir ve bir fırkanın dahî himmeti, Allahü teâlâya teveccühdür. 4/8.

● Tâ'âtı, Hak teâlânın rahmetinin eseri ve Onun yardımı ile olduğu için bileler. 4/92.

● Tâ'âti güzel yapmak, fenâ hâsıl olmadan müyesser olmaz. 5/100.

● Tâ'ât ve zikr vazîfeleri ile meşgûl olalar. Ve muhâliflerin sohbetinden de uzak durup, kaçalar ve islâmiyyetin yasak etdiklerinden perhîz [kaçarak] ve Allahü teâlânın mekrinden korkup ve titreyip, kendi amelinden üzüntülü olalar ve ameli de terk eylemiyeler. Amel et, istigfâr et. Ve Hak teâlânın fadlına i'timâd ve Peygamberin sünneti üzere istikâmeti alışkanlık hâle getireler. 5/4.

● Tâlibe gerekdir ki, herşeyden geçip, bu büyüklerin sohbetini tercîh eyleye. Ve taleb vâsıtalarında cânını harcıya [can fedâ ede]. Kendine istirahât vermiye. Ve üzüntülü ve arzûlu ola. 5/46.

● Tâlibi [maksadı] Hak teâlâ olana, kâfirlerden uzaklaşmak ve onları düşman bilmek zarûrî lâzımdır. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Tâlibân, zâhiren ve bâtınan [Allahü teâlâyı taleb edenler, zâhiren ve bâtınan] Peygamberimize tâbi' olmağa gayret edip ve bu devlete mâni' olan herşeyden baş gözünü ve kalb gözünü yumalar, bileler ki, bir şahıs kerâmetler ve fazîletler sâhibi olsa, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" tâbi' olmakda gevşek olsa, onun muhabbeti öldürücü zehrdir. Kerâmetleri olmasa, fekat tâbi' olmakda sağlam olanın sohbeti şifâ veren ilâcdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Tâlib-i ilâhîye [Allahü teâlâya tâlib olana] hicran içerisinde olmakdan ve devâmlı üzüntülü olmakdan başka çâre yokdur. 4/13.

● Tâlibe başlangıcda zikr lâzımdır. Çâre yokdur. [Mecbûrdur]. O şartla ki, kâmil ve mükemmil olan mürşidden bu zikr dersini almış ola. Eğer bu şart olmazsa, ebrârın zikri kâbilindendir ki, netîcesi sevâbdır. Yaklaşdırıcı değildir. 4/84.

● Tâlib-i sâdık [sâdık tâlib], şeyhine muhabbet ile bâtınından feyz alarak onun rengine girer. [Onun makâm ve derecelerinde ilerler]. 4/165.

● Tâlib-i sâdık [sâdık tâlib], mürşidin sohbetini ganîmet bilip, kendini onun rızâsına tâbi' kılmalıdır. 6/121.

● Tâlib, ârifin sûretine nazar ederse [zâhirine, görünüşüne bakarsa], bereketinden mahrûm kalır. 4/203.

● Tâlibe, muhabbet, hizmet, âdâb ve şeyhe ittibâ' lâzımdır. 4/165.

● Tâlibe lâzımdır ki, isteğini ve istek vâsıtalarını [talebin îcâblarını] şeyhe açıklıya. 5/89. **[Eshâb-ı Kirâm: 275.]**

● Tâlib-i Hak olana [Hakka tâlib olana], Hak teâlâdan başka şeylerden yüz çevirmesi lâzımdır. 4/78.

● Tâlibin zikri ihlâs ile ola. Kendisinde nefsânî arzûlar ve kendine güvenme şübhesi olmıya. 4/170.

● Tâlib-i sâdık [sâdık olan tâlib], zikr ehli ile sohbet eder, gayriler ile zarûret olduğu kadar görüşür. 6/223.

● Tâlibe lâzımdır ki, kâbiliyyetinin artmasını niyâz eyleye [isteye]. 5/143.

● Tâlib-i âhırete, terk-i dünyâ lâzımdır. [Âhıreti taleb edene, dünyâyı terk lâzımdır.] 4/83.

● Tâlib olan, vâsıl olan [kavuşan] ve idrâk sâhibi olan dahî kalbdir. 5/52.

● Tâlib ile matlûb arasında en büyük perde, kendi nefsidir. 6/184.

● Tâlib, bağlandığı şeylerden boşalmadıkca [ayrılmadıkca] ve var olmak ve diğer üstün sıfatları, asla [Allahü teâlâya] âid olduğunu bilmedikce [kabûl etmedikce], bekâ bulamaz. 6/215.

● Tâlibin maksadı, nisbetin husûli olmalıdır. [Allahü teâlâya yaklaşmanın ele geçmesi olmalıdır.] Onu bilmesi şart değildir. Kolaylıkla ve çabuk ele geçen nisbet, o kadar kıymetli değildir. Zorlukla ve yavaş yavaş olan makbûldür. Eğer tâlib acele ederse, hevesine kapılmışdır. Büyükler bu talebde ömrler harcamışlardır. 4/122.

● Tâlib, kulluğu kadar ve kendini yok ve muhtâc bilmesi kadar kemâlâta kavuşur. 4/204.

● Tâlib-i izdiyâd olmak [artmasını istemek] mevcûda râzı olmamak değildir. [Mevcûda râzı olacak, dahâ da isteyecek.] 6/206.

● Turuk-ı vusûl, mahlûkatın nefesleri adedincedir. [Allahü teâlânın rızâsına, ma'rifetine götüren yollar, mahlûkların nefesleri adedincedir.] Çünki, her hayâli, aslına kavuşduran bir yol vardır. Her mahlûkun ayn-ı sâbitesi başkadır. Lâkin cümle yollar, islâmiyyet dâiresinde toplanmışdır. İslâmiyyetden ayrılan, yolda kalır. İslâmiyyet bir ağacın gövdesi, tarîkatler, bu gövdeden ayrılan dallardır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Turuk-ı diğer [diğer tarîkatler], bid'ate âid şeylerden hâlî değildir. [Ya'nî bid'at karışmışdır.] 5/15.

● Turuk-ı aliyyenin menşe'i [Bütün tarîkatlerin başlangıcı] Resûlullah aleyhisselâmdır. Ayrı tarîkatler olması, insanların isti'dâtlarındandır, kâbiliyyetlerindendir. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Tarîkler [tesavvuf yolları], ancak Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" izinde bulunmakla ulaşdırır. [İnsanı se'âdet-i ebediyyeye ulaşdıran tek bir yol vardır. O da Resûlullahın izinde bulunmakdır.] "Cüneyd." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Tarîk-ı mûsıl [kavuşduran yol] ikidir. Biri nübüvvet yolu olup, tavassut, vâsıta yokdur. Aslın aslına kavuşdurur. Diğeri vilâyetdir ki, sülûk yoludur. Vâsıta lâzımdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] eşyânın ilminin unutulması şartdır. [Eşyâya olan bilgisinin unutulması lâzımdır.]. 4/35.

● Tarîk-ı vilâyeti [vilâyet yolunu] temâmlıyarak, nübüvvet yakınlığına ve nübüvvet kemâlâtına kavuşmak çok nâdirâtdandır. 4/35.

● Tarîkate sülûkden maksad perdelerden kurtulmak ve kalb gözündeki perdelerin kalkması ile vasl-ı üryânînin hâsıl olmasıdır. Yoksa, ankâ denilen kuşun avlanması gibi, idrâk olunamıyan şeyin ihâtası değildir [anlaması değildir]. 6/185.

● Tarîkate girmekden maksad, ihlâs elde etmek ve ibâdetleri kolay yapmakdır. 6/203.

● Tarîkat tâliminde icâzet iki nev'dir. Biri, bir kâmilin şeyhlik makâmına oturtulmasıdır. İkincisi, bir nâkısı icâzetle, irşâd etdikleri ile berâber fâidelendirmekdir. [Ya'nî yetişmemiş birine izn vererek, talebeleri ile berâber onun da yetişmesini sağlamakdır.]. "Mebde ve Me'âd risâlesi". 4/61.

● Tarîkat tâlimine icâzet için, bid'at ihdâs etmemek,

ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ve şeyhlerini sevmek, şart koşulmuşdur. 5/55.

● Tarîkat icâzeti, rü'yâda rûhların verdim demesi ile olmaz. Uyanık iken mu'teberdir. 4/200.

● Tarîkat beyânında arabî ibâre ile mektûb. 5/114.

● Tarîkatde bid'at, yolun kapanmasına sebebdir. 6/34. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Tarîkatde feyz ve bereketin ele geçmesinin şartı, edeblere riâyetdir. 5/13.

● Turuk-ı îsâl [kavuşdurma yolları], zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah], zikr-i zât [Allah], teveccüh ve murâkabedir. Göğsün açılması ve yükselme hangisi ile olursa, onunla meşgûl olalar. Lâkin nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] terk olunmaz. Onun fâideleri mutlakdır. Onsuz temâm olmaz. 5/52.

● Tarîkat uzlet değildir. Emr-i ma'rûf, nehy-i münker, cihâd ve sünnete uymakdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Tarîk-i Ahmedîde [Ahmedî yolunda], ismler ve sıfatlar kısaca geçilir, zâta kavuşulur, mertebeler biter. Seyr sâhibi, tafsîlatlı giderse, zâta kavuşamaz. 6/138.

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, sünnete uymak ve bid'atlerden kaçınmakdan ibâretdir. 6/121.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede birbirinden fânî olmak şartı ile sohbet, uzletden dahâ iyidir. Birkaç kimsenin, bir yerde meşgûl olması, yalnız meşgûl olmakdan efdaldir. Zîrâ ictimâ'da feyzler in'ikâs eder [birbirine eklenir.]. 6/241.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyeye silsile-i zeheb derler. 5/19.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart, mâsivânın unutulması ve başka şeylerin ilminin yok edilmesidir. 4/168.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart tevbedir. Tevbede derler ki, ilâhî, benden vâki' olan, bildiğim ve bilmediğim her bir günâh ve suçdan tevbe eyledim, rücû eyledim. 6/9.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede yükselmek, yalnız şeyhin sohbeti ve muhabbeti ve edeblerine riâyet ve islâmiyyete uymak iledir. Ve tâlib, şeyhin sohbeti ile yavaş yavaş isti'dâdını tekmîl ve belki şeyhin kemâlâtına vâsıl olur. İsti'dâdına uygun yolu, şeyh onu irşâd eylemeğe muhtâç değildir. Zikr eylemek lâzım ise de, ta'lîmi tesellî etmek içindir. Kavuşmağa sebeb değildir. Kavuşmağa sebeb sohbetdir ki, sohbet sâhibinde fenâ şartiyle ki, başlangıcda böyle idi. Sahâbe ve tâbi'în, yalnız sohbet ile sonsuz kemâlâta vâsıl oldular. 5/78.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede tâlib, râbıta ve muhabbet ile sâat sâat şeyhin rengine girer. [Şeyhine benzer.] 5/82.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, alınmış olan zikrden, farzlardan ve sünnetden gayri ile meşgûl olunmaz. 5/101.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, evvelâ zâtın zikri [Allah ismi ile zikr] ve sonra zikr-i nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] ta'lîm olunur. 5/78.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrin ta'lîmi en mühimdir. Onsuz mümkin değildir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk ve nisbet te'sîsi [nisbetin te'sîs edilmesi] şeyhe ittibâ' iledir. 4/165.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede mürşidin, mürîdlerin hâllerini bilmesi şart değildir. 6/132.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. [Bir görmek vardır, bir bilmek yokdur.] 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Bu tarîkde her zuhûr eden şey ile kana'at eylemiyeler. 5/65.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sülûki vehm ve hayâl iledir. Ahvâl [hâller] ve vehm ile idrâk eder. 5/68. **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyyeye kayyûmiyyet cezbesi Abdülhâlık Goncdüvânî vâsıtası ile Ebû Bekr-i Sıddîkdan gelmişdir. Ma'iyyet cezbesinin başlangıcı ise, Şâh-ı Nakşibendden başlamışdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri azîmet ile hareket ederler [amel ederler], ruhsatdan kaçınmışlardır. Ve azîmetleri de, zarûret mikdârı yaparlar, buyurulmuşdur. 6/121.

● Ta'âm [yemek] ve menâm [uyku] az olmak beğenilir ise de, ibâdetde azlığa, tehîre sebeb olmamalıdır. Ve dimâgı hasta ve hayâlâtı ifsâd [aklı ve hayâli ifsâd] eylemeye. 5/51.

● Ta'âm [yemek], menâm [uyku] ve kelâmda [söylemekde] orta yola riâyet lâzımdır. 4/145.

● Ta'âma [yemeğe] başlamakda besmele, sünnet-i müekkededir. 5/51.

● Taleb ve şevkin sönmemesinin ilâcı, pîrin teveccühü iledir. 6/222.

● Taleb mevcûd olmasa dahî, nisbet verilir. Lâkin taleb mevcûd oldukda, nisbet-i mefkûdenin arzûsunu dahî, nisbet makâmında kabûl ederler. [Bu arzûyu dahî nisbet makâmında kabûl ederler.] 5/89. **[Eshâb-ı Kirâm: 275.]**

● Ta'âmdan sonra, Elhamdülillâhillezî et a'menî hâzâtta'âm ve razekanî min gayr-i havlin minnî velâ kuvvetin [Allahü teâlâya hamd olsun. Beni doyurdu. Beni rızklandırdı. Kuvvetsiz iken doyurdu] diyenin günâhları magfiret olunur; hadîsi. 5/51.

● Ta'âmda sedd-i ramak [ölmiyecek kadar yimek içmek] ve imsak-i [perhîz] kudret kadar birkaç lokma tenâvül eylemek [yimek] insanoğluna kâfîdir. Sabr mümkin olmazsa, mi'denin üçde birini yemek için, üçde birini sıvılar için ve üçde birini dahî, hava için ta'yîn etmelidir; Hadîs-i şerîfi. 5/51.

● Tulû'u cemâl-i ehadiyyet [Allahü teâlânın cemâlinin görünmesi] beşerî sıfatları yok eder. 5/136.

● Toprağa secde eylemek, Hak sübhânehuya çok mahbûbdur [sevgilidir]. 5/154.

● Tavr-ı aklın verâsı [aklın ötesi, akl sâhasının ötesi] öyle bir sâhadır ki, orada kalb yolu ile keşf ve müşâhede olunan ba'zı şeyler anlaşılır ki, akl onun idrâkinden âcizdir. Hislerin, aklın idrâk etdiği şeylerden âciz olması gibidir. "Mevlânâ Câmî". 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Tûfândan sonra gelen ulül'azm Peygamberlerin evveli İbrâhîm aleyhisselâmdır. 4/113.

● Tûfândan sonra, ilk biten ağaç zeytindir. 4/111.

– Z –

● Zâlim zulmünü mazlûmdan kaldırmadıkça, özrü kabûl olmaz. "Hadîs-i şerîf" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Zâlimin zulmünü kaldırmaya gücü yetmiyen, oradan hicret etmelidir. "Hadîs-i şerîf." 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Zâlim sultân yanında adâleti söylemek, cihâdların en efdalidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Zâhir ve bâtın, iki nev'dirler. İnsanların bildiği zâhir, âlem-i halk, bâtın âlem-i emrdir. İkinci taksimdeki, bâtına nisbet ile on latîfe, zâhir hükmünde kalır. 4/154.

● Zâhirin bâtına nisbeti, âşıkın ma'şûka nisbeti gibidir. 4/215.

● Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uymasına ve bâtının ma'rifet nûrları ile zînetlenmesine gayret edeler. 6/75.

● Zâhirde [dış görünüş olarak] mübtedî ve müntehî müsâvîdir [eşitdir]. 4/179.

● Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uygun yaşaması, bâtındaki yakınlığın te'sîridir. Bu te'sîr şart değildir. 4/109.

● Zâhirin [dışın, kalıbın] ta'mîri, bâtının tahrîbine sebebdir. Aksi de böyledir. 4/155.

● Zâhirin huzûru, bütün işlerde sâlih niyyet olması ve işlerinde Mevlânın rızâsı olmasındadır. Hattâ zâhiren gafletde görülen işlerde, bâtının huzûrunun devâmı lâzımdır. 4/160.

● Zâhir aslında, zulmet ve kötülükdür. Bâtın onunla karışarak münevver olur. 5/134.

● Zâhir isminde Allahü teâlânın zâtı düşünülemez. Bâtın isminde zât, ism perdesi arkasında düşünülebilir [idrâk edilir]. Meselâ ilmde seyr zâhir isminde seyrdir. Alîmde seyr bâtın ismindedir. 4/47.

● Zıl, asl ile aynı olamaz. [Bunun için, hoparlörde ve televizyonda işitilen sesler, insan sesi değildir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Zılli bilmek, aslı bilmeği îcâb etdirir. 6/237.

● Zıl, asl ile kâimdir. [Asl olmazsa zıl olmaz.] Zıllıyyetin sâbit olması, vehm ve hayâl mertebesindedir. 4/74.

● Zılle tutulmak, mahlûkâta [mâsivâya] tutulmakdır. Asla bağlananlar için zıl, büyük bir dağdır [mâni'dir]. 4/7.

● Zıllin hayr ve kemâli asldan alınmışdır, [gelmekdedir]. Kendinden bilirse hâindir. 4/121.

● Zıllin kemâli aslına bağlıdır. [Asldan alınmışdır.] 5/116.

● Zıllin asla bağlanması, zıllin yok olmasını îcâb etdirmez. 6/2.

● Zıl dâiresi, imkân âlemine asl ve başlangıcdır. 6/105.

● Zıl dâiresi, enfüsün [nefsler âleminin] nihâyetine kadardır. 4/56.

● Zıl gibi aslı dahî geride bırakalar. Üstünlük, zıllerin ve aslların ötesindedir. 6/105.

● Zılden asla geleler. Aslı dahî terk ile görünenden görünmiyene teveccüh edeler. Asldan geçmek, kendi ademinde çalışmak olup, mümkin değildir. Lâkin muhabbeti, keyfiyetsiz berâberlik hâsıl eder. 4/166.

● Zulm, başkasının mülkünde izni olmadan tasarruf etmekdir. 4/11.

● Zulm-i hükkâm, şe'âmet-i a'mâlimizdendir. [İdârecilerin zulmü, amellerimizin kötülüğündendir.] 6/34. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

– A, İ, U, O, Ö –

● Ârifde, ilmi nisbetinde, yokluk ve kendinden geçmek artar. Yakınlığı nisbetinde dûr olur. [Uzakda görür]. 4/111.

● Ârifin kendini kusûrlu görmek büyük ni'metdir. 6/214.

● Âriflerin kalbleri, Hak teâlânın büyüklüğünün tecellîsinde kendinden geçmişdir. 4/125.

● Ârif, kendi yokluğuna âlim [kendi yokluğunu bilir] ve kemâl sıfatlarına âlim olunca [bilince], matlûbun kapısı açılır. 5/82.

● Ârif, aslına kavuşdukdan sonra, rücû' ederse [geri dönerse] irşâd ile şereflenir. 4/219.

● Ârifin bâtını [kalbi, rûhu] zâhirinden ve bütün mahlûklardan uzakdır. Zâhirin gafleti, bâtına sirâyet eylemez. 5/5.

● Âşık-ı sâdık [sâdık olan âşık], Peygambere uymakda sağlam [azîmli] olandır. 5/99.

● Âşıkdaki kemâlât, Allahü teâlânın kemâlâtından bir nûrdur, şu'âdır. 6/71.

● Akllı odur ki, bu dünyâdaki sayılı nefesleri ile ebedî hayâtı ele geçire. 6/211.

● Âlem-i asgar [en küçük âlem] insanın kalbidir ki, zât ile münâsebeti diğerlerinden fazladır. 6/139.

● Âlem-i sagîr insandır ki, âlem-i halk ile âlem-i emrden meydâna gelmişdir. 6/139.

● Âlem-i kebîr, Arşın altında ve Arşın üstünde olanlara denir. 6/139.

● Âlem-i halkın yakınlığı asldır. Âlem-i emrin yakınlığı zıllidir. 5/1.

● Âlem-i emrin âlem-i halkdan çok bakımdan üstünlüğü var ise de, umûmî üstünlük âlem-i halkadır. 6/2.

● Âlem-i misâl, âlem-i şehâdet gibi mevcûdâtdandır. Vehm ve hayâlin dışında vardır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Âlem-i misâlde, akldan geçenlerin ve ma'nâların dahî bir sûreti vardır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● "Fesâd zemânında ibâdet etmek, bana hicret etmek gibidir." Hadîs-i şerîf. 6/68, 1/85. **[Mektûbât Tercemesi: 135.]**

● İbâdetin en iyisi zikrdir. Ve zikrin üstünlüğü, Allahü teâlâda fânî olmakdır. 4/51. **[Kıyâmet ve Âhıret: 163.]**

● İbâdetde lezzete bağlanmıyalar. İbâdet ederken lezzet hâsıl olur ise, ni'metdir. 4/92.

● İbâdetin kabûl olması, üstünlüğü, ma'rifete bağlıdır. 5/61. **[Kıyâmet ve Âhıret: 99.]**

● İbâdetin kabûle yakın olanı, kulun varlığı arada olmıyanıdır. 4/187.

● İbâdetden maksad, zahmet ve güçlük çekmekdir ki, nefs ile düşmanlıkdır. 4/92.

● İbâdın kulûbü, [kulların kalbleri], Hak teâlânın tasarrufundadır. Murâdına [isteğine] göre çevirir. 5/121.

● İbâreler ve işâretler, zıllere ve sıfatlara bağlıdır. Aslın zuhûrunda kalmazlar. [Asl zuhr edince, ibâre ve işâretler kalmaz.] 4/144.

● Abdülhâlık Goncdüvânî, silsile-i hâcegânın başıdır. Hızır aleyhisselâmdan ilm almışdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Abdülkâdir Geylânînin, "ayaklarım, Evliyânın hepsinin ensesi üzerindedir" [sözü], kendi zemânındaki evliyâya mahsûsdur. 6/24.

● Abdülkâdir Geylânî, emr-i ma'rûf ve nehyi anil münker eylemiş ve korku olunca da câiz buyurmuşdur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Abdüllah ibni Mubârek, müstehabları yapmakda gevşek davranan, sünnetleri yapamaz. Sünnetleri yapmakda gevşeklik de, farzların yapılmasını zorlaşdırır. Farzlarda gevşek davranan da, ma'rifete kavuşamaz, buyurdu. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Abd [kul], irâdesini sarf etmekde muhtârdır. Allahü teâlâ, yaratmakda muhtârdır. 5/137.

● Abd-i makbûl [makbûl kul], birkaç günlük hayâtı tâ'at ile geçirip, gaflet ile geçirmez. Geçim ve ni'met ile meşgûl olmaz. [Dünyâ ni'metlerini keyfine göre kullanmaz.] Bunların netîcesi pişmânlıkdır. 4/209.

● Abdin [kulun] Rabbi ile arasındaki perde, nefsidir. Âlem değildir. Kulun murâdı nefsidir. 6/110.

● Ubûdiyyet [Allahü teâlânın emrinden râzı olmak], zâhirî ve bâtınî olup, bâtınîsi de muhtelifdir. En çabuk ulaştıranı Nakşibendiyyedir. 5/10.

● Ubûdiyyet, Hak teâlâya muhabbet ve bunun alâmeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yerine getirmekdir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ubûdiyyet, kendi irâdesinden kurtulup, Hak teâlânın murâdı ile olmakdır. 4/80. **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● Ubûdiyyetin hakîkati, nefsin arzûları için olan tedbîrlerden geçip, Cenâb-ı Hakka tevekkül etmekdir. 4/79.

● Ubûdiyyetin bir kısmı beden ile tahsîl olunur. [Zâhirî a'zâ ile, maddî kuvvetler ile], diğer kısmı kalb ve rûha bağlıdır. 5/10.

● Ubûdiyyet, zillet [kendini hakîr bilmek] ve yokluk ve teslîm ve onun emrlerine bağlanmakdır. 5/4.

● Osmân "radıyallahü anh", Enes "radıyallahü anh"ın yolda, bir bakışını [bir kadına bakışını] keşf etdi. 6/19.

● Adem, diğer ta'bîrle yoklukdur. Kadîm değildir. Ve kâinâtın aslıdır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ademât-i mukayyede [kaydlı yokluklar], ilm-i ilâhîde mevcûddur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ademin aslı ve menşe'i ilâhî kemâlâtdır ki, ilmde ortaya çıkmışdır. [Ma'rifet ile anlaşılabilir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Adem-i mukayyedin [kaydlı (şartlı) ademin] mutlak ademe bağlanması, nefsin fenâsından sonradır. 4/152.

● Adem-i mutlak ki [mutlak adem ki] sırf şerdir. Allahü teâlânın varlığına karşılık olmağa mecâli yokdur. [Karşılık olamaz.] 4/148.

● Adem sûretinde sâlikin örtünmesi, fenâ sûretinde sönmesi vardır. Örtünmüş [gizlenmiş olan] ortaya çıkıp, geri döner. 4/12.

● Adem, ism-i ilâhînin varlığının gelişinden ibâretdir ki, ârifin mebde-i te'ayyünü [te'ayyününün başlangıcı]dır. 4/12.

● Ademin [yokluğun] tarîkatdaki ma'nâsı, kendini ve kendi vasflarını anlamamakdır [idrâk etmemekdir]. 4/165.

● Ademden hakîkî fenâya geçeler ki, zılden asla kavuşalar. 6/82.

● Adem [yokluk] ki, cezbe cihetinde fânî olmakdır. Sâhibinin geri dönüşü câizdir. Zîrâ henüz tarîkatdedir. Ve cezbesi, sülûke zam olmamışdır [bağlanmamışdır]. 5/109.

● Adem, cezbe ile peydâ olmuş bir fenâdır. Fenâ, maksad olan varlığın istîlâsıdır. Yoklukda ârifin vasflarının örtünmesi, fenâda bu vasfların yok edilmesi vardır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ademi [yokluğu] veyâ mecnûn olmağı istemek, münâsip değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Azâb-ı kabr [kabr azâbını, kabrde azâb] çekenlerin

na'ra ve çığlıklarını, insandan ve cinden başka bütün mahlûkât işitir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Arşın üstü rûhlar âlemidir. Bu âlemde âlem-i emr latîfeleri vardır ki beşdir. 5/135.

● Arşa işâret eylemek, onun kayyumuna [varlıkda tutana] işâretin aynıdır. 4/5.

● Areftü Rabbî bi-cem'il izdâd. [Bütün zıdları cem' etmesi ile Rabbimi bildim.] 6/181.

● Urûc [yükselmek], Hakka dönmeğe derler. Nüzûl [iniş], halka teveccühe [dönmeğe] derler. Seyr-i ilallah ve seyr-i fillah, urûc ederken olur. Seyr-i anillahı billah ve seyri eşyâ billah, nüzûl yaparken olur. 6/137.

● Urûcda teveccüh Hak teâlâya olup, halk ile münâsebeti yokdur ki, uzlet ehli böyledir. 6/220.

● Uzlete ülfetden ziyâde râgıb olalar. [Uzlete, yalnızlığa, insanlara karışmakdan dahâ çok rağbet etmelidir.] Zâhir ilmlerden de uzak olmamalıdır. 6/50.

● Uzlet, yümünlü ve bereketlidir. Halkın hukûku ve Allah rızâsı için sohbet, uzlete mâni' değildir. 5/29.

● Aşk-ı ilâhî, bâtının [rûhun] nasîbidir ki, bedende te'sîrleri gözükmez. 5/69.

● Aşkda merhamet yokdur. Katl eder ve diyet isterler [öldürürler, karşılığını isterler]. Ya'nî ibâdeti kaldırmazlar. 4/151.

● Aşk-ı ma'şûk [ma'şûkun aşkı, sevgisi] gizlidir. Âşığın aşkı [sevgisi] ise, açık olup, coşar ve gürler [gürültülüdür]. 4/54.

● Aşk ve derd, insana diğer mahlûkat içinde üstünlük sağlamışdır. 4/114.

● İkâb [cezâlandırma] ve âhıret azâbı, kulun kesbi karşılığındadır. 5/137.

● Akl-ı fe'âl ki, filozoflar dokuzuncu seyyare derler. Ve

günlük hâdiseleri ona isnâd ederler. Böyle birşey yokdur. 6/87.

● Akllarının esîri olanlar [akllarına uyanlar], bu muhabbetin kıymetini bilmezler. 6/173.

● Aklî delîller, kanâat hâsıl etmekden başka, birşey bildirmez. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Alâüddîn-i Attâr, zemânının kutb-ı irşâdı olmuşdur. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● İllet-i ma'nevî [ma'nevî hastalık], mâsivâya bağlanmakdan ibâretdir. 4/105.

● İllet-i ma'nevîye [ma'nevî hastalığa], çok zikr ederek, ilâc taleb edeler. 6/153. **[Cevâb Veremedi: 362.]**

● İlm için, rü'yet-i basar ve kalb [kalb gözü açık olması] şart değildir. 5/102.

● İlm, âlim ile berâberdir. 4/88.

● İlm ve bilmek mahalli sadrdır [göğüsdür]. 6/225.

● İlm-i husûlî sâhibi, zevk ve şevkdedir. Ve sohbeti zevk verir. 4/88.

● İlm-i zarûrînin mahalli kalbdir ki, te'alluk edeninin gayr-i cismânî olmasına mâni' değildir. 6/62.

● İlm, hâl'in başlangıcıdır. İlm, havâs ve avâm içindir. Hâl, vecd ve kemâl ehlinin husûsiyetidir. 6/217.

● Ayn-el-yakîn [görerek bilmek], eser perdesi olmadan müessiri görmekdir. Ve görülende yok olmakdır. Ateşi müşâhede [görmek] gibi. 6/137.

● İlm ve amel ihlâssız makbûl değildir ki, rûhsuz beden gibidir. 6/189.

● İlm ve amel, islâm kitâblarında beyân edilmişdir. İhlâs, sofiyyeye hizmete bağlıdır. 6/189.

● Gaybdan haber vermek, kalbden geçenleri bilmek gibi hârik-ul'âde şeyler, ehl-i istidrâcda da bulunur. 4/182. **[Kı-**

yâmet ve Âhıret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]

● Bir vâsıta ile birşeyi bilmek konusunda ukalâ [akl erbâbı] demişlerdir ki, ma'lûm olan vâsıtadır, şey'in kendi değildir. 4/183.

● İlm-i ilâhî mücerred bir inkişâfdır. Ma'lûmun [bilinenin] görülmeden anlaşılmasıdır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● İlm sıfatı, ayrıca sıfatdır. Te'alluk etdiği mâsivâdır. [Mâsivâ ile alâkalıdır]. Zât mertebesine ulaşamaz. Ve ilm ki zâtın kemâlidir. Mâsivâya te'alluk etmekden üstün ve yüksekdir. 5/105.

● İlm-i ezelî, eşyâya varlıklarından önce te'alluk eden ilmdir. 6/17.

● İlm-i mümkin, ma'lûm olan şeylerin sûretinin, âlimin nefsinde hâsıl olması iledir ki, âlimin değişmesine sebebdir. 4/156.

● "Gâfil âlimlerden, yaltakcı hâfızlardan, câhil tesavvufculardan kaçınmak lâzımdır." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Eşyâ ilmi ki, aslında kâmil bir sıfatdır. Bağlanma olursa kötüdür. 4/156.

● Gayreti yüksek olan, devâmlı matlûbu arzû eder. Yok olacak olan şeye rağbet etmeğe değmez. 6/106.

● Tabî'at ve riyâzî ilmlerin incelikleri ile meşgûl olmak, en şerefli vakti zâyi' ve mâlâya'nî ile meşgûl olmak ve belki akâidde gevşeklik meydâna getirir. Bu ilmlere bağlılık bir üstünlük olsa, onu, dîn-i islâmın sâhibi ihmâl eylemez ve selef-i sâlihîn yüz çevirmezlerdi. Onlar rağbet etmeyince, bunlarda kemâl dahî yokdur. 4/85.

● Ulviyyet ve süfliyyet [yüksek varlıklar ve aşağı varlıklar] ve cümle mahlûkât, nûr-i Muhammedîden "sallallahü aleyhi ve sellem" halk oldu. 4/113.

● Birkaç günlük ömr ki, ebedî mülk onun ile alınır. Çok kıymetlidir. Onu boşuna sarf eylemiyeler. 4/38.

● Birkaç günlük ömrü, en mühim işlere sarf edeler. Geceleri ihyâ etmeği, seherleri ağlamağı ganîmet bileler. 4/30.

● Ömr, her ân geçmekde, ecel-i müsemmâ yaklaşmakdadır. Bu kısa fırsatda, çok zikr ile meşgûl olmalıdır. 6/87.

● Ömer "radıyallahü anh", hıristiyân kâtib kabûl etmedi. Câiz değildir, dedi. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Ömerin gadabından korkunuz. Çünki, Allahü teâlâ gadab eder. 5/152.

● İhlâssız amel, rûhsuz kalıb gibidir ki, kabûl olması mümkin değildir. 4/31.

● Amel vaktinde ecr taleb etmek, kendini ecrden mahrûm eylemekdir. 4/61.

● Her amel ki, Allah rızâsı için ise, zikre dâhildir. 4/160.

● Kötü işler hâtırıma geliyor korkusu ile hayr ameli terk etmek câiz değildir. Amel et, tevbe et. 5/29.

● Ameli terk eylemeyeler ve ondan istigfârı dahî terk eylemeyeler. 6/186.

● Umûma azâb vâki' oldukda, sâlihler magfiret ve rıdvana mazhar olur, hadîsi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Anâsır-ı selâsenin [üç unsurun] nasîbi, vilâyet-i mele-i a'lâya kadardır. Unsur-ı hâk'in [toprak unsurunun] nasîbi, nübüvvet mertebesinin kemâlâtındandır. 4/205.

● Avâm, hakîkat ehlinden yüz çevirirler. Ve mahlûkâtın ahvâlini bilmiyen, dahâ yüksek olan işleri bilmez derler. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Avâmın bâtını zâhiri ile karışıkdır. Ve zâhirin gafleti bâtına sirâyet eder. 5/5.

● Avâmın ma'rifeti ile havâsın ma'rifeti bir değildir. 4/88.

● Avâmın ve ehassül-havâsın îmânı [başdakilerin ve sondakilerin îmânı] gaybî olup, ortadakiler şühûd lezzeti ile

doymuşlardır. 4/124.

● Îsâ aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü kudret sıfatıdır. 4/88, 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Îsâ aleyhisselâm, bu ümmetin imâmına uyup, arkasında nemâz kılsa gerekdir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Ayn [birşeyin esâsı], şey'in hakîkat ve mâhiyyetinden ibâretdir. 5/116.

● Ayn-ı sâbite ile tahakkuk, Evliyâlık kemâlâtındandır. 5/9.

● Ayn-ı sâbite, sâlikin mebde-i te'ayyünidir. Ve vilâyet ona kavuşmağa bağlıdır. 5/130.

● Ayn ve eserin yok olmasına başlamak, vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. Ve yok olmanın kemâli, onun sonundadır. Zîrâ zıllerden ve enfüsün bağlarından çıkmak, ayn ve eserin yok olmasını îcâb etdirir. Vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. 6/137.

– G –

● Bir gâzîye veyâ mücâhide veyâ mükâtibe yardım edeni, Cenâb-ı Hak mahşerde gölgelendirir. 4/64.

● Garîb olan ehl-i islâmın, dalâlete düşmemekden ümmîdleri [kurtuluş ümmidleri], Hayr-ul-beşerin ehl-i beytinin gemisidir. 5/11 **[İslâm Ahlâkı: 564],** 1/51. **[Mektûbât Tercemesi: 86.]**

● Gargara zemânı [ölüm ânı] gelmedikce, tevbe kapıları açıkdır. Îmânı berbat eylemiyeler. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Gazâ ve hâc sevâbına nâil olanlar, gizli Allah adamlarıdır ki, çocuk sâhibi ve nâmûslu ve dünyâ cihetinden az birşey ile kanâ'at ede. Ve âilesine güler yüzlü ola. "Hadîs-i şerîf." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Gadab sonunda yumuşaklık eden kimseye, Allahü teâlânın muhabbeti [sevgisi] vâcib oldu. “Hadîs-i şerîf”. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Düşman galebe [istilâ] etdiği zemân, az bir çalışmanın büyük değeri vardır. Düşman kuvvetleri az olduğu zemân çalışmanın o kadar i’tibârı yokdur. 6/77.

● Gınâ-yı zâtî mevcûd iken [kendinin hiçbir ihtiyâcı yok iken], insanları kendi tarafına da’vet buyurmuşdur. Ve ihsânı sonsuz olduğu için, o yolu açmışdır. Da’vet ve yol gösterme var iken, Allahü teâlânın ebedî cemâlinden mahrûm kalmıyalım. [Böyle birşeyden mahrûm kalana yazıklar olsun.] 6/191.

● Zengin ve bolluk içinde olanların sohbeti, öldürücü zehrdir. 6/97.

● Gaybet ve huzûr ve cem’iyyet [Kazancı gayb etmek ve huzûra kavuşmak] hepsi yakınlıkdandır [müntesebâtdandır]. Yakınlıkdan boşalmıyan sâlike [bunları geçmiyen sâlike] zâtî yokluğun zuhûru mümkin değildir. 6/149.

● Mübtedînin gaybeti [kendinden geçmesi] onun rûhundan, zikr ve huzûrun örtünmesidir. 6/137.

● Müntehînin gaybeti [kendinden geçmesi], onun zâhiri, rûhun işlerinden örtünmesidir. Zîrâ onun rûhu için gaybet yokdur. Her ne ki hâsıl olmuş ise, aynı şeklde devâm eder. 6/137.

– F –

● Fâsık, mübtedi’ ve âsînin [günâhkâr, bid’at sâhibi ve isyânkârın] evine, yemeğine, ancak zarûret veyâ bir müslimânın işini görmek için gidilir. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Fâil, ancak azîz ve celîl olan zât-i vâcibdir. Vücûd ancak vâsıtadır ve şartdır. 4/85.

● “Muhakkak ki, ben dünyâyı harâb etmek için [harâmları ve mekrûhları harâb etmek için] gönderildim. Dün-

yâyı ma'mûr etmek için gönderilmedim." Hadîs-i şerîf. 4/155.

● Firâset, sâlih kimseleri ayırabilmek ve tanıyabilmekdir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Farzların yerine getirilmesinde havâs ve avâm ve Enbiyâ ve Evliyâ müsâvîdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Farzları temâmlıyan edebler ve nâfileler de, farzlardan sayılmışlardır. 4/24.

● Farzlar, yakınlık bahşeden [yaklaşdıran] amellerin en sevgilisidir. "Hadîs-i kudsî". 5/140. **[Kıyâmet ve Âhıret: 164.]**

● Farz nemâzlardan sonra Muhammed Ma'sûm yetmiş kerre estagfirullah, derdi. 5/80. **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● Farzların yapılmasına mâni' olan nâfileler ile meşgûl olmak, mâlâya'nîye dâhildir. 6/228.

● Fazîletleri ve kerâmetleri olmıyan, fekat Peygambere tâbi' olmakda ileri derecede olanın kıymeti, fâideli bir ilâc [iksir]dir. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Fazîlet ve kerâmet sâhibi olan, fekat Resûle uymakda gevşek olanın sohbeti öldürücü zehrdir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Fadl-ı külli sâhibinin [tâm üstünlük sâhibinin], fazîletlerin çeşidlerinin hepsi ile üstün olması îcâb etmez. 6/24.

● Fudayl bin İyad, ulemâ-i sofiyyedendir. [Tesavvuf büyüklerindendir]. Bid'at ehlini kötülemişdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Fakîrler, zenginlerden, yarımgün [âhıret günü] evvel Cennete gireceklerdir. 4/11.

● Çok sabr eden fakîrler [derdliler], yarın kıyâmet gününde Allahü teâlânın dostlarıdır. "Hadîs-i şerîf." 5/152.

● Fakîrlik belâsına düşen, insanlara ihtiyâcını arz etmekle fakîrlikden kurtulamaz. Cenâb-ı Hakka yalvararak zenginliği yaklaşdırır. "Hadîs-i şerîf." 5/37.

● Belli bir fakîrlik ve darlık, Allahü teâlânın hâs kullarına, tarafından inâyetdir. 6/208.

● Fakîrlikden kalbleri üzülmesin ve geçim sıkıntısından da muzdarip olmıyalar. “Allahü teâlâ, kim için isterse, onun rızkını genişletir ve takdîr eder.” Hak celle ve a’lânın tâlibleri, Onun işlerinden şâd olup ve lezzet duymaları gerekdir. 4/42.

● Göklerin ve âlemlerin, kazâ ve kaderde alâkaları yokdur. Hayr ve şerrin vâsıtasız hâlıkı Hak teâlâdır. Ehl-i islâm [müslimânlar] akl-ı fe’âle inanmamışlardır. 6/87.

● Fenâ, varlığın, Allahü teâlânın rızâsında yok olmasından ibâretdir. 6/73.

● Fenâ, kötü ahlâkdan kurtulmak, bekâ, güzel ahlâk ile vasflanmakdır. 6/137.

● Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâya olan ilm ve muhabbet bağlantısının kesilmesidir, kopmasıdır. 4/177. **[Kıyâmet ve Âhıret: 284.]**

● Kalbin fenâsının ta’rîfi. 6/169.

● Kalbin fenâsı, mâsivâ ile ilgili olan ilm-i husûlînin unutulması olup, tecellî-i ef’âle bağlıdır. 4/165.

● Nefsin fenâsı, sâlik, emânet olarak alınmış olan kemâlâtı asla [sâhibine] verilmiş görmek ve bu kemâlâta ayna olan kendini yok bulmak ve hareketsiz ve hissiz bir cansız madde görmekdir. 4/47.

● Fenâ, muhabbetin netîcesidir. 5/153.

● Hakîkî fenâ, kemâlâtın, Hak teâlâdan olduğunu bilip, kemâlâtı sâhibine teslîm edip, kendi yokluğu ile hakîkatlenmekdir ki, (Ben) ta’bîrine kâdir olamaz. [Ben diyemez.] 4/127. **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Fenâ demek, varlıklar kalmaz. Vâcib, nasıl söylenmiş ise, öylece kalır. 4/104.

● Fenâ, kendini Mevlâ-yı teâlânın aynı olarak tasavvur

değil, belki kendini ortadan kaldırmakdır. 4/232.

● Fenâ ve bekâ, sâhibinin vicdânına [rûhuna, kalbine] bağlıdır. Anlatmak ile olmaz [Doğru ifâde edilemez]. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Fenâ, ayn-el-yakîndir. [Görerek yakîndir, inanmakdır]. Bekâ, hakk-el-yakîndir [yaşayarak yakîndir]. 5/52.

● Nefsin fenâsı, sıfatlarının tecellîsinin netîcesidir. 4/165.

● Nefsin fenâsında sâlik, vücûdü ve onun kemâl sıfatdan olan tâbi'lerini, vâcibî üstünlüklerin zılleri bulur. Ve bu kemâlâtı asla teslîm edip, kendini ölü varlık görür. Sâlik kendini yok görüp, bağlı olan şeyleri de asldan bilmezse adem denir. 4/123.

● Nefsin fenâsı, on latîfenin fenâsını da ihtivâ etmekdedir. 4/133.

● Nefsin fenâsının kemâli, aslın sıfatına bağlandığı gibi [katıldığı gibi], yokluk dahî, mutlak yokluğa bağlanır [katılır]. 6/152.

● Latîfelerin fenâsı, o latîfenin kendi aslına kavuşmasına bağlıdır. 5/84.

● Rûhun fenâsı, sıfatların tecellîsinin ortaya çıkmasının netîcesidir. 6/4.

● Sırrın fenâsı, sıfat, şu'ûnât ve i'tibârâtın tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

● Hafînin fenâsı, tenzîhî olan selbî sıfatların tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

● Nefsin fenâsı, eserin ve aynın zevâline bağlıdır. 5/91.

● Fenâ hâsıl olmadıkca, bekâ bulunmaz. 6/244.

● Şeyhde fânî olmak, üveysîden gayriye [vefât eden velîden istifâde edenden başkasına] zarûrîdir ki, irâdeyi pîrin irâdesine tâbi' kılmakdır. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Şeyhde fânî olmak, hakîkî fenânın başlangıcıdır. 5/153.

● Fenâ ve bekâda mu'teber olan, devâmlı olmakdır. 5/94.

● Fenâdan maksad, îmânın parlaması ve ahkâm-ı islâmiyyeye tam bağlanmakdır. 4/177. **[Kıyâmet ve Âhıret: 284.]**

● Kalbin fenâsı, hem cezbe, hem sülûke terettüb eder. [Hem sülûk, hem cezbeye âiddir]. Kalbin fenâsına kavuşan, seyr-i ilallahı temâm edip, kendi aslına kavuşup ve değişik hareketden istikrarlı harekete [telvinden temkine] kavuşmak hâsıl olduysa, ümîddir ki, dönüşünden emîn ola. 5/109.

● Fenâ ve bekâ, cezbe yönünden olup, sülûk yapılmamış ise, tekrâr beşerî varlığa dönebilir. 4/165.

● Fenâ ve bekâ, bâtın [rûh] hâllerindendir. Beşerî ihtiyâcların görülmesine muhtâcdır. Ondan kurtuluş mümkin değildir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Fekat, sûrî eşyânın ortadan kalkması, rûhun mu'âmelelerine yardımcı olurlar. 4/83.

● Hakîkî fenâ sâhibi, şu'ûr sâhibidir, ayırd eder. Eşyânın hakîkatini bilmişdir. Zîrâ bu makâmda fenâ ve bekâ birbirlerinden ayrılırlar. Ve ayn-i fenâda bâkî ve ayn-i bekâda fânîdir. Zâtının yokluk ve kemâl sıfatların emânet olduğunu bilip, kendini sırf yokluğa ilhâk eder [katar]. 6/181.

● Nefsin fenâsına vâsıl olmıyan sâlike, gadab zemânında şeytân yol bulur. "Goncdüvânî" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Fenâ makâmında kalmak iyi değildir. Bekâya yükselmek lâzımdır. 4/38.

● Fenâ, kendi başına olgunluk ise de, istenen maksaddan değildir. Asl maksada kavuşmak için vâsıtadır. 4/156.

● Kalbin fânî olması, vilâyetde bir basamakdır. 6/169.

● Fenâ her uzva ulaşmadıkça kemâle ulaşılmaz. [Kemâl bulmaz.] 6/67.

● Her mertebenin fenâ ve bekâsı, onun dahâ üstüne çıkmağa basamak olur. 4/182. **[Kıyâmet ve Âhıret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Nefsin fenâsına başlamak, küçük vilâyetdedir. Nefsin hakîkî fenâsı, büyük vilâyetdedir. 5/97.

● Fenâ ve bekâ, her ne kadar vilâyet-i sugrâda [küçük vilâyetde] da teşekkül ederlerse de, fenânın hakîkati, vilâyet-i kübrâdadır [büyük vilâyetdedir]. 5/97.

● Adem-i hâs'ın adem-i mutlaka [husûsî yokluğun mutlak yokluğa] katılması, bu vilâyetin husûsiyetlerindendir. 6/152.

● Nefsin fenâsının kemâlinden sonra bekâdır. Ve vilâyet-i kübrânın mu'âmeleleri ileridedir. 4/88.

● Kalbin fenâsından sonra, nefsin fenâsı, sonra nefsin itminânı, sonra, islâm-ı hakîkî. 5/5.

● Fenâ ve bekâ ilâhî sırlardandır. Ve zevk ve vicdan ile anlaşılır. İnsanlık [nefs] kayası [dağı] yerinde durdukca, hakîkî fenâ görünmez. Ortaya çıkmaz. Kulluk vazîfesi, kuldan hiçbir vakt sâkıt olmaz. 6/143.

● Fenâ ve bekâdan sonra, iş asla ve aslın aslına bağlanır. Ve cehl ve hayrete düşer. Bu cehl ve hayret, bilinen cehl ve hayret olmayıp, ilm ve ma'rifet üzerine binlerce meziyyeti vardır. [İlm ve ma'rifetden binlerce def'a üstün bir hâldir.] 4/122.

● Fenâ ve bekâ şühûdîdir [görünüşdedir]. Vücûdî [varlıkda] değildir. 4/152.

● Fânî olanın, fenâ hâlinde kendini mahv ve yok olmuş bulmasının sebebi budur ki, kötü sıfatların nefs latîfesinde tam yerleşmesi vardır. Meselâ, benlik ve emr dinlememek ve emr edilenlere itâ'at etmemek ve câhil olduğunu bilmemek gibi ki, emânet olan üstünlüğü kendinden bilip, kendini kâmil ve hayr olmak üzere bilir. Bu sıfatın yokluğu ile, nefsin yokluğu tasavvur edilebilir. 6/137.

● Sâlik fânî olduğunu biliyorsa, ona fenâ derler. Bu ilm dahî yok olup, yokluğu ortaya çıkarsa, fenânın fenâsı derler. 6/73.

● Fenâ ve Bekâ; Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” muktebes olunmuş [alınmış olup], fekat, bu ta’bîrleri Ebû Sa’îd-i Harrâz va’d etmişdir [koymuşdur]. 5/59. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Bir fenâ ki, yokluk dahî, varlık gibi ondan ayrılıp, asla katıla. Zâtın tecellîsindendir. 6/30.

● Cihâd için, “Allah yolunda bir sâ’at beklemek, Hacer-i esved yanında Kadr Gecesi nemâz kılarak ihyâ etmekden hayrlıdır.” Hadîs-i şerîf. 4/64.

– K –

● Kabrin ni’metlerine ve azâblarına îmân eyledik. Ve nasıl olduğunu düşünmeyiz ki, onu bilmekle vazîfeli değiliz. 4/182. **[Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Kabr, âhıret hayâtının evvelidir. Âhırete âid işlerin başlangıcı kabrdendir. 4/24.

● Kabrde, Cum’a gecelerinde ve günlerinde ve Ramedân ayında, kâfirlerden azâb kaldırılır. 6/207.

● “Kabrden maymûn ve hınzır [domuz] sûretinde kalkacaklar, günâhlara müdâhene edip, mâni’ olmağa güçleri yeter iken, mâni’ olmıyanlardır.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kabrde rûhun alâkası ve bağlanması vardır. Beden his eder. Lâkin bu bağlanması hareket olacak kadar değildir. 6/217.

● Kabr, Cennet bağçelerinden bir bağçedir, hadîsinin îzâhı. 4/70.

● Kabz [sıkıntı] zuhûr ederse, üzülmiyeler ki, sâliklere sülûk esnâsında zuhûr eder ve terakkîlerine sebeb olur. Kabz [sıkıntı] ve bastın [açılma] ikisi de ahvâle, hâllere

dâhildir. Güyâ bu yolun esâslarındandır. Kâbız ve bâsıt [sıkıştırıcı ve açıcı, neş'e verici] Allahü teâlânın ismlerindendir. Sâlike ba'zan bir ism tecellî eder [bir isme kavuşur], ba'zan da diğer bir ism tezâhür eder. Lâkin kabz ve bast [sıkıntı ve açılma] işi, telvîn [hâllerin değişmesi] zemânındadır. Mu'âmele [iş] temkîne ulaşınca, latîfeler dahî, telvînden, [hâllerin değişmesinden] kurtulup, kabz ve bastdan uzaklaşır, hâlin devâmlılığı ile sıfatlanır. 6/121.

● Değişik cihetlere dönmek, kendini dağınıklığa atmakdır. 4/154.

● Kader, Hak teâlânın, kendi ihtiyârımla değişik zemânlarda şöyle-böyle yapsam gerekdir demesi olup, cebr yokdur ve Hak teâlâya zemân cârî değildir. Takdîr ve halk bir anda cârîdir [cereyân etmişdir]. 4/11.

● Kader, Hak teâlânın ezelde, kul, kendi ihtiyârı ile şu fi'li işlese gerekdir diye ilm-i ilâhînin bağlanmasıdır, alâkasıdır. 5/137.

● Kur'ân-ı kerîm, Allahü teâlâdan gayri bütün eşyâdan efdaldir. 5/134.

● "Nemâzdaki Kur'ân, nemâz dışında okunandan hayrlıdır." Hadîs-i şerîf. 6/93.

● Kur'ân-ı kerîm tilâveti ile yükselmek, kökden yukarı doğru çıkmak olup, yükselmesi bilinmiyen sâlik içindir. "Kur'an ehli, Allahın dostlarıdır" hadîs-i şerîfinde, Kur'an ehlinden murad, bu cemâ'at olmak mümkindir ki, islâmiyyetin ahkâmını tatbîk edip, fenâ ve bekânın hakîkatine mazhar olmuşlardır. Bu hâle kavuşmadan evvel vâki' olan okumak, ebrârın ibâdetine dâhildir. Ve o makâmda iken olan kelime-i tayyibenin tekrârı, fâideli ve yükselme sağlar. Çünki, bu mubârek kelimenin bereketi ile bâtın [kalbin ve rûhun] temizlenmesi ele geçer. Ve okumaya kâbiliyyet kazanmış oldukda, "Yalnız temiz olanlar el sürsün" meâl-i şerîfi bu ma'nâya işâretdir. 5/67. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Kur'ân-ı kerîmi okuyan [bedenen ve rûhen] Evliyâullahdır. Onlara düşmanlık eden, Allahü teâlânın düşmanıdır.

“Hadîs-i şerîf”. 5/130.

● Kur’ân-ı kerîmi hıfz ve takrîr [okuyup, ezberlemek] ve hadîs [hadîs kitâbları] tahrîri kaydında olmıyan kimse, ma’nen uyulmaya lâyık değildir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Kıyâmetin yaklaşması ve zulmetin birikmesi [çoğalması] sebebi ile, günden güne bu büyüklerin yolu [bu yüksek yol] örtülmekdedir. Ve onun nûrları gizlenmekdedir. Ve temâmen bir köşede inzivâya çekilmekden başka ilâcı yokdur. Lâkin o dahî, kendi irâdemde değildir. 4/157.

● Nübüvvet yakınlığı, âlem-i halk ile alâkalıdır. Ve vilâyet yakınlığı âlem-i emr ile alâkalıdır. 4/109.

● Kurb [yakınlık] ve visâl [kavuşma] lezzeti, Na’îm-i Cennet lezzetlerinden dahâ fazla olduğu gibi, bu’d [uzaklık] ve hırmân [mahrûmluk] azâbı, Cehennem azâbından dahâ çokdur. 4/102.

● Kurb, bu’dun [yakınlık uzaklığın] karşılığıdır. Uzaklık yok olunca, yakınlık ele geçer. Lâkin, yakınlık ve uzaklık kıyâs edilen şeylerdendir. Birşey bir şeye kıyâsla yakın, diğer şeye kıyâsla uzakdır. Yaklaşmanın kemâli kavuşmadadır. En yakınlık mertebesi, kavuşmakdan da dahâ yakındır. 6/137.

● Nâfilelerden meydâna gelen yakınlık oldur ki, kul fâ’il ola. Ve Hak celle ve a’lânın fi’line âlet ola. Farzlardan meydâna gelen yakınlık, sırf Allahü teâlânın emrine uymak olduğu için, kulun varlığı arada değildir. Hak teâlâ fâ’il olup, kul ona âlet olur. 6/137.

● Kazâya rızâ lâzımdır. 4/48.

● Kazâ ve kader mes’elesi ilâhî sırlardandır. Bu bâbda, men’ eden hadîs-i şerîfler çokdur. Ondan bahs etmek yasakdır. Bu bâbda, Ehl-i sünnete uygun dürüst i’tikâd etmelidir. 5/137.

● Kazâ-i ezelî, irâdeyi ortadan kaldırmış olsa, Hak teâlâ günlük hâdiselerin yaratılmasında muhtar olmaması lâzım gelir. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

● Kazâ-i mu'allak iki kısmdır. Birinin bağlı olduğu sebebler levh-i mahfûzda gösterilmişdir. İkincisinin sebeblerini ancak Allahü teâlâ bilir. [Allahü teâlâ indindedir]. 6/206.

● Kazâ makâmının uhdesinden gelmek, ziyâde müşkildir. [Kazâyı anlamak çok zordur.] 4/135.

● Kazâ nemâzları hakkında. 5/63. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Kutb-ı irşâd ve medâr ve bunların emsâli olan lafzlar, islâmiyyetin zâhirini okuyanlarda vârid olmadı. [Onlar böyle şeyler söylemediler]. Sofiyye-i kirâmın istilâhlarından ve keşflerindendir. 5/76.

● Kutb-ı irşâd ve gavs ve kutb-ı medâr ki, her vaktde mevcûddurlar. Kutbluk ve ba'zı makâmlar kendi zemânlarına mahsûsdur. 6/24.

● Kutb-ı medâra inzivâ [gizlenmek] lâzımdır. Resûlullah zemânında kutb-ı medâr var idi. 6/105.

● Kutb-ı irşâd, kayyûm-i âlem olan zâtdır. Herkese rüşd ve îmân onun vâsıtası ile gelir. 6/140.

● Kûl e'ûzü birabbinnâs sûre-i şerîfesinin tefsîri. 4/79.

● **"Ya Muhammed "sallallahü aleyhi ve sellem"! Ol hicreti terk edenlere de ki, eğer sizin babalarınız ve oğullarınız ve kardeşleriniz ve zevceleriniz ve aşîretiniz ve kesb olunmuş mallarınız ve kesâdından korkduğunuz ticâretiniz ve hoşnud olduğunuz meskenleriniz, Allahü teâlâdan ve Resûlünden ve Onun yoluna cihâddan sizlere muhabbetli ise, imdi Allahü teâlânın acele [hemen] ve sonra gelecek ukûbât [büyük azâb] emrine hâzır ve muntazır olun. Allahü teâlâ itâ'atden hurûc eden kavme tevfik ve hidâyet vermez."** [Tevbe Sûresi 25.ci Âyet-i kerîme meâli] 6/92.

● Kalbin tasdîki ile hâsıl olan îmâna [islâma] mecâzî müslimânlık denir. Nefsin îmân etmesine [bağlanmasına] hakîkî müslimânlık derler. 4/64.

● Kalb evvelâ, nefsin saltanatında ve onun idâresindedir. Hak teâlânın inâyeti ile, nefsin hâkimiyyetinden kurtula.

Asl hâline dönüp, insanın kemâli [olgunluğu] olan yakınlık ve ma’rifete kavuşur. 6/175.

● Kalbin aydınlanması, nûrlanması, zikrin devâmına ve murâkabeye ve kulluk vazîfelerinin edâsına ve farz, vâcib ve sünneti edâ ile, harâm ve mekrûhlardan kaçınmağa bağlıdır. 6/51.

● Kalbin parlaması, ahkâm-ı islâmiyyeye uyması [hâllenmesi] ve Peygamberimizin sünneti ile zînetlenmesi ve Allahü teâlânın râzı olmadığı bid’atlerden ve nefsin şehvet ve zevklerine dalmakdan kaçınmağa bağlıdır. Ve zikrin ve şeyhe muhabbetin kalbe devâmlı yerleşmesine bağlıdır. 6/13.

● Kalbden hataralar def’ olunca [atılınca] beyne ulaşır. 4/55.

● Kalbin, işsiz ve mu’attal olması yokdur. [Kalb devâmlı çalışır.] Mâsivâ veyâ zât-i ilâhî ile meşgûl olacakdır. 5/113.

● Kalbin mâsivâdan tam kesilmesinin hâsıl olmasını ve bağlantılardan kurtulmasını [insan] idrâk eder ve bilir. 6/96.

● Kalbin mâsivâdan kesilmesi, her ne kadar fazla ise ni’metdir. Lâkin şu şart ile ki, farzlara ve vâciblere bir halel gelmiye ve yoksa tehlikedir, tehlikedir. 6/129.

● Kalbin gaflet ve hâtırası [dünyâya bağlılığı], zâtı ile ilgili derin bir hastalığıdır. Gaflet ve hayâldeki hâtıralar, kalbin huzûru mevcûd iken, geçici ve dış hastalığıdır. [Kalb huzûra kavuşdukdan sonra, hayâlde meydâna gelen hâtıralar ve gaflet, geçici ve dış hastalığıdır.] Zîrâ kalbden hâtıra çıkdıkdan sonra, hâtıranın geleceği yer hayâldir. 5/9.

● Kalb, isteklerini ele geçirememekden ne kadar kırılırsa, o kadar Allahü teâlânın [kibriyânın] nûrlarının görünmesine kâbiliyyet kazanır. 4/32.

● Kalb, düşmandan kurtulunca, dostu taleb eylemeğe ihtiyâc yokdur. [Dostun muhabbeti, kendiliğinden kalbe gelir.] 6/217.

● Bir kalbde, Hak celle ve a’lânın muhabbeti, hakkın

gayri ile bir arada olmaz. [Hakdan gayrilerin sevgisi ile bir arada bulunmaz.] 4/47.

● Kalb, Mevlânın nazargâhıdır. Kalbin nûrlanmasına çok çalışalar. 6/51.

● Kalb, hakîkatlerin mahallidir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Kıllet-i ta'âm makbûl değildir. 4/145, 5/51

● Gençlik kuvvetini tâ'ata sarf etmeli ve geceleri ihyâ etmeği ganîmet sayalar. Ve karanlık geceleri, zikr, fikr ve ağlama, sızlama ve kabr ve kıyâmetin düşüncesi ile nûrlandıralar. 4/98.

● Kul hakkı bulunan mevtânın rûhu, göklerin üstüne yükselemez. 4/19.

● Gül bağçemi gör de, behârımı anla. 5/5.

● Kıyâmet günü, kâfirlere ellibin senelik zemân, mü'minlere kolay olup, emr edilen nemâz mikdârı zemândır. 6/15.

● Kayyûm-i âlem olan ârif, bir asrda çok olmaz. [Birden fazla olmaz.] Belki uzun asrlardan sonra zuhûr buyurur. 6/140.

● Kayyûmiyyet ta'bîrini, imâm-ı Rabbânîden evvel hiçbir insan söylemedi. 5/76.

● Kayyûm, Hak teâlânın bu âlemde halîfe ve vekîlidir. Aktâb ve ebdâl onun gölgesindedir. Ve ayakda durmaları [varlıkda durmaları] onunladır. 6/29.

● Kâfirlerden uzaklaşmak en büyük ibâdetdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kâfirlerle tanışıklık ve ahbablık eylemek, islâm dâiresinden çıkmakdır. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Kâfirlerle ahbablık ve yakınlık üç dürlüdür. Birincisi, kâfirlerin küfrüne râzı ve onun için yaklaşmakdır ki küfrdür. İkincisi, zâhir i'tibâriyle [görünüşde] iyi geçinmekdir, yasak değildir. Üçüncüsü, dinlerini bâtıl bilip, akrabâlık

veyâ sevgi netîcesi meyl ve yardımdır ki, küfr değildir, fekat yasakdır. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Kâfirlerle, isterse az olsun, cihâd eylemiyen mü'min değildir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kâfirler ile cihâd ve onlara sert davranmak dînin zarûrî emrlerindendir. 4/73.

● "Kâfirler ile muâşeret [berâber yaşayan, seven] ve mübâşeret edenlere [dostluk kuranlara], Allahü teâlâ la'net eder." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kâfirler ve müşrikler delîl getirdiler ki, bizim küfrümüz ve şirkimiz Hak teâlânın isteği ve irâdesi iledir ki; böylece buyurur: "Müşrikler diyecekler ki, eğer Allahü teâlâ dilese idi, biz ve babalarımız müşrik olmazdık, kendimizden birşeyi harâm etmezdik." [Enâm Sûresi: 148. Âyet-i kerîmesi meâli.] Hak teâlâ bunların bu özrlerini kabûl eylemez ve buyurur: "Bu kâfirler sana inanmadıkları gibi, dahâ önce gelmiş olanlar da, Peygamberlerine inanmadılar. Bunun için azâbımızı tatdılar. Onlara söyle ki, yanınızda kitâb ve sened gibi sağlam bilginiz var ise, onu bize gösteriniz. Fekat, siz uyduruyor, yalan söylüyorsunuz." 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

● "Tergîb ve terhîb" kitâbı, hadîs ilminde mu'teber kitâbdır. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Dînî kitâbları mütâle'a etmek [okunması, öğrenilmesi] ve [okutulması, öğretilmesi] tarîkate mâni' değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Fıkh kitâblarını okuyalar. Öğrenmeğe ve öğretmeğe ragbet edeler. Öğretmek ve öğrenmek tarîkate mâni' değildir. Belki, sâlih niyyetler ile okumak, [rûhî] ma'nevî yakınlığı kuvvetlendirir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Çok uyuyup, çok gülmeği terk etmek lâzımdır ki, kalbi öldürürler. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Kesretden vahdete [çoklukdan birliğe] ve farkdan cem'e [ayrılıkdan topluluğa] ve cem'den [toplulukdan]

cem'ul cem'e [dahâ büyük topluluğa] teveccüh edip ve zılden asla koşalar. Ve sıfatdan da sıfatlanana ilerleyeler. 6/88.

● Kerâmet, hakîkatde, şirkin inceliklerinden kurtulmak ve ma'rifete vâsıl olmak ve fenâ ve yokluk hâsıl olmasıdır. 6/2.

● Kerâmete ve keşfe tâlib olan, mâsivâya tâlibdir. Hak teâlâya yakınlığı ve ma'rifeti [tanıması] yokdur. 4/128. **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● Kerâmet ve hârikalar, kalbin zikr ile cevherleşmesi [süslenmesi] ve zâtın [Allahü teâlânın zâtının] zikrinin varlığına göre aşağıdır. "sâhib-i Avârif." 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Kirâmen kâtibîn, günâhın yazılmasında üç sâat beklerler. Tevbe edilirse yazmazlar. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Eğer ben akllı isem, kendi hâlimi gizlemeliyim. Söz kapımın kilidini muhkem vurmalıyım. Bir mâtem-zedeyi kurtarmalıyım. Söylediğim söze, mâtem tutmalıyım. 4/17.

● Eğer aşk ve aşkın gammı olmasaydı, bu kadar güzel sözleri kim söyler, kim işitirdi. 4/24.

● Kötü kimseler, o gürûhdur ki, emr-i ma'rûf ve nehyi münker eylemezler. Kötü kavm o tâifedir ki, şübheleri sebebiyle harâmları halâl kabûl ederler. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ağlamak ve âhıret korkusu, ilâhî ni'metlerdendir. Ve ilerleme sağlar. 4/18.

● Kesb, irâdeyi sarf eylemeğe derler. İşin yaratılması Hak teâlâdandır. 5/137.

● Halâl rızk kazanmak, sâlih niyyet ile olunca, zikre dâhildir. 6/88.

● Halâl rızk kazanmak mubâh ve belki sevâbdır ki, büyükler bu işi yapmışlardır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Çalışıp da Allahü teâlâya tevekkül, çalışmadan Alla-

hü teâlâya tevekkülden hayrlıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Sahîh keşfler kalbe gelir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Sahîh keşf, hayâl ahkâmından değildir. Belki ilhâmî ahkâmdandır ki, geldiği yer kalbdir. Ba'zı keşfler vardır ki, onların kaynağı hayâldir. Böyle olan keşf i'timâda lâyık değildir. Zîrâ kalbin tasdîki ona eklenmemişdir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Keşf, islâmiyyete uygun olursa, i'timâda şayândır. Böyle değil ise i'timâd edilmez. 6/99.

● Keşf ve kerâmetin görülmesi, derecenin yüksekliğine alâmet değildir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Keşfler ve kerâmetler, yoldaki sâlikleredir. Sona kavuşmuş olanlar, cehl ve hayranlıkdadırlar. 5/87.

● Keşfler ve rü'yâlar, i'tibâra ve i'timâda lâyık değildir. 6/229.

● Kâ'be-i mu'azzama vâsıtadır. Secde edilen hakîkatde Zât-i teâlâdır. 4/183.

● Kâ'be, Evliyâyı ziyârete gelir. Ve dıvarları yerinden ayrılması lâzım gelmez. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Kâfirlere düşmanlık yapmak ve dostluk yapmamak ve onlara sert davranmak ve cihâd, kat'î olarak âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf ile sâbit olmuşdur ki, aslâ şübhe mümkin değildir. Kâfirlerin aslı ne olursa olsun, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfe uymak bize farzdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kâfirler içinde olup, nefs ve malından korkunca, lisan ile muvalât [yakınlık] câiz ise de, terk etmek iyidir. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Kâfirlerin gâlib olması esnâsında takiyye [mudârâ, idâre etmek] halâldir. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Kâfirlerin âhiretde azâbları, uygun cezâdır. Müste-

hak oldukları derecede azâb edilmekden noksan edilmez. [Tam karşılığını görürler.] Kâfirler rahmete müstehak değildir. Azâblandırma derecesinde noksan vâkı' olmaz [İndirme yapılmaz]. 4/220.

● Dedi-kodu ile biryere ulaşılmaz. İş yapmak lâzımdır. 4/99.

● Küfrün yaratılması çirkin değildir. Kulun küfrü kesb eylemesi çirkindir. 6/62.

● Küfr ve günâhlar, Hak teâlânın murâdıdır [İrâde eder]. Lâkin râzı değildir. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

● Tarîkat küfrü, Hâlık ile mahlûku bir varlık görmekden ibâretdir ki, islâmın güzelliği ile küfrün kötülüğünü ayırd etmek, sâlikin nazarından kalkıp, ne zemân ki sekrden sahva gelirse, islâm-ı hakîkî ile müşerref olup, küfrden kurtulur. 6/207.

● "Herşey aslına rücû' eder." 6/225.

● Allahü teâlânın kelâm sıfatı geniş bir kelâmdır ki, Allahü teâlâ, ezelden-ebede o bir kelâm ile söyleyicidir. Bütün semâvî kitâblar ve inen suhuflar, o bir kelâm-ı basîtden bir sahîfedir. 4/67.

● Kelâmın ilm gibi söyleyici ile ittihâdı [birleşmesi] vardır ki, sâir sıfatda yokdur. 6/225.

● Kelâm-ı ilâhîde [ilâhî kelâmda] topluluk ve cüz'lere bölünmeme mevcûd iken, açıklanma dahî sâbit ve genişlik ve ayırt edilme dahî olmakdadır. Ve emr, nehyden ayırd edilmekdedir. Bununla berâber, basîtdir, deriz. Zîrâ genişlik ve mufassal olma dahî, kemâl sıfatlardandır. Bu topluluk ve genişlik idrâk etdiğimiz gibi değildir. 4/67.

● Her ne zemân evhâm hâtıra geldi, hayâline bir hayâl geldi, Allahü teâlâ, o değildir. 6/109.

● Kelime-i tevhîd, "Lâ ilâhe illallah" cümlesidir ve tevhîd, şerîkleri nef' etmeğe bağlıdır. Hak teâlânın vahdâniy-

yet ile anlaşılması için, şerîklerin nef' edilmesi lâzımdır. Îmân, kelime-i tevhîd ile "Muhammedünresûlullah"ın birlikde tasdîkine bağlıdır. 6/16. **[Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhıret: 104.]**

● Kelime-i tevhîdin azâbı kaldırması için, günâhları kötü görmesi lâzımdır; hadîsi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kelime-i tevhîd, Zâtı, hâdisden [sonradan olandan, yaratılandan] ayırmak olup, altı derece ve mertebesinin beyânı. 4/47.

● Kelime-i tevhîdi herbir tekrârda çok hasenât, amel defterine yazılır. 6/7.

● Kelime-i tevhîdin ma'nâsında, âlimlerin maksadları, sofiyyenin dahî maksadlarıdır. Onlar dahî, maksadı ve ma'bûdu yok bilirler. Lâkin, mahalleri ve makâmları değişikdir. 5/77.

● Kelime-i Lâ ilâhe illallah ile, maksadları ve murâdları yok ederler ki, sadra [göğüs sahâsına] Hak sübhânehûdan başka murâd ve istek kalmıya. 4/40.

● "İnsanlarla aklları mikdârı konuşunuz." Hadîs-i şerîf. 5/59. **[Kıyâmet ve Âhıret: 97, Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Sûrî ve ma'nevî kemâlât [olgunluk], islâmiyyet dâiresinde yerleşdirilmişdir. Ve Hâtem-ül Enbiyâya tâbi' olmağa bağlıdır. 4/130.

● Sûrî ve ma'nevî kemâlâtın hepsi, Peygamberimizden, fâidelenerek alınmışdır. Bizlere ahkâm ve beden ile alâkalı amellerin gelmesi, ulemâ-i kirâmın rivâyeti ile, esrâr ve bâtınî mu'âmelâtın gelmesi, Evliyâ-i kirâmın rivâyeti ile vâki' olmuşdur. 5/59. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Parça için bulunan olgunluk, kül için [temâmı için] dahî sâbitdir. Lâkin bil aks değildir. 4/24.

● Peygamberlerin kemâlâtına başlıyan ârif, islâmiyyetin sûretinden, islâmiyyetin hakîkatine yükselir. Bu makâmda yükselmek, amellerin hakîkatine bağlıdır. Bu makâmdan

yükseldikden sonra, bir iş zuhûr eder ki, a'zâlar ve kalb ile olan amellerin, onda te'sîri yokdur. Ve sûret ve hakîkat geride kalır. Burada yükselmek, sırf, Allahü teâlânın fadlına ve ihsânına bağlıdır. 4/205.

● Nübüvvet kemâlâtının ele geçdiğine alâmet, ahkâm-ı islâmiyyenin, nefsin arzûlarına uygun olmasıdır. 5/3.

● Vilâyet kemâlâtı, islâmiyyetin sûretinin netîcesi, nübüvvet kemâlâtı, islâmiyyetin hakîkatinin netîcesidir, meyvesidir. 4/60.

● Vilâyet kemâlâtının, nübüvvet kemâlâtına göre, hiç mikdârı yokdur. Keşki okyânûsa nisbet ile, damla hükmünde olsaydı. 4/180.

● Nübüvvet kemâlâtı, ba'zı çok büyük Evliyâya hâsıl olur. Kemâlâtın ele geçmesi, nübüvvet makâmı değildir. 4/192.

● Nübüvvet kemâlâtından, toprak unsurunun asâlet ile çok haz ve lezzeti vardır. Hakîkatde on latîfenin üstüdür. 6/153. **[Hak Sözün Vesîkaları: 352, Cevâb Veremedi: 362.]**

● Kemâlât-ı nübüvvete kavuşmak, üç vilâyetin ele geçmesinden sonra ve ism ve sıfat ve şü'ûn ve i'tibârât ve tenzîhiyyât [noksan sıfatlardan uzak tutmak] ve takdîsâtı [kemâl sıfatları ile muttasıflık] geçdikden sonra ve ism-i zâhir ve ism-i bâtından yükseldikden sonradır. Nübüvvet kemâlâtının dahî, zâta te'alluku yokdur. Zâtın mertebesi bu kemâlâtın üstüdür. 6/130.

● Nübüvvet kemâlâtının, i'tibârâtdan üstünlüğü vardır ki, vilâyet-i kübrâ da dâhildir. Ve sıfatın aslıdır. Fekat, mutlak i'tibârât değildir. 5/154.

● Kemâlâtın asla dönüşü, fenâda kâmil derecedir. Ve nefsin itmînânı ve islâm-ı hakîkî buna dayanır, [bunun üzerine binâ edilir]. 6/44.

● Kemâlâtın asla bağlanmasında, fenâ hâsıl olursa da, kemâlâtın, yokluk aynasına alâkası kalır. Sonra, zemân geç-

dikçe, o alâka dahî yok olur. Aynaya alâka oldukça, yokluğun mutlak yokluğa katılmasına mâni'dir. 6/213.

● Kemâlâtın sonu, Zâtın sevilmesidir ki, asâlet ile Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" nasîbidir. 6/108.

● Gizli günâhın tevbesi gizli yapılır. Âşikâre günâhın tevbesi âşikâre olmalıdır. 6/6. **[Hak Sözün Vesîkaları: 347.]**

● Günâh işlendikde hâzır olup, lâkin onu inkâr eden hâzır olmamış gibidir. [Günâhı gören gizlemelidir]. Orada bulunmayıp, ona râzı olsa, hâzır olup, inkâr eylememiş gibidir. [Görmediği günâha râzı olsa, gördüğü günâha râzı olması gibidir]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bir günâh işlendikde, insanlar, kudreti var iken mâni' olmaz, red etmezlerse, bütün şehre azâb olur. Yoksa olmaz. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● **"Günâha râzı olmak, günâhı işlemiş gibidir."** Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Günâha i'tirâza kudreti yoksa, sükût halâldir. [Sükût etmelidir.] "Hadîs-i şerîf." 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Zâhirin günâhı, harâmları ve mekrûhları işlemekdir. Bâtın [rûh, kalb] günâhı, mâsivâya bağlanmakdır. 4/36.

● Günâhı işleyenler, bunun ilâclarını bilirlerse, hastalıkdan kurtulurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Gecelerde uyanık olmak, ganîmet sayılmalıdır. 5/138.

● Gece ve gündüzde bir-iki vakt yalnız kalmak için ayırıp ve çok zikr ve günâhlarını hâtırlamalı ve hatâlarını hâtırlamalı ve teveccüh ve inâbet o zemânda ganîmet sayıla. 6/199.

● Bir günâh ortaya çıkıp ve açıklanınca, zararı sâhibine âiddir. Ve açığa çıkıp, değişdirilmediği vaktde, umûma zarar verir. [Günâh kaldırılmaz ise, herkese zarar verir.]. "Hadîs-i şerîfi". 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

– L –

● Öğünülecek [kıymetli] elbisenin kullanılması, tâm fenâ ile müşerref olmuş sâlikde, bâtının ameline mâni’ değildir. Fekat, devâmlı huzûra kavuşmamış olan sâlikde, mâni’ olabilir. Fekat, mutlaka mâni’ olur demek mümkin değildir. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” elbisesi, çok çeşidli idi. Güzel (süslü) elbise dahî giyer idi. Ve yünden elbise dahî kullanır idi. Giyimde zorlama, âdet-i şerîfleri değil idi. Hâzır olanı kabûl buyururdu. 5/51.

● Âl-i İmrân sûresinin 186.ci âyeti (Le tüble vünne fî........) ile başlıyor. (Burada, siz imtihân edilirsiniz. Emvâliniz [mallar] noksan olur ve nefsleriniz [canlarınız] gider. Ve kendilerine sizlerden evvel kitâb gelenlerden ve müşriklerden, çok eziyyet verici sözler işitirsiniz. Sabr ederseniz ve kendinizi harâmdan korursanız, muhakkak biliniz ki bu ikisi, îmânın alâmetidir) buyuruyor. 5/42. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

● Dünyevî ni’metlerin ve lezzetlerin ilâcı, ahkâm-ı islâmiyyenin yerine getirilmesine ve ilâhî emr ve yasaklara tâbi’ olmağa bağlıdır. 4/49. **[Hak Sözün Vesîkaları: 327.]**

● Kavuşma lezzeti [Allahü teâlâya], Cennet ni’metlerinin lezzetlerinden dahâ çokdur. Ve kavuşmamanın elemleri, Cehennem azâbından dahâ şiddetlidir. 4/211.

● Dilin sâlih olması, din ve dünyânın islâhını ihtivâ etmekdedir. [Dili islâh olmuş ise, din ve dünyâsı islâh olur.] 6/67.

● Âlem-i emr latîfelerinin başlangıcı kalbdendir. Ve kalbin üstü rûh, rûhun üstü sır, sırrın üstü hafî, hafînin üstü ahfâdır. Kalb, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 6/5.

● Beş latîfenin her biri âlemdir ki, âlem-i halkdan kat kat fazladırlar. Sâlik bu beş latîfeyi geçip, fenâ ile hakîkatlenir [fenâya kavuşur]. Sonra ilâhî kemâlâta başlar ki, bekâ makâmıdır. 5/134.

● Âlem-i emr latîfelerinin zuhûr mahalli, Arşın üstüdür

ki, mekânsızlık ile sıfatlanmışdır. Âlem-i emrin mekânsız olması, âlem-i halka nisbetledir. Bîçûn-i hakîkî cellet azemetühûya [Allahü teâlâya] nisbet ile nasıl olduğu bilinir. [Çün'dür.] 5/126.

● Âlem-i halk latîfeleri, âlem-i emrin latîfelerinin asllarıdır. 6/4.

● Âlem-i emrin beş latîfesi yükselerek, asllarına ki, Arşın üstündedir, katılır [kavuşur]lar. Ve o makâmdan Allahü teâlânın sıfat ve ismlerinin zılleri ki, onların aslıdır, yükselirler ki, vilâyet-i sugrâ ile ta'bîr ederler. Evliyânın vilâyetidir. Ve oradan ism ve sıfatların asllarının dâiresi ki, vilâyet-i kübrâya bağlanır. Ve vilâyet-i Enbiyâdır. Oraya kavuşur ki, yükselmenin nihâyetidir. Bunun dahâ yukarısına âlem-i emr için yükselmek yokdur. Nefs-i mutmainne ve toprak unsuru için vardır. 6/128.

● Sır, hafî ve ahfâ latîfesinin makâmı, göğsün ortasıdır. 5/113. **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Âlem-i emr latîfelerinin yakınlığı, aslından ve yaratılışındandır. [Hılkât ve cibilliyetinden.] Âlem-i halkın latîfelerinin yakınlığı ise, olgunluk kazandıkdan sonradır. 6/225.

● Âlem-i emr latîfeleri, kalb, rûh, sır, hafî ve ahfâdır ki, bunlar insan denilen küçük âlemin parçalarıdır. Onların aslı âlem-i kebîrdedir. O beşlinin hâllerinin açığa çıkması, arşın üzerindedir ki, mekânsızlık ile vasflanmışdır. 6/73.

● Letâif-i sitte dahî anâsır-ı erbe'a gibi [Altı latîfe dahî, dört unsur gibi] başka başka hakîkatin sâhibidir. 4/224.

● Latîfelerin her birinden Allahü teâlâya kavuşduran yol vardır. 6/5.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin fenâları, herbirinin aslına kavuşarak, onda yok olmasına bağlıdır. 5/84.

● On latîfenin herbiri ile muâmele [iş] başkadır. Her birinin vilâyeti, seyr ve sülûkü başkadır. Rûh ile nefs birdir [aynı şeydir diyenler], işin hakîkatini anlıyamamışlardır [bilmiyorlar]. 5/137.

● Âlem-i emrin beş latîfesi, küçük âlem olan insanın parçalarıdır. Onların aslları, âlem-i kebîrdedir ki, insandan gayri olan yüksek ve alçak şeylerdir Ve o aslların açığa çıkması, Arşın üstündedir ki, mekânsızlıkdan hisse almışdır. O latîfelere, bu mülevves [çirkin] bedene aşk ve bağlanma vermişlerdir. [Latîfeler bedene bağlanmış]. Bu sebebden o nûrânî latîfeleri, bu zulmânî şekl ve sûret ile husûsî bir alâka ile bağlamışlardır [bir yapmışlar, toplamışlardır]. Aynı şekilde o latîfelerden herbirinin insanın cesedinde mu'ayyen bir mekânı ve başka bir yuvası vardır. Ve en yüksek makâmdan en aşağı makâma [yere] inmişdir. Latîfelerin yükselmesi, bedenden uçmaları ve bedeni boşaltmaları hâllerin en şereflilerindendir. Ve cesedin fenâsı ile ta'bîr olunmuşdur. [Buna cesedin fenâsı denir.] 5/60.

● Latîfelerin kendi asllarından yükselmeleri [ayrılmaları] vilâyetin şartıdır. 6/128.

● Âlem-i emrin beş latîfesi komşu gibidir. Onların ba'zıları ba'zılarından dahâ latîfdir. Hangisi dahâ latîf ise, âlem-i gayba dahâ yakın, dahâ önce feyz almakdadır. Bu latîfelerden birine bir ihsân geldikde, ona yakın olan gıbta edip, şevk ile ağlamağa başlar. Kalbin ağlaması, rûhun bulmasına [kavuşmasına] delîldir. 6/221.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin herbirinin vilâyeti başkadır. 4/224.

● Âlem-i emr latîfelerinin, vilâyet kemâlâtı ile ve âlem-i halkın latîfelerinin ise nübüvvet kemâlâtı ile münâsebeti vardır. 4/213.

● Unsurların latîfelerinin hakîkî tasfiyesi, yüksek vilâyetdedir. [Vilâyet-i ulyâdadır]. Evvelki vilâyetlerdeki tasfiyeleri, tasfiyenin sûretidir. 6/128.

● Âlem-i halk latîfeleri ve onların asllarında seyr, âlem-i emrin seyrinden sonradır. 6/4.

● Âlem-i halk latîfeleri de, âlem-i emr latîfeleri gibi yükselir ki, yüzü hakka karşıdır ve bir tezellüldür ki, yüzü halka karşıdır. Tam iniş on latîfenin inmesine bağlıdır. 6/150.

● Kalb latîfesinin aslı, fi'ller makâmıdır. Rûh latîfesinin aslı, sıfatın zılleridir. 5/84.

● Kalb latîfesinin nasîbi, fi'ller mertebesidir. Rûh latîfesinin nasîbi, sıfatlar mertebesidir. Sır latîfesinin nasîbi, şü'ûnât mertebesi, hafî latîfesinin nasîbi, tenzîh ve takdîs mertebesidir. Cehl ve hayret mertebesi, ahfânın nasîbidir. 6/73.

● Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin şirkine, islâmda i'tibâr edilmemişdir. 6/4.

● Sır latîfesinin aslı, zâtın şü'ûnâtıdır. 4/213.

● Ahfâ latîfesinin vilâyeti, diğer vilâyetlerin üstüdür. Ve bu latîfenin, kâinâtın serveri ve mevcûdâtın mefhari aleyhi ve alâ âlihissalevât vet-teslîmât vel berekât ile husûsî bir durumu [ayrı bir husûsiyyeti] vardır. 6/232.

● Ahfâ latîfesinin, toprak latîfesi ile; hafî latîfesinin nâr [enerji] ile; sır latîfesinin, hava ile; rûh latîfesinin su ile; ve kalbin nefs ile münâsebetleri vardır. 4/213.

● Nefs latîfesi, âlem-i emr latîfesi gibi, vilâyet-i kübrâda, fenâ ve bekâ ile şereflenip ve itmînânın kemâline ulaşır. Âlem-i halkın latîfelerinin yükselmesi, vilâyet-i ulyâya uygundur. Toprak latîfesinin kemâli, nübüvvet kemâlâtına bağlıdır. 5/97.

● Allah lafza-i celîlesi, müsamma olan [delâlet etdiği] Allahü teâlâya kavuşulamıyacağına işâret ediyor. Lam-ı ta'rîf ilâhe kelimesinin lamında idgâm edilerek [gizleyerek] gizlenmiş, yalnız lâmi ilâhe bâkî kalmışdır ki, ma'rifeti o hazrete ulaşdıkda, fânî ve yok olur, demekdir. Derin âlimler, lafza-i Celâlden hayrete düşmüşler, aslına vâsıl olamamışlardır. 4/13.

● İcmâl ve vahdet [öz ve birlik] lâfzının bîçûn mertebesinde tafsîl lâfzından dahâ münâsebeti çokdur. Zîrâ tafsilâtlanma sözünden kısmlara ayrılma, parçalanma anlaşılabilir. Ona binâ'en, o yüksek harîme [makâma] söylemek için, icmâl ve vahdet ta'bîrini seçdiler. Yoksa, Hak teâlâ bizim an-

layışımızın kavradığı icmâl ve tafsîlden münezzehdir [uzakdır]. 4/67.

● Allahü teâlânın dostlarına kavuşmak, Allahü teâlâya kavuşmanın başlangıcıdır, parçasıdır. 6/79.

● Levh-i mahfûz, bütün [sayısız] mümkinleri ihtivâ etmekdedir. Ve kalem-i a'lâ [yüksek kalem] ki, mukaddes rûhdur ve umûmî akldır. Onun ba'zısının özetidir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Lehv ve la'be [oyun ve eğlenceye] kıymetli vakti sarf eylemiyeler ki, pişmânlıkdan başka hiç netîcesi yokdur. 6/187.

● Karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlatalar. 5/71.

● "Kalbim üzerinde perde hâsıl oluyor. Onun için günde yetmiş kerre tevbe ediyorum." [Estagfirullah diyorum.] Hadîs-i şerîfi. 6/121.

● Kadr gecesinin Mekkede ibâdet ile geçirilmesi, başka bir yerde yüzbin kerre bin aylık ibâdete eşiddir. 4/64.

● Gece ve gündüzde bir-iki vakti uzlete tahsîs ve o vaktde zikr ve fikr ve kusûrlarını ve hatâlarını hâtırlamak ve tevbe, istigfâr ve varlığı ve sâir kemâlâtı ve kendinden istekleri uzaklaşdırmak ganîmet sayıla. 6/126.

● Yumuşak ve kolaylaşdırıcı olan şahsa Cehennem ateşi harâmdır, hadîs-i şerîfi. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

– M –

● "Sana gelen her iyilik, Allahü teâlâdandır. Sana gelen her çirkinlik de, kendindendir [nefsindendir]" âyetinde murâd, seyyiâtın menşe'idir. 6/227.

● Allahü teâlânın indirdiği her âyet-i kerîmenin bir zâhiri ve bir bâtını vardır ve herbir harfin bir hudûdu vardır. Ve herbir hudûdun da bir ma'nâsı vardır. 5/67. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Mâsivâ mevcûd değildir. Yokdur. Lâkin mevcûd görünmekdedir. 6/7.

● Allahü teâlâdan gayrisi, yok olucudur ve bir şey değildir. Hak olarak görünen bâtıl ve var görünen yokdur. Onun zâtı, yoklukdur ki, her dürlü kötülük ve noksanlığın kaynağıdır. 6/227.

● Mâsivâya bağlı olunca, kurtuluş mümkin değildir. 4/16.

● Mâsivâya bağlılık, kalb hastalıklarının en şiddetlilerindendir. Ve onun tedâvîsi, mühim şeylerin en mühimmidir. 6/94.

● Mâsivâyı yok etmek için, tevhîd-i vücûdî kullanılmaz. [Yürürlükde değildir.] Tevhîd-i şühûdî lâzımdır. 4/150.

● Mâsivânın yok edilmesinden murâd, mâsivâya bağlantının ve onun maksad oluşunun yok edilişidir. Belki, mâsivâyı görmek ve devâmlı onunla meşgûl olmağı yok etmekdir. Tevhîd-i şühûdînin hâsılı budur ki, bu yolun şartıdır. Mâsivâ hakîkatde mevcûd olsun, gerek olmasın. 4/152.

● "Mü'min kardeşinin ihtiyâcını gidermek, on sene i'tikâf eylemekden hayrlıdır". Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● "Bir mü'minin ihtiyâcını îfâ için bir kimse yürürse, Hak celle ve a'lâ yetmişbeşbin meleği ona koruyucu kılıp, eğer sabâh vakti ise, akşama kadar ve eğer akşam vakti ise, sabâha kadar ona rahmet ile düâ ederler. Ve herbir adımını kaldırdıkca, bir günâhını mahv ve bir derece yükseltirler." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● "Bir mü'min kardeşinin ihtiyâcına bir kimse çalışsa, tâ ayrılıncaya kadar, Allahü teâlâ herbir adımına yetmiş hasene ihsân edip ve yetmiş günâhını mahv eder. Eğer o iş onun çalışması ile tahakkuk ederse, bütün günâhlarına magfiret olunup, doğduğu günki gibi olur. Eğer o esnâda âhirete gitse, hesâbsız Cennete dâhil olur." Hadîs-i şerîf.

4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● "Bir kimse bir mü'mine bir iyilik yapınca [kalbine neş'e verince], Allahü teâlâ, bu iyilikden bir melek halk edip, bu melek Allahü teâlâya hep ibâdet eder. Ve tevhîd okur. O kimse kabre dâhil oldukda, bu melek nûrlu ve sevimli olarak, bunun kabrine gelir. O kimseye, sen beni bilirmisin dedikde, sen kimsin diye süâl edip, o dahî ben senin falan kimseye verdiğin neş'e ve sürûrum ki, Allahü teâlâ, beni bugün seni sevindirmek ve kıyâmet günü sana şefâ'at etmek ve Cennetdeki yerini sana göstermek için gönderdi, dese, gerekdir." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Mü'min kardeşinin yüzüne tebessüm etmek sadakadır. "Hadîs-i şerîf." 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● "Mü'min olan kimse, büyük günâhın meydâna gelmesine sebeb olmak korkusundan, küçük günâhı terk eder." Hadîs-i şerîf. 5/112.

● Mü'min mü'minin aynasıdır. 6/203.

● Mü'minin şerefi, geceyi ihyâ eylemek ile ve insanlardan birşey istememek [beklememek] iledir. 6/174.

● Mü'minin üzerine kıyâmet günü çabuk geçer. Ya'nî ikindi ile akşam arasında olan zemân mikdârı olur. Ve onlar insanların hesâbından kurtuluşuna kadar Cennet bağçelerinde kalırlar. 4/11.

● Malı insanlardan çoğaltan ve depo eden kimse, ateşi ister. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Mal ve evlâd ve zevcelerden her neye ki, muhabbet edilse, kendi nefsi için eder. 4/128. **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

● İnsanoğlu malın azlığını sevmez. Hâlbuki az mal, hesâbın kısa ve kolay olmasına sebebdir. 4/42.

● Mal sadaka ile noksan olmaz [eksilmez]. Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● **“Mâlâ-ya’nî ile [fâidesiz şey ile] meşgûl olmak, Hak teâlânın o kuldan yüz çevirdiğinin işâretidir.”** Hadîs-i şerîf. 4/85.

● “Kulun, Allahü teâlâya en sevgili olduğu hâl, kulunun secdede olduğu hâldir. Yüzü toprakda olunca [secdeye kapanınca] afv olunur.” Hadîs-i şerîf. 6/122.

● Me’yûs olmak ve hiçbirşey olmadığını anlamak artdıkca, kemâlâtın zuhûru da artar. 6/230.

● Mubâhın işlenmesi, Hak teâlânın emri ile olursa, farz ve vâciblere dâhildir. 6/232.

● Mebde ve Me’âd risâlesi, imâm-ı Rabbânînin tasnîflerindendir. 4/183.

● Mebde ve Me’âd risâlesinde îcâzet bahsi. 4/61.

● Mebde-i te’ayyünler, Allahü teâlânın ilminde, ilâhî kemâlâtın anlaşılması ve ayırt edilmesinden ibâretdir. Ve her kemâl bir şahsın mebde-i te’ayyünüdür. Sekiz sıfatın ilmî varlığından başka, hâricde dahî sübûtu vardır. 4/66.

● Mebde-i te’ayyünler, Muhammed-ül-meşreb olanlarda, şü’ûn makâmında, olmıyanlarda ise, sıfat makamındadır. 5/116.

● Mebde-i te’ayyünler, ismlerin zılleridir. 6/213.

● Mebde-i te’ayyün, âşık ile ma’şûk arasında geçiddir ve kavuşma yolu ona münhasırdır. [O yoldan kavuşulur]. 4/66.

● Feyzin kaynağında kesiklik olmaz. Eğer feyzde kesiklik var ise, onun sebebi, feyzi alandadır. Feyzi verende değildir. 6/168. **[Hak Sözün Vesîkaları: 354.]**

● Bir bid’at sâhibine yolda rast gelen, yolunu değişdirmelidir. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Bid’at sâhibinin cenâzesine giden kimse, dönünceye kadar, Allahü teâlânın gadabına uğrar. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Mübtedî [başlangıcda olan]nin ve ortada ve sonda

olanların vazîfeleri aynı değildir. Hâlin ve vaktin gereği gibi meşgûl olmalıdır. 5/112.

● Mübtedî, kalb erbâbıdır. Ve hâlden hâle değişmek kalbdendir. 6/79.

● Mübtedî sûrî tecellînin sâhibidir. Müntehî, ma'nevî tecellînin sâhibidir. Müntehî, sûretden ve ma'nâdan geçmişdir. 6/110.

● Dindâr âlimlerin fetvâları ile ef'âl [iş], akvâl [söz] ve ahlâkda amel edesiniz ve sâlihlerin ahlâkını kendinize örnek alıp ve Ehlullaha muhabbet ediniz. 4/14.

● Müteşâbihâtın esrârını, imâm-ı Rabbânî, ilm ve ma'rifet ile kimseye açıklamadı. Ve tam bir gizlilikle onu örtmeğe çalışırdı. 6/112.

● Müceddid-i elfin idrâkinde [ikinci binin müceddidini anlamakda], Evliyâ da, ülemâ gibi âcizlerdir. 5/3.

● Mecnûna Leylâ gelip, sohbet eyledikde, benden uzaklaş ki, muhabbetin beni senden meşgûl eyledi, dedi. 4/218.

● Muhib [seven] sevgiliyi görmeğe tâlib ve kavuşmağı arzû etdiğinden, câizdir ki, arzûsunun çokluğundan [heyecânından] matlûbun görüntüsü ile dahî, râhat olur. 4/156.

● Muhib [seven] için, sevgiliye kavuşmadıkca, durmak yokdur; [duramaz]. 4/145.

● Muhabbet ve buğd-ı fillah olması [Allah rızâsı için buğz olması] demek, kendisi için sevdiğini, diğer insanlar için de sevmek, kendisi için sevmediğini diğer insanlar için de sevmemek, demekdir. "Hadîs-i şerîf". 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Muhabbet ve Allah için düşmanlık olmadıkca, hakîkî îmân ortaya çıkmaz. "H". 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● Muhabbetin da'vâsı, düşmandan teberrî eylemedikce [mahbûbun düşmanından uzaklaşmadıkca] makbûl değildir. 4/73.

● Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], se'âdetin sermâyesidir. 4/21. **[Hak Sözün Vesîkaları: 322.]**

● Muhabbet-i îşân [büyüklere sevgi] kuvvetli oldukda, feyz alma yolu açıkdır. Her nerede olurlarsa olsunlar, feyzlerinden ve bereketlerinden ümîd olunur. Teveccüh de ilâve olursa, nûr üstüne nûr olur. 5/103.

● Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], hakîkî matlûbun sevgisinin netîcesidir. 4/143.

● Muhabbetsiz ve râbıtasız, yalnız teveccühün te'sîri azdır. 4/33. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

● Muhabbet olmasa, tâlibe, matlûbun yolunu gösterici bulunmaz idi. Feyz almak ve bereketlenmek, muhabbet mikdârınca olur. Ve gizli ma'nâları çeker. Ve seven de, sevgilinin hâlini kazanır [Ona benzer]. Fenâ ve bekâ muhabbetin netîcesidir. 4/21. **[Hak Sözün Vesîkaları: 322.]**

● Muhabbet dostluğun kısmlarındandır. Hullet, üns [yaklaşma] ve ülfet [dostluk]dir. Muhabbet bağlanma yolu ile, dostluğun diğer kısmlarından ayrılmış ve hayret verici bir şey ve başka bir netîceler sâhibi olmuşdur. 5/134.

● Ebrârın muhabbeti i'tibârât iledir. Mukarreblerin muhabbeti, i'tibâr edilenlerden yüksekdir. 6/105.

● Mâsivâ sevgisi, zâhir ve bâtında [bedende ve rûhda] olursa, avâm muhabbetidir. Yalnız zâhirde olursa, meyl-i tabi'î denir ki, zararsızdır. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Muhabbetdir ki, var olma ve yaratma zincirini harekete geçirip, gizli hazîneyi açığa çıkarmış, gayb sırları açıkca görünür hâle gelmişdir. Muhabbetdir ki, sâdık olan âşığı yakın derecelerine ulaşdırıp, arzû etdiklerini kendilerinden kurtarıp, [bâtıl tanrılardan kurtarıp], sevgiliye kavuşdurmuşdur. Muhabbet sebebi ile, sâdık mürîd, mürşidin kemâlâtını ve onun hâllerini kazanır. 6/111.

● Muhabbet ve adem-i muhabbet [sevmek ve sevmemek] i'tibârâtdandır. Muâmele [iş], sıfat ve i'tibârâtdan dahâ yukarıya terakkî etdikde, sevmek ve sevmemek diye birşey

kalmaz. 6/235.

● Sevgiliye itâ'at, sevenin hâlinin îcâbıdır. 5/10.

● Mahbûbiyyet [sevilmiş olmak] bütün fazîletlerden ve yakınlık makâmlarından dahâ üstündür. Hepsinden ilerdedir. 6/108.

● Mahbûbun [sevgilinin] latîfeleri yazmakdan üstün [yazıya sığmaz] ve mahbûbun [sevgilinin] nefsleri de anlatmakdan dahâ ötededir [anlatmanın ötesindedir]. Mahbûb tecellî etmedikce, bîçâre tâlib onu devâmlı arar. Ve onun rûhu besliyen ni'metlerini ve rûhu yükselten hikâyeleri ile ülfet etmekde ve meşgûl olmakdadır. Sevgili görününce derdli olan sâlik, yokluk sahrâsına düşüp, dili tutulur. Dahâ sonra, söyliyen kim, dinleyen kim olur ve kim idrâk eder ve kimi bulur? 6/107.

● Mahbûbları [sevilenleri], muhabbet ipi ile, seçilmişler yoluna yavaş-yavaş götürürler. Ve mürîdler inâbet yolundan kendi ayakları ile kavuşurlar. 6/220.

● Muhammed Sa'îd, Muhammed Ma'sûmun büyük kardeşidir. 6/3

● Muhammed Sa'îd, onyedi yaşında, zâhirî ilmlerin aklî ve naklîsini kemâl derecede öğrendi; erişdi. 6/3.

● Muhammed Ma'sûmun fazîletleri. 4/86.

● Muhammed Ma'sûmun fakîrliğini ve zelîlliğini arz etmesi. 4/27.

● Muhammed Ma'sûmun mahbûb [sevilmiş olduğu] mechûl iken, bilâhere ma'lûm olduğu [sonradan ortaya çıkdığı]. 4/17.

● Muhammed Ma'sûm, farz nemâzlardan sonra, yetmiş kerre istigfâr ederdi. 5/80. **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● Muhammed Ma'sûm, vaktli ve vaktsiz zikrleri ve düâları ve devâmlı düâları toplayarak, fârisî bir risâle yazmışdır. 5/104.

● Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu miskin âşık, bir zemân Hak teâlânın inâyet ve lutflarına bakarak, düâ eder [yalvarır] ve öğünür. Ve başka bir zemânda kendi yapdıklarına bakıp, düâ eder [yalvarır] ve fakîrliğini ortaya koyar. Bir vaktde dahî, kendinin o mukaddes cenâba, hiçbir münâsebeti olmadığını düşünüp, üzülür. 4/8.

● Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu ayrılık ateşi ile yanmış olan ve size gönlünü kapdırmış olan âşığın hâli budur ki; o hazretin şem'i vücûdüne pervâne, onun tîr-i teveccüh-i yegânesine hedefvâr-i nişâne olmayıp ve onun şikâr-ı reftâr-ı mahbûbesi ve beste-i fitrâk kadd-ı ra'nâ-yı nâzikânesi bulunmayıp ve çeşmân-ı meyîgûn ma'şûkânesinin küştesi ve tebessüm-i dilberânesinin âşık-ı sergeştesi olmayıp ve kendinin cebîn-i nâzanîni onun âsitâne-i ulyâsında kemâl-i şevk ve arzû ile sürülmüş ve dergâhının sâkinlerinin hâk-i pâyini gözlerine sürme yapmıyan ve alnında onun köleliği damgası bulunmıyan ve ol dergâhın gulâmlarının silsilesi kendi kerden-i cân ve teninde hüveydâ olmayan, kimse ile hemnişin ve âşinâ ve tekellüm nümâ olmıyayım ne çâre edelim, beni böyle halk eylemişler, kendi ihtiyârımda değilim. 4/157.

● Muhammed Ma'sûmun arabî olarak yazdığı nasîhatıdır. 4/9.

● Muhammed Ma'sûmda mafsal ağrısı var idi. 5/147.

● Muhammed Ma'sûmun vefât târihî (1079 h.) Zilhicce 27. idi. Ve hâşiyesi. 5/74.

● Muhammed Seyfeddîn, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/243.

● Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/238.

● Muhammed Nakşibend, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/245.

● Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 5/140.
[Kıyâmet ve Âhıret: 164.]

● Şeyh Abdül-ehad, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/205.

● Muhammed Sıddîk, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/70.

● Muhammed Ubeydullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/118.

● Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/189.

● Kalb, Allahü teâlânın nazar etdiği mahâldir. Kalbi temiz tutmak gerekdir. Ve Hak teâlânın nazar etdiği yeri, halkın nazargâhından çok kötü yapmak, güzellikde ve süslemekde dahâ aşağı yapmak lâyık değildir. O temizlik zikre bağlıdır. 4/48.

● Muhyiddîn-i Arabî, hadîs ilminde üstâd [sözü vesîka] ve fıkhda ictihâd makâmında idi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Muhyiddîn-i Arabî, raks ve simâ'ı çok şiddet ile yasak etmişdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Muhyiddîn-i Arabînin sözü, imâm-ı Rabbânînin sözünden, birkaç derece uzakdır. 4/180.

● Muhyiddîn-i Arabî, âlem, toplanmış a'râzdır [gelip-geçici şeylerdir] demişdir ki, hoşdur [iyidir]. 5/91.

● Muhyiddîn-i Arabî iki te'ayyüne, te'ayyün-i ilmî ve diğer üç te'ayyüne te'ayyün-i hâricî demişdir. Ve te'ayyün-i ilmî, sûret-i şân-ül-ilmdir, demişdir. 4/85.

● Muhyiddîn-i Arabî, âlem, her ânda ademe gider [yok olur]. Ve onun misli var olur demişdir ki, şühûdîdir. Ve bizim indimizde sâbit değildir. 6/217.

● Muhyiddîn-i Arabî, "Hiçbirşey yokdur ki, Onu hamd ve tesbîh etmesin" deki zamirin şey'e â'idiyyetini tahmin ediyor. 4/47.

● Muhyiddîn-i Arabî ve tâbi'lerinin, "herşey odur"

ta’birleri, herşey onun zuhûrâtıdır, ma’nâsınadır. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Muhyiddîn-i Arabînin, cem’i Muhammedî, cem’i ilâhîden genişdir, sözünün te’vîli. 4/173.

● Muhlis, niyyeti yenileyen, zorla ihlâs elde eden kimsedir. 5/23.

● Muhlas, niyyeti yenilemeyi ve zorla ihlâs elde etmeği geçip, hakîkate kavuşmuşdur. 4/172.

● Mir’ât-i ademde [yokluk aynasında] mün’akıs olan [aks eden, görülen], kemâlâtın ve sıfatın kendi aslına katılması, sıfatların tecellîlerinin üstünleridir. 5/109.

● Murâdlar ve istekler, matlûbun yolunu örten perdelerdir. 5/115.

● Murâkabe, kul, Allahü teâlânın devâm üzere kendini bildiğini, ilmi olduğunu, huzûrunda olduğunu bilmekdir. 5/81.

● Murâkabe, bâtınî ve zâhirî hisleri, matlûbu bekleme yolunda toplamakdır. 5/113. **[Kıyâmet ve Âhıret: 165.]**

● Mürebbî-i hakîkî [hakîkî yetişdirici] ve mürşid-i alel ıtlak [hakîkî terbiye edici], Hak teâlâdır. 6/222.

● Mürebbî-i hakîkî [hakîkî yetişdirici], Hak sübhânehu ve teâlâdır. 4/235.

● Mürşid olan âbâ ve ecdâdını [baba ve dedelerini] taklîd eden ve amelleri ile amel eden, kâmil olmıyan çocuk için mürîd ahz eylemek [kabûl etmek] câiz değildir. 5/77.

● Mürşidin tâlibe teveccühü, lafza-i celâl [Allah] zikr ederken de, nefy-ü isbât zikrinde de [Lâ ilâhe illallah] müsâvîdir. Ve teveccüh edene zikr etmek lâzım değildir. 5/131.

● Maraz-ı kalbînin [kalb hastalığının] başı, mâsivâya bağlanmakdır. 4/71.

● Mürîd [Allahü teâlâ], hayr ve şer irâde edicidir. Ve lâkin, şerlerden râzı değildir. 6/62.

● Mürîdler, inâbet yolu ile vâsıl olur. [Mürşide bağlanarak ve çalışarak] hayâtdaki bir mürşidin sohbetine muhtâc-

dırlar. 5/101.

● Mürîd, bu âyet-i kerîmede zikr olunan sıfatla sıfatlanmış olması lâzımdır. [Tebük gazâsına katılmıyan üç sahâbî pişman oldular. Yer yüzü kendilerine daraldı. Mâtem tutdular. Tevbeden başka çâre olmadığını anladılar. Tevbeleri kabûl edildi. Allahü teâlâ geçmiş günâhları afv eder.] Tevbe sûresi. Â. 118.] 6/25.

● Alçak dünyânın çöplüklerine bağlanıp [âşık olup] ve süsüne aldanmıyalar ve onun çok câzip [renkli]liği ile renklenmiyeler. Geçici ve yok olucudur. Sâbit değildir. Bir şekere bulanmış zehrdir. Ve altın kaplanmış necâsetdir ki, ebedî ölüme ve sonsuz hüsrâna götürür. 6/135.

● Mescid-i Nebevîde edâ olunan nemâz, onbin nemâza mu'âdildir (eşiddir). "H." 4/64.

● Mescid-i Harâmda kılınan nemâz, yüzbin salâta muâdildir. 4/64.

● Her müslimân kendi kudreti kadar verir ve lutf eder. Kudreti olmadığı hâllerde, mâzeret sâhibidir. 4/31.

● Müslimânın malının hurmeti, kanının hurmeti gibidir. "H". 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

● "Müslimâna bir zahmetin gelmesi, onun günâhı sebebi iledir." "H". 4/119.

● Bir mü'mini mesrûr eden kimseyi, Allahü teâlâ mesrûr eder. 4/47.

● Dünyâda görülen şeylerin hepsi, zıllere bağlıdır ve hayâlden kurtulmuş değildir. 6/203.

● Müşâhede-i kalbî [kalbî müşâhede], ba'zı büyüklerden rivâyet olunmuşdur. Lâkin onlara ol makâmdan yükselme vâki' olmamışdır. Son nefese kadar bu müşâhedeye bağlanmışlardır. 5/68. **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

● Müsâfeha her görüşmekde sünnetdir. Muayyen vakt ta'yîn etmek bid'atdir. 4/197. **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

● Mudga-i kalbiye [kalbin eti=yürek] âlem-i halkdandır. Ve yeri sînedir [göğüsdür]. 6/225.

● Mudga, on parçadan birleşmiş olup [meydâna gelmiş olup], her birinin tasfiyesinden sonra, aslın zuhûruna kâbiliyyeti olur. 4/20.

● Mutlakı mukayyed nasıl bulur. [Hakîkî varlığı, varlığı başkasına bağlı olan nasıl bulur.] Ve sonsuzu, sonu olan nasıl kavrıyabilir. 5/120.

● Matlûba kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla mümkindir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Matlûb-ı hakîkîden [hakîkî matlûbdan] her ne hâsıl olursa, kavuşanın anlayışının tehammülü kadardır. Ve onun kâbiliyyet ve anlayışına bağlıdır [anlayışı kadardır]. Matlûb ise, bu bağlardan uzak ve berîdir. [Onda yokdur ve Ondan ayrıdır]. Ve bu bağlardan çözülmüş ve ârîdir [arındırılmışdır]. Şimdi îcâb eder ki, himmetin fazlalığı bir mertebeye ola ki, idrâk kaydlarından [bağlarından] ve isti'dâd bağlarından dahâ üstün ola. Zîrâ mümkin, mâdem ki, imkân bağları ile bağlanmışdır, hakîkî matlûbdan nasıl hisse alabilsin. Mahlûk olmakdan temâmen uzak olmak mümkin değildir. 4/167.

● Matlûba sevgiden dolayı, onu beklemek, matlûbda kendinden geçmekden dahâ üstündür. 6/77.

● Matlûbu bu kısa dünyâ hayâtında, ona da'vet olunmuşken, [kucağına çekemiyen, kavuşamıyan], yarın huzûr-ı ilâhîye ne yüzle gider ve ne hîle ile behâne ve özr diler. 4/102.

● Matlûbu kendinde aramak lâzımdır. Kendinden hâricde bulunmaz. 6/49.

● Matlûb, âfâk ve enfüsün dışındadır. 6/183.

● Matlûb görünmeğe başlayınca [müşâhede olununca], bîçâre tâlib, yokluk sahrâsında kaybolup, ondan nâm ve nişân kalmaz. 6/181.

● Matlûb, fenâ ve bekânın, tecellîlerin ve zuhûrların, görme ve görülmenin, söz ve ma'nânın, ilm ve cehlin, ism ve sıfatın, zannedilenin ve hayâlde düşünülenin ötesindedir. 4/116.

● Karanlık geceleri zikr vazîfeleri ile aydınlatmağı ve seherlerde ağlamağı ve istigfârı ganîmet bileler. 4/40.

● Mazlûma yardımın fazîleti hakkında hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Mu'âz ibni Cebel hadîs-i şerîfinde, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" gördüğü rü'yâda hitâb-ı ilâhi... 5/5.

● Ma'rifet, zât-ı ilâhînin sırlarını keşf etmekdir. Kerâmet, mahlûkların hâllerini keşf etmekdir. Birincisi makbûldür. 4/50. **[Kıyâmet ve Âhıret: 161, Hak Sözün Vesîkaları: 328.]**

● "Günâhlar küfre götürür" hadîs-i şerîfi. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Me'âsî [günâhlar] yayıldığı vaktde, Hak teâlâdan gelen azâb, bütün ümmete gelir. İnsanlara isâbet eden azâb, sâlihlere dahî isâbet edip, sonra Hak teâlânın magfiretine ve rıdvânına mazhar olurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk], ne vücûd ve ne sâbit olması i'tibâriyle şey değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ma'dûm-ı mümkin için [mümkinin yokluğu için], vücûd-ı aynîden mukaddem [şu görülen varlığından önce], meşiyyetin sübûtu vardır. [Önceden yok idi denilebilir]. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk] ne sübût i'tibâriyle ve ne vücûd i'tibâriyle şey değildir. Ammâ, mümkin olan yokluk için, şu görülen varlığından önce, Allahü teâlânın irâdesiyle (Kün=ol) emrine muhâtab olup ve te'sîri kabûl eder ve vücûdü hâricde mevcûd olur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ma'rifet iki nev'dir. Âlimlerin ma'rifeti, bakmağa ve delîl getirmeğe bağlı olup, nefs yine serkeşdir. Sôfîlerin ma'rifetinde, sâlikin nefsi fânî olmuşdur. 5/61. **[Hak Sözün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhıret: 99.]**

● Ma'rifet, ma'rûfda fenâ olmakdan ibâretdir ki, hakîkî ölümdür. Ve bu ölüm, derd ve muhabbetin netîcesidir. 4/227.

● Ma'rifet-i ilâhî [Allahü teâlâyı tanımak], hârikul'âde

şeylerden ve mahlûkâta âid gizli şeyleri keşf etmekden dahâ üstündür ki, ma'rifet, Allahü teâlânın zâtının sırlarını keşf etmekdir. Pes; ma'rifet ile hârikul'âde şeyler arasındaki fark, Hâlık ile mahlûkun farkı gibidir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● Ma'rifetullah ki [Allahü teâlâyı bilmek ki], idrâk-i basît [geniş idrâk] ma'nâ olmak üzere, Velîler indinde karar verilmişdir. Ve insânî kemâlleri ona bağlı kılmışlardır. Onun dahî temâm olup ve kemâl bulması, nefsin kemâl ve itmînânına bağlıdır. 4/64.

● Ma'rifet-i Hak sübhânehu [Allahü teâlâyı tanımak] fenâ ve bekâya bağlıdır. 6/153. **[Cevâb Veremedi: 362.]**

● Ma'rifetin husûlü ve derece-i vilâyetin vüsûlü muhabbete menûtdur [bağlıdır]. 6/153.

● Ma'rûf ve münkerin ta'rîf ve taksîmi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ma'lûmun olmıyan [tanımadığın] kimseye yumuşak davranırsan ve senden kesilmiş olan kimseyi ziyâret edersen, sana zulm eden şahsı afv edip ve seni mahrûm eden kimseye ihsânda bulunursan, Allahü teâlâ dereceni yükseltir, terfi' buyurur. "Hadîs-i şerîf." 4/147. **[Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Müflisânim âmede der kûyi tû,

şey'en lillahi ez-cemâl-i rûyi tû.

[Biz müflisleriz. Senin köyüne gelmişiz.

Allah rızâsı için, cemâlinden bize birşeyler ver]. 4/163.

● Muktediyât-i bedeniyyeden [bedenî ihtiyâclardan], ve ihtilât-ı halkdan [insanlar ile haşr-neşr olmakdan] kurtulmağa imkân yokdur. 4/160.

● Mükâtebe [büyüklerle mektûblaşmak], ma'nevî bağlantıyı kuvvetlendirir. Ve gıyâbında ona teveccüh edilmesine sebeb olur. 4/42.

● Mekr-i Hüdâvendî celle şânühûdan [Allahü teâlânın aldatmasından] emîn olmayalar. Ve dâimâ sığınalar ve yalvaralar ki, büyük işde karışıklık olmaya. 6/209.

● Mekşûfât ve meşhûdât, zılâl-i matlûbdur. [Keşf olunanlar, görülenler, matlûbun zılleridir.] Ayn-i matlûb değildir. [Matlûbun kendisi değildir]. 4/156.

● Meleklerin adedi, cin ve insanların toplam adedinden kat-kat fazladır. 4/11.

● Melekler, kendi hakîkatlerinin üstüne çıkamaz. İnsanların üstünleri, meleklerin hakîkatlerinin üstüne çıkarlar. 4/183.

● Melâmiye yolu, sôfiyye elbisesini giymiş ve tarîkatın mubâhlarına yapışıp, islâmiyyete yapışmağı avâma âid bilir ki, bu zân ve i'tikâd, ilhâd ve zındıklıkdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Mümkin [yaratılan] vâcibin [yaratanın] aslını, hakîkatini nasıl idrâk edebilir. Sonradan olanın, devâmlı var olanı kavraması hayâldir. Ebedî mahrûm kalmak, hüsrâna uğramak ve eleme düşmek elbette olur. 5/52.

● Mümkinin [yaratılanın] olgunluğu, kullukda tam olmak ve Allahü teâlânın ilahlığını kabûl etmekdir. 4/173.

● Mümkin için zât yokdur. Cümle görünenler, i'tibârât-i zâtiyyedir. Ademdir [yoklukdur] ki, birşey değildir. Mümkinin zâtı durumunda olan sıfat ve fi'ller de emânetdir. 5/50.

● Mümkinin kendisi ademdir ki, o aynada, kemâl sıfatın aks etmesi ile, vücûdu gösterir olmuşdur. Ve bu aks etme vâsıtası ile, ademiyyet-i zâtiyyesini [zâti yokluğunu] ve noksanlık ve yaratılışındaki şerri unutup, emânet olan kemâlât sebebi ile kendini hayr ve kâmil hayâl eylemişdir. Ve bu fâsid hayâlden ve cehl-i mürekkebden dolayı, benlik ve kendini beğenmenin kaynağı olmuşdur. 5/133.

● Mümkinde hayr ve kemâl kısmından ve vücûd ve vücûdün tâbi'lerinden [bağlılarından] her ne mevcûd ise, vücûb mertebesinden istifâde edilmiş, emânet olarak alınmışdır. O mertebenin sıfatının yansıması ve parlamasıdır. 4/88.

● Mümkin [yaratılan], her ne kadar, Allahü teâlâya "celle sultânühü" yaklaşıp, kemâl dereceleri tahsîl eylese, rûh

ve beden olarak yine mahlûkdur. Ve sonradan olmadır ki, bütün mâsivâ, Allahü teâlâdan gayri ne varsa hepsinin hâdis olmasında, din sâhiblerinin icmâ'i hâsıl olmuşdur. İnkâr eden kâfirdir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Mümkinât [yaratılanlar], âhıret hayâtında, sıfatın varlığında mevcûd olan hüsn ve cemâlin mazharıdırlar ki [mümkinan Allahü teâlânın hüsnü cemâlini görüyor], lâkin, bu fânî dünyâda mümkinin yokluğu ciheti terbiye edilip, sıfatın muhtemel yokluğunda görünen güzellik ve iyiliğe mazhar kılmışlardır. Zîrâ, vâcib olan sıfatların mevcûd olan yönlerinde güzellik ve iyilik var olduğu gibi, yokluk ihtimâlleri yönünde dahî güzellik ve iyilik sâbitdir. Lâkin yoklukda görülen güzellik onunla örtülmüş gibidir. Onun için âhıret ni'metleri makbûl ve râzı olunan şeylerdir. Dünyâ ni'metleri ise, râzı olunmıyan şeylerdir. 4/123.

● Mümkinâtın cümlesi, ba'zan var, ba'zan yokdur. [Kaydlı yoklukdur.] Bunlar mutlak yokluk değildir. 5/50

● Mümkinât, vehm mertebesinde yaratılmışdır. Ayrıca hâricde değildir. Allahü teâlânın yaratması ile görünmekdedir. 4/5.

● Mümkinler, a'razların topluluğudur. Zâtiyyet ve cevherlik onda bulunmaz. 4/5.

● Mümkinler, ism ve sıfatları gösterdiği için, sıfatlardan fâidelenemezler. Yokluğun sıfatı olması, sâlikin zâtının yok olmasıdır. Zîrâ onun zâtı, sıfatın ötesinde, başka birşey değildir. 6/167.

● Mümkinât, vücûddan uzakdır. [Hakîkî varlık değildir. Mevcûddur. Yaratılmışdır.]. Bir adem [yokluk] olup, kemâlâtın yansıması sebebi ile görünüş peydâ eylemişdir. [Görünüş kazanmışdır.]. 4/217.

● Mümkinlerde herbir ism için çok zıller vardır. 4/47.

● Mümkinler, vücûd sıfatının kemâlâtının zıllerinin yansıması ile [mevcûd olmadığı hâlde] görünmekdedirler. Aslın kemâlâtı parlayınca, zıllerin kemâlâtı yok olup, asla ka-

vuşup, ârif dahî yokluk sahrâsına teveccüh ile [yönelmek ile] hakîkî fenâ hâsıl olur. 6/213.

● Mümkinât ne ayn-ı zât, ne de gayr-i zâtdır. Meselâ, aynadaki Zeydin sûreti, ne Zeydin aynı, ne de gayrı olduğu gibidir. 6/16 **[Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhıret: 104.]**

● Mümkinât kendilerinde zuhûr ve kendilerini halk eylemek i'tibâriyle kâmilen mardî'i ilâhîdirler. Kabîh ve gayr-i mardî olan onu, kesb eylemekdir. 6/62.

● Men istevâ yevmâni fehüve magbûnün "hadîsi". [İki günü aynı olan aldanmışdır. Ya'nî, her gün ilerlemeyen aldanmışdır.] 6/64

● Men arefe nefsehû fekad arefe rabbehû [Kendini tanıyan, Rabbini tanır] hadîs-i şerîfinden murâd, insandır ki, on latîfeden meydâna gelmişdir. Nefs latîfesi bu latîfelerden biridir. Lâkin, latîfelerin reîsidir. Bu hadîs-i şerîfdeki nefs latîfesinden murâd, mümkindir ki, insanda mevcûddur. [İnsanın dayanak yeridir. İnsan onunla vardır.] 5/137.

● Men seetehü seyyietün ve serretehü hasenetün fehüve mü'minün. "Hadîs-i şerîf". [Yapdığı kötülüğe üzülen, iyiliğine sevinen kimse mü'mindir.] 6/164.

● Men hâme havlelhumâ yûşekü en yeka'a fîhî. [Harâmlar Allahü teâlânın koruluğudur [bağçesidir]. Her kim sürüsünü korunmuş erâzî etrâfında otlatırsa, o koruluğa düşmesi yakın olur. Ya'nî, şübheli şeyleri yapan kimse, harâm da işleyebilir.] 6/157.

● Men lem yezuk lem yedri [Tatmıyan bilmez.]. 6/245.

● Men lezimel istıgfâre ce'alellâhü lehü min külli dîkın mahracen ve min külli hemin ferecen ve razekahü min haysü lâ yahtesib. [İstigfâre devâm edeni, çok okuyanı Allahü teâlâ derdlerden, sıkıntılardan kurtarır. Onu hiç ummadığı yerden rızklandırır.] "Hadîs-i şerîf." 5/80 **[Hak Sözün Vesîkaları: 344]**

● Men iştâka ilâllahi fel-yestemi' kelâmellah.[Kim Allahü teâlâya müştak ise [çok istiyorsa], Onun kelâmına kulak

versin.] 5/139.

● Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir. 4/17.

● **Men kâle lâilâhe illallahü hüdimet erbeatü âlâfin minel kebâir. [Bir kimse Lâ ilâhe illallah derse, dörtbin büyük günâhı afv olur.]** "Hadîs-i şerîf" 6/7

● Münâfık, muhabbet iddiâsında bulunup, düşmanından teberrî etmiyendir [kaçınmıyandır]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Minber ile Kabr-i şerîfleri arası, Cennet bağçelerindendir. 4/70.

● Müntehî o kimsedir ki, sevgilinin başlangıcına yetişmiş olup ve seyr-i ilallâhı kat'edip [geçip], seyr-i fillah ehli ola. Ma'şûkun kemâlâtına nihâyet yokdur. Her bir anda bir kemâl ile tecellîye kavuşmakdadır. 6/138.

● Müntehînin yükselmesi, nemâz ibâdetine bağlıdır. 4/194.

● Müntehî, ilm sâhibi değildir demekden murâd, ahvâlin tafsîline âid ilmi yokdur. Mutlaka ilmin yokluğu değildir. 4/88.

● Müntehî'i mercû'înin ünsleri, mahbûbun tâ'at ve ibâdetindedir. Ve onun mahlûkâtının edâ-yı hukûkundadır. Alelhusûs, mi'râc-ı mü'min olan nemâzda üns-i hâsları vardır. Bir mertebede ki, onun hâricinde güyâ muattal ve bîkârlardır. Husûsan ki, mahbûbiyyet-i zâtiyye ile müşerref olan ve vilâyet-i Muhammediyyeye peyveste olan cemâ'atin ünsleri tâ'atdadır. Ve himmetleri, tekmil-i nemâza masrûfdur. Uluvv-i himmetlerinden nâşî, şühûd ve müşâhedeye kanâat etmezler. Zîrâ yakîn üzere bilirler ki, bu neş'enin mekşûfât ve meşhûdâtı zılâl-i matlûbdur. Ayn-i matlûb değildir. Ve matlûb-ı mutlak, bu mukayyedât ve müşâhedâtdan müberrâdır. 4/156.

● Mansab sâhibi, elbette ilm sâhibidir. 4/24.

● Yasaklardan men’ etmek husûsunda, korku olmadıkça, emr-i ma’rûf ve nehy-i anil münker eylemek, sizlere vâcibdir. Eğer korku mevcûd ise, susmak sizlere halâl olur, “hadîs-i şerîfi”. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ölüm ve kıyâmeti tezekkür ve tefekkürden hiç geri kalmıyalar. (Câetirrâcifetü tetbeuher râdifetü.) [Birinci nefhâyı (sûrun üfürülüşünü), ikinci nefhâ ta’kîb eder.] 6/226.

● Ölüm, âhıret ahvâlinin [hâllerinin] başlangıcındandır. O makâmda şühûd [görmek] dahâ kusûrsuz ve eksiksizdir. 6/203.

● Mevt [ölüm]den herkes korkar. Fekat, ölüm insana fitneden hayrlıdır. “Hadîs-i şerîf”. 4/32.

● Mevcûd, nefs-ül-emrde ma’dûm [yok] olmaz. Ve ma’dûm mevcûd olmaz diye i’tikâd [inanmak], hukemânın yoludur ki, âlemin kadîm olmasına müncer olur [bağlı kalır]. Ve inanan kâfirdir. 4/230 **[Se’âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Hakîkî mevcûdün, mevhûma hiç münâsebeti yokdur. 4/141.

● Mevcûda râzı olup, çoğalmasına tâlib olalar. 6/206.

● Mûsâ aleyhisselâmın mebde-i te’ayyünü kelâm sıfatıdır. 4/88.

● Mûsâ aleyhisselâma cevâben, nemâz sana burhân, oruc Cehennemden siper ve sadaka sıcakdan gölge ve zikr nûrdur, buyurulduğu. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Mûsâ aleyhisselâm, sevenler halkasının başı ve Resûllerin sonuncusu, muhabbet olunmuşların başıdır. 4/74

● Mûsâ aleyhisselâmın fe-ehâfü en yaktülûni. [Şuârâ sûresi 14.cü âyet-i kerîmesinde, (beni öldüreceklerinden korkuyorum)] buyurması, teblîg-i risâletden özr ve ibâ değildi. Beyân-ı hâl [hâlini beyân] idi. 5/53.

● Mehdî aleyhirrahmenin [meşhûr olan Mehdinin] asâletden nasîbi, Îsâ aleyhisselâm yolu iledir. 4/192.

● Meyyit için düâ, Fâtihâ, sadaka ve istigfâr ile imdâd ve i'ânet (yardım) lâzımdır. 4/178.

● Meyyit için sadaka vermeğe niyyet ederken, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"i teşrîk (ortak) etmemelidir. Zîrâ meyyit Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"e ihdâ (hediyye) etmekle bereketlenir. 5/36 **[Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

● Meyyit için sevâb niyyeti ile, Allah rızâsı için fakîrlere yiyecek vermek ibâdetdir. Lâkin vakt ta'yîni yokdur. 4/11.

● Meyyite zevcesinden gayrisinin üçgünden ziyâde kederlenmesi meşrû' değildir. 4/11.

● Mirzâ Emânullah Burhânpûrînin fazîleti hakkındadır. 6/70.

● Mü'mine, âsî olan kimseyi görüp, men' etmemek lâyık değildir. [Bunun için, bid'at sâhiblerinin ve harâm işliyenlerin kitâblarını okumamalıdır.] 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

– N –

● Nârdan [ateşden, Cehennemden] kurtuluş, hayr sâhiblerinin seyyidine bağlılık, Cennete girmekde, arkasına takınılanların, peşinde gidilenlerin en fazîletlisine uymağa bağlıdır. 4/10. **[İslâmAhlâkı: 544.]**

● Nâs'ın [insanların] hayrlısı, Allahü teâlâ için [harâmlardan] sakınan, sıla-i rahm eden [akrabâyı ziyâret eden] ve emr-i ma'rûf ve nehy-i münker eden kimsedir. "Hadîs-i şerîf" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Nâkıs şeyhden, kâmil gelmez [kusûrludan mükemmel gelmez] ve sâlikin [tesavvuf yolcusunun] kâ'biliyyeti yok olur. 4/145.

● Nübüvvet sona ermiş [bitmiş] ve vahy kesilmiş [nihâyet bulmuş] ve din kemâl bulmuş ve ni'met temâm olmuşdur. Hangi hüccet ve senet ile böyle bir dîn-i metini, bir kimse değişdirebilir?, [ya'nî kimse ortadan kaldıramaz], Peygamberlerin vahy ve ilâhî sözü ile tesbît edilen ve kat'î

olarak berâberce söylemiş oldukları kelimelerini [hepsinde müşterek olan kelimeyi] kendi hayâl ve görüşü ile değişdire ve ortadan kaldıra. [Değişdiremez ve ortadan kaldıramaz.]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Necâtın [kurtuluşun] sünnete uymakda ve bid'atden sakınmakda olduğunu yakînen bileler. [Bunun için bid'at sâhibleri ile ve harâm işliyenler ile arkadaşlık yapmamalıdır.] 5/89. **[Eshâb-ı kirâm: 275.]**

● Necât-i uhrevî [âhıretde kurtulmak] ulemânın fetvâsına bağlıdır. Sâlih, sağlam olan ulemânın hilâfına olan keşfler i'tibârdan sâkıtdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Necâtı [kurtuluşu], Hak teâlânın sonsuz rahmetinden ümmîd edeler. Ve tâ'ati, onun rahmetinin eseri olarak kabûl edeler. 4/92.

● Nisbet-i bâtın [bâtının bağlılığı] ne kadar yüksek olursa, o kadar cehâlete yakîn olup, zâhiri bî halavet eder. [Zâhir tad alamaz.]. Zîrâ bâtından çok uzak olur. 4/138.

● Nisbet-i bâtın [bâtının nisbeti] ne kadar derk-i zâhire gelmeyip, ondan [bedenden, zâhirin anlamasından] uzak olursa, o kadar çok parlak [nurlu] olur. 4/138.

● Nisbete adem-i ilmden [ilmin yokluğundan] dolayı nisbet-i bâtını [bâtının nisbeti] mutlakâ nefy eylemek mümkin değildir. Zîrâ ekseriyâ vâki'dir ki, bâtın için bu neş'eye [dünyâya] münâsib bir nisbet hâsıl olur. Ve zâhirin aslâ ona ıttılâ'ı, haberi olmaz [zâhir aslâ onu bilmez] ve nefy eder. 4/61.

● Kadınlar ile sohbet [konuşmak], dünyâya bağlanmağa meyle sebebdir. Ve Hak sübhânehudan gâfil eder. [Bunun için, kadınların bulunduğu yerlerde çalışmamalıdır.] 4/171.

● Nasîhat zâhiren acıdır. Se'âdet mend [bahtiyâr] o kimsedir ki, onu şeker gibi tenâvül edip, ma'nevî tad almakdan hissedâr ola. 4/112.

● Nazar ber kadem, hiyn-i mürûrda [yürürken] nazarı kadem üzere rast olmakdır [ayaklarına bakmakdır] ki... 4/165.

● Ni'metler ve hasenât fadl-ı ilâhîdir. Hayrlı işler, vücûd ni'metine bile mükâfat olamaz. 4/119.

● Nefsin makâmı dimâgdadır. 6/67.

● İnsanın nefsi ve vesvese veren şeytân, kendisine düşmandırlar. Maksadları, terbiye eden ve ma'bûd olan [tapınılan] ve hakîkî ma'bûd olandan insanı uzaklaşdırıp, [ona itâ'at etdirmeyip], onun mâ-sivâsına bağlarlar. [Mahlûklara bağlarlar.] Ve gizli ve açık şirke delîl olurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Nefs-i emmâre ademdendir. Kötülükleri ademden kesb etmişdir. [Almışdır.] Üstâdı iblîsdir. Lâkin kötülük yapmakda, isyânda, iblîsi geçmişdir. 5/91.

● Nefsin kendisi kötülük ve isyândır. Kendini hayr ve kâmil bilerek, cehâletin merkezi [tedâvî edilmiyen şekli] olmuşdur. 6/229.

● Nefse muhâlefet etmek [vera' üzere] hareket, cihâd-ı ekberdir. [Büyük cihâddır.] 4/64.

● Nefse, hayrlı amelleri ityân [yapmak], kötülüklerden kaçmakdan kolaydır. Emrlere uymakda nefsin rızâsının yokluğu, kendisinin bir kayde bağlı olmak istemediğindendir. Emrleri yapmak, yolu ile değildir. Nefse çok zor gelen, ona muhâlif olan, men edilenlerden kaçmasıdır ki, bunun ecri mudâ'afdır. 5/112.

● Nefsin itmînânından evvel meydâna gelen islâmın erkânı, nemâz, zekât ve oruc ve hac ve cihâd ve diğer güzel ameller, amellerin sûretidir. Zîrâ, nefs-i emmâre henüz isyândadır. 4/64.

● Nefs-i mutmainne, kat'î nas ile Cennet ile müjdelenmişdir. Lâkin, mutmainne olmanın, muayyen [belli] şahsda meydâna geldiğini bilmek kat'î değildir. 5/116.

● Nefs mutmainne olunca, dimâgdan göğüs tahtına istikrâr peydâ eder [yerleşir]. 6/79.

● Nefs-i emmârenin tahrîb ve mu'âdâtı [karşılıklı düş-

manlığı] cihâd-ı ekberdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Nefsin, itmînândan sonra, terakkiyâtında [yükselmesinde], zikr, tevbe ve huzûrun zevâli [unutulması, gitmesi] lâzımdır. 4/145.

● Nefs, on latîfeden birisi ve diğerlerinin reîsidir. Bizzât, semâvî ahkâmı inkâr edip, kendini üstün görmek ve kibrli olmak onda vedî'adır [emânetdir]. Ve emmâre-i bissû vel-fahşâdır. [Kötülüğü emr edendir.] Sofiyye-i aliyyenin sülûk yolları, onun ıslâhı ve islâmı ve tathîr ve itmînânı içindir. Nefs-i emmâre, rezîl sıfatlarından kurtulup, islâmı kabûl eyledikde, evvelâ levvâme olur, sonra mülheme ve sonra tedricen fenâ-yı etemm ve bekâ-yı ekmel tavassut ederek, mutmainne olup, cehl-i mürekkebden kurtulup, ve ilâhî ma'rifete yakınlığa kavuşur. Bunların cümlesi, sıfât-i nefsdir. 5/137.

● En-nefsü kettıflı. [Nefs, çocuk gibidir.] 5/47.

● Nefs-i merdûdın [inkâr eden nefsin], tereddüd etdiği zemân, kalbine gelen husûs ile amel et. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Nefse sükûnet [rahâtlık] getiren ve kalbi mutmain kılan şey, iyi ve hayrlıdır. Bunun aksi, müftîler fetvâ verseler de, iyi değildir. "Hadîs-i şerîf." 5/131.

● Yakınların nafakası vâcibdir. Onu kazanmak şartdır. Ve halâl olmak lâzımdır. Geri kalan zemânı zikre ve fikre harcamalıdır. 6/88.

● Nef-yi isbât [Lâ ilâhe illallah, ya'nî, Allahü teâlâdan başka ilâh yokdur. İbâdet olunacak sâdece o vardır]ın, cüz'i evveli ile [birinci kısm ile] isti'dâtlı bir sâlik [tesavvuf yolcusu], hakîkî matlûbun mâsivâsını nefy edip [yok edip], ikinci cüz'i [kısmı] ile hakîkî ma'bûdün varlığını isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145.

● Nefîs elbise ile imtiyâz [zâhir olmak] ve sevb-i hasîsden [hasîs elbiseden] sakınmak lâzımdır. 5/106.

● Nemâzda hudû' [Allah korkusu], nazarı [bakmağı]

secde edilen yere bakmağa mahsûs kılmak ve ta'yîn eylemekdir. 5/119.

● Nemâzdan sonra, hâcetlere kavuşmak için Fâtiha okumak bid'atdir. 4/197 **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

● Nemâz bu sûrete maksûr değildir. [Ya'nî bu dış görünüşünde değildir]. Gayb âleminde bir hakîkati vardır ki, diğer hakîkatlerin üstüdür. Tâ o hakîkate yükselmedikçe [kavuşmadıkca], onun kemâli nasıl anlaşılır. O hakîkat, bu sûret ile kâimdir. Nemâz, bir gönül alan sevgilidir ki, güyâ onun dış görünüşü, bu mecâz âleminde, bu erkân-ı mahsûsa ile [nemâzın erkânı ile] meydâna çıkmış ve güzel edâları, bu kıyâm, ku'ûd ve âdâb ve huşû' ile açığa çıkmışdır. O sûret ile alâkası olmıyan, o sûreti yapmıyan kimse, bu erkânın hakîkatini nasıl fehm eder. 4/181.

● Nemâzın hakîkati, bütün hakîkatlerden üstün ve müşâhedelerden ve tecellîlerden yüksekdir. 5/87.

● Nemâzda erkân ve âdâb ile meşgûl olalar. Zikr için evkât-ı kesîre vardır. 5/119.

● Nemâz maksaddır. Diğer ibâdetler nemâzın vesîleleridir [yardımcılarıdır]. 4/224.

● Nemâzdan sonra secde câiz değildir. 4/142.

● Nemâzları müstehab vaktlerinde ve cemâ'at ile edâ edeler [kılalar]. Belki, ilk tekbîri imâm ile almağı terk etmiyeler. 4/14.

● Nemâzları cemâ'at ile edâ eden kimse, sıratı şimşek gibi geçer. "Hadîs-i şerîf." 5/67. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Nemâzda meşgûl eden, renk, nakş ve resm ve [yazı] ve benzerleri mekrûhdur. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhıret: 101.]**

● Nemâz hakkında, (izâ kâme-l-abdü fis salâti fütihat lehü ebvâbül-cinâni ve küşifet-il hucübü beynehü ve beyne Rabbihî vestakbelet-il hû-rül în....) ilâ âhıril Hadîs-i şerîf.[Bir kul nemâza kalkdığında, Cennet kapıları ona açılır. Rabbi ile arasındaki perdeler kalkar. Hûr-iîn onu karşılar.] 4/14.

● Nemâzın hakîkati, bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224.

● Nemâzı, tûl-i kunût ile ve âdâbı ve şartları ile edâ ederler. 5/146.

● Nemâzın makbûlü, tûl-i kunût ile olanıdır. "Hadîs-i şerîfi". 5/79.

● Nemâzda meydâna gelen keyfiyyetin [hâl'in] gayr üzere bir kaç mertebe üstünlüğü vardır. Ve bu huzûr, asâleti muhbirdir [asâletin haber vericisidir]. 5/58.

● Evde kılınan nemâza bir sevâb, câmi'de kılınırsa yirmibeş sevâb, Cum'a mescidinde beşyüz sevâb, mescid-i Aksâda beşbin, mescid-i Se'âdetde ellibin, mescid-i Harâmda yüzbin sevâb vardır. 5/67. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

● Farz nemâzda lezzet, müntehîden başkasına müyesser değildir [nasîb olmaz]. 4/225.

● Farz nemâzda hâsıl olan keyfiyyetin, diğer vaktlerdekilere üstünlüğü vardır. 5/146.

● Nemâzda, kul ile Allahü teâlâ arasındaki perdeler kalkar. "Hadîs-i şerîf." 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Nemâzda perdelerin kalkması, müntehîlere mahsûsdur. 6/127.

● Nemâz, mü'minin mi'râcıdır. "Hadîs-i şerîf." 6/203.

● Nemîmeye ruhsat vermek [söz taşıyana izn vermek], nemîmeden eşeddir [söz taşımakdan kötüdür]. 5/123.

● Nemîme istimâ' edeni [nemîmeyi dinleyeni] tasdîk etmemelidir, dinlememelidir. Zîrâ nemmâm [söz taşıyıcı] müslimânlar indinde [yanında] kötü kişidir. İkinci olarak: Söz taşıyanı [nemmâmı] söz taşımakdan men' etmelidir. Zîrâ kötünün men'i vâcibdir. Üçüncü olarak: Tanımadığı şahsa söz taşıyıcılık sebebi ile sû'i zan etmemelidir. Zîrâ müslimânlara sû'i zan harâmdır. Dördüncü olarak: Nemmâmın [söz taşıyıcının] verdiği haberi tecessüs etmemelidir [araşdırmamalıdır]. Zîrâ tecessüs harâmdır. Beşinci olarak: Nemmâmın haber verdiğini, nemmâm gibi, başka kimseye söylememelidir. 5/123.

● Nâfilelerin, secde, rükû ve kavmesinde, hadîs-i şerîflerde geçen düâları okurlar ise güzeldir. Fakîr de bu düâları bir risâlede topladım. Eğer ondan ezber ederler ise, münâsibdir. 5/154.

● Nûh aleyhisselâm dokuzyüzelli sene da'vet etdi. Kavmi eziyyet etdi. 4/24.

● Nûh aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü ilm sıfatıdır. 6/118.

● Nûr evvelâ sadra dâhil olur. 6/225.

● Nûr sadra dâhil olmanın alâmeti [kalbe nûr gelmesinin işâreti], dâr-ı gurûrdan ictinâb [geçici olan dünyâ arzûlarından kaçınmak], dâr-ı karara [kalıcı olan âhırete] meyldir. "Hadîs-i şerîf." 4/227.

● "Nûrüs semâvâti...." âyet-i kerîmesinin tefsîri. 4/113.

● Nûr-ı kalb, asfer [sarı], nûr-ı rûh, ahmer [kırmızı], nûr-ı sır, beyâz, nûr-ı hafî, esved [gizli siyâh], nûr-ı ahfâ, ahdar [yemyeşil]dir. 5/52.

● Nûrdur ki, sebeb-i izhâr ve zuhûrdur. 6/216.

● Nûr-ı sırf-ı şühûdü âsâr-ı bekâdandır. 6/63.

● "Nevm-ül-ulemâ-i ibâdetün" [Âlimin uykusu ibâdetdir] hadîs-i şerîfi ile medh olunan âlimler, mal ve mevki' düşünmiyen, dünyâya rağbet etmiyen âhıret âlimleridir. 6/232.

● Nevmde [uykuda], eklde [yemekde], söylemekde, i'tidâl üzere olmağa riâyet gerekdir. 4/14.

● Nevmin mevt ile [uykunun ölüm ile] münâsebeti olduğundan, ba'zı devletmendlere [devletlilere] hıyn-i nevmde [uyku anında] bir hâlet rûnümâ olur ki [bir hâl meydâna gelir ki], ölüme benziyen bir hâl ve hâlet-i yekazaya tefevvuk sâhibi olur. 4/109.

● Niyyet-i sâlihaya makrûn olan [Sâlih niyyete yakın olan] mubâh dahî, müstehabba dâhil olur. 6/132.

– V –

● (Vebtegû ileyhil-vesîlete...) [Mâide sûresinde, Ona kavuşmak için vesîle arayınız!] buyurulmuşdur. Bu râh-i gaybül-gaybda, mürşid-i kâmilin yardımı olmadıkça, yol almak ve sülûk eylemek çok zordur. Mecâzî sultânın [dünyâ sultânlarının] huzûruna vesîlesiz kavuşmak mümkin değil iken, hakîkî sultânın dergâhına [kavuşmak için], vesîle zarûrî lâzımdır. 6/17.

● Vâridât, beşârât [müjde] ve yüksek işâretler ve ma'rifetlerin, esrârın zuhûru, kâmil olmağı gösterir. Lâkin, kemâl sâhibi olmanın şartı değildirler. 4/122.

● Vâkı'ât [rü'yâlar] sahîh olduğu takdîrde, kuvvetin müjdesi ve isti'dâtdır. Husûle delâleti [işâreti] yokdur. 4/24.

● Vâkı'âları [rü'yâları] müjdeci bileler. Uyanık iken ne meydâna gelirse, ona i'tibâr edeler. 4/205.

● Vâlide, peder, dede ve hocaya, islâm dînine uygun olan, rücû' ve tevâzu' hakîkaten Hak teâlâyadır. 4/79.

● Bir vâlînin himâyesinde ibâdet edenlerin amelleri gibi, o vâlîye de Hak teâlâ ihsân eder. 6/64.

● Ve 'mür ehleke bis-salâti vastabir aleyhâ lâ nes' elüke rizkan nahnü nerzükûke-vel-âkıbetü lit-takvâ. [Ya Muhammed "sallallahü aleyhi vesellem"! Ehl-i beytine ve ümmetine, nemâzı emr et! Geçim darlığına sabr edin! Senin ve onların rızkını vermek için çalışmanı istemiyoruz! Muhakkak sana ve onlara rızkı biz veririz. Sen kalbinle âhıret işine ihtimâm eyle. Güzel son, müttekîler içindir. (Tâhâ sûresi 132. Âyet-i kerîmesi meâli)] 6/127.

● Her vârid ki [hâsıl olan, meydâna gelen ki] zâhir ola [meydâna çıka], şükrünü yapıp, onda temkin [temekkün] husûlinden sonra, ondan yükselmek talebinde olalar. 4/104.

● Vitrden sonra secde yapmanın haberlerde ve eserlerde aslı yokdur. Hind memleketinde amel olunur. Ehl-i arabda onunla amel yokdur. Ve hakkında fıkh-ı muhtârdan

dahî rivâyet yokdur. Şâfi'îye, tahrîmine kâiller, Hanefîye, onu bilmezler. "Sünen-i hüda". 4/142.

● Vücûb mertebesi, esmâ [ismler], sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı [i'tibârları] toplamıdır. Ve fenâ ve bekâ bu mertebededir. Zât mertebesinde, i'tibârlardan bir i'tibârı mülâhazasız, fenâ ve bekâ mütasavver değildir. 6/8.

● Vücûd için, Hak sübhânehûnun hakîkatidir demek, Ehl-i sünnet i'tikâdına uygun değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Vücûdün, zât-i teâlâya bağlılığı, bir şeyin meydâna geldiği yerden çıkmasına nisbeti gibidir. 4/85.

● Vücûd, kevn [olma] ve husûl [açığa çıkma] ma'nâsınadır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Vücûd, şey'in mertebelerden bir mertebede ve âlemlerden bir âlemde, ya'nî hâricde zuhûrudur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Vücûd ve onun tevâbi'i, sıfât-ı hâssa-i ma'bûddur. Mümkinde vücûd-ı zıllî sâbitdir ve müste'ârdır. 6/126.

● Vücûd-i mümkin [mümkinlerin vücûdu], Hak teâlânın vücûdunun zıllıdir. Ve mümkinlerin sıfatı, vâcib-i teâlânın kemâlâtının zılleridir. 4/63.

● Vücûd-i mâsivâ [mahlûkların vücûdü, varlığı] mecâzî vücûddur. Mecâzî vücûd zihnlerde, hakîkî vücûd olduğu için, Sâlik [tesavvuf yolcusu] onun hakîkî ünvânını nefy eder ki, mecâz, hakîkatin varlığı ile bilinmiye, olmıya ve Hak celle ve âlânın hakîkî vücûdü ile ortak olmaya. 4/152.

● Vücûd-i beşerînin nefyine bir sa'at sa'y eylemek [gayret etmek, uğraşmak], ibâdet ehlinin nice yıl ibâdetlerinden dahâ iyidir. 4/58.

● Vücûd-i âbid der-meyân olan ibâdet [ibâdet edenin (âbidin) vücûdünü düşünerek yapılan ibâdet], Allahü teâlâya lâyık değildir. O makâmda hâlis din isterler ki, ortağa râzı değildir. [Allahü teâlâ, kendine şerîk, ortak yapılmasına

râzı olmaz.] 4/31.

● Vücûd için üç mertebe vardır: Biri, vehm mertebesidir. Enbiyâ ve melekler ve kümmel-i Evliyâ bu mertebeden hâricdir. İkincisi, nefs-ül-emr mertebesidir ki, sıfat ve ef'al-i ilâhî, Enbiyâ ve melâike ve neş'e-i âhıret bu mertebededir. Üçüncüsü, mertebe-i hâricdir ki, zât ve sıfât-i semâniyye-i vâcib-il-vücûd o makâmda mevcûddur. 4/85.

● Vücûd-i zihnî ve hâricî, mertebe-i imkânda taksîmdir. Mertebe-i teâlâda ne hâricin ve ne ilmin güncâyişi [sığması] yokdur. 4/85.

● Vücûd-i vehmî, aynada eşyânın sûretinin vehmi gibidir. O sûret, cevher [madde] olmayıp, kendileri ile kâim olmadıkları gibi, araz gibi, mahalsiz [yersiz] değildirler. Ve aynaya hulûl ve sereyânları da yokdur. 6/46.

● Vücûd-i vehmî, ilm-i ilâhîde mevcûddur. Hak sübhânehû, âlemi bu mertebede halk buyurmuşdur [yaratmışdır]. Hâricde mevcûd değildir. 4/152.

● Vücûd, ademin [yokluğun] zıddı değildir ki, ademin [yokluğun] yok olmasında vücûd lâzım gele. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Vücûd, her hayr ve kemâle mebde' [başlangıç], adem [yokluk], her şer ve nâkısa menşe'dir. 6/162.

● Vücûd, her hayr ve kemâle mebde'dir [başlangıçdır] demek, her hayr ve kemâl Hak sübhânehûdan fâizdir [ya'nî ondan gelir] ve vücûd, o feyzin vüsûline vâsıtadır. 4/85.

● Vücûd-i adem ta'bîrinin tarîkatde ma'nâsı, fenâ üzerine terettüb eden [âid olan] bekâdır. 4/165.

● Vücûd-i ademin sâhibi, vücûd-i beşeriyyete avdetden emîn değildir. Lâkin, vücûd-i fenânın sâhibi onun hilâfıdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Vücûd-i beşeriyyetden kıl kadar dermeyân olunca, nef-yü isbât kelimesiyle kendi ulûhiyyetini isbât eder. Ol cenâba lâyık olmaz. Bu marazdan [hastalıkdan], şifâyâb olma-

ğa [şifâ bulmağa] imkân yokdur. Bu gizli [ince] şirkden kurtulan, avlanılamıyan anka kuşu hükmündedir. 6/116.

● Vücûd ve îcâdın varlığı hûbdur [sevgidir]. 4/113.

● Vahdet ve kesret birbirinin zıddıdır. Vahdete tâlib olana kesreti terk etmek zarûrîdir. Sâlik, her ne kadar kesret [çokluk] tarafı ile ülfet ederse, dûr ve mehcûr-ı vahdetdir [vahdetden uzak olur]. Hem taleb ve muhabbet tarîkiyle [yolu ile] ve hem dîd ve dâniş [görmek ve bilgi] cihetinden vicdânî olmak gerekdir. 6/51.

● Vahdet-i vücûd erbâbı [ehli], heme-ûst [herşey Odur] deyip, mukayyedâtı ayn-ı mutlak hayâl ederler [sonradan var olanları, mutlakın aynı zan ederler]. 6/73.

● Vahdet-i vücûd ehli, halk [yaratılanlar], hakkın bu kisve ile meydâna çıkışı ve hakkın bu âsâr [eserler] ve ahkâm ile tahakkukudur deyip, hiçbir şeyde kötülük ve kötülüğün aslı yokdur. Eğer var ise, nisbî ve izâfîdir derler [var kabûl edilendir, derler]. 6/62.

● Vahdet-i vücûda kâil olanlar [vahdet-i vücûd ehli], Hak celle ve âlâya mutlak [kayıtsız, şartsız] derler. Ve mahlûkât, o mutlakın bir şarta bağlılarıdır, derler. Eğer mutlakı, mukayyedat [bağlılar] mertebesine hâs [mahsûs] bilirlerse ve ona diğer vücûd isbât eylemezlerse [ayrıca bir vücûd var bilmezlerse] ki, ekser mülhidler, bu i'tikâd üzeredir. Lâzım gelir ki, Hak sübhânehu, vücûdda ve sâir kemâl sıfatda mümkine muhtâc ola. Meselâ küllî-yi, tabî'î gibi ki, efrâdına münhasır olmakla, vücûdunda efrâda muhtâcdır. Bu i'tikâd hakîkaten Allahü teâlâyı nefy [inkâr]dir ki, açık küfrdür. Ve eğer mertebe-i ıtlâkı, merâtib-i tekayyüdâtın verâsı olmak üzere isbât ederlerse ve mutlaka vücûd-i müteassıla derlerse, meyânlarında, nisbet-i isneyniyyet sâbit olarak, vahdet-i vücûd bâtıl olur. Zîrâ El-isnân mütegâyirân, bu takdir üzere vahdet-i vücûd ile hükm eylemek zuhûrât-i vücûdün tenevvu'i i'tibâriyledir. Meselâ, bir şahs, Zeydin aynada yansıyan sûretini görüp, ben Zeydi aynada gördüm der, şey'in mazharına şey'in aynıdır demek, tegâ-

yür mevcûd iken, âyinedârı olmak alâkasıyla mümkindir. Pes heme ûst [herşey Odur] ma'nâsı peydâ olur. Şey'in mezâhiri, min vechin ayn-i şey ve min vechin dahî gayr-i şeydir. Galebât-i sekr ile veche-i gayriyyet mestûr olur. [Sekrin gâlib olması ile diğer cihet örtülür.] 5/108.

● Vahdet-i vücûd, imâm-ı Rabbânî indinde, vücûd ve kemâlât-i tâbi'a-i vücûd hâssa-i Rabbi ma'bûddur ma'nâsınadır. 6/73.

● Vahy-i kat'î [kat'î vahy] ile sâbit olan dîni, saçma sapan [doğru dürüst olmıyan] ve evhâm ve hayâller ile, ref' eylemek [ortadan kaldırmak] mümkin değildir. 6/51.

● Ve zerû zâhirel-ism-i ve bâtınahü mûcibince, ismin zâhirîsi ve bâtınîsi terk olunmalıdır ki, her birinin şükrü edâ oluna. 6/95.

● "Vera' sâhibi imâm arkasında kılınan nemâz kabûl olur. Vera' sâhibine verilen hediyye kabûl olur. Vera' sâhibi ile oturmak ibâdet olur. Onunla konuşmak, sadaka olur." Hadîs-i şerîf. 5/112.

● "Vera' ehlinin iki rek'at nemâzı, günâhkârın bin rek'atinden efdaldir." Hadîs-i şerîf. 5/112.

● Vüsûlde umde [esâs] zikr, muhabbet-i muktedâ mürşide muhabbet olup, [uyulana muhabbet olup], başa asâ vesâire ile vurmak değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Vüsûl merâtibi münkati' olmaz dedikleri, tecelliyât-i zâtiyye [zâtın tecellîleri] içindir. Yoksa tecelliyât-i sıfatıyye [sıfatların tecellîsi] i'tibâriyle değildir. 4/52.

● Vüsûl için olan [kavuşmak için olan] bütün yollar, ahkâm-ı islâmiyyenin tatbîk edilmesi şartına bağlıdır. Her kim ki, bu büyük islâmiyyet dâiresinden hurûc edip [çıkıp] ve bu yolların birinden kavuşmak isterse, yolda kalır. Matlûba kavuşamaz. Ve belki doğru yoldan ayrılmış olur. Bütün tarîkatların [yolların] menşe'i [kökü] islâmiyyetdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Vüsûl-i hakîkî [hakîkî kavuşmak] ve hakîkî ihâta-i

ma’rûf, tavk-ı beşerden [belli beşerin gücünden] hâricdir. Herkes, bu adem-i idrâk derdine mübtelâdır. 5/86.

● Vüsûl, isneyniyyeti muhbir ve bekâ-yı vâsılı muş’irdir. Pes [öyle ise] vusldan güzer edip [geçip], nef-yi sırfa ve hayrete gelmek gerekdir. 5/149.

● Vefât eden bir şahsın üzerinde bir şahsın hukûku [hakkı] var ise, meselâ deyn [borç] ve gayri gibi, onun rûhunu yükseklere götürmezler. Ve yükselmekden men’ ederler. Tâ ki, o meyyitin tarafından [yakınlarından] biri hakkı edâ ede. Hak edâ olundukda, bu habsden kurtulur. Hadîs-i şerîfdeki hükm, o şahsa mahsûsdur ki, onun rûhuna bu dünyâ hayâtında yükselmek vâkı’ olmamışdır. Ammâ, Allahü teâlânın celle sultânühü keremi ile, dünyâ hayâtında bu te’allukât mevcûd iken, onun rûhu yükselmiş ise, ölümden sonra dahî, yükselmek vâki’ olur. Eğer rûhu dünyâda habs edilmiş ve kafesde ise, vefâtdan sonra yükselmesi, hukûkun edâsına bağlıdır. 4/19.

● Vefât-ı ehibbâ [dostların vefâtı] haber-i vahşet eserinin istimâ’ında o kadar gam ve keder zâhir olur ki [meydâna gelir ki] yazmak mümkin değildir. Lâkin Allahü teâlânın takdîri ile ve irâdesi ile olduğundan, sabr ve şekîb ve tehammül ve teslîm ve rızâ ile tehammülden gayri çâre yokdur. Geçmişleri düâ ve Fâtiha ile yâd etmeli ve sevindirmelidir. Ferdâ [yarın] bizler de, o cemâ’ate dâhil olup, ev, bark ve evlâdlardan ayrılıp ve onlara vedâ’ edeceğimiz muhakkakdır. Âhiret sermâyesini âmâde kılıp [âhırete hâzırlanıp] ve kabr ve kıyâmeti gözleyip, âhıret fikri ile olmak lâzımdır. 5/75.

● Vakt-i amelde [amel vaktinde] ecr taleb edip ve onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemekdir. 4/61.

● Vakt çok azîzdir [kıymetlidir]. En azîz ve kıymetli şeyler için kullanmak gerekdir ki, bu da, sâhibine hizmet etmekdir. 6/190.

● Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], on kerre Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah, diyeler. 5/33.

● Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], Âyet-el-kürsî okumalıdır. 5/33.

● Vukûf-i adedî [onbir ta'birden biri], zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah söylemenin] adedine bu yolda, bilindiği üzere, vâkıf olmakdan ibâretdir ki, her bir nefesde tek ola. 6/47.

● Vukûf-i kalbî [kalbin Allahü teâlâdan âgâh olması], bilâ zikr kalbe [zikrsiz kalbe], müteveccih, vâkıf ve nâzır olmakdır ki, kalbe mâsivâ hutûr etmeye. 4/65. **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

● Vilâyet-i sûrî sebebi ile, verâset-i ma'nevîyeye müdâhale eylemek hatâdır [tehlükedir]. 5/77.

● Vilâyet, nübüvvetin zıllıdir. 4/71.

● Vilâyet, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] mebde-i te'ayyünü olan isme vâsıl olmağa ve o ismde fenâya bağlıdır. 6/229.

● Vilâyetde ilm şart değildir. Velîlik vâkı' olup, ilm vermezler ise, hiç noksanı yokdur. 5/73.

● Vilâyet ve nübüvvet kemâlâtının [olgunluğunun] on latîfeye ihtisâsı vardır. 6/118.

● Vilâyet, fenâ ve bekâdır. Vilâyetin sıfatı, dünyâdan yüz çevirmek ve kaçınmak ve âhırete meyl ve bağlanmakdır. 6/217.

● Vilâyetde ilm şart değildir. Velînin, kendi vilâyetinden ve yakınlığından haberdâr olmaması mümkindir. Fe minnâ men alime ve minnâ men cehile. [Ba'zımız bilir, ba'zımız bilmez.] 6/19.

● Vilâyetde, mâ-sivâyı unutmakdan ibâret olan fenâ şartdır. 4/180.

● Vilâyetde, fenâ şartdır. Sâlikin örtünmesi [istitârı] demek olan adem [yokluk] şart değildir. 4/12.

● Vilâyetin kemâli [olgunluğu, üstünlüğü] cezbe ve sülûke bağlıdır. Bunlar vilâyetin iki rüknüdür. Nübüvvet kemâli bunlara bağlı değildir. 5/78.

● Vilâyet-i Îsevîye [Îsâ aleyhisselâmın vilâyeti], hafîye te'alluk eder. [Hafî latîfesi ile alâkalıdır.]. 5/134.

● Vilâyet-i Mûsevîye [Mûsâ aleyhisselâmın vilâyeti], vilâyet-i sırra hâsdır. 5/134.

● Vilâyet-i Muhammediyye, ahfâya te'alluk eder. 6/57.

● Vilâyet-i hâssa, nefsin fânî olmasına bağlıdır ki, "MÛTÛ KABLE EN TEMÛTÛ" [Ölmeden önce ölünüz], bu fenâya işâretdir. 6/171.

● Vilâyet, yalnız kalb ve rûhun fenâsı ile husûl bulmak mümkindir. Lâkin onun fenâsı, diğer latîfelerin fenâsına bağlıdır. 6/4.

● Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i Evliyâdır. Vilâyet-i kebîre [kübrâ], vilâyet-i Enbiyâdır. 4/205.

● Vilâyet-i sugrânın nihâyeti [sonu], seyr-i enfüsî ve seyr-i âfâkînin nihâyetine erişmiş olmakladır. 6/39.

● Vilâyet-i sugrâ, cezbe ve sülûkun mecmû'una merbûtdur [temâmına bağlıdır]. 4/12.

● Vilâyet-i sugrâ, mebde'i te'ayyün olan ismin zılâline vüsûl [zıllerine kavuşmak] ve orada seyrin husûli, vilâyet-i kübrâ ismin üsûlüne vüsûldir. 6/207.

● Vilâyet-i sugrâ ve vilâyet-i kübrâ, Ezzâhir ismine te'alluk ederler. Bu ismden güzâr eyledikde [geçdikde], El-bâtın ismidir ki, vilâyet-i mele'i a'lâdır. 4/47.

● Vilâyet-i ulyâ, vilâyet-i mele'i a'lâ olup, vilâyet-i Enbiyâ üzerine dahî tefevvuku [üstünlüğü] vardır. 5/141.

● Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ ve vilâyet-i ulyâ, imâm-ı Rabbânîye hâsıl olan mustalahâtdandır. Sâirlerin kelâmında mevcûd değildir [Diğer Velîler böyle sözler söylememişlerdir]. 6/207.

● Vilâyet-i selâse [üç vilâyet], vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i ulyâdır. 4/130.

● Vilâyet-i selâsede [üç vilâyetde], terk-i zikr-i kalbî

[kalb ile zikri terk] ve murâkabe ile olup, nübüvvet kemâlâti ki, âlem-i halkın temâmen temizliği [tahâreti] ve i'tidâli [orta hâli] bu kemâle [olgunluğa] bağlıdır. Kur'ân-ı Mecîdi okumak ve nemâz kılmak, bu makâmda, terakkî bahş ve sûdmenddir [yükselmek için ihsân ve fâidelidir]. Çün bu yüksek makâmda yükselmek oldukda, ifâde-i kemâlât o mevtinde hâlis fadl ve ihsân ile olur. O makâmda, amelin ve i'tikâdın eseri yokdur. Ve ârif, bu makâmda kendini ahkâm-ı islâmiyye dâiresinden dışarı görür. Lâkin çün [mâdem ki] islâmiyyet asl ve esâsdır. İslâmiyyetden çekinme düşünülmüş değildir ki, eğer bu asl halâlpezîr [halâl kabûl edilen] olursa, sütûnlara ve binâya dahî halel te'sîr eder. Çün [çünki] bu makâmda dahî bâlâya giden oldukda, mu'âmele tefaddülden [ihsândan] muhabbete tebeddül [değişiklik] eder. Ve ifâde-i kemâlât, muhabbet sebebi ile olur. Tefaddül [iyilik, fazîlet] ve ihsân başka, aşk ve muhabbet başkadır. 5/97.

● Vilâyet-i sugrânın kemâlâtının hâsıl olmasında umde [prensib, esâs] murâkabe ve kalb ile zikrdir. 6/64.

● Vilâyet-i kübrâdan sonra terakkî [yükselmek] zikr ile olmayıp, nemâz ve Kur'ân-ı kerîm okumak ile olur. 5/119.

● Vilâyet-i ulyâda terakkî [yükselmek] bil-asâle, âlem-i halk latîfelerinden, su, hava ve ateşin nasîbidir. 5/92.

● Vilâyet-i ulyâdan sonra, kemâlât-ı nübüvvet [nübüvvet kemâlâtı] vardır ki, bil-asâle Enbiyâya mahsûsdur. Ve vâris olmak ile her kime nevâziş [iltifât] ederlerse, ona dahî hâsıl olur. 4/47.

● Vilâyet-i Enbiyâ dahî olsa, kemâlât-ı nübüvvete nisbetle, hiç i'tibârı yokdur. 5/97.

● Kemâlât-i nübüvvet ve sonrası olan yükselme amel mukâbili olmayıp, fadl ve ihsâna bağlıdır. Bu makâm mürselîne [Resûllere] mahsûsdur. Bu makâmdan sonra mu'âmele, sırf muhabbete bağlı olur. Burada dahî muhibbiyyet ve mahbûbiyyet dereceleri vardır. 4/137.

● Vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i Enbiyâdır. Bunu geçdikden sonra, vilâyet-i mele-i a'lâdır. 4/205.

● Velî, vilâyet-i mele-i a'lâ ile şereflenince, ismetden hissedâr [harâmlardan el çekmekden hissedâr] ve günâhdan mahfûz olur [korunur]. 6/59.

● Velînin bâtını [kalbi, rûhu] zâhirinden [bedeninden] ayrıdır. Bedenin [zâhirin] gafleti, rûhuna yol bulamaz [rûhunun haberi olmaz]. 5/134.

● Velîden küçük günâh meydâna gelmesi câizdir. Onun işlenmesi ile vilâyetden azl edilmez [çıkarılmaz]. 5/120.

● Vehm ve hayâl, başlıbaşına i'timâda şâyân değildir [i'timâd edilmez]. Fekat, bunlardan tesavvuf yolunda çok istifâde olunur. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Vehmin kaydından ve hayâlin sâhasından kurtulmak, bu fânî âlemde zordur. 6/146.

● Vehm ve hayâl, kendinden dahâ ilâhî yakınlığı anlamağa kâdir değildir. Ve onu muhal bilmeğe yakındır. 6/74.

● Vehm mertebesi, numûd-ü bî bûddan ibâretdir [varlık görünüşünden ibâretdir]. Nokta-ı cevvâleden meydâna gelen dâire gibi ve sûretin aynada görünmesi gibidir. Aynada aslâ sûret mevcûd değildir. Ve aslın hayâlini göstermekden ziyâde sâbit olan yokdur. 5/108.

● Veysel Karânîde, kalb ile yakınlık mevcûd iken, beden ile yakınlık ile şereflenemediğinden, beden ile yakın olan cemâ'atin en ednâsının [en aşağı mertebede olanın] mertebesine vâsıl olamadı. 4/52.

● Veysel Karânî, sahâbeden hiç birinin mertebesine yetişemedi. 6/53.

● Veysel Karânî, tâbi'înin hayrlısından iken, Eshâb-ı kirâmın en aşağı mertebede olanının mertebesine yetişemedi, vâsıl olamadı. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhıret: 161.]**

● "VE LESEVFE YÜ'TÎKE RABBÜKE FETERDÂ" [Sana, râzı oluncaya kadar [yeter deyinceye kadar] her dilediğini vereceğim. (Duhâ sûresi 5. Âyet-i kerîmesinin meâli)], bu ümmete nisbet ile ercâ'dır. [bu ümmet için dahâ çok umulur.] 6/170.

– H –

● Hidâyetin ma'nâsı, cenâb-ı Hakkın sadr-ı beşerden [insan göğsünden] her darlığı uzak edip, sînesine hiç sıkıntı getirmeyip, emrlere yapışmakda ve yasaklardan kaçınmakda, kolaylık temâm hâsıl edip ve kulun rızâsını Hak sübhânehu, kendi kazâ ve kaderine tâbi' eylemekdir. 4/44.

● Hidâyet, matlûba kavuşduran yola, yol gösterendir [klavuzdur]. 6/109.

● Hediyye, Allahü teâlânın sevk eylediği [gönderdiği] rızkdır. "Hadîs-i şerîf". 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Her hayr ve kemâl, Hak sübhânehûdan fâizdir [gelmekdedir]. Vücûd-i teâlâ o feyzin meydâna gelmesine vâsıtadır. 4/85.

● Hasenât [iyilikler] Allahü teâlâdandır. Seyyiât [kötülükler] nefsdendir, âyetinde murâd, menşe'i seyyiâtdır [kötülüklerin menşe'idir]. 4/17.

● Herşey Allahdandır, âyet-i kerîmesi, her şeyin yaratıcısı [hâlıkı], Allahü teâlâdır demekdir. 4/119.

● Her beldenin bir başka hâssıyyeti, her zemînin fuyûz-ı muhtelifesi vardır. 4/25.

● Her şahsın Cenneti o şahsın mebde-i te'ayyünü olan ism-i ilâhînin zuhûrundan ibâretdir ki, eşcâr [ağaçlar] ve enhâr [ırmaklar] şeklinde ve güneş ve köşk sûretinde ve vildân ve gılmân kisvetinde [sûretinde] zuhûr buyurur. [Kisve, libâs, örtü demekdir.] 4/24.

● Her hangi bir makâmdan hakîkî matlûbun kokusu gelirse, o yere gidelim. Her çend, bu defîne, elimize geçmez ise de, bâri talebinden ve yokluk derdinden vazgeçmiş olmayalım ve dikbaşlıların dâiresinden dışarı olalım. 4/102.

● Her kim ki, ma'rifetden ona birşey hâsıl değilse, gerekdir ki, onun talebinden vazgeçmiş olmaya ve bu devletden meşâm-ı câne [koku alınacak] bir mahalden bir râyiha [koku] gelirse, oraya gide. 6/94.

● Her ne ki, o cenâb-ı kudse mensûb ola, hayr ve kemâldir [olgunlukdur] ve kemâle [olgunluğa] ayna gerekdir ki, onun hayrı onda zuhûr ede. Ve ayna ancak şey'in tekâbülünde olur. Hayr ve kemâlin karşılığı, şer ve noksanlıkdır ki, (bizıddihâ tetemeyyezüleşyâ) [Eşyânın ortaya çıkması zıddı iledir] demişlerdir. Ve zâhir budur ki, ayna her ne kadar, kendi aynalığında çok ise, yansıyanın meydâna gelmesi de, onda çok olur. Pes müşâhede-i şerriyyet-i ârif ziyâde oldukda, zuhûr-ı hayriyyet dahî, ziyâde olur. Zîrâ ki, her şer ve noksanlığın menşe'i mümkindir. Zîrâ mümkinin zâtı, ademdir [yokluktur] ve hayr olması [hayriyyetin] zuhûruna [meydâna gelmesine] kendi şerrini müşâhade kâfîdir. Men tevâda'a lillahi refeahüllahü. **[Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir.]** 4/17.

● Her ne ki gafleti giderir ise, zikre dâhildir. Dünyâ işleri ve her ne iş ise, sâlih niyyet ile ola. Meselâ, bey' ve şirâ [alışveriş] ve onun emsâli zikr olur. 5/125.

● Her ne kadar aynada hayr ve kemâl ziyâde zâhir olursa [çok olursa], aynada noksanlık ve kötülük şühûdu o kadar ziyâdedir [çokdur]. 6/118

● Her devlet ki, zuhûr eylemişdir. Enbiyâ için gelmişdir. Se'âdet o ümmet içindir ki, Enbiyâya uymuş olmakla o devletden [ni'metden] hissedâr olalar. 5/54.

● Her ne kârda [kazançda] olurlarsa, hikmeti [fâideli şeyi] terk etmiyeler. Bir nev' üzere olalar ki, fitne çıkmasına sebeb olmıyalar. 6/173.

● Her ne hâl ki [her ne varsa] Hak sübhânehûdan zuhûr ede, ona râzı olalar. Bir men'ediş ki [yasaklayış ki] mahbûbun murâdı ola, vasldan hezâr-bar bihterdir [çok iyidir]. 6/175.

● Her nîk [iyi] ve bed [fenâ] ile beşâşet üzere [güler yüzlülük üzere] ülfet edeler. Bâtın [kalb ve rûh] gerek münbasıt [geniş, açık], gerek mütekabbız [kabz hâlinde daralmış] olsun. 5/109.

● Her kemâl ve cemâl, o bâri-gâhın yoluyladır. Her ma-

kâmdaki bir kemâl meydânda ola, Onun eseri bulunup ve her ne tarafda ki, hüsn ve cemâl var ise, O hüsn ve cemâlin enmûzici [nümûne] müşâhede edip, yakînen bildim ki, mahbûb olmağa şâyân odur. Ve matlûb olmağa sezâvâr odur [münâsib, yaraşır odur]. 4/17.

● Her feyz ve nûr ki, gayb âleminden insana erişir [gelir], evvelâ sadra [göğse, kalbe] nâzil olur ki, mahall-i ilm ve dânişdir [bilgidir]. 6/225.

● Her makâmda ki seyr ve sülûk ve terakkî ve uruc vardır. Cümlesi te'ayyünât mertebesidir. Te'ayyünât mertebesinin üstünde, hiç, adım atacak yer yokdur. Her ne kadar urûc vaktinde [yükselmede] lâ-te'ayyün olarak zâhir olur [açığa çıkar]. Lâkin fil-hakîka bî-perde-i te'ayyün değildir. Lâ te'ayyün-i mahza [ancak] kadem nihâde [ayak basmış, gelmiş] olmak, vücûb ile mütehakkık [tahakkuk eden] olmakdır ki, muhâldir [mümkin değildir.] 4/24.

● Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [Maksadın ne ise, tapdığın odur]. 4/142.

● Her-çi dîde şüd ve şünîde şüd ve dâniste şüd ân heme gayr-ı ûst hakîkat-i kelime-i lâ nef-yi ân bâyed-kerd [Görülen, işitilen ve bilinen herşey Ondan başkadır. Lâ kelimesinin hakîkatında bunların hepsini nef' et!] (şâh-ı Nakşibend buyurmuşdur.) 5/122.

● Bu hestî-yi [varlık] mevhûm ki, hicâb-ı nîstî-yi [yokluk perdesi] hakîkîdir. Mürtefi' [yok] ve nâ peydâ [görünmez] ola ve fenâ-yı hakîkî ve hestî-i [yokluk] tahkîkî, meydâna çıka. Ve bu yokluk tuzağı ile sayd [avlama]-ı hestî [varlık] edeler. 5/72.

● Hestî-i mevhûmdan halâs bulup, [Varlık mevhûmundan kurtulup], yokluk tuzağı ile mevsûf olmalı ki, varlık muhakkak cilvenümâ ola. 4/150.

● Hestîlik kaydından [var olmak kaydından] bir sâat dahî kurtulmak ganîmetdir. 6/74.

● Hestî [varlık] ve nistî [yokluk], ikisi dahî i'tibârâtdan-

dır. Pes, o hazretden mün'azil olurlar. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

● Heme ûst [herşey Odur] veyâ heme ezûst [herşey Ondandır], bekâda söylenen sözlerdir. Fütûhât sâhibinin bu sözleri söyleme kudreti yokdur. 5/52.

● Heme ûst [herşey Odur] ta'bîrinden murâd, heme nistend mevcûd ûst teâlâ [hiç birşey yokdur, O vardır], ya'nî cümle âlem görünüşdür ve Hak teâlâ vardır, demekdir. Fekat, burada mecâz vardır. Hakîkî değildir. Aynadaki Zeydin sûretine Zeyd denilirse, hakîkatde, nefs-ül-emrde Zeyd değildir. Zeydin zuhûrudur. İşte, Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâbi' olanların, kitâb ve risâlelerinde îzâh etdikleri ve açıkladıkları bu ma'nâ ile herşey Odur dediler. Eğer bu ta'bîrden Hak teâlâ mümkinâtda [yaratdıklarında] münhasırdır ve mutlak var olan, yaratdıklarından gayride vücûdu yokdur anlaşılırsa, bu açık küfrdür. Ve zımnında Allahü teâlânın inkârı vardır. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Hem tâ'at [ibâdet] edeler ve hem o ibâdetden istigfâr [tevbe] edeler. Ve o ibâdeti Allahü teâlânın şânına lâyık görmiyeler. [Estagfirullah deyince, bu ma'nâyı düşüneler.] 4/92.

● Himmeti bülend edip [yüksek gayretli olup] ve zemânları ma'mûr edeler, değerlendireler. Bugün ba'zı şeylerden gizlenmiş ise de, ümmîddir ki, yarın açılmış olur. 4/12.

● Hind beldesi, sûretâ Hinddir. Lâkin ravdâ-i Cennetdir. Anın tahmîr-i tıyneti [toprağı] hâk-i Medînedendir. 6/239.

● Hindistânda el'ân [şu anda] müyesser olan hâlât [hâller] ekser zemânda müyesser değildir. Kesret-i füyuz ve vâridât sebebi ile başka yerlerin imrendiği yerdir. Ve sabâhat ve melâhatin imtizâcından [birleşmesinden] dolayı Medîne ve Mekke toprağına hüsn ve letâfetde şebâhet-i tammı vardır. 6/48.

● Hind zemîni [Hindistân memleketi] her ne kadar câyı zulumât ve kedûrât [zulmetler zemîni ve kedûretler yeri] ise de, lâkin, menba'ı çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Ha-

yât çeşmesinin menba'ı zulümâtdadır.] 6/142.

● Henş, bir canavardır ki, süt ile su karışdırılıp, verildikde, sütü içer, suyu bırakır. 5/118.

● Hengâm-ı kurb-ı kıyâmetdir [kıyâmet yaklaşdı] ve küfr, bid'at, günâh zulmetleri her tarafı kapladı. Herkes, bu zulmetlerin fırtınalarına yakalanıyor. Böyle bir zemânda, bir sünneti ortaya çıkaracak ve bid'atleri yok edecek bir kahraman arıyoruz. 4/22. **[Fâideli Bilgiler: 208.]**

● Hüve (o) kelimesi, güyâ gayb-ı hüviyyete [gizli hakîkate] işâret ve zât-i teâlâya şu'ûn ve i'tibârâtdan hattâ kayd-i ıtlâkdan dahî ıtlâkdır. Ve Allah lafza-i celâli kâbiliyyet-i ülâdan ve vahdet-i zâtiyyeden ibâretdir. Ve zât-ı teâlânın tecerrüde ve cemî'i evsâf-ı kemâl ile ittisâfa kâbiliyyetidir. 4/76.

● Hevâ [arzû, istek] ve nefsin istediği akla gelen kötü şeylerden ve anlaşılması güç gizli şirkden kaçınalar. Şeytânın aldatmasından emîn olmıyalar ve Allahü teâlânın mekrinden korkup, titreyeler. Ve büyük kimseye olan ma'nevî râbıtalarını sağlam edeler. Ve sağlam yol olan sünnet-i nebeviyyeyi terk eylemeyeler. Ve bâkî olan [zevâl bulmaz] Allahü teâlâya devâmlı ilticâ edip, yalvarıp ve sığınıp, ağlayıp, sızlama lüzûmunda olalar. Böylece, kurtuluş ümmîdi üzere olalar. 4/159.

● (Huş der dem) kendi nefesine vâkıf olmakdan ibâretdir ki, gaflet ile hurûc eylemeye [çıkış yapmaya]. 4/165.

● Hiçbir müslimân üzerine, kendini efdal bilmeye ve cümleyi kendinden efdal ad eyleye [kabûl eyleye]. 5/109.

● Hiçbir bî edeb [edebsiz], Allahü teâlâya kavuşamamışdır. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Hiç kimse, vâcib olan şeyleri terk etmekde ve yasak edilenleri yapmakda, hiçbir vechle ma'zûr değildir. 4/39.

● Hiç kimse, kendi ameli sebebi ile kurtulamaz. Meğer ki, Allahü teâlâ rahmeti ile hıfz eyleye [koruya]. 6/44.

– L –

● Lâ ilâhe illallah kelime-i tayyibesinin [mubârek kelimesinin] tekrârının kalbin [rûhun] nûrlanmasında büyük te’sîri vardır. Bu mubârek kelimenin tekrârı ile, onun esrâr denizinden siyrâb ve şâdâb [letâfetli ve suya kanmış] olan kimseye derîce-i matlûb küşâde [açılmış] ve rûy-i maksûd bedîdâr [açık] olmakla, âzâde olur [râhat olur.] 6/76.

● Lâ yectemi’u havfâni havf-üd-dünyâ ve havf-ül-âhireti “hadîs-i şerîfi”. [İki korku bir arada bulunmaz: Dünyâ korkusu ve âhıret korkusu.] 6/227.

● Lâ tahtına cemî’ meşhûdâtı ve mütecellîyâtı [bütün görünen ve tecellî edeni] idhâl edeler [dâhil edeler]. 5/72.

● Lâ tüşed-dür-rıhâlü-illâ-ilâ-selâseti mesâcidi el-mescidil-harâm ve mescidî hâzâ vel-mescid-il-aksâ. Hadîs-i şerîf. [Üç mescidden başka mescidlere ziyâret için gidilmez. Mescid-i Harâm ve benim mescidim [Mescid-i Nebevî] ve Mescid-i Aksâ.] 6/72.

● Lâ te’ayyün makâmı yokdur. Lâ te’ayyün-i mahzâ [Hâlis Lâ te’ayyün makâmına ayak basmak] vücûb ile [vâcib-ülvücûd ile] mütehakkık olmakdır ki, muhaldir [mümkin değildir]. 4/24.

● “Lâ teknetü min rahmetillah” âyet-i kerîmesi, âmme-i hakâyıka nisbetle ercâdır. 6/170.

● Lâ yü’minü ehâdüküm hattâ yükâlü innehu mecnûnün “hadîs-i şerîfdir.” [Bir kimseye deli denilmedikçe, îmânı temâm olmaz.] 6/173.

● Lâ yese’unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese’unî kalbü abdil mü’mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü’min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i kudsîsinden, hulûl ve ittihâd [birleşmek] ma’nâsı fehm olunmaya ki [anlaşılmaya ki], Hak teâlâ ondan münezzeh ve müberrâdır. Bir emr-i bî-keyfdir ki, erbâbına vâdıh ve hüveydâdır [açık, bellidir]. Men lem yezük, lem yedri [tadmıyan bilmez], andan her ne ki bizim tehayyülimizde vâki’ ola [hâtıra gele]. Hak sübhânehû ondan pak ve berterdir [yüksekdir]. 6/123.

– Y –

● Ye’s ve aczden [ümîdsizlik ve âcizlikden] gayri ol zirve-i ulyâda hâsıl [olan birşey] mefkud [dur, yokdur] ve sûz [yanma, ateş] ve güdâzdan [mahv olmakdan] gayri birşey mevcûd değildir. 6/78

● (Yâ eyyühellezîne âmenû-t-tekûllahe hakka tükâtihî), [Âli-İmrân 102. âyet-i kerîmesi.] kavli kerîminin mefhûmu, ey sûreten îmân edenler, mâsivâdan münkâtı’ [Allahü teâlâdan gayri şeylerden kesilin ki] ve Hak sübhânehûya teveccüh ve tehallî edip ve Ona müteveccih olduğunuz hâlde, alâık ve avâık ve tekayyüdâtdan [alâka, engeller ve dikkatlerden] Hakkı inkıtâ’ ve inhilâ ile [kesilme ile] bir haysiyyet ile münhali’ olun ki, zevâtınızdan ve size râci’ olan [münâsebeti olan] kemâlâtınızdan eser bâkî kalmıya. 4/52.

● Yâd-i daşt, zikr ve huzûrun kalbin sıfât-ı lâzimesi olmasına derler. 6/169.

● Yâd-i gird tarîkatde, yâd-i daşt hakîkatdedir. 4/165.

● Yâd-i gird, bütün zemânlarda devâm üzere, mukaddes zâta teveccüh etmeğe kendini zorlayarak olur. 6/169.

● Yavrum! Dünyâda ve âhiretde bütün se’âdetlere kavuşmak, ancak, dünyâ ve âhiretin en üstün insanına uymak ile olur. Cehennem ateşinden, ancak Ona uyanlar kurtulur. Cennet ni’metlerine kavuşmak, seçilmişlerin, sevilenlerin en üstünü olan, O Peygambere uyanlara mahsûsdur. Allahü teâlânın sevgisine kavuşmak, Ona uyanlar içindir. Ona uymıyanların tevbeleri, istigfârları, zühdleri ve tevekkülleri kıymetsizdir. Onun ismini söylemeden yapılan zikrler, fikrler, zevkler, makbûl olmaz. Düâlar kabûl olmaz. Peygamberler, Onun hayât çeşmesinden bir damla içmekle, o makâmlara yükselmişler. Evliyâ, Onun sonsuz deryâsından bir yudum içmekle kemâl bulmuşlardır. Melekler Ona uymakla şereflenmiş, gökler Onun emrlerini yapmakla vazîfelendirilmişdir. Herşey Onun için yaratılmış, bütün varlıkların reîsi olmuşdur. Allahü teâlânın varlığı, Onun ile belli olmuş, herşeyin yaratanı, Onun rızâsını istemişdir. Aklı olan, se’âde-

te kavuşmak istiyen herkes, bedeni ile, rûhu ile, Ona uymağa çalışmalı, bu ni'mete mâni' olan şeylere inanmamalı, aldanmamalıdır. Bir kimse, binlerle kerâmet gösterse, fâideli, başarılı olsa, fekat Onun yüksekliğini anlamayıp, Ona uymakdan mahrûm kalsa, bunu sevmek, buna uymak, sonsuz zararlara, felâketlere sebeb olur. Fâidesi, üstünlüğü görülmiyen, fekat her işinde Ona uyan kimseye tâbi' olmak, insanı bütün se'âdetlere kavuşdurur. 4/10 **[Müntehabât: 42.]**

● Yerâhül-mü'minûne bi-gayr-i keyfin ve idrâkin ve darbin min misâl. [Mü'minler, Allahü teâlâyı Cennetde, nasıl olduğu bilinmiyen şeklde göreceklerdir.] 4/100.

● Yüftîke nefsüke dı' yedeke alâ sadrıke fe innehü teskünü lil halâli ve yadribü lil harâmi. [Elini göğsüne koy! Halâl şeyde kalb sâkin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur.] 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Yolda mevcûd, [insanların geçmesine mâni' olan] taş, ağaç ve kemikleri kaldırmak sadakadır. "Hadîs-i şerîf" 4/147. **[Herkese Lâzım olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

● Yevm-i âhıret [âhıret günü] bin senedir. 4/11, 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

● "Yûnüs bin Metâ' aleyhisselam üzerine beni tafdîl eylemeyiniz" hadîs-i şerîfinin îzâhı. 6/24.

İKİNCİ KISM (Ek)

(Kıymetsiz Yazılar) kitâbının bu kısmında da, Muhammed Ma’sûm Fârûkî Serhendînin fârisî üç cild Mektûbâtından seçdiğimiz mektûbların özetleri yazılıdır. Bu mektûblar, **(Müntehabât ez Mektûbât-i Ma’sûmiyye)** kitâbındadır. Bu mektûbların türkçe tercemelerinden çıkardığım özetler, aşağıdadır:

Birinci cild, 29.cu mektûbda diyor ki, (Nakşibendiyye meşâyıhı sünnete tâbi’, bid’atlardan ictinâb etmişlerdir. Zikr-i cehre bid’at de demişlerdir. Muhyiddîn-i Arabî simâ’ ve raksı men’ etmişdir. Emr-i ma’rûf yaparlardı. Kitâba ve sünnete ve akla uygun olan şeylere **(Ma’rûf)** denir. Bid’at sâhiblerini sevenlerin ibâdetleri kabûl olmaz. Bid’at sâhiblerini sevmiyenleri Allahü teâlâ afv eder. Muhabbetin alâmeti, sevilenin dostlarını sevmek, düşmânlarını sevmemekdir. Bu, insanın elinde olmıyan birşeydir. Üstâdını inciteni seven kimse, köpekden aşağıdır. Hâce-i ahrâr buyurdu ki, bütün hâlleri, kerâmetleri bana verseler, Ehl-i sünnet îmânını vermeseler, harâblık bilirim. Necât yolu, Peygamberlerin yoludur. Aklı olan bu yoldan ayrılmaz. Şeytânların yollarına uymaz. İslâmiyyete uyan se’âdete kavuşur. Bu mektûbda, cihâd hakkında çok hadîs-i şerîf var).

31.ci mektûbda diyor ki, (Evliyâ ile dünyâ menfe’ati için sohbet eden, bereketlerine kavuşamaz. Sohbet, insanı nefs ve şeytân şerrinden korur. Kurb ve ma’rifete kavuşdurur).

33.cü mektûbda diyor ki, (Sohbetden istifâde için, inanmak ve muhabbet ve teslîm olmak lâzımdır.)

50.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda, tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. Meârif-i ilâhiyye, hârikadan ve keşflerden efdaldir. Meârif, zât ve sıfât-ı ilâhiyyeyi bilmekdir. Hârika, mahlûkları bilmek olup, açlık ve riyâzet ile hâsıl olur. Şeytândan da hâsıl olur. Sohbet şartdır. Râbıtaya bağlı kalmamalıdır. [Müezzinin sesi, ho-parlörün sesi değildir.]).

64.cü mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki,

(Âhır zemânda (Râfizî) denilen kimseler zuhûr eder. İslâmiyyeti terk ederler. Müşrikdirler. Bunları öldürünüz! Selef-i sâlihîne düşmandırlar.) Hadîs-i kudsîde buyuruldu ki, **(Nefsini düşman bil. Çünki o, benim düşmanımdır.) (Kalb tasdîk etdiği ve dil söylediği hâlde, nefs küfr üzeredir.)** Onunla cihâda **(Cihâd-ı ekber)** denir. Az kimsenin nefsi îmân eder. Îmân-ı hakîkî hâsıl olur. Nefs itmi'nâna gelince ibâdetler hakîkî olur.)

67.ci mektûb, oğlu Muhammed Nakşibende yazılmışdır. (Kelâm-ı ilâhî, ezelden ebede kadar bir kelâm-ı basît ile mütekellimdir.)

70.ci mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Mü'minin kabri, Cennet bağçelerinden bir bağçedir)** buyuruldu. Bu hâl Evliyâya mahsûsdur. İmâm-ı Rabbânînin kabri, toprağı böyledir).

78.ci mektûbda diyor ki, (Mürşide muhabbet, feyz getirir. Râbıtasız zikr, feyz vermez. Muhabbet ile olan râbıta, zikrsiz vasl eder. Diriler ve ölüler feyz almakda müsâvîdir. Bu yolun riyâzeti, sünnete uymakdır. Bu da mürşid-i kâmile râbıta yapmakla ele geçer. Mürşide hizmet, edeb, Ona tâbi' olmak lâzımdır).

80.ci mektûbda diyor ki, (Kabrden de feyz alınır).

91.ci mektûbda diyor ki, (Ma'nevî berâberlik, muhabbet ile olur).

92.ci mektûbda diyor ki, (Kulluk, nefse muhâlefetdir. Bu da, mihnet, meşakkat ile olur. Tâ'at, ibâdet yapmak, Allahın rahmetidir. Kulun kuvveti ile değildir).

102.ci mektûbda diyor ki, (İnsanın yaratılması, ma'rifet hâsıl etmesi içindir. Günâh işliyenin, mâtem tutması lâzımdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Allahü teâlânın celâl ve îlâmından hâsıl olan lezzet, cemâl ve in'âmından hâsıl olan lezzetden çok olmak muhabbet alâmetidir).

119.cu mektûbda diyor ki, (Mümkinâtın aslı ademdir. Kemâlât-i vücûdiyye, kendilerine aks etmişdir. Mümkinlerde-

ki kemâlât, bu akslerdendir. Ârif kemâle gelince, kemâlâtın asldan olduğunu, kendisinin adem olduğunu anlıyarak, fenâyı hakîkî hâsıl olur. Vücûd, mebde-i her hayr ve kemâldir. Adem menşe-i her şer ve nakîsetdir. Râbıta, zikrden dahâ fâidelidir).

147.ci mektûbda diyor ki, (İnsanlara güler yüz, tatlı dil gösterenleri ve iyilik yapanları Allahü teâlâ sever. Hadîs-i şerîfde, **(Müslimân, müslimânın kardeşidir. Müslimânı sevindireni, Allahü teâlâ, kıyâmet günü sıkıntıdan kurtarır)** ve **(Din kardeşine iyilik için gitmek, on sene i'tikâf yapmakdan hayrlıdır. Bir gün i'tikâf yapan ile Cehennem ateşi arasında üç hendek vardır. Her hendek, şark ile garb arası kadardır)** ve **(Teennî Allahdandır. Acele şeytândandır)** ve **(Günâhı çok olanı terk etmeyiniz!)** ve **(Dünyâda hüzn lâzımdır)** buyuruldu. Resûlullah, hep hüznlü idi.

150.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolun ilk basamağı, fenâ fillahdır).

177.ci mektûbda diyor ki, (Zikr, islâmiyyetin emrlerindendir. Devâm etmelidir. Ma'rifet, ma'rûfda fânî olmakdır. Fenâ, mâsivâyı unutmakdır).

178.ci mektûbda diyor ki, (İlm öğreniniz. Ahvâl ve mevâcîdi düşünmeyiniz!).

179.cu mektûbda diyor ki, (İstikâmet, kerâmetden dahâ üstündür. İstikâmet, islâmiyyete uymakdır).

182.ci mektûbda diyor ki, (Esbâba yapışmak, tevekküle münâfî değildir. Sebeb-i müteyakkine yapışmak, tevekküldür. Esbâb-ı mevhûme böyle değildir. Birincisini terk câiz değildir. İbâdetde tevekkül olmaz. Emrlere ve nehylere sarılamamak tevekküldür. Zarûrî işlerde tevekkül olmaz. Keşfler ve düâların kabûl olması, istidrâc sâhiblerinde de olur. Riyâzet ile hâsıl olurlar. Vilâyet kerâmete ve riyâzete bağlı değildir. Evliyâ hatâdan mahfûz değildir. Keşfler, hayâl değildir, ilhâmdır, kalbde hâsıl olur. Hayâlde olan keşfler makbûl değildir. Hızır aleyhisselâmın rûhu, cesed hâlinde görünmekdedir. Herşeyin âlem-i misâlde sûreti vardır. Evliyânın bu sûretleri görünmekdedir. Âlem-i misâl,

âlem-i şehâdet gibi vardır. Ma'nâlar ve hâller, âlem-i misâldeki şeklleri ile görülmekdedir).

228.ci mektûbda diyor ki, (İbâdet yapmalı ve kabrdeki için istigfâr edip, yalvarmalıdır).

230.cu mektûbda diyor ki, (Tevhîd, şühûdîdir, vücûdî değildir. İbni Sînânın sözleri, Hak ehline uygun değildir, çoğu küfrdür. Ma'dûm, mevcûd olmaz. Mevcûd da, ma'dûm olmaz sözü doğru değildir. Âlemin her zerresi hâdisdir. Nemâzda, insan ile Hâlık arasındaki perdeler kalkar. Bunun için nemâza Mi'râc-ı mü'min denilmişdir.)

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMİYYE

İkinci cild, 11.ci mektûbda diyor ki, (Hak teâlâ, insanları başıboş bırakmadı. Emrler ve yasaklar verdi. Nefsine uyarak, emrlere uymazsa gazab-ı ilâhiyyeye sebeb olur. Azâblara düçâr olur. Aklı olan, fânî lezzetlere dalarak, ebedî lezzetleri kaçırmaz. Evvelâ, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği gibi îmân eder. Sonra farzlara ve harâmlara uyar. Farzların en mühimmi, nemâzdır ki, dînin direğidir ve mü'mini kâfirden ayırır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Her gün beş vakt nemâz kılana Cennet kapıları açılır, Allahü teâlâ ile arasındaki perdeler kalkar)** ve **(Beş vakt nemâza devâm eden, sırât köprüsünden şimşek çakar gibi geçecek ve sâbık denilen Evliyâ ile haşr olacakdır)** buyuruldu. Zekâtı, emr olunan kimselere vermelidir ve Ramezân orucunu seve seve tutmalı ve şartları bulununca Kâ'beye giderek hac yapmalıdır. Hadîs-i şerîfde, **(Hac ve umre fakîrliği ve günâhları yok eder)** buyuruldu. İslâmın binâsının beş direğinden birincisi, kelime-i tevhîdi söylemek, ya'nî, **LÂ İLÂHE İLLALLAH MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH** demekdir. Îmânı düzeltdikden ve emrlere, yasaklara uydukdan sonra, (Tarîka-i sôfiyye)ye bağlanmak lâzımdır. Ma'rîfet-i ilâhiyyeye bununla kavuşulur ve nefsin şerrinden bununla korunulur. Ma'rifet-i ilâhiyye, **(fenâ fillah)** ile hâsıl olur. Ya'nî, kul, kendini yok bilmelidir).

12.ci mektûbda diyor ki, (Tevbe ediniz. Afv ve magfiret isteyiniz!).

26.cı mektûbda diyor ki, (Aslının adem ve şer olduğunu düşünmelidir. İnsanın kemâli, asldan emânetdir. Bunun için, kelime-i tevhîdi çok okumalıdır. Dünyâ yokluk âlemidir. Varlık âhıretdedir. Nefse tapınmağa son vermelidir).

29.cu mektûbda diyor ki, (İstihâre yapıp, kalbde hâsıl olana tâbi' olunuz! Fenâ düşünceler sebebi ile hayrlı işleri terk etmeyiniz. İ'mel vestagfir!).

33.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâ istirâhat yeri değildir. Tâ'at ve ibâdet için çalışmalıdır. Dünyâda sıkıntı çekmek, âhıretde râhat etmeğe sebeb olur. Vaktleri fikr ve zikr ile ma'mûr etmelidir. Kalbin huzûru için, çok kelime-i tevhîd söyleyiniz! Bin ile beş bin arası olmalıdır. Her nemâzdan sonra ve yatarken Âyet-el kürsî, istigfâr ve İhlâs ve Kul e'ûzüleri ve her sabâh ve akşam yüz kerre (Sübhânallah ve bi-hamdihi) ve on def'a Lâ havle okuyunuz! Her sabâh, **(Allahümme mâ esbeha bî min ni'metin ev bi-ehadin min halkıke fe minke vahdeke lâ şerîke leke fe-lekel hamdü ve lekeşşükr)** okumalı, akşamları mâ esbeha yerine mâ emsâ demelidir ve her gün, **(Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüverrâhmânürrahîm el hayyül kayyûm ellezî lâ yemûtü ve etûbü ileyh Rabbigfir lî)** okumalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bu istigfârı, hergün yirmibeş kerre okuyanın evine, şehrine hiç zarar gelmez)** ve hâcetlere kavuşmak için, beşyüz kerre **(Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah)** okumalıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Resûlullahın yapdığı ibâdetleri yapmak için, kimseden izn almak lâzım değildir. Hâcetlere kavuşmak, tehlükelerden kurtulmak için izn almak iyi olur. Peygamberin ve Evliyânın rûhları, her yerde, cesed şeklinde görünür. Kabrleri hiç boş kalmaz. Kabrlerinde diridirler. Fekat bu, dünyâ hayâtı değildir. Hatm düâsına Peygamberi katmak şart değildir. Fekat fâidesi vardır. İmâm-ı Alî, kimseye la'net etmedi. La'net etmek ibâdet değildir. Şeytâna la'net edilmez. Şerrinden korunmak için, istigfâr olunur. Kimsenin îmân ile öldüğüne hükm olunmaz. Hüsn-i zan olunur. Kâ'benin aslı Evliyâyı ziyârete gider. Binâsı gitmez. Hiçbir velî Peygamberin derecesine yükselmez. Hızır aleyhisselâmın Peygamber olması haberi dahâ kuvvet-

lidir. Peygamberlerin adedi kat'î ma'lûm değildir).

37.ci mektûbda diyor ki, (Akşam yemeği bulunmıyan fakîrin dilenmesi halâldir. Leş ve domuz eti yimek de böyledir. Zarûret olunca harâmlar, halâl olur).

38.ci mektûbda diyor ki, (Allah ile kul arasında en büyük perde, kulun nefsidir. Mürşid-i kâmile muhabbet, feyz gelmesine sebebdir).

51.ci mektûbda diyor ki, (Diri kimsenin kabrini hâzırlaması mekrûhdur. Peygamberimiz doyuncaya kadar yimezdi. Yemeğe besmele ile başlamak sünnetdir. Resûlullahın gözleri uyur, kalbi uyumazdı. Nefîs elbise de giyerdi. Resûlullah, Pazartesi günü öğleden sonra vefât etdi. Salıyı çarşambaya bağlıyan gece defn olundu).

59.cu mektûbda diyor ki, (Fenâ ve bekâ kelimelerini evvelâ Ebû Sa'îd-i Harrâz söylemişdir. Bir sâat düşünmek, bin sene ibâdetden hayrlıdır. Tarîkatlar, imâm-ı Ca'fer Sâdıka bağlıdır. İmâma, babalarından hazret-i Alînin nisbeti, analarından hazret-i Ebû Bekrin nisbeti gelmişdir).

61.ci mektûbda diyor ki, (Ulemânın ma'rifeti, nazar ve istidlâl iledir. Evliyânın ma'rifeti, keşf ve şühûd iledir. Fenâ derecesi yüksek olanın îmânı kâmil olur).

63.cü mektûbda diyor ki, (Sünnetler yerine kazâ kılmak lâzımdır. Kazâ nemâzı olmıyan, sünnet yerine kazâ kılarsa, sünneti kılmış olur. Sünnet olarak niyyet etmesi lâzım değildir. Sünnet sevâbına kavuşmak için, sünnet olarak da niyyet edilir).

71.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri ağlamak ile ve istigfâr ile aydınlatınız. Dünyâ arzûlarından kurtulmak için, kelime-i tevhîdi çok okuyunuz!).

72.ci mektûbda diyor ki, (Keşflerden, tecellîlerden kurtulup, cehâlet ve hayrete varmalıdır. Bunun için kelime-i tevhîdi çok okumalıdır).

75.ci mektûbda diyor ki, (Vefât edenlere düâ ve Fâtiha okumalıdır).

77.ci mektûbda diyor ki, (Mevtâlara yetmiş bin keli-

me-i tevhîd okumak fâidelidir).

80.ci mektûbda diyor ki, (Belâlardan kurtulmak için, istigfâr okuyunuz. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Çok istigfâr okumak, insanı sıkıntıdan kurtarır. Nemâzlardan sonra yetmiş kerre okumalıdır.)** İmâm-ı Rabbânî, 174.cü mektûbda diyor ki, (Kelime-i Temcîd, ya'nî Lâ havle okumak, insanı cinden ve sihrden korur.).)

83.cü mektûbda diyor ki, (Dînin sâhibine uymak ve üstâdı sevmek, insanı feyz almağa kavuşdurur. Bu ikisinden biri olmazsa, hâller ve kerâmetler bir şeye yaramaz. İstidrâc olurlar. Kazâ ve kader üzerinde konuşmamalıdır. İnsanın her işi Allahın takdîri ve irâdesi ile olmakdadır. Takdîr, halk ve îcâd demekdir. Mu'tezile ve Kaderiyye, câhil ve alçak olduklarından kazâ ve kaderi inkâr etdi. İnsan kendi kuvveti ve ihtiyârı ile, işlerini yaratıyor dedi. Bunlar, ateşe tapanlardan dahâ fenâdır. Önce insan birşey yapmak ister. Sonra Allahü teâlâ bunu halk eder. İnsanın irâdesine, istemesine **(kesb)** denir. Cebriyye mezhebinde olanlar, irâde ve ihtiyârı inkâr etdi. İnsanları mecbûr sandı. Bu sözleri küfrdür. Mürciyye bunlardandır. Mel'ûndurlar. İnsanda ihtiyâr olmasaydı, Allahü teâlâ zâlim demezdi. Allahü teâlâ kerîmdir. İnsana yapamıyacağı şeyi emr etmemişdir. Kaderiyye fırkası kazâ ve kaderi inkâr ediyor. Cebriyye fırkası irâde ve ihtiyârı inkâr ediyor. Her ikisi de ehl-i bid'atdir. İrâde başkadır, râzı olmak başkadır. Allahü teâlâ küfrü ve günâhları irâde ediyor, fekat râzı değildir. Ezeldeki takdîr, insanın kendi ihtiyârı ile yapacağını gösteriyor. Ezeldeki takdîr, ihtiyârı göstermeseydi, Hak teâlâ muhtar olmaz, mecbûr olurdu).

88.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri zikr ve fikr ile ve ağlıyarak ve istigfâr ederek nûrlandırınız!).

89.cu mektûbda diyor ki, (Şevk ve taleb, müjdedir. Talebi mürşide bildirmelidir. Sohbet, feyz almağa sebebdir. Sohbet nasîb olmazsa, yalnız muhabbet de feyze kavuşdurur. Bid'at sâhibleri ile sohbet etmeyiniz! Hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri, Cehennemin köpekleridir)** buyuruldu).

91.ci mektûbda diyor ki, (Nefsin zararı, şeytânın zararın-

dan çokdur. Nefs, itminândan sonra hepsinden üstün olur. Tesavvufdan maksad, insanın aslının adem olduğunu anlamasıdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Sohbete kavuşuncaya kadar, (Lâ ilâhe illallah) okuyunuz. Bunun yarısı mâsivâyı nefy eder. Yarısı da ma'bûdu isbât eder ki, tesavvufdan maksad budur. İyi kötü herkes, hayrlı iş yapar. Sıddîklar, günâhdan sakınır. Güzel elbise, müntehîlere zarar vermez. Büyükler, zînetli elbise giymişlerdir).

108.ci mektûbda diyor ki, (Var olan yalnız Allahü teâlâdır. Âlem, hakîkatde yokdur. Bir görünüşdür. Vücûd hayrlara kaynakdır. Adem şerlerin menşe'idir. Noktanın dâire şeklinde görünmesi gibidir).

110.cu mektûbda diyor ki, (Şeytân, bid'at sâhiblerine ağlamak ve korku verir ve ibâdet yapdırır. Bunun için, bid'at sâhiblerinin ibâdetleri kabûl olmaz. Günâhlar, üç sâat yazılmaz. Tevbe edilirse hiç yazılmaz. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Elini göğsüne koy. Kalb, halâl ile sâkin olur. Harâm ile çarpıntı yapar.)** Evliyâ, tatlı dili ve güzel ahlâkı ile ma'lûm olur. Dosta, düşmâna tatlı dil, güler yüz göstermelidir).

113.cü mektûbda diyor ki, (Yürek dediğimiz bu kalb, gönül dediğimiz kalbin yuvasıdır. Gönüle (Hakîkat-i câmi'a) da denir ki, âlem-i emrdendir. Zikr ederken, zâtı düşünmeli, hiçbir sıfatını düşünmemelidir. Rûh, göğsün sağ tarafına tealluk eder. Murâkaba, intizâr demekdir. Râbıta zikrden dahâ fâidelidir. Zikr nasıl yapılır?).

123.cü mektûbda diyor ki, (Dedi-koduyu, ya'nî nemîmeyi dinlemek, nemîme yapmakdan dahâ fenâdır. Doğruluğunu araşdırmamalıdır).

124.cü mektûbda diyor ki, (İnsan, ibâdet yapmak için yaratıldı. Az bir ibâdet ile ebedî se'âdet ele geçer. Çok zikr yapmalıdır).

125.ci mektûbda diyor ki, (Sâlih niyyet ile yapılan her iş zikr olur).

137.ci mektûbda diyor ki, (İnsanda on latîfe vardır. Beşi âlem-i halkdan, beşi âlem-i emrden. Nefs, âlem-i halkdandır. Bunların reîsi, nefsdir. Tesavvuf, nefsi islâh içindir. Evvelâ levvâme, sonra mülheme, nihâyet mutme'inne olur).

140.cı mektûbda diyor ki, (Farzların kurbu, nâfilelerin kurbundan dahâ kâmildir. Fekat, bunun şartları vardır. Farzların kurb hâsıl etmeleri için, nâfileleri yapmak şartdır).

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMİYYE

Üçüncü cild, 16.cı mektûbda diyor ki, (Kulun Rabbine en yakın olduğu hâli nemâzdadır. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Kulun Rabbine en yakın olduğu hâl, nemâzdaki hâldir.)** ve **(Nemâzda, kul ile Rabbi arasındaki perdeler kalkar.)** İslâmiyyetin dışındaki bütün yollar, şeytânların yoludur).

17.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda mürşid olmadan ilerlemek çok zordur. Bu yolun esâsı, sohbet ve muhabbetdir. Sohbete kavuşuncaya kadar, sünnete uymalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Unutulmuş bir sünneti meydâna çıkarana, yüz şehîd sevâbı vardır.) (Lâ ilâhe illallah)**ı bin ile beşbin arasında çok okuyunuz! Kalbi temizlemekde çok fâidelidir).

19.cu mektûbda diyor ki, (Eshâb-ı kirâmın hepsi, vilâyetin en yüksek derecesinde idiler).

24.cü mektûbda diyor ki, (Şehîdler yıkanmaz. İtminân-ı nefs, îmân-ı hakîkîdir. Zevâlden mahfûzdur).

29.cu mektûbda diyor ki, (Bu büyükleri seven, bunlarla berâber olur. **(Cinni ve insanları, beni tanımaları için yaratdım)** buyuruldu).

33.cü mektûbda diyor ki, (Rûhları görmek, kemâl değildir. Kemâl, mâsivâyı (mahlûkları) bilmemekdir).

34.cü mektûbda diyor ki, (Hükûmet adamlarının zulmleri, amellerimizin cezâsıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Uzakdan muhabbet de feyz getirir. Zarûret olmadan, insanlarla görüşmek zararlıdır).

37.ci mektûbda diyor ki, (Feyzler, muhabbet mikdârı

ile gelir).

42.ci mektûbda diyor ki, (Her yerden gelen feyzler, insanın mürşidinden gelir).

44.cü mektûbda diyor ki, (Evliyâ ölmez. Bir evden, başkasına nakl eder. Allahın rahmetine güvenmeli, kendi ameline değil).

45.ci mektûbda diyor ki, (Mektûblaşmak, uzakdan teveccühe sebeb olur).

47.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolumuz, tarîkatların en kısasıdır ve elbette kavuşdurur. Yolumuzun aslı sohbetdir. Muhabbet yolu ile, uzakdan da feyz alınır. Kelime-i tevhîd ile zikri soruyorsunuz. Bunu bildiriyorum).

48.ci mektûbda diyor ki, (Hindistândaki feyz, başka yerlerde yokdur. Geceleri, ağlamakla ve istigfâr ile aydınlatınız).

55.ci mektûbda diyor ki, (Kâfirlerle görüşmek, **(Tefsîr-i kebîr)**de uzun yazılıdır. Kâfirle görüşmek, üç dürlü olur. Birincisi, onun küfrünü beğenir. Bunun için sever. Bu muhabbet yasakdır. Çünki, onun dîninden râzı olmuşdur. Küfrü beğenen kâfir olur. Böyle muhabbet, îmânı giderir. İkincisi, herkesle iyi geçinmek için, kâfire dost görünmekdedir. Bu muhabbet memnû' değildir. Üçüncüsü, ikisi ortasıdır. Onlara meyl eder, yardım eder. Dîninin bâtıl olduğunu bilerek, akrabâlık, iş arkadaşlığı sebebi ile dostluk yapar. Bu muhabbet küfre sebeb olmaz ise de, câiz değildir. Çünki bu muhabbet, zemânla dînini beğenmeğe sebeb olur.)

86.cı mektûbda diyor ki, (Her şeyi unutup, hep zikr yapmak, başlangıcda zordur. Bu zikre **(Yâd-ı gird)** derler. Sonra, zikr, kalbin sıfatı olur. Bu hâle **(Yâd-ı daşt)** denir).

87.ci mektûbda diyor ki, (Herşey ezeldeki takdîr ile olmakdadır. Râzı ve teslîm olmak lâzımdır. Müslimân, (Akl-ı fe'âl)e inanmaz).

88.ci mektûbda diyor ki, (Nafaka-ı ıyâl vâcibdir. Bu niyyet ile nafaka kazanmak, zikr olur).

89.cu mektûbda diyor ki, (Mahlûkları unutuncaya kadar

zikr yapınız. Kendinizi unutuncaya kadar kelime-i tayyibe-yi tekrâr ediniz).

139.cu mektûbda diyor ki, (İnsana (Âlem-i sagîr) denir ki, âlem-i halk ve âlem-i emrden hâsıl olmuşdur. Âlem-i sagîrde olan, âlem-i asgârda da vardır. Âlem-i asgâr, insanın kalbidir. Kalb, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla temizlenir).

141.ci mektûbda diyor ki, (Mümkinde bulunan her hayr ve kemâl vücûb mertebesinden gelmişdir).

142.ci mektûbda diyor ki, (Tâlibân-ı Hak, bu nezâr-ı fâizül envârda füyûz ve envâra kavuşur).

153.cü mektûbda diyor ki, (Bu yolda ilerlemek, sohbet ile olur).

156.cı mektûbda diyor ki, (Mü'minin kemâli, kâmil olmadığını anlamakdır).

203.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâdaki müşâhedeler, serâb gibidir. Hepsi zıllerdir. Nemâz mü'minin mi'râcıdır).

206.cı mektûbda diyor ki, (Düâ, rızâya münâfî değildir).

217.ci mektûbda diyor ki, (Kabrde, rûh beden ile birleşerek, his hâsıl olur. Hâl, ilmden şereflidir ve kemâle erenlerde bulunur. Vilâyet, fenâ ve bekâdır).

218.ci mektûbda diyor ki, (Muhabbet esâsdır).

219.cu mektûbda diyor ki, (Şeytân her şekle girer. Yalnız, Peygamberimizin şekline giremez).

221.ci mektûbda diyor ki, (İnsan, âhıretde, dünyâda iken sevdiğinin yanında olacakdır).

MUHAMMED MA'SÛM-İ FÂRÛKÎ hazretlerinin üç cild fârisi **(MEKTÛBÂT)** kitâbından seçdiğimiz mektûbların özetleri, yukarıda yazıldı. Bunlardan biri üzerinde geniş bilgi edinmek istiyenin özet başındaki mektûb numarasını, **(MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMİYYE)** kitâbında bularak, bu sıra numaralı mektûbu okumalıdır. Bu kitâbı, **(HAKÎKAT KİTÂBEVİ)** basdırmışdır.

Velhamdü lillâhi Rabbil'âlemîn.

İnternet vâsıtası ile haberleşme:

Fezâya, ya'nî her yere yayılmış olan elektro-manyetik dalgalarla haberleşme yapılmakdadır. Bilgisayarda okunan kitâblardan hâsıl olan resmlerin ve seslerin havadaki dalgaları, bilgisayarda bulunan modem cihâzı vâsıtası ile miknâtis dalgaları hâline çevirilip, ara merkeze ve oradan yayılan kendine mahsûs uzunlukdaki elektro-manyetik dalgalarla birlikde fezâya gönderiliyor. Seslerden hâsıl olan miknâtis dalgaları, elektro-manyetik dalgalarına yüklenmiş oluyor. İnternet adında bir merkez ve âlet yokdur. Ara merkezlerde bulunan bilgisayar, ya'nî (computer)lerin bir uydu vâsıtası ile, semâya gönderdikleri elektro-manyetik dalgaların fezâdaki topluluğuna **(İnternet)** denir. Her merkez, başka merkezlerin fezâya gönderdikleri yüklü dalgalardan dilediğini fezâdan alarak, bilgisayarına veriyor. Yüklenmiş olan elektro-manyetik dalgalar, burada ses dalgalarına çevrilerek, ekranda okunuyor. Küçük bilgisayarlar muhtelif ebâdlarda plâstik bir kutudur. Piyasada satılmakdadır. Kapağın iç yüzünde bir ekran vardır. Burada, ara merkezden gelen yüklü dalgalardan, modem cihâzında elde edilen yazılar ve kitâbdan okunan, ara merkeze gönderilecek yazılar ve bilgisayarın daktilo gibi kısmında yazılanlar okunur ve hâsıl olan sesler dinlenir. Bunların bir sûreti, bilgisayardaki mahâlline yerleşdirilmiş olan bir hâfıza [disket] üzerine mikro harflerle yazılır. Bir disketde binlerce kitâb vardır. Disket, 10 cm. kutrunda plâstik levhâ olup, her memleketde satılmakdadır. Bu alınıp, bilgisayardaki yerine konulunca, bilgisayardaki ekranda okunur. İnternete bağlanmak için, telefon ile bir ara merkezden adres alınır. Türkiyede beş ara merkez vardır. Her ara merkezin bir uyduya irtibâtı vardır. Meselâ **(İhlâs Net)** ara merkezinin Hakîkat kitâbevine verdiği adres **(www.hakikatkitabevi.com)**dır. Herhangi bir bilgisayar, bu adrese bağlanırsa, kitâbevinin bütün kitâblarından dilediğini, bilgisayarın ekranında seçerek okur. İhlâs Net, Türkiye gazetesinin Yeşilköyde, Yenibosnadaki binâsının üst katında bir odadadır.

HAKÎKAT KİTÂBEVİNİN YAYINLADIĞI TÜRKÇE KİTÂBLAR

KİTÂBIN ADI **FİATI**

SE’ÂDET-İ EBEDİYYE (TAM İLMİHÂL): (Hüseyn Hilmi Işık), 1248 sahîfe, üç kısm bir arada. Yüzotuzuncu Baskı (2014) . . . . 25 TL.

MEKTÛBÂT TERCEMESİ: (Hüseyn Hilmi Işık) (512) sahîfe. Ondokuzuncu Baskı (2014) . . . . 15 TL.

1— **FÂİDELİ BİLGİLER:** Fâideli Bilgiler (Ahmed Cevdet Pâşa) ve Din Adamı Bölücü Olmaz ve Doğruya İnan, Bölücüye Aldanma, kısmları ile (480) sahîfe. Sekseninci Baskı (2014) . . . . 4 TL.

2— **HAK SÖZÜN VESÎKALARI:** Hucec-i Kat’iyye (Abdüllah Süveydî), Redd-i Revâfıd, Tezkiye-i Ehl-i Beyt, Birleşelim-Sevişelim, Îmân ile ölmek için kardeşim Ehl-i Beyt ile Eshâbı sevmelisin, Peygamberlik nedir?, Eyyühel-veled tercemesi (İmâm-ı Gazâlî), Bir din câhiline cevâb, kısmları ile (400) sahîfe. Ellibeşinci Baskı (2014) . . . . 3.5 TL.

3— **HERKESE LÂZIM OLAN ÎMÂN:** Herkese Lâzım Olan Îmân (Kemâhlı Feyzullah), Müslimânlık ve Hıristiyanlık, Kur’ân-ı Kerîm ve İnciller, İslâm dîni ve diğer dinler, kısmları ile (480) sahîfe. Yüzbirinci Baskı (2014) . . . . 4 TL.

4— **İSLÂM AHLÂKI:** İslâm Ahlâkı (Muhammed Hâdimî), Cennet Yolu İlmihâli, Ey oğul İlmihâli, kısmları ile (592) sahîfe. Yüzonbeşinci Baskı (2014) . . . . 5 TL.

5— **ESHÂB-I KİRÂM:** Eshâb-ı Kirâm (Ahmed Fârûk) Müslimânların İki Göz Bebeği, İslâmda İlk Fitne, kısmları ile (416) sahîfe. Yetmişüçüncü Baskı (2014). . . . . 4 TL.

6— **KIYÂMET VE ÂHIRET:** Kıyâmet ve Âhıret (İmâm-ı Gazâlî), Müslimâna Nasîhat, kısmları ile (384) sahîfe. Seksenüçüncü Baskı (2014) . . . . 3.5 TL.

7— **CEVÂB VEREMEDİ:** (Harputlu İshak efendi). (368) sahîfe. Ellinci Baskı (2014) . . . . 3.5 TL.

8— **İNGİLİZ CÂSÛSUNUN İ’TİRÂFLARI:** (M.Sıddık Gümüş) (128) sahîfe. Doksandördüncü Baskı (2014). . . . . 1.75 TL.

9— **KIYMETSİZ YAZILAR:** (Hüseyn Hilmi Işık) (416) sahîfe. Kırkdördüncü Baskı (2014) . . . . 4 TL.

10— **NAMÂZ KİTÂBI:** (192) sahîfe. Yüzyirmibeşinci Baskı (2014). . . . . 2.25 TL.

11— **ŞEVÂHİD-ÜN NÜBÜVVE:** (Mevlânâ Abdürrahmân Câmî) (448) sahîfe. Kırksekizinci Baskı (2014) . . . . 4 TL.

12— **MENÂKIB-I ÇİHÂR YÂR-İ GÜZÎN:** (Seyyid Eyyûb bin Sıddîk) (592) sahîfe. Kırkbirinci Baskı (2014). 5 TL.

BOOKS PUBLISHED BY HAKİKAT KİTABEVİ

ENGLISH:

1– Endless Bliss I, 304 pp.
2– Endless Bliss II, 400 pp.
3– Endless Bliss III, 336 pp.
4– Endless Bliss IV, 432 pp.
5– Endless Bliss V, 512 pp.
6– Endless Bliss VI, 352 pp.
7– The Sunni Path, 128 pp.
8– Belief and Islam, 128 pp.
9– The Proof of Prophethood, 144 pp.
10– Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
11– Advice for the Muslim, 352 pp.
12– Islam and Christianity, 336 pp.
13– Could Not Answer, 432 pp.
14– Confessions of a British Spy, 128 pp.
15– Documents of the Right Word, 496 pp.
16– Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
17– Ethics of Islam, 240 pp.
18– Sahaba 'The Blessed', 384 pp.
19– Islam's Reformers, 320 pp.
20– The Rising and the Hereafter 112 pp.
21– Miftah-ul-janna, 288 pp.

DEUTSCH:

1– Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten
2– Glaube und Islam, 128 Seiten
3– Islam und Christentum, 352 Seiten
4– Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
5– Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
6– Islamische Sitte, 288 Seiten

EN FRANÇAIS:

1– L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
2– Foi et Islam, 160 pp.
3– Islam et Christianisme, 304 pp.
4– L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
5– Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
6– Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

SHQIP:

1- Besimi dhe Islami, 96 fq.
2- Libri Namazit, 208 fq.
3- Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ESPAÑOL:

1- Creencia e Islam, 112

ПО РУССКИ:

1- Всем Нужная Вера, (128) стр.
2- Признания Английского Шпиона, (144) стр.
3- Китаб-ус-Салат (Молитвенник) Книга о намазе, (224) стр.
4- О Сын Мой (256) стр.
5- Религя Ислам (256) стр.

НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

1- Вяра и Ислям. (128) стр.
2- НАМАЗ КИТАБЪ (256) стр.

BOSHNJAKISHT:

1- Iman i Islam. (128) str.
2- Odgovor Neprijatelju Islama, (144) str.
3- Knjiga o Namazu, (192) str.
4- Nije Mogao Odgovoriti. (432) str.
5- Put Ehl-i Sunneta. (128) str.
6- Ispovijesti Jednog Engleskog Spijuna. (144) str.

HAKÎKAT KİTÂBEVİNİN YAYINLADIĞI ARABÎ KİTÂBLAR